

અથ

॥ શતકનામા પંચમ કર્મગ્રંથઃ પ્રારબ્ધતે

॥ આર્યા વૃત્તમ્ ॥

ऐंश्च्रीकरपीडन, विधिसिद्धं, ध्वस्तकर्मशलनजरं ॥ कल्याणसिद्धिकरणं, जैनं ज्यो
तिर्जयतु नित्यं ॥ १ ॥ नवशतमथनं शतशो, नत्वा शतमखनतांहिशतपत्रम् ॥ श्री
वीरजिनं धीरं, लिखामि शतके टबार्थमहं ॥ २ ॥ ध्रुवबंधोदय सत्ता, नाशकृते
कर्मणांशकृद्गवान् ॥ त्रिपदीमदीदीश्या, सा मम मतिमाद्यमपहरतु ॥ ३ ॥

નમિઅ જિણં ધ્રુવબંધો, દય સત્તા ઘાફ પુણ્ણ પરિઅત્તા ॥
સેઅર ચઠહ વિવાગા, વુહં બંધવિહ સામીઅ ॥ ૧ ॥

अर्थ—(नमिअजिणं के०) नमस्कार करीने जिन प्रत्ये (ध्रुवबंध के०) एक
ध्रुवबंधिनी प्रकृति, (उदय के०) बीजी ध्रुवोदयी प्रकृति, (सत्ता के०) त्रीजी ध्रुवस
त्ता प्रकृति, (घाफ के०) चौथी घातिनी प्रकृति, (पुण्ण के०) पांचमी पुण्यप्रक
ति, (परिअत्ता के०) ठही परावर्त्तमान प्रकृति, (सेअर के०) वली एना इतर
उ चेद लेवा एवं बार द्वार थयां. (चउहविवागा के०) चार जेदे विपाकिनी प्रकृति,
(वुहं के०) कहेजे. तथा (बंधविह के०) चार बंधविधि. (सामीअ के०) वली चार
प्रकारें बंधना स्वामी कहेजे एवं चोवीश द्वार थयां. च एटले वली ॥ इत्यद्वारार्थः ॥ १ ॥

તિહાં ગ્રંથકર્તા શ્રીદેવેન્દ્રસૂરિ લઘુશતકનામા ગ્રંથને આરંભે પ્રથમ સમુચિતેષ્ટ
દેવતા નમસ્કાર રૂપ જાવ મંગલ નિર્વિઘ્ન પણે ગ્રંથસમાપ્તિને હેતુર્યે કરે છે. (નમિ
અ કે૦) નમસ્કાર કરીને કોણ પ્રત્યે નમસ્કાર કરીને તે કહેહે. જિણ એટલે રાગ
દેપાદિક અંતરંગ વૈરી જેણે જીંત્યા એવા જે શ્રીજિન જગવંત તીર્થંકર તે પ્રત્યે સર્વ
થકી અધિક ગુણવંત જાણી તેને નમીને આટલા દારેં કરી શતકનામા ગ્રંથ કહેહે

હવે તે ગ્રંથના અનિધેયજૂત ટઢીશ દારનાં નામ કહે છે. ત્યાં પ્રથમ જો
પ્રકૃતિ આપણા નિજહેતુ મહ્યાં અવશ્ય બંધાય પણ તેહને સ્થાનકે
તિ ન બંધાય. તે પ્રથમ ધ્રુવબંધિની પ્રકૃતિ જાણવી અને બીજી જે
પણા બંધહેતુ સામગ્રી હુંતે ઠતે પણ કેવારેંક બંધાય અને કેવા
તેની વિરોધિની બીજી પ્રકૃતિ બંધાય. તે અધ્રુવબંધિની પ્રકૃતિ

प्रकृतिनो उदय विच्छेद काल पर्यंत निरंतर होय, पण तेनो उदय तेनो विच्छेद थया विना त्रूटे नहीं. ते त्रीजी ध्रुवोदयी प्रकृति जाणवी. चोथी जे प्रकृतिनो उदय केवारेंक होय वली केवारेंक न होय वली होय एम आंतरे उदय होय ते चोथी अध्रुवोदयी प्रकृति जाणवी. पांचमी जे प्रकृतिनी सत्ता सर्वजी वने एटले मिथ्यात्वीने पण सर्वदा पामियें परंतु जव प्रत्ययादिक कारणीक न होय. ते पांचमी ध्रुव सत्ता प्रकृति जाणवी. तथा ठछी जे प्रकृतिनी सत्ता जवप्रत्ययें तथा गुण प्रत्ययेंज होय पण अन्यथा न होय, ते ठछी अध्रुव सत्ता प्रकृति जाणवी. सातमी जे प्रकृति आपणा कानादिक घातें करी आत्माना गुणने आवरे, ते सातमी घातिनी प्रकृति जाणवी. आठमी जे प्रकृतिना उदय थयी आत्मानो कशो पण गुण अवराय नहीं. ते आठमी अधातिनी प्रकृति जाणवी. नवमी जे प्रकृतिनो विच्छेद परिणामें उत्कृष्ट मितो रस बंधाय तथा जेने उदयें जीव, अनुकूल पण वेदे, ते नवमी पुण्यप्रकृति जाणवी. दशमी जे प्रकृतिनो संक्षेप परिणामे उत्कृष्ट कटुक रस बंधाय, ते दशमी पाप प्रकृति जाणवी. अगीआरमी जे कर्मप्रकृति आपणी विरोधिनी प्रकृतिनो बंध तथा उदयने निवारिने, पोतानो बंध तथा उदय देखाडे, ते अगीआरमी परावर्त्तमान प्रकृति जाणवी. बारमी जे कर्मप्रकृतिनो बंध तथा उदय, अन्य प्रकृति साथें विरोधिनी नहीं तेना कारण ठते पण होय ते बारमी अपरावर्त्तमान अविरोधिनी प्रकृति जाणवी. एम ए एक ध्रुवबंधिनी, बीजी ध्रुवोदयी, त्रीजी ध्रुवसत्ता, चोथी घातीनी, पांचमी पुण्य, ठछी परावर्त्तमान, एथी इतर एटले उपरांठी एक अध्रुवबंधिनी, बीजी अध्रुवोदयी त्रीजी अध्रुवसत्ता चोथी अधातिनी, पांचमी पाप, ठछी अपरावर्त्तमान, एम ठ जेद साथें मेलवतां बार द्वार थयां.

तथा चार विपाक एटले उदय कालनां ठाम, तेनां नाम कहे ठे. एक हेतुविपाकिनी, बीजी जवविपाकिनी, त्रीजी जीवविपाकिनी, चोथी पुजलविपाकिनी, एम जे जे कर्मप्रकृति, जे जे विपाकिनी होय, ते कहीछुं. एटले शोल द्वार कद्यां.

तथा चार बंधविधि, एटले बंधना प्रकार तेमां एक प्रकृतिबंध, बीजो स्थितिबंध, त्रीजो रसबंध, चोथो प्रदेशबंध, ए चार प्रकारना बंधने उत्कृष्ट तथा जघन्य अग्नीनें कहीछुं. एवं वीश द्वार थयां.

नूयस्कारबंध, बीजो अल्पतरबंध, त्रीजो अवस्थितबंध, चोथो स्वरूप तथा प्रकृति बंधादिक जे उत्कृष्ट जघन्यपणें तेना स्वामी

एटले अधिकारी ए चार वानां कहेजे. एम चोवीश दार, शतकनामा ग्रंथनां कहेयां. तथा गाथाने अंतें अकारळे ते चकारने अर्थेजे तेचशब्द थकी उपशमश्रेणी, तथा बीजी कृपकश्रेणी, ए बे श्रेणीनुं स्वरूप कहेयुं. एम बवीश दारनानाम शत कनामा कर्मग्रंथमां केवानां कहेयां ॥ १ ॥

तिहां प्रथम दारें सुडतालीश ध्रुवबंधिनी प्रकृति कहेजे.

वसु चतु तेअ कम्मा, गुरु जदु निमिणो वघाय जय कुब्जा ॥

मिष्ठ कसाया वरणा, विग्धं ध्रुवबंधि सगचत्ता ॥ २ ॥

अर्थ—(वसुचतु के०) वर्णचतुष्क, (तेअ के०) पांचमुं तैजस नाम, (कम्मा के०) बडुं कार्मेणनामकर्म, (अगुरुजदु के०) सातमुं अगुरुजघुनामकर्म, (निमिणं के०) आठमुं निर्माणनामकर्म, (वघाय के०) नवमुं उपघातनाम कर्म, (जय के०) दशमुं जयमोहनीय, (कुब्जा के०) अगीधारमुं जुगुप्सामो हनीय, (मिष्ठ के०) बारमुं मिष्यात्वमोहनीय, (कसाया के०) शोल कषाय. एवं अष्टावीश थइ तथा (वरणा के०) ज्ञानावर्ण पांच अने दर्शनावरण नव ए चौद प्रकृति. एवं सर्व मली वेंतालीश प्रकृति थइ तथा (विग्धं के०) अंतराय पांच. एवं (सगचत्ता के०) ए सुडतालीश ध्रुवबंधिनी प्रकृति जाणवी ॥ इत्यह्वरार्थः ॥ १॥

वर्ण, गंध, रस अने स्पर्श, ए चार प्रकृतिनुं नाम वर्णचतुष्क कहीयें. एक तै जसशरीर, बीजुं कार्मेणशरीर, त्रीजुं अगुरुजघुनामकर्म, चोषुं निर्माणनामकर्म, अने पांचमुं उपघात नामकर्म. ए पांच अने पूर्वोक्त वर्ण चतुष्क ए नव नामकर्मनी प्रकृति ध्रुवबंधिनी कहीयें. जे जणी चार गतिना जीवने तैजस कार्मेण शरीर होय, तथा वर्ण, गंध, रस अने स्पर्श, ते औदारिक अने वैक्रियशरीरना बंधें होय, तथा निर्माणनामकर्म पण अंगोपांग आश्रयी होय, वली अगुरुजघु तथा उपघात नामकर्म पण, शरीरबंधें होय, तेथी स्व स्व गति प्रायोग्य ए नामकर्म नी नव प्रकृति आपणा अविरति कषायादिक हेतु ठते बंधाय. तेथी ए नव प्रकृतिने ध्रुवबंधिनी प्रकृति कहीयें.

जयमोहनीय अने जुगुप्सामोहनीय, ए बे प्रकृतिनी बंधविरोधिनी प्रकृति नथी तेथी ध्रुवबंधिनी कहीयें. तथा मिष्यात्वमोहनीय पण निज हेतु मिष्यात्वे सज्जावें अवश्य बंधाय जे. ते जणी एने पण ध्रुवबंधिनी प्रकृति कहीयें, थइ. तथा अनंतानुबंधिया कषायोदय हेतु सज्जावें अनंतानुबंधी कहे

યા અને લોન, એ ચાર, અવશ્ય બંધાય. તેમજ અપ્રત્યાખ્યાનોદયસન્નાવેં અપ્રત્યાખ્યાનીયા ચાર બંધાય અને પ્રત્યાખ્યાનોદયરૂપ નિજ હેતુ ઉત્તે ચાર પ્રત્યાખ્યાનીયા બંધાય. સંજ્વલનકષાયોદય રૂપ નિજ હેતુ ઉત્તાં સંજ્વલના ચાર કષાય વંધાય. એવં શોભ કષાય વંધાય. એ સર્વે મલી ઝંગણીશ પ્રકૃતિ મોહનીયની થઈ.

તથા જ્ઞાનાવરણીયની પ્રકૃતિ પાંચ અને દર્શનવરણીયની પ્રકૃતિ નવ, એ ચૌદ આ વરણ પણ સર્વે જીવને પોત પોતાના બંધ વિજ્ઞેદ સ્થાનક જાગેં અવશ્ય વંધાય. તેને સ્થાનકેં બીજી વિરોધિની પ્રકૃતિનો બંધ ન થાય. તે જણી એ પણ ધ્રુવબંધિની પ્રકૃતિ જાણવી. એમ અંતરાયકર્મની પાંચ પ્રકૃતિ પણ દશમા ગુણતાણા જાગેં સર્વે જીવને અવશ્ય વંધાય. તેથી એને પણ ધ્રુવબંધિની પ્રકૃતિ કહીયેં. એવં એ સુહતાલીશ કર્મ પ્રકૃતિ આપણા મિથ્યાત્વ, અવિરતિ અને કષાયાદિક હેતુના સન્નાવેં સર્વે જીવને અવશ્ય વંધાય. તે જણી એને ધ્રુવબંધિની કહીયેં. તેમજ્યેં જ્ઞાનાવરણીયની પાંચ, દર્શનાવરણીયની નવ, મોહનીયની ઝંગણીશ, નામકર્મની નવ અને અંતરાય કર્મની પાંચ, એમ મૂલ પાંચ કર્મની થઈને ઊચર પ્રકૃતિ સુહતાલીશ થાય ॥

અને વેદનીય તથા ગોત્ર એ બે કર્મની મૂલ પ્રકૃતિની અપેક્ષાયેં ધ્રુવબંધિની જાણવી. પરંતુ ઊચરપ્રકૃતિની અપેક્ષાયેં અધ્રુવબંધિની જાણવી ॥ ૧ ॥

હવે અધ્રુવબંધિની પ્રકૃતિ કહે બે.

॥ અથા ધ્રુવબંધિન્યઃ ॥

તણુ વંગા ગિઅ સંઘય, એ જાઈ ગઈ સ્વર્ગઈ પુલ્લિ જિણુસા
સં ॥ ઝજ્ઞો આયવ પરધા, તસવીસા ગોઅ વેયણિયં ॥ ૩ ॥

અર્થ-(તણુવંગ કે) તનુત્રિક અને ઊપાંગત્રિક, (આગિઅ કે) આકૃતિ એ ટલે સંસ્થાન ઠ, (સંઘયણ કે) સંઘયણ ઠ, (જાઈ કે) જાતિ પાંચ, (ગઈ કે) ગતિચાર, (સ્વર્ગઈ કે) વિદ્યાયોગતિ બે, (પુલ્લિ કે) આનુપુર્વોચ્ચતુષ્ક, (જિણુસાસં કે) જિનનામકર્મ અને ઝજ્ઞાસનામકર્મ, (ઝજ્ઞોઆયવ કે) ઝઘોતનામ તથા આતપનામ, (પરધા કે) પરાધાતનામ, (તસવીસા કે) ત્રસ દશક અને સ્થાવરદશક, એ બે મલીને વીશ પ્રકૃતિ જાણવી. (ગોઅ કે) ગોત્ર દિક, (વેઅણિઅ કે) વેદનીયદિક, એવં વાશઠ પ્રકૃતિ થઈ.

॥ તનુ ઇટલે શરીરનામકર્મ, તે મધ્યેં તૈજસ અને કાર્મણ, એ બે શરીર તો પૂર્વે અધ્રુવબંધી અને શેષ ઔદારિક, વૈક્રિય અને આદારક, એ ત્રણ શરીર તથા એજ ત્રણ

शरीरनां अंगोपांग, ते मध्ये मनुष्य तथा तिर्यचने औदारिक होय अने देव तथा नारकी प्रायोग्य वैक्रिय होय, ते अध्रुवबंधिनी प्रकृति कहिये अने आकृति एटले संस्था न ठे, ते ठ मध्ये एक समयें एकज बंधाय. ते जणी एने पण अध्रुवबंधी कहिये. तथा संघयण ठ पण मनुष्य, तिर्यच प्रयोग्य बांधतां एक समयें एकज बंधाय अने देव ता तथा नारकी प्रायोग्य बांधतां संघयणनो बंध न होय माटे अध्रुवबंधिनी कहिये. तथा एकेंद्रिय, बेंद्रिय, तेंद्रिय, चौरिंद्रिय अने पंचेंद्रिय, ए पांच जातिमध्ये एकेंद्रियादिक स्वस्व प्रायोग्य एक जातिज बंधाय, ते माटे अध्रुवबंधिज कहिये. तथा चार गतिमध्ये पण एक समयें एकज देवादिकनी गति बंधाय, ते माटे ए पण अध्रुवबंधिनी प्रकृति कहिये. तथा गुंजविहायोगति अने अगुंजविहायोगति, ए बे प्रकृति पण बंधविरोधिनी ठे. तेथी गुंजविहायोगति बंधाय, तेवारें अगुंजविहायोगति न बंधाय, तेथी ध्रुवबंधिनी कहिये. तथा देवानुपूर्वी, मनुष्यानुपूर्वी, तिर्यचानुपूर्वी अने नरकानुपूर्वी, ए चार प्रकृति पण बंधविरोधिनी ठे माटे अध्रुवबंधिनी कहिये. एवं ए तेत्रीश प्रकृति परावर्त्तमान जणी अध्रुवबंधिनी कहिये.

जिननामकर्म सम्यक्त्व ठतां पण कोइ एकने बंधाय अने कोइ एकने न बंधाय, ते जणी अध्रुवबंधिनी कहिये तथा उद्वासनामकर्म पण पर्याप्त प्रायोग्य बांधतां बंधाय. परंतु अपर्याप्त प्रायोग्य बांधतां न बंधाय, तेथी अध्रुवबंधिनी कहिये तथा उद्योतनामकर्म पण तिर्यचप्रायोग्य बांधतां कोइ एकने बंधाय अने बीजानें न बंधाय, तेथी अध्रुवबंधिनी कहिये तथा आतपनामकर्म पण पृथ्वीकाय एकेंद्रिय प्रायोग्य बांधतां कोइ एकने बंधाय अने कोइ एकने न बंधाय, तेथी अध्रुवबंधिनी कहिये तथा पराघातनामकर्म पण पर्याप्त प्रायोग्य बांधतां कोइ एकने केवारेंक बंधाय अने कोइ एकने अपर्याप्त प्रायोग्य बांधतां न बंधाय, तेथी अध्रुवबंधिनी कहिये तथा त्रसदशक अने स्थावरदशक एटले त्रस, बादर, पर्याप्त अने प्रत्येकादिक, तेमज स्थावर, सूक्ष्म, अपर्याप्त अने साधारणादिक प्रायोग्य बांधतां बंधाय, परंतु तेथी विपरीत बांधतां न बंधाय तेथी ए वीश प्रकृति पण अध्रुवबंधिनी कहिये तथा उच्चैर्गोत्र बांधतां नीचैर्गोत्र न बंधाय. अने नीचैर्गोत्र बांधतां उच्चैर्गोत्र न बंधाय माटे ए बे प्रकृति, बंधविरोधिनी जणी एने अध्रुवबंधिनी कहिये तथा शाता, आशातावेदनीय पण परावर्त्तमान बंधाय पण सायें न बंधाय तेथी ए बे प्रकृति पण अध्रुवबंधिनी कहिये. एवं उगण कृति थइ. तथा तेत्रीश आगलनी मेलवतां बाशठ प्रकृति थई ॥ ३ ॥

हासाइ जुअल डग वे,अ आउ तेउत्तरी अधुवबंधो ॥

जंगा अणाइ साई, अणतं संतुत्तरा चउरो ॥ ४ ॥

अर्थ—(हासाइजुअल के०) हास्य अने रति तथा शोक अने अरति, ए (डग के०) बे युगल (वेअ के०) त्रण वेद, (आउ के०) चार आयु, (तेउत्तरी के०) ए तहोत्तर कर्मप्रकृति, (अधुवबंधो के०) अधुवबंधिनी जाणवी. एना (जंगा के०) चार जांगा, (अणाइसाईअणतं के०) अनादि अने सादि ए बे पदने अनंत अने (संतुत्तराचउरो के०) सांत ए बे पद, प्रत्येकें आगल जोडतां चार जांगा होय एटले अनादि अनंत, अनादि सांत, सादि अनंत अने सादि सांत, ए बे जोडतां चार थाय ॥ इत्यक्षरार्थः ॥ ४ ॥

हास्य अने रति, ए युगल बांधतां शोक अने अरति, ए युगल न बंधाय अने शोक अने अरति बांधतां, हास्य अने रति न बंधाय. तेथी ए चार प्रकृतिनो बंध सांतरपणें बंधाय, तेथी ए अधुवबंधिनी ठळा शुणताणा लगें जाणवी अने तेथी आगले निरंतरपणे बंधाय माटें पढी धुवबंधी कहेवाय. एमज अशाता वेदनीय पण जाणी लेवी तथा एमज नीचैर्गोत्र पण बीजा शुणताणा लगें अधुवबंधी ने पढी धुवबंधी जाणवो.

स्त्रीवेद, पुरुषवेद अने नपुंसकवेद, ए त्रण प्रकृतिमर्थ्यें पण एक समयें एकज बंधाय. तेमां नपुंसकवेद मिथ्यात्व लगें अने स्त्रीवेद, सास्वादन लगें बंधाय, तेथी आगल निरंतर पुरुषवेद बंधाय तथा एक देवायु, बीजुं नरकायु, त्रीजुं तिर्यचायु, अने चोशुं मनुष्यायु, ए चार आयुमाहेलो एक नवमां एकज वार एक गतिनुं आयु बंधाय माटें अधुवबंधिनी जाणवी. ए रीतें ए तहोत्तर प्रकृति अधुवबंधिनी क हियें. केम के केवारेंक बंधाय, केवारेंक न बंधाय, केवारेंक तेने स्थानकें विरोधिनी बीजी प्रकृति बंधाय, तेथी एनो बंध, निश्चल न होय तेथी एने अधुवबंधिनी कहियें.

अहींआं धुवाधुवने विषे चार जांगा अवतारियें, अनादि ने सादि, ए बे पद आगल प्रत्येकें अनंत ने सांत, ए बे पद जोडियें, तेवारें एक अनादि अनंत, बीजो अनादि सांत, त्रीजो सादि अनंत अने चोथो सादि सांत, ए चार जंग थाय. जे कर्मप्रकृतिनी प्रवाहरूपें बंधनी आदि न पामीयें. एटले (१) जे ए आठ कर्म नी प्रकृति पूर्वे न हती अनें अमुक दिवसथी नवी थइ, एमकोइ वारें पण न कहे वाय, ते अनादि. (२) अने जे प्रकृतिनुं अबंधकपणुं थया पढी वली पहेलां बांधी

ते सादि. (३) जे प्रकृतिनो बंधविच्छेद न होय, त्या जगें अनंत. (४) तथा जेवा रें बंधनो अंत करे, तेवारें सांत, ए जेम बंधमां नांगा कहा, तेम उदय अने उ दीरणायें पण सादि, अनादि, सांत अने अनंत, ए चार नांगा जाणवा ॥ ४ ॥

पढम बिआ धुव उदइसु, धुवबंधिसु तइअ वळ जंगतिंगं ॥

मिळ्मि तिन्नि जंगा, डहावि अधुवा तुरिअ जंगा ॥ ५ ॥

अर्थ—(पढम के०) पहेलो अने (बिआ के०) बीजो ए बें नांगा, (धुव उदइसु के०) धुवोदयी प्रकृतिने विपे होय अने (धुवबंधिसु तइअ वळ जंगतिंगं के०) धुवबंधी प्रकृतिने विपे बीजो नांगो वर्जने शेष त्रण नांगा होय तथा (मिळ्मि तिन्निजंगा के०) मिथ्यात्वमोहनीयने विपे त्रण नांगा लाजे. वली (डहाविअधुवा के०) बे प्रकारनी अधुवबंधी प्रकृति एटले एक अधुवबंधिनी, बीजी अधुवोदयी, एवेने विपे (तुरिअजंगा के०) एक सादि सांत नामें चोथो नांगो होय ॥ ५ ॥

तेमांहे पहेलो अनादि अनंत तथा बीजो अनादि सांत, ए बे नांगा एक मिथ्यात्व मोहनीय विना शेष ठवीश धुवोदयी प्रकृति आश्री लाजे. जे जणी अजव्यने निर्माणादिक ठवीश प्रकृतिना उदयनीआदि न पामीयें तेम आगला गुणगणाने अजावें उदय विच्छेद पण न पामीयें, तेथी अनंत एटले अनादिअनंत नांगो जाणवो, तथा जव्यनी अपेक्षायें ए ठवीशनी आदि नथी पण बारमे, तेरमे अने चौदमे, गुणगणे उदयनो अंत थरो, तेथी सांत माटें अनादि सांत, ए बीजो नांगो पामीयें.

तथा धुवबंधिनी वर्णचतुष्कादिक सुडतालीश प्रकृतिना बंधनी अपेक्षायें त्रण नांगा होय, ते आवी रीतें जे अजव्य जीव अनादिकालनो ए, धुवबंधिनी प्रकृति सर्वदा बांधे ठे. तेथी अनादि तथा आगलां गुणगणाने अजावें बंधव्यवच्छेद पण पामशे नही, तेथी अनंत. ए अनादि अनंतनामा प्रथम नांगो अजव्य आश्री कहा तथा जव्य जीव जे अनादि मिथ्यात्वी ठे, तेने आनादि सांत नांगो जाणवो अने जे जव्य जीव अगीआरमे गुणगणे ए प्रकृतिनो अबंधक अइने वली तिहां थकी पडतो बंध आरंजे, तिहां सादि, ते वली अवश्य अबंधक थरो, तेथी सांत, ए चोथो सादि सांतनामा नांगो कहा. ए रीतें त्रण जंग कहा.

हवे मिथ्यात्व मोहनीयनो बंध तथा उदय त्रण नांगे लाजे, तिहां अजव्यने मिथ्यात्वनो बंध तथा उदय अनादि अनंत नांगो तथा अनादि मिथ्यात्वी जव्य जीवनादि सांत नांगो जाणवो. केम के ते सम्यक्त्व पामशे तेवारें मिथ्यात्वनो

તથા જે સમ્યક્ત્વ વર્મીને મિષ્ટ્યાત્વે જાય તે સાદિ મિષ્ટ્યાત્વી તેની અપેક્ષાએ એ ચોથો સાદિ સાંત જંગ જાણવો. અને ત્રીજો આદિઅધ્રુવ જાંગો શૂન્ય જાણવો. જે નણી સાદિ તો નવ્યનેજ હોય અને તે તો અવશ્યમેવ મુક્તિએ જાય. તેવારે તિ હાં બંધ તથા ઉદયનો અંત કરે, તેથી સાદિ અધ્રુવ જાંગો યોગ્ય જાણવો.

અર્હોઆં ધ્રુવબંધિની તથા ધ્રુવોદયી પ્રકૃતિમધ્યે મિષ્ટ્યાત્વમોહનીય કહ્યું છે પણ અર્હોઆં તે બેદુષી જૂઝું એટલા વાસ્તે કહ્યું છે કે, જો પણ ધ્રુવબંધિની અપેક્ષાએ ત્રણ જાંગો કહ્યા, તે બંધે આપે પણ ઉદયે ત્રણ જાંગો ન આપે અને મિષ્ટ્યાત્વ મોહનીયના તો ઉદયના પણ ત્રણ જાંગો છે તે વિશેષ જાણવાને અર્થે જિજ્ઞાસુ કહ્યું.

તથા જે પ્રકૃતિ બંધે અને ઉદયે પણ અધ્રુવ તે અધ્રુવ પણ નણીજ એક ચોથે સાદિસાંત જાંગે કહેવાય પરંતુ એને વિશેષ ત્રણ જાંગો ન હોય ॥ ૫ ॥

॥ અથ ધ્રુવોદયિન્યઃ નિરૂપ્યંતે ॥ હવે સત્તાવીશ ધ્રુવોદયી પ્રકૃતિ કહે છે.

નિમિણ ધિર અધિર અગુરુઅ, સુહ અસુહં તેઅ કમ્મ
ચત્તવન્ના ॥ નાણંતરાય દંસણ, મિહં ધુવ ઉદય સગવીસા ॥ ૬ ॥

અર્થ—(નિમિણ કે ૦) નિર્માણનામકર્મ, (ધિર કે ૦) સ્થિરનામકર્મ, (અધિર કે ૦) અસ્થિરનામકર્મ, (અગુરુઅ કે ૦) અગુરુલઘુનામકર્મ, (સુહઅસુહં કે ૦) શુજ નામકર્મ અને અશુજનામકર્મ, (તેઅ કે ૦) તૈજસનામકર્મ, (કમ્મ કે ૦) કાર્મણ નામકર્મ, (ચત્તવન્ના કે ૦) વર્ણાદિક ચાર, (નાણંતરાય કે ૦) જ્ઞાનાવરણીય પાંચ, તથા અંતરાય પાંચ, (દંસણ કે ૦) દર્શનાવરણીય ચાર, (મિહં કે ૦) મિષ્ટ્યાત્વમોહનીય, (ધ્રુવઉદયસગવીસા કે ૦) એ સત્તાવીશ કર્મપ્રકૃતિને ધ્રુવોદયી કહીએ ॥ ૬ ॥

એક નિર્માણ, બીજું સ્થિર, ત્રીજું અસ્થિર, ચોથું અગુરુલઘુ, પાંચમું શુજ, ષષ્ઠું અશુજ, સાતમું તૈજસ, આઠમું કાર્મણ તથા ચાર વર્ણ, એવાં બાર નામકર્મની ધ્રુવોદયી પ્રકૃતિ. એનો ઉદય, ચારે ગતિના જીવને સર્વદા હોય. એના ઉદયનો વ્યવહાર કાલ, તેરમા ગુણગણના પ્રાંતે છે. પરંતુ તિહાં જાણે તો સર્વ જીવને વિષે એ બાર પ્રકૃતિનો ઉદય પામિએ, તે નણી ધ્રુવોદયી કહીએ. એ માંહે ધિર, અધિર, તથા શુજ અને અશુજ, એ ચાર પ્રકૃતિ વિરોધિની કહી છે. પણ તે બંધની અપેક્ષાએ વિરોધિની લેવી પરંતુ એનો ઉદય વિરોધી નથી, જે નણી લોહી લાલ મૂત્રાદિક પૂજાનો અસ્થિર બંધ અસ્થિર કર્મોદયથી હોય તથા હાડ, દાંતાદિકનો સ્થિર બંધ કર્મના ઉદયથી સ્થિર હોય. એમ ચારે પ્રકૃતિ ઉદય અવિરોધિની છે તેમજ શુજ

नामोदयें मस्तकादिक शुज अंग होय अने अशुज नामोदयें पादादिक अंग अशुज होय. ए रीतें उदय अविरোধी ठे ते माटें ध्रुवोदयी कही. एवं बार प्रकृति थइ.

पांच ज्ञानावरणानो उदय पण बारमा गुणगणा सुधी निरंतर सर्व जीवने होय, तेमज दानादिक पांच अंतरायनी प्रकृति तथा चक्षुरादिक चार, दृष्टीनावरणी यकर्मनी प्रकृति, एनो उदय पण बारमा गुणगणा लगें होय, तेथी ए चौद प्रकृति पण ध्रुवोदयी कही तथा मिथ्यात्वमोहनीयनो उदयविभेद प्रथम गुणगणे ठे, ते जणी प्रथम गुणगणे वर्त्तता जीवने मिथ्यात्व मोहनीयनो उदय ध्रुव कहीयें अने जो पण सास्वादनादिक गुणगणे मिथ्यात्व मोहनीयनो उदय न लाजे, तो पण ते अध्रुव न जाणवो. जे जणी ध्रुवोदयीतुं एज लक्षण ठे जे आपणा उदय व्यवहेद स्थानक लगें निरंतर जेनो उदय लाजे, ते ध्रुवोदयी, कहेवाय. एम सत्तावीश प्रकृति कही ॥ ६ ॥

हवे एनी विपरीत अध्रुवोदयी प्रकृति कहे ठे.

थिर सुज अर विणु अध्रुव, बंधी मिह विणु मोह ध्रुवबंधी ॥

निदोव घाय मीसं, सम्मं पण नवइ अध्रुवुदया ॥ ७ ॥

अर्थ—(थिर के०) स्थिरनामकर्म, (सुज के०) शुजनामकर्म, (इअर के०) एथी इतर ते अस्थिरनामकर्म अने अशुजनामकर्म, (विणु के०) ए चार प्रकृति विना शेष शरीर त्रण, उपांग त्रण, संस्थानठक, संघयणठक, जाति पांच, गति चार. एवं सत्तावीश तथा खगतिदिक, आनुपूर्वीचतुष्क. एवं तेत्रीश प्रकृति तथा जिननाम, उद्भास, उद्योत, आतप, पराघात, त्रसचतुष्क, शुजगचतुष्क, एवं तेंतालीश. स्थावरचतुष्क, दौर्जाग्यचतुष्क, गोत्रदिक, वेदनीयदिक, हास्य अने रति तथा शोक अने अरति, त्रण वेद अने आयुश्चतुष्क. ए उगणोतेर प्रकृति बंधविरोधिनी जणी (अध्रुवबंधी के०) अध्रुवबंधिनी कहीयें. एने जेम अध्रुवबंधिनी कही, ते म उदयविरोधिनी जणी कोइक अध्रुवोदयी पण जाणवी, केम के जिननामथी पराघातपर्यतिनी पांच प्रकृति ठे तेनो उदय कोइएक जीवने होय ते जणी अध्रुवोदयी कहीयें. जो पण ए अविरোধिनी ठे तो पण ए वात विचारीने अविरোধिनी न कहेवी.

तथा शोल कषाय, सत्तरमुं नय, अठारमी छुगुप्ता, ए अठार मोहनीयनी प्रकृति ठे ते ध्रुवबंधिनी प्रकृतिमध्यें गणवी केमके ए मध्यें क्रोधादिकने उदयें मानादिकनो उदय न होय, तेथी ए उदयविरोधी ठे पण बंधविरोधी नथी, तेणे

करी बंधमां तो ध्रुवबंधिनी कही पण उदयमां अध्रुवोदयी कहीयें. तथा जय अ ने जुगुप्सानो उदय सांतर ठे केमके कोइने कोइ वारें होय, कोइने कोइ वारें न होय ते जणी ए पण अध्रुवोदयी कही. तथा (मिह्रविणुमोहध्रुवबंधी के०) मिथ्यात्व ध्रुवबंधी ठतुं पण ध्रुवोदयीमध्ये गसुं, तेथी ते वर्ज्यु. शेष अठार प्रकृति, अध्रुवोदयी जाणवी. एम सत्याशी प्रकृति अध्रुवोदयी जाणवी.

(निहोवघायमीसं के०) तथा दर्शनावरणीय कर्ममध्ये पांच निडानो उदय, केवारेंक होय अने केवारेंक न होय. तथा ए पांच निडा पण परस्परें उदयविरोधिनी ठे. ते जणी एने पण अध्रुवोदयी कहीयें तथा उपघातनामनो पण कोइएक जीवने कोइएक वारें उदय होय तेथी अध्रुवोदयी कहीयें तथा मिश्रमोहनीयजुं उदय पण विरोधी ठे. जे जणी मिथ्यात्व तथा सम्यक्त्व मोहनीयने उदयें एनो उदय न होय, तेम वली (सम्मं के०) सम्यक्त्व मोहनीयनो उदय पण वेदक सम्यक्दृष्टिने होय ते जणी अध्रुवबंधिनी कहीयें. एम ए जघन्य तो अंतर मुहूर्त अने उत्कृष्टी तो बाशष्ठ सागरोपम उपर त्रण पूर्वकोडी अधिक लगें होय पण तेथी वधारें न होय, ते जणी अध्रुवोदयी जाणवी. तथा जो पण सम्यक्त्वनी पेरें सादिसांत जागे मिथ्यात्व पण ठे, तो पण ते अध्रुवोदयी न जाणवुं, जे जणी मिथ्यात्वोदय जूमि प्रथम गुणगणुं ठे तिहांतो अवश्य मिथ्यात्वनोज उदय होय ते जणी ए ध्रुवोदयी होय. जो तेनी पोतानी जूमिमध्ये पण केवारेंक एनो उदय न होय, तो अध्रुवोदयी कहेवाय. (पणनवअध्रुवुदया के०) ए पञ्चाणु प्रकृति, अध्रुवोदयी कही ॥ इति समुच्चयार्थः ॥ ४ ॥

॥ अथ ध्रुवसत्ताप्रकृतिराह ॥ हवे ध्रुव सत्ता प्रकृति कहे ठे.

तस वसु वीस सगते, अ कम्म ध्रुव बंधि सेस वेय तिगं ॥

आगिइ तिग वेअणिअं, उ जुअल सग उरल सास चळ ॥ ५ ॥

अर्थ—(तस के०) त्रसदशक तथा आवरदशक, एवं वीश प्रकृति तथा (वसुवीस के०) वर्णादिक वीश प्रकृतिनी सत्ता सर्व शरीरधारिने होय, ते जणी वर्णादिक वीश प्रकृति पण ध्रुवसत्ता कही तथा (सगतेअकम्म के०) तैजस सप्तक मध्ये तैजसशरीरनाम, कर्मणशरीरनाम, तैजससंघातन, कर्मणसंघातन, तैजसतैजसबंधन, कर्मणकर्मणबंधन, तैजसकर्मणबंधन, ए सात प्रकृतिनी सत्ता, सर्व जीवने होय केम के तैजस अने कर्मण शरीर पण सर्व जीवने होय ते

माटें तेनी ध्रुवसत्ता जाणवी अने (ध्रुवबंधिसेस के०) ए वर्णचतुष्क, तैजस त
था कर्मण, ए ठ प्रकृतिने सूकी शेष ध्रुवबंधिनी एकतालीश प्रकृति रही तेनां ना
म कहे ठे. शोल कषाय, १७ जय, १७ जुगुप्सा, १९ मिथ्यात्व, पांच ज्ञानावरणीय,
नव दर्शनावरणीय, पांच अंतराय, एवं आढत्रीश. ३९ निर्माण, ४० उपधात,
४१ अगुरुलघु, ए एकतालीश प्रकृति पण ध्रुवबंधिनी जणी ध्रुवसत्ता पणें होय एनो
बंध, सर्वदा होय तो सत्ता केम न होय? एवं अष्टाशी प्रकृति ध्रुवसत्तायें कही.

(वेयतिगं के०) वेद त्रणनो बंध तथा उदय जो पण अध्रुव कह्यो ठे, तो
पण एनी सत्ता ध्रुव कही ठे, जे जणी एकेक वेदमध्ये पण त्रण वेदना संक्रांत
दल पामियें, ते जणी ध्रुवसत्ता कहीयें. एवं एकाणु प्रकृति अइ. (आग्निस्तिग
के०) आकृतित्रिक, एटले संस्थानथी त्रिक छेवुं. तिहां “तणुवंगागि” ए गाथानी
मेले प्रथम ठ संस्थान, ठ संघयण अने जाति पांच. ए सत्तर प्रकृतिनी सत्ता पण
पूर्वजी पेरें ध्रुव जाणवी. एटले एकशो ने आठ अइ अने (वेअणिअं के०) वेद
नीयदिकनी सत्ता पण परस्पर संक्रांतदलीकनी अपेक्षायें ध्रुवसत्तायें जाणवी. एवं
एकशो दश प्रकृति अइ तथा (डुजुअज के०) वे युगल एटले हास्य अने रति तथा
शोक अने अरति, ए चार प्रकृतिनी सत्ता पण रूपकश्रेणीयें नवमा गुणस्थानक
जगें सर्व जीवने होय तथा (सगठरज के०) औदारिकसत्तक एटले औ
दारिकशरीर, औदारिक अंगोपांग, औदारिक संघातन, औदारिक औदारिक बंधन,
औदारिकतैजसबंधन, औदारिक तैजसकर्मणबंधन अने औदारिककर्मणबंध
धन, ए सात प्रकृतिनी सत्ता पण सर्वदा पामियें जे जणी मनुष्य तिर्यचने ए ठ
दयें होय ठे तथा देवता अने नारकीने बंधें होय, ते माटें चारें गतिमांहे ए
नी सत्ता, ध्रुव होय. तथा (सासचक के०) एक उद्भास, बीछुं उद्योत, त्रीछुं आतप,
चोथुं पराधात, ए उद्भासचतुष्कनी सत्ता, सर्वदा होय ते जणी एने पण ध्रुव
सत्ता कहीयें. एवं एकशो ने पच्चीश प्रकृति अइ ॥ इति समुच्चयार्थः ॥ ७ ॥

खगई तिरि डग नीअं, ध्रुवसत्ता (॥ अथाध्रुवसत्ता
निरूप्यते ॥) सम्म मीस मणुअ डगं ॥ विउविकार
जिणाठ, हारस गुच्चा अध्रुवसत्ता ॥ ९ ॥

अर्थ—(खगई के०) शुजविहायोगति अने अशुजविहायोगति. ए बेदु प्रकृ
तिना सत्ता, जीवने सर्वदा होय. तेथी ध्रुवसत्ता जाणवी. (तिरिडग के०) तिर्यचनी

गति अने तिर्थचानुपूर्वी ए वेदु नाम कर्मनी प्रकृतिनी सत्ता पण सर्व जीवने सर्वदा होय जे जणी जीवने घणी स्थिति तिर्थचगतिमध्ये होय ते तथा बीजी गतिमध्ये पण एनो बंध होय, ते जणी एनी ध्रुवसत्ता जाणवी. (निअं के०) नीचैर्गोत्रनी ध्रुवसत्ता, तिर्थचगतिमध्ये नियमा निचैर्गोत्रनो उदय होय, तेथी ए एकशो ने त्रीश प्रकृतिनी सत्ता, मिथ्यात्वगुणस्थानकें वर्त्तता सर्व जीवने होय जो पण अनंतानुबंधियानी सत्ताजूमि. सातमा गुणठाणा जगें ते अने तेमध्ये पण विसंयोजना कीधे सत्ता टले तो पण एनी मिथ्यात्वे ध्रुवसत्ता जाणवी. (ध्रुवसत्ता के०) सत्ता एटले ध्रुवसत्ता प्रकृति एकशो ने त्रीश कही शेष अष्टावीश प्रकृति रही, ते एथी विपरीत अध्रुवसत्तायें ते, ते कहे ते. जे प्रकृति ठवेले थके तथा अवंधें मिथ्यात्व गुणठाणें पण कोइ एक जीवने केवारें एक सत्तायें न लाजें अने कोइ एकने लाजे एम नजनायें सत्ता होय, तेने अध्रुवसत्ता कहीयें. ते कहे ते.

(सम्म के०) एक सम्यक्त्वमोहनीय, बीजी (मीस के०) मिश्रमोहनीय, ए वे प्रकृतिनी सत्ता, अनादि मिथ्यात्वी जीवने होय तथा मिथ्यात्वगुणठाणे सम्यक्त्व बमी आख्या होय तेने मिथ्यात्वप्रत्ययें ए वे पुंज ठवेली ब्रवीश प्रकृति सत्कर्मा होय तेने न होय बीजा जीवने होय तेथी अध्रुवसत्ता प्रकृति कहीयें.

तथा (मणुश्रुद्धं के०) मनुष्यगति अने मनुष्यानुपूर्वी ए वे प्रकृति ते ते उकाय अने वाउकायमध्ये जे घणो काल रहे, तो ते ठवेले तेने सत्तायें न होय, बीजानें होय. एम ए प्रकृति पण अध्रुव सत्ता वाली कहीयें.

तथा (विचविकार के०) एक वैक्रियशरीर, बीजुं वैक्रियअंगोपांग, त्रीजुं वैक्रियसंघातन, चोशुं वैक्रियबंधन, पांचमुं वैक्रियतैजस बंधन, ठठुं वैक्रिय कर्मणबंधन, सातमुं वैक्रियतैजस कर्मणबंधन, आठमी देवगति, नवमी देवा अनुपूर्वी, दशमी नरकगति, अगीआरमी नरकानुपूर्वी, ए अगीआर प्रकृतिनी सत्ता, अनादि निगोदिया जीवने न होय, बंधने अजावें न होय. तथा ठवेले पण टले, तेथी ए अगीआर प्रकृतिनी अध्रुवसत्ता जाणवी.

(जिणार्ठ के०) जिननामकर्मनी सत्ता, जे सम्यक्त्वप्रत्ययें जिननामकर्म बांधी वली मिथ्यात्व पामे, तेने अंतरमुहूर्त जगें होय, बीजानें न होय, तेथी अध्रुवसत्ता कही. एमज मनुष्यायु, देवायु, तिर्थचायु अने नरकायु, ए चार मध्ये कोइ जीवने एकनी सत्ता, कोइ जीवने बेनी सत्ता, एम ए पण अध्रुवसत्ता कही.

(आहारसगुच्चाअध्रुवसत्ता के०) एक आहारकशरीर, बीजुं आहारकअंगो

प्राक् जीजुं आहारकसत्तासत्तन, चोथुं आहारकबंधन, पांचसुं आहारकतैजस
बंधने बहु आहारककर्मणबंधन, सातसुं आहारककर्मण तैजसबंधन, ए आ
हारकसत्तक. एनी सत्ता जे अप्रमत्तगुणस्थानकें विद्युद् चारित्रप्रत्ययें आहारक
शरीर बांधी पढी संक्लेश विशेषें मिथ्यात्वं जाय. तेने सत्तायें होय, परंतु बीजानें
न होय माटें अध्रुवसत्ता कहीयें. उच्चैर्गोत्रनी सत्ता पण अध्रुव जे जणी तेव
अने वाउमध्यें रहेतो जीव, उच्चैर्गोत्र उवेले, तेने उच्चैर्गोत्रनी सत्ता टले बीजानें
होय. एम जे प्रकृति मिथ्यात्व गुणगणें वर्त्तता पण कोइ जीवने होय कोइ जी
वने न होय, ते अध्रुवसत्तानी प्रकृति कहीयें. ए अष्टावीश प्रकृति कही एटले स
म्यक्त्व, मिश्र, मनुष्यदिक, वैक्रिय एकादशक, जिननाम, चार आयुं, आहारक
सत्तक अने उच्चैर्गोत्र, एवं अष्टावीश यइ ॥ इति समुच्चयार्थः ॥ ९ ॥

हवे गुणगणानी अपेक्षायें प्रकृतिनी सत्ताहुं ध्रुवाध्रुवपणुं विचारे ठे.

पढम तिगुणेषु मिठं, निअमा अजयाइ अठ गे जळं ॥

सासाणे खलु सम्मं, सत्तं मिळाइ दसगेवा ॥ १० ॥

अर्थ—(पढमतिगुणेषु के०) मिथ्यात्व, सास्वादन अने मिश्र, ए प्रथमनां त्रण
गुणगणाने विपे (मिठंनिअमा के०) मिथ्यात्वमोहनीयनी सत्ता निश्चयपणे
एटले ध्रुवपणे होय. जे जणी मिथ्यात्व मोहनीयना उदय विना प्रथम गुणगणुं
नज होय. तो ज्यां उदय होय, त्यां सत्ता तो ध्रुव होय, अने मिश्रगुणगणें प
ण मोहनीयना चोवीश, सत्तावीश अने अष्टावीश, ए त्रण सत्तास्थानक होय,
त्यां पण मिथ्यात्वनी सत्ता सघले स्थानकें होय तेणे ध्रुवसत्ता होय.

शेष (अजयाइअष्टगेजळं के०) अजय एटले अविरति सम्यक्दृष्टि गुणगणा
थी मांमीने अगीआरमा उपशांत मोहगुणगणा सुधीना आठ गुणगणें नजनायें
होय. जे जणी ह्यायोपशमिक सम्यक्दृष्टिने मिथ्यात्व मोहनीय उवेले थके मोहनी
यनी त्रेवीश तथा बावीश प्रकृतिनी सत्तायें वर्त्तताने मिथ्यात्वनी सत्ता न होय
तथा ह्याधिकने पण न होय अने जेणे मिथ्यात्व उपशमाव्युं होय तेने सत्ता हो
य, तेथी ए आठ गुणगणें मिथ्यात्वमोहनीयनी अध्रुवसत्ता होय.

तथा (सासाणेखलुसम्मं के०) सास्वादन गुणगणें वर्त्ततो नियमा मोहनीय
हुं एकज अष्टावीश प्रकृतिहुं सत्तास्थानक होय, परंतु मोहनीयनां बे, त्रण, सत्ता
स्थानक न होय. जे जणी उपशमसम्यक्त्वं करी त्रिपुंज करी त्यांथी पढतो सा

स्वादनगुणगणो आवे, त्यां सर्व मोहनीय प्रकृतिनी सत्ता होय तेथी सम्यक्त्व मोहनीयनी सास्वादनने ध्रुव (सत्तं के०) सत्ता जाणवी.

अने (मिह्नाइदसगेवा के०) शेष मिथ्यात्व, मिश्र, अविरति, देशविरति, प्रमत्त, अप्रमत्त, निवृत्ति, अनिवृत्ति, सूक्ष्मसंपराय अने उपशांतमोह, ए दश गुणगणो सम्यक्त्वमोहनीयनी सत्तानी नजना जाणवी, जे नणी सम्यक्त्व पामी पढी मिथ्यात्वे आच्युं होय ते ज्यां सुधी सम्यक्त्वपुंज उवेले नही, त्यां जगें सम्यक्त्व मोहनीयनी सत्ता होय, अने सम्यक्त्वपुंज उवेल्या पढी तथा अनादि मिथ्यादृष्टि जीवने सम्यक्त्व मोहनीयनी सत्ता न होय तेमज त्रीजे मिश्रगुणगणो पण जो सम्यक्त्व पुंज उवेली आच्यो होय तेने सम्यक्त्वमोहनीयनी सत्ता न होय बी जाने होय तथा अविरत्यादिक आठ गुणगणो द्वायिक सम्यक्दृष्टिने सम्यक्त्व मोहनीय खपावी तेथी तेने सम्यक्त्व मोहनीयनी सत्ता न होय तथा द्वायोपशमिक अने औपशमिक सम्यक्दृष्टिने ध्रुवसत्ता होय. एम आठ गुणगणो सम्यक्त्व मोहनीयनी अध्रुवसत्ता कही ॥ इति समुच्चयार्थः ॥ १० ॥

सासण मीसेसु ध्रुवं, मीसं मिह्नाइ नवसु जयणाए ॥

आइ डग अण नियमा, नइच्या मीसाइ नव गम्मि ॥ ११ ॥

अर्थ—(सासणमीसेसु के०) सास्वादन अने मिश्र, ए बे गुणगणो (मीसं के०) मिश्रमोहनीयनी सत्ता, (ध्रुवं के०) ध्रुव जाणवी. केम के सास्वादनने सर्व अछावीशें मोहप्रकृतिनी सत्ता ध्रुव होय अने मिश्रमोहनीयना उदय विना मिश्रगुणगणुं होयज नही, तेथी त्यां पण मिश्रनी सत्ता ध्रुव होय. एम ए बे गुणगणो मिश्रमोहनीयनी ध्रुवसत्ता जाणवी.

अने मिश्र तथा सास्वादन, ए बे गुणगणा विना शेष (मिह्नाइनवसुजयणाए के०) एक मिथ्यात्व, बीजुं अविरति, त्रीजुं देशविरति, चोथुं प्रमत्त, पांचमुं अप्रमत्त, ठणुं निवृत्ति, सातमुं, अनिवृत्ति, आठमुं सूक्ष्मसंपराय, नवमुं उपशांतमोह, ए नव गुणगणो मिश्रमोहनीयनी सत्तानी नजना जाणवी, एटले कोइए कने होय अने कोइएकने न होय, जे नणी मिश्रपुंज उवेल्या पढी मिथ्यात्वे मिश्र मोहनीयनी सत्ता न होय अने जेणे मिश्रपुंज उवेळ्यो नथी तेने मिश्र मोहनीयनी सत्ता होय अथवा अनादि मिथ्यात्वीने तो नज होय.

तथा अविरत्यादिक आठ गुणगणो द्वायिक सम्यक्दृष्टिने मिश्रमोहनीयनी

સત્તા ન હોય, જે જળી સાત પ્રકૃતિ સ્વપાવીને ક્ષાયિક સમ્યક્ત્વી થાય તેથી મિશ્ર મોહનીયની સત્તા ટલે ક્ષાયિક સમ્યક્ત્વ હોય તેમાટે. તથા બીજા ક્ષાયોપશમિક તથા ઔપશમિક સમ્યક્દૃષ્ટિને મિશ્રમોહનીયની સત્તા હોય તેથી નજના કહી એટલે કોફકને કેવારેક હોય અને કોફકને કેવારેક ન હોય. એમ નવ ગુણગણે મિશ્રમોહનીયની અધુવસત્તા હોય.

(આહુગઅણનિયમા કે૦) આદિક દિક એટલે પહેલે તથા બીજે, એ બે ગુણગણે અનંતાનુબંધિયા ક્રોધાદિક ચારે કષાયની સત્તા નિશ્ચય હોય જે જળી મિષ્ટાત્વ તથા સાસ્વાદન, એ બે ગુણગણે નિયમા અનંતાનુબંધિયા બંધાય તેથી ધુવસત્તા જાણવી.

શેષ (જહ્યામીસાહનવગમ્મિ કે૦) મિશ્ર ગુણગણાથી માંમીને ડપશતમો હ જર્ગેનાં નવ ગુણગણાને વિષે અનંતાનુબંધિયા કષાયની સત્તા સંબંધિ નજના જાણવી, જે જળી જેણે અનંતાનુબંધિયા વિસંયોજ્યા તથા ઠવેલ્યા એટલે સ્વપા વ્યા તેને એની સત્તા ન હોય અને બીજાને હોય માટે નજના જાણવી. એ સ્વમતે કહ્યું તથા કર્મપ્રકૃતિ અને પંચસંગ્રહાદિકને મતે તો અનંતાનુબંધિયાની સત્તા ટલ્યા વિના શ્રેણી આરંજે નહીં તેથી તે કહે છે. જે અનંતાનુબંધિયાની વિસંયોજના કરી ને, ડપશમશ્રેણી આરંજે તેથી તેને સાતમા ગુણગણાથી ડપરજે ગુણગણે અનંતાનુબંધિયાની સત્તા ન હોય તથા મિશ્રાદિક પાંચ ગુણગણે તો કોફકને અનંતાનુબંધિયાની સત્તા હોય, અને કોફકને ન હોય એમ નજના જાણવી માટે અધુવસત્તા જાણવી, અને મિષ્ટાત્વ તથા સાસ્વાદન એ બે ગુણગણે અનંતાનુબંધિયાની ધુવસત્તા હોય. એમ બેદુ મતે અનંતાનુબંધિયા કષાયની ગુણસ્થાનકની અપેક્ષાયે ધુવા ધુવસત્તા કહી ॥ ઇતિ સમુચ્ચયાર્થઃ ॥ ૧૧ ॥

હવે આહારકસત્તકની સત્તા કહે છે.

આહાર સત્તગં વા, સઘ ગુણે બિ તિ ગુણે વિણા તિહં ॥

નો જય સંતે મિહો, અંત મુદુતં નવે તિહે ॥ ૧૨ ॥

અર્થ—(આહારસત્તગંવાસઘગુણે કે૦) એક આહારક શરીર, બીજું આહારક ડપાંગ, ત્રીજું આહારકસંઘાતન, ચોથું આહારકઆહારક બંધન, પાંચમું આહારકતૈજસબંધન, ઠંદું આહારકકાર્મણબંધન અને સાતમું આહારકતૈજસકાર્મણબંધન, એ સાત પ્રકૃતિ જે જીવે તથાવિધ વિશ્વરૂચારિત્ર પ્રત્યયે અપ્રમત્તગુણગણે બાંધીને તથાવિધ સંક્લેશ અધ્યવસાયે મિષ્ટાત્વ ગુણગણા જર્ગે આવે તથા કોફક વિશ્વરૂચાધ્યવસાયે કેવલજ્ઞાન પણ પામે તેથી સર્વ ગુણગણે એની સત્તા હોય અ

ને કોઈ એક જીવ, એ સાત પ્રકૃતિ બાંધ્યા વિનાજ સર્વ ગુણસ્થાનક સ્પર્શે તેને એ સાત પ્રકૃતિની સત્તા સર્વ ગુણગણે ન હોય. એ રીતે જ જનના જાણવી.

તથા જિનનામકર્મની પણ એ રીતે જ જનના જાણવી. જે જણી ચોથા ગુણગણથી લઈને અપૂર્વકરણના ઢગ પાયા લગે જિનનામની બંધનૂમિ છે ત્યાં વિશુદ્ધાધ્યવસાયે જિનનામ બાંધે પઠી સંક્લેષે મિથ્યાત્વે જાય તેથી મિથ્યાત્વે પણ એની સત્તા હોય પણ (ચિત્તિગુણે વિણાતિહં કે) બીજે અને ત્રીજે ગુણગણે તીર્થંકરનામકર્મની સત્તાવાલો ન આવે તેથી એ બે ગુણગણા વિના રોપ બાર ગુણગણે જિનનામની સત્તા પામીયેં ડપરલે ગુણગણે પણ ચઢતાં જિનનામની સત્તા હોય અને જે જીવ જિનનામ બાંધ્યા વિના સર્વ ગુણગણાં સ્પર્શે તેની અપેક્ષાયેં સર્વ ગુણગણે જિનનામની સત્તા ન હોય એટલે વીજે, ત્રીજે ગુણગણે જિનનામની સત્તા નજ હોય અને વીજા ગુણગણાડને વિષે જનના જાણવી.

(નોજયસંતેમિહો કે) તથા આહારકશરીરાદિક સાત પ્રકૃતિની સત્તા ઠતાં અને જિનનામની સત્તા ઠતાં એ ઝજયની સત્તા સાર્યે ઠતાં તેને મિથ્યાત્વ ગુણગણું ન હોય જે જણી નામકર્મનું એકશો ત્રણનું તથા ત્ર્યાણું પ્રકૃતિનું સત્તા સ્થાનક મિથ્યાત્વ ગુણગણે ન પામીયેં, માટે આહારક સત્તક તથા જિનનામ, એ બેદુર્માદેથી એકની સત્તા ઠતાં મિથ્યાત્વ હોય તેમધ્યે (અંતમુદુત્તંજવેતિહં કે) અંતર મુદૂર્ત્ત લગે જિનનામની સત્તા મિથ્યાત્વે લહીયેં પણ અધિક ન પામીયેં જે જણી કોઈએક સમ્યક્દૃષ્ટિ જીવેં પૂર્વે નરકાયુ બાંધ્યું છે અને તે જીવ આયુ બાંધ્યા પઠી હાથોપશ્ચમિક સમ્યક્ત્વ પામીને તથાવિધ અધ્યવસાયેં જિનનામ બાંધે, તે મરણ સમયેં સમ્યક્ત્વ વમતો નરકેં જાય ત્યાં વળી અંતર્મુદૂર્ત્ત પઠી વળી સમ્યક્ત્વ પામે તો જિનનામકર્મની સત્તા હોય, અને જો નરકેં ગયા પઠી પતિત પરિણામેં રહે તો અંતર્મુદૂર્ત્ત પઠી જિનનામકર્મ ઝવેલે તેથી જિનનામકર્મની સત્તા ટલી જાય. એટલે એક ધ્રુવ સત્તા અને બીજું અધ્રુવસત્તા રૂપ એમ પાંચમું અને ઠડું એ બે દાર સાર્યેં કહ્યા ॥ ૧૧ ॥

હવે ધાતિની પ્રકૃતિ રૂપ સાતમું દાર તથા અધાતિની પ્રકૃતિ રૂપ આઠમું દાર, એ બે દાર સાર્યેં કહે છે. હવે સર્વધાતિની પ્રકૃતિ તથા અધાતિની પ્રકૃતિ કહે છે.

॥ અથ સર્વ ધાતિન્યઃ પ્રકૃતયઃ ॥

કેવલ જુઅલા વરણા, પણનિદ્ધા બારસાઈમ કસાયા ॥

મિત્તંતિ સવ ઘાઈ, ચઝ નાણ તિ દંસણા વરણા ॥ ૧૩ ॥

અર્થ- તિહાં જે કર્મપ્રકૃતિ, આત્માના ગુણને આવરે, તે ધાતિની પ્રકૃતિ જાણવી. તેમાં સર્વ ધાતિની પ્રકૃતિના રસ સ્પર્શક તો, ત્રામપત્રની પેરેં નિશિઢ, તથા સ્ફટિક ગ્રહની પેરેં નિર્મલ, ડાહ્યાની પેરેં સૂઝા સાર પ્રદેશેં બહુજરસ હોય, તેથી તે સર્વધાતિની પ્રકૃતિ પ્રદેશેં અલ્પ હોય તો પણ વીર્યેં અધિક જાણવી. હવે તેનાં નામ કહે છે. (કેવલજીવનાવરણા કે) કેવલજ્ઞાનાવરણીય અને કેવલદર્શનાવરણીય, એ બે પ્રકૃતિ, પોતાનો આચાર જે જ્ઞાન, દર્શન, ગુણ, તેને સર્વોંશેં આવરે, જેમ સૂર્યપ્રજા, મેયેં કરી સર્વ આવરી કહેવાય તથાપિ કાંઈ એક પ્રજાનો અંશ આવચ્છા વિનાનો પણ રહે છે તેથી કરી રાત્રી દિવસનો વિજાગ જણાય છે તેમ જીવનો પણ જ્ઞાનાદિક ગુણ સર્વ ધાતિની પ્રકૃતિયેં કરી સર્વ આવચ્છો છે તો પણ જેણે કરી જડ ચૈતન્યનો વિજાગ હોય, એટલો ચૈતન્યાંશ ઝઘાડો રહ્યો છે (પણનિદા કે) તેણે પાંચ નિદાયેં કરી પણ જે કેવલદર્શનાવરણીયેં અણ આવચ્છો એવો જે દર્શનાંશ તે પણ સર્વોંશેં આવરિયેં, એ નિદાપંચક પણ સર્વેં ઇંદિયના અવબોધને આવરે માટેં સર્વધાતિ કહીયેં. અહીંઆં પણ મેઘદૃષ્ટાંત જાવવો. જેમાટેં જો નિદા માંહે પણ શબ્દાદિક સાંજલી જાગે છે તથાપિ એ નિદા પણ સર્વધાતિની જાણવી, તથા કેવલજ્ઞાન અને કેવલ દર્શનના આવરણ પણ સર્વથા ટાલ્યા વિના કેવલ જ્ઞાન ઘપજે નહીં માટેં સર્વ ધાતિ કહીયેં. એટલે એસાત સર્વ ધાતિની પ્રકૃતિ કહી.

(બારસાઈમકસાયા કે) એમજ આદિના બાર કપાય જાણવા. તેમાં અનંતા નુવંધીયા ક્રોધ, માન, માયા અને લોભ, એ ચાર તો સમ્યક્ત્વગુણને સર્વથા આવરે છે તેથી સર્વધાતી કહ્યા અને અપ્રત્યાખ્યાનાવરણ ક્રોધાદિક ચાર પણ દેશ વિરતિગુણને સર્વથા આવરે છે. તથા પ્રત્યાખ્યાનાવરણ ક્રોધાદિક ચાર સર્વ વિરતિ ગુણને સર્વથા આવરે છે માટેં સર્વધાતિ જાણવા. અહીંઆં પણ મેઘનો દૃષ્ટાંત જાણવો તેથી મિથ્યાત્વને પણ કોઈ એક તપશ્ચર્યાદિકની પ્રતિપત્તિ જિનવચનથી અવિરુદ્ધ હોય તથા અવિરતિને પણ માંસાહારાદિકની નિવૃત્તિ હોય તથા દેશવિરતિને પણ જાવચારિત્ર હોય, એમ એ બાર કપાયની પ્રકૃતિ પણ સર્વધાતિની છે.

(મિહંતિસદ્ધર્માઈ કે) મિથ્યાત્વમોહનીય પણ શ્રીજિનજાપિત જીવાજીવાદિક અનંતધર્માત્મક તત્ત્વશ્રદ્ધાન રૂપ સમ્યક્ત્વ ગુણને સર્વથી હણે, છે તે જણી એ પણ સર્વધાતિ પ્રકૃતિ કહીયેં. જો પણ એના કેટલા એક વેગળીઆ તથા એક ગાળીઆ રસસ્પર્શક દેશધાતીઆ છે, તો પણ અહીંઆં જુનાજુન પરિણામેં વં

धनी अपेक्षायें नथी लीधा. एटजे एक केवलज्ञानावरणीय, एक केवलदर्शनावरणीय, पांच निष्ठा, बार कषाय अने एक मिथ्यात्वमोहनीय. एवं वीश प्रकृति सर्वघातिनी थई.

हवे पञ्चीश प्रकृति देशघाति कहे ठे. तिहां देशघातिनी प्रकृतिना रसरूपईक स्थूलबिड कडानी पेरें, मध्यमबिड कांबलानी पेरें अने सूक्ष्मबिड पटवस्त्रनी पेरें, स्थूल प्रदेश नीरस, असार, बहुप्रदेश अल्पवीर्य, (चउनाणतिदंशणावरणा के०) एक मतिज्ञानावरणीय, बीछुं श्रुतज्ञानावरणीय, त्रीछुं अवधिज्ञानावरणीय. चोथुं मनःपर्यवज्ञानावरणीय, ए चार ज्ञानावरणीयनी प्रकृति तथा चक्रु, अचक्रु अने अवधि, ए त्रण दर्शनावरणीयनी प्रकृति, एवं सात प्रकृति देशघातिनी जाणवी. जे नणी केवलज्ञानावरण, केवल दर्शनावरण ए बे प्रकृति यें अण आवहुं एतुं जे ज्ञान अने दर्शननो अनंतमो अंश तेने देशघाति हणो, ते नणी देशघातिनी कहीयें. जो पण अवधिज्ञानावरणीय अवधिदर्शनावरणीय अने मनःपर्यवज्ञानावरणीयना केटला एक रस स्पर्शक सर्वघातिथा पण ठे जेणे करी पोताना अवधिज्ञानादिकनो अंश मात्र नथी देखातो तो पण एनो रसोदय क्योपशम अवरोधि ठे तेथी देशघातिनी कही ॥ इति समुच्चयार्थः ॥ १३ ॥

संजलणनोकसाया, विगंध इअ देस घाइअ (अथ घातिन्यः प्रकृतयः) अघाइ ॥ पतेअ तणुघाऊ, तस बीसा गोअ डग वसा ॥ १४ ॥

अर्थ—(संजलण के०) संज्वलनाक्रोधादिक चार कषाय देशघातिया ठे जे नणी ए सर्व विरतिरूप जीवना गुणनें देशघाती हणो ठे. केम के एना उदयथी साधुने सातिचार व्रत थाय. बीजा कषायना उदयथी भूलजंगें अतिचार होय माटें एने देशघाती कही ठे. (नोकसाया के०) हास्यषट्क तथा त्रण वेद, एनव नोकषायमोहनीय प्रकृति पण देशघातिनी ठे जे नणी ए प्रकृति चारित्रने विषे पण अतिचार मात्र उपजावे, पण एकली अनाचार जनक न होय, माटें देश घातिनी कही.

(विगंधइअदेसघाइअ के०) अंतरायकर्मनी पांच प्रकृति ए पण देशघातिनी होय जे नणी पुजलइव्यनो अनंतमो जाग दान, लाज जोगादिकने विषे होय ठे. जे नणी ग्रहण धारण योग्य जे पुजल ठे ते पुजलइव्यने अनंतमे जागे ठे तेमां पण सर्वहुं दान, लाज, जोग, अने उपजोगादिक, करी न शके, केम के अ

કર્મ નોકર્માદિક તથા આહારાદિકર્તું જ્ઞાન, લાજ જોગાદિક સર્વ જીવને હોય તે થી દેશઘાતિની કહી. સર્વ જીવને એનો કૃયોપશમ હોયજ. તથા વીર્યીતરાયનો પણ જો સર્વઘાતી રસ હોય તો જીવજું સર્વ વીર્ય આવરે થકે જીવ કાષ્ઠની પેરે નિશ્ચેષ્ટાવંત થાય, તેથી આહારાદિકને ગ્રહી પરિણમાવી પણ ન શકે ? તે જણી એ પ્રકૃતિ પણ દેશઘાતિની જાણવી, તેથી સર્વ જીવને વીર્યીતરાય કૃયોપશમ તારતમ્યે, વીર્યીતારતમ્ય હોયજ છે. કેવલી જગવાનને વીર્યીતરાયનો કૃય હોય તેથી તેને અનંત વીર્ય હોય. એમ પચ્ચીશ પ્રકૃતિ દેશઘાતિની કહી.

અને જો ડહ્યાપેદ્યાયેં લેખવીયેં, તો મિશ્રમોહનીય અને સમ્યક્ત્વ મોહનીય, એ બે પ્રકૃતિ પણ દેશઘાતિની ગણતાં સત્તાવીશ પ્રકૃતિ થાય. તેની સાથેં પૂર્વોક્ત સર્વઘાતિની વીશ પ્રકૃતિ મેલવીયેં તેવારેં સુહતાલીશ પ્રકૃતિ ઘાતિની થાય. તેથી શેષ ૨ હી જે પચ્ચોત્તેર પ્રકૃતિ તે (અઘાડ કે૦) અઘાતિની કહી છે. જે પ્રકૃતિ જીવના જ્ઞાનાદિક ગુણને તો કાંઈ પણ હણે નહીં તથાપિ જેમ ચોરની સંગત કરતાં સાધુ પણ ચોર કહેવાય, તેમ એ પ્રકૃતિ પણ ઘાતિની પ્રકૃતિ સાથેં વેદતાં ઘાતિની કહેવાય, તે અઘાતીની પ્રકૃતિનાં નામ કહે છે.

(પચ્ચેઅતણુઘા કે૦) એક પરાઘાત, બીજી ડહ્યાસ, ત્રીજી આતપ, ચોથી ડહોત, પાંચમી અગુરુલધુ. ઢઠી જિનનામ, સાતમી નિર્માણ, અને આઠમી ડપઘાત, એ આઠ પ્રત્યેક પ્રકૃતિ અઘાતિની જાણવી. એ પ્રકૃતિ કોઈ આત્માના ગુણને ન હણે, તનુઅષ્ટક એટલે “ તણુવંગાગિડ ” એ ગાથાને અનુક્રમેં એક ઔદારિક, બીજું વૈક્રિય, ત્રીજું આહારક, એ ત્રણ શરીર તથા એ ત્રણ શરીરના ત્રણ ડપાંગ તથા એની સાથેં કાર્મણ અને તૈજસ મેલવીયેં, તેવારેં તનુઅષ્ટક થાય તથા ઢ સંસ્થાન, ઢ સંઘયણ, જાતિ પાંચ, ગતિ ચાર, સ્વગતિદિક, આનુપૂર્વેં ચાર, એવં પાંત્રીશ પ્રકૃતિ લેવી તથા (આઠ કે૦) આધુની ચાર પ્રકૃતિ, એવં ડંગણચાલીશ અને આઠ પૂર્વેં પ્રત્યેક પ્રકૃતિ કહી છે. એવં સુહતાલીશ પ્રકૃતિ અઘાતિની થઈ.

તથા (તસવીસા કે૦) ત્રસ, બાંદર, પર્યાપ્તિ, પ્રત્યેક, સ્થિર, ઘુજ, ઘુજગ, સુસ્વર, આદેય, યશઃકીર્તિ, સ્થાવર, સૂક્ષ્મ, અપર્યાપ્તિ, સાધારણ, અધિર, અઘુજ, ડુર્જગ, ડુઃસ્વર, અનાદેય, અયશ, એ વીશ પ્રકૃતિને ત્રસવિંશતિ પ્રકૃતિ કહીયેં. (ગોચ ડુગ કે૦) ગોત્રદિક અને વેદનીયદિક, એ ડનય દિકની ચાર પ્રકૃતિ તથા (વસુ કે૦) વર્ણ, ગંધ, રસ અને સ્પર્શ, એવં સર્વ મલી પચ્ચોત્તેર પ્રકૃતિ, અઘાતિની કહી એટલે ઘાતિઅઘાતિ દ્વાર સંપૂર્ણ થયું ॥ ૬૮ ॥

હવે એકર્મ પ્રકૃતિનું યાતિ, અઘાતિપણું રસની અપેક્ષાએ હોય, તે રસ, મિષ્ટ તથા કટુકના જેવું કરી વે પ્રકારે છે. તિહાં જે પ્રકૃતિનો રસ મીઠો આનંદદાયક હોય તે પુણ્યપ્રકૃતિ જાણવી, અને જે પ્રકૃતિનું રસ મઢની પેરે નીબની પેરે કડવું દુઃખ દાયક હોય, તે પાપપ્રકૃતિ જાણવી. ત્યાં પ્રથમ પુણ્યપ્રકૃતિ, વેંતાલીશ કહે છે.

॥ અથ પુણ્યપ્રકૃતયઃ ॥

સુર નર તિગુચ્ચ સાયં, તસ દસ તણુ વંગ વફર ચવરસં ॥

પરઘાસગ તિરિ આઠ, વણ્ણુ ચત પણિંદિ સુજલગઈ ॥ ૧૫ ॥

અર્થ—તે મધ્યે પ્રથમ (સુરનરતિગુચ્ચ કે૦) સુરત્રિક એટલે દેવગતિ, દેવાનુપૂર્વી, અને દેવાયુ, એ ત્રણ પ્રકૃતિ શુન્નજાવે બંધાય, તે જણી તથા એમાં વઢુલ થઈ જાતા હોય, તે જણી પુણ્યપ્રકૃતિ કહીયે અને નર એટલે મનુષ્યગતિ, મનુષ્યાનુપૂર્વી અને મનુષ્યાયુ, એ મનુષ્યત્રિક એ ત્રણ જેદ પણ શુન્નજાવે કરી બંધાય. તથા ઝઞ્ઞેર્ગોત્ર પણ પૂજ્યજણી પૂજનીય યોગ્યતા જણી, એ પણ પુણ્યપ્રકૃતિ જાણવી. તથા (સાયં કે૦) શાતાવેદનીય પણ શુન્નઅધ્યવસાયે કરી બંધાય. અનુકૂળ પપો વેવે તે માટે એ પુણ્યપ્રકૃતિ જાણવી. તથા (તસદસ કે૦) ત્રસદશક એ નામકર્મની પુણ્યપ્રકૃતિ શુન્નપરિણામે બંધાય છે. (તણુવંગ કે૦) તણુ એટલે ઔદારિકાદિક પાંચ શરીર તથા ઔદારિક, વૈક્રિય અને આહારક, એ ત્રણ ડપાંગ એ આઠ પ્રકૃતિ પણ શુન્ન જાણવી. (વફર કે૦) ઠ સંઘયણમધ્યે એક વજ્રરૂપજનનારાચ સંઘયણ એ પણ શુન્ન જાણવું. (ચવરસં કે૦) ઠ સંસ્થાનમધ્યે સમચતુરસ્રસંસ્થાન એ પણ શુન્ન છે. (પરઘાસગ કે૦) પરાઘાત, ઝઢ્ઢાસ, આતપ, ઝયોત, અશુરુલધુ, જિનનામ અને નિર્માણ, એ પરાઘાતસપ્તક પણ શુન્ન જાણવું. (તિરિઆઠ કે૦) તિર્યંચનું આઠ, તે પણ પુણ્યપ્રકૃતિ છે. જે જણી તિર્યંચ પણ જીવવું વાંઢે છે. તથા (વણ્ણુચ કે૦) વર્ણમધ્યે શ્વેત, પીત, અને રક્ત તથા ગંધમધ્યે શુન્નગંધ, રસમધ્યે કષાયલ, આમ્લ અને મિષ્ટ, તથા સ્પર્શમધ્યે લઘુ, કોમલ, ચીકટ, અને ઝભ્ભ. એરીતે વર્ણાદિચતુષ્ક શુન્ન લેવું. (પણિંદિ કે૦) જાતિ પાંચ મધ્યે એક પાંચેંડિય જાતિ, શુન્ન પરિણામે બંધાય, તે પુણ્યપ્રકૃતિ જાણવી. અને (સુજલગઈ કે૦) વિદ્યાયોગતિમધ્યે ગજ તથા હંસની પેરે જે ચાલે, તે શુન્નવિદ્યાયોગતિ જાણવી. એ પણ શુન્ન પરિણામે બંધાય માટે પુણ્યપ્રકૃતિ જાણવી. એ વેંતાલીશ પુણ્યપ્રકૃતિ જાણવી ॥ इति समुच्चयार्थः ॥ १५ ॥

॥ અથ પાપપ્રકૃતયઃ ॥ હવે બ્યાશી પાપપ્રકૃતિ કહે છે.

બાયાલ પુસ્પ પગડ, અપઢમ સંતાણ સ્વગડ સંઘયણા ॥

તિરિહુગ અસાય નીઠ, વઘાય ઇગ વિગલ નિરય તિગં ॥૧૬॥

અર્થ—(બાયાલપુસ્પપગડ કે૦) બેંતાલીશ પુણ્યપ્રકૃતિ કહી. જે જણી બંધયો ગ્યસ્થાનકમથ્યે એ શુજપરિણામે બંધાય તથા સંક્લેશ પરિણામે મંદરસ બંધાય અને વિશુદ્ધપરિણામે તીવ્રરસ બંધાય તે જણી એ શુજ ઉત્તમપુણ્યપ્રકૃતિ જાણવી. હવે પુણ્ય થકી વિરોધી પાપપ્રકૃતિ બ્યાશી કહે છે. એ પાપ પ્રકૃતિનો સંક્લેશ પરિણામે તીવ્રરસ બંધાય અને વિશુદ્ધપરિણામે મંદરસ બંધાય, તે જણી પાપપ્રકૃતિ કહીયે.

(અપઢમસંતાણસ્વગડસંઘયણા કે૦) પ્રથમ સમચતુરસ્રસંસ્થાન વિના શેષ પાંચ સંસ્થાન તથા પ્રથમ શુજવિહાયોગતિ વિના બીજી અશુજવિહાયોગતિ, અહીં આં લેવી, તથા પ્રથમસંઘયણ વિના શેષ પાંચ સંઘયણ એમાં લેવાં. એ અગીઆર પ્રકૃતિ, પ્રથમનાં બે ગુણતાણાં લગેં બંધાય. ત્યાં સંક્લેશ પરિણામે ડત્કષ્ટ રસ બંધાય અને વિશુદ્ધપરિણામે મંદરસ બંધાય, તે જણી એ પાપપ્રકૃતિ કહીયે.

(તિરિહુગ કે૦) તિર્થચની ગતિ, તથા તિર્થચાનુપૂર્વી, એ બે પ્રકૃતિ અશુજ છે. જે જણી એ ગતિમધ્યે અનંતો કાલ પણ જીવ રહે, એ અત્યંતમોહોદય થકી બંધાય, માટે પાપપ્રકૃતિ જાણવી તથા (અસાય કે૦) અશાતાવેદનીય પણ ડદય આંવે, તેવારેં જીવને પ્રતિકૂલપણું દેલાહે, તે જણી પાપપ્રકૃતિ કહીયે તથા (નીઠવઘાય કે૦) નીચૈર્ગોત્રને ડદયેં પણ નીચ કુંલપ્રત્યે પામવે કરી જીવ હેલનીય હોય તેથી એ પણ અશુજપાપપ્રકૃતિ જાણવી, ડપઘાતનામને ડદયેં પણ પઢજીની, ચોરદાંતાદિકેં કરી હુઃસ્વ પામે, તેથી અશુજ જાણવી. (ઇગવિગલ કે૦) એકેંડિયજાતિ તથા વિકલ એ ટલે જેને પૂર્ણ પંચેંડિય નહીં હોય, તે વિકલેંડિય, બેંડિય, તેંડિય અને ચૌરિંડિય ને કહીયે. એ જાતિનામ પણ મિષ્યાત્વે સંક્લેશે બંધાય, તે માટે અશુજ જાણવી. (નિરયતિગં કે૦) નરકગતિ, નરકાનુપૂર્વી અને નરકાયુ, એ ત્રણ પ્રકૃતિ પણ મિષ્યાત્વ વિના ન બંધાય, તે જણી અશુજ પાપપ્રકૃતિ જાણવી. એ ત્રેવીશ પાપપ્રકૃતિ કહી ॥૧૬॥

આવર દસ વસ્પ ચન, ક ધાય પળયાલ સહિઅ વાસીડ ॥

પાવ પયડિતિ દોસુવિ, વસા ઇગહા સુહા અસુહા ॥ ૧૭ ॥

અર્થ—(આવરદસ કે૦) સ્થાવરદશકને પણ અશુજપરિણામે વર્તતો થકો

જીવ પામે, (વસુચંડક કે) વર્ણમધ્યે નીલ અને કૃષ્ણ તથા ગંધમધ્યે ડુરજિગંધ તથા રસમધ્યે તીર્થો અને કઢવો તથા સ્પર્શમધ્યે ગુરુ, સ્વર, જૂદ અને શીત, એ ચારે અચુન લેવા. એને સંક્ષેપે બાંધે, તેજણી પાપપ્રકૃતિ કહીયે. એવં સાહત્રીશ થય.

તથા (ઘાયપણ્યાલ કે) ઘાતી પીસ્તાલીશ પ્રકૃતિ એટલે જ્ઞાનાવરણીય પાંચ, દર્શનાવરણીય નવ અને મોહનીયની ઢવીશ તથા અંતરાયની પાંચ, એ પીસ્તાલીશ ઘાતિની પ્રકૃતિ અત્માના છુદ્ધ ગુણને દ્વેષે, પ્રતિકૂલપણું કરે. તેથી એ પીસ્તાલીસ ઘાતિની પાપપ્રકૃતિ તેને આગલી સાહત્રીશ પ્રકૃતિયે (સદ્વિચ કે) સદ્વિત કરીયે, તેવારે (બાસી૬ કે) વ્યાશી (પાવપયડિતિ કે) પાપપ્રકૃતિ થાય. એના વિપાક જીવ પ્રતિકૂલપણે વેદે, સંક્ષેપાની વૃદ્ધિયે એના રસની વૃદ્ધિ હોય, તે જણી એને પાપપ્રકૃતિ કહીયે. એ બંધની અપેક્ષાયે લેવી. અન્યથા તો સમ્યક્ત્વ મોહનીય તથા મિશ્રમોહનીય પણ લેવાય, પરંતુ તે એટલા માટે ન લીધી કે, તેનો બંધ નથી. અહીંયાં શિષ્ય પ્રશ્ન કરે કે, હે જગવન્ ! આઠ કર્મની મલી બંધાપેક્ષાયે, એકશો ને વીશ પ્રકૃતિ કહી છે. અને અહીંયાં તો પુણ્યપ્રકૃતિ બેતાલીશ તથા પાપપ્રકૃતિ વ્યાશી, એ બેહુ મેલવતાં એકશો ને ચોવીશ પ્રકૃતિ થાય છે, તે કેમ ઘટે ? અહીંયાં ગુરુ ઠત્તર કહે છે કે, હે શિષ્ય ! એકશો ને વિંશોત્તર બંધ પ્રકૃતિમધ્યે સામાન્ય પણે વર્ણ, ગંધ, રસ અને સ્પર્શ, એ ચાર પ્રકૃતિ લેખવી છે અને અહીંયાં તો મૂલ ચાર પ્રકૃતિના છુનાછુન વિજાગ કરતાં શ્વેતાદિક છુન અગીઆર પુણ્યપ્રકૃતિમાંહે ગણી છે. અને નીલાદિક અચુન નવ પાપપ્રકૃતિમાંહે ગણી છે. એમ (દોસુવિ કે) બન્ને સ્થાનકે (વસુાઇગહાસુહાઅસુહા કે) વર્ણાદિક ચાર પ્રકૃતિને વિશેષે છુન અને અચુન પણે જૂદી જૂદી ગ્રહણ કરી છે તેમાં એકશો ચોવીશ થાય છે અને સામાન્યે છુનાછુનને એક ઠામે ગણતાં એકશો ને વીશ બંધ પ્રકૃતિ થાય. અહીંયાં કાંઈ દોષ નથી. એમ પુણ્યપ્રકૃતિ તથા પાપપ્રકૃતિનાં દ્વાર કહ્યાં ॥ ઇતિ પુણ્યપાપદ્વાર ॥ ઇતિ સમુચ્ચયાર્થઃ ॥ ૧૪ ॥

એમ પુણ્ય અને પાપને પરિણામે કરી બંધનું વિરુદ્ધ પણું હોય તેમાંટે પુણ્યપ્રકૃતિ તથા પાપપ્રકૃતિ કહિને હવે બંધે તથા ઠદયે વિરોધિની પ્રકૃતિ કહે છે. તેમધ્યે પણ સૂચી કટાદ ન્યાયે અલ્પ સંખ્યાંક પ્રકૃતિ જણી પ્રથમ અપરાવર્તમાન પ્રકૃતિનું દ્વાર કહે છે.

॥ અથાપરાવર્તમાનાઃ પ્રકૃતયઃ ॥ હવે અપરાવર્તમાન પ્રકૃતિયો કહે છે.

નામ ધ્રુવ બંધિ નવગં, દંસણ પણ નાણ વિગ્ધ પરધાયં ॥

નયં કુઠ મિઠ સાસં, જિણગુણ તીસા અપરિયત્તા ॥ ૧૬ ॥

અર્થ-એક વર્ણ, બીજો ગંધ, ત્રીજો રસ, ચોથો સ્પર્શ, પાંચમો તૈજસ, ઠાનો કા
ર્મેણ, સાતમો નિર્માણ, આઠમો ઉપઘાત, નવમો અગુરુજયુ, એ (નામધ્રુવબંધિનવ
ગં કે૦) નામ ધ્રુવબંધિનું નવક, એ નામધ્રુવબંધિની નવ પ્રકૃતિ સર્વથા બંધા
ય. એના બંધને સ્થાનકેં કોઈ શુચાશુચ પરિણામવિશેષેં બીજી પ્રકૃતિ બંધાય ન
હીં. કેવલ એના રસબંધમાંહે જાવની મંદતા કરે, તે જણી અપરાવર્તમાન કહી.

(દંસણપણનાણવિગ્ધપરધાયં કે૦) ચક્રુદર્શનાદિક ચાર દર્શનાવરણીય તથા
મતિજ્ઞાનાદિક પાંચ જ્ઞાનાવરણીય એ નવ પ્રકૃતિ પણ ધ્રુવબંધિની જણી અપરાવર્તમાન
જાણવી. તથા દ્વાનાંતરાયાદિક પાંચ અંતરાયની પ્રકૃતિ પણ ધ્રુવબંધિની જાણવી તથા
પરાઘાત નામકર્મ પણ, ધ્રુવબંધી છે. એ અન્ય પ્રકૃતિનો બંધ તથા ઉદય રૂંધ્યા વિ
ના પોતાનો બંધોદય દીપાવે. એની વિજાગની પ્રકૃતિ નથી તેજણી અવિરોધિની છે.

(જયકુહમિહસાસં કે૦) જયમોહનીય તથા હ્રુગુપ્તામોહનીય પણ પૂર્વજી
યુક્તિયેં અપરાવર્તમાન પ્રકૃતિ છે તથા મિથ્યાત્વમોહનીય પણ ધ્રુવબંધિ તથા ધ્રુવો
દયીપણે જણી બંધ ઉદયેં અપરાવર્તમાન હોય. અને ઉહ્વાસનામકર્મ પણ બંધેં તથા
ઉદયેં કોઈ પ્રકૃતિ સાથેં વિરોધી નથી, તેથી અપરાવર્તમાન. (જિણગુણતીસાઅપ
રિચ્તા કે૦) તીર્થીકરનામકર્મ પણ તેમજ બંધેં તથા ઉદયેં અવિરોધિની છે તે જ
ણી અપરાવર્તમાન કહીયેં. એ સર્વ, ડંગણત્રીશ પ્રકૃતિ બંધેં તથા ઉદયેં બીજી પ્રકૃ
તિ સાથેં વિરોધિની નથી, તેથી અપરાવર્તમાન પ્રકૃતિ કહીયેં. અહીંઆં કોઈ પૂઠે
જે સમ્યક્ત્વમોહનીય તથા મિશ્રમોહનીયને ઉદયેં મિથ્યાત્વ મોહનીયનો ઉદય
ન હોય, તેથી એ તો ઉદયવિરોધિની છે તો અપરાવર્તમાનમાંહે કેમ ગણી? અહીં
આં ઉત્તર કહે છે જે, મિથ્યાત્વમોહનીયની બંધોદય જૂમિ પ્રથમ ગુણતાણું
છે. તિહાં સમ્યક્ત્વમોહનીય અને મિશ્રમોહનીય નથી જો એ મિથ્યાત્વની પો
તાની જૂમિમાંહે એનો બંધ ઉદય રૂંધીને પોતાનો બંધ ઉદય દેશ્વાહત તો વિરોધિની
કહેવાત, પરંતુ તેમ વિરોધિની નથી મારેં અપરાવર્તમાન જાણવી. એ પ્રકૃતિનો બંધ
ઉદય, અનેરી પ્રકૃતિનો બંધ, ઉદય નિવારે નહીં, મારેં અપરાવર્તમાન જાણ
વી ॥ ઇતિ સ૦ ॥ ૧૦ ॥ હવે એહથી વિપરીત જણી પરાવર્તમાન પ્રકૃતિ કહે છે.

॥ અથ પરાવર્તમાનાઃ પ્રકૃતયોનિરૂપ્યંતે ॥

તણુ અઢ વેઅ હ્રુજુઅંલ, કસાય ઉષોઅ ગોય હ્રુગનિદા ॥

તસ વીસાઝ પરિત્તા, સિત્તવિવાગા ડુપુવીઠ ॥ ૧૧ ॥

અર્થ- જે એકેકી પ્રત્યેક પ્રત્યેક પ્રકૃતિનો બંધ તથા ડહય કોઈએક સમયે હોય, જેમ ઔદારિક, વૈક્રિય અને આહારક એ ત્રણ શરીરમધ્યે એકજનોજ બંધ એક વારેં હોય. એમ ડપાંગ, સંઘયણ, સંસ્થાન, જાતિ, ગતિ, સ્વગતિ અને આનુપૂર્વી મધ્યે પણ જાવડું, તેથી એને પરાવર્તમાન પ્રકૃતિ કહીયે, તે કહે છે. (તણુઅઠ કે૦) તનુપ્રસુ સ્વ આઠની, ડત્તર પ્રકૃતિ તેત્રીશ જાણવી. તેનાં નામ કહે છે. તનુત્રિક, ડપાંગત્રિક, સંસ્થાનઢક, સંઘયણઢક, જાતિપાંચ, ગતિચાર, સ્વગતિદિક, આનુપૂર્વી ચાર, એ તેત્રીશ પ્રકૃતિ અઢ. તે આઠ પિંડપ્રકૃતિમધ્યે છે (વેઅ કે૦). વેદત્રિક, એ પણ વંધ તથા ડહયેં વિરોધી છે તે જણી પરાવર્તમાન કહીયે. તથા (હુઅઅલ કે૦) હાસ્ય અને રતિ તથા શોક અને અરતિ, એ બે યુગલમાંહે પણ એક સમયે એક યુગલનોજ બંધ તથા ડહય એક જીવને હોય, તેથી એ પણ પરાવર્તમાન પ્રકૃતિ કહીયે.

(કસાય કે૦) ક્રોધ, માન, માયા અને લોજ, એ ચાર કષાયમધ્યે એક જીવને એક સમયે એકેકનો ડહય હોય. એટલે જેવારેં ક્રોધનો ડહય હોય, તેવારેં માનાદિક ત્રણનો ડહય ન હોય, એમ એ કષાયની શોલ પ્રકૃતિ પણ ડહયવિરોધીની છે. તે જણી પરાવર્તમાન જાણવી. (ઢહ્લોઅ કે૦) ડહ્યોતનામકર્મ પણ આતપનામકર્મ સાથેં વિરોધી છે. જેને જે સમયે આતપનામકર્મનો બંધ તથા ડહય હોય, તેને ડહ્યોતનામકર્મનો વંધ તથા ડહય તે સમયે ન હોય, તેથી પરાવર્તમાન પ્રકૃતિ કહીયે. (ગોયહુગ કે૦) ગોત્રદિક તથા વેદનીયદિક, એ બે દિક પણ બંધોડય વિરોધી છે. શાતાને બંધેં તથા ડહયેં અશાતાનો બંધ તથા ડહય ન હોય. નીચેંર્ગોત્રને બંધેં તથા ડહયેં ડહ્વેર્ગોત્રનો વંધ તથા ડહય ન હોય, તેથી પરાવર્તમાન કહીયે. (નિહા કે૦) પાંચ નિહા પણ ડહય વિરોધીની છે. જે જણી એક નિહાનેં ડહયેં રોપ ચાર નિહાનો ડહય ન હોય માટેં પરાવર્તમાન કહીયે.

(તસવીસાઠ કે૦) ત્રસાદિક દશ પ્રકૃતિ તેની સાથેં પ્રત્યેક અનુક્રમેં સ્થાવરાદિક દશ પ્રકૃતિવંધેં તથા ડહયેં વિરોધીની છે કેમકે ત્રસને બંધેં તથા ડહયેં સ્થાવરનો બંધ તથા ડહય ન હોય, તેમજ વાદર સાથેં સૂક્ષ્મનું વિરોધિપણું છે અને પર્યાસ સાથેં અપર્યાસનું વિરોધિપણું છે. એમજ પ્રત્યેક સાથેં સાધારણનું વિરોધિપણું છે. એમ સર્વત્ર મેલવડું. માટેં એ વીશ પ્રકૃતિ પણ પરાવર્તમાન જાણવી તથા આયુઃકર્મની ચાર પ્રકૃતિ જે છે, તે ચારેં બંધેં તથા ડહયેં વિરોધી છે, જે જણી એક સમયે એક આયુનો વંધ તથા ડહય હોય તેથી એને પણ (પરિત્તા કે૦) પરાવર્તમાન કહીયે. એ રીતેં તનુઅષ્ટકની તેત્રીશ, વેદ ત્રણ, બે યુગલ, શોલ કષા

ય, યદ્યોત, આતપ, ગોત્ર વે, વેદનીય વે, પાંચ નિષ્ઠા, ત્રસ વિંશતિ અને ચાર આયુ, એવં એકાણુ પ્રકૃતિમાં કોઈ વંધે કોઈ ઉદયે. કોઈ બિહું ઠામે પરાવર્તિ એટલે ફેરસાર હોય તે જણી પરાવર્તમાન એવું નામ વિરોધિની પણે કહીયે. ઇતિ પરાવર્તમાનાઽપરાવર્તમાનદ્વારદય સંપૂર્ણ ॥ એ રીતેં બારદાર સંપૂર્ણ વચ્ચાણાં.

હવે તેરમું દાર વિવરે છે. ત્યાં જે વિપાકના રસોદય તેનાં અસાધારણ કારણ અથવા સ્થાનક, તે ચાર પ્રકારેં છે. એક ક્ષેત્ર, બીજો જીવ, ત્રીજો નવ અને ચોથો પુજ્જલ, તેમધ્યેં પ્રથમ ક્ષેત્રવિપાકીની પ્રકૃતિ કહે છે. તિહાં ક્ષેત્ર એટલે આકાશ પ્રદેશ વિશેષ તેની મુખ્યતા પામીને જેનો ઉદય હોય, જો પણ સર્વપ્રકૃતિનો ઉદય, દ્યવ્ય, ક્ષેત્ર, કાલ અને નાવની સાપેક્ષતાયેં હોય છે. પણ અર્હીઆં એનીજ મુખ્યતા લેવી. જે જણી જીવને દિવક્ર ત્રિવક્ર શ્રેણીયેં પરજવ જાતાં આનુપૂર્વીને ઉદયેં કરી, જેમ બલદને નાથ સાહી ફેરવીયેં, તેમ આનુપૂર્વી ઉદય ઉત્પત્તિ સન્મુખ કરે. તે જણી (સ્વિત્તવિવાગાઽણુપુટીકે૦) ક્ષેત્રવિપાકીની પ્રકૃતિ ચારે આનુપૂર્વીને કહીયે. જો પણ વક્રગતિ વિના પણ સંક્રમણ કરણેં દેવગતિ, મનુષ્યગતિ, તિર્યંચગતિ અને નરકગતિ, એ ચારમધ્યેં પોત પોતાની આનુપૂર્વી સંક્રમાવી ઉદય આણે છે પણ અર્હીઆં કેવલ આનુપૂર્વીના ઉદયની મુખ્યતાની અપેક્ષા યેં વક્રગતિજ લીધી ॥ ઇતિ સમુચ્ચયાર્થઃ ॥ ૧૯ ॥

હવે સર્વ પ્રકૃતિ પોતાનો વિપાક જીવને દેખાડે છે. તો પણ કેટલી એક ક્ષેત્ર મુખ્યતાયેં વિપાક દેખાડે, તે ક્ષેત્રવિપાકીની, નવની મુખ્યતાયેં વિપાક દેખાડે, તે નવવિપાકીની, જે વાહ્ય શરીર પુજ્જલને વિષે પોતાનો વિપાક દેખાડે, તે પુજ્જલવિપાકીની જાણવી. એ ત્રણ નિરપેક્ષ જે આત્માને વિષે સાક્ષાત્ વિપાક વેદે, તે જીવવિપાકીની પ્રકૃતિ જાણવી. તે જીવવિપાકીની પ્રકૃતિ, હવે કહે છે.

ઘણ ઘાઙ્ઙુગોચ્ર જિણા, તસિચ્ચર તિગ સુજગ હુજગ ચનુસાસં ॥

જાઙ્ઙિગ જિચ્ચ વિવાગા, આઙ્ઙુ ચનુરો નવવિવાગા ॥ ૨૦ ॥

અર્થ—(ઘણ કે૦) મેઘ તે જેમ સૂર્યની પ્રજાનો (ઘાઙ્ઙુ કે૦) ઘાત કરે, આવરે, તેમ જે આત્માનાં જ્ઞાન, દર્શન, શ્રદ્ધાન, ચારિત્ર, દાનાદિક લબ્ધિ, ઇત્યાદિક ને આવરે, તે જણી ઘનઘાતિની પ્રકૃતિ કહીયે. તેનાં નામ કહે છે. જ્ઞાનાવરણી ધની પાંચ, દર્શનાવરણી ધની નવ, મોહનીયની અષ્ટાવીશ અને અંતરાયની પાંચ. એ સુહતાલીશ પ્રકૃતિ, શરીર પુજ્જલાદિક નિરપેક્ષ વિપાક જીવને દેખાડે. માટે એ

પ્રકૃતિ જીવવિપાકિની કહીયે. (હુગોઘ કે૦) એક ગોત્રદિક અને બીજું વેદની દિક, એ બે યુગલ પણ પોતાનો વિપાક જીવને વિષે દીપાવે, એથી યજ્ઞ, નીચ તથા સુઘ્વી ડુઘ્વી, જીવ કહેવાય, માટે જીવવિપાકિની કહીયે તથા (જિણા કે૦) તીર્થીકર નામ કર્મને ડદ્યે એક પરમએશ્વર્ય પૂજાતિશય, બીજો વચનાતિશય, ત્રીજો જ્ઞાનાતિશય અને ચોથો અપાયાપગમાતિશય, એ ચાર અતિશય જીવને હોય, જે યકી જીવ, તીર્થીકર પરમાત્મા કહેવાય. તે જણી એ પ્રકૃતિ પણ જીવવિપાકીની જાણવી.

(તસિચરતિગ કે૦) એક ત્રસ, બીજો બાદર અને ત્રીજો પર્યાસ, એ ત્રસત્રિક અને એથી ઇતર સ્થાવર, સૂક્ષ્મ અને અપર્યાસ એ સ્થાવરત્રિક એને ડદ્યે જીવ, ત્રસ, બાદર અને પર્યાસ તથા સ્થાવર સૂક્ષ્મ અને અપર્યાસ, પણ કહેવાય. એમ એ ના ડદ્યથી જીવનો પર્યાસ ફરે, તે જણી એને જીવવિપાકિની પ્રકૃતિ કહીયે. (સુનગ કે૦) એક સૌનાગ્ય, બીજું સુસ્વર, ત્રીજું આદેય, અને ચોથું યશઃકીર્તિ; એ ચાર પ્રકૃતિને ડદ્યે જીવ સૌનાગી, સુસ્વરવાન્ આદેય વચનવાલો તથા યશ સ્ત્રી કહેવાય. તે જણી એ પ્રકૃતિ પણ જીવવિપાકીની છે અને (હુનગચઠસાસં કે૦) એક દૌર્જાગ્ય, બીજું ડુઃસ્વર. ત્રીજું અનાદેયવચન, ચોથું અયશઃકીર્તિ, એને ડદ્યે જીવ હુર્જાગી, ડુઃસ્વરવાન્, અનાદેયવચન વાલો તથા યશોહીન માગો કહેવાય તેજણી એ પ્રકૃતિ પણ જીવવિપાકીની છે. અને શ્વાસોહ્વાસનામકર્મ પણ જીવવિપાકીની પ્રકૃતિ છે જો પણ એ શ્વાસોહ્વાસપુજ્જનરૂપ છે, તોપણ એની લબ્ધિ જીવને હોય. માટે જીવવિપાકી કહેવાય. એવં શઢશઠ પ્રકૃતિ થઈ.

(જાઙિતિગ કે૦) એકેંડિયાદિક જાતિ પાંચ, દેવાદિકની ગતિ ચાર, અને સ્વગતિ બે, એ અગીચ્ચાર પ્રકૃતિમાં જાતિ નામકર્મને ડદ્યે જીવ, એકેંડિય, વેંડિય, તેંડિય, ચૌરિંડિય અને પંવેંડિય કહેવાય, ગતિનામકર્મના ડદ્યથી જીવ દેવતા, મનુષ્ય, તિર્યંચ અને નારકી કહેવાય. સ્વગતિનામકર્મના ડદ્યથી જીવની સુચાલ. કુચાલ કહેવાય. તે જણી એ જીવવિપાકીની પ્રકૃતિ જાણવી. એવં અષ્ટોત્તેર પ્રકૃતિ (જી અવિવાગા કે૦) જીવવિપાકીની કહી. જો પણ સર્વે પ્રકૃતિ નિશ્ચે નયથી જીવવિપાકીનીજ છે જેજણી અજીવ ઘટાદિક પદાર્થને વિષે કોઈ પ્રકૃતિ પોતાની શક્તિ દેખાડતી નથી તોપણ વ્યવહારનર્યે ચિદું પ્રકારે વિપાક વિચારતાં એ અષ્ટોત્તેર પ્રકૃતિ જીવ વિપાકીની કહી.

હવે (આઠચરોજવવિવાગા કે૦) દેવતાદિકનો જવ પામીને તે જવના પ્રથમ સમયથી માંમીને ચરમ સમય જર્ગે નિરંતર પણે જે કર્મ પ્રકૃતિ જીવને વિષે

स्वशक्ति देखावे, आत्माने हेडनी परें रोक़ी राख़े, परजवें जावा न दीये अने जेवा रें ते प्रकृति खपावे, तेवारें परजवतुं आयु उदय आवे थके पर जवें जीव जाय, एटजे बीजी गतिमां जाय, तेमाटें ए आयुं ते जवने विषेज उदय आवेढे ते कारणे जवनी मुख्यतायें करी देवायु, मनुष्यायु, तिर्यचायु अने नरकायु, ए चार प्रकृति, जवविपाकीनी कहेवाय. जो पण चारे गति पण नामकर्म पणो पोत पोता ने जवें मुख्यवृत्तियें उदय आवेज ठे, तथापि ए प्रकृति जवविपाकीनी कहेवाय. कारण के चरमशरीरी जीव पूर्वब-६ शेष त्रण गतिना इलीकने मनुष्यगतिना ए क्र आयुमां संक्रमावी उदयावलीमां आणी वेदीने खपावें जे जणी प्रदेशथी कर्म वेद्या विना ठूटे नहीं, अने आयुष्य संक्रमाव्या विना मोडें न जाय तेथी आयुं संक्रमाव्या पढी तेने कोइ प्रकारें परजवायुनो उदय न होय, स्वजवनोज उदय होय, तेथी ए चार प्रकृति जवविपाकीनी कहीयें ॥ इति समुच्चयार्थः ॥ ५० ॥

हवे पुञ्जविपाकीनी प्रकृति कहे ठे. जे पोतानी शक्ति शरीरादिक पुञ्जने विषे दे खाडे ए प्रकृतिउनो करेलो गुण तथा अवगुण, अनुग्रह, उपधात. शरीरादिक नोकर्मपुञ्जने विषे होय, तेथी ए पुञ्जविपाकीनी प्रकृति कहीयें. जो पण अर्ही कं टकादिक अद्युज पुञ्ज पामी अशाता वेदनीयज पोतानो विपाक देखाडे ठे. तथा फूल. चंदन. कर्पूर, कस्तुरी प्रमुख अद्युज पुञ्ज लइने शातावेदनीयज पोतानो विपाक देखाडे ठे. तोपण ए शाता तथा अशातावेदनीयने पुञ्ज विपाकीनी प्रकृति न क ही. परंतु ए प्रकृतिनो कखो अनुग्रह, उपधात. जीवने होय. माटें ते कहीयें ठैयें.

नाम ध्रुवोदय चउ तणु, वधाय साद्वारणिय जोअतिगं ॥

पुग्गल विवागि बंधो, पयइ छिइ रसं पएसति ॥ ५१ ॥

अर्थ-(नामध्रुवोदय के०) एक निर्माण, बीजी स्थिर, त्रीजी अस्थिर, चोथी अद्युज, पांचमी अद्युज, ठछी तैजस, सातमी कर्मण, आठमी वर्ण, नवमी गंध, दशमी रस, अगीआरमी स्पर्श अने बारमी अगुरुलघु, ए बार प्रकृति नामध्रुवोदयी कहेवाय. ए बारने अनुक्रमें अंगोपांग नोकर्मपुञ्जनुं. तामनुं ताम जो डबुं, हाड दांतनुं कर्मपुञ्जनो स्थिरबंध तथा लोही. जालनो अस्थिर बंध, तेमज मस्तकादिकअद्युज, पगप्रमुख अद्युज, शरीर पुञ्जनो वर्ण, गंध, रस, स्पर्शादिक पुञ्जने विषे होय, ते जणी ए बार प्रकृति पुञ्जविपाकीनी कही, अने (चउतणु के०) तनुचतुष्कनी अठार प्रकृति, तेनां नाम कहे ठे. एकतो औदारिक, वैक्रिय

अने आहारक, ए त्रण शरीर तथा बीजा एज त्रण शरीरनां उपांग त्रण, त्री जा संघयण ठ अने चौथा संस्थान ठ, एवं तनुचतुष्कनी अठार प्रकृति पण पुज लविपाकीनी ठे. जे नणी ए शरीरनामकर्मना उदयथकी औदारिकादिक शरीर पणो पुजल परिणमे ठे. तथा अंगोपांग पणो तथा आकार पणो तथा हाडसंधि पणो पुजल परिणमे ठे. ए कर्मपुजलने विषे पोतानी शक्ति दीपावे ठे. ते नणी पुजलविपाकीनी प्रकृति कहीयें. एवं त्रीश प्रकृति कही.

(उवघाय के०) उपघात नामकर्मने उदयें जीवने अंगुली प्रमुख अधिक अंग होय ते पण पोतानी शक्ति पुजलने विषे देखावे ठे ते नणी तथा (साधारणिय के०) साधारण नामकर्मनो उदय पण शरीर पर्याप्ति पूरी कखा पठी उदय आवे तेथी घणा जीवतुं एक साधारण शरीर होय, तेथी ए पण पुजलविपाकीनी प्रकृति ठे तथा ए थकी इतर प्रत्येक नाम कर्म पण शरीराश्रित ठे, ते माटें पुजल विपाकिनी प्रकृति ठे, अने (उजोअतिगं के०) उद्योत, आतप ने पराघात, ए उद्योतत्रिक पण शरीर पुजलने विषे पोतानी शक्ति दीपावे, तेथी करी जीवनां शरीर, शीत प्रकाशवान् तथा उष्णप्रकाशवान् परने दुस्सहनीय होय. ते माटें ए पण पुजल विपाकिनी प्रकृति जाणवी. एवं बत्रीश प्रकृति, (पुगलविवागि के०) पुजल विपाकिनी कही. एम अनुक्रमें चार प्रकृति क्षेत्रविपाकिनी, अछोतेर जीवविपाकिनी, चार नवविपाकिनी अने बत्रीश पुजलविपाकिनी, ए सर्व मली एकशो ने बावीश प्रकृति उदयनी अ पेक्षायें होय जे नणी विपाकिनी कहेतां रसोदय कहीयें. एम चार विपाक द्वार कहां.

हवे (बंधो के०) चार बंधनां द्वार कहे ठे. त्यां जे स्थिति, रस अने प्रदेश बंधनो समुदाय ते (पयइ के०) प्रकृतिबंध जाणवो, तथा योग प्रत्ययें गृह्यां ए वां जे कर्मपुजल, त्यां अथ्यवसाय विज्ञेयें कर्मपणो रहेवानी स्थितिनुं मान ते बीजो (छिइ के०) स्थितिबंध जाणवो तथा शुचाशुच अथ्यवसाय विज्ञेयें करीजे मी तो रस ते अनुकूलपणो वेदीयें अने कडवो रस ते प्रतिकूल पणो वेदीयें तेमध्ये पण वली एकठाणीठ, बेठाणीठ, त्रिठाणीठ, चवठाणीठ तथा घातिठ, अघातिठ, एवा विपाकरसनुं बांधवुं, ते त्रीजो (रस के०) रसबंध जाणवो. अने जे थो गनी उत्कटतायें घणां दल मले अने योगनी मंदतायें थोडां दल मले. एम योग नी तारतम्यें करी कर्मदलनुं तारतम्यपणुं होय ते चौथो (पएसत्ति के०) प्रदेशबंध जाणवो. इति एम विवक्षायें चार बंध ते एक बांधतां चारे बंधाय. अर्हीआं लाडवानो दृष्टांत पूर्वे कहां ठे ते जाववो ॥ इति समुच्चयार्थः ॥ ३१ ॥

ते मध्ये प्रथम प्रकृतिबंध विचारे ठे. तिहां एक, बे, त्रण इत्यादिक संख्यायें प्रकृतिनुं बांधुं, तेने प्रकृतिबंधस्थानक कहीयें. ते बंधस्थानक मूल प्रकृतिआ श्री तथा उत्तर प्रकृतिआश्री, एम बे जेवें होय. ते मध्ये पण अल्पसंख्याथी घणी संख्याने बंधस्थानकें जाय. ते प्रथम जूयस्कार बंध जाणवो अने जे घणी संख्याथी थोडी संख्याने बंधस्थानकें आवे, ते बीजो अल्पतरं बंध जाणवो. एकज संख्याने स्थानकें रहेतां बीजो अवस्थितबंध जाणवो अने अवंधक यझे फरी प्रथम एकादि प्रकृति बांधे, तिहां चोथो अवक्तव्य बंध जाणवो. एम प्रसंग पणो चार बंध कहेवाय. तिहां प्रथम मूल प्रकृतिना बंधस्थानक कहे थके जूयस्कारादिक सुखें कहेवाय. ते नणी ते मूल प्रकृतिनां बंधस्थानक, प्रथम कहीयें ठैयें. तेमज उत्तर प्रकृतिने विषे पण बंधस्थानक कहेवा पूर्वक जूयस्कारादिक चार बंध कहेवो.

मूल पयडीण अड स, त ठेग बंधेसु तिन्नि जूगारा ॥

अपत्तरा तिअ चतरो, अवठिआ नहु अवत्तवो ॥ ५५ ॥

अर्थ—(मूलपयडीणअड के०) मूल प्रकृति ज्ञानावरणादिकथी मांमीने अंतरायकर्म पर्यंत ए आठ कर्म, जे वारें जीव बांधे, तेवारें एक आठनुं बंधस्थानक कहेवाय, ते अंतरमुहूर्त सुधी रहे, जे नणी आयुःकर्मनो बंध आखां नव मध्ये एकज वार अंतर मुहूर्त सुधी होय. ए बंध प्रथम गुणगणायी लझे सातमा गुणगणा सुधी पामीयें, तेमांहे पण मिश्रगुणगणे आयु न बंधाय, तेथी त्यां (सत्त के०) सात कर्मनुं बंधस्थानक होय. ए सात कर्मनुं बंधस्थानक पण प्रथम गुणगणायी लेझे नवमा गुणगणा सुधी होय. एनो काल जयन्य तो अंतर मुहूर्त अने उत्कृष्टयितो पूर्वकोडीने त्रीजे जागें अधिक ठ मास हीन तेत्रीश सागरोपम लगें जाणवो. केमके पूर्व कोडीने त्रीजे जागें देवायु बांधे, तेनी अपेक्षायें लेवो. ए आठनुं तथा सातनुं बे बंधस्थानक थयां.

(ठेगबंधेसुतिन्निजूगारा के०) दशमे गुणगणे आयु तथा मोहनीय ए बे कर्म हीन ठ कर्मनो बंध, ए पण अंतर मुहूर्त सुधी होय अने उपशांत मोहादिक त्रण गुणगणे एक वेदनीयनो बंध जाणवो. एनो काल जयन्य अंतर मुहूर्त उत्कृष्टो तो देशोन पूर्वकोडी प्रमाण केवलीनी अपेक्षायें जाणवो. ए चार बंधस्थानक कहां. तेने विषे त्रण जूयस्कारबंध कहे ठे. तिहां एक बांधी पठी ठ कर्म बांधतां प्रथम समयें प्रथम जूयस्कार बंध. ए अगीआरमे गुणगणे उपशमश्रेणीथी पडतां होय, तथा दशमे गुणगणे ठ कर्म बांधी नवमे गुणगणे मोह सहित सात कर्म बांधतां प्रथम

समयें बीजो जूयस्कार बंध. तेने वली आयु सहित आठ कर्म बांधतां प्रथम समयें त्रीजो जूयस्कार बंध एम त्रण जूयस्कारबंध कहा. अर्हीआं कोइ पूढे जे उ पशम श्रेणीयें अगीआरमे गुणगणो आयुद्धयें मरण पामीने, अनुत्तर विमानें दे वता पणो उपजे, ते प्रथम समयें चोथे गुणगणो सात कर्म बांधें, तेने प्रथम समयें जूयस्कार होय, तो ए चोथो जूयस्कार केम न कहा? तेनो उत्तर कहे ठे के जो पण एकबंधथी सात कर्मबंध करी, तो पण बंधस्थानक साततुं एकज ठे, ते नणी जूदो न लेखव्यो. बंधस्थानकनो जेद होय तो जूदो जूयस्कार लेखवाय.

(अप्यत्तरातिअ के०) हवे अप्यत्तर बंध कहे ठे. आयुर्बंध कहा पढी सात कर्म बांधतां प्रथम समयें अप्यत्तर बंध पढेलो जाणवो तथा नवमा गुणगणाने प्रांतें सात कर्म बंध करी दशमा गुणगणाने प्रथम समयें मोहनीय हीन करी ठ कर्म बांधतां, बीजो अप्यत्तर बंध जाणवो. तथा ठ कर्मथी उपशांतमोहें तथा हीणमोहें एक कर्म बांधतां, त्रीजो अप्यत्तर बंध जाणवो.

एमज (चवरोअवधिआ के०) चार अवस्थित बंध कहे ठे. जे नणी मूल प्रकृतिनां बंधस्थानक चार, ते चार ठामें आव्या पढी बीजे समयें अवस्थितबंध कहेवाय. जेम आठ कर्मना बंधथी सातनो बंध करतां प्रथम समयें अप्यत्तर बंध पढी ज्यां सुधी तेज बंधस्थानकें जीव रहे, त्यां सुधी प्रथम अवस्थित बंध कहेवाय. एम सात पढी ठ बांधतां प्रथम समयें अप्यत्तर बंध. अने पढी बीजो अवस्थित बंध जाणवो, अने ठथी एक बांधतां प्रथम समयें अप्यत्तरबंध, पढी त्रीजो अवस्थित बंध जाणवो. सातथी आठनो बंध करतां प्रथम समयें जूयस्कार बंध. अने पढी चोथो अवस्थित बंध जाणवो. एम चार अवस्थित बंध कहा.

(नहुअवत्तवो के०) मूल प्रकृतिनो अबंधक अयोगी गुणगणो होय अने त्यांथी पडवुं नथी अने अव्यक्त बंध तो अबंधक अइने वली बांधे, तेने अव्यक्त बंध कहीयें अने अयोगी गुणगणा पढी कर्मबंधपणुं नथी मार्टें मूल प्रकृतिनो अव्यक्तबंध नथी ॥ इति समुच्चयार्थः ॥ ३३ ॥

हवे जूयस्कारादिक बंधनां लक्षण कहे ठे.

एगादहिगे जूठ, एगाई ऊण गम्मि अप्यत्तरो ॥

तम्मत्तो अवधियत्त, पढमे समए अवत्तवो ॥ ३३ ॥

अर्थ—(एगादहिगेजूठ के०) एक, बे, इत्यादिक पूर्वजा बंधयकी आगलें अ

धिकी प्रकृति बांधे. ते जूयस्कार बंध जाणवो, एटले पूर्वे थोडी प्रकृति बांधतो होय, अने पढी एकादि अधिक प्रकृति बांधे, ते जूयस्कारबंध प्रथम समय जाणवो, अने (एगाइकणगम्भिरप्यतर के०) पूर्वबंधथी एकादि प्रकृति उढी बांधे, एटले पूर्वे घणी प्रकृति बांधतो होय अने पढी एकादि कणी प्रकृति बांधे, ते प्रथम समयें अल्पतरबंध जाणवो. (तम्मत्तोअवच्छियउ के०) प्रथमसमयें जेटलोज बंध होय, एटले पूर्वे बांधतो होय तेटलीज प्रकृति ज्यां सुधी निरंतर बांधे, त्यां सुधी अस्थित बंध कहीयें. अने (पढमेसमअवत्तवो के०) सर्वथा अवंधक अइने फरी पहेला बंध करे, तेवारे प्रथम समयने विषे अवक्तव्य बंध कहीयें. ए चार बंधनां लक्षण कहां ॥ इति समुच्चयार्थः ॥ ३३ ॥

हवे सामान्यें उत्तर प्रकृतिनां बंधस्थानक उंगणत्रीश ठे, तेनां नाम कहे ठे. एक, सत्तर, अठार, अंगणीश, वीश, एकवीश, बावीश, ठवीश, त्रेपन्न, चोपन्न, पञ्चावन्न, ढप्पन्न, सत्तावन्न, अष्टावन्न, उंगणशाठ, शाठ, एकशठ, त्रेशठ, चोशठ, पांशठ, ढाशठ, शडशठ, अडशठ, उंगणोत्तर, सीत्तर, एकोत्तर, वहाँत्तर, तहाँत्तर, अने चम्भोत्तर, ए उंगणत्रीश बंध स्थानक ठे, त्यां जूयस्कार बंध अष्टावीश होय, ते कहे ठे.

उपशांतमोद्गुणगणो एक वेदनीय बांधीने पडतो दशमे गुणगणो ज्ञान पांच, दर्शन चार, अंतराय पांच. उच्चैर्गोत्र अने यशःकीर्ति साथें वेदनीय बांधतां सत्तर प्रकृतिने बंधें प्रथम समयें प्रथम जूयस्कार बंध. तिहांथी पडतो नवमे गुणगणो संज्वलना लोचसाथें अठार प्रकृति बांधतां वीजो जूयस्कार. ते मध्यें संज्वलनीमाया साथें उंगणीश बांधतां त्रीजो जूयस्कार, तेमध्यें संज्वलनामान साथें वीश बांधतां चोथो जूयस्कार, ते संज्वलना क्रोध साथें एकवीश बांधतां पांचमो जूयस्कार, ते मध्यें पुरुषवेद साथें बावीशानो बंध बांधतां ठाठो जूयस्कार, ते मध्यें हास्य, रति, जय अने जुगुप्ता, ए चार प्रकृतिनो अधिक बंध करतां अपूर्व करणने सातमे जागें ठवीशानो बंध करतां सातमो जूयस्कार, तेमध्यें आठमाने ठाठे जागें देवप्रायोग्य नाम कर्मनी अष्टावीश प्रकृति बांधतां त्रेपन्ननो बंध, अर्हीयां यशःकीर्ति पूर्वे ठवीश प्रकृति मध्यें आवीठे. तेथी देवप्रायोग्य सत्तावीशने बंधें त्रेपन्न प्रकृति होय. ए आठमो जूयस्कार, तेमध्यें जिननाम बांधतां चोपन्नना बंधें नवमो जूयस्कार, ते त्रेपन्न आहारकदिक साथें बांधतां पञ्चावन्नना बंधें दशमो जूयस्कार, ते पञ्चावन्न जिननाम सहित बांधतां ढप्पन्नना बंधें अगीआरमो जूयस्कार, अपूर्व

वंकरणना प्रथम जार्गे उपन्नने जिननाम हीन तथा निडा, प्रचला साथे बांधतां
 सत्तावन्नना बंधें बारमो नूयस्कार, ते वली जिननाम सहित अछावनना बंधें ते
 रमो नूयस्कार, ते देवायु साथे अप्रमत्ते उंगणशाठ बांधतां चौदमो नूयस्कार, दे
 शविरति गुणठाणे देवप्रायोग्यनी अछावीश प्रकृति बांधतां ज्ञान पांच, दर्शन ठ,
 वेदनीय एक, मोहनीय तेर, देवायु एक, नामनी अछावीश, गोत्रनी एक, अंतराय
 नी पांच, एवं शाठ प्रकृति बांधतां पंदरमो नूयस्कार, ते जिननाम सहित एकश
 ठने बंधें शोलमो नूयस्कार, अर्हीआं कोइ प्रकारें एक जीवने एक समयें बाशठ
 प्रकृतिनो बंध संजवे नहीं, तेथी तेनो नूयस्कार पण न कह्यो. चोथे गुणठाणे आ
 युअबंध कालें देव प्रायोग्य नामनी अछावीश प्रकृति बांधतां, ज्ञान पांच, दर्शन ठ,
 वेदनीय एक, मोहनीय सत्तर, गोत्रनी एक, नामनी अछावीश, अंतरायनी पांच.
 ए त्रेशठ प्रकृति बांधतां सत्तरमो नूयस्कार, देवायुबंध सहित चोशठ प्रकृति बांध
 तां अठारमो नूयस्कार, जिननाम सहित पांशठ बांधतां उंगणीशमो नूयस्कार,
 चोथे गुणठाणे देवता होय, तेने मजुष्य प्रायोग्य त्रीश प्रकृति बांधतां ठाशठना
 बंधें वीशमो नूयस्कार, मिथ्यात्वगुणठाणे ज्ञान पांच, दर्शन नव, वेदनीय एक,
 मोहनीय बावीश, आयुनी एक, नामनी त्रेवीश, गोत्रनी एक. अंतरायनी पांच, ए
 शडशठ प्रकृति बांधतां एकवीशमो नूयस्कार, त्यां नामकर्मनी पञ्चीश अने आयु
 रहित अडशठ बांधतां. बावीशमो नूयस्कार, ते आयु सहित उंगणोत्तेर बांधतां
 त्रेवीशमो नूयस्कार, ते वली नामकर्मनी ठवीश प्रकृति साथे सीत्तेर बांधतां चोवी
 शमो नूयस्कार, ते आयु रहित अने नामकर्मनी अछावीश साथे एकोत्तेर बांधतां
 पञ्चीशमो नूयस्कार, ते उंगणत्रीश नामकर्मनी साथे बहोत्तेरना बंधें ठवीशमो नू
 यस्कार, ते आयु सहित तहोत्तेर बांधतां सत्तावीशमो नूयस्कार, ते वली नाम
 कर्मनी त्रीश बांधतां ज्ञान पांच, दर्शन नव, वेदनीय एक, मोहनीय बावीश, आ
 यु एक, नामनी त्रीश, गोत्रनी एक, अंतरायनी पांच. एवं चम्भोत्तेर बांधतां अछा
 वीशमो नूयस्कार, अर्हीआं प्रकारांतरे अनेक बंधस्थानक संजवे, ते आपणी बु
 ढिशी विचारी लेवा. एम अछावीश अल्पत्तर बंध पण विपरीतपणे लेवा अने उ
 गणत्रीश बंधस्थानक जणी अवस्थित बंध पण उंगणत्रीश लेवा. अर्हीआं अव
 क्तव्यबंध न संजवीये, जे जणी सर्वत्र उत्तरप्रकृतिनो अवंधक अयोगी गुणठाणे
 जीव होय, त्यांशी पढवुं नशी माटे अवक्तव्य वंध न होय ॥ इति समुच्चयार्थः ॥१३॥

એ રીતે ઉત્તર પ્રકૃતિના બંધ, સામાન્યે કહી, હવે વિશેષે કહે છે.

નવ ઠ ચઠદંસે હુહ, તિ હ મોહે હ ઇગવીસ સત્તરસ ॥

તેરસ નવ પળ ચઠ તિ હ, ઇકો નવ અઠ દસ હુમ્મિ ॥ ૨૪ ॥

અર્થ— પ્રથમ જ્ઞાનાવરણીય કર્મનું એકજ બંધસ્થાનક છે, તે જણી લ્યાં જૂયસ્કારાદિક ન સંજવે. અને (નવઠચઠદંસે કે) દર્શનાવરણીયમાંહે એક નવનો બંધ વીજો ઠનો બંધ, અને ત્રીજો ચારનો બંધ, એ ત્રણ બંધસ્થાનક છે. તેમધ્યે સર્વ દર્શનાવરણીયની નવે પ્રકૃતિ બાંધતાં પ્રથમનાં બે ગુણઠાણે નવ પ્રકૃતિનું બંધસ્થાનક જાણવું. એની જઘન્યસ્થિતિ, અંતર મુદૂર્તની અને ઉત્કૃષ્ટ તો અજવ્યની અપેક્ષાએ અનાદિ અનંત અને જવ્યની અપેક્ષાએ અનાદિ સાંત, તથા સાદિ સાંત, તેમાંથી થીણદી, નિહાનિહા અને પ્રચલાપ્રચલા, એ ત્રણ પ્રકૃતિનો બંધ વિહેદ થયે થકે મિશ્રાદિક ગુણઠાણે ઠ પ્રકૃતિનો બંધ જાણવો. તે પળ જઘન્યથી તો અંતરમુદૂર્ત અને ઉત્કૃષ્ટથી તો તેત્રીશ સાગરોપમ પૂર્વકોડી ઇષક્તવેં જાજેરા જાણવા. તેમાંથી નિહા અને પ્રચલા એ બે પ્રકૃતિનો અપૂર્વકરણના પ્રથમ જાગેં બંધ વિહેદ થયે થકે આઠમાના શેષ જાગેં તથા નવમે અને દશમે ગુણઠાણે ચાર પ્રકૃતિનો બંધ જાણવો. તે જઘન્યતો એક સમય શ્રેણી મધ્યે મરણ પામે, તેની અપેક્ષાએ જાણવો અને ઉત્કૃષ્ટ પળે અંતર મુદૂર્ત પ્રમાણ હોય, અર્દીઆં જૂયસ્કાર તથા અલ્પતરના બંધ, (હુહ કે) બે બે હોય અને અવસ્થિતબંધ, (તિ કે) ત્રણ હોય તથા અવક્લ્યબંધ, (હ કે) બે હોય, તે કહી દેવાડે છે. તિહાં ઉપશમશ્રેણીથી પડતાં આઠમા ગુણઠાણાના બીજા જાગેં આવતાં સુધી દર્શનાવરણીયની ચાર પ્રકૃતિ બાંધતો વલી અર્દી બંધવિહેદ કહ્યો હતો તે ફરી આવતાં નિહા અને પ્રચલા, એ બે પ્રકૃતિનો બંધ કરે, તે તેની સાર્યે મેલવતાં ઠ પ્રકૃતિનો બંધ કરવાના પ્રથમ સમયે જૂયસ્કાર બંધ પહેલો જાણવો. તથા નવનો બંધ કરતાં બીજો જૂયસ્કાર બંધ જાણવો તથા નવનો બંધ કરી ફરી ઠનો બંધ કરતાં પ્રથમ સમયે પ્રથમ અલ્પતર બંધ, તથા અપૂર્વકરણ ગુણઠાણાના પ્રથમ જાગેં ઠ પ્રકૃતિનો બંધ કરી વલી નિહા અને પ્રચલાનો બંધ વિહેદી ચારનો બંધ કરતાં, પ્રથમ સમયે બીજો અલ્પતર બંધ જાણવો. એ ત્રણે બંધ સ્થાનકેં બીજા સમયથી માંમીને તે તે બંધસ્થાનકના ચરમ સમય જગેં ત્રણ અવસ્થિતબંધ જાણવા તથા અગીઆરમે ગુણઠાણે દર્શનાવરણીયનો અવંધક હોય અને તિહાંથી પડતાં દશમે ગુણઠાણે દર્શનાવરણીયની ચાર પ્ર

कृति बांधतां प्रथम समयें प्रथम अवक्तव्यबंध. तथा जे जीव उपशांतमोह गुणगणो
आशुऋत्यें मरण पामीने अनुत्तरविमानें देव आय, तिहां ठ प्रकृति बांधे तेने प्र
थम समयें बीजो अवक्तव्य बंध होय, एटले दर्शनाववरणीयनां बंधस्थानकें, जूय
स्कारबंध, अल्पतरबंध, अवस्थितबंध तथा अवक्तव्य बंध कह्या.

हवें मोहनीयनां दश बंधस्थानक ठे, ते कहे ठे.

(मोह के०) मोहनीयनी अष्टावीश प्रकृतिमध्ये सम्यक्त्वमोहनीय तथा मिश्र
मोहनीय बांधे नही. बाकी ठवीश प्रकृति बंध योग्य तेमां पण त्रण वेदमध्ये एक
समयें एकज वेद बांधे, तथा हास्य अने रति तथा शोक अने अरति, ए बे गुणल
मध्ये पण एकज गुणल बंधाय. केमके ए प्रकृति बंधोदय विरोधिनी ठे ते जणी
मिथ्यात्व गुणगणो (डु के०) बावीश प्रकृतिनुं बंधस्थानक होय. एनी स्थिति अ
जव्यनी अपेक्षायें तो अनादि अनंत अने जव्यनी अपेक्षायें अनादि सांत तथा सादि
सांत जाणवी. तेमध्ये पण सास्वादन गुणगणो मिथ्यात्वमोहनीय न बंधाय, ते
वारें (इगवीस के०) एकवीश प्रकृतिनुं बंध स्थानक होय. अहींआं डु तथा इग ए
बे शब्दने वीश शब्द जोडवो, एनी स्थिति जघन्य एक समय अने उत्कृष्टथी तो
ठ आवली प्रमाण जाणवी. तेमध्ये वली मिश्र अने अविरति, ए बे गुणगणो चार अनं
तानुबंधीया न बंधाय, तेवारें (सत्तरस के०) सत्तर प्रकृतिनुं बंधस्थानक होय.
एनी स्थिति जघन्यतो अंतरमुहूर्त अने उत्कृष्टतो तेत्रीश सागरोपम काल पूर्वको
डी पृथक्त्व अधिक होय, जे जणी अनुत्तरवासी देव चवीने ज्यां सुधी विरतिपणुं
न लहे. त्यां सुधी तेने ए बंधस्थानक होय. ते मध्येथी देशविरति गुणगणो अप्रत्या
ख्यानीआ कषाय चार, न बंधाय तेथी (तेरस के०) तेर प्रकृतिनुं बंधस्थानक
होय. ए पण जघन्यथी तो अंतरमुहूर्त अने उत्कृष्टथी तो देशोन पूर्वकोडी प्रमा
ण जाणवी. तेमध्ये वली प्रमत्त अने अप्रमत्त गुणगणो प्रत्याख्यानावरण चार क
षाय न बंधाय. माटें त्यां (नव के०) नव प्रकृतिनो बंध होय. एनो काल जघन्य
एक समय जे जणी कोइ एक जीव एक समयें मात्र सर्व विरतिपणुं लइ ने बीजे
समयें मरण पामे, तेनी अपेक्षायें जाणवुं अन्यथा जघन्य अंतर मुहूर्त अने उ
त्कृष्टो तो देशोन पूर्वकोडी प्रमाण जाणवो. तेमध्ये हास्य, रति, जय अने छुगुप्सा,
ए चार प्रकृतिनो बंध विभेद थये थके नवमे गुणगणो (पण के०) पांच प्रकृतिनुं
बंधस्थानक होय तेमांहेथी वली पुरुषवेदनो बंधविभेद थये थके (चउ के०) चा
रनुं बंधस्थानक होय तेमांहेथी संज्वलना क्रोधनो बंध विभेद थये थके (तिके०)

त्रण प्रकृतिनुं बंधस्थानक होय. तेमाहेथी संज्वलनोमान विद्देद थये थके (ड के०) बे प्रकृतिनुं बंधस्थानक होय, तेमध्येथी संज्वलनी मायानो बंधविद्देद थये थके (इको के०) एक प्रकृतिनुं बंधस्थानक होय. ए दश, बंधस्थानक कहां. ए श्रेणीमध्येना बंधस्थानकनी जघन्य तो एक समयनी स्थिति थने उत्कृष्ट तो अंत रमुद्धर्च स्थिति जाणवी. केमके, कोइ एक जीव तो श्रेणीमध्ये ए बंधस्थानक एक समयमात्र स्पर्शने पण मरण पामे. तेनी अपेक्षायें समयमान जाणवुं. ए दश बंधस्थानकें (नव के०) नव जूयस्कारबंध, (अठ के०) आठ अल्पतरबंध, (दस के०) दश अवस्थितबंध थने (डुनि के०) बे अवक्तव्य बंध जाणवा, ते कहे ठे.

ते मध्ये प्रथम नव जूयस्कारबंध जावियें ठैयें. त्यां जे जीव, उपशम श्रेणीयें च ढी, अगीआरमुं गुणगणुं अंतरमुद्धर्चनुं ठे. तिहां अंतरमुद्धर्च रद्दीने आगल च ढवाजुं स्थानक नथी. केमके मोहनीयनी प्रकृति उपशमावी ठे. तेनी सत्ता टली नथी, ते सत्ता टल्या विना आगलां गुणगणां प्राप्त थाय नही. ते जणी त्यांथी पडतां दशमे गुणगणो आवे. तिहां पण मोहनीयनो अबंधक होय, तिहांथी पडतां न वमा गुणगणाने पांचमे जागें एक संज्वलनालोजनो बंध करतां प्रथम समयें प्रथम अवक्तव्य बंध तथा आशुःक्षयें अगीआरमे गुणगणो मरण पामेने अनुत्तर विमानें सुर थाय. ते प्रथम सत्तर प्रकृतिनो बंध करे, तेने प्रथमसमयें बीजो अवक्तव्य बंध. एम बे अवक्तव्य बंध कहा. तथा नवमाना पांचमा जागथी पडतां चोथे जागें संज्वलनी माया साथें बे प्रकृतिनो बंध करतां तिहां प्रथम समयें प्रथम जूयस्कार, त्रीजे जागें संज्वलनी माया साथें त्रण प्रकृति बांधतां प्रथम समयें बीजो जूयस्कार, बीजे जागें संज्वलना क्रोध साथें चार प्रकृति बांधतां त्रीजो जूयस्कार, प्रथमजागें पुरुषवेद सहित पांच प्रकृति बांधतां, चोथो जूयस्कार, तिहांथी आठमाने ठेढले जागें हास्य, रति, जय थने छुगुप्ता, सहित नव प्रकृति बांधतां पांचमो जूयस्कार, तिहांथी देशविरति गुणगणो प्रत्याख्यानावरण कषाय चार सहित तेर प्रकृति बांधतां ढाठो जूयस्कार, तिहांथी चोथे गुणगणो प्रत्याख्यानावरण कषाय चार सहित सत्तर प्रकृति बांधतां सातमो जूयस्कार, ते वली अनंताजुबंधीया चार कषाय सहित एकवीश प्रकृति बांधतां आठमो जूयस्कार, ते वली मिथ्यात्व मोहनीय सहित बावीश प्रकृति मिथ्यात्वगुणगणो बांधतां नवमो जूयस्कार. एनव जूयस्कार कहा. हवे आठ अल्पतर कहीयें ठैयें.

तिहां मिथ्यात्व गुणगणो बावीशनो बंध करी चोथे गुणगणो सत्तर प्रकृतिनो

बंध करतां, प्रथम समयें प्रथम अल्पतर जाणवो. वली सत्तरथी तेरनो बंध करतां, बीजो अल्पतर. एम विपरीत पणो लेवा. पण एटलुं विशेष जे एकवीशना बंधनुं एक अल्पतर न होय, जे जणी मिथ्यात्वथी सास्वादनें न आवे, त्यां सास्वाद न गुणताणुं तो सम्यक्त्वथी पढतांज होय, ते माटे बावीशना बंधथी एकवीशना बंधें न आवे, एम आठ अल्पतर बंध होय अने दश बंध स्थानकें बीजा समय थी मांमीने चरम चरम समय लगे दश अवस्थित बंध होय. एम मोहनीय कर्म ना जूयस्कारादिक बंधस्थानक कहां ॥ इति समुच्चयार्थः ॥ १४ ॥

हवे नामकर्मने विषे जूयस्कारादिक कहेवाने अर्थें प्रथम बंधस्थानक कहे ठे.

ति पण ७ अठ नवद्विया, वीसा तीसे गतीस इग नामे ॥

ठस्सग अठ तिबंधो, सेसेसु छण भिक्किं ॥ १५ ॥

अर्थ—हवे नामकर्मनी जेटली प्रकृति एक समयें जे प्रायोग्य बंधाय, तेवा बंधस्थानक आठ ठे, ते कहे ठे. (तिपण ७ अठ नवद्विया वीसा के०) त्रण, पांच, ७, आठ, नव, अधिक वीश एटले वीश शब्द, प्रत्येकनी साथें जोडीयें, तेवारें एक त्रेवीशनो बंध, बीजो पच्चीशनो, त्रीजो ठवीशनो, चोथो अछवीशनो, पांचमो उंगणत्रीशनो, (तीसेगतीसइगनामे के०) ठठो त्रीशनो, सातमो एकत्रीशनो, अने आठमो एकनो बंधस्थानक.

ए आठमर्थें मिथ्यात्वी जीव, मनुष्य, तिर्यंच, मिथ्यात्व गुणताणो अपर्याप्ता ए केंडिय प्रायोग्य एक वर्ण, बीजो गंध, त्रीजो रस, चोथो स्पर्श, पांचमो तैजस, ठठो कर्मण, सातमो अगुरुलघु, आठमो निर्माण, नवमो उपधात, दशमी तिर्यंचगति, अगीआरमी तिर्यंचानुपूर्वी, बारमी एकेंडियजाति, तेरमुं औदारिक शरीर, चौदमुं दुर्मसंस्थान, पंदरमुं स्थावरनाम, शोलमुं बादरनाम, अथवा सूक्ष्मानाम, सत्तरमुं अपर्याप्तनाम, अठारमुं प्रत्येकनाम, अथवा साधारणनाम, उंगणीशमुं अस्थिरनाम, वीशमुं अलुचननाम, एकवीशमुं दौर्जाग्यनाम, बावीशमुं अनादेयनाम, त्रेवीशमुं अयशनाम, ए त्रेवीशने बंधें अहींआं प्रत्येक साधारण साथें अने सूक्ष्मबादर साथें जांगा चार थाय, ए प्रथम नामकर्मनुं बंध स्थानक कह्युं.

तेमर्थें पराघात अने उद्धास, ए वे प्रकृति वधारीयें अने अपर्याप्ताने स्थानकें पर्याप्त नाम कर्म कहीयें, तेवारें पच्चीश प्रकृति, पर्याप्त एकेंडिय प्रायोग्य मिथ्यात्वी देव, मनुष्य तथा तिर्यंच बांधे. अहींआं जांगा वीश थाय ते सत्तरीना टबाथी जा

एवा. ए बीजं स्थानक, ते पञ्चश प्रकृतिने आतप अथवा उद्योत सहित करीये तेवारें उद्दीश प्रकृतिनो बंध, ए पण पर्याप्ता एकेंद्रिय प्रायोग्य त्रण गतिना मिथ्यात्वी जीव बांधे, अर्हीआं जांगा शोल थाय, ए त्रीजुं बंध स्थानक.

तथा देवदिक, पंचेंद्रियजाति, वैक्रिय शरीर, वैक्रियांगोपाग, समचतुरस्रसंस्थान, पराघात, उद्धास, गुजस्वगति, त्रस, बादर, पर्याप्त, प्रत्येक, स्थिर अथवा अस्थिर, गुज अथवा अगुज, यश अथवा अयश, सुजग, सुस्वर, आदेय, वर्णचतुष्क, तैजस, कर्मण, अगुरुलघु, निर्माण, उपघात, ए अष्टावीश प्रकृति, देवगति प्रायोग्य मिथ्यात्वी तथा सम्यक्दृष्टि मनुष्य अने तिर्यच बांधे. तिहां स्थिरास्थिरादिक साधें जांगा आत थाय तथा तेमज नरकगति प्रायोग्य पण अष्टावीश प्रकृति बंधाय पण एटलुं. विशेष जे, देवदिकने स्थानकें नरकदिक तथा समचतुरस्रसंस्थान ने स्थानकें दुर्मसंस्थान अने अपरावर्त्तमान प्रकृति अगुज लेवी. अर्हीआं अष्टावीशनो जांगो एकज लेवाय, ए अष्टावीश प्रकृतिनुं बंधस्थानक चोथुं.

तथा सम्यक्दृष्टि जीव, जिननाम सहित देवप्रायोग्य अष्टावीश बांधतां उगण त्रीश प्रकृतिनो बंध. अर्ही जांगो एक जे जणी ए गुजज बंधाय तथा मनुष्यदिक, पंचेंद्रिय जाति, औदारिकदिक, ठ संघयणमांहेलुं एक संघयण, ठ संस्थान मांहेलुं एक संस्थान, त्रस, बादर, पर्याप्त, प्रत्येक, स्थिर अथवा अस्थिर, गुज अथवा अगुज, सौजाग्य अथवा दौर्जाग्य, सुस्वर अथवा दुःस्वर, आदेय अथवा अनादेय, यश अथवा अयश, गुजस्वगति अथवा अगुजस्वगति, पराघात, उद्धास, वर्णचतुष्क, तैजस, कर्मण, अगुरुलघु, निर्माण, उपघात, ए मनुष्य प्रायोग्य उगण त्रीश प्रकृतिना बंधस्थानकना जांगा, तेंतालीश शें ने आत थाय, तेमज पंचेंद्रिय तिर्यच प्रायोग्य उगण त्रीश बंध प्रकृतिना पण जांगा एटलाज जाणवा. ए पांचमुं बंधस्थानक. तथा देवगतिप्रायोग्य अष्टावीश प्रकृति ते आहारकशरीर तथा आहारक अंगोपांग सहित बांधतां त्रीश प्रकृतिनो बंध, अप्रमत्त साधुने होय. अर्हीआं जांगो एक थाय तथा मनुष्य प्रायोग्य उगण त्रीश बंध प्रकृतिने जिननाम सहित बांधतां सम्यक्दृष्टि देवताने त्रीशनो बंध. ए उठुं बंधस्थानक. तथा जिननाम सहित देवप्रायोग्य त्रीश प्रकृति बांधतां, एकत्रीश प्रकृति अप्रमत्त अपूर्व करण गुणगणावाजा साधु बांधे. अर्हीआं पण जांगो एक थाय, ए सातमुं बंधस्थानक.

तथा आत्मा गुणगणाने ठठे जागें नामकर्मनी त्रीश प्रकृतिनो बंध विभेद करी आगले एक यशःकीर्त्ति बांधे, त्यां आठमुं नामकर्मनुं बंधस्थानक जाणवुं. एम

आठ बंधस्थानकें एकेंडिय, विकलेंडिय, देवता, मनुष्य, तिर्यैच, नारकी, प्रायोग्य बंधनेदें करी तेर हजार नवशें ने पीस्तालीश जांगा थाय. ते सत्तरीना टबा मांहे सविस्तर कहीछुं. तिहांथी जोइ लेवा.

ए आठ बंधस्थानने विषे नूयस्कारबंध (ठ के०) ठ ठे, तेजावें ठे. त्रेवीशनो बंध करी तथाविध विद्युदें पञ्चीश बांधतां प्रथम समयें प्रथम नूयस्कार मिथ्यात्वीने होय. ते पञ्चीश आतप अथवा उद्योत सहित ठवीशने बंधें बीजो नूयस्कार. अथवा विद्युदें तथा संक्लेशें देवप्रायोग्य अथवा नरक प्रायोग्य अष्टावीश बांधतां त्रीजो नूयस्कार. ते देवप्रायोग्य अष्टावीशने जिननाम सहित उंगणत्रीश बांधतां चोथो नूयस्कार, ते वली त्रीश प्रकृति मनुष्य प्रायोग्य अथवा देवप्रायोग्य बांधतां, पांचमो नूयस्कार. ते देवप्रायोग्य त्रीशने जिननाम सहित एक त्रीश बांधतां, ठछो नूयस्कार. एमज एक प्रकृति बांधी वली श्रेणीथी पडतो त्रीश तथा एक त्रीश बांधे खरो पण ते बंध स्थानकतुं चेद नहीं, तेथी तेतुं जुदो नूयस्कार न लेखववो. ए ठ नूयस्कार कह्या.

हवे (स्सग के०) सात अल्पतर कहे ठे. अपूर्वकरणें देवगति प्रायोग्य अष्टावीश, उंगणत्रीश, त्रीश अने एकत्रीश, बांधीने श्रेणी चढतां जे बंधने व्युत्पेदी एक यशःकीर्त्तिज बांधे, ते प्रथम अल्पतर बंध, तथा कोइएक मनुष्य आहारकदिक अने जिननाम सहित देवप्रायोग्य एकत्रीश प्रकृति बांधतो मरीने देवलोकें जाय, त्यां प्रथम समयें मनुष्यप्रायोग्य त्रीश प्रकृति बांधे. त्यां बीजो अल्पतर बंध, तेहज देवलोक थकी चवी मनुष्य थयो थको जिननाम सहित देवगतिप्रायोग्य उंगणत्रीश बांधे, तेने आद्यसमयें त्रीजो अल्पतर, अने जेवारें कोइ मनुष्य देवगति प्रायोग्य उंगणत्रीश बांधतो, विद्युदपरिणामें देवगतिप्रायोग्य अष्टावीश बांधे. तेवारें आद्य समयें चोथो अल्पतर, ते अष्टावीश बांधतो संक्लिष्ट परिणामने वशें एकेंडियप्रायोग्य ठवीश बांधे, तिहां पांचमो अल्पतर. तेहिज ठवीश वालो पञ्चीश बांधे, तेवारें ठ छो अल्पतर, ते पञ्चीश वालो त्रेवीश बांधे, तेवारें सातमो अल्पतर बंध जाणवो.

तथा आठे बंधस्थानकें बीजा समयथी मांमीने चरम समय लगें (अष्ट के०) आठ अवस्थितबंध होय.

तथा (तिबंधो के०) त्रण अव्यक्त बंध कहे ठे. श्रेणीथी पडतां नामकर्मनो सर्वथा अवंधक यइने फरी यशःकीर्त्ति नामकर्म बांधे, तिहां प्रथमसमयें पहेलो अव्यक्त बंध, तथा उपशांतमोहगुणवाणो मरण पामी काल करीने अनुत्तर विमानें देवता थाय, तिहां धुर समयथी मनुष्य प्रायोग्य उंगणत्रीश प्रकृति बांधे. ते

बीजो अव्यक्तबंध तथा तिहां कोइ एक जिननाम सहित त्रीण प्रकृति बांधे, ते वारें तेनी अपेक्षायें प्रथम समयें त्रीजो अव्यक्तबंध जाणवो. ए त्रण अव्यक्तबंध कह्या. एम नामकर्मनी उत्तर प्रकृतिनां बंधस्थानक, जूयस्कारबंध, अल्पतरबंध, अवस्थितबंध, अने अव्यक्तबंध ए चारे कह्या.

(तेसेसुष्माणमिहिकं के०) हवे शेष एक ज्ञानावरणीय, बीजुं वेदनीय, त्रीजुं आयु, चोथुं गोत्र, अने पांचमुं अंतराय, ए पांच कर्मनुं एक एक बंध स्थानक होय. केम के ज्ञानावरणीय अने अंतराय, ए वे कर्म ध्रुवबंधी ठे. तेमाटें दशमा गुणठाणा सुधी एनी सर्व पांचे प्रकृति जेलीज बंधाय. त्यां जूयस्कार अने अल्पतर बंध न होय अने एक अवस्थित बंध सदाय होय. अने शेष वेदनीय, आयुने गोत्र ए त्रण कर्मनी प्रकृति बंधविरोधिनी ठे तेशी ते एक समयें एकज बंधाय तेशी तेनुं बंधस्थानक पण एकज होय. अहींआं जूयस्कार तथा अल्पतरबंध न होय अने वेदनीय तो तेरमा गुणठाणा सुधी बंधाय ठे, माटें ते विना शेष चार कर्मनो अव्यक्तबंध एक होय केम के अगीअारमे गुणठाणे अबंधक होइने फरी बांधतां प्रथम समयें अव्यक्त बंध अने तेवार पठी द्वितीयादिक समयें अवस्थित बंध जाणवो. एटले सविस्तर प्रकृति बंध कह्यो.

अहींआं मूलप्रकृतिनो तो जघन्य एक, उत्कृष्टो आतनो बंध ठे अने उत्तर प्रकृतिनो जघन्य एक, उत्कृष्टो चम्भोतेरनो बंध ठे, अहींआं अनादि, सादि, अनंत अने सांत, ए चार जांगा पोतानी मतियें विचारी कहेवा. तिहां मूल प्रकृतिना बंधस्थानकें, उवें सादि सांत जांगो होय. जे जणी जवजवने विपे एकज वार आयु बांधे, तिहां आतनो बंध अने शेष कालें सात प्रकृतिनुं बंधस्थानक होय. तथा उत्तर प्रकृतिमध्ये ज्ञानावरणीय तथा दर्शनावरणीयनुं एकेक बंधस्थानक, अने वेदनीयनो एकनो बंध, तथा मोदनीयनो बावीशनो बंध, गोत्रनो एकनो बंध, अंतरायनो पांचनो बंध, एटले बंधें अजव्यनी अपेक्षायें अनादि अनंत अने जव्यनी अपेक्षायें अनादि सांत तथा सादि सांत. ए त्रण जांगा होय, अने शेष बंधस्थानकें सादिसांत जांगो एकज होय. ए सादि सांतपणुं ते स्थिति मान जाणवुं. ॥ इति समुच्चयार्थः ॥ १५ ॥

एम जूयस्कारादिक प्रकारें करी कर्मप्रकृतिनो बंध कह्यो. हवे मूल प्रकृति तथा उत्तर प्रकृतिनो स्थितिबंध स्वामित्व द्वारें करी सविस्तर पणो कहे ठे.

वीसयर कोडि कोडी, नामे गोए य सत्तरी मोहे ॥
तीसयर चउसु उदही, निरय सुराउमि तिचीसा ॥ २६ ॥

अर्थ—(वीसयर के०) संख्याये वीश अने अयर एटले तरी शकाय नहीं, ते माटें ए अतर कहेतां सागर तेनी उपमायें करी मध्युं जे कालमान, तेने सागरोपम कहीयें, तिहां पव्यनी उपमायें पव्योपम कहीयें. ते योजन प्रमाणे कूबो असंख्यवालाग्रें जरी शो शो वर्षें एकेक केशखंन काहाडतां कूप निर्लेप थाय, तेनो काल, तेने अद्रापव्योपम कहीयें. तेवा दश कोडाकोडी कूपमान क्षेत्र ते सागरोपम तेने निर्लेपनो काल, तेने अद्रासागरोपम कहीयें. ते अद्रासागरोपमनी (कोडिकोडी के०) वीश कोडाकोडी (नामेगोएय के०) नामकर्म अने गोत्रकर्मनी उत्कृष्टी स्थिति होय, एटले बांधेजुं कर्मदल विणशे नहीं तो एटलो काल रहे तथा परिणाम विशेषें स्थितिघात करतो अपवर्त्तन करणें करी स्थिति घटावतां घटो पण जाय, तेम उदसीनाकरणें करी स्थितिने वधारे पण खरी अने जो निकाचित बंध कखो होय, तो बंधें घटे नहीं. एनो अबाधाकाल, बे हजार वर्षनो जाणवो.

तथा (सत्तरीमोहे के०) मोहनीयकर्मनो उत्कृष्ट स्थितिबंध सीत्तेर कोडाकोडी सागरोपम प्रमाण कह्यो जे. ए बंध उत्कृष्ट संक्षेपें मिथ्यात्व गुणवापो होय अने अबाधा काल सात हजार वर्ष हीन कर्मदलनो निषेक कहेतां एकर्मनो रसोदय काल जाणवो. एटले त्रण कर्म कहां अने एणकी इतर एटले अन्य जे चार कर्म, एटले एक ज्ञानावरणीय, बीजुं दर्शनावरणीय, त्रीजुं वेदनीय अने चोथुं अंतराय, (चउसु के०) ए चार कर्मनी उत्कृष्टी स्थिति (तीसयर के०) त्रीश कोडाकोडी सागरोपमनी उत्कृष्ट संक्षेपें मिथ्यात्व गुणवापो होय. ए चार कर्मनो अबाधाकाल त्रण हजार वर्षनो, ते त्रण हजार वर्ष हीन त्रीश कोडा कोडी सागरोपम रसोदय काल जाणवो.

(उदही के०) समुद्र एटले परमार्थें सागरोपम जाणवुं. तेवा (तिचीसा के०) ते त्रीश सागरोपम कालनी स्थिति आयुःकर्मनी (निरयसुराउमि के०) नारकी अने देवायुनी अपेदायें कहीयें. एटले अत्यंत संक्षिप्त परिणामें मिथ्यात्वीने नरकायुनो बंध ते त्रीश सागरोपमकाल प्रमाण होय अने अत्यंत विबुध परिणामें प्रमत्त तथा अग्रमत्तने ते त्रीश सागरोपम सुरायुनो बंध होय. अहींआं अबाधाकाल उत्कृष्ट तो पूर्व कोडीनो त्रीजो जाग अने जघन्यथी तो अंतर सुदूर्तकाल होय. अहींआं उत्कृष्ट

આયુ બંધે નિયત ચત્ક્રુષ્ટો અવાધાકાલ ન હોય, તે જણી જિન્ન લેખવ્યો. एनो र सोदय काल, તેત્રીશ સાગરોપમ જાણવો, પરંતુ પૂર્વકોઢીને ત્રીજે નાગે હીન ન જાણવો. અહીંઆં આયુકર્મની મૂલ પ્રકૃતિનો ચત્ક્રુષ્ટ સ્થિતિબંધ કહેવાને અવસરેં નર કાયુ તથા દેવાયુ એ બે ઉત્તર પ્રકૃતિનો ચત્ક્રુષ્ટ સ્થિતિબંધ કાલ કહ્યો, તે ગ્રંથગૌરવ ટાલવા જણી કહ્યો અથવા એ બન્નેનું કિંચિત્ અજેદપણું જણાવવાને અર્થે કહ્યો ॥૨૬॥

હવે મૂલપ્રકૃતિનો જઘન્ય સ્થિતિબંધ કહે છે.

મુત્તુઅ કસાય ઈઠ્ઠ, બાર મુદુત્તા જહન્ન વેયણિ ॥

અઠ ઠ નામ ગોએ, સુ સેસેસુ મુદુત્તં તો ॥ ૨૭ ॥

અર્થ- (મુત્તુઅકસાય કે૦) અકપાય એટલે કપાયોદય રહિત એવું અગીઆરમું. બારમું અને તેરમું, એ ત્રણ ગુણગણાં મૂકીને શેષ સરાગી ગુણસ્થાનકેં (વેયણિ કે૦) વેદનીય કર્મનો અત્યંત (જહન્ન કે૦) જઘન્ય (ઈઠ્ઠ કે૦) સ્થિતિબંધ, (બારમુદુત્તા કે૦) બારમુદૂર્ત પ્રમાણ હોય, તથા ગ્રંથાંતરેં એક મુદૂર્તનું પણ કહ્યું છે. અહીંઆં એટલું વિશેષ જે કપાયોદય રહિત જે અગીઆરમું, બારમું, અને તેરમું ગુણગણું છે. તિહાં કપાયને અજાવેં સ્થિતિબંધ, તથા રસબંધ ન હોય. પરંતુ કેવલ યોગ પ્રત્યક્ષ પ્રકૃતિબંધ તથા પ્રદેશ બંધ હોય, તે પ્રથમ સમયે બાંધે તથા બીજે સમયે વેદે અને ત્રીજે સમયે વિણશે પણ કપાય પ્રત્યગિક સ્થિતિબંધ ન હોય. તે જણી તે ગુણગણાં અહીંઆં વર્જિત કહ્યાં છે. અહીંઆં જઘન્ય વેદનીય સ્થિતિબંધે અવાધાકાલ પણ જઘન્ય અંતર મુદૂર્તનો હોય, તેથી હીન શેષ રસોદય કાલ સમજવો અને એક આયુ વિના શેષ સાત કર્મનો જઘન્ય સ્થિતિબંધકાલે અવાધાકાલ પણ જઘન્ય જાણવો.

(અઠઠનામગોએસુ કે૦) અને નામકર્મ તથા ગોત્રકર્મ, એ બે કર્મનો જઘન્ય સ્થિતિબંધકાલ અત્યંત વિચ્છેદપણે સૂક્ષ્મ સંપરાયને પ્રાંતે આઠ મુદૂર્ત પ્રમાણ હોય. તિહાં અવાધાકાલ, અંતરમુદૂર્તનો હોય, એ ત્રણ કર્મનો સ્થિતિબંધ કહ્યો.

(સેસેસુમુદુત્તંતો કે૦) તેથી શેષ રહ્યાં જે એક જ્ઞાનાવરણીય, બીજું દર્શનાવરણીય અને ત્રીજું અતરાય, એ ત્રણ કર્મનો સૂક્ષ્મસંપરાય નામા દશમા ગુણગણાને પ્રાંતે અને એક મોહનીયકર્મનું બાદર સંપરાયનામા નવમા ગુણગણાને પ્રાંતે તથા આયુઃકર્મનું પ્રથમનાં બે ગુણગણે અંતરમુદૂર્ત પ્રમાણ જઘન્ય સ્થિતિબંધ હોય ॥૨૭॥

એ રીતે સામાન્યપ્રકારેં મૂલપ્રકૃતિનો ચત્ક્રુષ્ટસ્થિતિબંધ તથા જઘન્ય સ્થિતિબંધ

कहीने, हवे विशेष प्रकारें एकशो ने बीश उत्तर प्रकृतिनो उत्कृष्ट स्थितिबंध क हीयें ठैयें. तथा बांधेलुं कर्म ज्यां लगे पोतानो विपाक देखावे नही, तेने अबा धा कहीयें. तथा अबाधा काल पढी कर्मने वेदवाने प्रथम समयें बहु अने ते थी वली द्वितीय समयें हीन, तृतीय समयें घणुं हीन एम कर्मदल वेदवा सन्मुख जे दलरचना विशेष तेने निषेक कहीयें. एनी स्थापना कहेशे.

विग्धा वरण असाए, तीसं अठार सुद्धम विगल तिगे ॥

पढमा गिइ संघयणे, दस छुसु चरिमेसु छग बुद्धी ॥ १८ ॥

अर्थ—(विग्धा के०) एक दानांतराय, बीजो लाजांतराय, त्रीजो जोगांतराय, चोथो उपजोगांतराय, पांचमो वीर्यांतराय. ए पांच अंतराय कर्मनी प्रकृति तथा (व रण के०) एक मतिज्ञानावरणीय, बीजो श्रुतज्ञानावरणीय, त्रीजो अवधिज्ञानावर णीय, चोथो मनःपर्यवज्ञानावरणीय, पांचमो केवलज्ञानावरणीय, ए पांच ज्ञाना वरणीय कर्मनी प्रकृति. तथा एक चक्षुदर्शनावरणीय, बीजुं अचक्षुदर्शनावरणी य, त्रीजुं अवधिदर्शनावरणीय, चोथुं के वलज्ञानावरणीय, अने पांच निडा. तथा (असाए के०) अशातवेदनीय, एवं बीश उत्तर प्रकृतिनुं (तीसं के०) त्रीश कोडा कोडी सागरोपमनो उत्कृष्ट स्थितिबंध, मिथ्यात्वीने होय तिहां अबाधा त्रण ह जार वर्षनी जाएवी. त्रण हजार वर्ष हीन कर्मस्थितिनो रसोदयकाल जाएवो.

अने (अठारसुद्धमविगलतिगे के०) अठार कोडाकोडी सागरोपमनी उत्कृष्ट स्थितिबंधकाल, एक सूक्ष्म, बीजो अपर्याप्त, त्रीजो साधारण, ए सूक्ष्मत्रिक तथा विकलत्रिक, एटले वेंडियजाति, तेंडिय जाति अने चौरिंडिय जाति. एवं ठ प्रकृति नो अठार कोडाकोडी सागरोपम प्रमाण उत्कृष्ट स्थितिकाल जाएवो. अहींथां अठारशें वर्षनो अबाधाकाल जाएवो. एवं ठवीश प्रकृति थइ.

तथा (पढमागिइसंघयणे के०) प्रथमाकृति एटले पहेलुं समचतुरस्रसंस्थान तथा प्रथम वज्ररूपजनाराचसंघयण, ए बे प्रकृतिनी उत्कृष्टस्थिति (दस के०) दश कोडाकोडी सागरोपमनी जाएवी. अहींथां एक हजार वर्ष अबाधा काल जाएवो. अने (छुसुचरिमेसुछगबुद्धि के०) आगला एकेक संस्थानें तथा एकेक संघयणे एम बे वे प्रकृतिने विपे अनुक्रमें बे बे कोडाकोडी सागरोपमनी स्थितिबंधमां वृद्धि करीयें, एट ले ए नाव जे न्यग्रोधसंस्थानें तथा रूपजनाराचसंघयणे बार कोडाकोडी सागरो पमनी स्थिति अने बारशें वर्ष अबाधा काल तथा सादि संस्थान अने नाराच सं

घयणे चौद कोडाकोडीनी स्थिति अने चौदशें वर्ष अबाधाकालें हीन निषेक काल जाणवो. तथा वामनसंस्थानें मतांतरें कुब्जसंस्थाने अने अर्द्ध नाराच संघयणे शोल कोडाकोडी सागरोपमस्थिति तथा शोलशें वर्ष अबाधाकालें हीन निषेककाल तथा कुब्ज संस्थानें मतांतरें वामन संस्थानें अने कीलिकासंघयणें अठार कोडाकोडी सागरोपमनी स्थिति अने अठारशें वर्षनी अबाधायें हीन निषेक काल तथा हुंमसंस्थान अने ठेवठे संघयणे वीश कोडाकोडी सागरोपमनी उत्कृष्ट स्थिति अने बे हजार वर्ष अबाधाकालें हीन वीश कोडाकोडी सागरोपम रसोदय काल जाणवो. एम ठ संघयण तथा ठ संस्थाननो उत्कृष्ट स्थितिकाल कह्यो. एवं आडत्रीश प्रकृतिनो स्थितिबंध कह्यो ॥ इति समुच्चयार्थः ॥ १७ ॥

चालीस कसाएसु, मिठ जडु निझुएह सुरहि सिय मढुरे ॥

दसदे सडु समदिया, तेहालिहं बिलाईणं ॥ १८ ॥

अर्थ—(चालीसकसाएसु के०) अनंतानुबंधीआ चार, अप्रत्याख्यानावरण चार, प्रत्याख्यानावरण चार, संज्वलना चार, ए शोल कषायनो, बंध चालीश कोडाकोडी सागरोपमनी उत्कृष्ट स्थिति बंध उत्कृष्ट संक्षेपें मिथ्यात्व गुणवाणे संज्ञिआ मिथ्यात्वीने होय, अने चार हजार वर्ष अबाधाकालें हीन निषेककाल जाणवो. एटले चोपन्न प्रकृति कही तथा एक (मिठ के०) मृडु एटले सुकमाल स्पर्श, बीजो (जडु के०) जघुस्पर्श, त्रीजो (निझुएह के०) स्निग्ध एटले चीकटस्पर्श, अने चोथो उल स्पर्श, पांचमो (सुरहि के०) सुरनिगंध, ढछो (सिय के०) श्वेत एटले उज्ज्वल वर्ण, सातमो (मढुरे के०) मधुर रस ए सात नाम कर्मनी प्रकृतिनी उत्कृष्ट स्थिति, (दस के०) दश कोडाकोडी सागरोपमनी जाणवी. तेनो अबाधाकाल एक हजार वर्ष एटले कालें हीन कर्मदल निषेक रसोदय काल जाणवो.

तेवार पढी नामकर्मनी प्रकृतिना एकेका वर्ण तथा एकेका रसें प्रत्येक (दो समुसमदिया के०) अढी कोडाकोडी सागरोपमनी स्थिति वधारीयें. (तेहालिहं बिलाईणं के०) ते केम हालिध्वर्ण अने आम्ल रस, ए बे नामकर्मनी प्रकृतिनी उत्कृष्ट स्थिति साडा बार कोडाकोडी सागरोपमनी ते साडा बारशें वर्ष अबाधा कालें हीणी स्थिति रसोदय काल जाणवो. तथा रक्तवर्ण अने कषायेलो रस ए बे नामकर्मनी प्रकृतिनी पंदर कोडाकोडी सागरोपम उत्कृष्ट स्थिति ते पंदरशें वर्ष अबाधाकालें हीणी कर्मदलनी स्थितिनो रसोदय काल जाणवो. तथा पीतवर्ण अने कटुक

रस, ए बे नामकर्मनी प्रकृतिनी साडासत्तर कोडाकोडी सागरोपमनी उत्कृष्ट स्थिति अने साडा सत्तरशें वर्ष अबाधा कालें हीन स्थिति कर्मदलिकनो निषेक काल जाणवो. श्यामवर्ण अने तीक्ष्ण रस ए बे नामकर्मनी प्रकृतिनो उत्कृष्ट स्थिति बंध, वीश कोडाकोडी सागरोपम बे हजार वर्ष अबाधाकालें हीन कर्म स्थितिकर्म निषेककाल जाणवो ॥ इति समुचयार्थः ॥ १९ ॥

दस सुह विहगइ उच्चे, सुर डग थिर ठक पुरिस रइ हासे ॥

मिच्चे सत्तरि मणु डग, इन्ही साएसु पप्परस ॥ ३० ॥

अर्थ—(दस के०) दश कोडाकोडी सागरोपमनो उत्कृष्टस्थितिबंध, एटली प्रकृतिनो होय, तेनां नाम कहे ठे. (सुहविहगइ के०) एक शुजविहायोगति, (उच्चे के०) बीजी उच्चैर्गोत्र अने (सुरडग के०) त्रीजी देवगति, चोथी देवानुपूर्वी तथा (थिरठक के०) एक स्थिरनाम, बीजी शुजनाम, त्रीजी सौजाग्य नाम, चोथी सुखरनाम, पांचमी आदेयनाम, ठछी यशःकीर्तिनाम. एवं दश प्रकृति थइ तथा अगीआरमी (पुरिस के०) पुरुषवेद मोहनीयनी प्रकृति, बारमी (रइ के०) रतिमोहनीय, तेरमी (हासे के०) हास्यमोहनीय, ए तेर प्रकृतिनी उत्कृष्टी स्थिति होय. तिहां अबाधाकाल एक हजार वर्षनो होय तेटला वर्षें हीन दश कोडाकोडी सागर ए तेर प्रकृतिनुं कर्मदल निषेक काल उद्घर्तना अपवर्तनाविना स्वाभाविक वेदनकाल जाणवो. तेमध्ये अपवर्तनायें घटे उद्घर्तनोयें तथा संक्रमणादिकें करी अधिक स्थिति पण होय. एवं व्याशी प्रकृतिनी स्थितिनुं कालमान कह्युं.

अने (मिच्चेसत्तरि के०) मिथ्यात्वमोहनीयनी उत्कृष्टी स्थिति सीत्तर कोडाकोडी सागरोपम सात हजार वर्ष, अबाधाकालें हीन उत्कृष्टस्थिति कर्म निषेककाल जाणवो अने सम्यक्त्व मोहनीयनो स्थितिबंध नथी, तेथी स्थितिबंध तथा अबाधा काल न कह्यो. अने उदयकाल ठाशठ सागरोपम पूर्वकोडी पृथक्त्वे अधिक जाणवुं. तथा मिश्रमोहनीयनो निषेककाल अंतर मुंहूर्तनो, एटले पञ्चाशी प्रकृति थइ.

तथा (मणुडग के०) मनुष्यगति, मनुष्यानुपूर्वी, (इन्हीसाएसु के०) स्त्रीवेद अने शातावेदनीय, ए चार प्रकृतिनी उत्कृष्टी स्थिति (पप्परस के०) पंदर कोडाकोडी सागरोपम प्रमाण पंदरशें वर्ष अबाधाकाल ते पंदरशें वर्ष हीन कर्मस्थिति कर्मनिषेक काल जाणवो. अर्द्धांजो पण मनुष्यानु पूर्वानो उदय तो वक्रगतियें बे त्रण समय लगें होय, तो एटलो निषेक काल केम संजवीयें? तथापि एनो उदय मनु

प्यगतिमर्धे संक्रमण करणें करी संक्रमावी जोगवे, तेथी दलिक रचना विशेष नि
पेककाल जाणवो. एवं नेव्याशी प्रकृति कही ॥ इति समुच्चयार्थः ॥ ३० ॥

जय कुळ अरइ सोए, विठवि तिरि नरल निरय डगनीए ॥
तेअपण अधिर ठके, तसचउ थावर इग पणिंदि ॥ ३१ ॥

अर्थ—(जय के०) जयमोहनीय, (कुळ के०) जुंयुप्ता मोहनीय, (अरइसो
ए के०) अरति मोहनीय. शोकमोहनीय, (विठवि के०) वैक्रियशरीर, वैक्रिय
अंगोपांग तथा मतांतरे वैक्रियसंघातन वैक्रियवैक्रियबंधन, वैक्रियतैजसबंधन,
वैक्रियकर्मणबंधन, वैक्रियतैजसकर्मण बंधन, ए वैक्रिय सप्तक कहीयें. जे न
णी वैक्रिय शरीर बांधतां ए साते जेली बंधाय. एवं अगीश्वार थइ तथा बार
मी (तिरि के०) तिर्यचगति, तेरमी तिर्यचानुपूर्वी, ए तिर्यचदिक (नरल के०)
चौदमुं औदारिक शरीर, पंदरमुं औदारिक अंगोपांग, ए औदारिकदिक तथा म
तांतरे औदारिकसंघातन, औदारिकऔदारिकबंधन, औदारिकतैजसबंधन, औदा
रिककर्मणबंधन, औदारिकतैजसकर्मणबंधन, ए औदारिक सप्तक जीजे केम के ए
औदारिक शरीर बांधतां साते सार्यबंधाय. एवं वीश प्रकृति थइ. (निरयडग के०)
नरकदिक, (नीए के०) नीचैर्गोत्र (तेअपण के०) एक तैजस, बीछुं कर्मण, त्रीछुं
अगुरुलघु, चोछुं निर्माण अने पांचमुं उपधात, ए तैजस पंचक, मतांतरे तैजस
संघातन, कर्मणसंघातन, तैजसतैजसबंधन, कर्मणकर्मणबंधन, तैजसकर्म
ण बंधन. ए जेलतां तैजस दशक थाव. एवं तेत्रीश प्रकृति थइ तथा (अधिरठ
के के०) अधिरनाम, अद्युननाम, दौर्जाग्यनाम, डुःस्वरनाम, अनादेयनाम अ
ने अयशअकीर्तिनाम, ए अधिरषट्क. एवं उंगणचालीश प्रकृति थइ. (तसचउ
के०) त्रसनाम, बादरनाम, पर्याप्तनाम, अने प्रत्येकनाम ए त्रसचतुष्क. एवं त्रेंता
लीश प्रकृति थइ. (थावर के०) स्थावरनाम, (इग के०) एकेंडियजाति, (प
णिंदि के०) पंचेंडियजाति, ए तेंतालीश प्रकृति आ गायामां कही ॥ इति ॥ ३१ ॥

नपु कुखगइ सासचउ, गुरु कखड रुक सीय डुगंधे ॥

वीसं कोडा कोडी, एवइआ बाह वास सया ॥ ३२ ॥

अर्थ—(नपु के०) नपुंसकवेद मोहनीय, (कुखगइ के०) अद्युनविदायो
गति, (सासचउ के०) उद्धासनाम, उपधातनाम, आतपनाम अने पराधातना

મ, એ ઝહ્વાસચતુષ્ક, (ગુરુ કે ૦) ગુરુસ્પર્શનામ, (કરકહ કે ૦) કરકોર સ્પર્શનામ, (રુક કે ૦) રુકસ્પર્શનામ, (સીય કે ૦) શીતસ્પર્શનામ, (હુગંધે કે ૦) હુર્મધનામ. એવં અગીઆર પ્રકૃતિ અને પૂર્વલી ગાથામધ્યે ઢેંતાલીશ પ્રકૃતિ કહી છે. એમ સર્વ મલી સત્તાવન પ્રકૃતિનો ઉત્કૃષ્ટ સ્થિતિબંધ કાલ (વીસંકોઢાકોઢી કે ૦) વીશ કોઢાકોઢી સાગરોપમ પ્રમાણ જાણવો. એ ઉત્કૃષ્ટ સંકેતો વર્તતો મિથ્યાલી જીવ, બાંધે, તેમધ્યે પાંચ પ્રકૃતિ મોહનીયની એક ગોત્રની અને શેષ એકાવન પ્રકૃતિ નામકર્મની જાણવી. તિહાં અબાધાકાલ બે હજાર વર્ષનો હોય. ત્યાં જાગે તેકર્મ રસથી તથા પ્રદેશથી ઉદય ન આવે અને જો સંક્રમ કરણે કરીતુલ્ય પ્રકૃતિ સમજાતિય મધ્યે સંક્રમાવી ઉદય આણે, તો એક બંધાવલિકા બીજી સંક્રમાવલિકા વ્યતિત થયે થકે ઉદય આવે. જેમ અનંતાનુબંધીઆની વિસંયોજના કરી ઉપશાંત મોહથી અ-દ્રાક્ષ્યે પડે તો કોઈ એક પ્રથમ ગુણગણે આવે. ત્યાં મિથ્યા ત્વ પ્રત્યયે અનંતાનુબંધીઆ ચાર બાંધે તેની બંધાવલી ગયે થકે અપ્રત્યાખ્યાનાદિક જે પૂર્વેબાંધેલે તેમાંહે સંક્રમાવી, વેદે તથા અપવર્તનાદિક કરણે કરી, અલ્પકાલકરી પણ વેદે, તથા અબાધા અતિક્રમે થકે ગાયના પૂઢની પેરે પ્રથમ વહુ વિસ્તીર્ણદલ રચના, બીજે સમયે વિશેષ હીન એમ સમય સમય વિશેષ હીન હીન કરતાં એરીતે અર્ધમાત્રસ્થિતિ, પ્રાંતે અર્ધદલ હોય. એ રીતે જે ઉદયાવલિકાનું રચવું, તે નિષેક કહીયે. તેનો કાલ તે નિષેક કાલ જાણવો. તે જે કર્મની જેટલી સ્થિતિ, તે મધ્યેથી અબાધાકાલ કાઢતાં શેષ રહે, તે નિષેકકાલ કહીયે (એવઝઆવાહવાસસ યા કે ૦) જે કર્મની જેટલા કોઢાકોઢી સાગરોપમની સ્થિતિ, એટલા શઙ્કહા વર્ષ, તે કર્મની અબાધા જાણવી. તે જઘન્ય અબાધાકાલની સ્થિતિ અંતર મુહૂર્તની છે તિહાં કંમક એટલે અંગુલીનો અસંખ્યાતમો જાગ તેના જેટલા આકાશ પ્રદેશ તેટલા સમય પ્રમાણ જે કર્મસ્થિતિ વિશેષ, તેટલી સ્થિતિવિશેષ અતિક્રમે થકે પ્રથમ જે ઉત્કૃષ્ટ અબાધાકાલનું સ્થાનક હતું, તે અબાધા કાલના સ્થાનક માંહેથી એક સમય હીન અબાધા કાલનું બીજું સ્થાનક થાય. એમ વલી પણ કંમક માત્ર હીન કર્મસ્થિતિ હોય થકે સમય હીન અબાધા કાલનું ત્રીજું સ્થાનક થાય એમ કંમક કંમક માત્ર સ્થિતિની હાણીયે સમય સમય હીન અબાધાકાલનું પણ સ્થાનક થાય. એમ અબાધાકાલની ઉત્કૃષ્ટ સ્થિતિ થકી ઉતરતાં જઘન્ય સ્થિતિ પર્યંત કંમકસંખ્યા અને અબાધા કાલનાં સ્થાનક યાવત્ તુલ્ય થાય જે મૂલપ્રકૃતિની તથા ઉત્તર પ્રકૃતિની જેટલી કોઢાકોઢી સાગરોપમની

स्थिति होय ते प्रकृतिने तेदला शत वर्षनो अबाधाकाल होय. एटले बांध्या प
ढी पण एटला काल लगे ते कर्म उदय न आवे, तेने अबाधाकाल कहीये. त
था पोत पोताने अबाधाकाले हीन जे कर्मस्थिति, ते कर्मनो निपेक कहेतां जो
ग्य काल होय. निपेक ते कर्म उदय काले प्रथम बहु प्रदेशाय सामटो उदय
आवे अने पढी समय समय हीन हीनतर याय. यावत् कर्मनी स्थिति ते वेदले
समये अत्यंतम उदय होय. एने निपेक कहीये ए सत्तावन प्रकृति तथा आगल
नेव्याशी प्रकृतिनुं उत्कृष्ट स्थितिवंध कसुं अने देवायु तथा नरकायु ए वे प्रकृति
नुं उत्कृष्ट स्थितिवंध तेत्रीश सागरोपम प्रमाण मूल प्रकृति मध्ये कसुंवे तेदीज
अर्हीपण जेनुं एम सर्व मली एकशोने अढतालीश प्रकृतिनुं उत्कृष्ट स्थिति
बंध कसुं ॥ इति जावार्थः ॥ ३१ ॥

गुरु कोडि कोडि अंतो, तिन्नाद्वाराण जिन्नमुद् बाढा ॥

॥ अथ जघन्य स्थितिवंधः ॥ लढु ठिइ संख गुणूणा, नर

तिरियाणा पद्धतिगं ॥ ३२ ॥

अर्थ—(गुरुकोडिकोडिअंतो के०) उत्कृष्ट स्थितिवंध अतःकोडाकोडी सागरो
पम कालनो (तिन्नाद्वाराण के०) तीर्थकर नामकर्म तथा आहारकशरीर, आहा
रकअंगोपांग, आहारकसंघातन, आहारक आहारकबंधन, आहारकतैजस बंधन,
आहारककर्मण बंधन अने आहारक तैजसकर्मण बंधन ए आहारक सप्तक.
एवं नामकर्मनी आठ प्रकृतिनी उत्कृष्टी स्थिति कोडाकोडी सागरोपम मांहे होय.
अर्हीआं शिष्य पूढे ठे के, हे जगवन् ! कोडाकोडी सागरोपम जिननामनो काल
कह्यो एटलो काल तो, जीव तिर्यचगतिमां गया विना न रहे. अने तिर्यचगतिनां
जीवमध्ये तो जिननामनी सत्ता पण निपेधि ठे, तो एटलो काल क्यां पूर्ण करे ?
तथा तीर्थकर नामकर्म तीर्थकरजव थकी अर्वाक त्रिजे जवे बांधे ठे एम पण क
सुं ठे, ते पण केम घटे ? अर्हीआं गुरु उत्तर कहे ठे के “ जं मिह्निकाइय ति
ठं, निरय जवे तनिसेहिअं संतं ॥ इयरंमि नडिदोसो, उवट्टणा वट्टणामक्का ॥ १ ॥ ”

ए गाथानो अर्थ कहे ठे के, तिर्यच मध्येजे जिननामनी सत्ता निपेधि तथा त्रिजे जवे
बंधाय, तेतो निकाचित जिननामनी अपेक्षार्थे जाणवो. तीर्थकरजव पहेलो. त्री
जा जवे निकाचे, ते कर्म सकल करणने असाध्य होय अने जे निकाचित न हो
य, ते कर्मनी तो अपवर्त्तना कहेतां स्थितिरसनुं घटावुं अने उद्वर्त्तना एटले

स्थितिरसनुं वधारनुं तथा संक्रम एटले पर प्रकृति मांहे संक्रमावनुं, प्रत्या उवे जनुं इत्यादिक करण साथ्य होय. ते जिननाम घणा जव पहेजो पण बंधाय. तथा अंतःकोडा कोडी सागरोपम स्थिति पण अपवर्त्तनार्ये घटावे, तथा पर प्रकृति मांहे संक्रमावतां कांइ दूषण नथी तथा ए आठ कर्म प्रकृतिनो (निन्नमुह वाहा के०) अबाधाकाल अंतर मुदूर्त्त ठे. ते जणी जिननाम जेणे बाध्युं होय, तेने अंतर मुदूर्त्त पठी जिनादिकनो प्रदेशोदय थाय, तेथी करी तेनो अन्यजीव नी अपेक्षार्ये महीमा विशेष होय. पूजा महत्वनी वृद्धि होय. एम एकशोने उप न्न प्रकृतिनी उत्कृष्ट स्थिति कही.

हवे ग्रंथगौरव टालवा जणी ए आठ प्रकृतिनी जघन्य स्थिति अर्हीज कहे ठे. जि ननाम अने आहारक सप्तक, एवं आठ प्रकृतिनी (जद्भुतिऽसंखगुणूणा के०) जघु एटले जघन्य स्थिति उत्कृष्ट स्थितिथकी संख्यात गुणी दीणी जाणवी जे जणी अंतर मुदूर्त्तनी परें अतःकोडाकोडीना पण असंख्याता जेद होय, जे जणी संझीया पंचें द्विय पर्याप्तानी स्थितिबंधथी अधिक उत्कृष्टी स्थिति साधु बंध जगें जेटला स्थितिबंध, ते सर्व अंतःकोडा कोडी सागरोपम प्रमाण कहीर्ये,

हवे शेष वे आयुनो उत्कृष्ट स्थितिबंध कहे ठे. (नरतिरियाणाउपल्लतिगं के०) एक मनुष्यनुं आयु अने बीछुं तिर्थचनुं आयु, ए बेनो उत्कृष्ट स्थितिबंध, त्रण पळोपम जाणवो. जे जणी प्रथम आरे तथा देवकुरु अने उत्तर कुरुना मनुष्यनुं त्रण पळोपमायु ठे. तेनो अबाधाकाल उत्कृष्टथी तो पूर्वकोडीना त्रीजा नाग प्रमाण. जे जणी संख्यातावर्षार्युना मनुष्य विना अन्य गतिथी चवी युगलीयुं मनुष्य न थाय ते जणी तेत्रीशलाख, तेत्रीश हजार, त्रणशें ने तेत्रीश, पूर्व अने एक पूर्वनो त्रीजो नाग उपर एटलो उत्कृष्ट अबाधाकाल, ते त्रण पळोपमथी अधिक अबाधाकाल जाणवो. ए एकशो अछावन प्रकृतिनो उत्कृष्ट स्थितिबंध कह्यो अने आठ प्रकृतिनो जघन्य स्थितिबंध काल कह्यो ॥ इति समुच्चयार्थः ॥ ३३ ॥

हवे जाघवें आयुर्बंध एकेंदियादिकनुं कहे ठे.

इग विगल पुव कोडी, पलियाऽ संखंसआठ चउ अमणा ॥

निरुवक्रमण ठमासो, अबाद् सेसाण जवंतंसो ॥ ३४ ॥

अर्थ—(इगविगलपुवकोडी के०) एकेंदिय जीवने तथा विकर्जेदिय कहेता बें द्विय, तेदिय, चौरिंदिय, जीवने परजवायु उत्कृष्ट पूर्वकोडी प्रमाण बंधाय पण पळोप

म सागरोपम मान आयु न बांधे, केमके ऐकेंडियादिक जीव जे ठे, ते देव नारकी मध्ये तथा असंख्यातवर्षायु वाला मनुष्य तिर्यंचनी गति मध्ये पण अवतरे न हीं, तेथी तत्प्रायोग्य आयु न बांधे तथा (पलियाऽसंखंसंख्यावचनअमणा के०) पल्योपमना असंख्यातमा जाग प्रमाण देवायु, तिर्यंगाया, नरकायु अने मनुष्यायु, ए चार आयुष्य असंझीआ पंचेंडिय तिर्यंच बांधे केमके असंझीआ पंचेंडिय तिर्यंच चारे गति मांहे अवतरे तो खरा तथापि देवो मध्ये तो ज्ञवनपति तथा व्यंतर मध्येज जाय, परंतु ज्योतषी तथा वैमानिक मध्ये न जाय अने नरकगति मध्ये पण प्रथम नरकना त्रण पायडा लगे जाय परंतु आगळे न जाय तेमाटे पल्योपम ना असंख्याशषी अधिक आयु न बांधे. तेथी तेने अबाधाकाल पूर्वकोडी त्रिजाग उत्कृष्टो जाणवो तेदलाकाले हीन पल्यासंख्यांश प्रमाण निषेककाल जाणवो.

तथा (निरुपक्रमण ठ मासो के०) निरुपक्रमायुना धणी एवा देव, नारकी तथा युगलीया मनुष्य अने तिर्यंच जेनुं आयु अध्यवसाय प्रमुख आवलियें करी घटे नहीं तेवा आयुना धणी जे देवतादिक ठे, ते परजवायुनो बंध निजजवायु ठम्मास ठते बांधे तेथी तेने परजवायुनो ठ महीना अबाधाकाल जाणवो. तथा मतांतरें युगलिया पण पल्योपमनो असंख्यातमो जाग शेष निजजवायु अके प रजवायु बांधे तेथी तेने पल्यासंख्याश काल प्रमाण अबाधाकाल जाणवो तथा जगवतीनी वृत्तिमध्ये नारकी अंतरमुहूर्तायु शेष परजवायु बांधे. एम कहुं ठे. ते थी नारकीने जघन्य अबाधाज होय.

हवे निरुपक्रमायुना धणी मनुष्य अने तिर्यंच मुकीने ते विना (अबाहसे साणजवंतंसो के०) शेष याकर्ता जे सोपक्रमायुना धणी मनुष्य तथा तिर्यंच ते परजवायुबंध पोताना जवना आयुनो त्रीजो जाग शेष हुंते तथा त्रीजा ना गनो त्रीजो जाग शेषहुंते एटले स्वजवायुने नवमें जागे अथवा तेने पण त्रीजे जागे एटले सत्तावीशमें जागे अथवा तेने पण त्रीजे जागे एटले एक्याशीमे जागे परजवायु बांधे तेथी तेनी अबाधा पण तेदलीज होय. एम उत्कृष्ट अ बाधा सहित उत्तरप्रकृतिनी उत्कृष्ट स्थिति कही ॥ इति ॥ ३४ ॥

हवे उत्तर प्रकृतिनो जघन्यस्थितिबंध कहे ठे.

लढु ठिइ बंधो संजलण, लोह पण विरघ नाण दंसेसु ॥

निन्न मुहुत्तं तेअ ढ, जसुच्चे बारसय साए ॥ ३५ ॥

अर्थ-(लघुविबंधो के०) लघु एटले जघन्य स्थितिबंध ते (संजलणलोह के०) एक संज्वलनलोचनुं नवमा गुणगणाने पांचमं जागें चरमबंधं होय, तथा (पणविग्र के०) पांच अंतरायकर्मनी प्रकृति अने (नाण के०) पांचज्ञानावरणीयनी प्रकृति तथा (दंसेसु के०) चार दर्शनावरणीयनी प्रकृति एवं चौद प्रकृतिनुं जघन्य बंध सूक्ष्मसंपराय गुणगणाने प्रांत समर्थ होय. जे नणी ए पंदर प्रकृतिना बंधकमांहे एहिज अत्यंतविशुद्धि ठे अने ए पंदरनी अतिविशुद्धिपणो जघन्यस्थिति बंधाय, तेजणी (निन्नमुदुत्तंते के०) चरम बंध अंतर मुदुर्त्तनो होय. अने एनो अबाधाकाल पण अंतरमुदुर्त्तनो जाणवो जेजणी अंतर्मुदुर्त्त स्थितिबंध कालनो अंतरमुदुर्त्तणी संख्यातगुण हीन एवी अंतरमुदुर्त्तनुं अबाधाकाल होय (अठ के०) आठ अंतर मुदुर्त्त प्रमाण जघन्यस्थितिबंध ते (जसुचे के०) एक यशःकीर्तिनाम अने बीजो उच्चैर्गोत्र, ए बे प्रकृतिनो पण जघन्य स्थितिबंध आठ मुदुर्त्त प्रमाण ते सूक्ष्मसंपराय नामे दशमां गुणगणाने प्रांतें एनो चरमबंध होय एनो अबाधाकाल पण जघन्य जाणवो.

अने (बारसयसाए के०) सातवेदनीयनो जघन्यस्थितिबंध बार मुदुर्त्तनो तथा सिद्धांत मध्ये एक मुदुर्त्तनो पण कहेलो ठे. तथा अबाधाकाल अंतर मुदुर्त्तनो जाणवो अने ए सातानो तथा उच्चैर्गोत्रनो उदय चौदमा गुणगणाने प्रांतें होय ॥३५॥

दो इग मासो पस्को, संजलण तिगे पुमठ वरिसाणि ॥

सेसाणु कोसाणु, मिहत्त छिए जलधं ॥ ३६ ॥

अर्थ-(दोइगमासोपस्को के०) बे मास, एक मास अने पद्धनो जघन्यस्थिति बंध, अनुक्रमें (संजलणतिगे के०) संज्वलनत्रिकनो जाणवो. एटले संज्वलनाक्रोधनो जघन्य स्थितिबंध, नवमा गुणगणाने बीजे जागें चरम बंधें बेमास प्रमाण होय तथा संज्वलना माननो एक मासनो जघन्य बंध नवमां गुणगणाने बीजे जागें चरम बंधें होय. तथा संज्वलनी मायानो जघन्यस्थितिबंध, एक पखवाडानो नवमा गुणगणाने चोर्थें जागें चरम बंधें होय एने पोतपोताना बंधकमांहे एहिज अतिविशुद्धिनुं अध्यवसाय स्थानक ठे ते नणी. तथा एनी अबाधा पण अंतर मुदुर्त्त प्रमाण ठे ते अबाधायें हीन जघन्यस्थितिनो निषेक काल जाणवो. एरीतें संज्वलना क्रोध मान, माया, ए त्रणनी जघन्यस्थिति अनुक्रमें कही.

અને (પુમન્નવરિસાણિ કે૦) પુરુષવેદનો જઘન્ય સ્થિતિબંધ નવમા ગુણઠાણા ને પ્રથમનાગે ચરમબંધ આઠ વર્ષનો હોય, એના બંધકમાંહે એહિજ અતિવિચ્છાદિ છે. એની જઘન્ય અબાધા અંતર મુદૂર્ત્તકાલ પ્રમાણ છે. એ બાવીશ પ્રકૃતિનો જઘન્યસ્થિતિબંધ કહ્યો, તથા આયુ ચાર, વૈક્રિય ષટ્ક, જિનનામ, અને આહાર કદિક, એ તેર પ્રકૃતિનો જઘન્ય સ્થિતિબંધ, સ્વામીત્વ પ્રસ્તાવે જૂદો કહેશે. એવં પાં ત્રીશ પ્રકૃતિ વિના શેષ પચ્ચાશી પ્રકૃતિનો જઘન્યસ્થિતિબંધ કહેવાને કરણ કહેહે. પચ્ચાશી પ્રકૃતિની જઘન્ય સ્થિતિ એકેંદિય જીવને વિષે પ્રાપ્યમાણહે તે કહે છે

(સેસાણુકોસાઠ કે૦) શેષ પ્રકૃતિનો જે ઇત્કુષ્ઠ સ્થિતિબંધ છે તે (મિથ્યાત્વ મોહનીયની જલદંકે૦) મિથ્યાત્વ મોહનીયની ઇત્કુષ્ઠ સ્થિતિ સાર્થે વેંચતા જે જાણે, તે જઘન્ય સ્થિતિ કહેવી એટલે જ્ઞાનાવરણીયાદિકની ઇત્કુષ્ઠી સ્થિતિ ત્રીશ કોઢાકોડી સાગરોપમનીહે તે મિથ્યાત્વ મોહનીયની ઇત્કુષ્ઠી સ્થિતિ સીતેર કોઢાકોડી સાગરોપમનીહે તેણે જાગ દેતાં, પૂર્ણ સાગરોપમ નાવે તેથી એક સાગરોપમના સાતનાગ કરીયેં, તેવારેં ત્રીશ કોઢાકોડી સાગરોપમના બશે ને દશ સાતીઆ જાગ થાય. તે શીતેર કોઢાકોડી સાર્થે વેંચતાં ત્રણ જાગ આવે અને વીશ કોઢાકોડીના સાતીઆ એકશો ચાલીશ જાગ થાય તેને સીતેર કોઢાકોડી સાર્થે વેંચતા સાતીઆ બે જાગ આવે એટલે એ કેંદિય ને જ્ઞાનાવરણ પાંચ, વર્ણનાવરણ નવ, અંતરાય પાંચ, અને અશ્વતાવેદનીય એક એવં વીશ પ્રકૃતિનો ઇત્કુષ્ઠ સ્થિતિબંધ, સાગરોપમના સાતશ્યા ત્રણ જાગ જાણવા તથા શોભ કષાયના સાતશ્યા ચાર જાગ, અને મિથ્યાત્વ મોહનીયનો એક સાગરોપમ સંપૂર્ણ જાણવો. એવં સાઠત્રીશ પ્રકૃતિ થઈ.

તથા ત્રસચતુષ્ક, અસ્થિર ષટ્ક, ઔદારિકદિક, તિર્યંચદિક, એકેંદિયજાતિ, પંચેંદિયજાતિ, કુલ્લગતિ, નિર્માણ, આતપ, ઇદ્યોત, સ્થાવર, તૈજસ, કાર્મણ, અશુરુલધુ, ઉપધાત, ઇન્દ્રાસ, હુંદસંસ્થાન, ઢેવઠું સંઘયણ, ક્ષેત્રવર્ણ, તીદ્વણસ, અશુનસ્પર્શ ચતુષ્ક, ડુર્ગંધ, અરતિ, શોક, નય, જુગુપ્સા, પરાધાત, અને નપુંસકવેદ એ એકતાલીશ પ્રકૃતિની ઇત્કુષ્ઠ સ્થિતિ વીશ કોઢાકોડીની છે તેને મિથ્યાત્વની સ્થિતિ સાર્થે વેંચતા સાતશ્યા બે જાગનો વંધ હોય. એવં અગ્રોતેર પ્રકૃતિ થઈ.

સૂક્ષ્મત્રિક તથા વિકલજાતિ ત્રિક, એ ઠ પ્રકૃતિની ઇત્કુષ્ઠ સ્થિતિ અઢારકોઢા કોડી સાગરોપમની છે તેને મિથ્યાત્વ સ્થિતિ સાર્થે વેંચતાં એક સાગરોપમના પાં ત્રીશ જાગ કરીયેં. એવા નવ જાગનો બંધ હોય એવં ચોરાશી પ્રકૃતિ થઈ

સ્ત્રીવેદ, મનુષ્યદિક, શાતાવેદનીય, એ ચાર પ્રકૃતિનો બંધ એક સાગરના ચૌદ

जाग करीये, एवा त्रण जाग अथवा सातइथो दोढ जाग एवं अछासी प्रकृति थइ.

स्थिर, शुन, शुनग, पुंवेद, सुस्वर, आदेय, यशःकीर्ति, हास्य, रति, शुनखगति, प्रथम संघयण, प्रथमसंस्थान, सुगंध, शुक्लवर्ण, मिष्टरस, शुनस्पृशी चतुष्क, ए ओ गणीश प्रकृतिनी दश कोडाकोडी सागरोपमनी स्थितिठे ते मिथ्यात्व मोहनीये वेंचतां बंध सातइठ एकजाग होय पीतवर्ण, आम्लरस, ए बे प्रकृतिनो बंध, अठावीशीआ पांच जाग, तेवार पढी एकेका वर्ण अने एकेका रसें, अठावीशीठ एकेक जाग व धारतां जहुं. एटले रक्त वर्ण अने कषायजा रसें अठावीशीआ ठ जाग एम शेष वर्ण तथा शेष रसनें विषे अनुक्रमे कहेवो एवं ११५.

तथा बीजे संघयणे अने बीजे संस्थाने पांत्रीशीआ ठ जाग, तथा त्रीजे संघ यणे अने त्रीजे संस्थाने, पांत्रीशीआ सात जाग, तथा चोथे संघयणे अने चोथे संस्थाने, पांत्रीशीआ आठ जाग, तथा पांचमेसंघयणे अने पांचमे संस्थाने, पांत्री शीआ नव जाग, ए एकेंडियने उत्तर प्रकृतिनो उत्कृष्टस्थितिबंध सामान्ये कह्यो. केम के एकेंडियने एकशोने नव प्रकृतिनो बंध, ठे तेमध्ये नरायुं तथा तिर्यगायु नो उत्कृष्टस्थिति बंध, पूर्व कोडीनुं अने शेष एकशोने सात प्रकृतिनो उत्कृष्ट स्थितिबंध अहीं कह्यो. ए एकशोने सात प्रकृति मध्ये पण पूर्वे बावीश प्रकृतिनो जघन्य स्थितिबंध सामान्य पर्णे कहुं ठे, अने शेष पच्चाशी प्रकृतिनो जघन्य स्थि तिबंध कहे ठे. एवं एकशो ने त्रेवीश प्रकृति थइ.

अहींआं वर्णादिक सविस्तर वीश प्रकृतिनो बंध कह्यो, तेथी एकशो ने त्रेवी श प्रकृति थइ परंतु ए वर्णादिक सामान्ये चार जेतां एकशो ने सात प्रकृति था य. तेमांहेली ज्ञानावरणीय पांच, दर्शनावरणीय चार, अंतराय पांच, संज्वलना चा र, पुंवेद एक, शातावेदनीय, उच्चैर्गोत्र, अने यशःकीर्ति, ए बावीश प्रकृतिनो जघन्य स्थितिबंध, भूकीने तेथी शेष रहीजे पच्चाशी प्रकृति तेनो जघन्यस्थितिबंध स्वा मी एकेंडिय ठे. ते पच्चाशीप्रकृतिनो एकेंडियने विषे उत्कृष्ट स्थितिबंध जे कह्यो तेने अक्षापल्योपमने असंख्यातमें जागे हीन करतां, एकेंडियने विषे जघन्य स्थि तिबंध थाय ते कहे ठे. निष्पापांच, तथा अशाता, वेदनीय ए ठ प्रकृतिनो जघन्यस्थितिबंध सातीआ बे जाग, पल्योपमने असंख्यातमें जागे हीणा जा एवा तथा मिथ्यात्वमोहनीयनो एक कोडाकोडी सागरोपम पल्योपमने असंख्या तमें जागे हीन जाणवो एम जे कर्म प्रकृतिनी वीश कोडाकोडी सागरोपमनी उत्कृ ष्टी स्थिति ठे, तेनी जघन्यस्थिति, सातीआ बे जाग जेनी दश कोडाकोडीनी उत्कृष्टी

स्थिति तेनी जघन्यस्थिति सातीओ एक जाग अने जेनी पंदर कोडाकोडी सागरोपमनी उत्कृष्ट स्थिति तेनी जघन्यस्थिति चौदीआ त्रण जाग ते सर्व पद्योंपमने असंख्यातमें जागे कणा जाणवा तेमज जेनी अठार कोडाकोडी सागरोपमनी उत्कृष्टस्थिति, तेने सागरोपमना पांत्रीशीआ नव जाग पद्योंपमना असंख्यातमें जागे कणा जाणवा. ए रीतें पच्चाशी प्रकृतिनो एकेंडियने विषे जघन्यस्थितिबंध जाणवो ॥ इति ॥ ३६ ॥

अय मुक्रोसो गिंदिसु, पलियाऽ संखंस हीण लढु बंधो ॥

कमसो पणवीसाए, पन्ना सय सहस संगुणिउ ॥ ३७ ॥

अर्थ—(अयमुक्रोसोगिंदिसु के०) ए अनंतरोक्त एकेंडियने एकशो ने सात प्रकृतिनो उत्कृष्ट स्थितिबंध, ते (पलियाऽसंखंसहीणलढुबंधो के०) पद्योंपमने असंख्यातमें जागे हीणो करता एकेंडियने एकशो सात प्रकृतिनो जघन्यस्थितिबंध थाय. हवे प्रसंगागत एकेंडियना स्थितिबंध कह्या. पढी त्रण विकर्षेडिय तथा असंक्षिपंचें डियने उत्कृष्ट तथा जघन्य स्थितिबंध, कहे ठे. (कमसो के०) अनुक्रमें (पण वीसाए के०) पचवीश गुणो बेंडियने एटले एकेंडियने जे एकशोने सात प्रकृतिनो उत्कृष्ट स्थितिबंध कह्यो, तेथी पच्चीशगुणो बेंडियने उत्कृष्ट स्थितिबंध होय, एट ले, ज्ञानावरणीयादिक वीश प्रकृतिनो सागरोपमना सातइथा पञ्चोत्तरजाग. एम व शसागरोपस्थितिवाला कर्मना सातइथा पचीश जाग, एम शोल कषायना सातइथा शो जाग, मिथ्यात्वमोहनीयनो बंध पच्चीश सागरोपम, एम जेनी उत्कृष्ट स्थिति वीश कोडाकोडी सागरोपमनी तेने सात सागरोपमने सातइठ एक जाग उपर, जे नी पंदर कोडाकोडी सागरोपमनी उत्कृष्टस्थिति तेने सागरोपमना चौदिया पञ्चोत्तर जाग एटले पांच सागरोपमने चौदिया पांच जाग उपर, जे कर्मनी अठार कोडाकोडी सागरोपमनी स्थिति तेना पांत्रीशीआ बशेने पच्चीश जाग एटले व सागरोपमने पांत्रीशीआ पंदर जाग उपर जाणवा. ए रीतें बेंडियने एकशो ने सात प्रकृतिनो उत्कृष्टस्थितिबंध जाणवो.

हवे तेंडियनो उत्कृष्ट स्थितिबंध कहे ठे. जेटलो एकेंडियने एकशो ने सात प्रकृतिनो उत्कृष्ट स्थितिबंध कह्यो, तेथी (पन्ना के०) पच्चाशगुणो अने बेंडिय नास्थितिबंध थकी बमणो जाणवो एटले ज्ञानवरणादिक वीश प्रकृतिनो उत्कृष्ट स्थितिबंध एकवीशसागरोपमने सातइथा त्रण जाग उपर, तथा मिथ्यात्व मोहनीय नो पच्चाश सागरोपम एम सर्व प्रकृतिउने विषे तेंडियनो उत्कृष्टस्थितिबंध जाणवो.

हवे चौरिंदियनो उत्कृष्ट स्थितिबंध ते जेटलो एकेंडियने एकशोने सात प्रकृतिनो स्थितिबंध कह्यो ते थकी (सय के०) शो गुणो अने बेंडियना स्थितिबंध थकी चार गुणो तथा तेंडियना स्थितिबंध थकी बमणो जाणवो एटले मिथ्यात्वमोह नीयनो एकशो सागरोपम, तथा ज्ञानावरणादिक वीश प्रकृतिनो बेतालीश सागरोपमने सातइया ठ नाग उपर, शोल कषायना सत्तावन सागरोपमने साताइठ एक नाग, एम जे कर्मनी वीश कोडाकोडी सागरोपमनी स्थिति होय तेनुं अछावीश सागरोपमने सातइया चार नाग उपर स्थितिबंध होय एम सर्वत्र लेवुं.

अने असन्नीया पंचेंडियनो उत्कृष्ट स्थितिबंध एकेंडियना बंध थकी (सहस संशुषिठ के०) हजार गुणो जाणवो अने चौरिंदियना बंध थकी दशगुणो जाणवो एटले मिथ्यात्वमोहनीयना हजार सागरोपम, शोलकषायना सागरोपमना सातइया चार हजार नाग एटले पांचवो एकोत्तर सागरोपमने सातइया त्रण नाग उपर, तथा ज्ञानावरणादिक वीश प्रकृतिना सातइया त्रण हजार नाग तेना चार वों अछावीश सागरोपमने सातइया चार नाग उपर, एम जे कर्मनी वीश कोडाकोडी सागरोपमनी स्थिति तेना बे हजार नाग एटले बरें पच्चाशी सागरोपमने सातइया पांच नाग उपर जाणवा. जे प्रकृतिनी दश कोडाकोडी सागरोपमनी स्थिति तेना हजार नाग एटले एकशो बेतालीश सागरोपमने सातइया ठ नाग उपर, तथा जे कर्मनी पंदर कोडाकोडी सागरोपमनी स्थिति तेना बरें चौद सागरोपमने सातइया बे नाग उपर जाणवा. एम उत्कृष्टस्थिति असन्नीठ पंचेंडिय बांधे. वैक्रिय शरीर, वैक्रिय आंगोपांग, देवगति, देवानुपूर्वी, नरकगति, नरकानुपूर्वी. एवं ठ प्रकृति एनी जघन्यस्थितिबंधनो स्वामी पण असन्नीठ पंचेंडिय जाणवो. जेनणी एकेंडिय तथा विकर्षेंडियने एनो बंध नथी तेथी देवदिकनो बंध मूल दश कोडाकोडी सागरोपमनो ठे. ते मिथ्यात्वनी स्थितियें वेंचतां सातइठ एक नाग आवे, तेने हजार गुणो करतां सातइया हजार नाग थाय. तेना एकशो बेतालीश सागरोपम उपर सातइया ठ नाग आवे, तेमज वैक्रियदिक अने नरकदिकना सातइया बे हजार नाग थाय तेना बरें पच्चाशी सागरोपमने सातइया पांचनाग उपर स्थिति जाणवी तेवली पट्योपमने असंख्यातमें जागें उणी करीयें तेवारें ए ठ प्रकृतिनो जघन्यस्थितिबंध होय अने चार आयुनो पट्योपमना असंख्यातमां नाग प्रमाण बंध जाणवो एटले एकशोने शोल प्रकृतिनो जघन्य स्थितिबंध कह्यो. ॥ ३४ ॥

हवे विकर्षेडिय तथा असंन्नीआ पंचेडियनो जघन्य स्थितिबंध कहे ठे.

विगल असन्निमु जिघो, कणिछठ पल्लसंख जागुणो ॥

सुर निरयाउ समादस, सहस्स सेसाउ खुमू नवं ॥ ३८ ॥

अर्थ—(विगलअसन्निमुजिघो के०) विकर्षेडिय अने असंन्नी पंचेडियनो जे उत्कृष्ट स्थितिबंध ठे ते थकी (कणिछठ के०) जघन्य स्थितिबंध (पल्लसंखजागुणो के०) पल्योपमने असंख्यातमे जागे कणो एक आयु वर्जीने शेष प्रकृतिनो बंध जाणवो एटले बेंडियने ज्ञानावरणादिक वीश प्रकृतिना सातइआ पञ्चोतेर जाग ठे ते मांथी पल्योपमने असंख्यातमें जागे कणो जघन्य स्थितिबंध जाणवो तेंडियने साती आ दोढशो जागठे ते पल्योपमने असंख्यातमे जागे कणो करतां जघन्य स्थितिबंध थाय चौरिंडियने सातीआ त्रणशो जागठे तेमांथी पल्योपमने असंख्यातमें जागे उणो जघन्य स्थितिबंध जाणवो. एम जे प्रकृतिनो जेटलो उत्कृष्ट स्थितिबंध कह्योठे तेथी पल्योपमने असंख्यातमे जागे कणो जघन्य स्थितिबंध जाणवो.

हवे आयुनो जघन्य स्थितिबंध कहे ठे तेमध्ये (सुरनिरयाउसमादससहस्स के०) देवायु तथा नरकायु, ए बे आयुनो जघन्य स्थितिबंध समान ठे केमके देवता तथा नारकी दश हजार वर्ष पर्यंत मरण नपामें माटे दश हजारवर्ष जाणवुं तथा दशहजार वर्ष थकी समय समय अधिक करतां यावत् तेत्रीश सागरोपम एक समय हीन गुधीनाजे स्थितिना स्थानक ते मध्यमायु जाणवो. ते मध्ये परमायु एकेका स्थिति स्थानकें असंख्यात देवायु होय, एम नारकीने विषे पण जाणवो परंतु एटलुं विशेष जे नेवुं हजार वर्षथी यावत् दश लाख वर्ष एटली स्थिति ते नरकायु नथी बीजा सर्व स्थानक वस्तां ठे. ए बे आयुथी (सेसाउखुमूनवं के०) शेष थाकतां रद्दां जे मनुष्यायु तथा तिर्यगायु, ए बे आयुनो जघन्य स्थितिबंध खुल्लकनव एटले सर्वनी अपेक्षार्यें न्हानो नव ते बजोने ढपन्न आवलिका प्रमाण होय. अर्हीआं आगम मध्ये मनुष्य तिर्यचनुं जघन्यायु अंतरमुहूर्त प्रमाण कह्युं ठे. पण जाणार्यें ठैर्यें जे ए अंतर मुहूर्त कुल्लक नव प्रमाण जेवो, जे जणी अंतर मुहूर्तना पण असंख्याता जेदठे. तेमाटे. ॥ इति समुच्चयार्थः ॥ ३८ ॥

हवे सर्व प्रकृतिना जघन्य स्थितिबंधें जघन्य अबाधाकाल कहे ठे.

सवाणवि लढु बंधे, निन्न मुहु अबाद् आयु जिघेवि ॥

केइ सुराउ समजिण, मंत मुहु विति आहारं ॥ ३९ ॥

अर्थ—(सवाणविलहुबंधे के०) स्वमते सर्व बंधयोग्य एकशो ने वीस प्रकृति ना जघन्य स्थितिबंधने विषे (अबाह के०) जघन्य अबाधाकाल (निन्नमुद्ध के०) अंतर मुहूर्तनो जाणवो, एटले जघन्य स्थितिये बांधुं जे कर्म, ते अंतर मुहूर्त सुधी पोतानो विपाक देखाडे नहीं, ते अबाधाकाले हीन निषेक काल क हीये. हवे अहीआं जे विशेष ठे ते देखाडे ठे. (आठजिछेवि के०) उत्कृष्ट आयु नी स्थितिने विषे जघन्य अबाधा काल पण होय अने जघन्यस्थितिना आयु मां उत्कृष्ट अबाधाकाल पण होय. तथा उत्कृष्ट आयुखें उत्कृष्ट अबाधाकाल होय, तथा जघन्य आयुखें जघन्य अबाधाकाल होय. एम आयुःकर्मने विषे अबाधाकालनी चवचंगी थाय, केम के अंतर मुहूर्त शेष आयुयें पण मनुष्य तथा तिर्यंच परजवायु, तेत्रीश सागरोपमनुं बांधे ठे. अने पूर्व कोडीना त्रीजाजाग शेष आयुयें पण परजवायु जघन्य बांधे ठे. तथा पूर्व कोटीनो त्रीजो जाग शेष रहे थके पण तेत्रीश सागरोपमायु बांधेठे तथा अंतरमुहूर्त शेषें खुजक नवायु पण बांधे. एम स्वमते सर्व प्रकृतिनो जघन्य स्थितिबंध कह्यो

हवे मतांतरें कहे ठे. (केसुरावसमजिए के०) कोइ एक आचार्य जिनना म कर्मनो जघन्य स्थितिबंध जघन्य देवायु जेटलो होय एम कहे ठे. एटले दश हजार वर्षनो जघन्यस्थितिबंध आठमा गुणठाणाना ठा जागने प्रांतें चरमबंध ए टलो होय तथा दश हजार वर्ष नरकायु जोगवी पण जिन थाय, तेनी अपेक्षा यें पण ए जघन्यबंध माने ठे. अहीआं तत्व केवलिंगम्यठे तथा (मंतमुद्धुबिति आधारं के०) आधारक शरीर अने आधारक अंगोपांग, ए बे प्रकृतिनो जघन्य स्थितिबंध आठमा गुणठाणाने प्रांतें चरमबंधें अंतरमुहूर्त प्रमाण होय. ए म माने ठे. ते जाणीये. ठैयें के आगमिक मते अप्रमत्त गुणठाणे अंतर मुहूर्तनो बंध पंचाशक मय्यें प्रायश्चितविधि पंचाशकनी बेतालीशमी गाथायें कयुं ठे, ते अपेक्षायें केता हशे, पण तेउने उत्कृष्ट बंधमान पण हशे ॥ इति स० ॥३९॥

हवे कुल्लकनवनुं मान कहीयें ठैयें.

सत्तरस समहिआ किर; इ गाणु पाणं मिहुंति खुमु जवा ॥

सगतीस सय तिहुत्तर, पाणू पुण इगग मुहुतंमि ॥ ४० ॥

अर्थ—(सत्तरससमहिआकिर के०) सत्तर जव जाजेरा तेरशें पंचाणु अंश, अठारमा जावना अधिक निशें (इगाणुपाणंमिहुंतिखुमु जवा के०) एक आसोह्या

સ માંહે હોય કુલ્લક જવ એટલે નિગોદિઆના ન્હાના જવ જાણવા એવા (સગતી સસયતિદુત્તર કે०) સાડત્રીશશેને તહોત્તેર (પાણુ કે०) શ્વાસોહ્વાસ (પુણ કે०) વલી (ઇગમુદુત્તમિ કે०) એક મુદૂર્ત્તમાં હોય, જે જણી રોગ રહિત બલિષ્ઠ નિશ્ચિત એવા તરુણ પુરુષના સાત શ્વાસોહ્વાસે એક થોવ થાય. એવા સાત થોવે એક જવ એટલે ઊગણ પચ્ચાશ શ્વાસોહ્વાસે એક જવ થાય. એવા સત્તોતેર જવે એક મુદૂર્ત્ત થાય તેને ઊગણ પચ્ચાશ ગુણા કરતાં ત્રણ હજાર સાતશેને તહોત્તેર શ્વાસોહ્વાસ અંતર મુદૂર્ત્તમાં થાય. કોઈક આચાર્ય નાઢીના ઝલાલાને પણ શ્વાસોહ્વાસ કહેઢે. અને બશે ઢપન્ન આવલી પ્રમાણ એક કુલ્લક જવ હોય. એવા પાંશઠ હજાર પાંચશે ને ઢવીશ કુલ્લકજવે એક અંતર મુદૂર્ત્ત થાય, તેથી બશે ઢપન્નને પાંશઠ હજાર પાંચશે ને ઢવીશ સાથે ગુણતાં એક ક્રોડ, શઢશઢલાખ, સીતોતેર હજાર, બશેને શોલ એટલી આવલી થાય, તેને સાડત્રીશશે ને તહોત્તેર શ્વાસોહ્વાસે વહેંચીયે, તેવારેં ચુમ્માલીશશેને ઢેંતાલીશ આવલી એક શ્વાસોહ્વાસ માંહે હોય અને શેષ બે હજાર ચારશેને અઘાવન આવલી રહે, તેને સાડત્રીશશેને તહોત્તેરનો જાગ નાવે, તે માટે એક આવલીના સાડત્રીશશેને તહોત્તેર જાગ કરીયે. તેવા ચોવીશશેને અઘાવન્નઅંશ ચુમ્માલીશશેને સઢતાલીશમી આવલીના ડપરજાહે.

એટલે એક શ્વાસોહ્વાસના કુલ્લક જવ સત્તર તે એકેકા કુલ્લક જવની બશે ઢપન્ન આવલીને સત્તર ગુણા કરતાં તેંતાલીશશેને જાવન્ન થાય. શેષ ચોરાણું આવલી પૂર્ણ અને પચ્ચાણુમી આવલીના સાડત્રીશશે તહોત્તેરીઆ ચોવીશશેને અઘાવન જાગ ડપર એટલો અઘારમા જવનો કાલગયે થકે એકશ્વાસ પૂર્ણથાય. ॥ ૪૦ ॥

પણ સઘિ સહસ પણ સય, ઢતીસા ઇગ મુદુત્ત સુદ્ધ જવા ॥

આવલિયાણંદોસય, ઢપ્પન્ના એગ સુદ્ધ જવે ॥ ૪૧ ॥

અર્થ—હવે (પણસઘિસહસપણસયઢતીસા કે०) પાંશઠ હજાર, પાંચશે ને ઢત્રીશ, એટલા (ઇગમુદુત્તસુદ્ધ જવા કે०) એક મુદૂર્ત્તના કુલ્લક જવ થાય, તેને સાડત્રીશશે ને તહોત્તેર શ્વાસોહ્વાસે વહેંચીયે, તેવારેં એક શ્વાસોહ્વાસમાં સત્તર જવ પૂર્ણ અને ડપર સાડત્રીશશે તહોત્તેરીઆ તેરશેને પચ્ચાણુ જાગ વધે, અને અઘારમાં જવમાં (૩૪૪૩) જાગ પૂર્ણ હોય તેવારેં જવ પૂર્ણ થાય માટેં શેષ અઘારમા જવમાં (૩૩૪૦) આગલા શ્વાસોહ્વાસના અંશ માંહે આવે તેવારેં જવપૂરો થાય અને બે શ્વાસોહ્વાસમાંહે ચોત્રીશ જવ પૂર્ણ થાય. અને પાંત્રીશમાં જવના (૩૪૪૩)

तेरीआ (३७९०) अंश पांत्रीशमां जवना वधे तथा त्रण श्वासोद्वासमां वावन
जव पूरा थाय, अने त्रेपनमां जवमां (३७९३) तेरीया चारजेने बार अंश पूराय
अथवा वे श्वासोद्वासमां पांत्रीश जव गणीयें, तो शेष (९८३) अंश घटे एम स्वम
तें विचारी कहेवा. एम निगोवित जीव एक श्वासोद्वासमांहे सत्तर जव जाजेरा करे.

तथा एक थोवमांहे एकशोने एकवीश कुल्लक जव अने एक जवना पांचशे ने
ओगणचालीश अंश करीयें, एवा (३१४) अंश (१२२) मांजवना होय, तथा
एक लव मध्ये आठशो एकावन कुल्लक जव पूर्ण होय अने उपर वली वावन
मांजवना सत्तोतेरीआ नव जाग होय. एक लवनी आवली बे लाख, सत्तर ह
जार, आठशे ने पन्नाशी. ते उपर वली एक आवलीना सत्तोतेरीआ एकोत्तर जा
ग. तथा एक थोव मांहे आवली एकत्रीश हजार, एकशो ने ठवीश उपर वली ए
क लवना पांचशे उगणचालीश जाग करीयें, तेवा त्रणशेने बे जाग आवे. ॥४१॥

हवे उत्तर प्रकृति आश्रयीने उत्कृष्ट स्थितिबंधना स्वामि कहे ठे.

अविरय सम्मो तिष्ठं, आहार दुगा मराउ अपमत्तो ॥

मिच्छा दिष्टीबंधइ, जिष्ठ छिइ सेस पयडीणं ॥ ४२ ॥

अर्थ—(अविरयसम्मोतिष्ठं के०) अविरति सम्यक्दृष्टि मनुष्य पूर्वें मिथ्यात्व प्र
त्ययें नरकायु बांधुं ठे जेणे एवो मनुष्य ह्यायोपशमिक समक्त्व लहीने, तेणे
करी तीर्थंकरनामकर्म बांधी पढी ते नरकगतिमांहे जातो सम्यक्त्व वमतो ते सम्य
क्त्ववमताने ठेहेले समर्थे जिननामनी उत्कृष्ट स्थिति बांधे. जे नणी ए जिननाम
ना बंधक मांहे एहिज अतिसंक्लिष्टपणुं ठे अति संक्लेशें उत्कृष्ट स्थितिबंध थाय ठे
तथा (आहारदुगामराउअपमत्तो के०) आहारकद्विक अने अमरायु एटले देवा
यु, ए त्रण प्रकृतिनी उत्कृष्ट स्थितिबंधनो स्वामी, अप्रमत्त साधु जाणवो. जे न
णी आहारकशरीर तथा आहारक आंगोपांग, ए बे प्रकृतिनो उत्कृष्ट स्थितिबंध
प्रमत्तगुणगणाने सन्मुख थयलो एवो अप्रमत्त यति ते अप्रमत्तगुणगणाने चरम
बंधे बांधे एना बंधकमांहे एहिज अति संक्लिष्ट ठे तथा देवताना आयुनो उत्कृष्ट स्थि
तिबंध स्वामी अप्रमत्तगुणस्थानक वर्त्तिसाधु जाणवो पण एटलुं विशेष जे प्रम
त्त गुणस्थानकें आयुबंध आरंजीने अप्रमत्तें चढतो साधु बांधे, आयुबंध स्थानकमांहे
एहिज अतिविशुद्धस्थानक ठे केमके शुजायुनोबंध उत्कृष्टविशुद्धियें करी होयठे.

ए चार प्रकृतिथी (सेसपयडीणं के०) शेष थाकती जे एकशो ने शोल प्रकृ

ति तेनो (जिह्मि के०) उत्कृष्ट स्थितिबंधनो स्वामी (मिह्मादिघ्नीबंध के०) मिह्मादृष्टी जीव जाणवो एटले संझी पंचेंडिय सर्व पर्याप्तियें करी पर्याप्तो मिह्मा दृष्टि जीव बांधे जे नणी ए एकशोने शोल प्रकृति मध्यें मनुष्यायु अने तिर्यगायु ए बे आयु विना शेष एकशोने चौद प्रकृतिनुं उत्कृष्ट स्थितिबंध उत्कृष्ट संक्लेश प परिणामे थाय तेनणी मिह्मात्वथी अधिक कोइ अन्य संक्लेश स्थानक नथी. अर्हीआं पण असंख्याता अथ्यवसाय स्थानक ठे, पण तेमध्ये स्वस्व बंध प्रायोग्य संक्लेशस्थानक लेवा तथा तेमां पण मनुष्यायुतो विद्युदियें उत्कृष्ट स्थितिक बंधाय अ ने तेना बंधक मांहे अतिविद्युदियें अविरति सम्यक्दृष्टि देवता होय, एटले स म्यक्दृष्टी देवता अतिविद्युदियें मनुष्यगतिनो बंधक होय, पण ते देवता त्रय पव्योपमायु न बांधे केम के देव तथा नारकी मांहेथी आवेला जीव संख्याता व षायुवाला मनुष्य, तिर्यच थाय पण असंख्याता वर्षायुवाला मनुष्य तिर्यच न थाय तथा मिह्मात्वगुणगणानी अपेक्षायें सास्वादन विद्युद ठे, केम के जे जीवें सास्वादन गुणगणुं स्पर्धुं ते नियमा नव्य होय अने अर्धपुजलपरावर्तमांहे मोह जाय तथापि सम्यक्त्ववमता सास्वादन होय, तेथी संक्लिष्ट जाणवो तेथी तिहां म नुष्यायु अने तिर्यचायुनो बंधक संक्लिष्ट परिणामें जाणवुं ॥ इति समुच्चयार्थः ॥४३॥

एम गुणस्थानकें सामित्व कहीने, हवे जीवजेदें कहे ठे.

विगल सुहुमाउग तिगं, तिरिमणुयासुर विउवि निरयडुगं ॥

एगिदि थावरा यव, आईसाणा सुरु क्रोसं ॥ ४३ ॥

अर्थ—(विगलसुहुम के०) विकल जातित्रिक तथा सूक्ष्मा, अपर्याप्ता अने सा धारण, ए सूक्ष्मत्रिक तथा (आउगतिगं के०) नरकायु, तिर्यचायु अने मनुष्यायु, ए त्रण त्रिकनी नव प्रकृति तथा (सुरु के०) देवदिक एटले देवगतिने देवायु पू र्वी तथा (विउवि के०) वैक्रियदिक तथा (निरयडुगं के०) नरकदिक एटले न रकगति अने नरकानुपूर्वी एवं पंदर प्रकृतिनुं उत्कृष्ट स्थिति बंधनास्वामी (तिरि मणुया के०) पूर्वे कोडी मध्यवर्त्ति आयुष्यवाला मिह्मादृष्टि संझीआं गर्भज मनु ष्य तथा तिर्यच पंचेंडिय होय जे नणी ए पंदर मांहेथी मनुष्यायु तिर्यचायुविना शेष तेर प्रकृतिनो बंध नव प्रत्ययें देवता नारकीने नथी तथा विकलत्रिक अने सू क्ष्मत्रिकनो बंध, एकेंडिय बेंडियादिकने होय पण तेने उत्कृष्ट स्थितियें न बंधाय तथा मनुष्यायु अने तिर्यचायु पण देवता तथा नारकी बांधे तो पण ते त्रण

પલ્યોપમની ઠલ્કુષ્ટીસ્થિતિવાલો આયુ ન બાંધે કેમ કે દેવતા તથા નારકી ચવી ને પૂર્વકોટી વર્ષથી અધિક આયુષ્યવાલા મનુષ્ય તથા તિર્યંચમાંહે જવપ્રત્યયેજ અવતરે નહીં તેમટું પૂર્વકોટી આયુના ધણીજ મનુષ્ય તથા તિર્યંચ પૂર્વ કોટીના ત્રીજા જાગના પ્રથમ સમયે પરજવાયુ પૂર્વકોટી ત્રિજાગાધિક ત્રણ પલ્યોપમનું ઠલ્કુષ્ટ સ્થિતિક મનુષ્યાયુ તથા તિર્યંચાયુ બાંધે, તેથી તે મિથ્યાત્વીજ એ બે સ્થિતિના ઠલ્કુષ્ટ બંધાધિકારી જાણવા અને સાસ્વાદન ગુણભાણે પડતાં જણી તેવી વિશ્લેષિ ન હોય, તેથી તે સાસ્વાદની પણ એનો બંધાધિકારી નથી અહીંઆં સ્વસ્વંધયોગ સંક્લેશ લેવો.

(ઇર્ગિંદિયાવરાયવ કે) એકેંદિયજાતિ, સ્થાવરનામ, આતપનામ, એ ત્રણ પ્રકૃતિનો ઠલ્કુષ્ટ સ્થિતિબંધ, વીશ કોઢાકોઢી સાગરોપમરૂપ તેના બંધાધિકારી (આર્ષિસાણાસુરુકોસં કે) જવનપતિ, વ્યંતર, જ્યોતિષી એ ત્રણ તથા સૌધર્મ અને ઈશાન, એ આદિના બે દેવલોક એટલા સ્થાનકના મિથ્યાત્વીદેવતા ઇષ્ટવી અપ્પ અને વનસ્પતિ એ ત્રણ માંહે જીવસ્થાનમધ્યે અવતરે, તેથી તેને તત્પ્રાયોગ્ય એ ત્રણ પ્રકૃતિનો ઠલ્કુષ્ટ સ્થિતિબંધ બંધાય અને મનુષ્ય તથા તિર્યંચ એ બે તો સંક્લેશે કરી અઢાર કોઢાકોઢીની સ્થિતિ બાંધે, તેથી એ એના અધિકારી ન કહ્યા અને સનત્કુમારાદિક દેવલોકના ઉપરજાવેમાનિક દેવતાને ઇષ્ટવીકાયાદિક મધ્યે અવતરતું નથી તેથી તે એ ત્રણ પ્રકૃતિ ન બાંધે. તથા એકેંદિય અને વિકલેંદિય, એ ત્રણ પ્રકૃતિ બાંધે ધરા, પરંતુ તેડને ઠલ્કુષ્ટ સ્થિતિબંધ નથી અને અસંખ્યાતાવર્ષાયુવાલા મનુષ્ય તથા તિર્યંચ એ ત્રણ પ્રકૃતિ ન બાંધે જે જણી તેને દેવતા વિના અન્ય સ્થાનકે અવતરતું નથી. ॥ ઇતિ સમુજ્ઞયાર્થઃ ॥ ૪૩ ॥

તિરિ ઠરલ ઇગુલ્લોઅં, બિવઠ સુર નિરય સેસ ચગ

ઈઆ ॥ અથ જઘન્ય સ્થિતિબંધ સ્વામીનાહ ॥ આહા

ર જિણમપુલ્લો, નિયઢિ સંજલણ પુરિસલહૂ ॥ ૪૪ ॥

અર્થ—(તિરિઠરલઇગુલ્લોઅં કે) તિર્યંચગતિ, તિર્યંચાયુ પૂર્વી તથા ઔદારિક શરીર અને ઔદારિક અંગોપાંગ, પાંચમું ઇદ્યોતનામ અને ઠરું (બિવઠ કે) ઢેવતું સંઘયણ, એ ઠ પ્રકૃતિનો ઠલ્કુષ્ટ સ્થિતિબંધ, વીશ કોઢાકોઢી સાગરોપમઢે તેના બંધાધિકારી સ્વસ્વપ્રાયોગ્ય અતિ સંક્લેશે વર્તતા (સુરનિરય કે) મિથ્યાત્વીદેવતા તથા મિથ્યાત્વી નારકી હોય, કેમ કે મનુષ્ય તથા તિર્યંચ ગર્ભજ પંચેંદિય એ ઠ પ્રકૃતિ ને સંક્લેશે વર્તતાં અઢાર કોઢાકોઢી સાગરોપમની સ્થિતિ બાંધે અને તેથી અતિ સં

क्लिष्ट होय तो नरक प्रायोग्य प्रकृतिनो बंध करे. अने देवता नारकीने तो नरक प्रायोग्य बांधवुंज नथी, ते माटें ते अति संक्लिष्टें ए व प्रकृतिनो उत्कृष्ट स्थितिबंध करे, ते मध्ये पण औदारिक अंगोपांग अने ठेवहुं संघयण, ए वे प्रकृतिनो उत्कृष्ट स्थितिबंध चोथा, पांचमा, षष्ठा, सातमा अने आठमा देवलोकना देवताने होय पण नीचला देवताने न होय जे जणी नीचेना देवता तो अतिसंक्लेषों एकेंद्रिय प्रायोग्य बांधे ठे तेथी तेने ए वे प्रकृतिनो अठार कोडाकोडी सागरोपमनो बंध होय, एम चोवीस प्रकृतिना उत्कृष्ट स्थितिबंध स्वामी कहा तथा आहारकदिक अने देवा युनो उत्कृष्ट स्थितिबंधस्वामी अप्रमत्त साधु कह्यो अने जिननाम कर्मनो उत्कृष्ट स्थितिबंध स्वामी नरकानिमुख सम्यक्त्व वमतो मनुष्य कह्यो एम अष्टावीस प्रकृति अष्ट.

तेथी (सेसचउगइआ के०) शेष हानावरणीय पांच, दर्शनावरणीयनी नव, अंतरायनी पांच, शोल कपाय. एवं पांत्रीश तथा जय, ज्युगुप्ता, वर्णचतुष्क, तै जस, कर्मण. अगुरुलघु, उपयात, निर्माण, मिथ्यात्व. ए सुडतालीश प्रकृति ध्रुवबंधिनी तथा अशाता, अरति, शोक, नपुंसकवेद, पंचेंद्रियजाति, हुंमसंस्थान, पराघात, उन्नास, कुखगति, त्रसचतुष्क, अधिरठक, नीचैर्गोत्र, ए वीस अध्रुवबंधिनी प्रकृति, एवं शडशठ प्रकृतिना उत्कृष्ट स्थितिबंध स्वामी अतिशंक्लेषों वर्त्तता चतुर्गतिक मिथ्यात्वी जीव जाणवा. तथा शाता, हास्य, रति, स्त्रीवेद, पुरुषवेद, नरकदिक. आदिनां पांच संस्थान, तथा आद्य संघयणपंचक, क्षुजखगति, स्थिरषट्क, उच्चैर्गोत्र, ए पञ्चीश प्रकृति अध्रुवबंधिनी तेना उत्कृष्ट स्थितिबंधक स्वस्वबंध प्रायोग्य अति संक्लेषों वर्त्तता एवा चातुर्गतिक मिथ्यात्वी जीव होय. ए रीतें बाणुं प्रकृतिना उत्कृष्ट स्थितिबंध स्वामी मिथ्यात्वी जीव कहा.

हवे सर्व प्रकृतिना जघन्य स्थितिबंध स्वामी कहे ठे. (आहार के०) आहारक शरीर, अने आहारक अंगोपांग, ए आहारकदिकनी जघन्यस्थिति अंतःकोडाकोडी अथवा अंतर मुहूर्त्त प्रमाण अने (जिण के०) जिननाम कर्मनी जघन्य स्थिति अंतःकोटीकोटी अथवा दश सहस्र वर्ष प्रमाण तेना बंधक रूपकश्रेणीयें चढतां (मपुत्रो के०) अपूर्वकरण नामा आवमुं गुणवाणुं तेना षष्ठा जागने चरमबंधें वर्त्ततां एवा मनुष्य होय, जे जणी ए त्रण प्रकृतिना बंधकमांदे एहि ज अतिविशुद्धता ठे एथी अधिक विद्युद्धि बीजे स्थानकें नथी अने लघु स्थिति पण त्रण आयु विना शेष एकशो सत्तर प्रकृतिनी मननी विद्युद्धियेंज होय ठे.

(नियट्टिसंजलणपुरिसलहू के०) अनिवृत्ति करणनामा नवमा गुणस्थानकें

रूपकश्रेणीयें चढतां आप आपणा बंध व्यवहेदने चरम समयें पुरुषवेदनो आठ वर्षनो, संज्वलना क्रोधनो बे मासनो; संज्वलनमाननो एक मासनो, संज्वलन मायानो अर्द्धमासनो, संज्वलन लोजनो अंतर मुहूर्त्तनो, जघन्य स्थितिबंध अनुक्रमें पहेला, बीजा, त्रीजा, चोथा अने पांचमा जागने प्रातें बांधे. ए पांच प्रकृतिना बंधस्थानकमांहे एहिज अति विद्युद्धि ठे जो पण उपशमश्रेणीयें नवमा गुणस्था नकें पांचमा जागने प्रातें स्वस्वबंध व्यवहेद संजवे तथापि ते रूपकशी अति विद्युद्धि नहीं तेथी ते न लीधा. ए आठ प्रकृतिना जघन्य स्थितिबंध स्वामी कहा ॥ ४४ ॥

साय जसु च्चा वरणा, विग्धं सुदुमो विवृषि ठ असन्नि ॥

सन्नीवि आठ बायर, पळे गिंदीठ सेसाणं ॥ ४५ ॥

अर्थ—(साय के०) शातावेदनीय, (जसुच्चावरणा के०) यशःकीर्तिनाम, उच्चैर्गोत्र, तथा आवरण एटले पांच ज्ञानावरण, चार दर्शनावरण, एवं बार तथा (विग्धं के०) पांच अंतराय, ए सत्तर प्रकृतिनो जघन्यस्थितिबंध स्वामी (सुदुमो के०) सूक्ष्मसंपरायनामा दशमा गुणस्थानकना चरम समयवर्त्ति जीव होय जे नणी ए सत्तर प्रकृतिना बंधमांहे एहिज विद्युद्धि ठे जो पण शातावेदनीयनो बंध एथी विद्युद्धि बारमे गुणवाणो ठे पण ते एक सामाधिक योगप्रत्ययीठ स्थितिबंध ठे पण कषाय प्रत्ययीठ स्थितिबंध नथी, तेथी ते विवह्यो नथी. ए पच्चीश प्रकृति यइ.

(विवृषिठ के०) वैक्रिय शरीर, वैक्रिय अंगोपांग, देवगति, देवानुपूर्वी, नरकगति अने नरकानुपूर्वी, ए वैक्रियषट्क, ए ठ प्रकृतिनो जघन्य स्थितिबंध स्वामी (असन्नि के०) असंज्ञी पंचेंद्रिय तिर्यंच होय. केम के एकेंद्रिय अने विकलेंद्रियने तो देव तथा नरकगति मांहे अवतरतुं नथी, तेथी तेने तत्प्रायोग्य ए ठ प्रकृतिनो बंध न होय अने सन्निआने तो उत्कृष्ट स्थितिबंध वीश कोडाकोडी सागरोपमनो होय तेमज सन्नीआने ए ठ प्रकृतिनो जघन्य स्थितिबंध पण अंतःकोडाकोडी सागरोपमनो होय, तेथी ते अहींआं न लीधा, केम के ए ठ प्रकृतिनाम कर्मनी ठे. ते नणी मिथ्यात्व सायें जाग देतां सागरोपमना सातइया बे जाग आवे, तेनो हजार गुणो असन्निआ पंचेंद्रियनो बंध ठे ते नणी वैक्रियदिक, नरकदिक, ए चार प्रकृतिनो बंध तो सातइया बे हजार जागना बर्जें ने पच्चाशी सागरोपम अने उपर सातइया पांच जाग जाणवा तथा देवदिकना सातइया हजार जागना एकशो बेंतालीश सागरोपम उपर सातइया ठ जाग ते वली पद्योपम

ने असंख्यातमे जागें हीन एटलो ए प्रकृतिनो असन्निध्या पंचेंद्रिय तिर्यंच सर्व पर्याप्तियें करी पर्याप्ताने जघन्य स्थितिबंध स्वामीत्वपणुं होय.

(सन्नीवि के०) संज्ञी पंचेंद्रिय गर्जज, तिर्यंच अने मनुष्यने तथा अपिश द्यकी असंज्ञी पण जेवा ते माटें संज्ञी अथवा असंज्ञी ए (आठ के०) चारे प्रकारनुं जघन्य स्थितिक आयु बांधें. ते मध्ये एक मनुष्यायु, बीजुं तिर्यंचायु, ए बे आयुना जघन्य स्थितिबंध स्वामी एकेंद्रियादिकथी मांमीने पंचेंद्रिय पर्यंत सर्व जोव होय अने चारे आयुना जघन्य स्थितिबंध स्वामी सन्निध्या अने असन्निध्या ए बे होय. एवं पांत्रीश प्रकृति थइ.

(सेसाणं के०) तेथी शेष रही जे निडापंचक, कषाय बार, स्त्रीवेद, नपुंसकवेद, हास्यषट्क, मिथ्यात्व मोहनीय, मनुष्यदिक, तिर्यंचदिक, जाति पंचक, औदारिकदिक, तैजस, कामेण, आतप, उद्योत, उपघात, अशातावेदनीय, अगुरुलघु, निर्माण, संस्थानढक, संघयणढक, वर्णचतुष्क, त्रसनवक, स्थावरदशक, पराघात, उद्वास, खगतिदिक, नीचैर्गोत्र, ए पञ्चाशी प्रकृतिनो जघन्य स्थितिबंध स्वामी (बायरपड्गेगिंदीउ के०) लब्धिपर्याप्तो बादर एकेंद्रियपर्याप्तो स्वस्व प्रायोग्य विद्युद्विस्थानकें वर्त्ततो मिथ्यात्वी जीव होय, जे जणी दशमा तथा नवमा गुणस्थान क वर्त्ति साधु पण जघन्यबंधनो अधिकारी होयढे परंतु तेने ए पञ्चाशी प्रकृतिनो बंध नथी तेथी ते बीजी प्रकृतिना अधिकारीढे तेथी असंख्यातगुणो बादर पर्याप्ता एकेंद्रियने जघन्य बंध स्वामीत्व जाणवो. ए तथाविध विद्युदि माटें बांधे अने अनेरा एकेंद्रिय तो तेवी विद्युद्विथी रहित ढे माटें अधिकी बांधे, अने विकर्षेंद्रिय तथा पंचेंद्रिय तो स्वनावेंज अधिकी बांधे ते माटें ते न जेवा. एथी बीजा सर्वबंध अधिक ढे एम जघन्यस्थितिबंध स्वामी कहा ॥ इति समुच्चयार्थः ॥ ४५ ॥

हवे उत्कृष्टादि स्थिति बंधने विषेज चार जांगा स्थितिबंधना कहे ढे.

उक्कोस जह स्यीयर, जंगासाइ अणाइ धुव अधुवा ॥

चनुहा सग अजहन्ना, सेसतिगे आठ चउसु डहा ॥ ४६ ॥

अर्थ—(उक्कोसजहस्यीयरजंगा के०) एक उत्कृष्ट स्थितिबंध बीजो जघन्यस्थितिबंध, ए बे थकी इतर एटले बीजा विरोधिजांगा बे कहे ढे. एक अनुत्कृष्ट बीजो अजघन्य स्थितिबंध, एवं चार जंग थया. ए चार मांहे सर्व स्थितिबंध संग्रह्या तिहां जे सर्व प्रकृतिनो आपआपणा स्थितिबंधमांहे अधिक स्थितिबंध ते उत्कृष्ट

स्थितिबंध जाणवो. जेम झानावरणीय कर्मनो त्रीश कोडाकोडी सागरोपमनो संपूर्ण बंध, ते उत्कृष्टस्थितिबंध कहीयें अने ते थकी एक समय हीन, बे समय हीन करतां करतां यावत् अंतर मुहूर्त्त स्थितिलगें जेटला स्थितिबंधनां स्थानक बंधाय, ते सर्व अनुत्कृष्ट स्थितिबंधनां स्थानक जाणवां. ते स्थानक असंख्यातां होय एटले एक उत्कृष्ट थकी निन्न ते सर्व अनुत्कृष्ट स्थितिबंधनां स्थानक जाणवां एम ए बे बंधमांहे सर्व स्थितिबंधनां स्थानक संग्रह्यां तथा जे स्थितिबंध स्थानक थो उबुं बीजुं कोइ स्थितिबंधनुं स्थानक न होय ते जघन्य स्थितिबंध स्थानक जाणवुं अने तेथी समयाधिक समयाधिक स्थानक लेतां यावत् उत्कृष्ट स्थिति पर्यंत जे असंख्यातां स्थानक थाय. ते सर्व अजघन्य स्थितिबंधनां स्थानक जाणवां. एम ए बे बंधमांहे पण सर्व स्थिति बंधनां स्थानक संग्रह्यां, ए रीतें जेवारें उत्कृष्ट स्थिति निन्न विवक्षीयें, तेवारें तेथी बीजां सर्व अनुत्कृष्ट बंध स्थानक होय अने जेवारें जघन्य स्थितिबंध एक निन्न लेखवीयें तेवारें तेथी बीजां सर्व अजघन्य स्थितिबंधनां स्थानक होय. ए रीतें ए चार बंध कह्या.

हवे तिहां वली सादि अनादि प्रकारें चार जांगा कहे ठे. जे बंधव्यवहेद थ या पढी फरी बंधाय, ते प्रथम (साइ के०) सादिबंध अने जे बंधना प्रवाहनी आदि न पामीयें, ते बीजो (अणाइ के०) अनादि बंध अने जे बंधनो प्रवाह केवारें पण विहेद नही पामशे, ते त्रीजो (ध्रुव के०) ध्रुवबंध एटले अनंत ए अनव्यनी अपेक्षायें जाणवो तथा जे प्रकृतिनो बंध प्रवाह विहेद पामशे ते (अध्रुवा के०) अध्रुव एटले सांत ते जघन्य अपेक्षायें जाणवो. एम ए चार जांगा ते जघन्य अजघन्यादिक स्थितिबंधने विपे विचारे ठे.

(चउहासगअजहन्ना के०) त्यां एक आयु विना बीजा सात कर्मना अजघन्य स्थितिबंध चार जांगे होय, ते कहे ठे. एक मोहनीय कर्मनुं जघन्य नवमा गुणगणानें चरम समयें होय, तथा झानावरणीय, दर्शनावरणीय, वेदनीय, नाम कर्म, गोत्रकर्म, अने अंतराय, ए ठ कर्मनो जघन्यबंध दशमा गुणगणाने ठेहले समयें होय, माटें ते स्थानक जे जीवें लहुं नथी तेने सघला अजघन्य स्थितिबंध जाणवा जे जणी तेणे जघन्यस्थितिबंध लह्यो नथी तेथी तेने अजघन्य अनादि जांगो पहेलो जाणवो. अने जे जीवें उपशम श्रेणीयें ते स्थानकें जघन्य स्थितिबंध करी अथवा अवंधक यझे पढी फरी अजघन्य स्थितिबंध करे ते सादि नामें बीजो जांगो जाणवो अने जे जघ्य हशे ते अवश्य मोहें जाशे, तेवारें ते कृपकश्रेणीयें

જઘન્ય બંધ કરશે, તિહાં અજઘન્ય સ્થિતિબંધનું સાંતપણું યશે તે સાંત નામા ત્રી જો જાંગો જાણવો તથા અજઘન્ય કેવારેં પણ શ્રેણી કરશે નહીં તે માટેં તે જઘન્ય સ્થિતિબંધ કરશેજ નહીં તેથી તેને અજઘન્ય સ્થિતિબંધ અનંત નામે ચોથે જાંગે જાણવો. એમ સાંત કર્મનો અજઘન્ય સ્થિતિબંધ, ચાર જેદેં કહ્યો.

તથા એ સાંત કર્મના અજઘન્યબંધથી (સેસતિગે કે) શેષ રહ્યા જે જઘન્ય. ઇત્કુષ્ટ અને અનુત્કુષ્ટ એ ત્રણ બંધ તથા (આઠચઠસુ કે) આયુઃકર્મના ચાર બંધ તિહાં સાદિ અને સાંત, એ (હુદા કે) બે બે જાંગા હોય, તે કહે બે. તે મધ્યે સાંત કર્મનો ઇત્કુષ્ટ બંધ તો અતિ સંક્ષિપ્ત મિષ્ટાદૃષ્ટિ સંહી પંચેંડિય પર્યાસાનેં હોય, તે ઇત્કુષ્ટ બંધ સાદિ જાણવો. તથા તે ઇત્કુષ્ટ બંધ તો બે સમય લગેં હોય અને ત્રીજે સમયેં તે ઇત્કુષ્ટ બંધથી સમયાદિક હીન અનુત્કુષ્ટ બંધ કરે તે જણી ઇત્કુષ્ટ બંધ સાંત જાણવો અને વલી અનુત્કુષ્ટબંધથી સમયાદિક હીન બંધ કરતાં અનુત્કુષ્ટ બંધની સાદિ અને વલી પણ અનુત્કુષ્ટ બંધ કરે તથા અબંધક હોય તેવારેં અનુત્કુષ્ટબંધનું સાંતપણું તથા જઘન્યબંધ એક સમયમાત્રનો તે નવમા, દશમા ગુણગણાને પ્રાંત સમયેં હોય, તે એક સમય માત્ર જણી સાદિ સાંત જાણવો એમ સાંત કર્મના ત્રણ સ્થિતિબંધેં સાદિ અને સાંત એ બે જાંગા કહ્યા તથા આયુઃકર્મનવ મધ્યેં એકવાર બંધાય, તેથી તેના ઇત્કુષ્ટ, અનુત્કુષ્ટ, જઘન્ય અને અજઘન્ય એ ચારે સ્થિતિબંધ સાદિ અને સાંત, એ બે જાંગે હોય. કેમ કે આયુ બાંધવા માંને, તેવારેં સાદિ અને અંતર મૂઢૂતેં બાંધી રહ્યા પછી સાંત એ બે જાંગા હોય ॥ ઇતિ સમુચ્ચયાર્થીઃ ॥ ૪૬ ॥

એમ મૂળ પ્રકૃતિના ચાર સ્થિતિબંધના સાદિ, બીજો અનાદિ, સાંત અને અનંત એ ચાર જાંગા વિચારીને હવે તે ચાર જાંગા ઉત્તર પ્રકૃતિને વિષે વિચારિયેં ઠેયેં.

ચઠ જેઠ અજહત્રો, સંજલણા વરણ નવગ વિગ્ધાણં ॥

સેસ તિગિસાઈ અધુવો, તહ ચઠહા સેસ પયડીણં ॥ ૪૭ ॥

અર્થ-- (સંજલણ કે) સંજ્વલનો ક્રોધ, સંજ્વલનો માન, સંજ્વલની માયા અને સંજ્વલનો લોજ. એ ચાર કષાયનો જઘન્ય સ્થિતિબંધ, બે માસ, એક માસ, અર્ધમાસ અને અંતરમુદૂર્ત્તરૂપ અનુક્રમેં જાણવો. તે નવમા ગુણગણે સ્વ સ્વબંધ વિષ્ણેદને પ્રથમ સમયેં હોય, તથા (આવરણનવગવિગ્ધાણં કે) પાંચ જ્ઞાનાવરણ, ચાર દર્શનાવરણ, પાંચ અંતરાય, એ ચૌદ પ્રકૃતિનો જઘન્ય સ્થિતિબંધ, અંતરમુદૂર્ત્ત માન દશમા ગુણગણાને. ચરમબંધેં હોય તે વિના બીજા સર્વ સ્થિતિબંધ અજઘન્ય જા

एवा. ए अढार प्रकृतिनो (चउनेउअजहन्नो के०) अजघन्य स्थितिबंध चार जेदें होय, ते कहे जे. के जे जीवें नवसुं अने दशसुं गुणगणं लखुं नथी, तो तेणो जघन्य स्थितिबंध नथी कखो. तेने अजघन्य बंध अनादि जाणवो ए प्रथम जंग. तथा जेणो जघन्यबंध करी वली श्रेणीथी पढतां समयाधिक स्थितिबंध अजघन्य करे, तिहां सादि. ए बीजो जंग जाणवो. तथा जे नव्य हशे ते अवश्यश्रेणी करशे, तेवारें तेने अजघन्यस्थितिबंधनुं सांत पणुं यशे ए त्रीजो जंग जाणवो अने अ नव्य जीव ए अढार प्रकृतिनो जघन्यस्थितिबंध केवारें पण नहीं करशे, तेथी ते ने ए अढार प्रकृतिनो अजघन्य स्थितिबंध अनंत, ए चोथो जंग जाणवो. एम ए अढार प्रकृतिनो अजघन्य स्थितिबंध चार नांगे होय.

(सेसतिगि कें०) ए अढार प्रकृतिना शेष उत्कृष्ट, अनुत्कृष्ट अने जघन्य ए त्रण स्थितिबंध (साइअधुवो के०) सादि अने अधुव एटले सांत ए बे नांगे होय. जे जणी ए अढार प्रकृतिमां चार प्रकृतिनो उत्कृष्ट स्थितिबंध चालीश कोडाकोडी सागरोपमनो जे अने चौद प्रकृतिनो त्रीश कोडाकोडी सागरोपमनो उत्कृष्ट बंधजे. ए सर्व संक्लिष्ट पंचेंडिय पर्याप्तो जीव बांधे. ए एक समय बे समयजमें बांधे वलतो समयादिक हीन स्थिति बांधे, ते अनुत्कृष्ट जाणवो. वली अनुत्कृष्टथी उत्कृष्ट करे तेथी ए बे बंधें सादि अने सांत, ए बे नांगा जाणवा तथा जघन्यबंध पण एनो नवमे अने दशमे, गुणगणो एक समय मात्र होय ते जणी सादि सांत होय.

(तद् के०) तेमज (सेसपयडीणं के०) ए अढार प्रकृतिथकी शेष रही जे एक शो ने बे प्रकृति तेना (चउदा के०) जघन्यादिक चार प्रकारना स्थितिबंध तेपण सादि अने सांत, ए बे नांगे चारे बंध होय तेमध्ये निडापंचक, प्रथम कषाय बार, मिष्यात्व, जय, जुगुप्सा, तैजस, कर्मण, वर्णचतुष्क, अशुरुलघु, उपघात, निर्माण, ए उगणत्रीश प्रकृतिनो जघन्यस्थितिबंध, स्वप्रायोग्यविशुद्धियें करी ए केंडिय पर्याप्तानें होय. ते वली कयंचित् हीनाध्यवसायें समयादिक अधिक अजघन्य बंध करे, वली विशुद्धियें जघन्य बंध करे तेथी जघन्य अने अजघन्यपणो बेहु स्वस्व प्रकृतिना स्थितिबंध सादि अने सांत पणो जाणवा.

तथा एहिज उगणत्रीश प्रकृतिना उत्कृष्ट बंध संझी पंचेंडियपर्याप्ता मिष्यात्वीने संक्लिष्ट परिणामें होय ते बे समय जमें होय तेवार पढी अध्यवसाय परावर्त्तियें समयादिक हीन अनुत्कृष्ट बंध करे, एम उत्कृष्ट अने अनुत्कृष्ट बंध संक्लेश तथा विशुद्धिनी परावर्त्तियें होय तेथी सादि अने सांत ए बे नांगा होय.

અને એ ઝગણત્રીશ પ્રકૃતિથી શેષ રહી જે તહોતેર અધુવબંધિની પ્રકૃતિ તેનો બંધ કેવારેક હોય, અને કેવારેક ન હોય તેથી તેના ઉત્કૃષ્ટ, અનુત્કૃષ્ટ, જઘન્ય અને અજઘન્ય એ ચારે સ્થિતિબંધે સાદિ અને સાંત, એ બે જાંગા હોય. કેમ કે જે વારે બંધ હોય તેવારે સાદિ અને જેવારે બંધ ન હોય તેવારે સાંત. એમ બે જાંગા હોય એમ ઉત્તર પ્રકૃતિના ચાર સ્થિતિબંધને વિષે સાદિ, અનાદ્યાદિ જાંગા વિચાર્યા ॥૪૭॥

હવે ગુણગણા આશ્રયીને ઉત્કૃષ્ટ તથા જઘન્ય સ્થિતિબંધ વિચારે છે.

સાણાઈ અપુર્વંતો, અચરંતો કોડિ કોડિનું નહિગો ॥

બંધો નહુ હીણો નય, મિહ્ને જવિયર સન્નિમિ ॥ ૪૮ ॥

અર્થ— પ્રથમ નિન્નગ્રંથિને અંતઃકોટાકોટી સાગરોપમથી અધિકો સ્થિતિબંધ ન હોય, તે કહે છે. (સાણાઈઅપુર્વંતો કે) સાસ્વાદન ગુણગણાથી માંદીને અપૂર્વ કરણનામા આત્મા ગુણગણા સુધી (અચરંતોકોડિકોડિં કે) અંતઃકોટાકોટી સાગરોપમ પ્રમાણ સ્થિતિબંધ સંજ્ઞી પંચેંડિય પર્યાસાને હોય પણ તેથી (નહિગોબંધો કે) અધિક બંધ ન હોય તેમજ અંતઃકોટાકોટી સાગરોપમથી હીન એટલે ઝંઘો બંધ પણ (નહુ કે) ન હોય. અહીંઆં કોઈ પૂછે જે સાસ્વાદનથી આત્મા ગુણગણા સુધી જો બંધનું હીનાધિકપણું નથી, તો જિહાં સ્થિતિબંધનું અલ્પ બહુત્વ કહેશે, તિહાં સાધુની ઉત્કૃષ્ટ સ્થિતિબંધથી દેશવિરતિનો જઘન્ય સ્થિતિબંધ સંસ્થાત ગુણો હોય તે થકી દેશ વિરતિનો ઉત્કૃષ્ટ સ્થિતિબંધ સંસ્થાત ગુણો હોય તે થકી અવિરતિ સમ્યક્દૃષ્ટિ પર્યાસા અપર્યાસાના જઘન્ય ઉત્કૃષ્ટ સ્થિતિબંધ અસંસ્થાત ગુણા હોય. તો એ અલ્પ બહુત્વપણુ હીનાધિકને અજાવે કેમ થટે ? અહીંઆં ગુરુ ઉત્તર કહે છે કે, જેમ અંતર મુહૂર્ત નવ સમયથી માંદીને એક સમય કણ મુહૂર્ત પર્યંત હોય છે, તેના અસંસ્થાતા જેદ થાય. તેમ સાધુના ઉત્કૃષ્ટ સ્થિતિબંધથી લઈને અપર્યાસ સંજ્ઞી પંચેંડિયના ઉત્કૃષ્ટ સ્થિતિબંધ પર્યંત સમયાધિક સમયાધિક કરતાં વચલાં અસંસ્થાતાં સ્થિતિબંધ સ્થાનક જે હોય, તે સર્વ અંતઃકોટાકોટી પ્રમાણ સ્થિતિબંધ કહીયે એને અંતઃકોટાકોટી સાગર એવી સંજ્ઞા કહીયે. એમ અસંસ્થાતા જેદ અંતઃકોટાકોટીમાં હોય, તેથી સંસ્થાતગુણા તથા અસંસ્થાતગુણા કહેતાં થકાં કાંઈ વિથટે નહીં. એમ મમરુક મણિન્યાયે કરી છે. (હિણોનયમિહ્ને કે) તેમજ હીનો બંધ એટલે અંતઃકોટાકોટી સાગરોપમથી ઝંઘો બંધ મિષ્યાત્વીને પણ ન હોય.

તથા સિદ્ધાંતને મતે જેણે ગ્રંથિજેદ કીધો હોય અને તે વલી સમ્યક્ત્વ વ

મીને મિષ્યાત્વે જાય તોપણ અંતઃકોડાકોડી સાગરોપમથી સ્થિતિબંધ વોલે નહીં તેથી તેને અપૂર્વ વંધક કહીયે અને કર્મગ્રંથને મતે ગ્રંથિજેદ કહ્યા પછી પણ મિષ્યાત્વે સીત્તેર કોડાકોડી સાગરોપમનો ઠલ્કણ સ્થિતિબંધ કરે પણ એટલું વિશેષ જે તે સ્થિતિબંધ, તીવ્રસે ન બાંધે એ (જલ્પિયરસન્નિમિ કે ૦) નવ્ય સંઙ્કી પંચેંડિય ની અપેક્ષાએ લેવું. બીજું તો એકેંડિયને મિષ્યાત્વગુણઠાણે મિષ્યાત્વમોહનીયનું એ ક સાગરોપમ, બેંડિયને પચ્ચીશ સાગરોપમ, તેંડિયને પચ્ચાશ સાગરોપમ, ચૌરિંડિયને શો સાગરોપમ, અને અસંઙ્કીયા પંચેંડિયને હજાર સાગરોપમની સ્થિતિ છે, એમ સાસ્વાદને પણ અપર્યાપ્તા એકેંડિયાદિકનો ઠલ્કણસ્થિતિબંધ સરસો લેવો. એ નવ્ય, અનવ્ય, સન્નિઆ પંચેંડિયને સ્થિતિબંધ કહ્યો ॥ ૪૮ ॥

હવે એકેંડિયાદિકને વિષે હીના ધિક સ્થિતિબંધનું અલ્પ બહુત્વ કહે છે.

જડ લઢુ બંધો બાયર, પઙ્ક અસંસ્વ ગુણ સુદુમ પઙ્કહિગો ॥

એસિ અપઙ્કાણ લઢૂ, સુદુમે અરઅપઙ્ક પઙ્ક ગુરુ ॥ ૪૯ ॥

અર્થ—(જડ કે ૦) (૧) યતિ એટલે સાધુનો (જડુબંધો કે ૦) સર્વથકી હીન સ્થિતિબંધ સૂક્ષ્મસંપરાય નામા વશમે ગુણઠાણે વર્તતા સાધુનો હોય, જે નળી જ્ઞાના વરણાદિક ઠ કર્મનો વિશ્લેષિપણે અંતર મુદૂર્ત પ્રમાણ જઘન્ય સ્થિતિબંધ ચરમ સમયે હોય, તેથી હીણો સ્થિતિબંધ કોડ જીવને નથી. જો પણ આગલે ગુણઠાણે એક સમયિક બંધ છે, તો પણ અકષાયી નળી તિહાં સ્થિતિબંધ વિવદ્યો નહીં.

(૨) સાધુનો જઘન્ય સ્થિતિબંધ અંતર મુદૂર્ત પ્રમાણ અને બાદર પર્યાપ્તા એકેંડિયનો જઘન્ય સ્થિતિબંધ, સાગરોપમનો સાતડું એક જાગ પલ્લોપમને અસંસ્ખ્યાતમે જાગે હોય તે મધ્યે તો અસંસ્ખ્યાતા અંતર મુદૂર્ત થાય, તેથી સાધુના જઘન્ય સ્થિતિબંધથી (બાયરપઙ્કઅસંસ્વગુણ કે ૦) બાદર એકેંડિય પર્યાપ્તાનો જઘન્ય સ્થિતિબંધ પણ અસંસ્ખ્યાત ગુણો જાણવો.

(૩) બાદર પર્યાપ્તા એકેંડિયથી સૂક્ષ્મ પર્યાપ્તા એકેંડિયનાં યોગસ્થાનક મંદ છે, તેથી અધ્યવસાય સ્થાનક પણ થોડાં હોય. તેથી સ્થિતિ સ્થાનક પણ બાદરની અપેક્ષાએ થોડાં હોય તેણે જઘન્યસ્થિતિ બાદરની જઘન્ય સ્થિતિથી ઠલ્કણી ઠ ઠી હોય તો સ્થિતિવિશેષ પણ ઠલા હોય આતરું થોડું તે નળી બાદર પર્યાપ્તા એકેંડિયના જઘન્ય સ્થિતિબંધ થકી (સુદુમપઙ્કહિગો કે ૦) સૂક્ષ્મ એકેંડિય પર્યાપ્તાના જઘન્ય સ્થિતિબંધ વિશેષાધિક કહ્યા. એટલે કાંઈક જાણેરા જાણવા.

४ (एसिअपक्काणलहू के०) तेथकी ए बन्ने अपर्याप्तानो लघु एटले जघन्य स्थितिबंध आवी रीतें होय, ते कहे ठे. सूक्ष्म ऐकेंद्रिय पर्याप्ताना जघन्य योगशी बादर ऐकेंद्रिय अपर्याप्ताना योग स्थानक थोडां होय तेथी अध्यवसाय स्थानक तथा स्थितिस्थानक पण थोडां होय केम के जघन्य अने उत्कृष्ट स्थितिनी व चालें आंतरुं थोडुं तेथी सूक्ष्म ऐकेंद्रिय पर्याप्ताना, जघन्य स्थितिबंधयकी बादर ऐकेंद्रिय अपर्याप्तानो जघन्य स्थितिबंध विशेषाधिक जाणवो. (५) तेथकी सूक्ष्म ऐकेंद्रिय अपर्याप्तानो जघन्य स्थितिबंध विशेषाधिक होय जे नणी बादर अपर्याप्तानी स्थितिविशेषथी सूक्ष्म अपर्याप्तानी स्थिति विशेष थोडी ठे. (६) (सुदुमेअरअपक्का के०) सूक्ष्म अपर्याप्ताना जघन्य स्थितिबंधयकी उत्कृष्ट स्थितिबंध विशेषाधिक होय. (७) ते थकी इतर ते बादरअपर्याप्तानो उत्कृष्ट स्थितिबंध विशेषाधिक जाणवो. जेनणी बादर पर्याप्तानी जघन्य स्थिति सागरोपमनो सातइउं एक जाग पढ्योपमने असंख्यातमे जागें कणो होय ते थकी समयाधिक समयाधिक पढ्योपमना असंख्यातमा जागना असंख्य समय जाग प्रमाण स्थितिविशेष, ते सर्वस्तोक तेहने गर्भें सूक्ष्म अपर्याप्तानो स्थिति विशेष तेहने गर्भें बादर अपर्याप्तानो स्थिति विशेष तेने गर्भें सूक्ष्म पर्याप्तानो स्थिति विशेष तेसर्व स्तो क ते नणी सूक्ष्म अपर्याप्ताना उत्कृष्ट स्थितिबंधयकी बादर अपर्याप्तानो उत्कृष्ट स्थितिबंध विशेषाधिक. (८) तेथकी (पक्कागुरु के०) सूक्ष्म पर्याप्तानो उत्कृष्ट स्थितिबंध विशेषाधिक होय. (९) तेथकी बादर पर्याप्तानो उत्कृष्ट स्थितिबंध विशेषाधिक. ॥४९॥

लढु बिअ पक्का अपक्को, अपक्कि अर बिअ गुरु अदिगो एवं ॥

ति चउ असन्नि सु नवरं, संखगुणा बिअ अमणपक्के ॥ ५० ॥

अर्थ—(१०) बादर ऐकेंद्रिय पर्याप्ताने मिथ्यात्व मोहनीयनो उत्कृष्ट स्थितिबंध सागरोपम प्रमाण ठे ते थकी (बिअ पक्का के०) बैद्रिय पर्याप्तानो (लढु के०) जघन्य स्थितिबंध पुरुष वेदादिकनो पण सातइआ पच्चीश जाग एटले त्रण सागरोपम उपर सातइआ चार जाग पढ्योपमने असंख्यातमे जागें कणा होय ते माटें संख्यात गुणो जाणवो. जे नणी एकथी त्रिगुणो जाजेरो थयो.

(११) बैद्रिय पर्याप्ताना जघन्य स्थितिबंध थकी (अपक्को के०) बैद्रिय अपर्याप्तानो जघन्य स्थितिबंध विशेषाधिक होय. जे नणी बैद्रिय पर्याप्ताना जघन्य स्थितिबंध विशेष पढ्योपमना संख्यातजागना समय जेटला असंख्याता स्थिति विशेष तेने

गर्भे बेंडिय अपर्याप्ताना स्थिति विशेष स्तोक होय तेणे जघन्य स्थिति उत्कृष्ट स्थितिना बंध आंतरं स्तोक होय, एटले अगीआर स्थानक थयां.

१२ (अपक्लिबिअगुरुअहिगो के०) तेथकी बेंडिय अपर्याप्तानो उत्कृष्ट स्थितिबंध विशेषाधिक होय. १३ तेथकी (इयर के०) इतर एटले बीजा जे बेंडिय पर्याप्ता जीव ते तेनो उत्कृष्ट स्थितिबंध विशेषाधिक एटले कांइ एक जाजेरुं होय.

१४ (एवंतिचउअसन्नि सु के०) एम तेंडिय, चौरिंडिय अने असंझी पंचेंडिय ने विषे पण चार चार बोल कहेवा परंतु एमां (नवरं के०) एटलुं विशेष ते जे (बिअ के०) बेंडिय पर्याप्ताने विषे अने (अमणपळे के०) असंझी पंचेंडिय पर्याप्ताने विषे पदेले बोलें (संखगुणो के०) संख्यातगुणो बंध कहेवो. एटले बेंडिय पर्याप्तानो उत्कृष्ट स्थितिबंध पंझीश सागरोपम प्रमाण ते तेथकी तेंडिय पर्याप्तानो जघन्य स्थितिबंध विशेषाधिक होय जे नणी बेईडियथी बमणो बंध तेंडियने ते अने जो त्रिगुणो होय तो संख्यात गुणोकदीयें. परंतु तेथी हीन ते, माटें विशेषाधिक कहुं अहींआं जो पण तेंडियने पुरुष वेदादिकनो जघन्य स्थितिबंध सागरोपमना सातइआ पञ्चाश नाग पल्योपमने असंख्यातमे नागें कणा ते ते बंध बेंडियना मिथ्यात्व मोहनीयना बंधथी हीन पण होय, तथापि ते अहींआं विवदयो नहीं परंतु अहींआं तो स्वस्व प्रकृतिनी अपेक्षायें उत्कृष्टी तथा जघन्य स्थिति लेवी एटले प्रत्येक एकेकी प्रकृतिनी स्थितिमां एक बीजा जीवोना बंधने विषे उत्कृष्टी तथा जघन्य स्थिति लेवी तेणे करीने स्थिति बंधनुं अल्पबहुल जाणवुं. एवं चौद स्थानक कहां.

१५ तेंडिय पर्याप्ताना जघन्य स्थितिबंधथकी तेंडिय अपर्याप्तानो जघन्य स्थितिबंध विशेषाधिक होय जे नणी तेंडियना जघन्य उत्कृष्ट स्थिति विशेषने गर्भे पर्याप्ता ना सर्व स्थितिविशेष ते, १६ तेथकी तेंडिय अपर्याप्तानो उत्कृष्ट स्थितिबंध विशेषाधिक. १७ तेथकी वली तेंडिय पर्याप्तानो उत्कृष्टस्थितिबंध विशेषाधिक ते.

१८ तेथकी चौरिंडिय पर्याप्तानो जघन्यबंध विशेषाधिक बमणा ते. ते नणी. १९ तेथकी चौरिंडिय अपर्याप्तानो जघन्य स्थितिबंध कांइ एक अधिक ते.

२० तेथकी चौरिंडिय अपर्याप्तानो उत्कृष्टबंध विशेषाधिक. २१ तेथकी चौरिंडिय पर्याप्तानो उत्कृष्ट स्थितिबंध विशेषाधिक. अहींआं विशेषाधिकने स्थानकें कोइ एक स्थलें संख्यात नागादिक लेवा. कोइ एक स्थलें असंख्याता नागादिक लेवा. २२ तेथकी चौरिंडिय पर्याप्तानो उत्कृष्ट स्थितिबंध एकशो सागरोपमनो विशेषाधिक ते. तेथकी (असन्नि के०) असन्निआ पंचेंडिय पर्याप्तानो जघन्य स्थितिबंध संख्यात गुणो

જે જળી ચૌરિંદિયથી એનો વશ ગુણો બંધ કહ્યો છે તેમાટે. ૧૩ તે થકી અસન્નિ
આ પંચેંદિય અપર્યાપ્તનો જઘન્ય સ્થિતિબંધ, વિશેષાધિક એટલે સંખ્યાત નાગ અ
ધિક છે જે જળી હજાર સાગરોપમની સ્થિતિના પણ સંખ્યાતા પલ્યોપમ હોય, તે
પણ વળી પલ્યોપમને સંખ્યાતમે નાગેં કણો જઘન્ય બંધ છે. તો પણ સંખ્યા
તમે નાગેં અધિક હોય. ૧૪ તે થકી વળી અસન્નિઆ અપર્યાપ્તનો ડઠ્ઠ સ્થિ
તિબંધ વિશેષાધિક છે એટલે સંખ્યાત નાગાધિક છે. ૧૫ તે થકી અસન્નિઆ પંચેં
દિય પર્યાપ્તનો ડઠ્ઠ સ્થિતિબંધ સંખ્યાત નાગાધિક હોય ॥ ઇતિ સમુચ્ચયાર્થઃ ॥ ૫૦ ॥

તો જઈ જિઠો બંધો, સંસ્વગુણો દેસ વિરય હસિસચરો ॥

સમ્મ ચઠ સન્નિ ચઠરો, ઢિઢ બંધાડણુ કમ સંસ્વગુણા ॥ ૫૧ ॥

અર્થ-૧૬ (તો કે૦) તે અસન્નિઆ પર્યાપ્તનો ડઠ્ઠ સ્થિતિબંધથી (જઈ
કે૦) થતિ એટલે પ્રમત્તસંયત એટલે સાધુ સ્વપ્રાયોગ્ય સંક્લેશ પરિણામે વર્તતો તેનો
(જિઠોબંધો કે૦) ડઠ્ઠ સ્થિતિબંધ (સંસ્વગુણો કે૦) સંખ્યાતગુણો જાણવો.
જે જળી અસન્નિઆને જ્ઞાનાવરણનો સ્થિતિબંધ, ચારણે અઘાવીશ સાગરોપમ ઠ
પર સાતીઆ ચાર નાગ પ્રમાણ છે, અને પ્રમત્તને અંતઃકોઢાકોઢી સાગરોપમ પ્ર
માણ છે તે માટે સંખ્યાતગુણો અધિકો સ્થિતિબંધ હોય. ૧૭ તે સાધુના ડઠ્ઠ
સ્થિતિબંધથી (દેસવિરય કે૦) દેશવિરતિનો (હસિ કે૦) હસિ એટલે જઘન્ય
સ્થિતિબંધ સંખ્યાતગુણો જાણવો. ૧૮ (ઇચરો કે૦) તેથી ઇતર એટલે દેશવિરતિનો
ડઠ્ઠ સ્થિતિબંધ સંખ્યાતગુણો જાણવો. દેશવિરતિ જીવને પર્યાપ્તાવસ્થાયેંજ બંધ
હોય. પણ અપર્યાપ્તાવસ્થાયેં દેશવિરતિપણું ન હોય, તેમાટે અપર્યાપ્તાવસ્થાનો
બંધ ન કહ્યો. ૧૯ તેથી (સમ્મ કે૦) અવિરતિ સમ્યક્દૃષ્ટિ પર્યાપ્તનો જઘન્ય
સ્થિતિબંધ, સંખ્યાતગુણો. ૨૦ તેથી અવિરતિ અપર્યાપ્તનો જઘન્ય સ્થિતિબંધ સં
ખ્યાતગુણો. ૨૧ તેથી અવિરતિ અપર્યાપ્તનો ડઠ્ઠ સ્થિતિબંધ સંખ્યાતગુણો. ૨૨
તેથી અવિરતિ પર્યાપ્તનો ડઠ્ઠ સ્થિતિબંધ સંખ્યાતગુણો કેમ કે સમ્યક્દૃષ્ટિપણું
અપર્યાપ્તાવસ્થાયેં પણ હોય છે, તેથી એના (ચઠ કે૦) ચાર બંધ કહ્યા. તેમજ
(સન્નિચઠરો કે૦) સન્નિઆ પંચેંદિય મિથ્યાત્વીના પણ ચાર બંધ જાણવા, એટલે
તેથી ૨૩ સન્નિઆ પંચેંદિય પર્યાપ્ત મિથ્યાત્વીનો જઘન્ય સ્થિતિબંધ સંખ્યાતગુણો.
૨૪ તેથી સન્નિઆ પંચેંદિય અપર્યાપ્તનો જઘન્ય સ્થિતિબંધ સંખ્યાતગુણો. ૨૫ તે
થી સન્નિઆ પંચેંદિય અપર્યાપ્તનો ડઠ્ઠ સ્થિતિબંધ સંખ્યાતગુણો. ૨૬ તેથી સ

त्रिआ पंचेंद्रिय पर्याप्ता मिथ्यात्वीनो उत्कृष्टस्थितिवंध, संख्यातगुणो (छिद्वंधा ऽणुकमसंखगुणा के०) इहां साधुना उत्कृष्ट स्थितिवंध यकी लेइने नव वंधना स्थानकपर्यंत अनुक्रमे संख्यातगुणा करतां पण कोडाकोडी सागरोपममांहे होय. तेथी ए सर्व वंध अंतःकोडाकोडीना कहीयें. ए परिजापा जाणवी.

एक सत्रिआ पर्याप्ता मिथ्यात्वीनो उत्कृष्ट स्थितिवंध अंतःकोडाकोडी सागरोपमथी अधिक होय. एम साधुना उत्कृष्ट स्थितिवंधथी लेइ सत्रिआ पंचेंद्रिय पर्याप्ता मिथ्यात्वीना स्थितिवंध जगें सघला स्थितिवंध संख्यात गुणा लेवा. ए स्थितिवंधनां अल्पबहुत्व कहेवे करी उत्कृष्ट तथा जयन्य स्थितिवंधना स्वामी पण कह्या. ॥५१॥

हवे कोइ एक कहेइ के स्थितिवंध अने रसबंध तो कपाय प्रत्ययिआ ठे, तेथी शुज प्रकृतिनो रस, कपायनी मंदतायें उत्कृष्ट होय अने कपायनी तीव्रतायें जयन्य होय तथा अशुज प्रकृतिनो रस कपायनी तीव्रतायें उत्कृष्ट होय अने कपायनी मंदतायें जयन्य होय, तेवीज रीतें शुज प्रकृतिनी स्थिति पण कपायनीमं व तायें उत्कृष्ट होय अने कपायनी तीव्रतायें मंद होय तथा अशुज प्रकृतिनी स्थिति पण कपायनी मंदतायें उत्कृष्ट होय अने कपायनी तीव्रतायें मंद होय. एम न कहेवुं जोइयें, माटें अहींआ जे विशेष फेर ठे, ते कहे ठे ॥

सबाणवि जि ङ्हिइ, असुहा जं साइ संकिलेसेणं ॥

इअरा विसोहिउं पुण, मुत्तं नर अमर तिरि आउ ॥ ५२ ॥

अर्थ—(सबाणविजि ङ्हिइ के०) सर्व कर्मप्रकृतिनी उत्कृष्ट स्थिति स्वस्वबंध प्रा योग्य संक्लेश परिणामें बंधाय, ते नणी (असुहा के०) अशुज एटले मेलें परिणामें बंधाय. (जंसाइसंकिलेसेणं के०) जे कारणें उत्कृष्टस्थिति अतिसंक्लेशों तीव्रकपायो दयें बंधाय ठे तेमाटें शुज तथा अशुज प्रकृतिनी जे उत्कृष्टस्थिति बंधाय. ते सर्व अशुज जाणवी. जे नणी स्थितिवंध, सर्व प्रकृतिनो संक्लिशनी वृद्धियें बंधाय ठे अने जेम जेम विद्युद्धि होय, तेम तेम स्थितिवंध हीन थातो जाय, पण रस बंधनी पैरें स्थितिवंध शुजाशुज न लेवो जे उत्कृष्ट स्थितिवंध ठे ते संक्लेशनुं कार्य ठे, ते माटें एकशो ने सत्तर प्रकृतिनो उत्कृष्ट स्थितिवंध, पोतपोताना बंधाथ्य वमायस्थानकमध्यें मलीन अथ्यवसाय स्थानकें बंधाय, तेथी ए एकशोने सत्तर प्रकृतिनो उत्कृष्ट स्थितिवंध, ते अशुज कहीयें अने ए उत्कृष्ट स्थितिथकी (इअ रा के०) इतर एटले बीजां जे जयन्य स्थितिवंध ठे ते (विसोहिउं के०) विद्युद्धिनुं

कार्य ठे, एटले जेम जेम उज्ज्वल परिणामनी वृद्धि आय, तेम तेम हीन हीन स्थिति बंधाय, तेथी पोताना बंधस्थानक मांहे जे अत्यंत विच्छेद बंधाध्य वसायस्थानक होय. तिहां जघन्य स्थितिबंध होय तेथी एने छुज कहीयें. (पुण के०) वली (नर के०) मनुष्यायु तथा (अमर के०) देवायु अने (तिरि आउ के०) तिर्यंचायुं, ए त्रण आयुने (मुत्तं के०) मूकीने शेष ए एकशो सत्तर प्रकृतिनी अपेक्षायें ए लेवुं.

हवे शेष त्रण आयुनी स्थितिबंधनो विशेष कहे ठे. मनुष्यायु, देवायु अने तिर्यंगा यु, ए त्रण आयुनी उत्कृष्ट स्थिति आपणा बंधाध्यवसाय स्थानकमध्ये विच्छेदाध्य वसायें बंधाय अने मलीन परिणामें जघन्य स्थिति बंधाय ए विशेष जाणवुं ॥ ५५ ॥

हवे बंधनुं विषमतापणुं योगनी विपमतापणे आय ठे. तेथी योगस्थान क निरूपवाने योगनो अर्थे कहेवाने, अंतर गाथा लखीयें ठैयें. “परिणामा लं बण गह्ण सादणं तेण लद्धनामतिगं ॥ कण्णसत्तानुत्तसा,प्पवे सवि समीकयपए सं ॥१॥” हवे ए गाथानो अर्थे कहे ठे. जे वीर्यविशेष करी औदारिकादिक पुजल ग्रहण करे तथा तेने आसोह्वासादिकपणे परिणमावीने निःसर्ग एटले स्वानाविक हेतुक शक्ति विशेषनी सिद्धिने अर्थे अवलंबे, जेम कोइ एक आजारी माणस, नगरमां जमवा निमित्तें लाकडी जालीने उठे पठी जेवारें सामर्थ्य आय, तेवारें लाकडीने मूकी आपे. तेम जीव पण जापादिक पुजल अवलंबी तत्कन्य करणवीर्य थये थकें तेने मूकी आपे तेथी परिणाम अवलंबन ग्रहण हेतु जे वीर्य, तेने योग कहीयें. ते योगना मन, वचन अने कायाने जेदें करी त्रण नाम होय ठे. तिहां योग, बल, वीर्य, उत्साह, शक्ति, चेष्टा करण ए सर्व एना पर्याय नाम जाणवां, अने ते जीवने वीर्यांतरायने ह्योपशमं करी सर्व प्रदेशों सरखुं ठे पण जे प्रदेश, कार्यने ठूकडा होय तिहां घणुं वीर्य जणाय अने बीजा प्रदेशों थोडुं जणाय जेम हाथे करी घडो उपाडतां हाथ मात्रना प्रदेश ठूकडा ठे तिहां घणुं चलाचलपणुं होय अने खंजाने प्रदेशों तेथी थोडुं होय अने पादादिकने प्रदेशों तो वली घणुं ज थोडुं होय तेथी वीर्यनुं विपम पणुं होय. संसारी जीवने वीर्यांतराय देश घातीने विचित्र ह्योपशमं करीने अनेक जातनुं ह्योपशमिक वीर्य, उन्नत्यनुं होयठे तेमध्ये मन चिंतना पूर्वक आहार विहारादिक जे करण व्यापार ते अनिसंधिज वीर्य कहीयें अने जे मन चिंतना विना केवल वचन अने कायाना व्यापार एकेंडि यादिकने ठे तथा पंचेंडियने पण शुक्त आहारनुं धरनुं घातु मल पणे परिणमावुं.

તે અનનિસંધિજ વીર્ય કહીયે. તથા ક્ષાયિક જાવેં જે કરણવીર્ય કેવલીનું તે પણ વે જેવું છે. એક સંલેશ્ય વીર્યતે સયોગીનું ગ્રહણ પરિણમન અવલંબન રૂપ તે ત્રણ યોગના જેવું ત્રિવિધે છે તથા વીજું અયોગીનું અલેશ્ય વીર્ય જાણવું. તથા હ્રસ્વસ્થ નું શુનલેશ્યા વંતને વિદ્યુદિયેં વીર્ય વધે અને અશુન લેશ્યાવંતને સંક્લેશેં વીર્ય વધે અન્યથા મંદતા હોય, એ રીતે યોગની ઇત્કષ્ટ મંદતા હોય.

તિહાં જઘન્યવીર્ય જે જીવનો પ્રદેશ તેવલી કેવલીના તીવ્રણ બુદ્ધિરૂપ શસ્ત્ર કરી બેદતાં જે વીર્યાંશ નિરંશ હોય નહીં એટલે જે વીર્યાંશનો અંશ કેવલી પણ કલ્પી ન શકે તેવીર્યવિજાગ તથા જાવાણુ પણ તેને કહીયે. તેવા લોકાકાશથી અસંખ્યા ત ગુણા જે વીર્યાણુ, તેણે કરી સહિત જે પ્રદેશ, તેનો સમુદાય એટલે જીવ પ્રદેશ ની શ્રેણી, તે પ્રથમવર્ગણા. તેથી એક વીર્ય વિજાગેં અધિક એવી જે જીવ પ્રદેશની શ્રેણી તે વીજી વર્ગણા. જે વીર્યવિજાગેં અધિક વીર્ય એવી જે જીવ પ્રદેશની શ્રેણી, તે ત્રીજી વર્ગણા. એમ એકેક વીર્ય વિજાગેં અધિક વીર્યવંત જે જીવ પ્રદેશની શ્રેણી, તે ધનીકૃત લોકની એક પ્રાદેશિક સૂચી શ્રેણીને અસંખ્યાતમે જાગેં જેટલા આકાશ પ્રદેશ હોય, તેટલી વર્ગણાયેં એક સ્પર્ધક હોય તે પ્રથમ સ્પર્ધકની ઇત્કષ્ટ વીર્યાંશ વર્ગણાથી એટલે બેલી વર્ગણાથી એક, જે અથવા સંખ્યાતે વીર્યવિજાગેં અધિકા કોઈ જીવ પ્રદેશ નથી પરંતુ અસંખ્ય લોકાકાશ પ્રમાણ વીર્યાંશેં અધિક જે જીવ પ્રદેશની શ્રેણી, તે બીજા સ્પર્ધકની પ્રથમ વર્ગણા જાણવી. વલી તેથી એક એક વીર્ય વિજાગેં ચઢતા ચઢતા જીવ પ્રદેશની શ્રેણીની વર્ગણાયેં કરી બીજો સ્પર્ધક થાય, તેથી વલી અસંખ્યલોકાકાશ પ્રદેશ જાગ પ્રમાણ વીર્યાંશેં અધિક વીર્યવંત જીવ પ્રદેશની શ્રેણી તે ત્રીજા સ્પર્ધકની પ્રથમ વર્ગણા. એથી પેરેં શ્રેણી પ્રદેશ અસંખ્યેય જાગ પ્રમાણ સ્પર્ધકેં પહેલું જઘન્ય યોગસ્થાનક હોય, તે થકી અંગુલના અસંખ્યા તમા જાગના આકાશપ્રદેશ પ્રમાણ સ્પર્ધકેં વધતું વીજું યોગસ્થાનક હોય, તેથી વલી તેટલેજ સ્પર્ધકેં વધતું વલી ત્રીજું યોગસ્થાનક હોય. એમ અંગુલને અસંખ્યા ત જાગ પ્રદેશ પ્રમાણ સ્પર્ધક વધતાં વધતાં એવા ધનીકૃત લોકની સૂચી શ્રેણીના અસંખ્યાત જાગ પ્રદેશ પ્રમાણ યોગ સ્થાનક ગયે થકે, બેહું જે યોગ સ્થાનક આવે, તેવારેં પ્રથમ યોગ સ્થાનકથી વમણા સ્પર્ધક હોય, તેથી વલી તેટલા યોગસ્થાનક ગયે થકે તેથી વલી વમણા સ્પર્ધક હોય. એમ વમણા વમણા સ્પર્ધક હોય તે પણ યોગસ્થાનક સૂક્ષ્મ અદ્વાપલ્પોપમને અસંખ્યાતમે જાગેં જેટલા સમય હોય તેટલા વમણા સ્પર્ધક વાલાં પણ યોગ સ્થાનક હોય. પ્રથમ યોગ સ્થાનક

घणा अल्पवीर्य प्रदेशों होय बीजुं योग स्थानक तेथी थोडे अल्पवीर्य प्रदेशों होय. एम स्पर्शक बंधें. कोइ एक आचार्य कहे ठे. जघन्य योग जीवथी जे वीर्याधि क जीव तेनुं बीजुं योगस्थानक, एम वीर्य वधतां वधतां योग स्थानक नीपजे ते मध्ये जघन्य योग स्थानकें जीव, चार समय सुधी रहे, मध्यम योगस्थानकें जीव, आठ समय सुधी रहे अने उत्कृष्ट योगस्थानकें जीव, बे समय सुधी रहे, इत्यादि क जघन्य मध्यम प्ररूपणा सर्व कर्म प्रकृतिथी जाणवी ॥ इति

हवे योगस्थानकना स्वामी कहे ठे.

सुद्धम निगोआइ खण, पजोग बायरप विगल अमण मणा ॥

अपक्क लहु पढम-ड गुरु, पजहस्सि अरो असंख गुणो ॥ ५३ ॥

अर्थ—योग ते वीर्यस्थान व्यापार पराक्रम कहीर्यें. वीर्यंतरायना व्यापारथी उपनुं जे कायादिकनुं परिस्पंद ते योग कहीर्यें. (सुद्धमनिगोआइखणपजोग के०) १ सूद्ध निगोदिआ, लब्धि अपर्याप्ताने आदिहूणो एटले नव प्रथम समयें अल्प जघन्य योगते स्तो. २ तेथकी (बायरप के०) बादर निगोदिउं लब्धि अपर्याप्तो तेने नव प्रथम समयें जे योग ते असंख्यात गुणो जाणवो. (३) तेथकी (विगल के०) बेंडिय, तेंडिय, अने चौरिंडिय एटले अनुक्रमें बेंडिय अपर्याप्ताने नव प्रथम समयें योग असंख्यात गुणो जाणवो. (४) तेथकी तेंडिय अपर्याप्तानो जघन्य योग, असंख्यात गुणो जाणवो. (५) तेथकी लब्धि अपर्याप्ता चौरिंडिय जीवने नव प्रथम समयें जघन्ययोग असंख्यात गुणो. (६) तेथकी (अमण के०) जेने मन नथी एवा असन्नीआ पंचेंडिय लब्धि अपर्याप्ताने नव प्रथम समयें जघन्य योग, असंख्यात गुणो. (७) तेथकी (मणा के०) मनःपर्याप्ताना आरंजक एवा सन्नीआ पंचेंडिय लब्धि अपर्याप्ताने नव प्रथम समयें जघन्य योग असंख्यात गुणो, ए सात (अपक्क के०) लब्धि अपर्याप्ताना नव प्रथम समयें (लहु के०) जघन्ययोग लेवा तेथकी (पढमड के०) प्रथमना बे एटले अपर्याप्ता, सूद्ध अने बादर निगोदीआनो (गुरु के०) उत्कृष्ट योग कहेवो एटले (८) सूद्धनिगोदीआ लब्धि अपर्याप्तानो उत्कृष्ट योग, असंख्यातगुणो. (९) तेथकी बादर निगोदीआ एकें डिय लब्धि अपर्याप्तानो उत्कृष्टयोग, असंख्यात गुणो. (पजहस्सिअरो के०) तेथकी एज बे पर्याप्तानो न्हस्व एटले जघन्य योग लेवो एटले (१०) तेथकी सूद्धनिगोदीआ पर्याप्तानो जघन्य योग असंख्यात गुणो. (११) तेथकी बादर एकें

द्वि पय्यासानो जघन्ययोग असंख्यात गुणो. तेथकी इतर एटले एज वे
 सूक्ष्म पर्यासानो उत्कृष्ट योग केवो एटले (१३) सूक्ष्मनिगोदीआ पर्यासानो उ
 त्कृष्ट योग असंख्यात गुणो. (१३) तेथकी बादर पर्यासा एकेंद्वियनो उत्कृष्ट
 योग असंख्यातगुणो. एटले ए तेर योग स्थानक कहां. तेमध्ये एकेंद्वियना जेद
 चार ठे, ते जघन्य तथा उत्कृष्ट जेदें करी आठ जेद थया तथा विकलेंद्वियना त्रण
 अने असन्नीआ तथा सन्नीआ अपर्यासा एवं पांचना जघन्य योग कहा. एवं
 तेर योगस्थानकरुं अल्प बहुत्व अनुक्रमे (असंखगुणो के०) असंख्यातगुणुं जा
 एवुं. अर्द्धीआ सधले गुणाकार, सूक्ष्म क्षेत्र पत्नोपमना असंख्यातमा नागें वर्त्तता
 समय प्रमाण जाणवो. एम आगले योगस्थानकें पण एहिज गुणाकार जेवो॥५३॥

असमत्त तमुक्कोसो, पळ जहन्निअर एव ठिइ ठाणा ॥

अपजेयर संखगुणा, परमऽपज विए असंख गुणा ॥ ५४ ॥

अर्थ—(असमत्ततमुक्कोसो के०) असमाप्त एटले अपर्यासा ते पांच त्रस जेवा एट
 ले विकलेंद्विय त्रण तथा असन्नीआ, सन्नीआ, ए पांच आर्यासा एटले जेणे आरंजी
 पर्यासा पूरी नथी करी, ते जीव अपर्यासा जाणवा. ते पांचेना उत्कृष्ट योग, अनुक्रमें
 असंख्यात गुणा ठे. ते कहे ठे. (१४) ते थकी बेंद्विय अपर्यासानो उत्कृष्टयोग असं
 ख्यातगुणो. (१५) तेथकी तेंद्विय अपर्यासानो उत्कृष्ट योग असंख्यातगुणो. (१६)
 तेथकी चौरिंद्विय अपर्यासानो उत्कृष्ट योग असंख्यातगुणो. (१७) तेथकी
 असन्नीआ पंचेंद्विय अपर्यासानो उत्कृष्टयोग असंख्यातगुणो. (१८) तेथकी स
 न्नीआ-पंचेंद्विय अपर्यासानो उत्कृष्ट योग असंख्यातगुणो. एम वली (पळ के०)
 ए पांच पर्यासानो (जहन्निअर के०) जघन्य योग स्थानक अनुक्रमें जेवां. एटले
 (१९) तेथकी बेंद्विय पर्यासानो जघन्य योग असंख्यात गुणो. (२०) तेथकी
 तेंद्विय पर्यासानो जघन्य योग असंख्यातगुणो. (२१) तेथकी चौरिंद्विय पर्यासा
 नो जघन्य योग असंख्यातगुणो. (२२) तेथकी असन्नीआ पंचेंद्विय पर्यासानो
 जघन्ययोग असंख्यातगुणो. (२३) तेथकी सन्नीआ पंचेंद्विय पर्यासानो जघन्य
 योग असंख्यातगुणो ह्वे ए थकी (इअर के०) इतर एटले ए पांचे पर्यासाना उ
 त्कृष्ट योग अनुक्रमें कहेवा. (२४) तेथकी बेंद्विय पर्यासानो उत्कृष्ट योग असंख्या
 तगुणो. (२५) तेथकी तेंद्विय पर्यासानो उत्कृष्ट योग असंख्यात गुणो. (२६) ते
 थकी चौरिंद्विय पर्यासानो उत्कृष्ट योग, असंख्यात गुणो. (२७) तेथकी असन्नी

આ પંચેન્દિય પર્યાપ્તાનો ઝટ્કુષ્ટ યોગ, અસંખ્યાતગુણો. (૩૮) તેથી સન્નીઆ પંચેન્દિય પર્યાપ્તાનો ઝટ્કુષ્ટયોગ અસંખ્યાતગુણો. (૩૯) તેથી અનુત્તરસુરનો ઝટ્કુષ્ટ યોગ અસંખ્યાતગુણો. (૪૦) તેથી ઐવેયક સુરનો ઝટ્કુષ્ટયોગ અસંખ્યાતગુણો. (૪૧) તેથી યુગલિયાનો ઝટ્કુષ્ટયોગ અસંખ્યાતગુણો. (૪૨) તેથી આદારક શરીરનો ઝટ્કુષ્ટયોગ અસંખ્યાતગુણો. તેથી શેષદેવ, નારક, તિર્યંચ અને મનુષ્યનો થયોત્તર ઝટ્કુષ્ટ યોગ અસંખ્યાતગુણો જાણવો. એમ યોગસ્થાનક કહ્યાં.

(એવ કે ૦) એમજ એ સાત પર્યાપ્તા અને અપર્યાપ્તાના જેદેં કરી ચૌદ જાતિના જીવ, તેના કર્મબંધના જથ્થા અને ઝટ્કુષ્ટ સ્થિતિના વચમાના અંતરેં જેટલા સમય તેટલા (વિજ્ઞાના કે ૦) સ્થિતિબંધનાં સ્થાનક, તેનું અલ્પબહુલ કહે છે.

(અપજેયરસંસ્થગુણા કે ૦) (૧) તિહાં સૂક્ષ્મ એકેન્દિય અપર્યાપ્તાનું સ્થિતિસ્થાનક સ્તોક. (૨) તેથી બાદર એકેન્દિય અપર્યાપ્તાનાં સ્થિતિસ્થાનક સંખ્યાત ગુણાં. (૩) તેથી સૂક્ષ્મ એકેન્દિય પર્યાપ્તાનાં સ્થિતિસ્થાનક સંખ્યાત ગુણાં. (૪) તેથી બાદર એકેન્દિય પર્યાપ્તાનાં સ્થિતિસ્થાનક સંખ્યાત ગુણાં. (૫) તેથી વેન્દિય અપર્યાપ્તાનાં સ્થિતિસ્થાનક અસંખ્યાત ગુણાં. જે જણી વેન્દિયની ઝટ્કુષ્ટ સ્થિતિથી પલ્લોપમને સંખ્યાતમે જાગેં જણી જથ્થાસ્થિતિ હોય, તેથી પલ્લોપમના સંખ્યાતમા જાગના જેટલા સમય એટલા વેન્દિય અપર્યાપ્તાનાં સ્થિતિસ્થાનક હોય અને ચાર એકેન્દિયનાં સ્થિતિસ્થાનક પલ્લોપમના અસંખ્યાતમા જાગનાં સમયમા ત્ર છે. અસંખ્યા એટલે પલ્લોપમ અસંખ્યાજેં એક પલ્લોપમના સંખ્યાતાંશ હોય તે મારેં બાદર એકેન્દિય પર્યાપ્તાના ઝટ્કુષ્ટ સ્થિતિસ્થાનકથી વેન્દિય અપર્યાપ્તાનાં સ્થિતિસ્થાનક અસંખ્યાત ગુણાં જાણવાં. (૬) તેથી વલી તેહીજ વેન્દિય પર્યાપ્તાનાં ઝટ્કુષ્ટ સ્થિતિ સ્થાનક સંખ્યાત ગુણાં જાણવા. (૭) તેથી તેન્દિય અપર્યાપ્તાના સ્થિતિ સ્થાનક સંખ્યાત ગુણાં (૮) તેથી તેન્દિય પર્યાપ્તાના સ્થિતિસ્થાનક સંખ્યાત ગુણાં. (૯) તેથી ચૌરિન્દિય અપર્યાપ્તાનાં સ્થિતિસ્થાનક સંખ્યાત ગુણાં. (૧૦) તેથી ચૌરિન્દિય પર્યાપ્તાનાં સ્થિતિસ્થાનક સંખ્યાત ગુણાં. (૧૧) તેથી અસન્નીઆ અપર્યાપ્તાનાં સ્થિતિસ્થાનક સંખ્યાત ગુણાં. (૧૨) તેથી અસન્નીઆ પર્યાપ્તાનાં સ્થિતિ સ્થાનક સંખ્યાત ગુણાં, (૧૩) તેથી સન્નીઆ પંચેન્દિય અપર્યાપ્તાના સ્થિતિસ્થાનક સંખ્યાત ગુણાં (૧૪) તેથી સન્નીઆ પંચેન્દિય પર્યાપ્તાનાં સ્થિતિસ્થાનક સંખ્યાત ગુણાં. અર્હીઆં સત્તેર કોઢાકોઢી સાગરોપમમધ્યે પણ પલ્લોપમના સંખ્યાતાંશ સંખ્યાતા હોય, તેથી

संख्यातगुणा कहियें. ए सर्व पदने विषे संख्यातगुणा कहेवा. किंवा कोइक पदने विषे विशेष ठे, ते कहे ठे. (परमपजबिएअसंखगुणा के०) परं केवलं अपर्याप्त दीडिय पदने विषे असंख्यातगुणां स्थिति स्थानक कहेवा ॥ इति समुच्चयार्थः ५४ हवे जेटली अपर्याप्ता वस्थायें योग वृद्धि होय, ते कहे ठे.

पइखिए मसंखगुण विरि, य अपक्क छिइ असंख लोग समा ॥

अक्षवंसाया अहिया, सत्तसु आउसु असंखगुणा ॥ ५५ ॥

अर्थ—(पइखिए के०) प्रतिक्षण एटले समय समय प्रत्ये अपर्याप्तावस्थायें जे योगस्थानक होय, तेथी बीजे समयें (असंखगुणविरिय के०) असंख्यात गुण वृद्धि योगस्थानक होय, तेथी त्रीजे समय वली असंख्यात गुणवृद्धि योग स्थानक होय. एम (अपक्क के०) अपर्याप्ताने चरमसमय लगें असंख्यातगुण वृद्धि योगस्थानकनी होय, अने पर्याप्ति पूर्ण कक्षा पढी पर्याप्ताने संख्यातगुण वृद्धि, असंख्यातगुणवृद्धि, संख्यातगुण हीन, असंख्यातगुण हीन, कोइ तुल्य योग स्थानकें पण होय. एम अनियमें होय, तो कोइ जीव वधते, कोइ घटते, कोइ तुल्य योग स्थानकें पण बनें पण निर्दर न होय. “ सबो विअपक्कतो, पइखिए मसंखगुणा जोगवुड्डीए ” इति बृहत्तकचूर्णौ. एम योगवृद्धियें करी कर्मना प्रवेशनी तथा (छिइ के०) स्थितिनी वृद्धि होय.

हवे जीवने प्रत्येकें एकेक स्थितिस्थानक विशेषें अध्यवसायस्थानकें बंधाय, ते कहे ठे. स्थिति, स्थानक स्थानक प्रत्ये तीव्र, तीव्रतर. मंद, मंदतर. मंदतमादिक, असंख्याते. अध्यवसाय स्थानकें बंधाय तिहां जघन्यस्थिति (असंखलोगसमा के०) असंखलोकाकाशप्रदेशप्रमाणे काषायिक अध्यवसाय स्थानकें बंधाय. ते थकी वलीसमयाधिक स्थिति बंधाय, ते वली विशेषाधिक अध्यवसाय स्थानकें बंधाय. एम दिसमयाधिक. त्रिसमयाधिक स्थितिस्थानकें विशेषाधिक विशेषाधिक स्थितिस्थानक वधारतां, वधारतां एक पढ्योपमनी असंख्यात जाग मात्र स्थिति स्थानक अतिक्रमे थके, जघन्य स्थितिना अध्यवसाय स्थानकथी बमणां अध्यवसायस्थानक थाय. एम वली पण तेटलांज स्थितिस्थानक अतिक्रमे थके, बमणां बमणां अध्यवसाय स्थानक थाय, ते पण एक पढ्योपम मात्र स्थिति वृद्धियें असंख्याता दिगुण वृद्धिनां स्थितिस्थानक पण थाय, एम एक आयुःकर्म विना शेष (सत्तसु के०) सात कर्मनां जघन्य स्थितिस्थानक थकी मांढीने (अ

અવસાયઅહિયા કે૦) વિશેષાધિક, વિશેષાધિક, અધ્યવસાય સ્થાનક વધતાં હોય.

(આઠસુ કે૦) આયુઃકર્મની જઘન્યસ્થિતિયેં જે સર્વસ્તોક અધ્યવસાય સ્થાનક હોય તેથી દિતીયસ્થિતિયેં (અસંસ્વગુણા કે૦) અસંસ્વાતગુણાં હોય. તૃતીયસ્થિતિ અસંસ્વાતગુણા અધ્યવસાય સ્થાનકેં હોય. એમ અસંસ્વાત ગુણાં અધ્યવસાય સ્થાનકેં કરીને સમયાધિક સમયાધિક સ્થિતિ વધારતાં ઉત્કૃષ્ટસ્થિતિ સુધી જઈયેં.

એમ કષાયોદયજેદેં કરી આત્માનો જે અશુદ્ધ સ્વભાવવિશેષ, તે અધ્યવસાયસ્થાનક જાણવાં. તે અધ્યવસાયસ્થાનક, રસ વિશેષના હેતુ જાણવાં. ઇચ્છ, ક્ષેત્ર, કાલ, નાવ, પ્રતિબંધ, રસ, વિપાક, નિયામક, તે સાત કર્મની જઘન્ય સ્થિતિયેં અસંસ્વાતા અધ્યવસાય, તે ચકી સમયાધિક સમયાધિકસ્થિતિયેં વિશેષાધિક વિશેષાધિક અધ્યવસાયસ્થાનક વધતાં હોય. તે ઉત્કૃષ્ટ સ્થિતિ પર્યંત વિશેષાધિક, વિશેષાધિક, વધતાં લેવાય. અને આયુઃકર્મનાં સ્થિતિ સ્થાનકેં સ્થાનકેં થયપિ અધ્યવસાય સ્થાનક અસંસ્વાત ગુણાં વધે છે, તથાપિ તે સર્વ કર્મથી થોડાં જાણવાં.

અને નામકર્મ તથા ગોત્રકર્મના સંસ્વાતાં તથા અસંસ્વાતાં પણ સ્થિતિસ્થાનક હોય, તોપણ આયુઃકર્મની જઘન્ય સ્થિતિ અલ્પ છે માર્ટે અધ્યવસાય સ્થાનક થોડાં હોય તે માર્ટે આયુષ્યના અધ્યવસાય સ્થાનકથી નામકર્મ અને ગોત્ર કર્મનાં સ્થિતિવંધાઅધ્યવસાયસ્થાનક, અસંસ્વાતગુણાં જાણવાં.

તેથી જ્ઞાનાવરણીય, દર્શનાવરણીય, વેદનીય અને અંતરાય, એ ચાર કર્મનાં સ્થિતિવંધાઅધ્યવસાયસ્થાનક, અસંસ્વાતગુણાં જાણવાં. જે જણી નામકર્મ અને ગોત્ર કર્મથી દશ કોડા કોડી સાગરોપમની સ્થિતિ એની અધિક છે અને પલ્યોપમના અસંસ્વાંશ માત્ર સ્થિતિ વૃદ્ધિયેં અધ્યવસાય સ્થાનક, બમણાં વધે અને દશ કોડા કોડી સાગરોપમમધ્યેં તો અસંસ્વાતા પલ્યોપમના અસંસ્વાંશ હોય, તેથી અસંસ્વાતગર્મે અધ્યવસાયસ્થાનકની દિગુણ વૃદ્ધિ કરતાં નામકર્મ અને ગોત્રકર્મથી એ ચાર કર્મનાં અસંસ્વાતગુણાં અધ્યવસાય સ્થાનક હોય. અને એ ચારે કર્મના માંહોમાંહે અરસ પરસ અધ્યવસાયસ્થાનક તુલ્ય બરાબર હોય.

તેથી વલી ચારિત્ર મોહનીયની સ્થિતિનાં અધ્યવસાય સ્થાનક અસંસ્વાત ગુણાં જાણવાં, જે જણી જ્ઞાનાવરણીયની સ્થિતિથી કષાય ચારિત્ર મોહનીયની સ્થિતિ, દશ કોડાકોડી સાગરોપમની વધતી છે. તિહાં અસંસ્વાતાં પલ્યાસંસ્વાંજોં અસંસ્વાતી દિગુણ વૃદ્ધિ હોય, તે માર્ટે અસંસ્વાત ગુણાં અધ્યવસાય સ્થાનક જાણવાં.

તે ચકી દર્શન મોહનીયનાં અસંસ્વાત ગુણાં અધ્યવસાય સ્થાનક, સ્થિતિવં

संख्यातगुणा कहिये. ए सर्व पदने विषे संख्यातगुणा कहेवा. किंवा कोइक पदने विषे विशेष ठे, ते कहे ठे. (परमपजबिएअसंखगुणा के०) परं केवलं अपर्याप्त दिंडिय पदने विषे असंख्यातगुणा स्थिति स्थानक कहेवा ॥ इति समुच्चयार्थः ५४
हवे जेटली अपर्याप्ता वस्थायें योग वृद्धि होय, ते कहे ठे.

पइखिए मसंखगुण विरि, य अपक्क ढिइ असंख लोग समा ॥

असंखसाया अहिया, सत्तसु आउसु असंखगुणा ॥ ५५ ॥

अर्थ—(पइखिए के०) प्रतिक्षण एटले समय समय प्रत्ये अपर्याप्तावस्थायें जे योगस्थानक होय, तेथी बीजे समयें (असंखगुणविरिय के०) असंख्यात गुण वृद्धि योगस्थानक होय, तेथी त्रीजे समय वली असंख्यात गुणवृद्धि योग स्थानक होय. एम (अपक्क के०) अपर्याप्ताने चरमसमय लगें असंख्यातगुण वृद्धि योगस्थानकनी होय, अने पर्याप्ति पूर्ण कखा पठी पर्याप्ताने संख्यातगुण वृद्धि, असंख्यातगुणवृद्धि, संख्यातगुण हीन, असंख्यातगुण हीन, कोइ तुल्य योग स्थानकें पण होय. एम अनियमें होय, तो कोइ जीव वधते, कोइ घटते, कोइ तुल्य योग स्थानकें पण वर्त्ते पण निर्दरि न होय. “ सबो विअपक्कत्तो, पइखण मसंखगुणाए जोगवुड्डीए ” इति बृहत्तकचूर्णों. एम योगवृद्धियें करी कर्मना प्र देशनी तथा (ढिइ के०) स्थितिनी वृद्धि होय.

हवे जीवने प्रत्येकें एकेक स्थितिस्थानक विशेषें अध्यवसायस्थानकें बंधाय, ते कहे ठे. स्थिति, स्थानक स्थानक प्रत्ये तीव्र, तीव्रतर. मंद, मंदतर. मंदतमादिक, असंख्याते अध्यवसाय स्थानकें बंधाय तिहां जघन्यस्थिति (असंखलोगसमा के०) असंखलोकाकाशप्रवेशप्रमाणे काषायिक अध्यवसाय स्थानकें बंधाय. ते थकी वली समयाधिक स्थिति बंधाय, ते वली विशेषाधिक अध्यवसाय स्थानकें बंधाय. एम. दिसमयाधिक. त्रिसमयाधिक स्थितिस्थानकें विशेषाधिक विशेषाधिक स्थितिस्थानक वधारतां, वधारतां एक पव्योपमनी असंख्यात जाग मात्र स्थिति स्थानक अतिक्रमे थके, जघन्य स्थितिना अध्यवसाय स्थानकथी बमणां अध्यवसायस्थानक थाय. एम वली पण तेटलांज स्थितिस्थानक अतिक्रमे थके, बमणां बमणां अध्यवसाय स्थानक थाय, ते पण एक पव्योपम मात्र स्थिति वृद्धियें असंख्याता दिगुण वृद्धिनां स्थितिस्थानक पण थाय, एम एक आयुःकर्म विना शेष (सत्तसु के०) सात कर्मनां जघन्य स्थितिस्थानक थकी मांमीने (अ

અવસાયઅદિયા કે૦) વિશેષાધિક, વિશેષાધિક, અધ્યવસાય સ્થાનક વધતાં હોય.

(આઠસુ કે૦) આયુઃકર્મની જઘન્યસ્થિતિયેં જે સર્વસ્તોક અધ્યસાય સ્થાનક હોય તેથી દિતીયસ્થિતિયેં (અસંસ્વાતગુણા કે૦) અસંસ્વાતગુણાં હોય. તૃતીયસ્થિતિ અસંસ્વાતગુણા અધ્યવસાય સ્થાનકેં હોય. એમ અસંસ્વાત ગુણાં અધ્યવસાય સ્થાનકેં કરીને સમયાધિક સમયાધિક સ્થિતિ વધારતાં ઉત્કૃષ્ટસ્થિતિ સુધી જડ્યેં.

એમ કષાયોદયજેદેં કરી આત્માનો જે અશુદ્ધ સ્વભાવવિશેષ, તે અધ્યવસાયસ્થાનક જાણવાં. તે અધ્યવસાયસ્થાનક, રસ વિશેષના હેતુ જાણવાં. દ્વિય, દ્વેષ, કાલ, જાવ, પ્રતિબંધ, રસ, વિપાક, નિયામક, તે સાત કર્મની જઘન્ય સ્થિતિયેં અસંસ્વાતા અધ્યવસાય, તે થકી સમયાધિક સમયાધિકસ્થિતિયેં વિશેષાધિક વિશેષાધિક અધ્યવસાયસ્થાનક વધતાં હોય. તે ઉત્કૃષ્ટ સ્થિતિ પર્યંત વિશેષાધિક, વિશેષાધિક, વધતાં લેવાય. અને આયુઃકર્મનાં સ્થિતિ સ્થાનકેં સ્થાનકેં ચંદપિ અધ્યવસાય સ્થાનક અસંસ્વાત ગુણાં વધે છે, તથાપિ તે સર્વ કર્મથી થોડાં જાણવાં.

અને નામકર્મ તથા ગોત્રકર્મના સંસ્વાતાં તથા અસંસ્વાતાં પણ સ્થિતિસ્થાનક હોય, તોપણ આયુઃકર્મની જઘન્ય સ્થિતિ અલ્પ છે માર્તે અધ્યવસાય સ્થાનક થોડાં હોય તે માર્તે આયુષ્યના અધ્યવસાય સ્થાનકથી નામકર્મ અને ગોત્ર કર્મનાં સ્થિતિબંધાધ્યવસાયસ્થાનક, અસંસ્વાતગુણાં જાણવાં.

તેથી જ્ઞાનાવરણીય, દર્શનાવરણીય, વેદનીય અને અંતરાય, એ ચાર કર્મનાં સ્થિતિબંધાધ્યવસાયસ્થાનક, અસંસ્વાતગુણાં જાણવાં. જે જણી નામકર્મ અને ગોત્ર કર્મથી દશ કોડા કોડી સાગરોપમની સ્થિતિ એની અધિક છે અને પલ્યોપમના અસંસ્વાંશ માત્ર સ્થિતિ વૃદ્ધિયેં અધ્યવસાય સ્થાનક, બમણાં વધે અને દશ કોડા કોડી સાગરોપમમધ્યેં તો અસંસ્વાતા પલ્યોપમના અસંસ્વાંશ હોય, તેથી અસંસ્વાતગામેં અધ્યવસાયસ્થાનકની દિગુણ વૃદ્ધિ કરતાં નામકર્મ અને ગોત્રકર્મથી એ ચાર કર્મનાં અસંસ્વાતગુણાં અધ્યવસાય સ્થાનક હોય. અને એ ચારે કર્મના માંહોમાંહે અરસ પરસ અધ્યવસાયસ્થાનક તુલ્ય બરાબર હોય.

તેથી વલી ચારિત્ર મોહનીયની સ્થિતિનાં અધ્યવસાય સ્થાનક અસંસ્વાત ગુણાં જાણવાં, જે જણી જ્ઞાનાવરણીયની સ્થિતિથી કષાય ચારિત્ર મોહનીયની સ્થિતિ, દશ કોડાકોડી સાગરોપમની વધતી છે. તિહાં અસંસ્વાતાં પલ્યાસંસ્વાંર્ણે અસંસ્વાતી દિગુણ વૃદ્ધિ હોય, તે માર્તે અસંસ્વાત ગુણાં અધ્યવસાય સ્થાનક જાણવાં. તે થકી દર્શન મોહનીયનાં અસંસ્વાત ગુણાં અધ્યવસાય સ્થાનક, સ્થિતિવં

ધના હેતુ જાણવા. જે નણી ચારિત્ર મોહનીયની સ્થિતિયકી ત્રીશ કોઠાકોઠી સાગરોપમની સ્થિતિ, દર્શનમોહનીયની વધતી હે. તેમાટે તેના પણ પૂર્વોક્ત યુક્તિયે કરી અસંખ્યાતગુણાં અધ્યવસાયસ્થાનક હોય. એ રીતે આઠ કર્મનાં સ્થિતિના અધ્યવસાય સ્થાનકનાં અલ્પબદ્ધુલ પણ પ્રસંગેં કહ્યાં.

તથા એકેક અધ્યવસાય સ્થાનકેં વર્તતા ત્રસ જીવ, જઘન્યપદેં એક, બે, ત્રણ અને ચત્કૃષ્ટા તો આવલીના અસંખ્યાંશ સમય પ્રમાણ જાણવા અને સ્થાવર જીવ અનંતા જાણવા. તથા ત્રસજીવ યુક્ત નિરંતરપણેં જઘન્યપદેં બે અધ્યવસાય સ્થાનક અને ચત્કૃષ્ટપદેં આવલીના અસંખ્યાતા સમય માત્ર પ્રમાણ હોય તેથી ઘપરાંત અવશ્ય શૂન્ય હોય, ચત્કૃષ્ટપદેં અસંખ્ય લોકાકાશ પ્રદેશ પ્રમાણ હોય, અને સ્થાવર શૂન્ય અધ્યવસાયસ્થાનક ન હોય, જે નણી અનંતાનંતનિગોદીઆ જીવ, તે સદ્ધુ સ્થાવર હે. એમ અધ્યવસાયસ્થાનકેં જીવ પ્રરૂપણા કહી.

તથા જઘન્યસ્થિતિને જઘન્ય અધ્યવસાયસ્થાનકેં અનંતા રસવિજાગ જાણવા. તે ચકી વલી એજ પ્રથમ સ્થિતિને ચત્કૃષ્ટ અધ્યવસાય સ્થાનકેં અનંતગુણા રસ વિજાગ જાણવા, તેચકી વલી દ્વિતીયસ્થિતિને. જઘન્ય અધ્યવસાય સ્થાનકેં અનંતગુણો રસ જાણવો. તેચકી તેજ દ્વિતીયસ્થિતિના ચત્કૃષ્ટ અધ્યવસાય સ્થાનકેં વલી અનંતગુણો રસ જાણવો. એમ સ્થિતિવિશેષેં જઘન્ય ચત્કૃષ્ટ અધ્યવસાય સ્થાનકેં અનંતગુણો અનંતગુણો રસ વધારતાં ચત્કૃષ્ટસ્થિતિના ચત્કૃષ્ટ અધ્યવસાય સ્થાનક લગેં કહેહું. એ રીતેં પ્રસંગેં અધ્યવસાયસ્થાનકેં રસ પણ વિચાર્યો ॥ ઇતિ સઠ ॥ ૫૫ ॥

હવે ઉત્તર પ્રકૃતિ ન બંધાય, તો કેટલો કાલ ન બંધાય ? તેનો અબાધાકાલ કહે હે. તિ હાં સર્વ પ્રકૃતિમાં જઘન્યચીતો એક સમય અબાધાકાલ હોય અને ચત્કૃષ્ટ પણે મિષ્યાત્વ તથા સાસ્વાદન ગુણવાળે બંધવિશ્લેદ પામેલી એકતાલીશ પ્રકૃતિનો પંચેંદ્રિયને વિષે અબાધાકાલ કહે હે. પ્રથમ તે એકતાલીશ પ્રકૃતિનાં નામ કહે હે. નરકત્રિક, જાતિચતુષ્ક, સ્થાવરચતુષ્ક હુંમસંસ્થાન, હેવહું, સંઘયણ, આતપ, મિષ્યાત્વ, નપુંસક, એ શોભ પ્રકૃતિ, મિષ્યાત્વ વ્યવહિન્ન બંધ અને પચ્ચીશ પ્રકૃતિ સાસ્વાદન વ્યવહિન્નબંધ એવં એકતાલીશ પ્રકૃતિનો ચત્કૃષ્ટ વંધાંતર કહે હે.

અથોચ્ચૃષ્ટ સ્થિત્યંતરવંધમાહ ॥ તિરિ નિરય તિ જોયાણં,
નરન્નવજુઅ સચત્પલ્લ તેસઠં ॥ આવર ચત્ત ઇગવિગલા,
યવેસુ પણસીઈ સયમયરા ॥ ૫૬ ॥

अर्थ—(तिरिनिरयति के०) तिर्यंचगति, तिर्यंचानुपूर्वीं अने तिर्यंचायु, ए तिर्यंच त्रिक तथा नरकगति, नरकानुपूर्वीं अने नरकायु, ए नरकत्रिक, सातसुं. (जोया एं के०) उद्योतनामकर्म, ए सात प्रकृतिनो बंध पंचेंद्रिय जीवने जो न होय, तो केटला काल जर्गे न होय ? ते कहे ठे. (नरजवज्जुअ के०) मनुष्यना पूर्व को डी आयुना सांत नव, (स के०) सहित (चउपल्ल के०) चार पल्योपम अने (तेसठं के०) एकशो त्रेशठ सागरोपम होय, एनी विशेष जावना कहे ठे. कोइ एक त्रय पल्योपमायुंवालो युगलीठ नवप्रांतें सम्यक्त्व लहीने एक पल्योपमायु वालो देव थाय. हवे तिहां युगलीआना नवप्रत्ये ए सात प्रकृतिनो बंध नथी. केम के, युगलीठ तो देवता योग्य नामकर्मनी प्रकृति बांधे. पण बीजी प्रकृति न बांधे अने देवता थया पठी ते देवताना नवें सम्यक्त्व प्रत्यये तिर्यंग प्रायोग्य नामकर्मनी प्रकृति न बांधे. पठी ते देवता सम्यक्त्व सहितज संख्यात वर्षाशुष्क मनुष्य थयो तिहां पण सम्यक्त्व प्रजावें ए सात प्रकृति न बांधी अने अंतें चारित्र लइ नवमे ग्रैवेयकें. देव थयो. तिहां कदापि मिथ्यात्वी पण थयो तो पण न वप्रत्यये एकत्रीश सागरोपम जर्गे ए सात प्रकृति न बांधे, जे जणी आत्मा देवलोकथी उपरला देवलोकना देवता तिर्यंचमांहे न आवे, ते वली प्रांत समये सम्यक्त्व लहीने संख्यातायुष्य वाला मनुष्यमां सम्यक्दृष्टिपणे आवी उपजे. वली ते मनुष्य चारित्र पाली तेत्रीश सागरोपमायु अनुत्तर विमाने विजयादिकने विषे देव थाय. वली मनुष्यनव पामीने वली बीजी वार तेत्रीश सागरोपमायु वालो सुर थाय. एम बे वार विजयादिक गमनें करी ढाशठ सागरोपम सम्यक्त्व काल पूरी, वली अंतर मुहूर्त्त मिश्र गुणठाणे जइ, फरी सम्यक्त्व लही, त्रण वेला बावीश सागरोपमायुष्क अच्युतदेवलोकमां गमन करी, बीजी वार पण ढाशठ सागरोपम सम्यक्त्व काल स्पर्श. एम एकशो ने बत्रीश सागरोपम पूर्व कोटी सप्तक अधिक सम्यक्त्व अने मिश्र प्रत्यये ए सात प्रकृति न बांधे, अने एकत्रीश सागरोपम ग्रैवेयकना तथा चार पल्योपम युगलीया तथा देवायुना मली एकशो त्रेशठ सागरोपम चार पल्योपम अने पूर्व कोडी सप्तक सुधी, ए सात प्रकृतिनो पंचेंद्रियने विषे अबाधा काल होय.

(थावरचउ के०) स्थावर, सूक्ष्म. अपर्याप्त अने साधारण, ए स्थावर चतुष्क अने (इगविगल के०) ऐकेंद्रिय जाति तथा बेंद्रिय अने तेंद्रिय, चौरिंद्रिय, ए विकलजातित्रिक अने (आयवेसु के०) आतपनामकर्म, ए नव प्रकृतिना बंधने वि

पे पंचेंडियपणो ठतां जो उत्कृष्ट बंध न होय तो (पणसीइसर्प के०) एकशो ने पञ्चाशी (अथरा के०) सागरोपम तथा चार पल्योपम अने पूर्व कोटी पृथक्त्वे अधिक बंधांतर होय. एनी विशेष जावना कहे ठे.

कोइ एक जीव, ठही नरक पृथिवीयें बावीश सागरोपमायु जोगवी, तिहां नव प्रत्ययें ए नव प्रकृति न बांधे, तिहां अंतसमयें सम्यक्त्व सहित चवीने मनुष्य थयो. ते तिहां देशविरति लह्नीने त्रण पल्योपमायुयें युगलीक थइ तिहांथी एक पल्योपमायु वालो सुर थाय, तिहांथीपण सम्यक्त्व सहित चवी संख्याता वर्षायु मनुष्यमां उपजे, तिहांथी संयम लइ एकत्रीश सागरोपमायुयें त्रैवेयकमां देवपणो उपजे. तिहां मिथ्यात्व लह्नी, ठेले सम्यक्त्व पामी मनुष्य थइ वली विशेष संयम पाली विजयादिक विमानें तंत्रीश सागरोपमायुयें देव थाय. वली मनुष्य नवने आंतरें बीजी वार विजयादिक विमानें अवतरी. ठाशठ सागर सम्यक्त्वकाल पूरो करी, मित्रें आवी पूर्वोक्त रीतें त्रण वार अच्युतें जाय. एम एकशो त्रेशठ सागरोप माधिकमांहे बावीश सागर नरकायु जेलतां एकशो पञ्चाशी सागरोपम चार प ल्यने पूर्वकोटी पृथक्त्व एटला काल सुधी ए नव प्रकृतिनी स्थितिनो अवंधकाल होय. किहांएक सम्यक्त्व प्रत्ययें, किहां एक नवप्रत्ययें, अवंधकाल होय, एटले बंधनुं आंतरं होय ॥ इति समुच्चयार्थः ॥ ५६ ॥

अपढम संघयणा गिइ, खगई अण मिठ डुजग थीणतिगं ॥

निअ नपु इठि इतीसं, पणिंदि सुअबंधठिइ परमा ॥ ५७ ॥

अर्थ—(अपढमसंघयणागिइ के०) पहेला संघयण विना शेष पांच संघयण अने आकृति एटले प्रथमसंस्थान विना शेष पांच संस्थान, एवं दश अने (ख गई के०) अष्टावविहायोगति (अण के०) अनंतानुबंधी क्रोधादिक चार, (मिठ के०) मिथ्यात्वमांहनीय, (डुजग के०) दौर्जाग्य, दुःस्वर, आनादेय, ए दौर्जाग्यत्रिक, (थी णतिगं के०) थीणदीत्रीक, (निअ के०) नीचैर्गोत्र, (नपु के०) नपुंसकवेद, (इठि के०) स्त्रीवेद, ए पञ्चाश प्रकृतिनो अवंधकाल (इतीसं के०) एकशो ने वत्रीश सागरोपममनुष्यनव सप्तक सहित होय, तेनी जावना कहे ठे. कोइएक जीव, ह्यायोपशमिक सम्यक्त्व प्रत्ययें ए पञ्चीश प्रकृति मध्यें हुंमसंस्थान, ठेवहुं संघय ण, मिथ्यात्वमांहनीय अने नपुंसकवेद, ए चार प्रकृति, मिथ्यात्वोदय विना न बंधाय अने शेष एकवीश प्रकृति अनंतानुबंधिया कपायोदय विना न बंधाय, अ

ने मिश्रादिक आगला गुणगण्ये ए बेनो रसोदय नशी, तेमाटें तिहां ए पञ्चीश प्रकृति न बंधाय, ते आवी रीतें जे कोइ एक मनुष्य, पूर्वकोडी परमायुं जोगवी, अच्युतदेवलोकें बावीश सागरोपमायुयें सम्यक्कृष्टि देवता थाय. वली तिहांथी सम्यक्त्व सहित चवीने मनुष्य थाय. तिहां पूर्वकोटी आयु जोगवी, वली अच्युत देवलोकें बावीश सागरायु जोगवे. फरी पूर्व कोडी आयु वालो मनुष्य थइ सम्यक्त्व सहित मरण पामी, अच्युतें उत्कृष्टायु पामी, तिहांथी चवी मनुष्य थाय. एम त्रण वार अच्युत देवलोकें बावीश सागरोपमायुना अने चार जव मनुष्योना पूर्व कोडी आयुना जेलतां ठाशठ सागरोपम चार पूर्व कोडी अधिक, उत्कृष्ट सम्यक्त्व काल स्पर्शी तिहांथी अंतर मुहूर्त सुधी मिश्र गुणगणं स्पर्शी, वली बीजी वखत ठाशठ सागरोपमायु विजयादिक विमानें बे वखत जावे करी पूराय. ठेजे मनुष्य थइ छ-६ चारित्र पामी मोहें जाय. अहीआं पांच देवताना जव अने सात मनुष्यना जव लगें मिथ्यात्व तथा सास्वादन गुणगणं न स्पर्शें. तेथी ए पञ्चीश प्रकृति पण न बंधाय. अहीआं अच्युत देवलोकें त्रण वखत जावे करी, ठाशठ सागर अने विजयादिक विमानें बे वखत जावे करी, ठाशठ सागर सम्यक्त्वकाल अंतर मुहूर्त मिश्रने आंतरें करी ऐकशो बत्रीश सागरोपम पूर्व कोडी पृथक्त्वे अधिक एटला काल लगें मिथ्यात्व तथा अनंतानुबंधीया कषायना उदयने अनावें ए पञ्चीश प्रकृति न बांधें. अहीआं तत्त्वार्थज्ञाणें द्विचरमा अनुत्तर सुर कहा. जे वली अनुत्तर सुर होय, ते चरम शरीरी होय, तेनी अपेक्षायें मुक्ति कही. अहीआं सम्यक्त्वथी मिश्रें आवहुं कहुं, ते पण स्वमर्ते कहुं. केम के सिद्धांतमर्ते तो सम्यक्त्वथकी मिथ्यात्वे आवे, पण मिश्रें न आवे. एवी व्याख्या ठे. (पणिंदिसुअबंधतिइपरमा के०) ए सत्तीआ पंचेंद्रिय जीवनी अपेक्षायें परम अवंधकालनी स्थिति लेवी, पण बीजा जीवनेदे ए न संजवे. यदुक्तं “ मिह्नासंकंती, अविर्बुद्धा होइ सम्म मीसेसु ॥ मीसा उवा दोसु, सम्मा मिह्नेन उमीसंति ” ॥ १ ॥ इति समुच्चयार्थः ॥ ५७ ॥

हवे ए एकतालीश प्रकृतिनो अवंधकाल पूरवानो उपाय कहे ठे. विजयाइसु गेविळे, तमाइ दहि सय डतीस तेसठं ॥ पण सीइ ॥ अय त्रिसप्ततीनामध्रुवबंधिनीनामुत्कृष्टं संततबंधमाह ॥ सयय बंधो, पल्लतिगं सुरविउवि छगे ॥ ५८ ॥

अर्थ—(विजयाष्टु के०) विजय, वैजयंत, जयंत अने अपराजित, ए चार, अनुत्तर विमानें बेवार ठाशठ सागरोपम मनुष्य नवें जाजेरो सम्यक्त्व का ल पूरे. वली अंतर मुहूर्त्त मिश्रें रही त्रण वेला अच्युत देवलोके बावीश सागरोप मायु नोगवतां ठाशठ सागरोपम मनुष्य नवें अधिक बीजी वेला सम्यक्त्व काल पूरतां, (सयझुतिस के०) एकशो बत्रीश सागरोपम अने (गेविळे के०) ग्रैवेय कना एकत्रीश सागरोपम जेततां (तेसठ के०) एकशो ने त्रेशठ सागरोपम मनु ष्य नवना पूर्व कोडी पृथक्त्वे अधिक जाणवा. तेमां वली (तमाइदहि के०) तमःप्रज्ञानामा ठळी नरक पृथ्वीना नारकीनुं बावीश सागरोपमायु जेततां, (पण सीइ के०) एकशो ने पञ्चाशी सागरोपम पूराय, अर्हीआं सघले स्थानकें वचला मनुष्य नवतुं आयु साधिक जाणतुं. अर्ही केटलेक स्थानकें सम्यक्त्व प्रत्ययें ए प्रकृति न बंधाय, अने किहां एकतो नव प्रत्ययें न बंधाय. एम एकतालीश प्रकृ तिनो उत्कृष्ट अबंधकाल, पंचेंद्रियमध्ये पामीयें, तेमां तिर्थचत्रिक, नरकत्रिक अने उद्योतनाम, ए सात प्रकृतिनो एकशो त्रेशठ सागरोपम प्रमाण अबंधकाल अने स्थावर चतुष्क तथा जातिचतुष्क. अने आतप ए नव प्रकृतिनो एकशो प ञ्चाशी सागरोपम अबंध काल अने शेष पञ्चीश प्रकृतिनो एकशो बत्रीश सागरो पम अबंधकाल ते सर्व पूर्व कोडी पृथक्त्वे अधिक लेवुं तथा बे ठेकाणो चार पदयोपम अधिक लेवुं. एम बंधांतर कह्युं.

हवे (सययबंधो के०) सतत एटले निरंतर पणो बंध लखीयें डैयें. औदारिक दि क, वैक्रियदिक, आहारकदिक, ठ संघयण, ठ संस्थान, पांच जाति, चार गति, चार आयुपूर्वी, जिननाम, श्वासोश्वास, उद्योत, आतप, पराघात, त्रसदशक, स्थावर दशक, वेदनीयदिक, गोत्रदिक, हास्यादिचतुष्क, वेद त्रण, खगतिदिक, अने आयुचतुष्क, ए अध्रुवबंधिनी तहोंचेर प्रकृतिनो जघन्यपदें तथा उत्कृष्टपदें नि रंतर पणो बांधवानो काल कहे ठे. ते मांहे जिननाम, आहारकदिक अने आयु चतुष्क, ए सात प्रकृतिनो जघन्यपदें निरंतर पणो बांधवानो काल, अंतर मुहूर्त्त प्रमाण जाणवो. जे नणी उपशमश्रेणीथी पडतो अंतर मुहूर्त्त लगें, जिननाम त था आहारकदिक, ए त्रण प्रकृति बांधी, वली बीजी वार श्रेणी पडिवजतो अपू र्वे कारणे सातमे जागें एनो अबंधक थाय, ते अपेक्षायें लेवुं. तथा आयु चारनो तो निरंतरपणो अंतर मुहूर्त्त बंध होय, अने शेष ठाशठ प्रकृतिनो जघन्य तो

एक समयबंध पण होय. एम तहोत्तेर प्रकृतिनो जघन्य सतत बंध कही, हवे उत्कृष्टजागे निरंतर बंध कहे ठे.

(पल्लतिगंसुरविउविडुगे के०) देवगति, देवानुपूर्वी तथा वैक्रियशरीर अने वैक्रिय अंगोपांग, ए चार प्रकृतिनो सतत बंध जघन्य एक समयनो होय जे जणी छुज परिणामें एक समय, ए चार प्रकृति देव प्रायोग्य बांधीने परिणामजेदें समयांतरें वली मनुष्या दिक प्रायोग्य बांधतां जाणवो अने एनो उत्कृष्टो निरंतर बंध त्रण पद्योपमायुना धणी युगलीयाने नव प्रथम समयथी देवप्रायोग्य नामकर्मनी अज्ञावीश प्रकृति बांधतां जाणवो. केम के, तेने नवप्रत्ययें नरक, तीर्थच अने मनुष्य, ए त्रण गति प्रायोग्य नामकर्मनो बंध नथी तेथी परिणाम जेदें पण अन्य एनी विरोधि प्रकृतिनो एने बंधें नथी, ते माटें नव प्रथम समयथी लइने त्रण पद्योपमना चरम समय लगें ए चार प्रकृतिनो सतत बंध होय. एटले एक, बे, त्रण, संख्याता, असंख्याता समय लगें निरंतरपणे एचार प्रकृतिनो बंध होय ॥ इतिसमु० ॥ ५० ॥

समया दसंख कालं, तिरि डुग नीएसु आउ अंतमुदू ॥

उरलि असंख परट्टा, साय छिइ पुव कोडूणा ॥ ५१ ॥

अज—(तिरिडुग के०) तीर्थचदिक, (नीएसु के०) नीचैर्गोत्र, ए त्रण प्रकृतिनो तीर्थच प्रायोग्य बंधाध्यवसायें समय मात्र रहीने वली तथाविध संक्लेश विशेषें नरक प्रायोग्य पण बांधे, अने विद्युदि विशेषें देव, मनुष्य प्रायोग्य पण बांधे, तेनी अपेक्षायें जघन्यथी एक समय बंध होय, अने उत्कृष्ट पदें तो तेउ, वाउ मांहे असंख्यातो काल रहे तो थको तिहां ए त्रण प्रकृतिनी विरोधिनी बीजी प्रकृति न बांधे, केमके? तेउ अने वायु मांहेथी एक तीर्थचगतिमांहेंज अवतरे पण बीजी त्रण गतिमां अवतरे नहीं तथा तिहां उच्चैर्गोत्र पण न बांधे, तेथी (समयादसंखकालं के०) असंख्याता लोकाकाश प्रदेश प्रमाण समय लगें ए त्रण प्रकृतिनो निरंतर बंध लाजे, ए व्यवहार राशि जीवनी अपेक्षायें लेखववो. बी जा आश्रयी तो अनंत काल पण संजवे.

(आउअंतमुदू के०) चार आयुनो बंध जघन्य तथा उत्कृष्टथी अंतर्मुदूर्त्तनो होय. अहींआं परिणामजेदें पण एक समधिक बंध न होय, जे जणी आयुनो तो आखा नवमध्ये एकज वार बंध होय. अहींआं जघन्यथी उत्कृष्टोअधिक जाणवो (उरलिअसंखपरट्टा के०) औदारिक शरीरनामकर्मनो निरंतर पणे बंध उ

कृष्टो तो आवलिना असंख्यातमा जागना समय प्रमाण असंख्याता पुञ्ज परावर्त्त जेटलुं जाणवुं, अने जघन्यतो एक समयनो जाणवो. जे जणी एक समय औ दारिक शरीर बांधी वली समयांतरें परिणामे जेहें तद्विरोधिनी वैक्रियादिकने बांध तो होय, अने उत्कृष्टथी तो व्यवहारराशियें आवेलो जीव, जो थावरकाय पणे रहेतो उत्कृष्टो आवलीने असंख्यातमे जागें जेटला समय थाय, तेटला पुञ्ज परावर्त्त सुधी थावरपणुं जोगवे, तिहां निरंतरपणे औदारिकशरीर नामकर्मनो बंध करे, तेने वैक्रियादिक विरोधि प्रकृतिनो बंध नथी. ते जणी तिहां सततबंध कह्यो.

(सायछिद्रपुवकोडूणा के०) एक शातावेदनीयनो सतत बंध, जघन्यथी तो एक समय लगें होय. केम के वली समयांतरें परिणामजेहें अशाता पण बांधे, ते अपेक्षायें कहेवुं. तथा उत्कृष्टपणे निरंतर बंधतो आठ वर्षे कणी पूर्वकोडी जाणवी. केमके कोइक पूर्वकोडी आयुवालो जीव, आठ वर्ष उपरांत सर्व विरति पणुं लइने, हेपकश्रेणी पडिवजे. केवलज्ञान पामे, तेने प्रमत्तगुणगणा उपरांत एनी विरोधिनी अशातावेदनीय प्रकृतिनो बंध नथी, तेथी तिहां निरंतर पणे एटला काल लगें एकज शातावेदनीय बांधे. ते अपेक्षायें जाणवुं. अन्यथा शाता अशातानो बंध तो अंतरमुहूर्ते परावर्त्त होय ॥ इति समुच्चयार्थः ॥ ५९ ॥

जलहि सयं पणसीयं, परघुस्सासे पणिंदि तस चउगे ॥

बत्तीसं सुढु विहगइ, पुम सुजगतिगुच्चचउरंसे ॥ ६० ॥

अर्थ—(सयंपणसीयं के०) एम उकशोने पञ्चाशी (जलहि के०) सागरोपम उपर चार पद्योंपम पूर्वकोडी पृथक्त्वे अधिक, (परघुस्सासेपणिंदितसचउगे के०) पराघातनाम, उद्धासनाम, पंचेंद्रियजाति, तथा त्रसनाम, बादरनाम, पर्याप्तनाम अने प्रत्वेकनाम. ए त्रस चतुष्क. एवं सात प्रकृतिनो उत्कृष्ट निरंतर बंधकाल जाणवो. जे जणी जातिचतुष्क तथा स्थावरचतुष्क ए आठ एनी विरोधिनी प्रकृति ठे ते एटला काल पर्यंत न बंधाय. ते वारें ए प्रकृति बंधाय, ते आवीरितें के कोइ एक जीव ठही नरक पृथ्वीना बावोश सागरोपमायु जोगवी, अंतें सम्यक्त्व लही, मनुष्य-जवें देशविरति लही, त्रण पद्योंपम युगलीयानुं तथा तिहांथी एक पद्योंपम देवायु जोगवी फरी, मनुष्यपणे संयम लइने पैवेयकें मिथ्यात्वीपणे एकत्रीश सागरोपम देवायु जोगवी अंत समयें सम्यक्त्व लही, फरी मनुष्यजवें चारित्र्य लही, विजयादिक विमानें बे वखत तेत्रीश तेत्रीश सागरोप

માયુ જોગવતાં ઢાશઠ સાગરોપમ પર્યંત સમ્યક્ત્વ સ્પર્શી, પઠી મિશ્રનાવેં અંતર મુદ્ધૂત રહી વલી બીજી વેલા ઢાશઠ સાગરોપમ સમ્યક્ત્વ કાલ, ત્રણ વચ્ચત બાવીશ સાગરોપમાયુયેં અચ્યુત દેવમાંહે ડપજવે કરી પૂર્ણ કરે. એમ એકશો પચ્ચાશી સાગરોપમ, ચાર પલ્યોપમ અને પૂર્વે કોડી ઇથક્ત્વેં અધિક એટલો સાત પ્રકૃતિનો સતતબંધ જાણવો. અહીં કિહાંએક તો નવ પ્રત્યયેં કિહાંએક સમ્યક્ત્વ પ્રત્યયેં એ સાત પ્રકૃતિ બંધાય પણ એની વિરોધિની પ્રકૃતિ ન બંધાય.

(બચીસં કે૦) એકશો ને બત્રીશ સાગરોપમ ડત્કુષ્ઠો સતતબંધ, આટલી પ્રકૃતિનો કરે, તેનાં નામ કહે ઢે. (મુદ્ધવિહગડ કે૦) એક અચ્યુત વિદ્યાયોગતિ, (પુમ કે૦) પુરુષવેદ, (મુજગતિગ કે૦) સૌજાગ્ય, સુસ્વર અને આદેય, એ સૌજાગ્યત્રિક. (ડચ્ચચરસે કે૦) ડચ્ચૈર્ગોત્ર, સમચતુરસ્રસંસ્થાન, એ સાત પ્રકૃતિનો નિરંતર બંધ. જાણવો. જે નણી એની વિરોધિની અચ્યુત વિદ્યાયોગતિ, સ્ત્રીવેદ, નપુંસકવેદ, દૌર્જાગ્યત્રિક, નીચૈર્ગોત્ર, એ સાત પ્રકૃતિનો મિશ્રાદિક ગુણગણે બંધ ન હોય, તેથી મિથ્યાત્વનું આંતરું ડત્કુષ્ઠું એકશો બત્રીશ સાગરોપમનું હોય. તેટલો કાલ. એ સાત પ્રકૃતિનો બંધ નિરંતરપણે હોય. તિહાં પ્રથમ ઢાશઠ સાગરોપમ જાજેરાં ત્રણ વેલા અચ્યુત દેવલોકના ગમનેં કરી સમ્યક્ત્વ કાલ પૂર્ણ કરે. વલી અંતર મુદ્ધૂત મિશ્ર ગુણગણે રહી, બીજી વેલા ઢાશઠ સાગરોપમ તેત્રીશ સાગરોપમાયુયેં વિજયાદિક અનુત્તર વિમાનેં બે વેલા અવતરવે કરી, સમ્યક્ત્વ કાલ પૂર્ણ કરે, એમ એકશો બત્રીશ સાગરોપમ અને મનુષ્યાયુ પૂર્વે કોડી ઇથક્ત્વેં અધિક કાલ લગે, મિથ્યાત્વ અને અનંતાનું બંધીને અજાવેં એની અચ્યુત વિદ્યાયોગત્યાદિક વિરોધિની પ્રકૃતિના બંધને અજાવેં અચ્યુત વિદ્યાયોગત્યાદિક સાત પ્રકૃતિનો સતતબંધ હોય ॥ ઇતિ સમુચ્ચયાર્થઃ ॥ ૬૦ ॥

અસુદ્ધસ્વગડ જાડ આગિડ, સંઘયણાદાર નિરયુજોય હગં ॥

ધિર સુજ જસ યાવર દસ, નપુ ઇઠી હજુઅલ મસાયં ॥ ૬૧ ॥

અર્થ—(અસુદ્ધસ્વગડ કે૦) એક અચ્યુત વિદ્યાયોગતિ અને (જાડ કે૦) અચ્યુત જજાતિ ચાર, એટલે એકેંડિય, બેંડિય, તેંડિય અને ચૌરેંડિય એ પાંચ પ્રકૃતિ, મિથ્યાત્વ ગુણગણે અંતર મુદ્ધૂતને આંતરે એની સપ્રતિપક્ષ પ્રકૃતિ બંધાય, તેથી અંતર મુદ્ધૂતનો સતતબંધ જાણવો, તેમજ (આગિડ કે૦) ન્યગ્રોધ, સાદિ, વામન, કુબ્જ અને હુંમ, એ પાંચ અચ્યુત આકૃતિ એટલે સંસ્થાન અને (સંઘયણ કે૦) રૂષ્ણનારાચ, નારાચ, અર્ધનારાચ, કીલિકા અને ઢેવડું, એ પાંચ અચ્યુત સંઘયણ, (આદાર કે૦)

कृष्टो तो आवलिना असंख्यातमा जागना समय प्रमाण असंख्याता पुञ्ज परावर्त्त जेटलुं जाणवुं, अने जघन्यतो एक समयनो जाणवो. जे जणी एक समय औदारिक शरीर बांधी वली समयांतरें परिणामे जेवें तद्विरोधिनी वैक्रियादिकने बांध तो होय, अने उत्कृष्टशी तो व्यवहाराशियें आवेलो जीव, जो थावरकाय पणे रहेतो उत्कृष्टो आवलीने असंख्यातमे जागें जेटला समय थाय, तेटला पुञ्ज परावर्त्त सूधी थावरपणुं जोगवे, तिहां निरंतरपणे औदारिकशरीर नामकर्मनो बंध करे, तेने वैक्रियादिक विरोधि प्रकृतिनो बंध नथी. ते जणी तिहां सततबंध कह्यो.

(सायछिइपुव्वकोडूणा के०) एक शातावेदनीयनो सतत बंध, जघन्यशी तो एक समय लगें होय. केम के वली समयांतरें परिणामजेवें अशाता पण बांधे, ते अपेक्षायें कहेवुं. तथा उत्कृष्टपणे निरंतर बंधतो आठ वर्षे कणी पूर्वकोडी जाणवी. केमके कोइक पूर्वकोडी आयुवालो जीव, आठ वर्ष उपरांत सर्व विरति पणुं लइने, द्वेपकश्रेणी पडिवजे. केवलज्ञान पामे, तेने प्रमत्तशुणठाणा उपरांत एनी विरोधिनी अशातावेदनीय प्रकृतिनो बंध नथी, तेथी तिहां निरंतर पणे एटला काल लगें एकज शातावेदनीय बांधे. ते अपेक्षायें जाणवुं. अन्यथा शाता अशातानो बंध तो अंतरमुहूर्त्ते परावर्त्त होय ॥ इति समुच्चयार्थः ॥ ५९ ॥

जलहि सयं पणसीयं, परघुस्सासे पणिंदि तस चउगे ॥

वत्तीसं सुढु विद्गइ, पुम सुजगतिगुच्चचउरंसे ॥ ६० ॥

अर्थ—(सयंपणसीयं के०) एम उकशोने पञ्चाशी (जलहि के०) सागरोपम उपर चार पल्योपम पूर्वकोडी पृथक्त्वे अधिक, (परघुस्सासेपणिंदितसचउगे के०) पराघातनाम, उद्धासनाम, पंचेंद्रियजाति, तथा त्रसनाम, बादरनाम, पर्याप्तनाम अने प्रत्वेकनाम. ए त्रस चतुष्क. एवं सात प्रकृतिनो उत्कृष्ट निरंतर बंधकाल जाणवो. जे जणी जातिचतुष्क तथा स्थावरचतुष्क ए आठ एनी विरोधिनी प्रकृति ठे ते एटला काल पर्यंत न बंधाय. ते वारें ए प्रकृति बंधाय, ते आवीरीतें के कोइ एक जीव उठ्ठी नरक पृथवीना बावीश सागरोपमायु जोगवी, अंतें सम्यक्त्व लही, मनुष्य जवें देशविरति लही, त्रण पल्योपम युगलीयानुं तथा तिहांशी एक पल्योपम देवायु जोगवी फरी, मनुष्यपणे संयम लइने त्रैवेयकें मियात्वीपणे एकत्रीश सागरोपम देवायु जोगवी अंत समयें सम्यक्त्व लही, फरी मनुष्यजवें चारिः३ लही, विजयादिक विमानें बे वखत तेत्रीश तेत्रीश सागरोप

માયુ જોગવતાં ઢાશઠ સાગરોપમ પર્યંત સમ્યક્ત્વ સ્પર્શી, પઢી મિશ્રજાવેં અંતર મુદ્ધૂર્ત રહી વલી બીજી વેલા ઢાશઠ સાગરોપમ સમ્યક્ત્વ કાલ, ત્રણ વચ્ચત બાવીશ સાગરોપમાયુયેં અચ્યુત દેવમાંહે ડપજવે કરી પૂર્ણ કરે. એમ એકશો પચ્ચાશી સાગરોપમ, ચાર પલ્યોપમ અને પૂર્વે કોઢી ઇથક્ત્વેં અધિક એટલો સાત પ્રકૃતિનો સતતબંધ જાણવો. અહીં કિહાંએક તો જવ પ્રત્યયેં કિહાંએક સમ્યક્ત્વ પ્રત્યયેં એ સાત પ્રકૃતિ બંધાય પણ એની વિરોધિની પ્રકૃતિ ન બંધાય.

(બંતીસં કે૦) એકશો ને બત્રીશ સાગરોપમ ડત્કુષ્ઠો સતતબંધ, આટલો પ્રકૃતિનો કરે, તેનાં નામ કહે ઢે. (મુદ્ધવિદ્ગડ કે૦) એક અજન વિદ્યાયોગતિ, (પુમ કે૦) પુરુષવેદ, (મુજનગતિગ કે૦) સૌજાગ્ય, સુસ્વર અને આદેય, એ સૌજાગ્યત્રિક. (ડચ્ચચરસે કે૦) ડચ્ચૈર્ગોત્ર, સમચતુરસ્રસંસ્થાન, એ સાત પ્રકૃતિનો નિરંતર બંધ. જાણવો. જે જણી એની વિરોધિની અજન વિદ્યાયોગતિ, સ્ત્રીવેદ, નપુંસકવેદ, દૌર્જાગ્યત્રિક, નીચૈર્ગોત્ર, એ સાત પ્રકૃતિનો મિશ્રાદિક ગુણગણે બંધ ન હોય, તેથી મિથ્યાત્વનું આંતરું ડત્કુષ્ઠું એકશો બત્રીશ સાગરોપમનું હોય. તેટલો કાલ. એ સાત પ્રકૃતિનો બંધ નિરંતરપણે હોય. તિહાં પ્રથમ ઢાશઠ સાગરોપમ જાજેરાં ત્રણ વેલા અચ્યુત દેવલોકના ગમનેં કરી સમ્યક્ત્વ કાલ પૂર્ણ કરે. વલી અંતર મુદ્ધૂર્ત મિશ્ર ગુણગણે રહી, બીજી વેલા ઢાશઠ સાગરોપમ તેત્રીશ સાગરોપમાયુયેં વિજયાદિક અનુત્તર વિમાનેં બે વેલા અવતરવે કરી, સમ્યક્ત્વ કાલ પૂર્ણ કરે, એમ એકશો બત્રીશ સાગરોપમ અને મનુષ્યાયુ પૂર્વે કોઢી ઇથક્ત્વેં અધિક કાલ લગેં, મિથ્યાત્વ અને અનંતાનું બંધીને અજાવેં એની અજન વિદ્યાયોગત્યાદિક વિરોધિની પ્રકૃતિના બંધને અજાવેં અજન વિદ્યાયોગત્યાદિક સાત પ્રકૃતિનો સતતબંધ હોય ॥ ઇતિ સમુચ્ચયાર્થઃ ॥ ૬૦ ॥

અસુદ્ધસ્વગડ જાડ આગિડ, સંઘયણાદાર નિરયુજોય હગં ॥

થિર સુજ જસ યાવર દસ, નપુ ઇહી હજુઅલ મસાયં ॥ ૬૧ ॥

અર્થ—(અસુદ્ધસ્વગડ કે૦) એક અજન વિદ્યાયોગતિ અને (જાડ કે૦) અજન જાણતિ ચાર, એટલે એકેંડિય, બેંડિય, તેંડિય અને ચૌરિંડિય એ પાંચ પ્રકૃતિ, મિથ્યાત્વ ગુણગણે અંતર મુદ્ધૂર્તને આંતરે એની સપ્રતિપક્ષ પ્રકૃતિ બંધાય, તેથી અંતર મુદ્ધૂર્તનો સતતબંધ જાણવો, તેમજ (આગિડ કે૦) ન્યગ્રોધ, સાદિ, વામન, કુલ્લ અને હુંમ, એ પાંચ અજન આકૃતિ એટલે સંસ્થાન અને (સંઘયણ કે૦) રૂપજનારાચ, નારાચ, અર્દનારાચ, કીલિકા અને ઢેવકું, એ પાંચ અજન સંઘયણ, (આદાર કે૦)

આહારક શરીર અને આહારકાંગોપાંગ, એ આહારકદિક. (નિરયુજોયડું કે૦) નરકગતિ, નરકાનુપૂર્વો, એ નરકદિક તથા યદ્યોતનામ અને આતપનામ એ યદ્યોત દિક એ સર્વે એકવીશ પ્રકૃતિનો સતતબંધ, અંતર મુદૂર્ત્ત લગે મિથ્યાત્વ અને સાસ્વાદ ન ગુણગણે હોય. અહીંઆં આહારકદિકનો બંધ મિથ્યાત્વ તથા સાસ્વાદન, એ વે ગુણ ગણે ન જાણવો તથા (ચિર કે૦) એક સ્થિર. વીજી (સુજ કે૦) શુજ, ત્રીજી (જસ કે૦) યજઃકીર્તિ, (ધાવરદસ કે૦) સ્થાવર દશકો, એ તેર પ્રકૃતિ પણ સપ્રતિપદ્ધ મિથ્યાત્વે વંધાય, તેથી એનો અંતરમુદૂર્ત્ત લગે ઉત્કૃષ્ટો સતતબંધ જાણવો. તથા (નપુઙ્ ણી કે૦) નપુંસકવેદ અને સ્ત્રીવેદ, એ વે મોહનોયની પ્રકૃતિ પણ અંતર મુદૂર્ત્ત અંતર મુદૂર્ત્ત પરાવર્તે મિથ્યાત્વે વંધાય. એવં ઠગ્રીશ પ્રકૃતિ થઈ તથા (હુજુઅલ કે૦) હાસ્ય અને રતિ તથા શોક અને અરતિ, એ વે યુગલની પ્રકૃતિ પણ બંધવિરોધિની જણી ઠઠા ગુણગણા લગે પરાવર્તે અંતર મુદૂર્ત્ત પ્રમાણ બાંધે, જો પણ સાતમે અને આઠમે ગુણગણે નિઃપ્રતિપદ્ધપણે હાસ્ય અને રતિ એ એક યુગલ વંધાય હે, તો પણ એ વે ગુણગણાનો કાલ અંતર મુદૂર્ત્તનો હોય. તથા (મસાયં કે૦) અશાતાવેદનીય પણ શાતાવેદનીયને પરાવર્તે અંતર મુદૂર્ત્ત પ્રમાણ, ઠઠા ગુણગણા સુધી વંધાય. એ એકતાલીશ પ્રકૃતિનો એક સમયથી માંમીને ઉત્કૃષ્ટો અંતર મુદૂર્ત્ત લગે સતતબંધ હોય. જે જણી એ અધ્રુવવંધિની પરાવર્તે માન પ્રકૃતિહે તે વીજી પોતાની વિરોધિની પ્રકૃતિના વંધસામગ્રીને સદ્ભાવે અંતર મુદૂર્ત્ત પરાવર્તે વંધાય.

આમાં સ્થિર, શુજ અને યજઃ, એ ત્રણની વિરોધિની અસ્થિર, અશુજ અને અયજઃ. એ ત્રણનો વંધ ઠઠા ગુણગણા સુધી હોય. તિહાં લગે પરાવર્તે અંતરમુદૂર્ત્ત પર્યંત સતતબંધ જાણવો. આગલે ગુણગણે જો પણ એ વિરોધિની પ્રકૃતિનો વંધ ન થી, તો પણ દશમા ગુણગણા લગે કેવલ યજઃકીર્તિનો વંધ હે. તે પણ અંતર મુદૂર્ત્ત લગે જાણવો. તેથી સર્વ ગુણગણે એકજ અંતર મુદૂર્ત્ત પર્યંત વંધ હોય ॥૬૧॥

સમયા દંત મુદૂર્ત્ત, મણુ હ્રા જિણ વડ્ડર ઝરલુવંગેસુ ॥ તિત્તી સય
રા પરમો, અંત મુદૂલહુવિ આઠ જિણા ॥૬૨॥ ઇતિ સ્થિતિવંધઃ ॥

અર્થ- એ પૂર્વોક્ત એકતાલીશ પ્રકૃતિનો (સમયાદંતમુદૂર્ત્ત કે૦) એક સમયથી લડને અંતર મુદૂર્ત્ત લગે સતતબંધ હોય. તેમજ (મણુહ્રા કે૦) મનુષ્યદિક, (જિણ કે૦) જિનનામ, (વડ્ડર કે૦) વજ્રરૂપજનારાચસંધયણ, (ઝરલુવંગેસુ કે૦) ઔદારિકાંગોપાંગ, એ પાંચ પ્રકૃતિનો (તિત્તીસયરાપરમો કે૦) તેત્રીશ સાગરોપ

મ ઝટ્કુષ્ટ સતતબંધ હોય, તથા (અંતમુદૂર્ત્તજદુવિ કે૦) અંતર મુદૂર્ત્ત પ્રમાણ જઘન્યથી પણ સતતબંધ (આઝજિણા કે૦) ચાર આયુઃકર્મની પ્રકૃતિ અને પાંચ મું જિનનામકર્મનું પણ હોય ॥ ૬૨ ॥

એ પૂર્વોક્ત, એકતાલીશ પ્રકૃતિનો એક સમયથી માંદીને અંતર મુદૂર્ત્ત લગેં નિરંતરબંધ હોય જે જણી અધ્રુવબંધિની હે તે માટે તે પઢી અવશ્ય પરાવર્ત થાય.

મનુષ્યગતિ, મનુષ્યાનુપૂર્વી, જિનનામકર્મ, વજ્રરૂષજનારાચસંઘયણ અને ઔદારિકાંગોપાંગ, એ પાંચ પ્રકૃતિનો નિરંતરપણે બંધ હોય તો ઝટ્કુષ્ટથી તેત્રીશ સાગરોપમ પર્યંત હોય, જે જણી કોઈ અનુત્તર મુરને મનુષ્ય પ્રાયોગ્ય પ્રકૃતિ નો બંધ હે, તેથી તે સદા કાલ ચોથે ગુણગણે હોય. તે જણી તેહને જવ પ્રથમ સમયથી માંદીને તેત્રીશ સાગરોપમના ઢેહા સમય લગેં એની વિરોધિની નરકદિક, તિર્યચદિક, દેવદિક, વૈક્રિયદિક, અને પાંચ અશ્વજ, સંઘયણાદિકનો જવ પ્રત્યયેજ બંધ ન હોય તથા જિનનામની વિરોધિની પ્રકૃતિ કોઈ નથી. તેથી તે પણ સમ્યક્પ્રત્યયે કરી, તેત્રીશ સાગરોપમ લગેં નિરંતરપણે બંધાય. અહીંઆં પણ એક જિનનામ વિના શેષ ચાર પ્રકૃતિનો જઘન્ય બંધ સમય માત્ર હે. ઉપરાંત પરિણામ જેદેં વિરોધિની પ્રકૃતિ બાંધે, તે અપેક્ષાયેં લેવો. તથા પૂર્વે ચાર આયુનો નિરંતર બંધ કહ્યો હે. તે મતેં ચાર આયુનો તથા જિનનામનો જઘન્યપદે પણ અંતર મુદૂર્ત્તમાત્ર સતત બંધ હોય, પણ તે ઝટ્કુષ્ટની અપેક્ષાયેં તો જઘન્યબંધ મુદૂર્ત્ત વિશેષ હીન પણે જાણવો. જે જણી અંતર મુદૂર્ત્તના અસંખ્યાતા જેદ હે. માટે જિનનામનો જઘન્ય સતત બંધ અપેક્ષાયેં ઉપશામ શ્રેણીથી પઢતાં આતમા ગુણગણાને ઉપાસ્ય જાગેં આવતો જિનનામ બંધ કરતો આવમું, સાતમું ગુણગણું સ્પર્શી વલી શ્રેણી ચઢતાં આવમાને અંત્યજાગેં જિનનામનો અબંધક થાય તેની વચમાનો અંતર મુદૂર્ત્ત બંધક હોય. એ રીતે ઝટ્કુષ્ટ તથા જઘન્યથી મૂલ પ્રકૃતિ તથા ઉત્તર પ્રકૃતિનો સ્થિતિબંધ અને એ સ્થિતિબંધના સ્વામી તથા સાદિ અનાદ્યાદિક ચાર જેદ, ચૌદ જીવજેદેં સ્થિતિસ્થાનકનું અલ્પબદ્ધત્વ, યોગસ્થાનકનું અલ્પબદ્ધત્વ, સ્થિતિબંધનું જઘન્ય અને ઝટ્કુષ્ટ આંતરું તથા અધ્રુવબંધિની પ્રકૃતિના જઘન્ય ઝટ્કુષ્ટ સતતબંધ કહ્યા ॥ ૬૩ ॥

હવે અનુજાગ ઇટલે રસબંધ કહેવાનો અવસર હે, તે માટે તેની વ્યાખ્યા કરે હે. તિહાં પ્રથમ અનુજાગનું સ્વરૂપ કહે હે. તિહાં સર્વ જઘન્ય કર્મ વર્ગણાને વિપે પણ સર્વ જીવથી અનંત ગુણા પરમાણુ હોય. વલી એકેકા પરમાણુઅને વિપે પણ જઘન્ય પદેં સર્વ જીવથી અનંત ગુણા રસવિજાગ પલિહેદ હોય જે રસનો જા

ग केवलीनी बुद्धिरूप शस्त्रं करी पण आय नहीं, एटले केवली पण जे रसनो विजाग कढी न शके, ते अविजाग पलीठेद एने जावाणु कहीयें. तिहां एक इव्य परमाणु सर्व जीवथी अनंत गुणा रसाविजागें युक्त तेना सरस्वाज जे बीजा परमाणु तेनो समुदाय ते समान जातिय माटें प्रथम एक वर्गणा कहीयें. ते थकी वली एक रसाविजागें अधिक परमाणुनो समुदाय तेनी बीजी वर्गणा जाएवी. एम एकेका रसाविजागें चढता चढता परमाणु तेना समुदाय समुदायनी एकेकी वर्गणा करता जइयें, ते अजव्य जीवथी अनंत गुणी अने सिद्धजीवना अनंतमा जाग परिमाण निरंतर वर्गणानो समुदाय ते प्रथमस्पर्धक होय. जे जणी प्रथम स्पर्धकनी उत्कृष्टी वर्गणायें जे रसाविजाग ठे. ते थकी एक बे त्रण संख्याता त था असंख्याता अविजाग पलीठेद वधतां परमाणु न पामीयें. परंतु सर्व जीव थकी अनंतगुणे रसाविजागें वधता परमाणु तेनो समुदाय ते बीजा स्पर्धक नी प्रथम वर्गणा जाएवी. वली तेथी एक रसाविजागें वधती बीजी वर्गणा. एम वली एकेका रसाविजागें वधती वधती जेवारें अजव्य जीवथी अनंत गुणी वर्ग णानो समुदाय थाय, तेवारें बीजो स्पर्धक होय. ते बीजा स्पर्धकनी उत्कृष्ट वर् गणायी वली सर्व जीवथकी अनंतगुणा रसाविजागें वधता परमाणुनो स मुदाय ते बीजा स्पर्धकनी प्रथम वर्गणा. ते थकी वली एक रसाविजागें वधता परमाणुना समुदायनी बीजी वर्गणा. एम वली पण अजव्य जीवथकी अनंत गु णी वर्गणानो समुदाय थाय, तेवारें बीजो स्पर्धक थाय, एवा अजव्य जीव थ की अनंतगुणा स्पर्धकें एक अनुजाग एटले रसतुं स्थानक होय. अंहीं सघला स्पर्धकने आंतरे सर्वजीवथी अनंतगुणी शून्य वर्गणा ठे.

ते हवे सूक्ष्म अग्निकायना जीवथी तेनो कायस्थिति काल असंख्यातगुणो ठे. ते थकी पण असंख्यात गुणां अनुजाग स्थानक थाय. तिहां एक कंमक मात्र अनंतजाग वृद्धि स्थानक (१) पढी बीजो वली असंख्यात जाग वृद्धिस्थानक. (२) एम कंमक मात्र स्थानकने आंतरें, आंतरें, एकेक असंख्यात जाग वृद्धिस्थानक जेतां कंमक वर्ग प्रमाण स्थानकें संख्यात जाग वृद्धिस्थानक. (३) कंमक घन प्रमा ण स्थानकें संख्यात गुणवृद्धिस्थानक. (४) कंमकवर्ग वर्ग प्रमाण स्थानकें अ संख्यात गुणवृद्धिस्थानक. (५) कंमक घन घन प्रमाण स्थानकें अनंतगुण वृद्धि स्थानक. (६) तेवे कंमकें पटस्थान वृद्धिपणे होय. अंहींथां मूढमतिने समजा ववा जणी कल्पनायें सर्व जीवथी अनंत गुणाने एकशो लेखवीयें, ते एकादि

कें वधती अजव्यथकी अनंत गुणाने पांच, लेखवीयें. एटले एकशे उपर एकादिथी पांच पर्यंत प्रथम स्पर्धक, पढी बरें उपर एकादिथी पांच पर्यंत बीजो स्पर्धक, त्रण्णें उपर एकादिथी पांच पर्यंत त्रीजो स्पर्धक, चारणें उपर एकादिथी पांच पर्यंत चोथो स्पर्धक, एनी स्थापना सविस्तर कर्म पयडीथी जाणवी.

अहींआं रागादिकने वश थको जीव, सिद्धने अनंतमे जागें अने अजव्य थ की अनंतगुणा एटला परमाणुयें निष्यन्न कर्मस्कंधना दलिया जूदा जूदा समय, समय ग्रहण करे ठे. ते दलीयाने विपे परमाणु दीठ कपाय विशेषथकी सर्व जीवथकी अनंत गुणा अनुनाग एटले रस विनागना पलिबेद होय. तेनी सद्दे प व्याख्या करी. हवे आगल सूत्रें कहे ठे.

तिवो असुह सुहाणं, संकेस विसोद्धिउ विवक्लयनु ॥

मंदरसो गिरि महिरय, जलरेहा सरिस कसाएहिं ॥६३॥

अर्थ—(असुह के०) अशुज जे पाप प्रकृति तेनो मागे कडवो रस लींबडादिकनो रस जेम सहेजनो एक ठाणीउ ते कटुक रस होय, ते अग्नि उपरें काढतां शेरनो अर्धशेर रहे, ते कटुकतर वेठाणीउ रस जाणवो, अने शेरनो त्रीजो जाग रहे, ते त्रिठाणीउ रस, कटुकतम जाणवो अने शेरनो पाशेर रहे, ते (तिवो के०) तीव्ररस चोठाणीउ अति कटुकतम होय. तेमज (सुहाणं के०) शुज जे पुण्य प्रकृति तेनो रस, शेलडीनी परें मधुर. जेम शेलडीनो एकठाणीउ रस सहेजनो मिष्ट, वेठाणीउ मिष्टतर, त्रिठाणीउ मिष्टतम, चोठाणीउ अत्यंत मिष्टतम. वली तेहीज मीठा रस मांहे एक चळु पाणी घालतां मंद थाय. पशली नर पाणी घालतां मंदतर थाय. करवो, मोरीउ मात्र पाणी घालतां मंदतम थाय. घडो पाणी जेलतां अत्यंत मंदतम थाय. एम कडवामां पण कटुक पणुं मंद, मंदतर, मंदतम, तथा अत्यंत मद होय. एम अनेक जेद रसने बंधें तथा उदयें होय. ए रसतुं तरतम पणुं कषा थने तारतम्यपणे होय जेजणी मंद कषायें पाप प्रकृति मंदरस पणे बांधी होय. तेने वली कपायनी तीव्रतायें, तीव्ररस पणे अशुज अथ्यवसायें करी जोगवे. तेमज वली शुज अथ्यवसायें करी जोगवे तो जे प्रकृति तीव्ररसपणे बांधी होय, तेने पण मंदरसें करी जोगवे, एटले ब्याशी पाप प्रकृतिनो उत्कृष्ट कटुकरस चोठाणीउ ते (संकेस के०) अत्यंत संक्षेपें तीव्र कषायोदयें करी अत्यंत कटुक चोठाणीउ रस वंधाय अने शुज बेतालीश पुण्यप्रकृतिनो रस, कषायोदय मंदतारूप

(વિસોહિત કે ૦) અતિવિશુદ્ધાધ્યવસાયે કરી ચોઠાણીં રસ અતિ મીઠો બંધાય, અને (વિવક્ષ્યત કે ૦) એથી વિપરીત પણે એટલે સંક્લેશની મંદતાયે અને વિશુદ્ધિની વૃદ્ધિયે બ્યાશી પાપ પ્રકૃતિનો (મંદરસો કે ૦) મંદ, મંદતર, મંદતમ, અને અતિમંદતમરસ બંધાય અને વિશુદ્ધાધ્યવસાયની હાણીયે મલિનપરિણામની વૃદ્ધિયે બેંતાલીશ પુણ્યપ્રકૃતિનો રસ, મંદ, મંદતર, મંદતમ બંધાય. તથા તેમજ શુન પ્રકૃતિની ઝડ્ઝના પણ વિશુદ્ધાધ્યવસાયે હોય અને અશુનપ્રકૃતિની ઝડ્ઝના સંક્લેશાધ્યવસાયે હોય. તેમ શુનપ્રકૃતિની રસાપવર્તના શુનપરિણામે હોય અને અશુન પ્રકૃતિની રસાપવર્તના અશુનપરિણામે હોય.

(ગિરિ કે ૦) પર્વતની રાય સરસ્વો અનંતાનુબંધીં ક્રોધ, તેમ અનંતાનુબંધી આ માનાદિક પણ લેવા. તેના ઝડયે અતિસંક્લિષ્ટ મિલન પરિણામી જીવ, પાપ પ્રકૃતિનો અતિકટુક ચોઠાણીં રસ બાંધે તો પણ બેંતાલીશ પુણ્યપ્રકૃતિનો બેઠાણીં રસ બાંધે. જે નળી શુન પ્રકૃતિનો એકઠાણીં રસ બંધાય નહીં, માટેં બેઠાણીં કહ્યો, અને ઝડયમાં એકઠાણીં પણ હોય. તે વારેં અતિસંક્લેશે કરી બેઠાણીં રસ, તેને એકઠાણીં કરી ઝડીરે વેઢે.

તથા (મહિ કે ૦) તલાવમધ્યે પાણી શુકાણા પઢી માટીની રાય તે સરી સ્વો અપ્રત્યાસ્થનીં ક્રોધ જાણવો. તેમજ અપ્રત્યાસ્થાનીઆ માનાદિક ત્રણ પણ લેવા. તેના ઝડયે સંક્લેશપરિણામે શુન તથા અશુન પ્રકૃતિનો રસ ત્રિઠાણીં બંધાય પણ એટલું વિશેષ જે, ચઢતે પરિણામે શુન પ્રકૃતિનો રસ બંધાય, અને પઢતે પરિણામે અશુન પ્રકૃતિનો રસ બંધાય. એક સ્થાનકમધ્યે પણ ચઢતાં પઢતાં રસસ્થાનક અસંસ્થાતાં અસંસ્થાતાં ઢે.

તથા (રય કે ૦) રજ એટલે ધૂલમાંહેલી રેસા તે સરસ્વો પ્રત્યાસ્થાનીં ક્રોધ જાણવો. તેમજ પ્રત્યાસ્થાનીઆ માનાદિક ત્રણ પણ લેવા. તેના ઝડયથી પાપ પ્રકૃતિનો બેઠાણીં અને પુણ્યપ્રકૃતિનો ચોઠાણીં રસ બંધાય, તેમધ્યે મંદરસ બાંધે.

તથા (જલરેહાસરિસ કે ૦) પાણીની રેસા સરસ્વો સંજ્વલન ક્રોધ તેમજ માનાદિક પણ લેવા. એના ઝડયે પુણ્યપ્રકૃતિનો તીવ્ર ચોઠાણીં રસ બંધાય અને પાપપ્રકૃતિનો એકઠાણીં રસ બંધાય. એ રીતેં અશુન પ્રકૃતિનું અનંતાનુબંધીયે અપ્રત્યાસ્થાનીએ, પ્રત્યાસ્થાનીએ તથા સંજ્વલને (કસાઈં કે ૦) કષાયે કરી અનુક્રમેં ચોઠાણીં, ત્રિઠાણીં, બેઠાણીં, એકઠાણીં, રસબંધ થાય. તથા શુન પ્રકૃતિનો

સંઘ્વલને પ્રત્યાઘ્યાનીએ, અપ્રત્યાઘ્યાનીએ. અનંતાનુબંધીએ, કરી ચોઠાણીઆદિક અનુક્રમે રસ બંધાય, તે કહે છે ॥ ૬૩ ॥

ચઠ ઠાણાઈ અસુહો, સુહ્રદા વિગ્ધ દેસ આવરણા ॥

પુમ સંજલણિગ હુ તિ ચઠ, ઠાણ રસા સેસ હુગમાઈ ॥ ૬૪ ॥

અર્થ—(ચઠઠાણાઈઅસુહો કે) ગિરિરેઘા સમાન અનંતાનુબંધીઆ કષાયે કરીને અશુન પ્રકૃતિનો રસ ચોઠાણીઠં બંધાય, ધૃતવીરેઘા સમાન અપ્રત્યાઘ્યાનીયા કષાયે કરી અશુન પ્રકૃતિનો રસ, ત્રિઠાણીઠં બંધાય, રજરેઘા સમાન પ્રત્યાઘ્યાનીયા કષાયે કરી અશુન પ્રકૃતિનો રસ બેઠાણીઠં બંધાય, જલરેઘા સમાન સંઘ્વલન કષાયે કરીને અશુનપ્રકૃતિનો રસ એક ઠાણીઠં બંધાય, અને (સુહ્રદા કે) શુન પ્રકૃતિનો રસ, ઇથી અન્યથા કહેવો, એટલે જલરેઘા અને રજરેઘા સમાન સંઘ્વલન તથા પ્રત્યાઘ્યાનીઆ કષાયે કરીને શુનપ્રકૃતિનો રસ ચોઠાણીઠં બંધાય, ધૃતવીરેઘા સમાન અપ્રત્યાઘ્યાનીઆ કષાયે કરીને શુન પ્રકૃતિનો રસ ત્રિઠાણીઠં બંધાય, ગિરિરાય સમાન અનંતાનુબંધીયા કષાયે કરીને શુનપ્રકૃતિનો રસ બેઠાણીઠં બંધાય. અને એકઠાણીઠં રસતો શુન પ્રકૃતિનો નજ બંધાય. હવે જે પ્રકૃતિનો જેટલે પ્રકારે રસ બંધાય, તે કહે છે.

(વિગ્ધ કે) પાંચ અંતરાય, (દેસઆવરણા કે) કેવલદિક વર્જીને શેષ ચાર જ્ઞાનાવરણીય તથા ત્રણ દર્શનાવરણીય, એવં સાત. (પુમ કે) પુરુષવેદ, (સંજલણ કે) ચાર સંઘ્વલના કષાય, એવં સત્તર પ્રકૃતિનો રસ (હુ કે) એકઠાણીઠં, (હુ કે) બેઠાણીઠં, (તિ કે) ત્રિઠાણીઠં, (ચઠઠાણરસા કે) ચાર ઠાણીઠં રસ પણ બંધાય. એટલે એ સત્તર પ્રકૃતિનો રસ, ચાર પ્રકારે બંધાય. તેમધ્યે એનો એકઠાણીઠં રસ તો નવમા ગુણઠાણાના સંખ્યાતા જાગ ગયા પછી બંધાય. અને તેથી નીચેના ગુણઠાણે બેઠાણીઆ, ત્રિઠાણીઆ, અને ચોઠાણીઆ રસ બંધાય અને એ સત્તર પ્રકૃતિથી (સેસહુગમાઈ કે) શેષ રહી જે એકશો ત્રણ પ્રકૃતિ, તેનો બેઠાણીઆદિક રસ બંધાય પણ એકઠાણીઠં રસ, ન બંધાય. જે જણી તેમધ્યે અશુન પાપ પ્રકૃતિ પાંશવ છે, તે તો નવમે ગુણઠાણે બંધાતીજ નથી, તેથી તેનો એકઠાણીઠં રસ ન હોય. એમાંથી જો પણ કેવલ જ્ઞાનાવરણીય તથા કેવલ દર્શનાવરણીય, એ બે પ્રકૃતિનો નવમે અને દશમે ગુણઠાણે વંધ છે. તથાપિ તે બે પ્રકૃતિ, સર્વ યાતિની છે તેનો રસ, એકઠાણીઠં ન હોય અને બેંતાલીશ પુણ્ય પ્રકૃતિનો રસ તો એકઠાણીઠં નજ બંધાય. જે

જાણી અસંખ્યાતા લોકાકાશ પ્રદેશ પ્રમાણ સંક્લેશનાં સ્થાનક છે તેથીકી કાંઈ એક જા
જેરાં વિદ્યુદિનાં સ્થાનક છે. એવે યદ્યપિ તુલ્ય છે તથાપિ તેમાંહે વિદ્યુદિ સ્થાનક કાં
ફક અધિક છે જે માટેં ઉપશમશ્રેણીયેં વિદ્યુદિ સ્થાનકેં ચહે છે અને પડતો પણ તે
ટલેજ સંક્લેશ સ્થાનકેં પાઠો ઇતરે છે એટલે તુલ્ય છે. ચઢવાનાં જેટલાં વિદ્યુદિ સ્થાન
ક, તેટલાંજ ઇતરતાં સંક્લેશસ્થાનક હોય, જેમ પ્રાસાદ ઉપર ચઢવાનાં જેટલાં પગથી
આં તેટલાંજ ઇતરવાનાં પણ પગથીઆં હોય પણ કૂપકશ્રેણીના જે વિદ્યુદિના અ
ધ્યવસાય સ્થાનકેં ચહે છે, તે પાઠો ઇતરતો નથી. તેથી સંક્લેશસ્થાનક તેટલાં
ઊંઠાં હોય, અને વિદ્યુદિસ્થાનક અધિક છે તિહાં અતિવિદ્યુદિસ્થાનકેં ઇજ પ્રકૃ
તિનો ચોઠાણીં રસ બંધાય અને અત્યંત સંક્લેશસ્થાનકેં ઇજ પ્રકૃતિનો વંધ ન
હોય, અને નરકપ્રાયોગ્ય બાંધતાં અત્યંત સંક્લેશેં વૈક્રિય, તૈજસ અને કાર્મણાદિ
ક જે ઇજ પ્રકૃતિ બંધાય છે તે પણ તથા સ્વજાવેં બેઠાણીઆરસેં બંધાય, પણ એ
કઠાણીઆ રસેં ન બંધાય, તથા પૂર્વે સંજ્વલન કપાયોદયેં કરી પાપ પ્રકૃતિનો એકઠા
ણીં રસ બંધાય. એમ કહ્યું તે પણ સ્થૂલનયેં કહ્યું. જે જાણી સંજ્વલને ઉદયેં પાપ
પ્રકૃતિનો બેઠાણીં પણ રસબંધ હોય. એ રીતેં સ્થાનક, પ્રત્યય, પ્રરૂપણા કહી ॥૬૪॥

હવે ઇજાઇજ રસનું સ્વરૂપ કહે છે.

નિબુ ઇજુરસો સહજો, હુ તિ ચઝ જાગ કઢિ ફક્ક જાગં તો ॥

ફગ ઠાણાઈ અસુહો, અસુહાણ સુહો સુહાણં તુ ॥ ૬૫ ॥

અર્થ—(નિબુ ઇજુરસો સહજો કે) લીંબડાનો રસ સહેજેં કઢવો હોય અને ઇજુ
એટલે રોલડીનો રસ, સહેજેં સ્વજાવેં મીઠો હોય તેમ પાપપ્રકૃતિનો રસ સહેજેં ક
ઢવો અતિ ઉદેગદેતુ હોય, તે એકઠાણીં કહીયેં અને બેંતાલીશ પુણ્ય પ્રકૃતિનો
રસ સહેજેં ઇષ્ટ આનંદદેતુ હોય તે એકઠાણીં કહિયેં. તિહાં દૃષ્ટાંત કહે છે.
(હુતિચઝજાગકઢિફક્કજાગંતો કે) બે જાગનો રસ કાઢી ઝકાલીને એક જાગનો
રાખીયેં તેને બે ઠાણીં કહીયેં, ત્રણ જાગનો કાઢી ઝકાલીને એક જાગનો રાખી
યેં તેને ત્રિઠાણીં કહિયેં અને ચાર જાગનો કાઢી ઝકાલીને એકજાગનો રાખીયેં,
તેને ચોઠાણીં કહીયેં. એટલે લીંબડાના સહેજના એક રોર રસને અગ્નિ ઉપર કા
ઢતાં અર્ધરોર રહે તે ઘણો કઢવો હોય. તેમ વ્યાશી પાપપ્રકૃતિનો બે ઠાણીં રસ
કટુકતર અનિષ્ટતર હોય, રોલડીનો રસ કાઢતાં એકઠાણીં અર્ધરોર માત્ર રહે
તે મિષ્ટતર ઇષ્ટતર હોય. તે બે ઠાણીં રસ જાણવો તથા જે કાઢતાં રોરનો ત્રીજો

નાગ માત્ર રહે તે ત્રિગાળીઠ રસ હોય તે વ્યાજી પાપ પ્રકૃતિનો રસ કટુકતમ, અનિષ્ટતમ હોય. બેંતાલીશ પુણ્ય પ્રકૃતિનો રસ મિષ્ટતમ ઇષ્ટતમ ચિત્ત પ્રસન્નતાનો હેતુ હોય. તે ત્રિગાળીઠ રસ જાણવો તથા જે રસ કાઢતાં થકાં શેરનો પા શેર માત્ર રહે તે ચોગાળીઠરસ હોય, તે પુણ્ય પ્રકૃતિનો તો શુજ અત્યંત મિષ્ટતમ, અત્યંત ઇષ્ટતમ, આનંદહેતુ હોય. અને પાપ પ્રકૃતિનો અત્યંત કટુકતમ, અત્યંત અનિષ્ટતમ, મહાવદેગ હેતુ ચોગાળીઠ રસનો વદય હોય. એ મૂઢમતિને સમજાવવા હેતુર્યે દૃષ્ટાંત કહ્યા. અન્યથા કર્મદલને વિષે તો અનંત રસજેદ હોય બે.

(શગજાણાઈઅસુહો કે) એ રીતે અશુજ પ્રકૃતિનો રસ, એકગાળીઠરસ તે (અસુહાણ કે) અશુજ પણે વધતો લેવો અને (સુહોસુહાણું કે) શુજ પ્રકૃતિનો રસ, શુજ મીઠો વધતો જાય માટે શુજપણે વધતો લેવો. અહીંઆં તુ શબ્દે વિશેષણ કહે બે.

પુરુષવેદાદિક સત્તર પ્રકૃતિના એકગાળીઠ રસ સ્પર્શક અસંખ્યાતા બે. તેમધ્યે જઘન્ય રસ સ્પર્શક પણ અસંખ્યાતા બે. તેહ સહજ જઘન્યરસ સ્પર્શક તે લીંબડાના રસ સમાન જાણવા. તેથી બીજો રસ સ્પર્શક અનંતગુણ રસાવિનાગેં અધિક જાણવો. એમ અનંતગુણ રસાવિનાગેં વધતાં વધતાં અસંખ્યાતા રસ સ્પર્શક એકગાળીઠ રસના હોય. તે થકી અનંતગુણવીર્ય વાલા બે ગાળીઠ રસના અસંખ્યાતા સ્પર્શક હોય, તેથી અનંતગુણવીર્યવાલા ત્રિગાળીઠ રસના અસંખ્યાતા રસ સ્પર્શક હોય, તેથી અનંતગુણવીર્યવાલા ચોગાળીઠ રસના અસંખ્યાતા રસસ્પર્શક હોય.

કેવલજ્ઞાનાવરણીય પ્રમુખ સર્વ ધાતિની વીશ પ્રકૃતિના રસ સ્પર્શક, એકગાળીઠ રસ ન હોય અને દેશધાતિની પ્રકૃતિના ચત્તગાળીઠ તથા ત્રિગાળીઠ રસવાલા તે સર્વધાતિના રસસ્પર્શક જાણવા. અને બેગાળીઠ રસવાલા પણ કેટલાએક વત્કણ રસવાલા તે સર્વ ધાતિના જાણવા. તથા મંદ રસવાલા તે દેશધાતિના રસ સ્પર્શક જાણવા તથા એકગાળીઠ રસવાલા જે સ્પર્શક હોય, તે દેશધાતિ જ જાણવા. તે સ્પર્શક સ્વરૂપે કઢાની પેરેં સ્થૂલ ઢિહવંત હોય અને કોણેક કં બલના વિવરની પેરેં મધ્ય ઢિહવંત હોય અને કોણેક, સૂક્ષ્મવસ્ત્રની પેરેં ઢિહવંત લૂચા મલીન હોય અને જે સર્વધાતિના રસ સ્પર્શક હોય, તે ત્રાંવાના પત્રાની પેરેં નિશિઢિહવંત ધૃતની પેરેં ચીકણા હોય. તે અવસ્થાની પેરેં નિર્મલ એવા જે જ્ઞાનાદિક આત્માના ગુણ આવરવા યોગ્ય બે. તે સર્વ આવરે.

અને બેંતાલીશ પુણ્યપ્રકૃતિનો રસ જઘન્ય પણે એક ગાળીઠ ન હોય માટે બે ગાળીઠ સદેજેં શેલડીના રસ સરસો જઘન્ય રસસ્પર્શક હોય તેથી અનંતગુણ વૃ

द्विगत रसें बीजो स्पर्द्धक एम अनंतं अनंतगुणवृद्धियें वेगणीए रस स्पर्द्धकें असंख्यात स्थानक पूर्ण थाय. तेथकी वली अनंतगुणवीर्य वधतां वधतां असंख्याता रस स्पर्द्धक त्रिगणीआना जाणवा तेथकी अनंतगुण वीर्य वृद्धिगत चवगणीआ रसस्पर्द्धक, तेपण असंख्याता जाणवा. ए सौ अघातिआ जाणवा. एम घाति तथा अघाति ए एक स्थानकादिक रसनी अपेक्षायें होय ॥ इति ॥ ६५ ॥
॥ अथोत्कृष्टरसबंधस्वामिन आह ॥ हवे उत्कृष्ट रसबंधना स्वामी देखावे ठे.

तिव मिग थावरायव, सुर मिह्ना विगल सुद्धुम निरय तिगं ॥

तिरि मणु आउ तिरिनरा, तिरिछग ठेवठ सुर निरया ॥ ६६ ॥

अर्थ—(मिगथावरायव के०) एकेंद्रियजाति, स्थावरनाम अने आतपनाम, ए त्रण प्रकृतिनो (तिव के०) तीव्र एटले चोगणीउं उत्कृष्ट रसबंध (सुरमिह्ना के०) ईशान देवलोक पर्यंतना मिथ्यात्वी देवताने होय, ते मध्यें आतपनामकर्म, पुण्य प्रकृति ठे. अने तेनो बंध मिथ्यात्वेज ठे तथा तेनुं संक्षेपणुं अने विद्युदपणुं ए बेदु मिथ्यात्वेज ठे. जे नणी आतपनो तीव्ररस बंध, मिथ्यात्वी देवताने तत्प्रायोग्य विद्युदियें लेवो. बीजी प्रकृतिना बंधक अति संक्षिप्त लेवा, जे नणी एवा संक्षेपें वर्त्तता जो मनुष्य तथा तिर्येच होय तो ते नरक प्रायोग्य बांधे, तेथी ते न लीधा तथा नारकी अने सनत्कुमारादिक देवलोकना देवता तो नव प्रत्ययेज एकेंद्रिय प्रायोग्य ए प्रकृति नथी बांधता, तेथी ते पण एना अधिकारी नथी. अने सौधर्म, ईशानना सम्यक्दृष्टि देवता तो मनुष्य प्रायोग्य बांधे ठे. तेथी ते पण ए ना बंधाधिकारी न्हों अने जवनपति, व्यंतर, ज्योतिषी. सौधर्म अने ईशान देव लोकना मिथ्यात्वी देवता, आतपनी लघुस्थिति बांधतां एकेंद्रियजाति तथा स्थावरनाम कर्मनी उत्कृष्ट स्थिति बांधतां तीव्ररसें बांधे.

(विगल के०) विकलत्रिक, (सुद्धुम के०) सूक्ष्म, अपर्याप्त अने साधारण, ए सूक्ष्मत्रिक, (निरयतिगं के०) नरकत्रिक अने (तिरिमणुआउ के०) तिर्येचाशु अने मनुष्याशु, ए अगीथार प्रकृतिना उत्कृष्टरस बंधना अधिकारी सन्निआ पं चेंद्रिय पर्याप्ता मिथ्यादृष्टि संख्याता वर्षाशुवाला तत्प्रायोग्य संक्षेपें वर्त्तता एवा (तिरिनरा के०) मनुष्य अने तिर्येच होय. जे नणी ए मांहेली पहेली नव प्रकृतिनो बंध, देवता नारकीने तो नव प्रत्ययेज नथी, अने मनुष्य तिर्येचाशुनो जो पण देवता नारकीने बंध ठे, तो पण एनी उत्कृष्टी स्थिति, त्रण पद्मोपम प्र

माण बांधतां उत्कृष्ट रस बांधाय. तेवो बंध तो देव तथा नारकीने युगलीआना आयुनो बंध नथी तेथी न बांधाय अने सास्वादन गुणगणे पण घोळना परिणामे ए वही स्थिति न बांधाय, तेथी ते सास्वादन विना मिथ्यात्वीज उत्कृष्ट रसना बांधाधिकारी लीधा. तथा युगलीआ पण उत्कृष्ट त्रण पव्योपम मनुष्यायु न बांधे, माटे ते पण न लीधा अने मिश्रादिक गुणगणे मनुष्य तथा तिर्येच संख्याता वर्षांशु वा जाने पण ए वे आयुनो बंध नथी ते माटे मिथ्यात्वीज लीधा तथा अति संक्लिष्ट आयुःकर्म न बांधे, तेथी तत्प्रायोग्य संक्लेषे वर्त्तताज ग्रहण कखा एटले चौद प्रकृतिना उत्कृष्ट रस, बांधाधिकारी कद्या अर्ही नरकदिकनो उत्कृष्टरस सर्व संक्लिष्ट मनुष्य तिर्येच मिथ्यात्वी बांधे, ते अति संक्लिष्टपणुं उत्कृष्ट वे समय लगे र हे, अने शेष ठ प्रकृतिना बांधक तत्प्रायोग्य संक्लिष्ट परिणामी लेवा, जे जणी अति संक्लिष्ट जीव, नरक प्रायोग्य बांधे ठे, तथा नरकायु पण अति संक्लेषे बांधाय ठे.

(तिरिङ्ग के०) तिर्येचगति, तिर्येचानुपूर्वी, ए तिर्येचदिक अने (वेवछ के०) वेवछुं संघयण, ए त्रण प्रकृतिनो उत्कृष्ट रसबंध तो अतिसंक्लिष्टे मिथ्यात्वी (सुर के०) देवताने होय, जे जणी एवा संक्लिष्ट परिणामे वर्त्तता मनुष्य, तिर्येच तो नरक प्रायोग्य बांधे अने देवताने नव प्रत्यये नरक प्रायोग्यनो बंध नथी, तेथी ते ठेकाणे ए तिर्येच गति प्रायोग्य बांधे, तेथी मिथ्यात्वी देवता तथा मिथ्यात्वी (निरया के०) नारकी एना बांधाधिकारी लीधा. तेमथ्ये पण वेवछा संघयणना उत्कृष्ट रसबंधना स्वामी सनत्कुमारादिकथी मांमीने सहस्रारांत देवता होय जे जणी छु वनपति, व्यंतर, ज्योतिपी अने सौधर्मे, ईशान देवलोकना देवता, मिथ्यात्वे एवे संक्लेषे वर्त्तता एकेंडिय प्रायोग्य नामकर्मनी प्रकृति बांधे, परंतु ते वेवछा संघयणना अनुत्कृष्ट रसबंधक होय, तेथी ते न लीधा. तथा सम्यक्दृष्टि देवने ए त्रण प्रकृतिनो बंध नथी, तेजणी ते पण न लीधा ॥ इति समुच्चयार्थः ॥ ६६ ॥

विजुवि सुरा हारग छग, सुख गइ वन्न चउ तेय जिण सायं ॥

सम चउ परघा तस दस, पणिदि सासुच्च खव गाउ ॥ ६७ ॥

अर्थ—(विजुवि के०) वैक्रियशरीर, वैक्रियअंगोपांग, ए वैक्रियदिक तथा (सुराहारगछग के०) देवगति, देवानुपूर्वी, ए सुरादिक अने आहारकदिक तथा (सुखगइ के०) छुनखगति, (वन्नचउ के०) छुन वर्ण चतुष्क, (तेय के०) तैजस, कार्मेण, अशुरुलघु अने निर्माण, ए तैजसचतुष्क, (जिण के०) जिननामक

मै, (सायं के०) शातावेदनीय, (समचउ के०) समचतुरस्रसंस्थान, (परघा के०) पराघात, (तसदस के०) त्रसदशक, (पणिंदि के०) पंचेंद्रियजाति, (सासुच के०) श्वासोद्वास, उच्चैर्गोत्र, ए बत्रीश पुण्यप्रकृतिनो उत्कृष्ट रस बंधक (खवगाउ के०) कृपक एटले कृपकश्रेणीयें चढतो मनुष्य तेने कृपक कहीयें. जेम राज्य योग कुंवरने राजा कहीयें, तेम चारित्र मोहनीय कृपणी कृपकश्रेणी जेणे आ रंजी, तेने कृपक कहीयें, ते मध्ये पण शातावेदनीय, उच्चैर्गोत्र अने त्रसद शक मांहेली यशःकीर्ति, ए त्रण प्रकृतिनो उत्कृष्ट रस बंधक सूक्ष्म संपरायने च रम जाग वर्त्ति कृपक होय. जे जणी ए त्रण प्रकृतिना बंधकमांहे एहिज अति विद्युदि ठे अने पुण्यप्रकृतिनो उत्कृष्ट रस बंध अतिविद्युदियें होय. जेवारें आ पणा रस बंधस्थानक अनंत गुणविद्युदियें होय, तेवारें ए प्रकृति बंधाय तेजणी कही. तथा ए त्रण प्रकृतिविना शेष रही जे उगणत्रीश पुण्यप्रकृति, तेना उत्कृष्ट रसबंध अपूर्व करणता सात जागमध्ये ठेजे जागें त्रीश प्रकृतिनो बंध विभेद थाय ठे. तेमध्ये एक उपघात विना शेष उगणत्रीश प्रकृतिने चरम बंधे कृपकने अति विद्युदि जणी चोगणित रस बंधाय ए उगणत्रीश प्रकृतिना बंधक मांहे एहज अति विद्युद ठे तेथी कृपक मनुष्य, एना उत्कृष्ट रसबंधना स्वामी जाणवा. जे जणी देवता, नारकी तथा तीर्थचने आउसुं गुणगणुं न होय, तेथी ते एना अधिकारी न कहा. अने जो पण उपशमश्रेणीयें अपूर्वकरण तथा सूक्ष्मसंपराय, ए बे गुणगणां होय ठे अने तिहां ए प्रकृतिनो बंध विभेद पण संजवे तथापि कृपकश्रेणीना अथ्यवसायस्थानकयकी कषायनी सत्ता सहित उपशमश्रेणीना अथ्यवसाय स्थानक विद्युदिनी अपेक्षायें अनंतगुणांहीन होय अने शुन प्रकृति नो सर्वोत्कृष्ट रस बंधतो अतिविद्युदियें बंधाय ठे. तेथी कृपकश्रेणीना मनुष्य ज एना उत्कृष्ट रसना बंधाधिकारी कहा. एवं (४९) प्रकृतिना उत्कृष्ट रस बंधस्वामी कहा ॥ इति समुच्चयार्थः ॥ ६७ ॥

तमतमगा उज्जोयं, सम्मसुरा मणुय उरल डुग वइरं ॥

अपमतो अमराउ, चउ गइ मिहाउ सेसाणं ॥ ६८ ॥

अर्थ—(तमतमगा के०) तमतमा एवे गोत्रें अने माधवती नामें सातमी नर क पृथ्वी, तेना नारकी तथाविध अकाम निर्झारयें करी, कर्म खपावतां यकां विद्युद परिणामें करी सम्यक्त्व पामवाने अर्थे यथा प्रवृत्तिकरण करे तिहां अपूर्व

करणें करी अनंत गुणविद्युदियें बहुल कर्म स्वपावर्ताग्रंथिजेदे अने अनिवृत्तिकरणें करी मिथ्यात्वनी स्थितिना बे जाग करे, ते अंतर करणथी प्रथम स्थिति, ने चरम समयें जेथकी आगळे समयें सम्यक्त्व लेजे ते मिथ्यात्व स्थितिने चरम समयें (उक्ताय के०) उद्योतनाम कर्मनो उत्कृष्ट रस बंध करे, तथा बीजा देवता नारकी तो एवी विद्युदियें वर्त्तता मनुष्य प्रायोग्य बांधे तथा तिर्थचतो मनुष्य अने देवता प्रायोग्य बांधे अने सातमी नरकना नारकीने तो नव प्रत्ययें देवता तथा मनुष्य प्रायोग्यनो बंध नथी, ते स्थानकें ए उद्योतनामनी पुण्य प्रकृति तिर्थचगति सहचारी बांधे. एना बंधकमांहे एहज अत्यंत विद्युदि ठे.

(सम्मसुरा के०) सम्यक्त्वदृष्टि देवता तो (मणुयउरलङ्ग के०) मनुष्यदिक तथा औदारिकदिक अने (वडर के०) वज्ररूपनाराच संघयण, ए पांच पुण्यप्रकृति मनुष्यगति प्रायोग्य अति विद्युद सम्यक्त्वदृष्टि देवता, उत्कृष्टरसे बांधे, तेथी ते एना स्वामी जाणवा. जे नणी तिर्थच तथा मनुष्य एवी विद्युदियें वर्त्ततो देव प्रायोग्यज बांधे अने देवता एवी विद्युदियें मनुष्य प्रायोग्यज बांधे. तेथी देवताज एना बंधाधिकारी लीधा अने मिथ्यात्वांने पण एवी विद्युदि न होय तेथी सम्यक्त्वदृष्टि देवताने नंदीश्वरें चैत्यवंदन, जिन कल्याणक महोत्सवादिक, जिनव्याख्यान श्रवणादिक अनेक सम्यक्त्व उज्ज्वलतानां कारण होय अने नारकी सम्यक्त्वदृष्टिने पण एवा कारणने अज्ञावें ए पांच प्रकृतिनो उत्कृष्ट रस बंध न होय, तेथी ते एना उत्कृष्टरसबंधाधिकारी न कहा. परंतु देवताज कहा.

(अप्रमत्तो के०) अप्रमत्त गुणस्थानकें वर्त्ततो साधु प्रमत्त गुणताणथी (अमराठ के०) देवायु बंध करतो अप्रमत्तें चढे ते अतिविद्युदियें देवायुनी उत्कृष्टस्थिति तेज्रीश सागरोपमनी बांधतो उत्कृष्टरस पणो बांधे देवायुनी उत्कृष्टी स्थिति अने उत्कृष्टरस ए बेहु अतिविद्युदपणो बंधाय, देवायुना बंधकमांहे एहिज अति विद्युदबंधस्थानक ठे एम बेतालीश पुण्य प्रकृति अने चौद पाप प्रकृति मली ढप्पन्न प्रकृतिना उत्कृष्ट रसबंधस्वामी कहा.

(चउगड्मिह्माउसेताण के०) ते थकी शेष ज्ञानावरणीय पांच, दर्शनावरणीय नव, कषाय शोल, मिथ्यात्वमोहनीय, नोकषाय नव, प्रथम संघयण विना शेष पांच संघयण, प्रथम संस्थान विना शेष पांच संस्थान, अक्षुजवर्णचतुष्क, अस्थिर षट्क, उपघात, कुखगति, नीचैर्गोत्र, पांच अंतराय. एवं अडशठ प्रकृतिना उत्कृष्ट रसबंधस्वामी चार गतिना पंचेंदिय पर्याप्ता मिथ्यादृष्टि जीव जाण

વા, તે માંહે પણ વચલા સંઘયણ ચાર અને વચલા સંસ્થાન ચાર, સ્ત્રીવેદ, પુરુષ વેદ, હાસ્ય, રતિ, એ બાર પ્રકૃતિ વિના શેષ ઉપ્પન્ન પ્રકૃતિના ઉત્કૃષ્ટ બંધાધ્યવસાય સ્થાનકમાંહે જે અત્યંત મલિન સંક્લિષ્ટ અધ્યવસાયસ્થાનક હોય, તિહાં ઉત્કૃષ્ટ રસ બંધ કરે અને હાસ્ય તથા રતિનો ઉત્કૃષ્ટરસ મધ્યમ સંક્લેષે બંધાય જે જણી ઉત્કૃષ્ટસંક્લેષે તો વેદમધ્યે નૃપુંસકવેદ અને હાસ્યાદિકમધ્યે શોક તથા અરતિ બાંધે છે. સંસ્થાનમધ્યે હુંમસંસ્થાન અને સંઘયણમધ્યે ઠેવદું સંઘયણ એ ઉત્કૃષ્ટરસે બંધાય, તેથી એ બાર પ્રકૃતિનો રસબંધ મધ્યમ સંક્લેષે હોય તેથી એ બાર પ્રકૃતિના ઉત્કૃષ્ટરસબંધાધિકારી મધ્યમ સંક્લેષી ચતુર્ગતિક જીવ જાણવા. એમ અઢશત પ્રકૃતિના ઉત્કૃષ્ટ રસ બંધાધિકારી કહ્યા અને ઉપ્પન્ન પ્રકૃતિના પૂર્વે કહ્યા. એવં સર્વ મલી એકશો ને ચોવીશ પ્રકૃતિ થઈ. તેના ઉત્કૃષ્ટ રસ બંધાધિકારી કહ્યા. તે મધ્યે વૈતાલીશ પુણ્ય પ્રકૃતિ અને બ્યાશી પાપપ્રકૃતિ જાણવી ॥ ૬૮ ॥

હવે એ એકશો ને ચોવીશ પ્રકૃતિના જઘન્યરસ બંધાધિકારી કહે છે. જે જણી ઉત્કૃષ્ટરસ તથા જઘન્ય રસ કેવાયકી વચલાં સર્વ મધ્યમ રસસ્થાનક સુસે જાણ્યાં જાય, તે જણી જઘન્યરસ બંધના સ્વામી કહે છે ॥

થીણ તિગં અણ મિહં, મંદ રસં સંજમુમ્મુહો મિહો ॥

વિય તિય કસાય અવિરય, દેસ પમતો અરઈ સોણ ॥ ૬૯ ॥

અર્થ—(થીણતિગં કે) થીણદ્વીત્રિક, (અણ કે) અનંતાનુબંધીઆ ક્રોધાદિક ચાર, (મિહં કે) મિથ્યાત્વમોહનીય, એ આઠ પ્રકૃતિનો (મંદરસં કે) મંદ એટલે અત્યંત જઘન્યરસના બંધાધિકારી (સંજમુમ્મુહો કે) જે મનુષ્ય ચારિત્રને સન્મુલ થયલો એટલે જે મનુષ્ય આગલે સમયે સંયમ સહિત સમ્યક્ત્વ પામશે એવો અનિવૃત્તિ કરણના ચરમ સમયવર્તિ (મિહો કે) મિથ્યાત્વી મનુષ્ય જાણવો. જે જણી એ આઠ પ્રકૃતિના બંધકમાંહે એવી વિશુદ્ધિ બીજા સ્થાનકે ન પામિયે, જો પણ મિથ્યાત્વીથી સાસ્વાદનીના અધ્યવસાય ઉજ્જ્વલ છે, તથાપિ સાસ્વાદન ગુણગણું તો પડતાં હોય છે. તે અપેક્ષાએ સંક્લિષ્ટ કહીયે, તેણે થીણદ્વીત્રિક અને અનંતાનુબંધીઆ ચારનો બંધ, સાસ્વાદને મધ્યમરસે બંધાય પણ મંદરસે તિહાં ન બંધાય. એ આઠ પાપ પ્રકૃતિ છે. તેજણી એનો જઘન્યરસ વિશુદ્ધિયે બંધાય તે વિશુદ્ધાધ્યવસાય તો ગ્રંથિજેદ કરતાં હોય તેમાંહે પણ વલી ચારિત્ર સહિત સમ્યક્ત્વ પડિવજનારની વિશુદ્ધિ અધિક હોય છે. તેથી તેનેજ લીધા અને સમ્યક્ત્વ લહ્યા

पढी तो ए आठ प्रकृतिनो बंध नज होय, तेमाटें सम्यक्त्व प्राप्तिथी पूर्वजो सम य कह्यो तथा चारित्र सहित सम्यक्त्व अंगीकार करवाना अधिकारी मनुष्यज होय, तेथी मनुष्यज लीधा पण देवादिक न लीधा.

(बिय के०) बीजा अप्रत्याख्यानावरण कषायमोहनीयनी चोकडीना ज घन्यरस बंधाधिकारी जे आगळे समयें संयम पडिवजशे, एवा (अविरय के०) अविरति गुणस्थानकनें चरम समयवर्ति मनुष्य जाणवा. एना बंधकमांहे ए थ की अधिक विद्युद्विस्थानक बीजुं कोइ नथी. अहींआं कोइ एक देशविरति संय मने सन्मुख थयेजो जीव पण कहे ठे. तथापि देशविरति संयमने सन्मुखनी वि द्युद्विषकी सर्व विरति संयमने सन्मुखनी विद्युदि अधिकी होय. एम बहुश्रुतें विचारवुं, तत्व केवलीगम्य. एनो मंदरस, अतिविद्युद्वियें बंधाय ठे.

तथा (तियकसाय के०) त्रीजा कषायनी चोकडी एटले प्रत्याख्यानावरण चा र कषाय मोहनीयनो मंदरसबंध, संयमने सन्मुख थयेजो जे आगळें समयें चारित्र अवश्य पामशे, एवो (देसे के०) देशविरति मनुष्य जाणवो जे जणी ए ना बंधक मांहे एहिज अत्यंत विद्युदि ठे अहींआं संयम सन्मुख कह्यो माटें ति र्थेच न होय, तथा प्रमत्तादिक गुणगणे प्रत्याख्यानीआनो बंध नथी, ते जणी देशविरति कह्यो तथा अप्रत्याख्यानीआनो बंध अविरतिने होय, ते जणी ते न लीधा संयमसन्मुख अविरति सम्यक्दृष्टिथी पण संयमसन्मुख देशविरति स म्यक्दृष्टिनी अनंतगुण विद्युदि होय, ते माटें अप्रत्याख्यानीआना मंदरसथी प्र त्याख्यानीआनो मंदरस हीन होय.

(पमत्तो के०) प्रमत्त गुणस्थानक वर्ति साधु जे आगळे समयें अप्रमत्त था शे एवो साधु, प्रमत्त गुणगणाना चरम समयें एक (अरइ के०) अरतिमोह नीय, बीजी (सोए के०) शोकमोहनीय, ए बे प्रकृतिनो जघन्यरस बंधाधिकारी होय जे जणी ए बे प्रकृतिना बंधक मांहे एहिज अति विद्युदि होय. एवी बीजे स्थानकें विद्युदि न होय, अप्रमत्तादिकने विषे ए बे प्रकृतिनो बंध नथी, माटें प्र मत्तज कह्यो. एवं अढार प्रकृति थइ ॥ इति समुच्चयार्थः ॥ ६९ ॥

अपमाइ हारग डुगं, झनिह असुवन्न हासरइ कुडा ॥

जयमुवघाय मपुवो, अनियट्टी पुरिस संजलणे ॥ ७० ॥

अर्थ—(अपमाइ के०) अप्रमादि साधु अप्रमत्त गुणगणा थकी प्रमत्त आव

तो होय, एटले आंगले समयें प्रमत्त अवश्य अज्ञो एवो अप्रमत्त साधु, संक्षिप्त थको (हारगडगं के०) आहारक शरीर अने आहारकांगोपांग, ए बे नामकर्मनी प्रकृति नो जघन्यरसबंध करे. जे जणी ए बे पुण्य प्रकृति ठे, माटे एनो मंदरस संक्षेपें बंधाय. आहारकना बंधकमांहे एवो संक्षेप बीजे कोइ स्थानकें नथी, ते माटें. तथा मिथ्यात्वादिक प्रमत्तांत गुणठाणो तो ए आहारक दिकनो बंधज नथी, अने सा तमे तथा आवमे गुणठाणो एनो बंध ठे ते गुणठाणां तो एथी विच्छेद ठे. केम के प्रमत्तथी अप्रमत्तें चढतो पण विच्छेद ठे. एवं वीश प्रकृति अइ.

(हुनिद के०) एक निडा, बीजी प्रचला, ए निडादिक. (असुवन्न के०) अशुच वर्ण, अशुचगंध, अशुचरस अने अशुचस्पर्श, (हासरइकुढा के०) हास्य, रति अने जुगुप्सा तथा (जयमुवधाय के०) जय मोहनीय अने उपधात, ए अगीआर प्रकृति अइ. तेमां नव प्रकृतिनो मंदरस तो (मपुवो के०) अपूर्वकरणना मा आवमुं गुणठाणुं तेना सात जाग ठे, ते मांहेला बछा जागने प्रांतें चरम समयें जघन्यरस बांधे अने निडा तथा प्रचला ए बे निडानो जघन्यरस अपूर्वकरणना प्रथमजागें आपणा बंधना प्रबंधव्यवहेदथी प्रथम समयें जघन्यरस बांधे. ए अगीआर पाप प्रकृति ठे. ते जणी अति विच्छेद मंदरसैं बंधाय. एना बंध कमां एहिज अति विच्छेद ठे केम के एथी अतिविच्छेद आंगले गुणठाणो ठे खरी, पण तिहांतो ए अगीआर प्रकृतिनो बंधज नथी तथा अहींआं पाठमां कह्यो नथी तथापि ए अपूर्वकरण कृपकश्रेणीनो लेवो केम के उपशम श्रेणीना अपूर्वकरण थकी कृपक श्रेणीनुं अपूर्वकरण अनंतगुणं विच्छेद ठे अहींआं कोइएक कहे ठे के, एम कहेशो तो एना अजघन्य बंधने सादिसांत पणुं न संजवे? केम के कृपक श्रेणीथी पडवुं नथी अने ते तो जघन्य बंधथी पडतो जेवारें अजघन्य रस बांधे, ते वारें अजघन्यनी सादि होय अने कृपक श्रेणीयें तो जघन्यरस बांधीने वलतो अ बंधक थाय ते जणी ए वात विचारवो योग्य ठे. एवं एकत्रीश प्रकृति अइ.

(अनिघट्टीपुरिससंजलणो के०) अनिवृत्तिकरण एवे नामे नवमुं गुणठाणुं ठे. जीव चारित्र मोहनीय खपाववाने पण त्रण करण करे. तिहां अप्रमत्त गुणठाणुं यथा प्रवृत्तिकरण अने आवमुं गुणठाणुं अपूर्वकरण तथा नवमुं गुणठाणुं अनिवृत्तिकरण, ते नवमा गुणठाणाना पांच जाग करीयें, तिहां एकेका जागें अनुक्रमें पुरुषवेद, संज्वलन क्रोध, संज्वलनमान, संज्वलनी माया अने संज्वलनो लोभ, ए पांच मोहनीयनी प्रकृतिनो बंध व्यवहेद करे, तिहां पोतपोताना बंधने ठेहले बंधें, मं

દરસ બંધ હોય. એ પાંચ પાપ પ્રકૃતિનો વિદ્યુદ્ધિયે મંદરસ બંધાય છે. એ પાંચના બંધક માંહે એદિજ અતિવિદ્યુદ્ધતા છે. એવં ઢત્રીશ પ્રકૃતિ થયે ॥ ૬૦ ॥

વિગ્ધાવરણે સુદુમો, મણુતિરિઆ સુદુમ વિગલ તિગઆઠ ॥

વેઝવિ ઢક મમરા, નિરયા ઝઙોય ઝરલ ઝુગં ॥ ૭૧ ॥

અર્થ—(વિગ્ધાવરણે કે૦) દાનાંતરાયાદિક પાંચ અંતરાયની પ્રકૃતિ, તથા આ વરણ એટલે પાંચ જ્ઞાનાવરણીય અને ચાર દર્શનાવરણીય, એ ચૌદ પ્રકૃતિનો જઘન્ય રસબંધ સ્વામી, (સુદુમો કે૦) સૂક્ષ્મસંપરાય ગુણસ્થાનકર્વાત્તિ ક્ષુપકથ્રેણીવાલો પોતાના બંધને ચરમ બંધે હોય એ ચૌદ પ્રકૃતિના જઘન્યરસ બંધમાંહે એથી અધિક વિદ્યુદ્ધિ, બીજે કોઈ સ્થાનકે નથી. એ પાપપ્રકૃતિ છે, માટે વિદ્યુદ્ધિયે મંદરસ બાંધે.

(સુદુમ કે૦) સૂક્ષ્મ, અપર્યાપ્ત અને સાધારણ, એ સૂક્ષ્મત્રિક તથા (વિગલતિ ગ કે૦) વિકલજાતિત્રિક, (આઠ કે૦) ચાર ગતિનાં આયુ, એવં દશ પ્રકૃતિ તથા (વેઝવિઢક કે૦) વૈક્રિયશરીર, વૈક્રિય અંગોપાંગ, દેવગતિ, દેવાનુપૂર્વી, નરકગતિ, નરકાનુપૂર્વી, એ વૈક્રિય પટક કહીયે. એ શોલ પ્રકૃતિના મંદરસ બંધ સ્વામી (મણુતિરિઆ કે૦) મનુષ્ય અને તિર્યંચ હોય. એ શોલ પ્રકૃતિમાં દેવત્રિક, વૈક્રિયદિક, મનુષ્યાયુ અને તિર્યંચાયુ, એ સાત પુણ્યપ્રકૃતિ છે, તે જણી એનો મંદરસ પોતાના વંધાથ્યવસાયસ્થાનકમાંહે જે મલીનાધ્યવસાય સ્થાનક છે તેણે કરી પોતાના બંધકમાંહે જે અતિસંક્ષિપ્ત હોય તે બાંધે અને નરકત્રિક, સૂક્ષ્મત્રિક તથા વિકલજાતિત્રિક, એ નવ પાપ પ્રકૃતિ છે તે જણી એના મંદરસ બંધસ્વામી પોતાના વંધાથ્યવસાય સ્થાનક મધ્યે જેને ઘણું વિદ્યુદ્ધિપણું હોય તે એનો જઘન્યરસ વંધ સ્વામી હોય, એ શોલ પ્રકૃતિના મંદરસ વંધાધિકારી મનુષ્ય અને તિર્યંચ તત્પ્રાયોગ્ય વિદ્યુદ્ધિ તથા સંક્લેશે વર્તતા હોય જે જણી એ શોલ પ્રકૃતિમધ્યે મનુષ્યાયુ અને તિર્યંચાયુ, એ બે આયુ વિના શેષ ચૌદ પ્રકૃતિનો વંધ તો જવ પ્રત્યયેજ દેવતા તથા નારકીને ન હોય, તેથી તે, એના વંધાધિકારી નથી, તથા મનુષ્યાયુ અને તિર્યંચાયુનો પણ જઘન્ય સ્થિતિવંધ કરતાં મંદરસ વંધાય તે જઘન્યસ્થિતિ તો કુલ્લકજવરૂપ છે તેનો વંધ દેવતા તથા નારકીને ન હોય, તેથી તેને મંદરસ ન વંધાય.

(ઝઙોય કે૦) ઝઘોતનામકર્મ અને (ઝરલઝુગં કે૦) ઔદારિક શરીર અને ઔદારિક અંગોપાંગ, એ ત્રણ પ્રકૃતિના જઘન્યરસ વંધાધિકારી (મમરા કે૦) મિથ્યાત્વી દેવતા તથા (નિરયા કે૦) નારકી હોય. જે જણી એના વંધાથ્યવસાયસ્થા

नक मध्ये संक्षेप स्थानकें वर्त्तता तिर्यग्गति प्रायोग्य बांधता थका एवा जीव होय, तेमांहे पण औदारिक अंगोपांगना मंदरस बंधक त्रीजा देवलोकथी मांमीने सह स्मारांत लगेना देवता होय, जे जणी जवनपति, व्यंतर, ज्योतिषी, सौधर्म अने ई शान, देवलोकना देवता तो एवे संक्षेपे वर्त्तता एकेंद्रियप्रायोग्य बांधे, ते मध्ये औदारिक अंगोपांगनो तो जघन्यरसबंध नथी, ते जणी ते एना अधिकारी नहीं जाणवा. तथा पर्यासा पंचेंद्रिय, मनुष्य, तिर्यच पण एवे संक्षेपे वर्त्तता नरकप्रा योग्य नामकर्म बांधे, ते मध्ये ए त्रण प्रकृतिनो बंध नथी, तेथी ते पण एना अधिकारी न कहा, अने मिथ्यात्वी देव अधिकारी कहा एवं (६९) अइ ॥४१॥

तिरि डग नियं तमतमा, जिण मविरय निरय विणिगथा

वरया॥ आसुदु मायव सम्मो, वसायधिर सुह जसा सियरा॥७९॥

अर्थ—(तिरिडग के०) तिर्यचगति अने तिर्यचानुपूर्वी, ए तिर्यचदिक. (नियं के०) नीचैर्गोत्र, ए त्रण प्रकृतिना जघन्यरसबंध स्वामी, (तमतमा के०) सा तमी नरक पृथ्वीना नारकी सम्यक्त्वाजिमुख एवा मिथ्यात्वने चरम समयें वर्त्त ता होय, जे जणी एवी विद्युदियें वर्त्तता बीजा देवता तथा नारकी होय तो ते मनुष्य प्रायोग्य बांधे. अने सातमी नरकना नारकीने तो मिथ्यात्व थकां जवप्रत्य येज मनुष्य प्रायोग्यनो तथा उच्चैर्गोत्रनो बंध नथी तो ते स्थानकें ए त्रण प्रकृ तिनो बंध करे, ए त्रणे पापप्रकृति ठे. ते जणी विद्युदियें मंदरस बंधाय. एना बंधकमांहे एहिज अति विद्युदि ठे, ते जणी ए एना अधिकारी कहा.

(जिणमविरय के०) जिननामकर्मना जघन्य रसबंधना स्वामी अविरति स म्यक्कृष्टि मनुष्य, जेणे नरकायु बांध्या पढी क्षायोपशमिक सम्यक्त्व पामी, कथं चित् वली नरकें जातो सम्यक्त्व वसे ते सम्यक्त्व वमतां ठेजे समयें जिननाम कर्मनो मंदरस बांधे. एना बंधक पणामांहे एहिज अति संक्षिप्त होय.

(निरयविण के०) एक नरकगति विना शेष त्रण गतिना जीव, मिथ्यात्वी मथ्यमपरिणामें वर्त्तता त्रस बांधी स्थावर बांधतां पंचेंद्रियजाति बांधीने (इग थावरयं के०) एकेंद्रियजाति नामकर्म बांधतां तथा थावरनाम बांधतां घोजंना परिणामी होय. जे जणी अवस्थित परिणामें रहेतां तेवी विद्युदि न होय, ते ज णी परावर्त्तमान लीधा, तथा नारकी तो जव प्रत्ययेज एकेंद्रियजाति अने स्था

વરનામકર્મનો બંધ નથી કરતા, તેથી તે એના અધિકારી નથી, એ બે પ્રકૃતિ, મિથ્યાત્વ પ્રત્યયિકી છે, તે જણી નારકી વિના શેષ ત્રણ ગતિના મિથ્યાત્વી જીવ, એ કૈંદિયજાતિ તથા સ્થાવરનામ કર્મના જઘન્યરસ બંધાધિકારી કહ્યા.

(આસુદુમ કે૦) આ એટલે મર્યાદાયેં એટલે સૌધર્મ જગેના દેવતા જાણવા. અહીંઆં સમશ્રેણીયેં બેદુ દેવલોક છે. તે જણી ફેશાન દેવલોક પણ છેવો એટલે જવનપતિ, વ્યંતર, જ્યોતિષી, સૌધર્મ અને ફેશાનના દેવ દેવી મિથ્યાદૃષ્ટિ અતિ સંક્ષિપ્ત થકા એકેંદિય પ્રાયોગ્ય બાંધતાં (આયવ કે૦) આતપ નામકર્મનો મંદર સ બાંધે, જે જણી મનુષ્ય તથા તિર્યંચ, એવે સંક્લેષે વર્તતા નરક પ્રાયોગ્ય બાંધે. તેથી તે એના અધિકારી નહીં અને સનત્કુમારાદિક દેવોને તો એકેંદિય પ્રાયોગ્યનો બંધજ નથી, તેથી તે પણ ન લીધા.

(સમ્મોવ કે૦) સમ્યક્દૃષ્ટિ અથવા મિથ્યાદૃષ્ટિ પંચેંદિય જીવ, અંતરમુદૂર્ત અંતર મુદૂર્તને ફેરસારેં (સાય કે૦) શાતાવેદનીય, (સ્થિર કે૦) સ્થિર, (સુદ કે૦) શુજ, (જસા કે૦) યશ, એ ચાર પ્રકૃતિને (સશ્ચરા કે૦) સ્તર સહિત કરીયેં એટલે અશાતા, અસ્થિર, અશુજ અને અયશ એમ એ ચારે એની વિરોધિની પરાવર્તમાન પ્રકૃતિયેં સહિત કરીયેં તેવારેં આઠ પ્રકૃતિ થાય. તે અંતરમુદૂર્ત શાતા, અંતર મુદૂર્ત અશાતા, એ રીતેં ઘોલના પરિણામેં બાંધતો એ આઠ પ્રકૃતિનો મંદરસ બાંધે, તે પ્રમત્ત ગુણઠાણા જગેં બાંધે, અને ઉપરલે ગુણઠાણે અધ્યવસાય સ્થાનકેં અવસ્થિત પણે રહેતો એક શાતાજ બંધાય, તેથી મિથ્યાત્વાદિક ઠ ગુણઠાણાં જગેં એ આઠ પ્રકૃતિના જઘન્ય રસ બંધ સ્વામી હોય. એવં ચોરાશી પ્રકૃતિ થઈ.

અહીંઆં જાવના કહે છે. જીવને મિથ્યાત્વેં અતિસંક્લેષેં અશાતાની ત્રીશ કોડા કોડી સાગરોપમ અને અસ્થિર, અશુજ તથા અયશઃકીર્તિની વીશ કોડાકોડી સાગરોપમની ઝત્કૃષ્ટી સ્થિતિ અવસ્થિત પણે બંધાય, તિહાં એની વિરોધિની ચાર પ્રકૃતિનો બંધ નથી, તેથી એકાદિક સમયની સ્થિતિ હીન કરતાં યાવત્ પંદર કોડાકોડી તથા ત્રણ પ્રકૃતિની દશ કોડાકોડી સાગરોપમ પ્રમાણ સ્થિતિબંધના હેતુ અધ્યવસાયસ્થાનક જગેં તો એ ચાર પાપ પ્રકૃતિનો નિરંતરપણે બંધ પડે, તે માટેં તિહાં મંદરસ ન હોય તથા જેવારેં પંદર કોડાકોડી સાગરોપમ વેદનીયનો અને દશ કોડાકોડી સાગરોપમ નામકર્મનો જે અધ્યવસાય સ્થાનકેં બંધ પડે, તેવારેં તિહાંથી પઠી શાતા અશાતાનો તથા સ્થિર અસ્થિરનો તથા શુજ, અશુજનો અને યશ અયશનો પરાવર્તેં અંતરમુદૂર્ત અંતરમુદૂર્ત જગેં ફેરસારેં બંધ કરે, એમજ પ્ર

અમ ગુણગણે અંતઃકોઢાકોઢી પ્રમાણ સ્થિતિ જર્ગે પણ ઘોલના પરિણામે અંતર મુદૂર્ચને આંતરે એ આઠ પ્રકૃતિનો બંધ કરતો મંદરસ બાંધે, જે નળી અપ્ર મત્તાદિક આગલા ગુણગણે વિશુદ્ધિ નળી શાતાદિક ચાર પ્રકૃતિ અવિરોધિની પ એજ બાંધે. તથા એકેંદ્રિયાદિક એની લઘુસ્થિતિ બાંધે પણ મંદરસ ન બાંધે ॥૭૧॥

તસ વન્ન તેઅં ચન મણુ, સ્વગડ્ડુગ પર્ણિદિ સાસ પરધુચ્ચં ॥

સંઘયણા ગિડ્ડ નપુ થી, સુજગિ અરતિ મિહ્ચવ ગડ્ડ્યા ॥ ૭૩ ॥

અર્થ—(તસ કે૦) ત્રસ અને બાદર, પર્યાસ અને પ્રત્યેક, એ ત્રસચતુષ્ક. (વન્ન કે૦) જુજવર્ણ, જુજગંધ, જુજરસ અને જુજસ્પર્શ, એ વર્ણચતુષ્ક. (તેઅચવકે૦) તૈજસ, કાર્મણ, અગુરુલઘુ અને નિર્માણ, એ તૈજસચતુષ્ક, એ ત્રણ ચતુષ્ક. (મ ણુ કે૦) મનુષ્યદિક, (સ્વગડ્ડુગ કે૦) સ્વગતિદિક, (પર્ણિદિ કે૦) પંચેંદ્રિય જ્ઞાતિ, (સાસ કે૦) ઠહ્વાસનામ, (પરધુચ્ચં કે૦) પરાઘાતનામ, ઠહ્વૈર્ગોત્ર, (સં ઘયણાગિડ્ડ કે૦) ઠ સંઘયણ તથા ઠ સંસ્થાન, (નપુ કે૦) નપુંસકવેદ, (થી કે૦) સ્ત્રીવેદ, (સુજગિઅરતિ કે૦) સુજગ, સુસ્વર અને આદેય, એ જુજગત્રિક તથા એના ઇતર ડુર્ગમ્ય, ડુઃસ્વર, અનાદેય, એ દૌર્ગમ્યત્રિક એ ચાલીશ પ્રકૃતિનો મંદરસ, (મિહ્ચવગડ્ડ્યા કે૦) ચારે ગતિના મિથ્યાત્વી જીવ, બાંધે. તિહાં ત્રસ, બાદર, પર્યાસ, પ્રત્યેક, જુજવર્ણ, ગંધ, રસ, સ્પર્શ, તૈજસ, કાર્મણ, અગુરુલઘુ, નિર્માણ, પંચેંદ્રિયજ્ઞાતિ, પરાઘાત, ઠહ્વાસ, એ પંદર પ્રકૃતિના તિર્થચમતુષ્ય, મિ થ્યાત્વી તત્પ્રાયોગ્ય સંક્લેશે નરક પ્રાયોગ્ય નામકર્મની અઠાવીશ પ્રકૃતિ બાંધતાં, મંદરસ બાંધે. એના બંધકમાંહે સંક્લિષ્ટપણું હોય, એ પુણ્ય પ્રકૃતિ હે, એનો સંક્લિષ્ટ મં દરસ બાંધે, તથા નારકી અને સનત્કુમારાદિકથી સદ્સ્વારાંત જર્ગેના મિથ્યાત્વી દે વતા સંક્લેશે તિર્થચગતિ પ્રાયોગ્ય નામ કર્મની ઊગળત્રીશ પ્રકૃતિ બાંધતાં, પણ એ પંદર પ્રકૃતિના મંદરસ સ્વામી હોય, તથા એ પંદર માંહેથી પંચેંદ્રિયજ્ઞાતિ અને ત્ર સનામ વિના શેષ તેર પ્રકૃતિના મંદરસ સ્વામી, જવનપતિ, અંતર, જ્યોતિષી, સૌધ મે અને ઈશાનના, દેવદેવી, મિથ્યાત્વી, એકેંદ્રિય પ્રાયોગ્ય બાંધતા એનો મંદરસ બાં ધે તથા ત્રસ નામ અને પંચેંદ્રિય જ્ઞાતિ, એ બે પ્રકૃતિ તો કાંઈ એક તેથી પણ વિશુદ્ધા પ્યવસાર્યે પંચેંદ્રિય પ્રાયોગ્ય બાંધતાં, મંદરસે બાંધે એમ પંદર પ્રકૃતિના મંદરસ સ્વા મી, ચતુર્ગતિક મિથ્યાત્વી જીવ કહ્યા. તથા સ્ત્રીવેદ અને નપુંસકવેદ, એ બે મોહ

नीयनी प्रकृतिना मंदरस बंध स्वामी चतुर्गतिक जीव मिथ्यात्वी विद्युद् यका स
म्यक्त्वान्निमुख यका होय. ए बे पाप प्रकृतिजणी विद्युदियें मंदरस बांधे.

मनुष्यगति, मनुष्यानुपूर्वी, शुजखगति, अशुजखगति, ङ संघयण, ङ संस्थान,
सुजग, सुस्वर, आदेय, दौर्जाग्य, दुःस्वर, अनादेय अने उच्चैर्गोत्र, ए त्रेवीश
प्रकृतिना मंदरस स्वामी मिथ्यात्वी जीव घोलना परिणामी परावर्त्तै एनी विरोधिनी
प्रकृति बांधता एवा चतुर्गतिक जीव जाणवा. जे नणी सम्यक्दृष्टि देवता तथा नार
की तो मनुष्य प्रायोग्य बांधतां तिर्यचगत्यादिक प्रायोग्य विरोधिनी प्रकृति बांधे न
हीं तथा कृषजनाराचादिक संघयण पण न बांधे तथा सम्यक्दृष्टि मनुष्य तिर्यच
तो देवता प्रायोग्य बांधता समचतुरस्र संस्थान बांधे शेष पांच संस्थान न बांधे, ते
माटें सम्यक्दृष्टिने विरोधिनी प्रकृति साथें परावर्त्तै बंध नथी तेथी ते मंदरस बंधना
अधिकारी नथी तथा मिथ्यात्वी पण अतिसंक्लिष्टे वीश कोडाकोडी सागरोपम प्र
माण स्थितिबंधाध्यवसाय स्थानकें वर्त्तता तिर्यग्विक, नरकविक, हुंमसंस्थान,
ढेवदु संघयण, अशुजखगति, अने नपुंसकवेदादिक प्रकृतिनो निरंतर पणे उत्कृष्ट र
स बांधे. तिहांथी वली अठार कोडाकोडी सागरोपमस्थिति बंधाध्यवसाय स्थानकें
होय, तेवारे कुब्जसंस्थान, कीलिकासंघयण, परावर्त्तै हुंम संस्थान, अने ढेवठा सं
घयणनो बंध करे, तिहां मंदरस बांधे अने पंदर कोडाकोडी सागरोपम स्थितिबं
धाध्यवसायस्थानकथी तिर्यग्विकनो मनुष्यविक साथें परावर्त्तै बंध करे, तेम
नपुंसकवेदनो स्त्रीवेद साथें परावर्त्तै बंध करे, अने दश कोडाकोडी सागरोपम
स्थितिबंधाध्यवसाय स्थानक पढी दौर्जाग्यत्रिकनो सौजाग्यत्रिकसाथें परावर्त्तै बंध
करे. तिहांथी कोडाकोडी सागरोपम किंचिद्वयून लगे परावर्त्तै बंधाय, तेथी हीन स्थि
तिबंध अध्यवसाय स्थानकें केवल मनुष्यविक, वज्रकृषजनाराच संघयण, समच
तुरस्रसंस्थान, शुजविहायोगति, सौजाग्यत्रिक, पुरुषवेद, ए प्रकृति निरंतर पणे
बांधे, परंतु तिहां मंदरस न बांधे जे नणी विरोधिनी प्रकृति साथें परावर्त्तै बांध
तांज मंदरस बांधे. एम एकशेने चोवीश प्रकृतिना जघन्य रसबंध स्वामी कह्या ॥४३॥

हवे जघन्य, अजघन्य, उत्कृष्ट, अनुत्कृष्ट, ए चार प्रकारना रस बंधने विषे
सावि, अनादि, सांत अने अनंत, ए चार जांगा विचारे ठे.

जे थकी हीन कोइ रसबंध न पामीयें, ते जघन्य रसबंध जाणवो अने ते वि
ना बीजा सर्व अजघन्य रसबंध जाणवा. ए रीतें ए बेहु जेदमां सर्व रसबंध ग्रह
ए कह्या तथा उत्कृष्टनी अपेक्षायें जेतां जे थकी अधिक तीव्र रसबंध बीजो को

૬ નથી તે ઉત્કૃષ્ટ રસબંધ જાણવો અને તે થકી એકાદિ રસાવિનાગે હીન એવા સર્વ રસબંધ તે અનુત્કૃષ્ટ રસ બંધ કહીયે. એમ પણ એ બે જેદ માંહે સર્વ રસબંધ ગ્રહણ કહ્યા તિહાં મૂળ પ્રકૃતિ આઠ અને ઉત્તર પ્રકૃતિ - એકશોને ચોવીશ એ બેદુના એના ચારે રસબંધે સાદિ અનાદ્યાદિક જાંગા ગ્રંથ લાઘવ કરવાને સાર્યેજ કહે છે.

ચતુર વૃક્ષ વેદ્યણિ, અનામણુકોસ સેસ ધ્રુવબંધી ॥

ઘાઈણં અજહન્નો, ગોણુવિદો ઇમો ચતુર ॥ ૭૪ ॥

અર્થ-(ચતુર કે ૦) તૈજસ, કાર્મણ, અગુરુજયુ અને નિર્માણ, એ તૈજસચતુષ્ક. (વૃક્ષ કે ૦) શુજવર્ણાદિક ચાર, એ આઠ નામકર્મની ઉત્તર પ્રકૃતિના અનુત્કૃષ્ટ રસબંધે, સાદિ, અનાદિસાંત અને અનંત, એ ચારે જાંગા હોય, જે જણી એ આઠ પ્રકૃતિનો ઉત્કૃષ્ટ રસબંધ, અપૂર્વકરણનામા આઠમા ગુણઠાણાના ઢાઠા જાગને પ્રાંતે પોતાના ચરમ બંધે એક ઉત્કૃષ્ટ રસ સ્થાનક હોય અને તે વિના સર્વ અનુત્કૃષ્ટ રસ સ્થાનક જાણવાં. જે જણી એ સ્થાનક, જેણે પામ્યું નથી. તેને સદા અનુત્કૃષ્ટ રસબંધ સ્થાનક જાણવાં, તે અનાદિ જાણવાં. તથા જે જીવ, ઉપશમશ્રેણીયે ઉત્કૃષ્ટ રસ બાંધી, ફરી તિહાંથી પડતો હીન રસ બાંધે, તિહાં અનુત્કૃષ્ટ રસ બંધની સાદિ જાણવી, તથા અજબ્યને તે સ્થાનક પામવુંજ નથી અને ઉત્કૃષ્ટ રસ બાંધવોજ નથી, તેથી તેને અનુત્કૃષ્ટ રસબંધ અનંત જાગે જાણવો. અને જબ્ય જીવ હજો. તે શ્રેણી પામી ઉત્કૃષ્ટ રસ બાંધજો તિહાં અનુત્કૃષ્ટ રસનું સાંતપણું જાણવું. એમ એ આઠ ઉત્તર પ્રકૃતિનો ચાર જેવે અનુત્કૃષ્ટ રસબંધ કહ્યો.

તથા (વેદ્યણિઅનામણુકોસ કે ૦) વેદનીયકર્મ અને નામકર્મ, એ બે મૂળ પ્રકૃતિના અનુત્કૃષ્ટ રસબંધને વિષે ચાર જંગ કહે છે. એ બે કર્મમાંહેલી એક શાતા, બીજી યશઃકીર્તિ, એ બે શુજપ્રકૃતિનો તો ઉત્કૃષ્ટ રસ બંધ કૃપકને દશમા ગુણઠાણાના અંત સમયે પામીયે. માટે તે સ્થાનક જે નથી પામ્યા તેને અનુત્કૃષ્ટની અનાદિ. તથા જે એ સ્થાનક પામીને પાઠા પડ્યા તેને ફરી બાંધતી વચ્ચે સાદિ તથા અજબ્યને અનંત અને જબ્યને ઉત્કૃષ્ટરસ બંધ કરજો, માટે અનુત્કૃષ્ટ રસબંધનું સાંત પણું જાણવું.

તથા એ આઠ પ્રકૃતિના જબ્ય, અજબ્ય અને ઉત્કૃષ્ટ, એ ત્રણ બંધને વિષે સાદિ અને સાંત એ બે જાંગા હોય. તિહાં એ આઠ પ્રકૃતિનો ઉત્કૃષ્ટ રસ બંધ કૃપકને અપૂર્વ કરણે હોય. તે પ્રથમ બાંધવા માંડ્યો તે માટે સાદિ, તે બંધ, એક સમયેજ હોય. પણ આગલ ન હોય, માટે સાંત બીજો જાંગો તથા એ આઠ શુજ

प्रकृति ठे माटें एनो जघन्यरस सर्वोत्कृष्ट संक्षेपें वर्त्ततो मिथ्यात्वी जीव, संझी पर्याप्तो बांधे. ते एक समय तथा बे समय लगे बांधे, ते पढी अजघन्यबंध बांधे, ते वार पढी वली कालांतरें सर्वोत्कृष्ट संक्षेप पामीने जघन्य रस बांधे, एम जघन्य, अजघन्यने विषे फरता जीवने सादि अने सांत, ए बे नांगा होय.

हवे तैजसचतुष्क विना (सेस के०) शेष रही जे ज्ञानावरणीय पांच, दर्शनावरणीय नव, कषाय शोल, एक मिथ्यात्वमोहनीय, पांच अंतराय, जय, जुगुप्सा, उपघात अने अद्युजवर्णचतुष्क, ए तेंतालीश प्रकृति (ध्रुवबंधी के०) ध्रुवबंधिनी ठे तेनो अजघन्य रसबंध सादि, अनादि, सांत अने अनंत एम चार जेदें होय, जे जणी ए अद्युज प्रकृतिनो जघन्यरस, विद्युद्वियें करी पोताना चरमबंधें होय, अने ते स्थानक जे नथी पाम्या, तेने अजघन्यरस बंधनी अनादि अने जे श्रेणीथी पढी फरी बंध करे, तेने सादि तथा अजघन्य जघन्यरस नहीज बांधे, तेथी तेने अजघन्यरसबंध अनंत अने जघन्य जीव सम्यक्त्व पामशे, तेवारें ते स्थानक लइ जघन्य रस बंध करशे, तिहां अजघन्य रस बंधजुं सांतपणुं जाणवुं. एम चार नांगा कहा.

(धार्षण्यअजहन्त्रो के०) ज्ञानावरणीय, दर्शनावरणीय, मोहनीय अने अंतराय, ए चार मूल प्रकृति, यातिनी ठे. एना अजघन्यरस बंधने विषे चार नांगा होय, केम के ए चार पापप्रकृति जणी विद्युद्वियें मोहनीयनो नवमा गुणगणाने प्रातें अने शेष त्रण कर्मनो दशमा गुणगणाने प्रातें जघन्य रस बंधाय, शेष सर्वस्थानकें अजघन्य रस बंधाय, तेने विषे पण चार जंग जाणवा. ते आवी री तें के जेणे जघन्यरसबंध नथी लह्यो, तेने अजघन्य रसबंध अनादि, जे जघन्यरस बांधी वली श्रेणीथी पढतां अजघन्य रस बांधे तिहां सादि, अजघन्यने अजघन्य रसबंध अनंत जाणवो, अने जघन्यने अजघन्यरसबंध सांतपणे जाणवो. ए चार कर्मना अजघन्यबंध विना शेष त्रण बंधने विषे सादि अने सांत, ए बे नांगा लाजे.

(गोएडविहो के०) गोत्रकर्मनो अनुत्कृष्ट तथा अजघन्य ए बे रसबंधने विषे (इमोचउहा के०) एमज चार जंग होय. ते कहे ठे. तेमध्यें नचैर्गोत्रनो जघन्य रसबंध सातमी नरक पृथ्वीना नारकी ग्रंथिजेद करी मिथ्यात्वेने ठेहले समयें बांधे, ते स्थानक जे नथी पाम्या तेने अनादिनो अजघन्य रस बंधठे, अने जेणे एक समयमां जघन्यरस बंध करी फरी अजघन्य रस बांधे तेने सादि, अजघन्य जीव ते स्थानक क्यारें पण नहीज पामशे, तेथी तेने अनंत, तथा जघन्य जीव जघन्य रस बंध करशे. तथा रस बंध विवेद पण करशे तेथी तेने सांत. तेमज उच्चैर्गोत्रनो

વિશ્વદિયેં ઝત્કષ્ટ રસબંધ, દશમા ગુણગણને પ્રાંતેં હોય. તે વિના બીજા સર્વે અનુત્કષ્ટ રસબંધ જાણવા. તિહાં જેણે શ્રેણી નથી કરી, તેણે ઝત્કષ્ટ રસ બંધ નથી કહ્યો. તેને અનુત્કષ્ટ રસબંધ અનાદિ અને શ્રેણીથી પડતાં ઝત્કષ્ટ રસ બાંધી ફરી અનુત્કષ્ટ રસ બાંધે. તિહાં સાદિ, અજબ્યને અનુત્કષ્ટરસબંધ અનંત અને જબ્ય ને અનુત્કષ્ટનો સાંત, એમ ચાર ખેદ જાણવા અને શેષ જબ્ય તથા ઝત્કષ્ટ એ બે, એક સમયના માટેં અને વિષે સાદિ અને સાંત એ બે જાંગા હોય. એમ સુઢ તાલીશ ધ્રુવબંધિની પ્રકૃતિ તેમ વર્ણાદિક ચાર જુનાજુન ગણતાં એકાવન્ન ઉત્તર પ્રકૃતિનો જબ્ય, અજબ્ય, ઝત્કષ્ટ અને અનુત્કષ્ટ, એમ ચાર પ્રકારના બંધના સાદિ, અનાદિ, સાંત અને અનંત. એમાંના જાંગા જિહાં જે સંજવે, તિહાં તે કહ્યા ॥ ૭૪ ॥

સેસંમિ હુહા ॥ અનુનાગબંધો સમ્મતો ॥ અથ પ્રદેશબંધે આદાવૌ દારિકાદિવર્ગણામાહ ॥ ઇગ હુગ, ણુગાઈ જા અજવણંત ગુણિ આણૂ ॥ સંધા ગરલો ચિ અવ, ગ્ગણાગ તદ્ અગદ્દણં તિરિયા ॥ ૭૫ ॥

અર્થ—(સેસંમિહુહા કે) એથી શેષ રહી જે ઔદારિક, વૈક્રિય અને આહાર ક, એ ત્રણ શરીર તથા એજ ત્રણ શરીરનાં અંગોપાંગ ત્રણ, સંસ્થાન ઠક્ક, સંધયણ ઠક્ક, પાંચ જાતિ, ગતિ ચાર, સ્વગતિદિક, આનુપૂર્વી ચતુષ્ક, જિનનામ, ઠહ્વાસ, ઠયોત, આતપ, પરાઘાત, ત્રસદશક, તથા સ્થાવરદશક, એ નામકર્મની પ્રકૃતિ અઘાવન તથા વેદનીયદિક, ગોત્રદિક, ત્રણ વેદ, હાસ્યાદિ યુગલદિક અને આયુ ચાર, એવં તદ્દોત્તેર અધ્રુવબંધિની પ્રકૃતિના ઝત્કષ્ટ, અનુત્કષ્ટ, જબ્ય, અજબ્ય, એ ચારે વંધ સાદિ અને સાંત, એ બે જાંગેં હોય કેમ કે, એ પ્રકૃતિઓનો બંધ કેવારેંક હોય અને કેવારેંક ન હોય, જેવારેં હોય તેવારેં સાદિ, અને ન હોય, તેવારેં સાંત.

એમ સવિસ્તરપણે રસબંધ વચ્ચાણ્યો. હવે અનુક્રમાગત પ્રદેશ બંધ કહેવાને અવસરેં ઓપોદ્ઘાત સંગતેં કરી પ્રથમ ઔદારિકાદિક વર્ગણાનું સ્વરૂપ નિરૂપણ કર્મ વર્ગણા આણવા નિમિત્તેં કહે છે.

૧ જેમ કુચીકર્ણ શેઠને ગાય મેલવવાનું વ્યસન, તેથી તેણે ઘણી ગાયો મેલવી. એકઠી કીધી પઢી તેની ગણતી આણવાને અર્થે વર્ણાદિકેં સરસ્વી એવી ગાયોનાં ટોલાં બાંધ્યાં તેવી રીતેં અનંતા પુજલસ્કંધને જૂઠા લેખવી, તેના ખેદ પાડવાને અર્થેં જ્ઞાનીયેં પરમાણુસંખ્યાયેં સરસ્વા સરસ્વા પુજલસ્કંધનાં ટોલાં બાંધ્યાં. તેનું નામવર્ગણા કહીયેં. જેમ જગત્માંહે જે એકલા બૂટા પરમાણુઆ છે. તેનું ટોલું

તે પ્રથમ વર્ગણા, તેમજ બે પરમાણુઆ એકઠા મલવા થકી જે સ્કંધ હોય. તેને ઘણુક કહીયે. તેનું ટોલું. તે બીજી વર્ગણા તથા ત્રણ પરમાણુયેં નિષ્પન્ન જે સ્કંધ, તેને ત્ર્યણુક કહીયે. તેનું ટોલું તે ત્રીજી વર્ગણા. એમ એકેક પરમાણુયેં વધતા વધતા સ્કંધનાં સરસાં સરસાં ટોલાં તેની વર્ગણા વધતી વધતી જાય. (૧) એમ વધતી વધતી અજબ્ય જીવંથી અનંત ગુણા અને સિદ્ધના જીવને અનંતમા જાગ પ્રમાણ પરમાણુયેં કરી નિષ્પન્ન જે સ્કંધ તે સ્કંધ ઔદારિક શરીર નિપજાવવા યોગ્ય હોય તેથી તે સ્કંધ ઔદારિક શરીરને ગ્રહણ કરવા યોગ્ય હોય તે માટે તે ઔદારિક, ગ્રહણ યોગ્ય જઘન્યવર્ગણા હોય. એથી એક પરમાણુયેં હીન સ્કંધવર્ગણા જાગેં સર્વ અગ્રહણ યોગ્યવર્ગણા કહીયેં જે જાણી તેહવે સ્કંધેં શરીર નીપજે નહીં, હવે તે જઘન્ય ઔદારિક શરીર આરંજકસ્કંધ વર્ગણા તેથી એકેક પરમાણુયેં વધતા સ્કંધની એવી બીજી, ત્રીજી, ચોથી, પાંચમી, એમ વધતી વધતી અનંતવર્ગણા ઔદારિક શરીર ગ્રહણ યોગ્ય પણે હોય. તે ઔદારિક શરીર ગ્રહણ યોગ્ય જઘન્ય વર્ગણા થકી અનંતમે જાગેં વધતી ઔદારિક શરીર ગ્રહણ યોગ્ય ષ્ઠકૃષ્ટી વર્ગણા હોય, તે અનંતમો જાગ પણ અનંતા પરમાણુરૂપ જાણવો તે માટે ઔદારિક શરીરને ગ્રહણયોગ્ય પણ અનંતી વર્ગણા જાણવી.

૩ તે ઔદારિક શરીરની ષ્ઠકૃષ્ટ વર્ગણા થકી એકેક પરમાણુયેં અધિકી સ્કંધની વર્ગણા તે ઔદારિકની અપેક્ષાયેં બહુ પ્રદેશોપચિત તથા સૂક્ષ્મપરિણામ પરિણત તેથી ઔદારિકને અગ્રહણ યોગ્ય અને વૈક્રિય શરીર આરંજકસ્કંધની અપેક્ષાયેં અલ્પપ્રદેશોપચિત તથા બાદર પરિણત તે માટે વૈક્રિય શરીરને પણ અગ્રહણયોગ્ય એમ એકેક પ્રદેશેં વધતા સ્કંધ અનંતની અજબ્યથી અનંતગુણી અને સિદ્ધના અનંતમા જાગ પ્રમાણ એટલી વર્ગણા તે વૈક્રિય શરીરને અગ્રહણ યોગ્ય વર્ગણા જાણવી. (૪) તે થકી એક પ્રદેશેં અધિકા સ્કંધની વર્ગણા તે વૈક્રિય શરીર આરંજ કરતાં જઘન્ય ગ્રહણ યોગ્ય વર્ગણા જાણવી. એમ વળી એકેક પ્રદેશેં વધતા સ્કંધની અનંતી વર્ગણા વૈક્રિય શરીર નિષ્પાદક હોય તે પણ જઘન્ય વૈક્રિય ગ્રહણ યોગ્ય વર્ગણાથી પોતાના અનંતમા જાગ પ્રમાણ વધતી વૈક્રિય શરીરને ગ્રહણ યોગ્ય ષ્ઠકૃષ્ટ વર્ગણા હોય, તેથી તે પણ અનંતી વર્ગણા જાણવી.

૫ તે વૈક્રિય ગ્રહણયોગ્ય ષ્ઠકૃષ્ટ વર્ગણા થકી એક પ્રદેશેં અધિક સ્કંધની વર્ગણા તે વૈક્રિયદલની અપેક્ષાયેં બહુ પ્રદેશ નિષ્પન્ન તથા સૂક્ષ્મપરિણત હોય. અને આ દ્વારક શરીર પ્રાયોગ્ય દલની અપેક્ષાયેં અલ્પપ્રદેશિક તથા બાદર, પરિણત હોય. તે

માટે વૈક્રિય તથા આહારક, એ બેદુ શરીરને કામમાં ન આવે, તે જણી તે અગ્રહણ યોગ્યવર્ગના જાણવી. તે પણ એકેક પ્રદેશે વધતા વધતા સ્કંધની અજવ્યથી અનંત ગુણી અને સિદ્ધતા જીવોના અનંતમા જાગ પ્રમાણ અનંતી વર્ગના જાણવી. એ અનંતી અગ્રહણ યોગ્ય પ્રદેશ વર્ગના હોય. (૬) પઢી તેથી એક પ્રદેશ અધિક સ્કંધની વર્ગના તેણે કરી તે આહારક શરીર નીપજે, તેથી તે આહારક પ્રાયોગ્ય જ ધન્યવર્ગના હોય, તે વલી એકાદિ પ્રદેશે વધતા અનંતા સ્કંધની અનંતી વર્ગના થાય, તે જધન્ય વર્ગનાના અનંતમા જાગ પ્રદેશ પ્રમાણ પ્રદેશે વધતી એવી ઊત્કૃષ્ટી આહારકશરીરને ગ્રહણ કરવા યોગ્ય વર્ગના અનંતી હોય.

૭ તે આહારક ગ્રહણયોગ્ય ઊત્કૃષ્ટ વર્ગના થકી એક પ્રદેશે વધતા સ્કંધની વર્ગના તે આહારકની અપેક્ષાએં બહુ પ્રદેશિક તથા સૂક્ષ્મ અને તૈજસની અપેક્ષાએં અત્પ્રદેશિક બાદર પરિણત તે જણી બેદુ શરીરને અગ્રહણયોગ્ય એવી જધન્ય વર્ગના તેથી એકાદિક પ્રદેશે વધતી યાવત્ અજવ્યથી અનંતગુણી વર્ગના, એ બે શરીરને અગ્રહણ યોગ્ય હોય. માટે તે અગ્રહણ યોગ્યવર્ગના. (૮) તે ઊત્કૃષ્ટ અગ્રહણયોગ્ય વર્ગનાદલથી, એક પ્રદેશે અધિક સ્કંધની વર્ગના તે તૈજસ શરીર પ્રાયોગ્ય જધન્ય વર્ગના જાણવી. પઢી તે થકી એકેક પ્રદેશે વધતા વધતા સ્કંધની એવી યાવત્ જધન્ય તૈજસ શરીર વર્ગનાને અનંતનાર્ગે જે અનંતા પરમાણુ તેણે કરી અધિકી એવી ઊત્કૃષ્ટ તૈજસ શરીરને ગ્રહણ યોગ્ય વર્ગના અનંતી જાણવી.

૯ તે તૈજસ શરીર ગ્રહણ યોગ્ય ઊત્કૃષ્ટ વર્ગનાના સ્કંધથી એક પ્રદેશે અધિક સ્કંધ તે તૈજસની અપેક્ષાએં બહુ પ્રદેશિક સૂક્ષ્મ અને જાણાદલની અપેક્ષાએં અત્પ્રદેશિક બાદર હોય, તેથી એ બેદુ શરીરને કામ ન આવે, માટે ગ્રહણ કરવાને અયોગ્ય એવી જધન્ય વર્ગના જાણવી. એમ એકેક પ્રદેશ વધતા સ્કંધની અજવ્યથી અનંતગુણી અને સિદ્ધતા અનંતમા જાગ પ્રમાણ ઇટલી વર્ગના અગ્રહણ યોગ્ય હોય. (૧૦) તે ઊત્કૃષ્ટ અગ્રહણયોગ્ય વર્ગનાથી એક પ્રદેશે અધિક સ્કંધ તે જાણાના દલને કામ આવે, તે જણી તે જધન્ય જાણા ગ્રહણ યોગ્યવર્ગના હોય, તે થકી વલી એકાદિક પ્રદેશે વધતી વધતી યાવત્ જધન્યજાણા વર્ગનાને અનંતમે જાગે જે અનંતા પરમાણુ, તિહાં લગે વધતા સ્કંધની એવી અનંતી વર્ગના જાણાને ગ્રહણયોગ્ય હોય.

૧૧ તે જાણાને ગ્રહણયોગ્ય ઊત્કૃષ્ટ વર્ગનાથી એકાદિક પ્રદેશે વધતા વધતા યાવત્ અજવ્યથી અનંતગુણ પ્રદેશ પર્યંત વધતાની અનંતી વર્ગના તે સર્વ જાણા શરીરની અપેક્ષાએં બહુપ્રદેશિક સૂક્ષ્મ અને શ્વાસોદ્વાસની અપેક્ષાએં બાદર

અલ્પપ્રદેશિક સ્કંધ. તે જણી તે વર્ગણા એ બેદુ શરીરને અગ્રહણ યોગ્ય એવી વર્ગણા અનંતી જાણવી. (૧૨) વલી તે ચકી એક પ્રદેશે અધિક સ્કંધની વર્ગણા, તેણે કરી શ્વાસોહ્વાસ નીપ, જે તેથી તેવા સ્કંધનો સમુદાય, તે શ્વાસોહ્વાસ ગ્રહણ યોગ્ય જઘન્ય વર્ગણા જાણવી. એ ચકી એકાદિક પ્રદેશે વધતા વધતા યાવત્ જઘન્ય વર્ગણાના અનંતમા જાગમાં જેટલા પ્રદેશ તત્પ્રમાણ તેટલા પ્રદેશે વધતી જે વર્ગણા તે શ્વાસોહ્વાસ ગ્રહણયોગ્ય ઠલ્કણી વર્ગણા જાણવી.

૧૩ તે ચકી એક પ્રદેશે અધિક સ્કંધની અગ્રહણ યોગ્ય વર્ગણા પૂર્વલી પેરે શ્વાસોહ્વાસને તથા મનને પણ અગ્રહણ યોગ્ય, તેવી એકાદિક પ્રદેશે વધતી વધતી યાવત્ અજવ્યથી અનંતગુણી વર્ગણા અગ્રહણ યોગ્ય જાણવી. (૧૪) એ રીતે વલી તે વર્ગણાચકી એકાદિક પ્રદેશે વધતા સ્કંધ તેણે કરી ડ્વ્ય, મન, નીપજે, તે જણી તે જઘન્ય મનોડ્વ્યગ્રહણ યોગ્યવર્ગણા જાણવી. તેથી એકાદિક પ્રદેશે વધતા વધતા સ્કંધ તે યાવત્ નિજ જઘન્ય વર્ગણા સ્કંધને અનંતમે જાગે જે પ્રદેશ હોય, તેટલે પ્રદેશે વધતી ઠલ્કણી મનોગ્રહણ પ્રાયોગ્ય વર્ગણા હોય.

૧૫ તે ચકી એક પ્રદેશાધિક પુજ્જલ સ્કંધની વર્ગણા તે મનોડ્વ્યની અપેક્ષાએ બહુ પ્રદેશિક સૂક્ષ્મ જાણવી, અને કર્મદલની અપેક્ષાએ અલ્પપ્રદેશિક બાદર જાણવી. તે જણી બેદુ શરીરને અગ્રહણયોગ્ય એવી અજવ્યથી અનંતગુણી વર્ગણા જાણવી. (૧૬) વલી તે ચકી એક પ્રદેશે વધતા પુજ્જલસ્કંધની વર્ગણા તે કર્મદલ ગ્રહણયોગ્ય હોય, તે જણી તે કર્મ પ્રાયોગ્ય જઘન્ય વર્ગણા જાણવી તે ચકી વલી એકાદિક પ્રદેશે વધતા વધતા યાવત્ આપણી જઘન્ય વર્ગણાના અનંતમા જાગ પ્રદેશ પ્રમાણ પ્રદેશે વધતી તે ઠલ્કણી કર્મ ગ્રહણ યોગ્ય પુજ્જલની વર્ગણા જાણવી. તેણે કરી કર્મદલે કર્મ પ્રકૃતિ બંધાય. એક કર્મની જઘન્ય અને ઠલ્કણની વચાલે અનંતી વર્ગણા હોય, તેવા દલે કરી કર્મપ્રકૃતિ બંધાય, તે જણી એ કર્મ ગ્રહણ યોગ્ય વર્ગણા કહીયે. એ શોભામી વર્ગણા થઈ. એ સ્વમતે કહ્યું, તથા બૃહહતક વૃત્તિમધ્યે અગ્રહણ યોગ્ય વર્ગણા નથી કહી, તેને મતે તો આઠજ વર્ગણા કહી છે,

એહવી વર્ગણા તે જીવને ગ્રહવા યોગ્ય પુજ્જલ હોય, જીવાશ્રિત હોય, તેથી ઠ પચારે અને સચિત્તવર્ગણા કહીયે. અને એ ચકી એકાદિક પ્રદેશે અધિક પુજ્જલસ્કંધ જે જીવને ગ્રહણ યોગ્ય નહીં, તેથી તેને અચિત્ત વર્ગણા કહીયે. તે અચિત્ત વર્ગણા પણ સર્વ જીવથી અનંત ગુણી છે. એ વર્ગણાનું સ્વરૂપ મૂઢમતિને સમજાવવા અને ચિત્તમાં આણવાને અર્થે બિંહુ કલ્પનાયે કરી દેવાહયું છે. જેમ એકાદિકથી માં

ની દશ પર્થત પરમાણુ નિષ્પન્ન અગ્રહણ યોગ્ય વર્ગના જાણવી. તે થકી અગી
આર, વાર અને તેર, પરમાણુ નિષ્પન્ન તે ઔદારિક ગ્રહણયોગ્ય વર્ગના જાણવી.
તેથકી વલી ચૌદ, પંદર, શોલ, સત્તર, અઠાર, ઝંગળીશ અને વીશ. વિંદુરૂપ અગ્રહ
ણયોગ્ય વર્ગના જાણવી. તે પઠી એકવીશ, બાવીશ અને ત્રેવીશ, વિંદુરૂપ વર્ગના, તે
વૈક્રિય શરીરને ગ્રહણયોગ્ય વર્ગના જાણવી. એમ આઠ વર્ગના ગ્રહણ યોગ્ય જા
ણવી અને આંતરે આંતરે આઠ વર્ગના અગ્રહણ યોગ્ય હે, બેહુ મલીને શોલ વ
ર્ગના થઈ. એ શોલ વર્ગના સચિત્ત જાણવી. જે જણી એમાં આઠ વર્ગનાના પુજ્જલ
જીવને ગ્રહણ યોગ્ય હોય, તેથી તે ઉપચારે જીવાશ્રિત કહેવાય તેમાટે એને સ
ચિત્ત કહીયે અને અંતરાલની આઠ વર્ગનાના પુજ્જલ જીવને અગ્રહણયોગ્ય હે, તો પ
ણ તે વર્ગના ગ્રહણયોગ્ય વર્ગનાને આંતરે હે, તે જણી એને સચિત્ત વર્ગનાજ કહીયે.

૧ એ પૂર્વોક્ત ઉત્કૃષ્ટ કર્મવર્ગના થકી એકાદિક પ્રદેશે વધતા વધતા સ્કંધની
સર્વ જીવથી અનંતી વર્ગના, તે નિરંતર પણે સદાકાલ પામીયે. પણ તેહવા સ્કંધની
વર્ગના જીવને ગ્રહવા યોગ્ય ન હોય, તે જણી તેને ધ્રુવાચિત્ત જઘન્ય વર્ગના કહીયે.
તે જઘન્ય વર્ગના થકી ઉત્કૃષ્ટ વર્ગનાના પ્રદેશ અનંત ગુણા હોય તેને ઉત્કૃષ્ટ ધ્રુવા
ચિત્ત વર્ગના કહીયે. (૧) તે થકી વલી એકાદિક પ્રદેશે અધિક સ્કંધની વર્ગના અનંતી
સર્વ જીવ થકી અનંત ગુણી. એવા પુજ્જલ સ્કંધ, કેવારેક નિરંતર પણે હોય અને કેવા
રેક સાંતર પણે પણ હોય, તે જણી અધ્રુવાચિત્ત વર્ગના કહીયે. (૨) તે થકી એકાદિક
પ્રદેશે વધતા પુજ્જલ સ્કંધની વર્ગના ન પામીયે, પણ આગલી વર્ગના સ્કંધનું મહ
ત્વપણું દેખાડવાને અર્થે પ્રરૂપીયે, તેવી પણ અનંતી શૂન્ય વર્ગના હોય. તે જઘન્ય
વર્ગનાના પ્રદેશને ક્ષેત્ર પલ્યોપમના અસંખ્યાતમા જાગ પ્રમાણ પ્રદેશની રાશિયે કરી
ગુણાકાર કરીયે, તેવારે ઉત્કૃષ્ટ વર્ગના હોય. (૩) તે થકી એક પ્રદેશાધિક સ્કંધ, તે સાધા
રણ નહીં પણ પ્રત્યેક જીવના ઔદારિકાદિક પાંચ શરીરના પ્રદેશ, તે માહેલો એક
પ્રદેશ સર્વ જીવથી અનંત ગુણે વિશ્રસા પરિણત સૂક્ષ્મપુજ્જલ સ્કંધ આશ્રિત તે સ્કંધનું
નામ, પ્રત્યેક વર્ગના કહીયે. તે પણ જઘન્ય વર્ગના થકી ઉત્કૃષ્ટ વર્ગના ક્ષેત્ર પલ્યોપ
મના અસંખ્યાતમા જાગ રૂપ અસંખ્યાતા પ્રદેશે ગુણાકાર કરતાં થાય, તે પણ
અનંતી વર્ગના જાણવી. (૪) તે થકી વલી અનંતી શૂન્ય વર્ગના પ્રદેશોત્તર કલ્પીયે,
તે પણ જઘન્ય વર્ગના થકી માંમીને ઉત્કૃષ્ટવર્ગના પર્થત અનંતી વર્ગના જાણવી. (૫)
તે થકી વલી એકાદિક પ્રદેશે વધતા પુજ્જલની વર્ગના તે બાદર નિગોદીઆ જીવના ત્રણ
શરીર પ્રદેશને આશ્રિત અનંતા પુજ્જલસ્કંધ વિશ્રસા હોય તેની પણ એકાદિક પ્રદે

शे वधती अनंती वर्गणा जाणवी. ते पण जघन्य वर्गणा थकी उत्कृष्टी वर्गणा प्रदेशसंख्यायें असंख्यात गुणी होय. (४) ते थकी वली असत्कल्पनायें अनंती शून्य वर्गणा पूर्वलीपेरें जाणवी. (५) तेथकी प्रदेशाधिक स्कंधनी वर्गणा ते सूक्ष्म निगोद शरीर प्रदेशाश्रित अनंत पुञ्जलस्कंध विश्रसा परिणत तेनी अनंती वर्गणा जाणवी, ते पण जघन्य वर्गणाथकी आवलीना असंख्यातमा जाग प्रमाण समयनी राशियें जघन्य वर्गणाने गुणतां उत्कृष्टी वर्गणा थाय. (६) ते थकी वली एकादिक प्रदेशें वधती एवी असत्कल्पनायें अनंती शून्य वर्गणा होय. (१०) तेथकी वली प्रदेशाधिक मिश्रस्कंध जेनुं सूक्ष्मपणा थकी वादर पणुं पामवाने अनिमुख ते मिश्रस्कंधनी वर्गणा अनंती जाणवी. (११) तेथकी अचित महास्कंध जे पर्वत कूटादिकने विश्रसा परिणामें आश्रित अनंत प्रदेशात्मक पुञ्जलस्कंध जे विश्रसा परिणामें १ संम, २ कपाट, ३ मंथ, अंतर पूर्णादिक करतो केवल समुद्धातनी पेरें आठ समयनो अजीव समुद्धात होय. तिहां चोथे समयें सर्वलोक प्रमाण स्कंध होय, अजितादिक जिनने वारें त्रस जीव घणा होय, तेवारें ते स्कंध थोडा होय अने जेवारें त्रस जीव थोडा होय तेवारें ते स्कंध घणा होय. ए लोकस्थिति तेनी वर्गणा पण अनंती जाणवी. (१२) एथी पण अधिक प्रदेशस्कंध श्री पन्नवणामध्ये कह्या ठे ए अष्टावीश वर्गणा कम्मपयडीने अनुसारें वखाणी, परंतु अर्धांथां कर्मवर्गणा कहेवानो अवसर ठे. अने बीजी औदारिक वर्गणा कर्मदलनी प्रदेश संख्या तथा सूक्ष्मावगाह क्षेत्र जाणवाने अर्थे उपोद्धातसंगतें कही देखाडी तथा आगली बीजी वर्गणाउ प्रसंग संगतें कही देखाडी. तिहां औदारिक वर्गणा अनुक्रमें एकथी बीजा प्रदेशें वधती वधती जाय अने अवगाहनायें हीन हीन थती जाय, औदारिक वर्गणाने अवगाहनानुं क्षेत्र अंगुलनो असंख्यातमो जाग जाणवो. ते थकी वली अग्रहण योग्य वर्गणानुं क्षेत्र, असंख्यांश हीन जाणवुं. तेथकी वली वैक्रिय वर्गणा क्षेत्र असंख्यांश हीन जाणवुं. एम सघळे असंख्यांश हीन अवगाहनाक्षेत्र थतुं जाय. हवे गाथानो अक्षरार्थ लखीयें ठैयें.

(इगडगणुगाइ के०) एक, द्विक, अणुकादिक, अर्हीं अणुशब्दने प्रत्येकें संबंध ठे. अणु एटले परमाणु जाणवो. तिहां एकाणुकादिक, द्व्यणुकादिक. एटले एक आद्यमां ठे, तिहां एकाणुकादिक कहेवुं. बे आद्यमां ठे, माटें द्व्यणुकादिक कहेवुं. अर्थात् एक परमाणुनी द्वि परमाणुनी वर्गणा आदि शब्दथकी त्रण परमाणुनी, चार परमाणुनी, पांच परमाणुनी, एम वधतां वधतां (जा के०) यावत्

क्यां सुधी कहेवुं, ते कहे ठे. (अनवणंतगुणिआणूखंधा के०) अनव्यथी अनंत गुणा परमाणुयें वधती उपलक्षणथकी सिद्धना जीवने अनंतमे जागें परमाणुयें वधता स्कंधनी (वग्गणाउ के०) वर्गणा ते प्रथम (उरल के०) औदारिक शरीरने ग्रहण करवाने (उचिअ के०) उचित एटले योग्य होय. एवी अनंती वर्गणा जाणवी. (तह के०) तेथकी एकादि परमाणुयें वधती एवी अनंती वर्गणा ते (अग्रहणंतरिया के०) औदारिक शरीरने, अग्रहण प्रायोग्य होय, अग्रहणां तरिता एटले अग्रहण वर्गणा वर्गणांतरित होय ॥ इत्युत्तरार्थः ॥ ७५ ॥

एमेव विउवाहा, र तेअ जासाणु पाण मण कम्मे ॥

सुद्धुमा कमावगाहो, ऊणूणंगुल असंखंसो ॥ ७६ ॥

अर्थ—(एमेव के०) एणी पेरें बीजी (विउव के०) वैक्रिय शरीरने ग्रहण योग्य वर्गणा, त्रीजी (आहार के०) आहारक ग्रहणयोग्य वर्गणा, चोथी (ते अ के०) तैजसग्रहण योग्य वर्गणा, पांचमी (जासाणुपाण के०) जाषा प्रायोग्य वर्गणा, षष्ठी श्वासोद्वास ग्रहणयोग्य वर्गणा, सातमी (मण के०) मनोग्रहणयोग्य वर्गणा, आठमी (कम्मे के०) कर्मण ग्रहणयोग्य वर्गणा, ए आठ वर्गणा जाणवी. ए आठे वर्गणानुं (कमावगाहो के०) अनुक्रमे अवकाश क्षेत्र ते एकेक थकी (सुद्धुमा के०) सूक्ष्म, सूक्ष्म होय एटले हीन हीन होय. एटले औदारिक ग्रहणयोग्य वर्गणाना अवगाहनाक्षेत्रथकी, औदारिक अग्रहणयोग्य, वर्गणानुं अवगाहना क्षेत्र, सूक्ष्म ते थकी बली वैक्रियग्रहणयोग्य वर्गणानुं अवगाहना क्षेत्र सूक्ष्म एम सर्व वर्गणानुं अवगाहनाक्षेत्र, अनुक्रमें एकेकथकी (ऊणूण के०) ऊणुं ऊणुं होय,

अने (अंगुलअसंखंसो के०) ए आठेनुं अवगाहना क्षेत्र, अंगुलने असंख्या तमे जागें होय, अने अनुक्रमें एकेकथी एकेकनी अवगाहना ऊणी ऊणी एटले न्हानी न्हानी होय. केम के पुजल डव्यने विषे जेम घणा पुजल परिमाणुनो स सुझाय मजे, तेम सूक्ष्म परिणाम थाय. ते माटें औदारिक ग्रहणयोग्य वर्गणानो अवगाहनाक्षेत्र अंगुलने असंख्यातमे जागें होय, ते थकी तेनी अग्रहणयोग्य वर्गणानी अवगाहना न्हानी होय, ते थकी बली वैक्रियग्रहणयोग्य अवगाहना न्हानी होय. एम अनुक्रमें सर्व वर्गणानी अवगाहना, एकेकथकी न्हानी कहेवी. अने ते वर्गणाना परमाणु, एकेक थकी अधिक होय ॥ इत्युत्तरार्थः ॥ ७६ ॥

ઈક્ષિક દિયા સિદ્ધા, અંતંસો અંતરેસુ અગ્રહણા ॥

સવજ્ઞ જહન્નુચિયા, નિયણંતંસાદિયા જિદ્ધા ॥ ૭૭ ॥

અર્થ—(ઈક્ષિકદિયા કે ૦) એકેક પરમાણુયેં અધિક અગ્રહણ યોગ્ય વર્ગણા હોય તે કેટલી હોય? તોકે (સિદ્ધાણંતંસો કે ૦) સિદ્ધોનો અનંતો અંશ એટલે સિદ્ધના અનંતમા જાગ પ્રમાણ ગ્રહણયોગ્ય વર્ગણાને (અંતરેસુ કે ૦) અંતરે (અગ્રહણા કે ૦) અગ્રહણયોગ્યવર્ગણા અનંતી હોય તથા (સવજ્ઞજહન્નુચિયા કે ૦) સવજ્ઞે ઠામેં ગ્રહણ યોગ્ય જઘન્ય વર્ગણા થકી (નિય કે ૦) સ્વકીય જઘન્ય વર્ગણાના (અણંતંસા કે ૦) અનંતાંશ એટલે અનંતમે જાગેં (અદિયા કે ૦) અધિક (જિદ્ધા કે ૦) જ્યેષ્ઠ એટલે ઉત્કૃષ્ટ ગ્રહણયોગ્યવર્ગણા હોય ॥ इत्यद्वयार्थः ॥ ૭૭ ॥

એક પરમાણુથી માંનીને એકેક પરમાણુયેં વધતે સ્કંધેં વર્ગણા અનંતી હોય તિહાં પ્રથમ અગ્રહણ યોગ્ય જઘન્ય વર્ગણાથકી અગ્રહણ યોગ્ય ઉત્કૃષ્ટી વર્ગણા અનંતગુણી હોય, જે જણી જઘન્ય અગ્રહણ યોગ્ય વર્ગણા એક પરમાણુની છે, તે થી ઉત્કૃષ્ટ અગ્રહણ યોગ્ય વર્ગણા સિદ્ધના જીવને અનંતમે જાગેં અને ઉપલક્ષણ થી અજબ્યાનંતગુણ નિષ્પન્ન સ્કંધની વર્ગણા હોય, તે જણી પ્રદેશેં અનંતગુણી હોય. તે થકી વલી ઔદારિક ગ્રહણ યોગ્ય જઘન્ય વર્ગણા સ્કંધ રૂપાધિક હોય તે થકી ઔદારિક ગ્રહણ યોગ્ય ઉત્કૃષ્ટ વર્ગણાસ્કંધ અનંતજાગાધિક જાણવી. તેથકી વલી તે ઔદારિક અને વૈક્રિય વર્ગણાના અંતરને વિષે અગ્રહણયોગ્ય જઘન્ય વર્ગણાસ્કંધ રૂપાધિક હોય તેથકી વલી અગ્રહણ યોગ્ય ઉત્કૃષ્ટ વર્ગણા સ્કંધ વિશે પાધિક જાણવો. જે જણી એની જઘન્ય વર્ગણા સ્કંધ સિદ્ધાનંતજાગાધિક અજબ્યાનંત ગુણ પરમાણુઆ માત્ર છે. તેમાંહે વલી અજબ્યાનંત ગુણ સિદ્ધાનંતજાગ માત્ર પરમાણુઆ જેલીયેં, તેવારેં અનંતજાગ ન્યૂનથી ઘણા પરમાણુઆ થાય માટેં અનંતજાગાધિક કહી. તેથકી રૂપાધિક વૈક્રિય ગ્રહણ યોગ્ય જઘન્ય વર્ગણાસ્કંધ પ્રદેશ જાણવા. તેથકી વૈક્રિય ગ્રહણ યોગ્ય વર્ગણાના ઉત્કૃષ્ટસ્કંધ પ્રદેશ અનંતજાગાધિક જાણવા. એમ કાર્મણ વર્ગણા પર્યંત સમસ્ત ગ્રહણ યોગ્ય વર્ગણાયેં પોતાના જઘન્ય વર્ગણાસ્કંધથકી પોત પોતાના ઉત્કૃષ્ટ વર્ગણા સ્કંધ અનંતજાગાધિક લેવા અને અગ્રહણયોગ્ય જઘન્ય વર્ગણાસ્કંધથકી ઉત્કૃષ્ટ વર્ગણાસ્કંધ વિશેષાધિક લેવા.

તથા ધ્રુવાચિત્તવર્ગણાયેં જઘન્ય વર્ગણાસ્કંધથી ઉત્કૃષ્ટ વર્ગણાસ્કંધ, અનંત ગુણ લેવા તથા એની શૂન્યવર્ગણાથકી આગલી વર્ગણાયેં પોત પોતાની જઘન્ય વ

ગીણા સ્કંધથી ઉત્કૃષ્ટ વર્ગણાસ્કંધ પ્રદેશ સંખ્યાયે અસંખ્યાતગુણા લેવા. અને સર્વ વર્ગણાને અવગાહ ક્ષેત્રની અપેક્ષાએ ઔદારિક વર્ગણાસ્કંધના અવગાહ ક્ષેત્રથી અસંખ્યાંશ હીન વૈક્રિય વર્ગણાનું અવગાહના ક્ષેત્ર જાણવું. તેથી આદ્યારક વર્ગણાનું અવગાહક્ષેત્ર અસંખ્યાંશ હીન જાણવું. એમ આગલી સર્વ વર્ગણાએ અસંખ્યાંશ હીન હીન અવગાહનાક્ષેત્ર હોય. પુજલ ઇચ્છનો એહજ સ્વનાવ છે. કે જે મ જેમ પ્રદેશ વધતા જાય. તેમ તેમ સૂક્ષ્મ થાય, જેમ કપાસના થોડા પ્રદેશ તે મ ઘણું ઠામ રોકે અને પારાના ઘણા દલિક હોય તે ઓઢું ઠામ રોકે, તથા પાલી મધ્યે તૂરાના કણ થોડા સમાય અને રાડના કણ ઘણા સમાય. એમ બઘીશ તથા અઘાઘીશ, પુજલસ્કંધની વર્ગણા કહી. તેમધ્યે શોભ વર્ગણા ગ્રંથકારે કહી છે. માટે સૂત્રોક્ત જે જણી અહીંયાં તે માંહેલી એક કર્મવર્ગણા ફલ કહેવાનો પ્રદેશ બંધાધિકારે પ્રયોજન છે. તેની પ્રદેશ સંખ્યા જાણવાને અર્થે શેષ પૂર્વોક્ત પંદર વર્ગણા કહી ॥૭૭॥

અથ યાદૃશં કર્મદલિકં જીવોઽઘ્નાતિ તદાહ ॥ હવે જેવા કર્મદલિક જીવ ગ્રહણ કરે છે, તે કહે છે.

અંતિમ ચત્ત્ર ફાસ હ્રગં, ધ પંચ વત્તરસ કમ્મ સ્વંધ દલં ॥

સર્વ જિયણંત ગુણ રસ, અણુજુત મણંતય પપ્પસં ॥ ૭૮ ॥

અર્થ— કર્મદલ તે અગુરુલઘુ ઇચ્છ છે, તે જણી અરૂપી ઇચ્છ તથા પાંચ વર્ણ, વે ગંધ, પાંચ રસ અને ચાર સ્પર્શ, એમ શોભ ગુણવંત પુજલ તે પણ અગુરુલઘુ કહીયે. હવે અહીંયાં કોઈ કેશે કે કર્મદલ મૂર્તિમંત છે અને જીવતો અરૂપી છે, તો તે જીવને કર્મદલનો કરેલો અનુગ્રહ, ઉપધાત, કેમ હોય ? તેનો ઉત્તર કહે છે કે, જેમ મૂર્તિમંત મદિરાપાન છે. તેણે કરી અમૂર્તિમંત જ્ઞાનનો ઉપધાત થાય છે. તથા મૂર્તિમંત સારસ્વત ચૂર્ણાદિકે કરી અમૂર્તિવંત જ્ઞાનનો ગુણ પ્રાપ્ત થાય છે. તથા અમૂર્તિ ક્રિયાનો મૂર્તિ ઇચ્છ સાથે સંવંધ થાય છે. તથા ઘટાદિક મૂર્તિમંત ઇચ્છનો અમૂર્તિ ઇચ્છ જે આકાશાદિક તેની સાથે સંવંધ થાય છે તેમ અગુરુલઘુ પુજલ ઇચ્છ કર્મદલનો અગુરુલઘુ આત્મઇચ્છ સાથે સંવંધ હોય છે તથા તેણે કરી આત્મઇચ્છના જ્ઞાનાદિક ગુણને ઉપધાત થાય છે તથા જિનના મ કર્માદિકે કરી પૂજા મહત્વ એશ્વર્યાદિક અનુગ્રહ પણ હોય છે તે જણી કર્મને અગુરુલઘુ ઇચ્છ થાપવા નિમિત્તે વર્ણ, ગંધ, રસ અને સ્પર્શની સંખ્યા કહે છે. તિહાં ઔદારિક વર્ગણા, વૈક્રિયવર્ગણા, આદ્યારકવર્ગણા, એ ત્રણ વર્ગણાના પુજલસ્કં

ध पांच वर्ण, बे गंध, पांच रस अने आठ स्पर्श, ए वीश गुणवंत होय तेथी ते गुरुलघु इव्य कहियें तथा तैजसदल पण सिद्धांतने मर्ते वीश गुणवंत होय तेथी ते पण गुरुलघु इव्य कहियें. अने नापाइव्य, श्वासोद्वासइव्य, मनोइव्य अने कर्मवर्गणाइव्य, ए चार वर्गणाना दल शोल गुणवंत होय तेथी एने अगुरु लघुइव्य कहियें, ते शोल गुण, गाथाना अर्थ करी विवरीने केहीयें बैयें. “फासा गुरुलघुमिड खरा लीउसहसिणिइ” ए गाथाने अनुसारें.

(अंतिमचउफास के०) ठढेला चार स्पर्श तेनां नाम कहे ठे. एक शीत, बी जो उष्ण, त्रीजो रूक्ष अने चोथो स्निग्ध, ए चार स्पर्श अगुरुलघु इव्य होय. जे नणी एक परमाणुयें एक वर्ण, एक गंध, एक रस अने बे स्पर्श. एवं पांच गुण होय केमके रूक्ष अने स्निग्ध परमाणुयें परस्परें बंध होय, तेथी सर्व परमाणुयें ए बे मांदेलो एक स्पर्श, अवश्य होय तथा शीत अने उष्ण ए बे मांदेलो पण एक स्पर्श होय. एम बे स्पर्श, एक परमाणुयें अवश्य होय अने अनंत प्रदेशी ए सूक्ष्म परिणत स्कंधें कोइ परमाणु स्निग्ध शीत, कोइ स्निग्ध उष्ण, कोइ रूक्ष शीत अने कोइ रूक्ष उष्ण, एम चार जातिना परमाणुआ मली आवे, तेवारें नापाइव्य, श्वासोद्वासइव्य, मनोइव्य अने कर्मणदल, ए चारें दलें ए चार स्पर्श लाजे. ए स्वमर्ते कथुं. तथा कम्मपयडीने मर्ते पण एज चार स्पर्श कहा अने बृहन्नतकने मर्ते तो ए चारें वर्गणास्कंधने विपे मृड तथा लघु स्पर्श अवश्य होय अने रूक्ष तथा स्निग्ध मांदेलो एक स्पर्श होय, तथा शीत अने उष्ण, ए बे मांदेलो पण एक स्पर्श होय. एवं चार स्पर्श होय अने ए सूक्ष्मइव्य नणी गुरु तथा कर्कश ए बे स्पर्श न होय.

तथा (दुर्गंध के०) एक सुगंध बीजो दुर्गंध ए बे गंध अने (पंचवन्नरस के०) कृष्ण, नील, रक्त, पीत, अने शुक्ल, ए पांच वर्ण तथा तीखो, कटुक, कषायल, आम्ल अने मधुर, ए पांच रस. एवं शोल गुण सहित (कम्मखंधदलं के०) कर्मणस्कंधजुं दल पुजल होय. तेमज तैजस, नाषा, श्वासोद्वास अने मनोइव्य, ए चार वर्गणाना स्कंध पण शोल गुणवाला होय, तथा औदारिक, वैक्रिय अने आहारक, ए त्रण शरीर इव्य ए नोकर्म पुजलइव्य, पांच वर्ण, वे गंध, पांच रस अने आठ स्पर्श एम वीश गुणवंत पुजलइव्य होय, तथा सिद्धांतने मर्ते तैजस इव्य पण वीश गुणवंत होय, तेथी एने गुरुलघु इव्य कहियें,

(सबजियणंतगुणरसअणु के०) अर्ही सर्व जीव जे अनंत ठे. तेणे करी गुण्या जे

रसाणु एटले केवलीनी बुद्धिरूप शब्दे करी कल्प्या जे रसना निरंश अंश, ते जा वाणु कहीयें. अर्हीआं रसाणु कहेतां जीवने कापायिक अध्यवसाय जनित आ नंद विपाद हेतु शुचाशुच कर्मनो विपाक इष्ट अनिष्टपणे करी मिष्ट अने कटुक रस एवो व्यवहार करीयें. ते रस जाणवो. पण अर्हीआं पांच रस माहेला कोऽ रसनी विवक्षा न करवी. अर्हीआं ए जाव रस लेवा, एवा सर्व जीवथी अनंत गु णा रसाविनागें युक्त जे जीव कर्मना दल ग्रहतो जेम गाय, तृणखलां चरती थ की तृणादिकने विपे दुग्धादिक मिष्ट रस उपजावती ग्रहण करे. तथा सर्प, दुग्धा दिकतुं पान करतो थको पण दूधने विपे गरलरूप कटुकरस उपजावतो ग्रहण करे तेम कर्मदलने विपे (मणंतयपएसं के०) अनंत प्रदेशीआ स्कंध तेना प्र देश प्रदेश प्रत्ये अनंता रसाणुयें (छुत्त के०) युक्तने कर्मपणे जीव ग्रहण करे. अर्ही रस शब्दे अनुजाग कहीयें तेना अणुआ एटले अंश जाणवा एटले सर्व जीवानंत गुण रसाणुआ तेणें करी युक्त. अत्र दाई एम ठे के सर्व जघन्यरसें यु क्त जे पुजल तेनो रस केवलीनी प्रज्ञायें बेद्यमान सर्व जीवथी अनंतगुणा रसावि नागोनें आपे ठे ते जाग अति सूक्ष्मतायें करी परजागना अज्ञावथी निरंश अंश अणु कहीयें. रसाणुया रसाविजागा रसपलिबेदा जाव परमाणुया ए सर्व एना पर्याय जाणवा ते रसाणुया प्रतिस्कंध सर्व परमाणुने विपे सर्व जीवोथी अनंत गुणा वनें ठे. एवा रसाणुयें युक्त परिगत कर्मस्कंध दलिक प्रत्ये जीव ग्रहे ठे. जेम निंब इक्षुरसादिकने अधिश्रयणें करी तंडुलोनें विपे प्रत्येकें यथा रस विशेष तत्त डूप प्रत्ये जणे ठे तथा अनुजाग बंधाध्यवसायें करी सर्व खंमोनें विपे अजव्यानें तगुण प्रदेश निष्पन्नने विपे प्रति परमाणुयें सर्व जीवोथी अनंतगुण रसाविजाग पलिबेदो प्रत्ये जीव जणे ठे तथा अणंतपएसंति एटले अजव्यानंतगुण सिद्ध अ नंत जाग प्रमाण परमाणु निष्पन्न एकेक कर्मस्कंध प्रत्ये जीव ग्रहे ठे तेवा स्कं ध पण प्रति समयें अजव्यथी अनंतगुणा सिद्धानंत जाग वार्ति प्रत्ये ग्रहे ठे ॥९७॥

हवे कर्मदलतुं अवगाहना क्षेत्र कहे ठे.

एग पएसा गाढं, निअ सव पएसउ गहेइ जिउ ॥

थोवो आउ तदंसो, नामे गोए समो आहउ ॥ ९८ ॥

अर्थ—(एगपएसागाढं के०) एक एटले अजिन्न पणे जे आकाश प्रदेश जीवें, अवगाह्यो ठे. तेहीज आकाश प्रदेशें अवगाह्यां जे कर्मदल, तेने एक प्रदेशावगा

ठ कहियें, पण एकज आकाश प्रदेशें अवगाढां एम अर्थ न करवो, जे जणी कर्मस्कंध पण असंख्यात प्रदेशावगाढ अंगुल असंख्यां प्रमाण क्षेत्र अवगाढ लीये ठे. पण एक प्रदेशावगाढ दल न लीये, तेम जे आकाश प्रदेशने विषे जीव अवगाढ ठे ते आकाश प्रदेशने विषे कर्म पुज्जइव्य अवगाढ ठे ते रागादिक स्नेह गुणयोग्यो आत्मप्रदेशने विषे लागे ठे पण अनंतर परंपर प्रदेशस्थ कर्म पुज्ज इव्यने गृह्यमाण नथो. हवे जेम तीव्र अग्निने संयोगें पाणी उकालीयें तेवारें तला नुं पाणी उपर आवे अने उपरनुं पाणी तलीये जाय, तेम रागादिक स्नेह गुण योगें करी आत्माना असंख्याता प्रदेश एटले आठ मथ्य प्रदेश विना बीजा सर्व प्रदेश ए पूर्वोक्त पाणीनी रीतें आवर्त्त लीये तिहां आत्म प्रदेशें काषायिक अध्य वसाय रूप चीकणता ठे. ते चीकणतार्यें करी कर्मरूप रज सहित क्षेत्रने विषेज आवर्त्त करतां जेम चीकणें शरीरें लोटतां शरीरने विषे रज वलगी जाय बंधाइ जाय, तेम (निअसवपएसउगहेइजिउ के०) पोताना आत्माना सर्व प्रदेश ते अनंतानंत कर्मदलें बंधाय पण एक प्रदेशें अथवा बे प्रदेशें करी ग्रहे बंधाय न हों केमके, जीव प्रदेश सर्वने शृंखलावयवनी पेटें परस्पर संबंध विशेषनो जाव ठे माटें आत्मानो एक प्रदेश कर्मदल ग्रहण करवाने व्यापारतां सर्व प्रदेश व्या पारे. जेम हस्तादिकें करी घटादिक उपाहतां सर्व शरीरें जोर पहाँचे जेम कोइए क वस्तु लेवाने अर्थे अंगुलि प्रवर्त्त तेवारें करतल, मणिबंध, छुजा, खनो, ए सर्व परंपरायें बल करे पण एटलो विशेष के जे अवयव, कार्यने ठुकडा होय ते अवयवोने विषे घणुं जोर पहाँचे, अने जे अवयव कार्यने वेगला वेगला हो य, तेने जोर हीन हीनतर पहाँचे, तेम कर्म दल ग्रहतां आत्म प्रदेशने विषे प ण हीनाधिक वीर्य जाणवुं.

हवे ए आठ कर्मना दलनी जागविजजना कहे ठे. जेवारें जोव आयुःकर्म बां धे, तेवारें अंतरमुहूर्त्त पर्यंत समय समय जे कर्मदल ग्रहण करे, तेना आठ जा ग करी आठ कर्मने वहेंची दीये, अने जेवारें आयुःकर्म न बांधे तेवारें जे कर्मद ल ग्रहण करे, ते आयु विना शेष सात कर्म बांधतो होय, तेने वहेंची आपे अने जेवारें दशमे गुणतापो एक आयु अने बीजुं मोहनीय, ए बे कर्म न बांधे, अने शेष ठ कर्म बांधतो होय, तेवारें ठ जागें वहेंची आपे अने जेवारें जीव एकज कर्मनो बंधक होय तेवारें तेने जाग पण एकज होय.

तेमर्थे (थोवोआवतदंसो के०) आयुःकर्मना जागनो अंश थोडो जाणवो.

જે જણી બીજા કર્મની અપેક્ષાએ આયુઃકર્મની સ્થિતિ થોડી છે. તેથી તેનાં દલ પણ થોડાં હોય, થોડે કાલે જોગવી સ્વપાવે. તે માટે. અને તેથી વળી (નામે ગોણમોશ્વિત કે) નામકર્મ અને ગોત્રકર્મ. એ બે કર્મનો જાગ વિજ્ઞાપાધિક જાણવો. જો પણ આયુઃકર્મની તેત્રીશ ભાગરોપમ સ્થિતિ થકી નામ અને ગોત્ર. એ બે કર્મની સ્થિતિ વીશ કોડાકોડી ભાગરોપમ પ્રમાણ છે તે આયુઃકર્મની સ્થિતિ થકી સંખ્યાતગુણી છે તે અપેક્ષાએ સંખ્યાતગુણો જાગ લાગે છે તથા મનુષ્ય તિથેચના જય ન્ય અંતરમુદૂત્તકાદિકાયુની અપેક્ષાએ અસંખ્યાતગુણો જાગ લાગે છે, પણ આયુઃકર્મ આજ્ઞા જવ મધ્યે એકજ વાર વંચાય, તે અંતરમુદૂત્ત પર્યંત વાંધે અને બીજા કર્મ તો જીવ સર્વદા નિરંતર પણે વાંધે છે. તે માટે થોડા કાલમાં આયુનાં દલ ઘણા મે લવવાં પડે, તે કારણથી નામ અને ગોત્રકર્મનો જાગ વિજ્ઞાપાધિક કહ્યો અને એ વેદુનો જાગ, પરસ્પર તુલ્ય સ્થિતિ જણી સમાં એટલે સરખાં જાણવો ॥ ૬૩૯ ॥

વિગ્ધાવરણે મોદે, સ્વોવરિ વેઅણોડ જેણપે ॥

તસ્સ ફુડતં ન દ્વડ, ઈડિ વિસેસેણ સેસાણં ॥ ૬૪૦ ॥

અર્થ- નામકર્મ અને ગોત્રકર્મના દલથકી (વિગ્ધ કે) અંતરાય કર્મ. અને (આવરણે કે) જ્ઞાનાવરણીયકર્મ અને દર્શનાવરણીય કર્મ, એ ત્રણ કર્મની ચત્ક્રી સ્થિતિ ત્રીશ કોડાકોડી ભાગરોપમની છે. તે જણી વીશ કોડાકોડી થકી વિજ્ઞાપાધિક હોય, માટે એ ત્રણનો જાગ, વિજ્ઞાપાધિક જાણવો અને એ ત્રણને માંહો માંહે તુલ્યસ્થિતિ જણી તુલ્ય જાગ એટલે સરખે જાગે આવે તથા એ ત્રણ કર્મથકી વળી (માંહે કે) મોહનીય કર્મનો જાગ વિજ્ઞાપાધિક જાણવો. જે જણી મોહનીયની સ્થિતિ ત્રીશ કોડાકોડી ભાગરોપમથી વમણી જાજેરી છે અને ત્રિગુણીયી હીન છે માટે સંખ્યાતગુણો કહીયે. એમધ્યે પણ દર્શનમોહનીયની સંતેર કોડાકોડીની સ્થિતિ છે અને ચારિત્રમોહનીયની ચાલોશ કોડાકોડી ભાગરોપમની સ્થિતિ છે, તેણે સ્થિતિ વિજ્ઞાપે કરી દલજાગતું પણ વિજ્ઞાપાધિકપણું લેવું. એ વક્તમાત્રે પરમાર્થથીતો શ્રોજિનવચન પ્રમાણ કરવું તથા એક સમય એક અધ્યવસાયે ગ્રહીત પુજ્ઞ આતે કર્મ પણે પરિણમે છે અર્થે જીવની શક્તિ અચિંત્ય છે અને પુજ્ઞનો પરિણામ વિચિત્ર છે તે માટે એમાં આશ્ચર્ય ન સમજવું.

(સ્વોવરિવેઅણોડ કે) સર્વોપરિ સર્વ થકી અધિક વેદનીયકર્મનો જાગ હોય, એટલે મોહનીયના જાગથકી પણ વેદનીય કર્મનો જાગ વિજ્ઞાપાધિક હોય, જે

નણી જો પણ મોહનીયની સ્થિતિથીકી એ કર્મની સ્થિતિ વિગ્રેપ હીન છે, તો પણ મોહનીયના દલ વત્કપ્રસરે છે, અને વેદનીયના દલનો રસ અઘાતીલ છે. તે નણી મંદરસ હોય, જેમ ઘેંશ, રાવ પ્રમુખનો રસ હવ્ય ઘણો હોય, તોજ ક્રુધા વપશમે અને દૂધ, દહીં, શિશ્વરણી. શાંત તથા ઘૃતાદિક અલ્પહવ્યે પણ ક્રુધા વ પશમે, તથા પાપાણાદિક ઘણે હવ્ય સંબંધે મરણ નીપજે, અને વિષાદિક અલ્પ હવ્ય સંબંધે પણ મરણાદિક કાર્ય નીપજે તેમ મોહનીયાદિક કર્મના તીવ્ર રસ દલ છે તે થોડા હોય, તો પણ પોતાનું કાર્ય આત્મગુણ ઘાતવા રૂપ કરે, અને વેદનીયકર્મનાં દલ મંદરસ નણી ઘણાં મલે, તોજ તે પોતાનું કાર્ય પૌજ્ઞલિક સુખ હુશ્વાનુજવ રૂપ પ્રકટ કરી શકે પણ થોડે દલે સ્વકાર્ય પ્રગટ કરી ન શકે.

(જેણુપે કે૦) જેમાટે વેદનીયનો જાગ અલ્પ હોય તો (તસ્સફુલ્લતનહવડ કે૦) તે વેદનીયનું સ્ફૂટપણું ઇટલે સુખ હુશ્વાદિકનો અનુજવ સ્પષ્ટ ન હોય. એ સ્વજાવેજ વેદનીયના પુજ્ઞ ઘણા મલે, તેવારે સ્વકાર્ય કરવાને સમર્થ થાય પણ થોડે દલે વેદનીય પ્રગટ ન હોય. તેમાટે વેદનીયની થોડી સ્થિતિ ઠતાં પણ દલનો જાગ મહોટો જાણવો, અને (ઈર્ષિવિસેસેણસેસાણં કે૦) શેષ બીજા સાત કર્મના પ્રદેશના જાગનું હોનાધિકપણું સ્થિતિવિગ્રેપે હોય ઇટલે સ્થિતિની અપેક્ષા હોય, જે કર્મની સ્થિતિ અધિક તે કર્મનો પ્રદેશ જાગ પણ અધિક અને જે કર્મની સ્થિતિ હીન તે કર્મનો પ્રદેશ જાગ પણ હીન હોય ॥ ઇતિ સમુચ્ચયાર્થઃ ॥ ૫૦ ॥

એમ મૂલપ્રકૃતિ જાગ રચના કહી. હવે ઉત્તર પ્રકૃતિને વિષે જાગ રચના કહે છે.

નિઅ જાહ લઘ્વ દલિઅ, અંતંસો હોહ સવઘાઈણં ॥

વશંતીણ વિનઙ્કહ, સેસં સેસાણ પહ સમયં ॥ ૫૧ ॥

અર્થ—તિહાં ઘાતિની પ્રકૃતિ મધ્યે (નિઅ જાહ કે૦) પોતપોતાની જાતિની પ્રકૃતિ મધ્યે જે જાગ (લઘ્વ કે૦) લાધો, તે (દલિઅ કે૦) દલમાંહેલો રસદલનો (અંતંસોહોહસવઘાઈણં કે૦) અનંતમો જાગ સર્વઘાતીની પ્રકૃતિને આપી અને શેષ રસદલ જાગ જે રહે, તે તે સમય (વશંતીણવિનઙ્કહ કે૦) બંધાતી એવી જે દેશઘાતિની પ્રકૃતિ તેને વહેંચી આપીયે, તે રીત દેખાડે છે.

પ્રથમ જ્ઞાનાવરણીય કર્મનો મૂલજાગ લાધો, તેનો અનંતમો જાગ કેવલજ્ઞાના વરણપણે પરિણમે, જે નણી કર્મ દલ મધ્યે અત્યંત સરસ સ્નિગ્ધ દલ થોડા હોય, તે દલ સર્વ ઘાતિની પ્રકૃતિ લહે, અને શેષ દલ જે રહે, તે મતિજ્ઞાનાવરણા

દિક ચાર પ્રકૃતિ દેશઘાતિની છે. તેને પરિણમે તથા દર્શનાવરણીયનો જે મૂલ જાગ લાધો, તેનો અનંતમો જાગ અત્યંત સરસદલ પાંચ નિદા તથા ઢાંઠું કેવલદર્શનાવરણીય, એ ઢ પ્રકૃતિ સર્વઘાતિની છે તેને ઢ જાગેં વહેંચી આપીયેં અને શોપ રહ્યો જે નોરસ જાગ, તે ચક્રુદર્શનાવરણાદિક ત્રણ પ્રકૃતિ જે દેશઘાતિની છે, તેનેં વહેંચી આપીયેં. તથા શાતા અશાતા, એ બે પ્રકૃતિ બંધ વિરોધિની છે. તે જણી એક સમયેં એકજ પ્રકૃતિ બંધાય, તેથી એને જાગ વહેંચવો નથી.

તથા મોહનીયનો મૂલજાગ જે લાજે, તેનો અનંતમો સરસ દલ જાગ, તે બે જાગેં વહેંચીયેં તેમધ્યેં એક દર્શન મોહનીયનેં અને એક ચારિત્ર મોહનીયનેં આપીયેં, વલતા ચારિત્ર મોહનીયના વલી વાર જાગ કરીયેં તે બંધાતા અનંતાનુબંધીયા ચાર તથા અપ્રત્યાઘ્યાનીઆ ચાર અને પ્રત્યાઘ્યાનીઆ ચાર, એવં વાર પ્રકૃતિને વહેંચી આપીયેં અને શોપ રહ્યા જે દેશઘાતીઆ રસવંત દલ તેના બે જાગ કરી, કપાય તથા નોકપાય મોહનીયને વહેંચી આપીયેં તેમધ્યેં કપાયનો જાગ સંજ્વલના ચારે પ્રકૃતિને આપીયેં, અને નોકપાયનો જાગ એક વેદ, એક યુગલ, જય અને હુગુપ્તા, એ પાંચ પ્રકૃતિને વહેંચી આપીયેં, તથા આયુઃકર્મ એક જ ગતિઆશ્રયી બંધાય, તેથી એનો જાગ ન વહેંચાય.

નામકર્મનો મૂલજાગ જે આવે, તે ડંગણત્રીશ જાગેં વહેંચીયેં, તેનાં નામ કહે છે. ૧ ગતિ, ૨ જાતિ, ૩ તનું ૪ ડપાંગ, ૫ બંધન, ૬ સંઘયણ, ૭ સંસ્થાન, ૮ આનુ પૂર્વી, ૧૨ વર્ણ ચતુષ્ક, ૧૩ અગુરુલઘુ, ૧૪ ડપઘાત, ૧૫ ડહ્વાસ, ૧૬ નિર્માણ, ૧૭ જિનનામ, ૧૮ આત્મ, ૧૯ શુજાશુજ વિદ્યાયોગતિ, ૨૦ ત્રસ દશક, અથવા સ્થાવરદશક, એ ડંગણત્રીશ મધ્યેં જેટલી બંધાતી હોય, તેટલે જાગેં વહેંચીયેં, તેમધ્યેં પણ તનુ એટલે શરીર નામકર્મની પ્રકૃતિના ત્રણ અથવા ચાર જાગ કરીયેં. તિહાં વૈક્રિય, આહારક, તૈજસ અને કાર્મણ બાંધતાં ચાર જાગ કરીયેં તથા ઔદારિક, તૈજસ અને કાર્મણ અથવા વૈક્રિય, તૈજસ અને કાર્મણ બાંધતાં ત્રણ ત્રણ જાગ કરીયેં તથા બંધનના સાત જાગ તથા અગીઆર જાગ કરીયેં, તિહાં મનુષ્ય અને તિર્યંચ પ્રાયોગ્ય બાંધતાં, ઔદારિકના બંધન ચાર. અને તૈજસ કાર્મણના બંધન ત્રણ એવં સાત બંધાય, તેવારેં સાત જાગેં વહેંચીયેં તથા દેવપ્રાયોગ્ય નામકર્મની એકત્રીશ પ્રકૃતિ બાંધતાં વૈક્રિયના બંધન ચાર, તથા આહારકના બંધન ચાર, અને તૈજસ કાર્મણના બંધન ત્રણ, એવં અગીઆર બંધાય તેવારેં અગીઆરજાગેં વહેંચીયેં તથા વર્ણ નામના પાંચ જાગ, ગંધનામના બે જાગ,

रसनामना पांच जाग, स्पर्शनामना आठ जाग, एवं वीश जाग आय अने शेष प्रकृतिना जाग अत्र कोइ आय नहीं, जे जणी ते प्रकृतिबंध विरोधिनी ठे, एक बांधतां बीजी न बंधाय, जेम एकगति बांधतां शेष त्रण गति न बंधाय, ए मज जाति, संघयण तथा संस्थानादिक पण एकज बंधाय तथा त्रसादिक दशक बांधतां स्थावरादिक दशकनी विरोधिनी प्रकृति न बंधाय. गोत्रकर्मनो पण जा गौड कोइ नथी. एक समयें उंच, नीच, ए बे मांहेजुं एकज गोत्र बंधाय, तथा अंतरायकर्मनो मूलजाग जे आवे, ते तेनी उत्तर प्रकृति पांचने जागें वहेचीयें ए म उत्तर प्रकृतिनी दलविजंजना कही.

(बवंतीणविजणइ के०) जे प्रकृति बंधाती होय, ते पोत पोतानो प्रदेशदलिक जाग पामे अने बंध विहेदे तेनो जाग जे बीजी सजातीय प्रकृति बंधाती होय ते पामे अने सजातीय न बंधाती होय तो विजातीयने पण जाग आवे, जेम श्रीण श्रीत्रिकने बंधविहेदें तेनो जाग निडा अने प्रचलाने आवे अने निडा प्रचलाने बंधविहेदें चक्रुदर्शनावरणदिकने आवे, तथा दर्शनावरणने बंध विहेदें तेनो जाग विजातीय प्रकृति वेदनी ठे, तेज तिहां ते गुणठाणे बंधाय ठे. माटे तेनें लाजे तथा मिथ्यात्व मोहनीयने बंध विहेदें एनी सजातीय दर्शन मोहनीयनी प्रकृतिनो पण बंध नथी, ते जणी विजातीय चारित्र सोहनीयनी प्रकृतिने एनो जाग आवे, तेमध्ये पण सरस दल सर्वधाती प्रकृतिने योग्य ठे. ते जणी सर्वधातीआ बार कषाय प्रकृतिने ए जाग दल आवे, ए उत्तर प्रकृतिजुं उत्कृष्ट पदे तथा ज घन्यपदे एकेकथी प्रदेशना अल्पबहुत्व पणानो विचार जाणवाने अर्थ नीचें यंत्र स्थापना करी ठे. एम कर्म प्रकृतिनी टीकाथकी सर्व उत्तर प्रकृतिना प्रदेशनो उत्कृष्टपदे अल्प बहुत्व विचार समजी, गुरु मुखयी निर्णय करी सविस्तर पणे वखाणवो.

॥ अथ यंत्रस्थापना ॥

॥ तत्र उत्तर प्रकृतिषु उत्कृष्टपदे कर्मदलिकजागाल्पबहुत्वमुच्यते ॥

॥ अथ ज्ञानावरणीयेषु प्रदेशाल्प ॥
॥ बहुत्वं ॥

१ केवल ज्ञानावरणस्य उत्कृष्टपदे सर्वस्तोकः कर्मदलिकजागः ॥

२ ततो मनःपर्यवज्ञानावरणस्य अ नंतगुणः ॥

३ ततोऽवधिज्ञानावरणस्य विशेषाः ॥
४ ततःश्रुतज्ञानावरणस्यविशेषाधिकः

५ ततोमतिज्ञानावरणस्यविशेषाधि०

॥ अथ दर्शनावरणीयेषु ॥

॥ प्रवेशाव्यवदुत्वं ॥

१ दर्शनावरणो प्रचलायाः सर्वस्तोकः ॥

२ ततोनिज्ञाया विशेषाधिकः ॥

३ ततःप्रचलाप्रचलायाविशेषाधिकः ॥

४ ततो निज्ञा निज्ञायाविशेषाधिकः ॥

५ ततो स्त्यानद्वर्थाविशेषाधिकः ॥

६ ततोकेवलदर्शनावरणस्यविशे० ॥

७ ततोऽवधिदर्शनावरणस्याऽनं० ॥

८ ततोऽचक्षुदर्शनावरणस्यविशे० ॥

९ ततोऽक्षुदर्शनावरणस्य विशे० ॥

॥ अथ वेदनीयेषु प्रदे ॥

॥ शाव्य बहुत्वं ॥

१ वेदनीयेऽशातस्य जागः सर्वस्तोकः ॥

२ ततोवेदनीयशातस्य विशेषाधिकः ॥

॥ अथ मोहनीयेषु प्रवेशा ॥

॥ व्य बहुत्वं ॥

१ अप्रत्याख्यानमानस्य सर्वस्तोकः ॥

२ ततोऽप्रत्याख्यानक्रोधस्य विशे० ॥

३ ततोऽप्रत्याख्यानमायायाविशे० ॥

४ ततोऽप्रत्याख्यानलोनस्यविशे० ॥

५ एवं प्रत्याख्यानवरणचतुष्कस्यापि यथोत्तरं विशेषाधिकः ॥

१२ एवं अनंतानुबंधिचतुष्कस्यापि यथोत्तरं विशेषाधिकः ॥

१३ ततो मिथ्यात्वस्य विशेषाधिकः ॥

१४ ततो जुगुप्साया अनंत गुणः ॥

१५ ततो जयस्य विशेषाधिकः ॥

१६ ततोहास्यशोकयोरपि विशेषाधिकः परस्परं स्वस्थाने तुल्यः ॥

१७ ततोरत्थरत्थोर्विशेषाधिकः परस्परं स्वस्थाने तुल्यः ॥

१८ ततो स्त्रीनपुंसकवेदयोर्विशेषाधिकः परस्परं स्वस्थाने तुल्यः ॥

१९ ततः संज्वलन क्रोधस्य विशेषा० ॥

२० ततः संज्वलनमानस्य विशेषा० ॥

२१ ततः पुंवेदस्य विशेषाधिकः ॥

२२ ततः संज्वलनमायाया विशेषा० ॥

२३ ततः संज्वलनलोनस्य संख्यातगुणः

४ चतुर्णामाद्युषामपि स्वस्थाने तुल्यः

॥ अथ नामोत्तरप्रकृतेः प्रवेशा ॥

॥ व्यबहुत्वं ॥

१ नामकर्मणि देवनरकगत्योः सर्वस्तोकः परस्परं स्वस्थाने तुल्यः ॥

२ ततोऽमनुष्यगतेर्विशेषाधिकः ॥

३ ततो तिर्यग्गतेर्विशेषाधिकः ॥

॥ जातिपंचकेषु स्वल्पबहुत्वं ॥

४ जातिषुर्द्धोदियादिजातिचतुष्के सर्वस्तोकः स्वस्थाने समः ॥

५ तत एकैदिय जातिविशेषाधिकः ॥

॥ शरीरनामकर्मणि अ ॥

॥ व्यबहुत्वं ॥

१ शरीरेषु आहारकस्य सर्वस्तोकः ॥

- १ ततोवैक्रिय शरीरस्य विशेषाऽ॥
- २ ततऔदारिकशरीरस्य विशेषऽ॥
- ४ ततो तैजस शरीरस्य विशेषाधिकः॥
- ५ ततःकर्मण शरीरस्य विशेषाऽ॥
- ५ एवं संघातन पंचकस्यापि.

॥ उपांगेषु स्वल्पबहुत्वं ॥

- १ उपांगेषु आधारकोपांगस्य स्तोकः॥
- २ ततो वैक्रियोपांगस्य विशेषाधिकः॥
- ३ तत औदारिकोपांगस्यविशेषाऽ॥

॥ बंधनेषु, स्वल्पबहुत्वं ॥

- १ आधारकाधारकबंधनस्य सर्वस्तोऽ॥
- २ तत आधारक तैजस बंधनस्य वि
शेषाधिकः ॥
- ३ ततआधारककर्मणबंधनस्य वि॥
- ४ तत आधारक तैजसकर्मणबंधन
स्य विशेषाधिकः ॥
- ५ ततो वैक्रिय वैक्रिय बंधनस्य वि॥
- ६ ततो वैक्रिय तैजस बंधनस्य वि॥
- ७ ततो वैक्रिय कर्मणबंधनस्य वि॥
- ८ ततो वैक्रिय तैजस कर्मण बंधन
स्य विशेषाधिकः ॥
- ९ तत औदारिक औदारिक बंधन
स्य विशेषाधिकः ॥
- १० तत औदारिक तैजस बंधनस्य
विशेषाधिकः ॥
- ११ तत औदारिककर्मणबंधनस्य वि
शेषाधिकः ॥

- १२ तत औदारिक तैजस कर्मण वं
धनस्य विशेषाधिकः ॥
- १३ ततस्तैजस तैजसबंधनस्य वि॥
- १४ ततस्तैजसकर्मण बंधनस्य वि॥
- १५ ततःकर्मणकर्मणबंधनस्य वि॥

॥ संस्थानेषु स्वल्पबहुत्वं ॥

- ४ संस्थानेषु मध्यसंस्थानचतुष्के स
वै स्तोकःपरस्परं स्वस्थाने तुल्यः ॥
- ५ ततःसमचतुरस्रस्य विशेषाधिकः ॥
- ६ ततो द्रुमकस्य विशेषाधिकः ॥

॥ संघयणेषु स्वल्प बहुत्वं ॥

- ५ संघननेषु आद्यपंचकस्य तुल्यःस्तोऽ॥
- ६ ततः सेवार्चस्य विशेषाधिकः ॥

॥ वर्णेषु स्वल्प बहुत्वं ॥

- १ वर्णेषु कृष्णस्य सर्वस्तोकः ॥
- २ ततो नीलस्य विशेषाधिकः ॥
- ३ ततो लोहितस्य विशेषाधिकः ॥
- ४ ततो हारिदस्य विशेषाधिकः ॥
- ५ ततःशुक्लस्य विशेषाधिकः ॥

॥ गंधेषु स्वल्पबहुत्वं ॥

- १ गंधयोर्मध्ये सुरजेः सर्वस्तोकः ॥
- २ ततो दुरजिगंधस्य विशेषाधिकः ॥

॥ रसेषु स्वल्पबहुत्वं ॥

- १ रसेषु तिक्तरसस्य सर्वस्तोक जागः ॥
- २ ततः कटुकस्य विशेषाधिकः ॥

- ३ ततः कषायस्य विशेषाधिकः ॥
 ४ तत आम्लस्यजागो विशेषाधिकः ॥
 ५ ततोमधुरस्य जागो विशेषाधिकः ॥

॥ स्पर्शेषु स्वल्प बहुत्वं ॥

- १ स्पर्शेषु कर्कशगुरुस्पर्शयोः सर्वस्तो०
 ४ ततो मृदुलघुस्पर्शयोर्विशेषाधिकः ॥
 ६ ततो रूक्षशीतयोर्विशेषाधिकः ॥
 ७ ततः स्निग्धोष्णयोर्विशेषाधिकः अ
 त्र सर्वत्र युग्मेषु परस्परस्तुत्यः ॥

॥ आनुपूर्वीषु स्वल्पबहुत्वं ॥

- १ आनुपूर्वीषु देवनारक्यानुपूर्वीषु सर्व
 स्तोकः परस्परं तुल्यः ॥
 ३ ततो मनुष्यानुपूर्वेर्विशेषाधिकः ॥
 ४ ततो तिर्यगानु पूर्वेर्विशेषा० ॥
 १ खगतिद्वये प्रशस्त खगतेः स्तोकः ॥
 २ ततोऽप्रस्थखगतेर्विशेषाधिकः ॥

॥ त्रसविंशतिकेषु स्वल्पबहुत्वं ॥

- १ त्रसविंशतितोत्रसनाम्नः सर्वस्तोकः ॥
 २ ततः स्थावरजागोविशेषाधिकः ॥
 ३ एवं बावरस्य जागः स्तोकः ॥
 ४ ततः सूक्ष्मस्य विशेषाधिकः ॥
 ६ एवं पर्याप्तादप्यपर्याप्तो विशेषः ॥
 १० एवं प्रत्येकेषु द्वयोर्द्वयो आतपद्योत
 योः समं समं वाच्यः परस्परं तुल्यः ॥
 ६ निर्माणो १ ह्रास २ पराघातो ३
 पघात ४ अशुरुलघु ५ जिननाम ६
 अल्पबहुत्वं नास्ति परस्परं सजा

तीय प्रतिपक्षापेक्षानावात् ॥

॥ गोत्रकर्मणि स्वल्प बहुत्वं ॥

- १ गोत्रयोर्नीचैर्गोत्रस्यजागः सर्वस्तो०
 २ तत उच्चैर्गोत्रस्यजागो विशेषाधि० ॥

॥ अंतरायकर्मणि स्वल्पबहुत्वं ॥

- १ अंतरायेषु दानांतरायस्य सर्वस्तोकः ॥
 २ ततो जानांतरायस्य विशेषाधिकः ॥
 ३ ततो नोगांतरायस्य विशेषाधिकः ॥
 ४ ततोपनोगांतरायस्य विशेषाधिकः ॥
 ५ ततोवीर्यांतरायस्य जागोविशे० ॥
 ॥ इति उत्तरप्रकृतिषूत्कृष्टपदे कर्म
 दलिकजागाल्प बहुत्वं यंत्रकं ज्ञेयं ॥

॥ अथ जघन्यपदे उत्तर प्रकृतिषु ॥

॥ कर्मदलिकजागाल्पबहुत्वं मुच्यते ॥

- १ तत्र केवलज्ञानावरणस्य जघन्य
 पदे कर्मदलिक जागः सर्वस्तोकः ॥
 २ ततोमनःपर्यवज्ञानावरणस्यानंत ०
 ३ ततोऽवधिज्ञानावरणस्य वि० ॥
 ४ ततः श्रुतज्ञानावरणस्य विशेषा० ॥
 ५ ततो मतिज्ञानावरणस्य वि० ॥

॥ दर्शनावरणेषु स्वल्पबहुत्वं ॥

- १ दर्शनावरणे निज्ञायाः सर्वस्तोकः ॥
 २ ततः प्रचलायाजागोविशेषाधिकः ॥
 ३ ततो निज्ञानिज्ञायाः जागोविशे० ॥
 ४ ततः प्रचला प्रचलाया विशेषा० ॥
 ५ ततः स्थानद्वर्षाविशेषाधिकः ॥

- ६ ततःकेवल दर्शनावरणस्य विशेषः॥
 ७ ततोऽवधिर्दर्शनावरणस्य अनंतः॥
 ८ तत अचक्षुदर्शनावरणस्य विशेषः॥
 ९ ततश्चक्षुदर्शनावरणस्य विशेषः॥

॥ वेदनीयेषु स्वल्प बहुत्वं ॥

- १ वेदनीयेऽशातस्य जागः स्तोकः ॥
 २ ततःशातस्य जागोविशेषाधिकः ॥

॥ मोहनीयेषु स्वल्पबहुत्वं ॥

- १ अप्रत्याख्यान मानस्य सर्वस्तोकः॥
 २ ततोऽप्रत्याख्यानक्रोधस्य विशेषः॥
 ३ ततोऽप्रत्याख्यानमायायाविशेषः॥
 ४ ततोऽप्रत्याख्यान लोभस्य वि० ॥
 १२ एवं क्रमेण प्रत्याख्यानावरणाऽनं
 तानुबंधि चतुष्कयोरपि विशेषः॥
 १३ ततोमिथ्यात्वस्य जघन्य जागो वि०
 १४ ततो ह्युगुप्ताया जागोऽनंतगुणः॥
 १५ ततो जयस्य विशेषाधिकः॥
 १६ ततोदास्यशोकयोर्विशेषाधिकः स्व
 स्थाने परस्परं तुल्यः॥
 १७ ततो रत्यरत्योर्विशेषाधिकः परस्परं
 स्वस्थाने तुल्यः॥
 २२ त्र्यन्यतरस्य वेदस्य जागो विशेषः॥
 २६ ततः क्रोधादिचतुर्णां संज्वलनानां
 यथोक्तं विशेषाधिकत्वं ॥

॥ आशुषि स्वल्प बहुत्वं ॥

- १ आशुषि तिर्यग्गनराशुषोःसर्वस्तोकः॥
 ४ ततो देवनरकाशुषोऽसंख्येयगुणः॥

॥ नामकर्मणि स्वल्प बहुत्वं ॥

- १ ततस्तिर्यग्गतेः सर्वस्तोकः॥
 २ ततो मनुष्यगतेर्विशेषाधिकः॥
 ३ ततो देवगतेरसंख्येयगुणः॥
 ४ ततो नरकगतेरसंख्येयगुणः॥

॥ जातिषु स्वल्प बहुत्वं ॥

- ४ जातिषु ईर्ष्यादिजातिचतुष्के
 सर्वस्तोकः परस्परं तुल्यः॥
 ५ तत एकैर्द्विजातेर्विशेषाधिकः॥

॥ शरीरेषु स्वल्प बहुत्वं ॥

- १ शरीरेषु औदारिक शरीरे सर्वस्तोकः॥
 २ ततस्तैजसशरीरस्य विशेषाधिकः॥
 ३ ततःकर्मण शरीरस्य विशेषाधिकः॥
 ४ ततोवैक्रियशरीरस्यासंख्येयगुणः॥
 ५ ततोऽऽहारकस्यासंख्येयगुणः॥

२० एवं संघातनेषु बंधनेषु स्वपि वार्धं.

॥ अंगोपांगेषु स्वल्प बहुत्वं ॥

- १ अंगोपांगेषुस्वौदारिकोपांगस्यस्तोकः
 २ ततोवैक्रियोपांगस्य असंख्येयः॥
 ३ ततोऽऽहारकोपांगस्यासंख्येयगुणः॥

॥ आनुपूर्वीषु स्वल्प बहुत्वं ॥

- २ आनुपूर्वीषु नरकदेवगत्यानुपूर्व्योः
 सर्वस्तोकःपरस्परं स्वस्थाने तुल्यः॥
 ३ ततो मनुष्यानुपूर्व्या विशेषाधिकः॥
 ४ ततस्तिर्यग्गत्यानुपूर्व्या विशेषाधिकः॥

॥ त्रसविंशतिषु स्वल्प बहुत्वं ॥

१ त्रस विंशतस्त्रसनाम्नः सर्वस्तोकः ॥

२ ततः स्थावरनाम्नः विशेषाधिकः ॥

३ एवं वादर सूक्ष्मयोः पर्यासाऽपर्यासा प्रत्येक साधारणयोश्च स्तोकः ॥

४ अवशिष्ट द्विचत्वारिंशत प्रकृतीनां जघन्याल्पबहुत्वं उत्कृष्टवत् क्षेप्यं

॥ गोत्रेषु स्वल्प बहुत्वं ॥

१ गोत्रेषु नीचैर्गोत्रस्य जागःस्तोकः ॥

२ ततः उच्चैर्गोत्रस्य विशेषाधिकः ॥

॥ अंतरायेषु स्वल्प बहुत्वं ॥

१ अंतरायेषु दानांतरायस्य सर्वस्तोकः

२ ततो लाजांतरायस्य विशेषाधिकः ॥

३ ततो जोगांतरायस्य विशेषाधिकः ॥

४ ततः उपजोगांतरायस्य विशेषाधिकः ॥

५ ततो वीर्यांतरायस्य विशेषाधिकः ॥

हवे कर्मना प्रदेश वेद्या विना अवश्य निर्झरान् थाय यद्यपि स्थिति तथा रस ए वे तो वेद्या विना पण शुभ अथ्यवसायें करी तथा तप संयमं करी स्थितिघात तथा रसघात करी कर्म निर्झरे, पण प्रदेश सर्व वेदे, तेवारेंज तेनी निर्झरा थाय माटें ते प्रदेश वेदवाने जीव, सम्यक्त्वादिकगुणें करी थोडे कालें घणा प्रदेश निर्झरवाने अ थें वेद्यमान दलने विपे उपरना दल समय समय असंख्यात गुणाकारें संक्रमावे, ते जणी एने गुणश्रेणी कहायें. ते गुण श्रेणी अगीअर ठे, ते कहे ठे.

॥ अथ जागलब्धं दलिकगुणश्रेणी रचनयैव हिम्यते ॥

सम्म देस सब विरई, उअण विसंजोअ दंस खवगेअ ॥

मोहसम संत खवगे, खीण सजोगीअर गुण सेढी ॥ ८५ ॥

अर्थ- एक (सम्म के०) सम्यक्त्व प्रत्ययिकी, बीजी (देस के०) देशविरति प्रत्ययिकी, त्रीजी (सबविरईउ के०) सर्वविरतिप्रत्ययिकी, चोथी (अणविसंजोअ के०) अनंतानुबंधिनी विसंयोजनार्थे गुणश्रेणी करे पांचमी (दंसखवगेअ के०) दर्शनमोहनीय खपावतां गुणश्रेणी करे, षष्ठी (मोहसम के०) चारित्र मोहनीय उपशमावतां गुणश्रेणी करे, सातमी (संत के०) उपशांत मोहनीय गुणश्रेणी, आठमी (खवगे के०) कृपक श्रेणीयें गुणश्रेणी करे, नवमी (खीण के०) क्षीणमोह गुणश्रेणी, दशमी (सजोगीअर के०) सयोगी केवली गुण श्रेणी अने अगीअरामी ते थकी इतर अयोगी केवलीनी गुणश्रेणी, ए अगीअर (गुणसेढी के०) गुणश्रेणी जाणवी ॥ इत्यह्वार्यः ॥ ८५ ॥

१ प्रथम सम्यक्त्व निमित्तं ग्रंथिजेद करतां तथा बीजो अपूर्वकरण करतां स्थिति घात, रसघात, गुणश्रेणी अपूर्वबंधन, ए चार वानां करतां, प्रति समयं असंख्यात गुणी निर्झरा वधारतो जाय, तेम अपूर्वनिवृत्तिकरणे पण जाणवो. अने सम्यक्त्व पास्या पढी पण सम्यक्त्व प्रत्यये करी अंतरमुहूर्त प्रमाण शेष कर्मद ल खपाववाने गोपुष्पाकारें दल रचना करे, ते प्रथम सम्यक्त्व गुणश्रेणी जा एवी. ए अन्य श्रेणीनी अपेक्षायें सम्यक्त्व प्रत्ययिकी मंदविद्युद्दिनणी दीर्घ अंतरमुहूर्तें वेदवा योग्य अने अल्प प्रदेशिक एवी गुणश्रेणी करे.

२ ते थकी देशविरति निमित्त अपूर्व करण करतो पहेली गुणश्रेणीना अंतरमुहूर्तशी संख्यात गुण हीन एवा अंतरमुहूर्तें वेदवा योग्य अने पूर्वली श्रेणीशी असंख्यात गुण वृद्धि प्रदेशिक दलरचनायें, देशविरति गुण प्रत्ययिकी श्रेणी, ते प्रथम गुणश्रेणीनो निर्झराथकी असंख्यातगुणी निर्झरावंत एवी बीजी गुणश्रेणी करे.

३ ते देशविरति गुणथकी अनंतगुण विद्युद्दि बांधतो सर्वविरति लब्धि निमित्त अपूर्व करण करतो सर्वविरति गुणप्रत्ययिकी देशविरति गुणश्रेणीना अंतरमुहूर्तशी संख्यातगुणहीन एवी अंतरमुहूर्तें वेदवा योग्य असंख्यातगुण वृद्धि प्रदेशात्मक असंख्यातगुण निर्झराहेतु एवी सर्वविरति रूप त्रीजी गुणश्रेणी करे.

४ ते थकी अनंतगुणविद्युद्दियें अनंतानुबंधीया कषाय विसंयोजतो थको सर्वविरति गुणश्रेणीना अंतर मुहूर्तथकी संख्यातगुणहीन अंतरमुहूर्तें वेदवा योग्य असंख्यातगुण वृद्धि दलिक एवी चोथी गुणश्रेणी करे.

५ तेथकी पण अत्यंत विद्युद्ध परिणामें पूर्वली गुणश्रेणीना अंतर मुहूर्त थकी संख्यातगुण हीन अंतरमुहूर्तें वेदवा योग्य असंख्यातगुण वृद्धिदलिक त्रण दर्शनमोहनीयने खपाववा निमित्त, गुणश्रेणी करे ते ह्यायिक सम्यक्त्व प्रत्ययिकी असंख्यातगुण निर्झरारूप पांचमी गुणश्रेणी जाणवी.

६ तेथकी पण संख्यातगुणहीन एवी अंतर मुहूर्तें वेदवा योग्य असंख्यात गुणवृद्धि दलिक असंख्यातगुणी निर्झराहेतु चारित्रमोहनीय उपशमावतो अपूर्व करण अनिवृत्तिकरण गुणतापो गुणश्रेणी करे, ते षष्ठी गुणश्रेणी जाणवी.

७ तेथकी अनंतगुणविद्युद्दियें उपशांतमोह प्रत्ययिकी संख्यातगुण हीन मुहूर्तें वेदवा योग्य असंख्यातगुण वृद्धि दलिक उपशांतमोह गुणश्रेणी सातमी.

८ तेथकी अनंतगुणविद्युद्दियें संख्यातगुण हीन मुहूर्तें वेदवा योग्य असंख्यात गुणवृद्धि दलिक असंख्यातगुण निर्झरायें वधती चारित्र मोहनीय खपावतां

आठमे, नवमे अने दशमे गुणवाणो दलिक रचना करे. ते आठमी गुणश्रेणी.

ए तेथकी अत्यंतविद्युद संख्यातगुणहीन अंतरमुहूर्त वेदवा योग्य असंख्यातगुणवृद्धिदलिक क्षीणमोह गुणवाणा प्रत्ययिकी गुणश्रेणी नवमी जाणवी.

१० तेथकी संख्यातगुणहीन अंतरमुहूर्त वेदवा योग्य असंख्यातगुणवृद्धिदलिक सयोगी केवलीने असंख्यातगुणी निर्झराहेतु दलिक रचना करे, ते दशमी.

११ ते थकी इतर अयोगी गुणवाणें कर्म खपाववा निमित्त, सयोगी गुणश्रेणी ना अंतरमुहूर्त थकी संख्यात गुणहीन अंतरमुहूर्त वेदवा योग्य असंख्यातगुण वृद्धिदलिक कर्मदल रचना करे, ते अगीआरमी अयोगीकेवली गुणश्रेणी होय. एम अगिआरगुणश्रेणीनी रचनार्ये करी बहुकाल वेदवा योग्य कर्म ते अव्य कालें निर्झरे ॥ इत्यर्थः ॥ ७२ ॥

हवे गुणश्रेणीनुं स्वरूप कहे ठे.

गुणसेढी दल रयणा, एउसमय मुदया दसंख गुणणाए ॥

एअगुणा पुण कमसो, असंख गुण निर्झरा जीवा ॥ ७३ ॥

अर्थ-(गुणसेढी के०) गुणश्रेणी ते (दलरयणा के०) कर्मदलनी जोगवी वेदीने निर्झरा निमित्त, रचना स्थापना. (अणुसमयमुदयादसंखगुणणाए के०) उदय समयथी मांमीने समय समर्थ असंख्यातगुणाकारें वधता दलनुं संक्रमा ववुं (एअगुणापुणकमसो के०) ए गुणश्रेणीना वली अनुक्रमें एकेकथी चढता (असंखगुणनिर्झराजीवा के०) असंख्यातगुण निर्झरावंत जीव होय. पहेली गुणश्रेणीथी बीजीना, बीजी गुणश्रेणीथी त्रीजी गुणश्रेणीना जीव चढतां चढतां वधती वधती निर्झरावंत होय. एम सर्वत्र समजवुं ॥ इत्यह्वरार्थः ॥ ७३ ॥

गुणाकारें कर्मदल वेदीने निर्झरा निमित्त कर्मदलनुं व्यवस्थार्ये स्थापवुं उपरली स्थितिथकी उतारी उतारी उदयावलिनी स्थितिना समय समय स्थिति ने विषे असंख्यातगुण वधतुं संक्रमावतां जे दलश्रेणी, ते गुणश्रेणी कहीर्ये. एम थोडे कालें घणां कर्मदल निर्झरे, तेना सुखावबोध निमित्त थापना करी देखाडीठे.

तिहां प्रथम गुणश्रेणीनो काल अपूर्वकरण अने अनिवृत्ति करण कालथकी किंचि दधिक अंतर मुहूर्तमान जाणवो. ते वेद्यमान अंतर मुहूर्तथी उपरली स्थितिना दलिक उतारी, उतारी, वेद्यमान स्थितिना उदयथी प्रतिसमयें असंख्यातगुणो असंख्यातगुणो वधतो चरम समय लगे संक्रमावे, एटछे उपरली स्थितिनुं उताखुं जे

दल, ते मध्ये प्रथम समयें स्तोक संक्रमावे. तेथी बीजे समयें असंख्यातगुणो संक्रमावे. तेथी वली त्रीजे समयें असंख्यातगुणो संक्रमावे. एम समयें, समयें, असंख्यात गुणाकारें वधारतो, वधारतो अंतर मुहूर्तने चरम समयें सर्वोत्कृष्ट संक्रमावी, जोगवीने खपावे पण गुणश्रेणिनो काल वधारे नही. एरीतें सर्व गुणश्रेणी नुं स्वरूप जाणवुं. पण एकेकथी श्रेणीनुं अंतर मुहूर्त संख्यात गुणहीन हीनकाल पूर्वली श्रेणीनी अपेक्षायें होय, अने कर्मदल असंख्यातगुणां वधतां होय.

तिहां देशविरति अने सर्वविरतिपणुं पामतो बे करण करे, पण त्रीजुं अ निवृत्तिकरण न करे, तथा देशविरति अने सर्वविरतिथी आजोगें पडद्यो अने वलीजे देशविरत्यादिक पडीवजे, तेवारें पण ते बे करण करे, अने जे अनाजोगें पडद्यो ते करण कखा विना चढे, ए बे करण करी देशविरति सर्वविरत्यादिक गुण लहे तो जीव अवश्य वधते परिणामें होय. तिहां वधते परिणामें केवारें एक असंख्यात जागाधिक अने केवारें एक संख्यातजागाधिक, केवारें एक संख्यातगुणाधिक अने केवारें एक असंख्यातगुणाधिक दलिक रचना करे. तिहां हीयमानपरिणामें ए चारे हीयमान दलिक रचना करे, अने तुल्यपरिणामें तुल्य दलिक रचना करे, पण पोत पोतानी गुणश्रेणीनुं अंतरमुहूर्त सरखुंज होय तथा अनंतानुबं धीयम्नी विसंयोजना देवता, मनुष्य अने नारकी पर्याप्ता अविरति सम्यक्दृष्टि देश विरति अने सर्वविरति, ए सर्व त्रण करणें करी करे. तिहां अपूर्वकरण अनिवृत्तिकरण कालें गुणश्रेणी करे. ए मध्ये प्रथम त्रण गुणश्रेणी सम्यक्त्व देशविरति अने सर्वविरतिथी सहसात्कारें पडतां केदलो एक काल मिथ्यात्व गुणताणे पामीयें. ए गुण श्रेणीनी सविस्तर वक्तव्यता कर्मप्रकृति तथा पंचसंग्रहनी वृहद्दटीका थकी जाणवी.

तथा ए अगीअर गुणश्रेणीना जीव अनुक्रमें एकेकथी असंख्यातगुणी निर्झरा वंत होय एटले मिथ्यात्वथकी सम्यक्त्व गुणश्रेणीयें अनंतगुण निर्झरा होय, जे म कोइ एक वृद्ध दुर्बल रोगाक्रांत चित्तचित्तातुर पुरुष होय ते जेनी धारा न होय एवा वृंठा काटें जरेला कूहाडायें करी बावलीआ तथा खेरनां काष्ट वेढां ने काप तो घणो दुःखी थाय तोपण घणें काले थोडांक कापी शके, अने कोइ एक तरुण नीरोगी निश्चित दृढ संघयणी पुरुष, तीव्रण एवा सार लोह फरशीयें करी, सूकी एरंम तथा आकडानी लाकडी थोडाकालमां पण घणी कापी नाखे तेम मिथ्यात्वी जीव वीर्य हीन थको पोताना अत्यंत चीकणां कर्म तेने अज्ञानोपहत एवा बाजतपश्रणादिक वृंठा शस्त्रें प्रायें करी घणा कालें पण अल्प कर्म निर्झरें, अने सम्यक्

दृष्टि जीव ज्ञानादिक गुणें बलिष्ठ होय माटे तेहना गुणपरिणाम वृद्धियें रसवात स्थि
तिघातें करी नीरस निःसार एरुं जेवा थयला कर्मोने ते अपूर्वकरणादिक तीक्ष्ण
शस्त्रें करी अल्प कालें पण घणा ठेदी नाखे, तेमाटें गुणश्रेणी गुणश्रेणी प्रत्ये थयो
त्तर बोरे वृद्धियें कर्म निःसार होय. तेने गुणनिर्मलतारूप शस्त्रें करी असंख्यगुणी अ
संख्यगुणी निर्झरा वधे, तिहां सवोत्कृष्ट कर्म निर्झरा अयोगी केवलीने होय॥८३॥

एम गुण विद्युद्धियें निर्झरा वधे तेजणी गुणगणानो अंतरकाल कहे ठे.

पलिआ संखंसमुद्रू, सासण इअर गुण अंतरं हस्सं ॥

गुरु मिहि बे असठी, इयरगुणे पुगलक्षंतो ॥ ८४ ॥

अर्थ-(सासण के०) सास्वादन गुणगणानुं (पलिआसंखंस के०) पळ्योपम
नो असंख्यातमो जाग जघन्यथी आंतरं जाणवुं, जे जणी सास्वादन गुणगणं एकवा
र स्पर्शी, वली बीजी वेलायें स्पर्शें. एने वचमानो काल तेने सास्वादननुं आंतरं कही
यें, ते जघन्यथी तो पळ्योपमासंख्येय जाग प्रमाण होय, जे जणी कोइ एक जीव मोह
नीयनी बबीश प्रकृतिनी सत्तायेंथको औपशमिक सम्यक्त्व लही, त्रिपुंज करी अष्टाविं
शति सत्कर्मा थाय, तेवारें पडतां सास्वादनपणुं पामे. तिहांथी वली मिथ्यात्वे जाय,
तिहां मिथ्यात्वप्रत्ययें सम्यक्त्वमोहनीय मिश्रमोहनीयने समय समय बवेल्
तां, उवेल्तां, पळ्योपमासंख्येय जाग काल प्रमाण ते मोहनीयनी बे प्रकृतिने उ
वेली रहे ते वारें मिश्र तथा सम्यक्त्वनी सत्ता रहित थयो थको. बबीश सत्कर्मा
थाय वली पण कोइ एक जीव औपशमिक सम्यक्त्व पामी, तिहांथी सास्वादनपणुं
पामे तेणो एथी हीन आंतरं न कहुं तथा जे जीव, उपशम श्रेणीथी पडतो सास्वाद
न पणुं पामी वली अंतरमुद्रूर्त्तने आंतरें बीजी वेला उपशमश्रेणी पडिवजे, ते
वली तिहांथी पडतो सास्वादन गुणगणो आवे. ए अपेक्षायें अंतरमुद्रूर्त्तनुं पण
आंतरं होय, अंतर मुद्रूर्त्तना असंख्याता जेद ठे, तथा ए गुणगणानो काल पण
अंतर मुद्रूर्त्तनो ठे अने सर्व गुणगणां पण अंतर मुद्रूर्त्तमांदे स्पर्शें, अर्हीयां विरो
ध कोइ नथी. ए रीतें अंतर मुद्रूर्त्तनुं आंतरं पण सास्वादननुं लाजे, परंतु ते मनु
ष्यमध्येज कोइ एकने होय पण देवादिकने न होय ते माटें अल्प जणी अर्हीयां
विवक्षुं नही, तथा बीजे कशे कारणे विवक्षुं नही.

तथा ए सास्वादन थकी (इअरगुण के०) इतर एटले बीजा मिथ्यात्वादिक
थी उपशान्त मोह पर्यंतना दश गुणगणानुं (अंतरंहस्सं के०) जघन्यथकी आं

तरुं (मुहू के०) अंतरमुहूर्त अंतर मुहूर्तनुं जाणवुं. जे नणी कोइ एक जीव, उपशमश्रेणीधी पडतो मिथ्यात्व गुणवाणे आवी वली बीजी वखत चडतो सर्वे गुणवाणां स्पर्शे, तेवारें अंतरमुहूर्तनुं आंतरं जाववुं. तथा बीजे प्रकारें पण जे मर्ते एक नवें एकज श्रेणी करे, तिहां चडतां तथा पडतां पण एज आंतरं जाववुं.

अने क्लीणमोह, सयोगी तथा अयोगी, ए त्रण गुणवाणाधी पडवुं नथी, ए गुणवाणां एकज वार आवे, माटें एनुं जघन्य तथा उत्कृष्ट आंतरं नथी.

हवे ए गुणवाणानुं (गुरु के०) उत्कृष्ट आंतरं कहे ठे. तिहां (मित्रि के०) मिथ्यात्वगुणवाणानुं (बेवसही के०) बे वखत ठाशठ सागरोपम पूर्वकोटी पृथक्त्वे अधिक एटलुं उत्कृष्ट आंतरं जाणवुं, जे नणी कोइ एक पूर्व कोट्यायु मनुष्य शुद्ध संयम पाली विजय विमानें तेत्तीश सागरोपमायु जोगवी सम्यक्त्व सहित मनुष्यजव पामी वली मनुष्य जवथी विजय विमानें जाय. एम ठाशठ सागरोपम सम्यक्त्वे रही वली अंतर मुहूर्त मित्रे आवी फरी सम्यक्त्व लही त्रण वेला अच्युतगमनें मनुष्य नवांतरें ठाशठ सागरोपम पूरे, एम एकशोने बत्तीश सागरोपम पूर्व कोटी पृथक्त्वे अधिक मिथ्यात्व गुणवाणानुं आंतरं उत्कृष्ट जाणवुं.

अने ए मिथ्यात्व विना (इयरगुणे के०) इतर जे बीजा सास्वादनथी उपशां तमोह पर्यंत दश गुणवाणां ठे, तेनुं उत्कृष्ट आंतरं (पुगलईतो के०) सूक्ष्म क्षेत्र पुजल परावर्तनुं अर्ध कांइ एक ऊणेरं होय, जे नणी उत्कृष्टो किंचिंदून अर्ध पुजल परावर्त प्रमाण शेष संसार हुंते थके जीव, ग्रंथिजेव करे, तेवार पढी ए दश गुणवाणां स्पर्शे, तेणे उत्सृज जाषणादिक अत्यंत अशातनायें करी अनंत संसार वधारे तो पण जेणे सम्यक्त्व लहुं ते जीव अर्धपुजल परावर्त मांहे सीजे, तेवारें वली सर्व गुणवाणां स्पर्शे, ए अपेक्षायें जाववुं उपरांत संसारमां न रहे॥ ८४॥

हवे पुजल परावर्तनुं कालमान समजाववाने प्रथम कालमानना चेव कहे ठे. तिहां त्रीश मुहूर्ते एक अहोरात्रि अने त्रीश अहोरात्रि एक मास, बे मासें एककृतु, त्रण ऋतुयें एक अयन, बे अयने १ एकवर्ष, चोराशी लाख वर्षें एक पूर्वींग, चोराशी लाख पूर्वार्गे ३ एक पूर्व, चोराशीलक्ष पूर्वें ४ एक त्रुटितांग, चोराशी लक्ष त्रुटितांगें ५ एक त्रुटित, चोराशी लक्ष त्रुटितें ६ एक अटटांग, चोराशी लक्ष अटटांगें ७ एक अटट, चोराशी लक्ष अटटें ८ एक अववांग, चोराशी लक्ष अववांगें ९ एक अवव, चोराशी लक्षअववें १० एक हूहूआंग, चोराशी लक्ष हूहूआंगें ११ एक हूहूअ, चोराशी लक्षहूहूअं १२ एक उत्पलांग, चोराशी लक्ष उ

ત્પલાંગે ૧૩ એક ઉત્પલ, ચોરાશી લક્ષ્ ઉત્પલે ૧૪ એક પદ્માંગ, ચોરાશી લક્ષ્ પદ્માંગે ૧૫ એક પદ્મ, ચોરાશી લક્ષ્ પદ્મે ૧૬ એક નલિનાંગ, ચોરાશીલક્ષ્ નલિનાંગે ૧૭ એક નલિન, ચોરાશી લક્ષ્ નલિને ૧૮ એક અહ્નિકુરાંગ, ચોરાશીલક્ષ્ અહ્નિકુરાંગે ૧૯ એક અહ્નિકુર, ચોરાશી લક્ષ્ અહ્નિકુરે ૨૦ એક અયુતાંગ, ચોરાશી લક્ષ્ અયુતાંગે ૨૧ એક અયુત ચોરાશી લક્ષ્ અયુતે ૨૨ એક નયુતાંગ, ચોરાશીલક્ષ્ નયુતાંગે ૨૩ એક નયુત, ચોરાશી લક્ષ્ નયુતે ૨૪ એક પ્રયુતાંગ, ચોરાશી લક્ષ્ પ્રયુતાંગે ૨૫ એક પ્રયુત, ચોરાશી લક્ષ્ પ્રયુતે ૨૬ એક ચૂલિકાંગ, ચોરાશી લક્ષ્ ચૂલિકાંગે ૨૭ એક ચૂલિકા, ચોરાશી લક્ષ્ ચૂલિકાયે ૨૮ એક શીર્ષપ્રદેલિકાંગ, ચોરાશી લક્ષ્ શીર્ષપ્રદેલિકાંગે ૨૯ એક શીર્ષપ્રદેલિકા, અંહીં સુધી સંખ્યાતો કાલ ગયો આવે. એ શીર્ષ પ્રદેલિકાયે આટલા આંક આવે તે અંક માંમીયેં થૈયે. (૪૫૮૨૬૩૨૫૩૦૭૩૧૦૨૪૧૧૫૭૯૭૩૫૬૯૯૪૫૬૯૬૪૦૬૨૧૮૯૬૬૮૪૮૦૮૦૧૮૩૨૯૬૨) એ ચોપન આંક આગલ એકશોને ચાલીશ શૂન્ય માંમીયેં તેવારેં, એકશોને ચોરાણું અંક થાય. ત્યાં સુધી સંખ્યાતા વર્ષ જાણવા. ઉપરાંત ગણતાં નાવે તે માટેં પાલા તથા સમુદાદિકની ઉપમાયેં કરી સમજાવ્યું જાય પણ ગણતાં પાર ન આવે, તેને અસંખ્યાતા કહીયેં તે અસંખ્યાતા વર્ષ પ્રમાણ પલ્યોપમ સાગરોપમ જાણવું તેનું સ્વરૂપ સમજાવવાને ગાથા કહે છે ॥ ૮૪ ॥

॥ અથ પલ્યોપમસ્વરૂપમાહ ॥

ઉદ્ધાર અદ્ધ સિત્તં, પલિય તિદ્ધા સમય વાસસય સમણ ॥

કેસવ દારો દીવો, દહિ આઝ તસાય પરિમાણં ॥ ૮૫ ॥

અર્થ—ધાન્ય પલ્યવત્ પલ્યોપમ, તથા વલી સાગરવત્ સાગરોપમ જાણવું. તેના પ્રત્યેકેં ત્રણ ત્રણ જેદ છે. તત્ર વાલાગ્ર અથવા વાલાગ્ર સ્વંમોનો પ્રતિ સમયેં (ઉદ્ધાર કે૦) ઉદ્ધરણ કરવો, તેહે પ્રાધાન્ય જિહાં તેને પ્રથમ ઉદ્ધાર પલ્યોપમ કહીયેં. અને (અદ્ધ કે૦) અદ્ધા એટલે કાલ તે પ્રસ્તાવચકી વાલાગ્રોને અથવા વાલાગ્રોના સ્વંમોને અપહારેં પ્રત્યેકેં વર્ષે શત લક્ષણ પ્રાધાન્ય છે જિહાં તે બીજો અદ્ધા પલ્યોપમ કહીયેં તથા (સિત્તં કે૦) દ્વેત્ર જે આકાશ પ્રદેશરૂપ તેનું પ્રાધાન્ય છે જિહાં તે ત્રીજો દ્વેત્ર પલ્યોપમ કહીયેં. એ (તિદ્ધા કે૦) ત્રણે પ્રકારના (પલિય કે૦) પલ્યોપમ તેને પ્રત્યેકેં સૂક્ષ્મ અને બાદર એમ બે બે જેદેં કરતાં ઠ જેદ થાય. તેનું માન કાંઈ એક વિસ્તારથી લખીયેં થૈયે. અનંત પરમાણુયેં એક વ્યાવહારિ

क परमाणुं थाय, तेवा आठ परमाणुयें एक त्रसरेणु थाय, तेवा आठ त्रसरेणु यें एक ऊर्ध्वरेणु थाय, आठ ऊर्ध्वरेणुयें एक रथरेणु थाय, आठ रथरेणुयें एक उत्तरकुरु युगलीआनो वालाग्र थाय. तेवा आठ वालाग्रें महाहिमवंत युगलिआनो वालाग्र थाय, तेवा आठ वालाग्रें हिमवंत युगलिआनो एक वालाग्र थाय, तेवा आठ वालाग्रें महाविदेह नरनो वालाग्र थाय, तेवा आठ वालाग्रें नरतनरनो एक वालाग्र थाय, तेवा आठ वालाग्रें एक लीख थाय, आठ लीखें एक जू थाय, आठ जूयें एक यवमध्य थाय, आठ यवमध्यें एक अंगुल थाय, एम प्रत्येकें आठ आठ गुणुं करतां एक उत्सेधांगुल थाय, तेवी चोवीश अंगुलें एक हाथ थाय, तेवा चार हाथें एक धनुष्य थाय, तेवा बे हजार धनुष्यें एक कोश थाय, तेवा चार कोशनो योजन थाय, एवा योजन प्रमाण लांबो पढोलो, उंमो, अने त्रण योजन तथा एक योजनना ठ जाग करीयें तेवो एक जाग उपर एटली परिधिवालो एवो कूपाकार पालो कल्पीयें, ते मध्यें देवकुरु तथा उत्तरकुरुना युगलिया एक दिवसना जन्मेला बे दिवसना जन्मेला यावत् सात दिवसना जन्मेला तेना मस्तकना वालाग्र खंमने सात वखत आठ आठ खंम करतां एक केशना वीश लाख, सत्ताणुं हजार, एकशो ने बावन खंम थाय. तेवा खंमं ठांशीने ते पव्य जरियें, ते एवी रीतें ठांशी जरियें, के तेना उपर चक्रवर्त्तितुं कटक चाळुं जाय, तो पण धसके न हीं तथा गंगा नदीनो प्रवाह तेने जेदी शके नहीं, तथा अग्नियें करी बले नहीं, वायरे करी एक वालाग्र खंम पण ऊढे नहीं. एवो ठांशीने जरियें.

ते मांहेंधी (समय के०) एकेक समयें (केसवहारो के०) एकेक केश खंम काहाडतां थकां जेटले कालें ते पालो खाली थाय, तेटलो बादर उद्धार पव्योपमनो संख्याता समय प्रमाण काल होय, जे जणी ते खंम संख्याताज होय माटें संख्यातो काल क हो, ए बादर उद्धार पव्योपम जे कहुं ते सूक्ष्म उद्धारपव्योपम मुखें चित्त आणवाने अर्थें कहुं परंतु एजुं बीजुं कहुं पण कार्य नथी. जे जणी ए अंतर मुहूर्त्त संख्यात समय प्रमाण होय ते जणी सूक्ष्म उद्धार पव्योपम उपयोगी होय.

पूर्वें जे वालाग्रखंमं पव्य जखो ठे. ते बादर एकेक खंमना असंख्याता सूक्ष्म खंम कल्पीयें, ते एवा कल्पीयें, के जे एक खंमनो वली बीजो खंम केवली केवलज्ञानें करी पण कल्पी न शके, सतेजवंत नेत्रनो धणी जे जालीमांहेंधी सूक्ष्म पुज्जल सूर्यना तेजें करी देखे, तेनो असंख्यातमो जाग अथवा बादर पर्याप्त पृथिवी कायिआ जीवतुं जेतुं सूक्ष्म शरीर होय, तेवडे खंमं करी पूर्वोक्त कूवो न

રીયે, તે એકેકો સ્વંન સમય સમય કહાડતાં અસંખ્યાતા સમય જાગે, અર્થાત્ સંખ્યાતા વર્ષની કોટીયે કરી તે કૂપ સ્વાલી થાય તેને સૂક્ષ્મ ઝઘાર પલ્લોપમ કહીયે. તેવા દશ કોઢાકોઢી પલ્લોપમેં એક સૂક્ષ્મ ઝઘાર સાગરોપમ થાય તેવા અઢી સાગરોપમના સમય પ્રમાણ (દીવોદહિ કે०) અસંખ્યાતા ધીપ સમુદ્ર ઢે. એ સૂક્ષ્મ ઝઘાર પલ્લોપમ કહ્યું.

તથા તેહીજ યોજન પ્રમાણ પલ્લ બાદર વાલાગ્રેં જલ્લો, તેમધ્યેંથી (વાસસય કે०) શો શો વર્ષેં એકેક કેશસ્વંન કહાડતાં, તે પલ્લ સંખ્યાતા વર્ષની કોઢી પ્રમાણ કાલેં નિર્લેપ થાય, તેવારેં બાદર અઘા પલ્લોપમ સંખ્યાતા વર્ષ પ્રમાણ થાય.

વલી તેહિજ સ્વંનના પૂર્વોક્ત રીતેં અસંખ્યાતા સ્વંન કલ્પી તે કલ્પના સ્વંન શો શો વર્ષેં એકેક કહાડતાં જેવારેં તે પલ્લ નિર્લેપ થાય તેવારેં સૂક્ષ્મ અઘાપલ્લોપમ અસંખ્યાતા વર્ષની કોઢી પ્રમાણ થાય. તેવા દશ કોઢાકોઢી સૂક્ષ્મ અઘા પલ્લોપમેં એક સૂક્ષ્મ અઘા સાગરોપમ થાય તેવા વલી દશ કોઢાકોઢી સાગરોપમેં એક અવસર્પિણી કાલ થાય વલી તેવા દશ કોઢાકોઢી સાગરોપમેં એક ઊત્સર્પિણી કાલ થાય એ અવસર્પિણી તથા ઊત્સર્પિણીના બેદુ કાલ મલી વીશ કોઢાકોઢી સાગરોપમેં એક કાલચક્ર થાય, એ સૂક્ષ્મ અઘાપલ્લોપમ અને સાગરોપમેં કરી દેવતા, નારકી, મનુષ્ય અને તિર્યચંતું (આઠ કે०) આયુનું માન તથા કર્મ સ્થિતિમાન તથા કાયસ્થિતિમાન તથા જવસ્થિતિનું કાલમાનાદિક મવીયેં, એ ચોથું સૂક્ષ્મ અઘાપલ્લોપમ કહ્યું, એટલે એ સૂક્ષ્મ અઘાસાગરોપમના અનંતા પુઞ્જલ પરાવર્તેં અતીત અઘા તથા અનંતા પુઞ્જલપરાવર્તેં અનાગત અઘા એટલે અનાગત અઘાની અનંતતા ઢે અને અતીત અઘાની આદિ નથી, તેથી બેદુને સમાન પાંડું ઢે. અન્ય આચાર્ય વલી એમ કહેઢે, કે અતીત અઘાથકી અનાગત અઘા અનંત ગુણા ઢે. તેની જાવના એમ ઢે કે જો પણ સમયાદિકેં કરી અનાગત અઘા હીયમાન ઢે, તો પણ અનાગત અઘાનો ક્ય નથી થતો તે માટેં અતીત અઘા થકી અનાગત અઘા અનંત ગુણી ઢે.

સાંપ્રત વે પ્રકારના ક્ષેત્ર પલ્લોપમનું નિરૂપણ કરીયેં જાયેં. તે પૂર્વોક્ત વાલાગ્ર સ્વંનેં કરી જલ્લો જે પલ્લ તે મધ્યેં કલ્પના કરેલા વાલાગ્રેં સ્પર્શ્યા જે આકાશ પ્રદેશ તે માંહેથી એકેક આકાશ પ્રદેશ (સમ઼ કે०) સમય સમય કહાડતાં જે વારેં સર્વ વાલાગ્ર સ્પષ્ટ આકાશ નિર્લેપ થાય, તેવારેં અસંખ્યાતી ઊત્સર્પિણી અને અવસર્પિણી કાલપ્રમાણ એક બાદર ક્ષેત્ર પલ્લોપમ થાય.

ते पद्यना सूक्ष्म, एकेकावालाग्रने स्पर्श्या आकाश प्रदेश तथा अणस्पर्श्या एवा समस्त आकाश प्रदेशने समय समय काहाडतां जे वारें ते पद्य निर्लेप थाय, तेवारें पूर्वोक्त बादरक्षेत्र पद्योपमना कालमानयकी असंख्यातगुणो असंख्याती उत्सर्पिणी अने अवसर्पिणी प्रमाण सूक्ष्मक्षेत्र पद्योपमनुं कालमान थाय तेवा दश कोडाकोडी सूक्ष्म क्षेत्र पद्योपमें एक सूक्ष्म क्षेत्र सागरोपम थाय, एणे करी (त सायपरिमाणं के०) त्रसादिक जीवुं परिमाण करवुं, एटले दृष्टिवादने विपे इव्य प्रमाण चिंतवीयें तथा पृथिव्यादिक ऐकेंद्रिय त्रसांत जीवुं परिमाण करीयें तेने विपे एनुं प्रयोजन ठे. अर्हीं शिष्य पूढे ठे के, जो स्पष्ट, अस्पष्ट, नजःप्रदेश अर्हीं सूक्ष्मक्षेत्र पद्योपमें करीने ग्रहण करीयें ठैयें, तो वालाग्रोनुं छुं प्रयोजन ठे ? यथोक्त पद्यांतरगत नजःप्रदेशापहारमात्रशीज सामान्य पणे कहेवुं उचित ठे. तत्र गुरु कहे ठे. के ए सत्य ठे. किंतु सूक्ष्मक्षेत्र पद्योपमें करी दृष्टिवादने विपे इव्य मवीयें ठैयें ते केटला एक यथोक्त वालाग्र स्पष्ट नजःप्रदेशों करी मवीयें ठैयें, अने केटला एक अस्पष्ट नजःप्रदेशों करी मवीयें ठैयें, माटें दृष्टिवादोक्त इव्यमानोपयोगीपणा थकी वालाग्र प्ररूपणा प्रयोजनवाली ठे.

एम त्रण सूक्ष्म पद्योपम शास्त्रने विपे उपयोगी होय अने त्रण बादर पद्योपम कहा ते सूक्ष्मपद्योपमना सुखावबोध थवा माटें कहा. अर्हींआं प्रायें घणुंतो सूक्ष्म अक्षापद्योपमनुं प्रयोजन ठे, ते अक्षापद्योपमें करी वीश कोडाकोडी सागरोपमनुं काल चक्र थाय, तेवा अनंतें कालचक्रें एक पुञ्जलपरावर्त थाय, एवा अनंत पुञ्जलपरावर्त अतीत अक्षा अतिक्रम्या ते नणी एनेविपे पुञ्जल परावर्त एवी संज्ञा करीयें जो पण पुञ्जल परावर्त एवी संज्ञा मुख्यपणे इव्य परावर्तने विपे होय. केम के औदारिकादिक पुञ्जलनी परावर्त एवी संज्ञा होय, ठे ते मुख्य कहेवाय तथापि आकाश प्रदेश समय अने अथ्यवसाय परावर्तें क्षेत्र, काल अने जाव परावर्तादिकने विपे पण जे पुञ्जल परावर्त एवी संज्ञा करवी. ते गौणपणे जाणवी. तथा आशांवरमतें नवपरावर्त पण मान्युं ठे. पण ते अर्हींआं न लीधुं ॥ ८५ ॥

हवे पुञ्जलपरावर्तना आठ जेदनुं स्वरूप त्रण गाथायें करी कहे ठे.

दवे खित्ते काले, जावे चउह डह बायरो सुहुमो ॥

होइ अणंतुस्सप्पिणि, परिमाणो पुग्गल परट्ठो ॥ ८६ ॥

अर्थ—(दवे के०) इव्य पुञ्जल परावर्त, (खित्ते के०) क्षेत्र पुञ्जल परावर्त, (का

લે કે ૦) કાલપુજાપરાવર્ત, (જાવે કે ૦) જાવ પુજા પરાવર્ત, એમ (ચવદ કે ૦) ચાર જેદે પુજા પરાવર્ત હે તે વલી એકેકો (બાયરો કે ૦) બાદર અને (સુદુમો કે ૦) સૂક્ષ્મા જેદે કરી (હુ કે ૦) બે બે પ્રકારે (હોડ કે ૦) હોય. (અણંતુસ્સપ્પિણિ પરિમાણો કે ૦) અનંતી ઉત્સર્પિણી અને અવસર્પિણીકાલ પ્રમાણ (પુગ્ગલ પરદો કે ૦) પુજા પરાવર્તનું કાલમાન જાણવું ॥ ઇત્યદ્ધાર્થઃ ॥ ૮૬ ॥

એક બાદર ઇવ્યપુજાપરાવર્ત, બીજો સૂક્ષ્મ ઇવ્ય પુજાપરાવર્ત, ત્રીજો બાદર ક્ષેત્રપુજાપરાવર્ત, ચોથો સૂક્ષ્મ ક્ષેત્ર પુજાપરાવર્ત, પાંચમો બાદર કાલ પુજાપરાવર્ત, ષષ્ઠો સૂક્ષ્મ કાલપુજા પરાવર્ત, સાતમો બાદર જાવપુજાપરાવર્ત, આઠમો સૂક્ષ્મ જાવ પુજાપરાવર્ત. અર્ધિયાં કોડેક જવપુજાપરાવર્ત સૂક્ષ્મ તથા બાદર એમ પણ માને હે. તે મતે દશ જેદ કહે હે. પણ સ્વમતે તો આઠ જેદ જ કહ્યા હે.

તિહાં પૂર્ણગલન સ્વનાવ તેને પુજા કહીયે, તે અણુને મલવે તથા વિઘટવે કરી જે સ્કંધનો જેદ તે પુજાસ્કંધ કહીયે તે સર્વ જીવજકી અનંતગુણ હે. સર્વ લોકાકાશ પ્રદેશ અનંતાનંત પુજાસ્કંધે જશ્યો હે. તે જેટલે કાલે જીવ, સર્વ અણુસ્કંધ ઔદારિકાદિક શરીર પણે ગ્રહીને સૂકે, તેટલે કાલે બાદર ઇવ્ય પુજાપરાવર્ત એવી સામાન્ય સંજ્ઞા હોય. એ આઠ જાતિના પુજા પરાવર્ત કહ્યા હે. તે મથે પણ ચાર જાતિના બાદર પુજા પરાવર્ત જે કહ્યા હે તે સૂક્ષ્મપુજાપરાવર્તના સુખાવબોધને અર્થે કહ્યા હે. જે મૂઢમતિ, સૂક્ષ્મ પુજાપરાવર્તનું સ્વરૂપ ન સમજે, તેને બાદરનું સ્વરૂપ સમજાવીયે, તે બાદરના સ્વરૂપની સમજણમાં મતિ જેદાય તો પઠી સૂક્ષ્મપુજાપરાવર્તનું સ્વરૂપ પણ સુખે સમજી જાય, તે જણી બાદર કહ્યા હે. બીજું તિહાં પુજા પરાવર્ત કાલ શાસ્ત્રે કહ્યો હે. તિહાંતો સર્વ સૂક્ષ્મપુજાપરાવર્ત લેવા, કેમકે તેહિજ શાસ્ત્રમાં ઉપયોગી હે. જે સમ્યક્ત્વ પામ્યા પઠી કિંચિન્ન્યૂન અર્ધ પુજાપરાવર્ત માત્ર સંસાર મથે રહે, એમ કહ્યું હે, તે પણ સૂક્ષ્મ ક્ષેત્રપુજાપરાવર્તનું અર્ધ જાણવું તે ચારે જાતિના સૂક્ષ્મ પુજા પરાવર્ત માંહેલો એકેક જેટલે કાલે હોય, તેનું માન કહે હે.

ઉત્સર્પિણી કહેતાં તિહાં જરત એરવતના મનુષ્યને ચઢતું શરીરમાન, આયુ તથા સુખ વધતું જાય. તેને ઉત્સર્પિણી કાલ જાણવો. તિહાં પ્રથમ ડુઃખમાં ડુઃખમાં આરો એકવીશ હજાર વર્ષનો, બીજો ડુઃખમાં આરો એકવીશ હજાર વર્ષનો ત્રીજો ડુઃખમાં સુખમાં આરો એક કોઢાકોઢીસાગરોપમ વૈતાલીશ હજાર વર્ષે ન્યૂનનો, ચોથો સુખમાં ડુઃખમાં આરો વે કોઢાકોઢીસાગરોપમનો, પાંચમો સુખમાં આરો ત્રણ કોઢાકોઢી સાગરોપમનો અને ષષ્ઠો સુખમાં સુખમાં આરો ચાર કોઢા

कोडी सागरोपमनो. एम जिहां चढतो चढतो काल ते उत्सर्पिणीकाल कहीयें, अने जिहां प्रथम सुखमासुखमा आरो होय, अने ठो छो दुःखमादुःखमा आरो होय, ते अवसर्पिणी पढतो काल जाणवो. तेदवी अनंती उत्सर्पिणी अने अवसर्पिणी एटले अनंता कालचक्र प्रमाण एकेक पुजलपरावर्त्त ते अनंतानंतजेदें ठे. तेथी ए म थ्यें पण कालनुं अटपवढुव कथुं ठे. ते विरुद्ध नथी, जे नथी इव्य पुजल परावर्त्तकालस्तोक, तेथी अनंतगुणो क्षेत्र पुजलपरावर्त्तकाल जाणवो, तेथी काल पुजलपरावर्त्तनो काल अनंतगुणो जाणवो, तेथकी नावपुजल परावर्त्तनो काल अनंत गुणो जाणवो. ए जीवने अतीतकालें नाव पुजलपरावर्त्त अनंतां थयां, तेथी अनंतगुणां कालपुजल परावर्त्त थयां, तेथी अनंतगुणां क्षेत्र पुजलपरावर्त्त थयां, तेथी अनंतगुणां इव्यपुजल परावर्त्त थयां ॥ इति समुच्चयार्थः ॥ ७६ ॥

हवे प्रथम इव्यथी बादर तथा सूक्ष्म पुजलपरावर्त्तनुं स्वरूप कहे ठे.

उरलाइ सत्त गेणं, एग जिउं मुअइ फुसिय सब अणू ॥

जित्तिअ कालि स थूलो, दवे सुद्धुमो सगऽन्नयरा ॥ ७७ ॥

अर्थ—(उरलाइसत्तगेणं के०) औदारिकादिक वर्गणाना पुजल सात प्रकारें करीने (एगजिउं के०) एक जीव, (फुसिय के०) स्पर्शीने (मुअइ के०) मूके, (सबअणू के०) लोकमांहेला सर्व परमाणुअने (जित्तिअकालि के०) जेटले कालें स्पर्शीने मूके, (स के०) ते कालनुं मान, (थूलो के०) स्थूल एटले बादर, (दवे के०) इव्यथकी पुजलपरावर्त्त जाणवुं, अने इव्यथकी (सुद्धुमोसगऽन्नयरा के०) सूक्ष्म पुजलपरावर्त्त एथी अन्यतरें करीने थाय ॥ इत्यह्वरार्थः ॥ ७७ ॥

औदारिक, वैक्रिय, तैजस, जापा, श्वासोद्वास, मन अने कर्मण, ए सात प्रकारें सर्व लोकमांहेला परमाणुनेद संघातें तथा बादर सूक्ष्म परिणमने करी स्वस्व वर्गणा योग्य परिणतस्कंध औदारिकादिक नोकर्म पणो तथा कर्मण पणो जेटले कालें एक जीव अनंत नव व्रसन करतो परिणमावी ग्रही स्पर्शी मूके, तेने बादर इव्य पुजलपरावर्त्त कहीयें. तिहां जे एक वेला ग्रहा, एवा जे पुजल तेने फरी वीजी वेला ग्रहण करे, ते ग्रहीतग्रहणा द्वार तथा पूर्वे केइ ग्रहण कखा केइ अग्रहण कखा एवा पुजलने ग्रहे, ते मिश्रग्रहणा द्वार, तथा जे पूर्वे अग्रहण करेला ग्रहे, ते अग्रहीत ग्रहणा द्वार, तिहां गृहीत ग्रहणा द्वार तथा मिश्र ग्रहणा द्वार अतिक्रमीने जे अग्रहीत ग्रहणा द्वारें पुजल ग्रहण करे, ते लेखे लेखववा

દટલે લેખામાં ગણવા. એમ એક ઔદારિક પણે બીજો વૈક્રિયપણે. ત્રીજો તૈજસ પણે, ચોથો નાષા પણે, પાંચમો શ્વાસોદ્વાસપણે ઘઠો મનપણે, અને સાતમો કાર્મણ પણે, એ સાત પરિણામ, એકેક અણુના થાય. એમ સર્વલોક વર્તિ પુજ્જલ ઇચ્છના સાત પરિણમન એક જીવ પૂર્ણ કરે, તેવારે બાદર ઇચ્છપુજ્જલ પરાવર્ત પૂર્ણ થાય. અહીંથી આહારક શરીર તો સંસારમાંહે વસતો જીવ, ચાર વેલા કરે, તેવારે તેણે કરી સર્વ પુજ્જલની પરાવર્તિ ન હોય, તેથી તે ન લીધો.

તથા જેવારે સર્વલોક વર્તિ અણુને ઔદારિકાદિક પણે પરિણમાવે, પણ દટલું વિશેષ જે ઔદારિકપણે પરિણમાવતાં વચ્ચે જવે જે જે વૈક્રિયાદિક પુજ્જલ ગ્રહણ કરે, તે કોઈ લેખામાં નાવે. એમ અનંતે જવે કરી સર્વલોકના અણુ ઔદારિકપણે પરિણમાવી ગ્રહી સ્પર્શી મૂકે, તેવારે પ્રથમ ઔદારિક સૂક્ષ્મ ઇચ્છ પુજ્જલ પરાવર્ત થાય. વળતું એજ રીતે સર્વાણુ વૈક્રિયપણે પરિણમાવી ગ્રહીને મૂકે, તેવારે બીજું વૈક્રિય પુજ્જલ પરાવર્ત થાય. એમજ તૈજસ શરીર પણે પરિણમાવી ગ્રહીને મૂકે, તેવારે ત્રીજું તૈજસ પુજ્જલપરાવર્ત થાય. એમજ નાષાદળ પણે સર્વાણુ પરિણમાવી ગ્રહીને મૂકે, તેવારે ચોથું નાષાપુજ્જલપરાવર્ત થાય. એમજ પાંચમું શ્વાસોદ્વાસ, ઘડું મન અને સાતમું કાર્મણ પુજ્જલપરાવર્ત પણ જાણવું. તિહાં સર્વ થકી કાર્મણપુજ્જલપરાવર્તકાલ અનંતો હે પરંતુ વીજાની અપેક્ષાએ સ્તોક. તેથકી તૈજસ પુજ્જલપરાવર્તકાલ અનંતગુણો, તેથકી ઔદારિક પુજ્જલપરાવર્તકાલ અનંતગુણો, તેથકી શ્વાસોદ્વાસ પુજ્જલપરાવર્ત કાલ અનંતગુણો, તેથકી મન:પુજ્જલપરાવર્ત કાલ અનંતગુણો, તેથકી નાષાપુજ્જલપરાવર્તકાલ અનંતગુણો, તેથકી વૈક્રિયપુજ્જલપરાવર્ત કાલ અનંતગુણો જાણવો. કાર્મણ પુજ્જલપરાવર્ત સર્વ જવે ગ્રહણ કરે, તેથી તરત પૂરાય અને તે કાર્મણદળથકી તૈજસ અનંતગુણો હીન પુજ્જલ હે, તે નથી અનંત ગુણ કાજે પૂરાય, એમ પોતાની મતિયે વિચારીને કહેવું. અતીતકાજે એક જીવને અનંતા વૈક્રિય પુજ્જલ પરાવર્ત થયાં, તેથકી અનંતગુણાં નાષા પુજ્જલપરાવર્ત થયાં, તેથકી અનંતગુણાં મન:પુજ્જલપરાવર્ત થયાં, તેથકી અનંતગુણાં શ્વાસોદ્વાસ પુજ્જલ પરાવર્ત થયાં, તેથકી અનંતગુણાં ઔદારિક પુજ્જલ પરાવર્ત થયાં, તેથકી અનંત ગુણાં તૈજસપુજ્જલ પરાવર્ત થયાં, તેથકી અનંતગુણાં કાર્મણ પુજ્જલ પરાવર્ત થયાં. એમ અતીતકાજે અતિક્રમ્યા. અહીંથી કોઈએક આચાર્ય એમ કહે હે કે ઔદારિક વૈક્રિય, તૈજસ અને કાર્મણ, એ ચાર શરીરપણે સર્વલોકવર્તિ પરમાણુ જે ગ્રહે, તે તેના લેખામાંહે ગણાય. એમ કરી સર્વ પરમાણુ ચાર શરીરપણે પરિણમાવી ગ્રહી

ने मूके, ते बादर इव्य पुजल परावर्त्त अने अनुक्रमें एक शरीर पणो परिणमावे ते लेखामांहे गणाय. एवी रीतें सर्वाणु एक शरीरपणो जेवारें परिणमावी रहे, तेवार पढी वली बीजा शरीरपणो परिणमावे, पण औदारिक परावर्त्तमध्ये वैक्रियादिक पुजल लीये, ते लेखामांहे गणाय नहीं, एम अनुक्रमें चारे प्रकारें सर्वाणु परिणमावतां सूक्ष्मपुजल परावर्त्त थाय ॥ इत्यर्थः ॥ ८७ ॥

हवे बादर तथा सूक्ष्म क्षेत्रादिक त्रण पुजल परावर्त्तुं स्वरूप कहे ठे.

लोग पएसो सप्पिणि, समया अणु नाग बंध छाणाय ॥

जह तह कम मरणेणं, पुठा खित्ताइ थूलियरा ॥ ८८ ॥

अर्थ—(लोगपएसो के०) चौदराज लोकना आकाश प्रदेश (सप्पिणिसमया के०) उत्सर्पिणी अने अवसर्पिणीना समय अने (अणुनागबंधछाणाय के०) अनुनाग बंधनां स्थानक, ते रसबंधना हेतु असंख्यातां अव्यवसाय स्थानक जाण वां. ए त्रणे (जह तह के०) जेम तेम आषा पाठा (मरणेणं के०) क्रमोत्क्रम मरणें करीने (पुठा के०) फरसी रहे, तेवारें (कम के०) अनुक्रमें (खित्ताइ के०) क्षेत्रादिक. एटले क्षेत्रथी, कालथी अने नावथी (थूल के०) स्थूल एटले बादर पुजल परावर्त्त थाय अने (इयरा के०) ए थकी इतर एटले ए त्रणे अनुक्रमें ज मरण वेलायें फरसे, तेवारें ए त्रणे सूक्ष्म पुजल परावर्त्त थाय ॥ इत्यर्थः ॥ ८८ ॥

सर्वलोकना आकाशप्रदेश एटले जे अंशुलघन आकाश खंमना प्रदेशापहार स मय समय प्रत्ये करतां पण असंख्यातां कालचक्र व्यतिक्रमी जाय, एवा सूक्ष्म नजः प्रदेश ठे. ते सर्व लोकना आकाश प्रदेशने जेवारें एक जीव, अनेक नवें करी स्प र्शें, एटले सर्व आकाशप्रदेशों मरण पामे, तेमांहे जे आकाश प्रदेशों एक वेला मरण पाम्यो, तेज आकाश प्रदेशों वली बीजी वेला मरण पामे, ते लेखामां न ग णाय, परंतु जे अस्पृश्या प्रदेशने स्पर्शी मरण पामे ते प्रदेश, तेना लेखामां गणाय. एम करतां सर्वलोकाकाश प्रदेशने मरणें करी स्पर्शें. अर्हीआं जो पण जीव अ संख्याता आकाश प्रदेश अवगाहीने रह्यो ठे तो पण मरणवेलायें एक प्रदेशनी मुख्यता लेवी. एने बादर क्षेत्र पुजलपरावर्त्त कहीयें.

अने जेवारें अनुक्रमें एटले जे आकाशप्रदेशों जीव एकवार मरण पाम्यो, ते ज आकाश प्रदेशनी श्रेणीयें जेवारें वली तेनी जोडना बीजा प्रदेशों बीजी वेला मरण पामे, ते लेखामां गणाय, परंतु बीजे स्थानकें बीजे नवें तेनी वचमां अ

સંખ્ય લોકાકાશ પ્રદેશે અસંખ્ય વેલા મરણ પામે, તે વચલા મરણના પ્રદેશ લે
 યામાંહે નાવે. એમ અનુક્રમે શ્રેણીબદ્ધ પ્રતર બદ્ધ પ્રદેશ મરણે કરી સ્પર્શીતો થ
 કો સર્વ લોકાકાશ પ્રદેશ સ્પર્શે, તેવારે સૂક્ષ્મ ક્ષેત્ર પુજ્જલ પરાવર્ત થાય તેમધ્યે અનં
 તા કાલચક્ર પ્રમાણ બાદર પુજ્જલપરાવર્તથી અનંતગુણો કાલ નીપજે.

હવે કાલચક્રી પુજ્જલ પરાવર્તનું માન કહે બે. વીશ કોઢાકોઢી સાગરોપમ પ્રમા
 ણ કાલચક્ર બે. તેના સર્વ સમય, મરણે કરી જીવ સ્પર્શે, એટલે પહેલા સમય
 થકી માંમીને બેહલા સમય સુધી સર્વ સમયે મરણ કરે, પરંતુ જે સમયે એક કા
 લચક્રમાંહે મરણ પામ્યો, તેહીજ સમયે બીજા ઘણા કાલચક્રમાંહે મરણ પામે.
 તે સમય લેયામાંહે ગણાય નહીં. પણ અનેરે સમયે મરણ પામે, તે લેયામાં ગણા
 ય. એમ કાલચક્રના સર્વ સમય મરણ વેલાયે કરી જેવારે એક જીવ સ્પર્શી રહે, તે
 વારે કાલચક્રી બાદરપુજ્જલપરાવર્ત થાય.

અને જેવારે એ કાલચક્રને પહેલે ધુરલે સમયે મરણ લહી વળી જેવારે કેવા
 રેંક કોઈ કાલચક્રને બીજે સમયે મરણ પામે, તે લેયામાં ગણાય. તેમજ કોઈ
 કાલચક્રને ત્રીજે સમયે જીવ મરણ પામે, તે લેયામાં ગણાય. પરંતુ વચલા આગલ
 પાઢલના સમયે અનેક મરણ કરે, તે લેયામાં ગણાય નહીં. એમ વળી જેવારે કોઈ એ
 ક કાલચક્રને ચોથે સમય મરણ લહે, પાંચમે સમય મરણ લહે, યાવત્ કાલચક્રના
 બેહલા સમય પર્યંત અનુક્રમે સર્વ સમય મરણે કરી સ્પર્શે. અહીંઆ કોઈક કાલચ
 ક્ર દીઠ એક સમય લેયામાં આવે અને વચાલે સંખ્યાતા. અસંખ્યાતા, યાવત્ અનંત
 કાલચક્રનાં મરણ પણ લેયામાં ન આવે, પરંતુ જેવારે આગલ જે સમયે મરણ
 પામ્યો હોય, તેને આગલે સમયેજ જેવારે મરણ પામે, તેવારે તેજ લેયામાં આવે.
 એમ અસંખ્યાતે મરણે પણ અનંતાં કાલચક્ર વ્યતીત થઈ જાય. તાવત્ કાલપ્ર
 માણ સૂક્ષ્મ કાલ પુજ્જલપરાવર્ત થાય.

હવે નાવથી સૂક્ષ્મબાદરપુજ્જલપરાવર્ત કહે બે. રસબંધ હેતુ કાષાયિક અથ્થ
 વસાયસ્થાનક મંદ, મંદતર, મંદતમના જેવે અસંખ્યાત લોકાકાશ પ્રમાણ બે જે ન
 ણી સીતેર કોઢાકોઢી સાગરોપમના સમય પ્રમાણ સ્થિતિસ્થાનકે અસંખ્યાતા ર
 સંબંધહેતુ અથ્થવસાય સ્થાનક બે. તે સર્વ અથ્થવસાય સ્થાનક મરણે કરી અનુ
 ક્રમે સ્પર્શે એટલે તે રસવંધનાં સ્થાનક કેવારેંક મંદ, મંદતમ, મંદતર, તીવ્ર, તીવ્ર
 તમ, તીવ્રતર, એવે સ્થાનકે મરણ પામતો જેવારે એક જીવ, સર્વ સ્થાનક ફરસી
 રહે તેવારે નાવથી બાદરપુજ્જલપરાવર્ત થાય.

अने जेवारें प्रथम जघन्य अध्यवसायें मरण पामीने वली जेवारें कोइएक कालां तरें तेथकी चढते बीजे अध्यवसायस्थानकें मरण पामे ते लेखामांहे गणाय, तेवार पढी वली कोइक कालांतरें तेथकी चढते त्रीजे अध्यवसायस्थानकें वर्त्ततो मरण पामे ते लेखामांहे गणाय, परंतु बीजा आधा पाठा अध्यवसायें मरण पामे ते लेखामां न गणाय, एम अनुक्रमें निरंतर पणो जघन्यथी उत्कृष्ट अध्यवसाय स्थानक पर्यंत सर्व कर्मना असंख्याता रसबंधनां अध्यवसाय स्थानक ठे. ते अनुक्रमें मरणें करी स्पर्शें तेनी वचालें जे तेज अध्यवसायें तथा सांतर अध्यवसाय स्थानकें अनंता मरण करे, ते पण लेखामां न आवे परंतु जे पूर्वलो अध्यवसाय होय, तेथकी चढते अध्यवसायें मरण पामे तोज ते लेखामां आवे, एम अनुक्रमें सर्व अनुज्ञाग बंधस्थानक, जन्म अथवा मरणें करी स्पर्शें, तेवारें नावथी सूक्ष्मपुञ्जपरावर्त्त आय. ए रीतें आठ पुञ्ज परावर्त्त कहां.

तथा ग्रंथांतरें नवपरावर्त्त कथुं ठे. ते कोइएक जीव नरकादिकगतिने विषे दश सहस्रवर्ष जघन्यायुथी समयाधिक समयाधिक स्थिति वधारतां नेवुं हजार वर्षनी स्थिति पर्यंत तथा दश लक्ष वर्ष स्थितिथकी समयाधिक समयाधिक तेत्रीश सागरोपम स्थितिने आठवे सर्व नरकायु स्थितिना स्थानकें नारकीना नवें करी तथा देवगति मध्ये दश हजार वर्षायुथी लक्ष समयाधिक समयाधिक एकत्रीश सागरोपम लगे सर्वदेवायुस्थितिनां स्थानकें देवनवें करी तेमज मनुष्य तिर्यचगति मध्ये जघन्य दुल्लक नवथी लेइने समयाधिक समयाधिक मनुष्य तिर्यकूनी यावत् त्र ए पट्योपमायुस्थिति लगेनां स्थानकें मनुष्य तिर्यचना नवें करी एम सर्वायुस्थानकें अनुक्रमें स्पर्शतो बादरनव पुञ्ज परावर्त्त आय, अने समयाधिक समयाधिक स्थिति अनुक्रमें एकेक गतिना क्रमें क्रमें करी आयुनां सर्वस्थानक स्पर्शतो चारे गतिना सर्वायुस्थानक जीव स्पर्शें, तेवारें सूक्ष्म नव पुञ्ज परावर्त्त आय, ए आशांबर मतें मान्यो ठे, ते अंहीं प्रसंगें जाणवा निमित्त लखुं ठे, ए रीतें उपोद्घात संग तें तथा प्रसंगसंगतें पट्योपम, सागरोपम तथा पुञ्ज परावर्त्तादिकनां स्वरूप कहां.

प्रकारांतरें वली पांच वर्ण, बे गंध, पांच रस, आठ स्पर्श, अने अगुरुलघु, ए बावीश जेदें करीने सर्वलोकवर्त्ति पुञ्ज परमाणुआ फरशी मूके, तेवारें नावथी बादर पुञ्ज परावर्त्त आय, अने ए बावीशमांहेथी एकेका पणो अनुक्रमें सर्व पुञ्ज फरशीने रहे, तेवारें नावथी सूक्ष्म पुञ्जपरावर्त्त आय ॥इति समुच्चयार्थः॥८८॥

हवे जे प्रदेश बंधनो अधिकार कहेतां थकां ते मध्ये जे प्रकारें जीव, उत्कृष्ट

प्रदेश बंध करे, अने जेह्वो थको जे प्रकारें जीव, जघन्य प्रदेश बंध करे, ते प्र कार कहे ठे. जे जणी प्रदेशबंधतो योग प्रत्ययियो ठे तेथी योगवृद्धियें प्रदेश वृ ढि होय अने सर्व जीवजेद मध्ये सन्नीआ पंचेंडिय पर्याप्तानुं उत्कृष्ट योगस्थानक होय, बीजा जीवजेद सर्व एथी. हीनयोगी ठे. ए स्वरूप जणाववाने गाथा कहे ठे.

॥ अथोत्कृष्टजघन्यप्रदेशबंधस्वरूप माह ॥

अप्यर पयडि बंधी, उक्कड जोगीअ सन्नि पज्जतो ॥

कुणइ पए सुक्कोसं, जहन्नयं तस्स वच्चासे ॥ ८९ ॥

अर्थ—(अप्यरपयडिबंधी के०) अल्पतर एटले घणी थोडी प्रकृति बां धतो होय एटले प्रकृति थोडी बंधाती होय तिहां अबंधाती सजातीय प्रकृ तिना दलजाग, ते बंधाती प्रकृतिनै जागें घणा जाजे, तेथी तेने प्रदेशनी वृद्धि होय, तथा ते पण (उक्कडजोगीअ के०) उत्कृष्टयोगी एटले उत्कृष्ट योगस्था नकें वर्त्ततो उत्कृष्ट जीवव्यापारें करी घणा कर्मप्रदेशनुं ग्रहण करे, जेम जोरा वर पुरुष, तृणादिक संग्रह करतो बीजा निर्बल पुरुषनी अपेहार्यें घणा तृणा दिकनी संग्रह करी शके, तेम मंद योगी जीवनी अपेहार्यें उत्कृष्ट योगी जीव, घणां कर्मदल ग्रहण करे, तेथी ते लीधो. ते पण (सन्नि के०) संझी पंचेंडिय जीव होय, जे जणी जे जीव, मन सहित होय ते मन लगावीने जे कार्य करे, ते कार्य करतां बीजुं अनाजोगें जे कार्य करे, तेनी अपेहार्यें आजोगें जे कार्य करे, तेनी उत्कृष्ट चेष्टा होय. अने तिहां प्रदेशबंध अधिक होय ते मध्ये पण वली (पक्का तो के०) पर्याप्तियें करी पूर्ण होय, तेवारें तेने योग प्रबलतायें प्रदेश पण घणा जेवराय एने अपर्याप्तावस्थायें पण अंतरमुहूर्ते सुधी समय समय प्रत्यें असंख्या तगुणवृद्धें योग वधे, एटले संझीठ पंचेंडिय पर्याप्तो, उत्कृष्ट योगस्थानकें वर्त्ततो पोताना बंधयोग्य स्थानकमांदे अल्पसंख्यायें प्रकृति बंधस्थानकें वर्त्ततो एवो जीव (कुणइपएसुक्कोसं के०) उत्कृष्टप्रदेशबंध करे.

अने (जहन्नयं के०) जघन्य प्रदेशबंधतो (तस्स के०) ते उत्कृष्ट प्रदेशबंध स्वामिनी प्रदेशबंध सामग्रिने (वच्चासे के०) विपर्यासें विपरीतपणे एटले सन्नीआथी विपरीत असन्नीआ जेवो तथा पर्याप्ताने स्थानकें अपर्याप्तो जेवो अ ने उत्कृष्ट योगीने स्थानकें मंदयोगी जेवो, एटले असन्नीआ जेवो, तेमांदे पण अपर्याप्तो जेवो, ते पण वली प्रथम समयें घणो मंदयोगी होय, तेथी योग मंद

તાર્યે કરી તથા મનોયોગને અજાવેં કરી કર્મદલ થોઢાં ગ્રહણ કરે, તેપણ પોતા ના બંધસ્થાનક મધ્યેં વહુ સંખ્યેય પ્રકૃતિ બંધ સ્થાનકેં વર્તતો હોય તે લેવો. એટલે ઘણી પ્રકૃતિ બાંધતાં થોડું દલ ઘણી પ્રકૃતિના નાગેં વહેંચતાં અલ્પ દલ નાગ આવે, તેથી તે જીવ, જઘન્ય પ્રદેશબંધ કરે ॥ ઇતિ સમુચ્ચયાર્થઃ ॥ ૮૫ ॥

એમ સામાન્યપણે કર્મપ્રકૃતિનો ઝત્કૃષ્ટ પ્રદેશબંધ તથા જઘન્ય પ્રદેશબંધનો ઝ પાય કહી, હવે મૂલોત્તર પ્રકૃતિનો ઝત્કૃષ્ટ પ્રદેશબંધ, જે ગુણગણે જીવને હોય તે કહે છે. તેમધ્યેં પણ મૂલપ્રકૃતિ આઠ અને ઝત્તર પ્રકૃતિ એકશોને વીશના ઝત્કૃષ્ટ પ્રદેશબંધ સ્વામી કહેવાને અવસરેં સૂચી કઠાહ ન્યાર્યેં અલ્પ વક્તવ્યતા નણી પ્રથમ આયુઃકર્મની મૂલોત્તર પ્રકૃતિના બાંધનાર ગુણ સ્થાનકની અપેક્ષાર્યેં કહે છે, એટલે કયા કયા ગુણગણે આયુઃકર્મના ઝત્કૃષ્ટ પ્રદેશબંધ સ્વામી હોય? તે કહે છે. તેમધ્યેં મિશ્રગુણગણે તો આયુનો બંધ ન હોય. અને સાસ્વાદને પઢતાં ઘો લના યોગીને હોય સ્વરો, તો પણ તેણેં તિહાં ઝત્કૃષ્ટ યોગને અજાવેં તથા અલ્પ કાલ નાવી પણે અથવા બીજે કોઈ કારણેં ગ્રંથકારેં ઝત્કૃષ્ટ પ્રદેશબંધ નિષેધ્યો છે જે નણી કોઈક આચાર્યને મતેં સાસ્વાદનગુણગણે પણ ઝત્કૃષ્ટ પ્રદેશ બંધ માન્યો છે. તે મત અહીં ઝવેલવો મિશ્ર તથા સાસ્વાદન, એ બે ગુણગણાં સૂ કીને શેષ ગુણગણેં આયુઃકર્મના ઝત્કૃષ્ટ પ્રદેશબંધક, ગાથાર્યેં કરી કહે છે.

॥ અથ મૂલોત્તરપ્રકૃતીનામુત્કૃષ્ટપ્રદેશબંધસ્વામીનાહ ॥

મિત્ત અજય ચઝ આઝ, વિ તિ ગુણ વિણુ મોહિ સત્ત મિત્તાઈ ॥

ઝહં સતરસ સુદુમો, અજયા દેસા વિ તિ કસાઈ ॥ ૮૬ ॥

અર્થ—(મિત્ત કે ૦) એક મિથ્યાત્વગુણગણું અને બીજા (અજયચઝ કે ૦) અવિરત્યાદિક ચાર ગુણગણાં, એટલે બીજું અવિરતિ, ત્રીજું દેશવિરતિ, ચોથું પ્રમત્ત અને પાંચમું અપ્રમત્ત, એ પાંચ ગુણગણેં વર્તતો સંજી પંચેંડિય જીવ, ઝત્કૃષ્ટયો ગસ્થાનકેં વર્તતો (આઝ કે ૦) આયુઃકર્મનો ઝત્કૃષ્ટ પ્રદેશબંધ કરે, જે નણી અપૂર્વકરણાદિક સાત ગુણગણાં તથા મિશ્રગુણગણું, એ આઠ ગુણગણે આયુનો બંધજ નથી અને સાસ્વાદને ઝત્કૃષ્ટયોગને અજાવેં ઝત્કૃષ્ટ પ્રદેશ બંધ ન હોય, તથા (વિતિગુણવિણુ કે ૦) બીજું સાસ્વાદન, ત્રીજું મિશ્ર, એ બે ગુણગણાં વિના શેષ (મિત્તાઈ કે ૦) ૧ મિથ્યાત્વ, ૨ અવિરતિ, ૩ દેશવિરતિ, ૪ પ્રમત્ત, ૫ અપ્રમત્ત, ૬ નિવૃત્તિ, ૭ અનિવૃત્તિ, એ (સત્ત કે ૦) સાત ગુણગણે સાત કર્મ બાંધતો એવો સં

હી પંચેંડિય જીવ સર્વ પર્યાસિયેં કરી પર્યાસો, (મોહિ કે૦) મોહનીય કર્મનો ઉત્કૃષ્ટપ્રદેશ બંધ કરે, અહીંઆં સાસ્વાદન તથા મિશ્રગુણઠાણે ઉત્કૃષ્ટ યોગ ન લાજે, તેથી ઉત્કૃષ્ટદલ સંચય કરી ન શકે તે જણી નિષેધ્યા; જે જણી મોહનીય ની સત્તર પ્રકૃતિ મિશ્રે તથા અવિરતિ ગુણઠાણે બંધાય છે, અને જો મિશ્રે ઉત્કૃષ્ટ યોગસ્થાનક હોત તો ચોથાની પેરેં ત્રીજે ગુણઠાણે પણ અપ્રત્યાભ્યાનીઆ કષાય નો ઉત્કૃષ્ટ પ્રદેશબંધ કહેત પણ તે ન કહ્યો, તેથી જાણીયેં હૈયેં. જે મિશ્રગુણ ઠાણે ઉત્કૃષ્ટયોગ નથી તથા આયુ અને મોહ વિના શેષ (ઢાહં કે૦) ઢ મૂલ કર્મપ્રકૃતિનો ઉત્કૃષ્ટ યોગી એવો સંહી પંચેંડિય પર્યાસો જીવ, ઉત્કૃષ્ટ પ્રદેશબંધ કરે,

એમ મૂલપ્રકૃતિના ઉત્કૃષ્ટપ્રદેશ બંધ સ્વામી કહી, હવે ઉત્તર પ્રકૃતિના ઉત્કૃષ્ટ પ્રદેશબંધ સ્વામી કહે છે. જ્ઞાનાવરણીય પાંચ, દર્શનાવરણીય ચાર, અંતરાય પાંચ, એક શાતાવેદનીય, એક યજ્ઞગૌત્ર અને એક યજ્ઞઃકીર્તિ, એ (સત્તરસ કે૦) સત્તર પ્રકૃતિનો ઉત્કૃષ્ટ પ્રદેશ બંધ સ્વામી (સુદુમો કે૦) સૂક્ષ્મસંપરાય ગુણ સ્થાનકવર્તિ મનુષ્ય ઉત્કૃષ્ટ યોગી હોય, જે જણી આયુ અને મોહનીયના દલનો જાગ પણ ઢ કર્મને આવે, તથા પાંચ નિદાનો જાગ ચાર દર્શનાવરણીયને આવે તથા નામકર્મની સર્વ પ્રકૃતિનો જાગ, એક યજ્ઞઃકીર્તિને આવે, તેથી પ્રદેશબદ્ધતા થાય.

(અજયા કે૦) અવિરતિ સમ્યક્દૃષ્ટિ ગુણઠાણે વર્તતો ઉત્કૃષ્ટયોગી પર્યાસો સંહી પંચેંડિય જીવ, (બિ કે૦) બીજી અપ્રત્યાભ્યાનાવરણીય કષાયની ચોકડીનો ઉત્કૃષ્ટ પ્રદેશબંધ કરે જેજણી એના બંધકમાંહે એહિજ અલ્પપ્રકૃતિ બંધક પણું છે તેથી અનંતાનુબંધીઆ ચાર અને મિથ્યાત્વ મોહનીય, એ પાંચના પ્રદેશ એને અધિક આવે,

તથા (દેસા કે૦) દેશવિરતિગુણઠાણે વર્તતો મનુષ્ય, તિર્થેચ ઉત્કૃષ્ટયોગી સાત મૂલ પ્રકૃતિ બાંધતો (તિકસાએ કે૦) ત્રીજી પ્રત્યાભ્યાનાવરણ કષાયની ચોકડીનો ઉત્કૃષ્ટ બંધક હોય, એના બંધકમાંહે એહિજ અલ્પ પ્રકૃતિ બંધકપણું છે તેથી શેષ આઠ કષાયના દલ જાગ એને આવે તથા આયુ અને મિથ્યાત્વનો પણ અંશ અધિક આવે ॥ શ્લોક સમુચ્ચયાર્થઃ ॥ ૧૦ ॥

પણ અન્નિઅટ્ટી સુખ ગઈ, નરાગ સુર સુજગ તિગ વિગ

વિ હગં ॥ સમ ચરંસ મસાયં, વઈરં મિહોવ સમ્મોવા ॥ ૧૧ ॥

અર્થ- પુરુષવેદ અને સંજ્વલના કષાયની ચોકડી, એ (પણ કે૦) પાંચ મોહનીય કર્મની ઉત્તર પ્રકૃતિનો (અન્નિઅટ્ટી કે૦) અનિવૃત્તિનામા નવમા ગુણઠાણાના પાંચ

जागें अनुक्रमें उत्कृष्टप्रदेश बंध होय, तेमध्ये अनिवृत्तिना प्रथमजागें दास्यादि क चार प्रकृतिनो अधिक जाग लाजे, तेथी पुरुष वेदनो उत्कृष्टप्रदेश बंध होय अने बीजे जागें पुंवेदबंध विद्भेद थये थके बार कषायना दलिकना जाग आवे, तेमां क्रोध क पायनो जाग क्रोधने लाजे, तेणे उत्कृष्ट प्रदेश बंध होय, त्रीजे जागें संज्वलनक्रोधनो जाग वली अधिक लाजे, तेथी माननो उत्कृष्ट प्रदेशबंधक होय. चौथे जागें वली संज्वलना माननो बंध पण संज्वलनी मायाने आवे, तेथी तेनो उत्कृष्ट प्रदेश बंधक होय. पांचमे जागें समस्त मोहप्रकृतिनो जाग संज्वलना लोचने आवे, तेथी तेनो उत्कृष्टप्रदेश बंध होय. एम त्रीश प्रकृतिनो उत्कृष्ट प्रदेशबंध कह्यो.

(सुखगङ् के०) शुनविहायोगति, (नराठ के०) मनुष्यायु, (सुंसुजगतिग के०) सुरत्रिक अने सौनाग्यत्रिक, (विठविडुग के०) वैक्रियदिक, (समचउ रंस के०) समचतुरस्त्रसंस्थान, (मसायं के०) अशातावेदनीय, (वड् के०) वज्ररूपनाराच संघयण, ए तेर प्रकृतिनो उत्कृष्ट प्रदेश बंधक (मिहोवस स्मोवा के०) मिथ्यात्वी अथवा सम्यक्दृष्टि उत्कृष्ट योगी जीव होय. तेमध्ये देवायु तथा नरायु ए वे प्रकृतिना स्वामी अष्टाविध बंधक अने शेष अगीआर प्रकृतिना उत्कृष्ट प्रदेशबंध स्वामी सप्तविध बंधक जाणवा. अहींआं आयुःकर्म ना दल जाग अधिक लाजे, तेमाटें. तथा ते मध्ये पण १ देवगति, २ देवानु पूर्वी, ३ वैक्रियशरीर, ४ वैक्रियअंगोपांग, ५ समचतुरस्त्रसंस्थान, ६ शुनखगति, ७ सुजग, ८ सुस्वर, ९ आदेय, ए नव प्रकृतिनो उत्कृष्ट प्रदेशबंध स्वामी तो देव प्रायोग्य नामकर्मनी अष्टावीश प्रकृति बांधतो होय, तेमां नव प्रकृति तो एहिज बांधे. ते जीव होय जे जणी त्रेवीश अने पच्चीशादिक प्रकृतिना बंधस्थानकें ए नव प्र कृतिनो बंध नथी अने देव प्रायोग्य ओगणत्रीश, त्रीश तथा एकत्रीशादिक प्रकृतिना बंध स्थानकें ए नव प्रकृतिनो बंध ठे खरो, परंतु तिहां घणी प्रकृतिने बंधें घणे जागें वहेचतां अल्प प्रदेश जाग आवे तेथीं ते बंधक न लीया. तथा वज्र रूपनाराच संघयणनो उत्कृष्ट प्रदेशबंध स्वामी मनुष्य, प्रायोग्य ओगणत्रीश प्र कृति बांधतो एवो सम्यक्दृष्टि तथा मिथ्यादृष्टि जीव होय, तथा तिर्यंच प्रायोग्य ओगणत्रीश बांधतो मिथ्यादृष्टिज होय. तिहां मनुष्य प्रायोग्य ओगणत्रीशनां ना म कहे ठे. १ मनुष्यदिक, ४ औदारिकदिक, ५ पंचेंद्रियजाति, ६ तैजस, ७ का र्मण, ८ वज्ररूपनाराचसंघयण, ९ समचतुरस्त्रसंस्थान, १० वर्ण, ११ गंध, १२ रस, १३ स्पर्श, १४ अगुरुलघु, १५ उपघात, १६ पराघात, १७ उद्धास,

१८ शुनखगति, १९ त्रस, २० बादर, २१ पर्याप्त, २२ प्रत्येक, २३ निम्मीण, २४ सौनाग्य, २५ सुस्वर, २६ आदेय, २७ स्थिर अथवा अस्थिर, २८ शुन अथवा अशुन, २९ यशःकीर्ति अथवा अयशःकीर्ति, ए मनुष्य प्रायोग्य बांधतो सम्यक्दृष्टि तथा मिथ्यादृष्टि जीव होय तथा तिर्यंच प्रायोग्य ओगणत्रीश बांध तो तिहां मनुष्य द्विकने स्थानकें तिर्यंचद्विक कहेवुं तथा मनुष्य प्रायोग्य बांधतां मिथ्यादृष्टि जीव पण लेवो अने सास्वादने उत्कृष्ट योग न होय, तेजणी ते न लीधो तथा त्रैवीश, पञ्चीशादिकना बंधस्थानकें प्रथम संघयणनो बंध नथी अने त्रीश, एकत्रीशना बंधस्थानकें प्रकृति जाग घणो होय, तेथी उत्कृष्ट प्रदेशबंध न होय. तथा शाता वेदनीयनो उत्कृष्ट प्रदेश बंधक सम्यक्दृष्टि तथा मिथ्यात्वी सात कर्मनो बंधक होय, जोपण दशमे गुणगणे उत्कृष्ट योग ठे तो पण तिहां उत्कृष्टस्थिति बंध न होय तेथी प्रदेशबंध पण विवद्ध्यो नही. एम तें तालीश प्रकृतिना उत्कृष्ट प्रदेशबंध स्वामी कहा ॥ इति समुच्चयार्थः ॥ ९१ ॥

निदा पयला ड जुअल, जयकुळातिळ संमगो सुजई ॥

आहार डगं सेसा, उक्कोस पएसगा मिळो ॥ ९२ ॥

अर्थ—(निदापयला के०) निदा अने प्रचला, (डुजुअल के०) हास्य अने रति तथा शोक अने अरति, ए बे युगल एवं ठ प्रकृति (जयकुळा के०) सातमी जय, आवमी जुगुप्सा, (तिळ के०) नवमुं तीर्थिकर नामकर्म, ए नव प्रकृतिनो उत्कृष्ट प्रदेशबंधस्वामी (संमगो के०) सम्यक्दृष्ट्यादिक अपूर्वकरणांत पांच गुणस्थानकवर्त्ती जीव सात कर्मबांधतो आयु दलनो जाग अधिको लाजे, तेजणी. तथा निदा प्रचलाने चोथे गुणगणे थीण-दीत्रिकना दलनो जाग अधिक होय, तथा मिश्रगुणगणे पण थीण-दीत्रिकनो बंध नथी पण ते उत्कृष्ट योगी न होय, तेजणी ते न कह्यो. तथा हास्यादिक बे युगल, जय अने जुगुप्सा, ए ठ प्रकृतिनो पण मोहनीयनी तेर प्रकृतिने बंधें तथा नव प्रकृतिने बंधें अल्पप्रकृति नणी जाग घणो आवे, तेजणी लेवो तथा जिननामकर्मनो उत्कृष्ट प्रदेश बंधस्वामी सम्यक्दृष्टि मनुष्य देवगति प्रायोग्य जिननाम सहित उगणत्रीश प्रकृति बांधतो होय ते लेवो, जे नणी त्रैवीशादिक प्रकृतिनां बंध स्थानकें तो जिननाम कर्मनो बंधल नथी, अने त्रीश प्रकृति मनुष्य प्रायोग्य बांधतां तथा एकत्रीश देवगति प्रायोग्य बांधतां प्रकृति घणी होय, तेथी जागें दल स्तोक आवे तेथी ते न लीधा.

(सुजई के०) सुयति सुसाधु एटले प्रमाद रहित साधु अप्रमत्त अने अपूर्व करण, ए बे गुणगणे वर्त्ततो उत्कृष्ट योगी देव प्रायोग्य त्रीश प्रकृति (आहार दुगं के०) आहारकदिक सहित बांधतो बे समय सुधी उत्कृष्ट प्रदेश बंध करे, शेष गुणगणे आहारकदिकनो बंध नथी, तेथी ते न लीधा तथा उत्कृष्ट योग स्थानकें जीव बे समय पर्यंतज रहे. पढी योगस्थानक फरे, तेथी सर्वत्र उत्कृष्ट योगी बे समय सुधीज होय तथा एकत्रीश प्रकृतिना बंधस्थानकें प्रकृतिजागनी बहुलतायें अल्पदल लाजे, एम चोपन्न प्रकृतिना उत्कृष्ट प्रदेश बंध स्वामी कहा.

तेथकी (सेसा के०) शेष रही जे ढाशठ प्रकृति तेना (उक्कोसपएसगा के०) उत्कृष्ट प्रदेश बंध स्वामी (मिहो के०) मिथ्यात्वी जीव पंचेंद्रिय पर्याप्तो उत्कृष्ट योगी सात कर्म बांधतो बे समय लगे होय जेजणी ३ नरकत्रिक, ७ जाति चार, ११ स्यावरचतुष्क, १२ हुंमसंस्थान, १३ ठेवहुं संघयण, १४ आतप, १५ नपुंसक वेद, १६ मिथ्यात्व, २० अनंतानुबंधीआ कषाय चार, २४ मध्यसंघयण चार, २७ मध्यसंस्थान चार, ३१ दौर्जाग्यत्रिक, ३४ थीणक्षीत्रिक, ३७ तिर्यचत्रिक, ३७ स्त्रीवेद, ३९ उद्योत, ४० कुखगति, ४१ नीचैर्गोत्र. ए एकतालीश प्रकृति मध्ये शोल प्रकृतिनो बंध मिथ्यात्व प्रत्ययिठ अने पञ्चीश प्रकृतिनो बंध अनंतानुबंधी प्रत्ययिठ ठे, ते मिश्रादिक गुणगणे न बंधाय अने सास्वादन गुणगणे उत्कृष्ट योगने अनावें उत्कृष्ट प्रदेश बंध न होय, तेजणी एनो स्वामी मिथ्यात्वीज कहा.

तथा शेष पञ्चीश प्रकृतिनो बंध, जोपण सम्यक्त्वादिक गुणगणे ठे. तो पण १ औदारिक, २ तैजस, ३ कर्मण, ४ वर्णचतुष्क, ७ अगुरुलघु, ९ उपघात, १० बादर, ११ प्रत्येक, १२ अस्थिर, १३ अशुज, १४ अयश, १५ निर्माण, ए पंदर प्रकृतिनो उत्कृष्ट प्रदेशबंध अपर्याप्ता एकेंद्रिय प्रायोग्य नामकर्मनी त्रेवीश प्रकृति बांधतो थको मिथ्यात्वी जीव करे, जे जणी ४ स्यावरचतुष्क, ५ एकेंद्रिय जाति, ६ हुंम संस्थान, ७ तिर्यचदिक अने पूर्वली पंदर, एवं त्रेवीश बांधता होय, ते करे तथा पञ्चीशादिकने बंधें जाग बाहुल्य आवे माटे अल्पदल लाजे.

तथा मनुष्यदिक, पंचेंद्रियजाति, औदारिक उपांग, पराघात, उन्नास, त्रस, अपर्याप्त, स्थिर अने शुज, ए दश प्रकृतिनो मिथ्यात्वे पञ्चीश नामकर्मनी प्रकृति अपर्याप्त त्रस प्रायोग्य बांधतो उत्कृष्ट प्रदेश बंध करे, तेथी ए ढाशठ प्रकृतिना उत्कृष्ट प्रदेशबंध स्वामी मिथ्यात्वी कहा. एम उत्कृष्ट प्रदेशबंध स्वामी कहा ॥ इति ॥ ए२॥

हवे जधन्य प्रदेशबंध स्वामी कहा थकी वचला सर्व मध्यम प्रदेशबंध स्वामी

સુષ્ણે સમજાય તે જણી એકશોને વીશ પ્રકૃતિના જઘન્ય પ્રદેશવંધ સ્વામી કહે છે.

॥ અથ જઘન્ય પ્રદેશવંધસ્વામીનાહ ॥

સુસુણી હુન્નિ અસન્ની, નરય તિગ સુરાઠ સુર વિઠવિ હુગં ॥

સમ્મો જિણો જહ્નં, સુદુમ નિગો આદ્ધવણિ સેસા ॥ ૯૩ ॥

અર્થ-તિહાં અસન્નીઠ અપર્યાપ્તો આપણી પ્રકૃતિના વંધક માંહે ઘણી પ્રકૃતિ વાંધતો જઘન્ય યોગે વર્તતો ચાર સમય લગે રહે એટલે જઘન્ય યોગે ઠલ્કુટો તો ચાર સમય પર્યંત જીવ રહે તે જણી સામાન્યપણે એ જઘન્ય પ્રદેશ વંધ સ્વામી કહ્યો છે (સુસુણી કે ૦) અપ્રમત્ત સાધુ ધોલના યોગી દેવગતિ પ્રાયોગ્ય એકત્રીશ પ્રકૃતિ વાંધતો આહારક શરીર તથા આહારકોપાંગ, એ (હુન્નિ કે ૦) વે પ્રકૃતિનો જઘન્ય પ્રદેશ વંધ કરે, જે જણી એના વંધકમાંહે એજ જઘન્ય પ્રકૃતિનો વંધક હોય (નરયતિગ કે ૦) નરકગતિ, નરકાનુપૂર્વી અને નરકાયુ, એ નરકત્રિક તથા ચોથું (સુરાઠ કે ૦) દેવાયુ, એ ચાર પ્રકૃતિનો જઘન્ય પ્રદેશવંધ સ્વામી (અસન્ની કે ૦) અસન્નીઠ પંચેન્દ્રિય પર્યાપ્તો જીવ, આઠ કર્મ વાંધતો ધોલના યોગી જે એક યોગ થકી બી જે યોગે સંચાર કરતો હોય તે ધોલના યોગી કહીયે. તે જઘન્યથી તો એક સમય લગે અને ઠલ્કુટ તો ચાર સમય લગે જઘન્ય પ્રદેશવંધ સ્વામી હોય, જે જણી જઘન્ય યોગે જીવ, ચાર સમય ઉપરાંત ન રહે અને સન્નીઆના જઘન્ય યોગ થકી અસન્નીઆનો ઠલ્કુટ યોગ પણ અસંખ્યાતગુણ હીન હોય, તો વલી જઘન્ય યોગ ઘણોજ હીન હોય, એમાં શું કહેવાયું છે? તે જણી અસન્નીઠ લીધો તથા અસન્નીઆ અપર્યાપ્તને તો એ પ્રકૃતિનો વંધજ નથી તે જણી અપર્યાપ્તો ન લીધો, અને એકેન્દ્રિયા દિકને પણ એ પ્રકૃતિનો વંધ નથી તે જણી પંચેન્દ્રિયજ લીધો તથા આઠ કર્મ વાંધતી વચ્ચે ઘણા જાગે કર્મ દલ થોડું આવે, તેમાં, આઠ કર્મનો વંધક લીધો.

(સુર કે ૦) દેવગતિ અને દેવાનુપૂર્વી, એ દેવદિક તથા (વિઠવિહુગં કે ૦) વૈક્રિય શરીર અને વૈક્રિય અંગોપાંગ, એ વૈક્રિયદિક અને (જિણો કે ૦) જિનનામ કર્મ, એ પાંચ પ્રકૃતિનો (જહ્નં કે ૦) જઘન્ય પ્રદેશ વંધ સ્વામી (સમ્મો કે ૦) સમ્યક્દૃષ્ટિ જીવ જવ પ્રથમ સમય વર્તતો હોય, તેમણે પણ અનુત્તર વિમાન વાસી દેવ પોતાના જવ પ્રથમ સમયે સ્વપ્રાયોગ્ય જઘન્ય વીર્યવંત થકો જિનનામ સહિત મનુષ્ય પ્રાયોગ્ય ઓગણત્રીશ પ્રકૃતિ વાંધતો જિનનામસહિત ત્રીશ વાંધે, તે વારે જિનનામનો જઘન્ય પ્રદેશવંધસ્વામી હોય, જે જણી મનુષ્ય તો દેવ પ્રાયોગ્ય

अष्टावीश, अयोगएत्रीश बांधे ठे पण जिननाम सहित त्रीश न बांधे, वली तिहां प्रकृति अल्प होय ते जणी मनुष्य न कह्यो, अने नारकी तो अनुत्तर देवयकी उत्कृष्ट योगी होय, तेथी ते घणा प्रदेश बांधे माटें ते पण न लीधो तथा चारित्रियाने आहारकदिक सहित अने जिननाम सहित देव प्रायोग्य एकत्रीशनो बंध होय तिहां जो पण प्रकृतिनी बहुलता होय, तोपण ते नव प्रथम समयना एवा अपर्याप्ता अनुत्तर सुरयकी उत्कृष्ट योगी होय, तेथी ते पण न लीधो. तेमाटें सम्यक्कृष्टि अपर्याप्ता अनुत्तरसुर जिननामनो जघन्य प्रदेशबंध करे, तथा शेष वैक्रियदिक अने देवदिक, ए चार प्रकृतिनो जघन्य प्रदेश बंध, सम्यक्कृष्टि मनुष्यनव प्रथम समयें वर्त्ततो करे, जे जणी शेष त्रण गतिना जीवने ए अयोगएत्रीश प्रकृतिनुं बंध स्थानक होय परंतु त्रीश अने एकत्रीश प्रकृतिनो बंध तो पर्याप्तावस्थायें होय तिहां जघन्य योग न होय, तेथी अल्प प्रदेश बंध न करी शके, तेथी ए अपर्याप्तावस्थायें मनुष्यज एना स्वामी कहा.

तथा (सुद्धमनिगोआश्रवणसेसा के०) एथी शेष रहि जे एकशो ने नव प्रकृति तेनो जघन्य प्रदेशबंध स्वामी सूक्ष्म निगोदियो लब्धि अपर्याप्तो जीव आदि कृणें एटले नव प्रथम समयें वर्त्ततो होय, जे जणी पूर्वे अगीआर प्रकृति जे कही, तेनो बंध निगोदिआने नथी, तेथी तेना स्वामी जिन्न कहा. अने (१०९) प्रकृतिनो बंध एने ठे तेथी एनो जघन्य बंधक स्वामी निगोदीओ कह्यो, केम के एथी अधिक जघन्य योग कोइ बीजा जीवने नथी ते मध्यें पण नव प्रथम समयें वर्त्ततो घणोज जघन्ययोगी होय, तेणे करी अल्प प्रदेश बंध करे तथा तेमा पण मनुष्यायु अने तिर्यंचासु, ए बे प्रकृतिना अल्प प्रदेशबंधस्वामी नव प्रथम समयवर्त्ति जीव न होय जे जणी त्रण पर्यापत्ति पूर्ण कखा विना कोइ परजवायु बांधेज नही, तेमाटें ए बे प्रकृतिना जघन्य बंधकमध्ये अपर्याप्तो मात्र लेवो पण नव प्रथमसमय वर्त्ति न लेवो. एम सर्व प्रकृतिना जघन्य प्रदेश बंध स्वामि कहा ॥ ९३ ॥

हवे प्रदेश बंधने विषे सादि अनाद्यादिक जांगा विचारे ठे.

दंसण ळग जय कुडा, बि ति तुरिअ कसाय विग्घ नाणा

ए ॥ मूल ळगेऽणुकोसो, चउह छहा सेसि सबडं ॥ ९४ ॥

अर्थ—चक्रदर्शनावरणादिक चार, दर्शनावरण तथा निद्रा अने प्रचला, ए (दंसण ळग के०) दर्शनावरणषट्क, (जयकुडा के०) जय अने छुगुप्ता, तथा (बि

તિતુરિચ્ચકસાય કે૦) બીજા અપ્રત્યાભ્યાનાવરણ ક્રોધાદિક ચાર, ત્રીજા પ્રત્યાભ્યાનાવરણ ક્રોધાદિક ચાર, ચોથા સંજ્વલના ક્રોધાદિક ચાર, (વિગ્ધ કે૦) પાંચ અંતરાય, (નાણાં કે૦) પાંચ જ્ઞાનાવરણીય, એવં ત્રીશ ઉત્તર પ્રકૃતિનો તથા (મૂલભગે કે૦) એક જ્ઞાનાવરણીય, બીજી દર્શનાવરણીય, ત્રીજી વેદનીય, ચોથી નામ, પાંચમી ગોત્ર અને ઢઠી અંતરાય, એ ઢ મૂલપ્રકૃતિનો (અણુવક્ષોસો કે૦) અનુત્કૃષ્ટ પ્રદેશબંધ (ચતુર કે૦) ચાર જાગે હોય. તિહાં ઢ મૂલ પ્રકૃતિનો તથા પાંચ જ્ઞાનાવરણ, ચાર દર્શનાવરણ અને પાંચ અંતરાય, એવં ચૌદ ઉત્તર પ્રકૃતિનો ઉત્કૃષ્ટ પ્રદેશબંધ સૂક્ષ્મ સંપરાયગુણગણે હોય તથા સંજ્વલના ચાર કષાયનો ઉત્કૃષ્ટ પ્રદેશબંધ, નવમે ગુણગણે હોય તથા નિષ્ઠા અને પ્રવૃત્તિ, એ બે પ્રકૃતિનો ઉત્કૃષ્ટ પ્રદેશબંધ આત્મા ગુણગણાને પ્રથમ જાગે હોય, તથા જય અને હુણુપ્તા મોહનીયનો ઉત્કૃષ્ટ પ્રદેશબંધ, આત્મા ગુણગણાને સાતમે જાગે હોય તથા પ્રત્યાભ્યાનાવરણ કષાય ચારના ઉત્કૃષ્ટ પ્રદેશબંધ, પાંચમે ગુણગણે હોય તથા અપ્રત્યાભ્યાનાવરણ કષાય ચારનો ઉત્કૃષ્ટ પ્રદેશબંધ, ચોથે ગુણગણે હોય માટે જે અનાદિ મિથ્યાત્વી જીવ તે ઉત્કૃષ્ટ પ્રદેશબંધનાં સ્થાનક એવાં ગુણગણાં નથી પામ્યો, તેને સર્વદા એ ત્રીશ પ્રકૃતિનો અનુત્કૃષ્ટ પ્રદેશબંધ અનાદિ જાણવો. જે જાણી તે જીવ, કેવારેં પણ અનુત્કૃષ્ટ પ્રદેશબંધ થકી ઉત્કૃષ્ટ પ્રદેશબંધે નથી આવ્યા, તેથી તેને અનુત્કૃષ્ટની અનાદિ ઢે એ પ્રથમ જંગ જાણવો. અને જેણે યં ધિજેવ કરી સમ્યક્ત્વ પામી એ પ્રકૃતિના ઉત્કૃષ્ટ પ્રદેશબંધ સ્થાનકેં બે સમય જાગેં ઉત્કૃષ્ટ યોગસ્થાનકેં રહિ તિહાં ઉત્કૃષ્ટ પ્રદેશ બંધ કરી વલી યોગસ્થાન પરાવર્તેં તથા અધ્યવસાય પડતાં અનુત્કૃષ્ટ પ્રદેશબંધ કરે, તિહાં સાદિ નામેં બીજો જાગો જાણવો, તથા જિન અને જવ્યને સાંત જાગે હોય, જે જાણી તે જીવ ગુણગણે ચઢતો ઉત્કૃષ્ટ પ્રદેશ બંધ કરશે, તથા તે ઉત્કૃષ્ટ પ્રદેશ બંધનો અંત પણ કરશે તે જાણી તિહાં અનુત્કૃષ્ટ પ્રદેશ બંધનું સાંતપણું જાણવું. એ ત્રીજો જાગો કહ્યો. તથા અજવ્ય જીવને ડપરજા ગુણગણાં પામવાંજ નથી તેથી તેને ઉત્કૃષ્ટ પ્રદેશ બંધ પણ કરવો નથી તથા બંધાંત પણ કરવો નથી તેને અનુત્કૃષ્ટ પ્રદેશબંધનો અનંત નામે ચોથો જાગો જાણવો. એમ એ ત્રીશ ઉત્તરપ્રકૃતિનો તથા મૂલ ઢ પ્રકૃતિનો અનુત્કૃષ્ટ પ્રદેશ બંધ ચાર જાગે કહ્યો.

અને (સેસિસવ્વં કે૦) શેષ સર્વ ત્રણે પ્રકારના બંધ, તે (હુદા કે૦) બે જાગે હોય. તિહાં ઉત્કૃષ્ટ પ્રદેશબંધ બે સમય જાગેં હોય, તેથી સાદિ અને સાંત એ

बे जांगा होय तथा जघन्य योग चार समय जगें रहे, तिहां जघन्य प्रदेशबंध मिथ्यात्वे पामीयें. फरी अजघन्य बंध करे तिहां सादि अने सांत, ए बे जांगा बेहु बंधने विपे होय. एम ए त्रण बंध बे जागें होय, ए पूर्वोक्त त्रीश प्रकृति विना शे प नेवुं प्रकृति रही. तेमध्यें तहोत्तेर प्रकृति अध्रुव बंधिनी ठे. ते केवारेंक बंधाय अने कवारेंक न बंधाय, ते जणी एने विपे सादिसांत जांगो होय तथा एक मिथ्यात्व, शीणक्षीत्रिक, अनंतानुबधीचतुष्क, ए आठ प्रकृतिनो उत्कृष्ट प्रदेशबंध सात कर्म बांधतां संझी मिथ्यात्वांने उत्कृष्ट योगें बे समय जगें होय, तेमाटें सादिसांत जांगा जाणवा तथा सूक्ष्म निगोदियाने नव प्रथम समयें जघन्य प्रदेश बंध होय अने बीजा जीवने अजघन्य प्रदेश बंध होय, एम ए चारे बंध आठ प्रकृतिना मिथ्यात्वगुणतापो पामीयें माटें सादि, सांत, ए बे जांगा जाणवा.

तथा नाम ध्रुवबंधिनी नव प्रकृतिनो अपर्याप्त एकेंदिय प्रायोग्य त्रेवीश प्रकृति ने बंधें उत्कृष्ट प्रदेशबंध, मिथ्यात्वांने होय अने जघन्य प्रदेशबंध सूक्ष्म निगोदियाने नव प्रथम समयें होय, तेपो सादि, सांत, ए बे जांगा जाणवा, एम उत्कृष्ट अनुत्कृष्ट अने जघन्य प्रदेशबंधें सादि अने सांत, ए बे जांगा कह्या. ते प्रायें व्यवहारीया जीवने संजवियें ठैयें. अन्यथा उत्कृष्ट प्रदेशबंध सन्निध्या जीवने होय अने अनादि निगोदिया जीवें तो संझीपणुं पाम्युंज नधी, तो तेउत्कृष्ट प्रदेशबंध कया करे? तेषी तेने अनुत्कृष्ट प्रदेश बंध पण चार जांगे संजवे, ते अहींयां न कह्यो.

एम योगवृद्धियें प्रवेश वृद्धि होय ते जणी हवे योगस्थानकजुं स्वरूप कहे ठे.

अथ योगस्थानान्याह हवे योगस्थानकनी संख्या कहे ठे.

सेढि असंखिज्जंसे, जोगघाणाणि पयडि ठिइ जेआ ॥

ठिइ बंधध्रुवसाया, अणुजाग ठाण असंख गुणा ॥ ए५ ॥

अर्थ—(सेढिअसंखिज्जंसे के०) श्रेणीने असंख्यातमें जागें जेटला आकाश प्रदेश होय, ते घनीकृतलोकनी एक प्रदेशिक श्रेणी तेने सूची श्रेणी सातराज प्रमाण नी कहियें तेने असंख्यातमें जागें जेटला आकाश प्रदेश ठे तेटला (जोगघाणाणि के०) योग स्थानक होय, ते जावियें ठैयें. सर्वथी अल्पवीर्यवान् नव प्रथम समयें वर्त्ततो एवो सूक्ष्मनिगोदिउ लब्धि अपर्याप्तो जीव, तेना असंख्याता जीव प्रदेश ठे तेमध्यें पण जे सर्व जघन्य वीर्य प्रदेश एटले जे प्रदेशमां सर्वथी जघन्य वीर्य होय, तेना वीर्यना अंश केवलीनी प्रज्ञारूप शस्त्रें करी ठेदतां एटले केवलीयें क

લ્પ્યો જે વીર્યવિનાગ અર્થાત્ જે વીર્યીશનો અંશ કેવલી પણ કલ્પી ન શકે તેને જાવાણુ પણ કહીયે. તેહવા લોકને અસંખ્યાતમે નાગે વર્તતા જે અસંખ્યાતા પ્રતર, તેના પ્રદેશ પ્રમાણ વીર્યીશ કરી સહિત તે પણ અસંખ્યાતા થયા, પરંતુ તે અસંખ્યાતાને અસત્કલ્પનાયે દશ કલ્પીયે તેવા દશ વીર્યીશ સહિત એવા જે જીવના પ્રદેશ અસંખ્યેય પ્રતર પ્રમાણનો સમુદાય પરંતુ અસત્કલ્પનાયે તેને ત્રણ માંમીયે તેની પ્રથમ જઘન્ય વર્ગણા જાણવી, તેથી વલી એક વીર્યીશોં અધિક વીર્યવંત જીવ પ્રદેશનો સમુદાય તેની બીજી વર્ગણા જાણવી, તેથી વલી એક વીર્યીશોં અધિક જીવ પ્રદેશના સમુદાયની ત્રીજી વર્ગણા જાણવી. એમ એકેક વીર્યીશોં અધિક અધિક જીવ પ્રદેશની સમાન જાતિરૂપ વર્ગણા તેવી ઘનીકૃત લોકની એક પ્રદેશિક શ્રેણી તેના અસંખ્યનાગ પ્રદેશ પ્રમાણ વર્ગણા જેવારેં થાય, તેવારેં અસત્કલ્પનાયે તેને ઠ વર્ગણા થાપીયે તેને પ્રથમ સ્પર્ધક કહીયે જે જણી એકોત્તર વીર્યવિનાગ વૃદ્ધિયે કરીને પરસ્પરેં સ્પર્ધા કરે એવી વર્ગણાને સ્પર્ધક કહીયે એ પ્રથમ સ્પર્ધકની ચરમ ઇત્કૃષ્ટ વર્ગણાને વિષે જેટલા વીર્ય વિનાગ ઢે. તે થકી એક, બે યાવત્ સંખ્યાતે વીર્યીશોં અધિક વીર્યવંત જીવ પ્રદેશ ન પામીયે પરંતુ તેથી અસંખ્ય લોકાકાશ પ્રદેશ પ્રમાણ વીર્યીશોં અધિક વીર્યવંત જીવ પ્રદેશ પામીયે તેવા સમાન વીર્ય વિનાગે શુક્ત જીવ પ્રદેશના સમુદાયની વર્ગણા તે બીજા સ્પર્ધકની પ્રથમ વર્ગણા જાણવી. તેથી વલી એક વીર્યીશોં અધિક વીર્યવંત જીવ પ્રદેશનો સમુદાય તેની બીજી વર્ગણા જાણવી. એમ એકેક વીર્યીશોં વધતે જીવ પ્રદેશના સમુદાયની વર્ગણા, તે જેવારેં લોકાકાશની શ્રેણીના અસંખ્યેય નાગ વર્તિ પ્રદેશ રાશિ પ્રમાણ વર્ગણાનો સમુદાય થાય, તેવારેં બીજો સ્પર્ધક થાય, તે પઠી બીજા સ્પર્ધકની ચરમ વર્ગણાથી વલી અસંખ્યલોકાકાશ પ્રદેશ તુલ્ય વીર્યવિનાગે અધિક વીર્યવિનાગવાલા પ્રદેશનો રાશિ તે ત્રીજા સ્પર્ધકની પ્રથમ વર્ગણા જાણવી. તેમજ વલી તેવાજ અનુક્રમે ત્રીજો સ્પર્ધક કરવો ફરી એવાજ અનુક્રમે ચોથો સ્પર્ધક, એમ પાંચમો સ્પર્ધક, એ રીતે લોકાકાશ પ્રદેશની શ્રેણીના અસંખ્યેય નાગ પ્રદેશ રાશિ પ્રમાણ સ્પર્ધકના સમુદાયે એક યોગ્ય સ્થાનક થાય. તેથી અન્ય કિંચિત્ અધિક વીર્યવંત જંતુનું પણ એવાજ અનુક્રમે બીજું યોગસ્થાનક ડપજે, તેથી અન્ય જીવનું વલી તેવાજ અનુક્રમે ત્રીજું યોગસ્થાનક ડપજે, તેથી અન્ય જીવનું વલી તેવાજ અનુક્રમે ચોથું યોગસ્થાનક ડપજે, એ પ્રકારેં કરીને નાના જીવોના અથવા કાલજેદેં કરીને એક જીવના લોકાકાશની શ્રેણીને અસંખ્યેય નાગ વ

ति ननः प्रदेश राशि प्रमाण योगस्थानक होय. हवे ते पूर्वोक्त जघन्य एक योग स्थानकें वर्त्तता एवा त्रस जीव असंख्याता तथा स्थावर जीवतो अनन्ता पामी यें. तथा अपर्याप्ता सूक्ष्म निगोदीया जीव, नव प्रथम समयें सघला एकज यो गस्थानकें रहे अने बीजे समयें असंख्यात गुण वृद्धि वाला योगस्थानकें जाय अने पर्याप्ता जीव जघन्य योगस्थानकें चार समय पर्यंत रहे, तथा मध्यम योग स्थानकें वर्त्ततो चार, पांच, ष. सात, आठ, सात, ष, पांच, चार, त्रण समय मा त्र रहे. तथा उत्कृष्ट योगस्थानकें बे समय पर्यंत रहे. एम असंख्यात योग स्था नक ठे, पण संक्षेपें मनना चार, वचनना चार अने कायाना सात, रूप सहकार कारण जेदविवक्षायें पंदर योग कहा.

ते योगस्थानकना जेद थकी वली (पयडि के०) ज्ञानावरणादिक मूल कर्म प्रकृति तथा उत्तर प्रकृतिना जेद, असंख्यात गुणा ठे. जे जणी एकेक योगस्था नकें वर्त्तता, अनेक जीव ठे तथा कालजेदें एक जीव, सर्व प्रकृति बांधे ठे, तथा क्षेत्रादि संबंधें करीने ज्ञानावरणादिकना क्षयोपशम विचित्रें करीने बंधना वि चित्र पणाथकी एटले मूल प्रकृति आठ ठे अने उत्तर प्रकृति एकशोने अष्टावन्न ठे, ते क्षेत्रना तारतम्यें क्षयोपशमजेदें करी बंधने विचित्र पणो करी तथा उदयनुं तारतम्य विचित्रपणुं असंख्य जेदें होय, तेथी प्रकृतिजेद पण असंख्याता जाणवा.

ते प्रकृतिजेद थकी वली (तिश्जेआ के०) स्थितिबंधना जेद असंख्यातगुणा होय, जेजणी जघन्यस्थिति थकी एक समयाधिक, दिसमयाधिक, त्रिसमयाधिक कर तां, करतां एम उत्कृष्ट स्थितिस्थानक पर्यंत एकेकी प्रकृति असंख्यात जेदें बंधा य, तेजणी प्रकृति जेदथकी स्थिति जेद, असंख्यात गुणा ठे.

ते स्थितिजेद थकी (तिश्बंधवसाया के०) स्थितिबंधना अध्यवसायना जेद असंख्यातगुणा ठे, जे जणी एकेको स्थितिबंध असंख्याते अध्यवसाय स्था नकें तीव्र, तीव्रतर, मंद, मंदतर, एणी पेरे कषायोदय कृत जीवनो अशुद्ध परिण तिजेद ते अध्यवसाय कह्यें. ते अध्यवसाय स्थानक कोइ पण कर्मना एक मुहूर्त्तमात्र स्थितिबंधना हेतुनूत रहे, ते माटें स्थितिजेद थकी असंख्यात गुणा अ ध्यवसाय होय. जे जणी जघन्य स्थितिबंध पण असंख्य लोकाकाश प्रदेश प्र माण अध्यवसाय स्थानकें होय ठे. तेथकी वली समयाधिक समयाधिक स्थिति तो विशेषाधिक विशेषाधिक अध्यवसाय स्थानकें होय, एम पळ्योपमना असंख्या तेंमा जाग मात्र स्थितिजेद अतिक्रम्या पढी जे स्थितिजेद होय, तिहां सुधी बम

ણાં અધ્યવસાયસ્થાનક થાય. એમ દિગુણવૃદ્ધિ સ્થાનક પણ અસંખ્યાતાં હોય, તેમાટે સ્થિતિજેદથી અસંખ્યાતગુણાં અધ્યવસાયનાં સ્થાનક હોય. અહીંયાં કર્મનું જે અવસ્થાન ઇટલે રહેવું, તેને સ્થિતિ કહીયે, તેનો જે બંધ, તેને સ્થિતિબંધ કહીયે તથા કષાયજનિત જીવ પરિણામને અધ્યવસાય કહીયે. તે અધ્યવસાયને વિષે જીવ વસે, તેને સ્થાન કહીયે. તે અધ્યવસાય જીવને વસવાનાં સ્થાન છે, માટે એને અધ્યવસાયસ્થાન કહીયે. તિહાં સ્થિતિબંધનાં કારણનૂત જે અધ્યવસાય સ્થાનક, તેને સ્થિતિબંધાધ્યવસાય સ્થાનક કહીયે.

તેથી (અણુનાગતાઅસંખ્યગુણા કે૦) અનુનાગ ઇટલે રસબંધ, હેતુનાં અધ્યવસાયસ્થાનક, અસંખ્યાતગુણાં છે. તિહાં અનુ ઇટલે પશ્ચાત્ બંધોત્તર કાલે અનુજીવે તે અનુનાગ શબ્દે રસ કહીયે તે અસંખ્યાતા છે. જે નણી અંતરમૌહૂર્તિક સ્થિતિબંધાધ્યવસાયસ્થાનક હોય તે નગર સરસા તથા તે મધ્યે એક, બે, ત્રણ, ચાર, પાંચ, ઠ, સાત અને ષટ્કલ જે આઠ સામયિક રસબંધાધ્યવસાય સ્થાનક હોય, તે ઘર સરસા નાના જીવની અપેક્ષાએ અસંખ્યાતા હોય તથા એક જીવની અપેક્ષાએ તો દેશ, કાલ, ક્ષેત્ર, જાવ જેવે જઘન્ય સ્થિતિબંધ પણ અસંખ્યાતલોકાકાશપ્રદેશ પ્રમાણ રસબંધાધ્યવસાયસ્થાનક પામીયે, તે થકી સમયાધિક સ્થિતિવિશેષે વલી અધિક અધિકતર રસબંધનાં અધ્યવસાય સ્થાનક પામીયે, એમ સર્વ સ્થિતિબંધાધ્યવસાય સ્થાનને વિષે રસબંધાધ્યવસાયસ્થાનકની જાવના કરવી. એ કારણથી સર્વસ્થિતિ બંધાધ્યવસાયથી રસબંધાધ્યવસાય સ્થાન, અસંખ્યગુણાં જાણવાં ॥ ઇતિ સમુ૦ ॥ ૧૫ ॥

તત્તો કમ્મ પાસા, અણંત ગુણિયા તત્ત સરહેયા ॥

જોગા પયડિ પાસં, ટિડિ અણુ નાગ કસાયાત ॥ ૧૬ ॥

અર્થ—(તત્તો કે૦) તે કર્મના રસબંધહેતુ અધ્યવસાય થકી (કમ્મપાસા કે૦) કર્મના પ્રદેશ ઇટલે દલ (અણંતગુણિયા કે૦) અનંતગુણા જાણવા. જે નણી રસબંધહેતુ અધ્યવસાય સ્થાનક તો અસંખ્યાતા છે. અને કર્મવર્ગેણ તે પણ અનંતી છે. તે વલી એકેક વર્ગેણે અનંતા પરમાણુઆ છે. તેવી અનંતી વર્ગેણા મિથ્યા ત્વાદિકહેતુએ એક સમયને વિષે જીવ, ગ્રહણ કરે છે. અને રસબંધનાં અધ્યવસાય સ્થાનક તો એક ષટ્કલ આઠ સમય પર્વત રહે છે, તેમાટે અનંતા જાણવા.

(તત્તસરહેયા કે૦) સ્ત્રી નીંબ રસાના અધિશ્રવણ સમાન અનુનાગ બંધ અધ્યવસાય સ્થાનકે કરી તંદૂલ સમાન કર્મપુજાને વિષે રસ જણીયે ઢેયે. માટે તે

कर्मदल्यकी कर्मदलना रसाविनाग अनंतगुणा जाणवा. जे जणी सर्व जघन्य रसाणुने विषे पण सर्व जीवथो अनंतगुणा रसाविनाग रसाणु होय, जे रसना नाग कल्पतां, कल्पतां केवलीनी प्रझारूप शब्द करी ठेदतां, ठेदतां जे निरंश अंश रहे, एटले केवली पण जे अंशनो बीजो अंश कळपी न शके, ते रसाणुनुं नाम, अविनाग पलीढेद कहीयें. ते एकेक कर्माणुने विषे पण सर्व जीवथी अनंतगुणा रसाणु जघन्य पदे होय, तेवारे उत्कृष्टपदनुं तो कहेवुंज शुं? अने कर्माणुतो अजघन्य अनंतगुणा अने सिद्धने अनंतमे जागे होय ते अजघन्यथी सिद्ध अनंत गुणा ठे, ते सिद्ध थकी वली सर्व जीव अनंतगुणा ठे तेथकी पण कर्मदलना रसाणु अनंतगुणा ठे माटे. एम सविस्तरपणे प्रदेश बंध कह्यो.

हवे ए प्रकृत्यादिक चार बंधने विषे विशेषहेतु कहे ठे. तिहां (जोगा के०) मन, वचन अने कायानी चेष्टायें करीने (पयडि के०) एक तो ज्ञानावरणादिकस्वजाव, एटले ज्ञानादिकने आवरवानो ठे स्वजाव जेने विषे एवो प्रकृतिबंध करे अने बीजो (पएसं के०) प्रदेश बंध एटले कर्मनो दल संचय, ए बे बंध करे, केम के करणवीर्य जे मनो वचन कायादिकनो योग, तेनी उत्कटतायें जो घणुं वीर्य होय, तो तेथी घणां दल मेलवे अने मध्यमयोगें मध्यमदल मेलवे, तथा योगनी मंदतायें अल्प दल मेलवे, केम के मिथ्यात्वादिक हेतु विना पण केवल योगें करीज बारमे अने तेरमे गुणठाणे शातावेदनीयनो प्रकृतिबंध तथा प्रदेशबंध करे, अने योगने अजावें चौदमे गुणठाणे प्रकृतिबंध तथा प्रदेशबंध न करे, तेणे अन्वय व्यतिरेकें करी प्रकृतिबंध तथा प्रदेश बंधना हेतु योग कहीयें.

तथा (छिड के०) एक स्थितिबंध अने बीजो (अणुजागकसायाउ के०) अनुजागबंध ए बे बंध, कषायने तारतम्यपणे होय केमके उत्कृष्ट कषाय संक्लेपें स्थिति पण उत्कृष्टी बंधाय तथा अशुच प्रकृतिनो रस, उत्कृष्ट बंधाय अने शुच प्रकृतिनो रस मंद बंधाय, तेमज मध्यम संक्लेपें मध्यम रस बंधाय. एम कषायनी अनुवृत्तियें बंध होय तथा कषाय पण दशमा गुणठाणा पर्यंत होय अने कर्म प्रकृतिनो स्थितिबंध पण तिहां लगेंज होय, तेमाटे ए बे बंधनुं असाधारण कारण कषाय जाणवो. एम चार बंधना स्वामी तथा हेतु, ए उत्कृष्ट जघन्य पणे विस्तार सहित कह्या ॥ इति समुच्चयार्थः ॥ ए६ ॥

— हवे योगस्थानादिकने विषे लोकाकाशनी श्रेणीनुं असंख्यातजागादिक मान क

હું, તે જો શ્રેણીનું માન જાણીયેં, તો મુલેં સમજી શકીયેં, તે માટેં શ્રેણી પ્રતર ધનાદિકનું માન કહે છે. અથ શ્રેણીપ્રતરસ્વરૂપમાહ.

ચત્તદસ રજૂ લોગો, બુદ્ધિકર્ત સત્ત રજૂ માણ ઘણો ॥

તદ્દીઠેગ પપ્પસા, સેઠી પપ્પરો અ તવગ્ગો ॥ ૯૭ ॥

અર્થ—સુપ્રતિષ્ઠિત સંસ્થાનેં સર્વે લોકે છે. જેમ એક શરાવલું અધોમુલ્ક રા સ્ત્રીયેં, તે ઉપર વલી એક શરાવલું સમું રાસ્રીયેં, તે ઉપર વલી એક શરાવલું અ ધોમુલ્ક રાસ્રીયેં, એ રીતેં નીચો સાતમી નરકેં સાતરાજ લાંબો પહોલો છે અને ત્રિગુણી જાજેરી પરિધિ છે. તિહાં થકી એકેક પ્રદેશેં હીન કરતાં કરતાં રત્નપ્ર ના પૃથ્વીયેં એક રાજ્ય લાંબો પહોલો હોય. તિહાંથી વલી એકેક પ્રદેશ લુહિ હો તી હોતી પાંચમે દેવલોકેં પાંચ રાજ્ય પહોલો હોય. તિહાંથી વલી એકેક પ્રદેશેં હીન કરતાં, કરતાં લોકાગ્ર એક રાજ્ય પહોલો હોય. એ આકારેં (ચત્તદસરજૂ લોગો કે) ચૌદરાજ્ય લોક છે. તેમધ્યેં એક રાજ્ય લાંબી, પહોલી અને ચત્તદ રા જ્ય ંચી ત્રસનાહી છે તે ત્રસ જીવેં કરી સદ્વર્તમાન છે. ઉપરાંત સ્થાવરજીવો છે તે લોકનો (બુદ્ધિકર્તસત્તરજૂમાણઘણો કે) બુદ્ધિયેં કલ્પનાયેં કરી ધન કરતાં સાત રાજ્ય લાંબો, પહોલો અને સાત રાજ્ય ંચો ચત્તરસ ધન કલ્પીયેં, તે કલ્પનાનો પ્રકાર દેસાહે છે.

જે આકારેં અધોલોક છે, તેનો એક પાશાનો સ્વંમ, તે જિહાં સાતમીના તલને નાગેં ત્રણ રાજ્ય પહોલો છે તિહાંથી એકેક પ્રદેશ હીણ થાતો જિહાં એક પ્રદેશ માત્ર ર હે, તે પ્રદેશનું પાશું જિહાં સાતમી નરકનો ચાર રાજનો સ્વંમ વાકી રહ્યો છે. તે વિશા યેં રાસ્રીયેં અને ત્રણ રાજ્ય પહોલું પાશું તે એક રાજ્ય જિહાં રત્નપ્રના પૃ થ્વી પહોલી છે તે વિશાયેં રાસ્રીયેં, તેવારેં ચાર રાજ્ય પહોલપણે અને દીર્ઘપણે થાય અને સાત રાજ્ય જાજેરું ંચપણે એવો લોકનો અર્ધસ્વંમ થાય અથવા ત્રસના હી થકી દક્ષિણદિશિના અધોલોકનો સ્વંમ, તે નીચેં ત્રણ રાજ્ય પહોલો છે અને પઠી પ્રદેશેં પ્રદેશેં ઘટતો ઉપરેં એક પ્રદેશ સાંકડો છે. અને ંચો સાત રાજ્ય જાજેરો છે. તેને ઉપાહીને ત્રસ નાહીને ઉત્તર દિશિયેં વિપરીતપણે જોડીયેં, એટલે દેવલોકનું પ હોલ પણું તે ઉપર આણીયેં અને ઉપર સાંકડો છે, તે નીચેં લાવી મૂકીયેં, એટલે અધોલોક સાત રાજ્ય જાજેરો ંચો અને ચાર રાજ્ય પહોલ પણે સર્વત્ર સરસ્વો થાય. હવે ઊર્ધ્વલોક ઊર્ધ્વ મામલને આકારેં છે. તિહાં ત્રસનાહિથી બાહરનું એક

पाशानुं अर्ध, वज्रैथी ह्वेदीने जे पाशायें मध्य त्रण राज्य पहोलुं ठे, ते पाशें एक प्रादेशिक तिर्था जाग उंचा, नीचा जोडीयें, तेवारें त्रण राज्य लांबो, पहोलो अने किंचिन्पून सात राज उंचो एवो ऊर्ध्वलोकनो घन आय, एटले ऊर्ध्वलोकें त्रस नाडी थकी दक्षिणदिशिनी खंम बे राज्य पहोलो अने किंचिन्पून सात राज उंचो तेमांहे ब्रह्म देवलोकना मध्यथकी हेतलो अने उपरलो खंम करीने त्रस नाडीने उत्तर पासें विपरीत पणे थापीयें एटले पहोलपणुं हेतल करीयें, अने सांकडापणुं वज्रें ब्रह्म देवलोकें आणीने थापीयें. एम जेवारे नीचें उपर थापीयें, तेवारें ऊर्ध्वलोक त्रण राज्य पहोलो अने किंचिन्पून सात राज्य उंचो, सर्वत्र आय. एवो ऊर्ध्वलोकनो घन आय. ते किहां एक थोडुं अधिकुं उंडुं होय, तेने पोतानी बुढियें अधिकुं उंडुं मांहे जेलीने सरखुं करीयें.

तेवार पढी लोकनुं उपरलुं अर्ध उपाडीने अधोलोकने संवर्त्तिने दक्षिणपाशें जोडीयें एटले सात राज पहोलो, सात राज लांबो अने सात राज उंचो, एम समचतुरस्त्र घन लोक आय. अर्द्धीया अधोलोकना सातराज जाजेरा ठे. तेम ऊर्ध्वलोकना सात राज मातेरा ठे, ते मेलवतां पूर्ण आय.

एना एकराज्य लांबा, पहोला, तथा एक राज्य उंचा, एवा खांमुआ करीयें, तेवारें त्रणशें ने तेंतालीश खंमुक आय. ए सर्व स्थूल व्यवहारनयें कहुं, जे जणी लोकतो वृताकारें ठे अने ए घन तो समचतुरस्त्र अयुं माटें एने वृताकारें करवाने अर्थें त्रणशें तेंतालीश खंमुकने योगणीशगुणा करीने बावीश जागें हरीयें, तेवारें वृताकारें लांबो, पहोलो आय, पण ए नय कांइएक कणाने पण पूर्ण कहे ठे, तेमाटें व्यवहार थकी सर्व ठेकाणे सात राजनोज घन कह्यो ठे, तेथी खांमुआ न आय तो पण न गणवो. अर्हीं एक राज्य ते स्वयंच्छरमण समुद्रनी पूर्व दिशिनी वेदिका थकी पश्चिमदिशिनी वेदिका पर्यंत तथा उत्तरदिशिनी वेदिका थकी दक्षिणदिशिनी वेदिका पर्यंत असंख्याता कोडाकोडी योजन प्रमाण जाणवुं. ए घनवृत्त लोकना घनवृत्त चतुरस्त्र खंमुक (१९९) आय.

(तद्दीहेगपएसा के०) ते घनीकृत सात राज लोकनी एक प्रादेशिक श्रेणी मोतीनी लडनी पेरें (००००००) सात राज लांबी एकेका आकाश प्रदेशनी पंक्ति तेने (सेढी के०) श्रेणी कहीयें, एटले श्रेणी असंख्यांश जे ठेकाणे कहुं होय, तिहां ए श्रेणीनुं असंख्यांश लेवुं अने (पयरोअतवग्गो के०) ते श्रेणीनो वर्ग करीयें, एटले ते श्रेणीमांहे जेटला प्रदेश होय, तेने तेटला साथें गुणीयें तेने

प्रतर कहीयें. एटले सात राज लांबो, पद्दोलो, एक प्रदेशदलें मांमानी पेरें चतुरस्र, ते प्रतर कहीयें माटें जिहां प्रतर कहुं होय, तिहां एक श्रेणीना वर्ग प्रमाण प्रदेश लेवा तथा ते प्रतरना प्रदेश ते वली श्रेणीना प्रदेश साथें गुणोयें, तेने घन कहीयें यथा असत्कल्पनायें श्रेणीना पांच प्रदेश ठे, ते सूची कहीयें. अने तेने पांच गुणा करतां पच्चीश थाय, तेने प्रतर कहीयें, तेने वली तेहीज श्रेणीना पांच प्रदेशें गणीयें, तेवारें एकशो पच्चीश थाय. तेने घन कहीयें. अहीं सात राज लांबो, सातराज पोद्दोलो अने जाड पणो एक प्रदेशनो प्रतर जाणवो. एम सप्रसंग सविस्तर प्रदेशबंध कह्यो ॥ इति समुच्चयार्थः ॥ ९४ ॥ इति पएसबंधो सम्मत्तो ॥

हवे चशब्दे संसूचित उपशमश्रेणी तथा कृपकश्रेणीनुं स्वरूप कहे ठे. तेमध्ये पण प्रथम अनंतानुवंधियाना उपशमनो विधि कहे ठे.

अथोपशमश्रेणीमाह. हवे उपशमश्रेणीनुं स्वरूप, अनुक्रमें कहे ठे.

अण दंस नपुंसि ढी, वेअ ञ्कं च पुरिस वेअं च ॥

दोदो एगं तिरिए, सरिसे सरिसं उवसमेइ ॥ ९५ ॥

अर्थ— तिहां एक अविरति सम्यक्दृष्टि, बीजुं देशविरति, त्रीजुं प्रमत्त, चोथुं अप्रमत्त, ए चार गुणगणे वर्त्ततो जीव ज्ञानोपयोगी ठ लेझ्या मांहेली छुज त्रण लेझ्याना परिणामें छुजाध्यवसायें करी पुण्यप्रकृतिना वेठाणीआ रसने स्थानकें चोठाणीआ रसने निपजावतो अने अछुज प्रकृतिना चोठाणीआ रसने स्थानकें वेठाणीठ रस करतो तिहां बंधविरोधिनी प्रकृतिमध्ये त्रसादिक छुज प्रकृतिनो बंध करतो अंतर मुहूर्त्त, यथाप्रवृत्तिकरणें वर्त्ततो पूर्वला पूर्वला स्थितिबंध थकी आगलो आगलो स्थितिबंध पढ्योपमासंख्येय जागें हीन करतो अंतर मुहूर्त्त यथा प्रवृत्तिकरणे रही पढी अपूर्वकरणे अनंतगुण विद्युदियें वधतो चडे, तिहां धुर थी स्थितिघात, रसघात, गुणश्रेणी. गुणसंक्रम अने अपूर्वबंध, ए पांच वानां प्रवर्त्तें. तिहां सर्व कर्मनी जेटली स्थिति शेष रही ठे तेना उपरला नागथी सागरोपम पृथक्त्व प्रमाण स्थिति खंदी जघन्यतो पढ्योपमा संख्येयनाग प्रमाण स्थिति खंदी ने तेना दलीया उदयकालनी स्थितिथी उपरली उपरली स्थितिने विषे यथोक्त असंख्यात गुणाकारें वधता दलिक संक्रमावतो जाय. एम अंतःस्थिति सर्वोत्कृष्ट दल संक्रमावे तथा एकेक अंतर मुहूर्त्त स्थिति खंद करतो अनेक सहस्र खंद करे तेथी प्रथम जे रस दतो, तेनो अनंतमो नाग रस शेष रह्यो बीजो सर्व

खपाव्यो एम हीन रस थया. एवां कर्मदल ते जीए काष्ठने जेम अग्रि सुखें बाली शके. तेम एना कर्म पण सुखें निर्झराय तेणे असंख्यातगुणी निर्झरा वधे. ए गुणश्रेणी अपूर्वकरणें चढतां जीव विद्युदि स्थानक विचित्र पणे सत्रिकोण क्षेत्र रुंधे.

तथा त्रीजुं अनिवृत्तिकरण मोतीनी लडनी पेरें ठे एने विषे सर्व जीव एकज विद्युदियें चढे, जे जणी तिहां पण स्थितिघात, रसघात, गुणश्रेणी, गुणसंक्रम, ए चार वा नां अपूर्वकरणनी पेरें प्रवर्त्ते, पण एटलुं विशेष जे अनिवृत्तिकरणने संख्यातमे जागें गये थके एक प्रथम स्थिति, बीजो अंतर करण, ए बेहु नवी बंधस्थितिने अंतरमुदूर्त्त प्रमाण नीपजावे. तिहां अंतर करणें अंतरस्थितिनां दल लेइ लेइने केटलाएक प्रथम स्थितिमध्ये अने केटलाएक उपरली स्थितिमध्ये संक्रमावे, एम संक्रमाव तां बे आवली शेष प्रथमस्थिति रहे, तेवारें गुणश्रेणी निवर्त्ते तथा बीजी स्थिति ना दलनी उदीरणा ते आगलें कहीयें, तेपण निवर्त्ते अने एकावजिका शेष प्रथम स्थिति रहे, तेवारें रसघात, स्थितिघात अने उदीरणा, ए त्रण निवर्त्ते. ए प्रथम सम्यक्त्व उपजावे तिहां उपशमविधि कह्यो. अर्हीआं अनिवृत्तिकरणें गुण संक्रमे अनंतानुबंधीआनुं दलिक जही प्रत्याख्यानीआ कषायादिक पणे संक्रमावतो चरम समयें सर्व संक्रम करे. एम (अण के०) अनंतानुबंधीआ उपशमावे.

तेवार पढी मिथ्यात्व मोहनीय, मिश्रमोहनीय अने सम्यक्त्वमोहनीय, ए त्रण (दंस के०) दर्शन मोहनीयने पण साथें उपशमावे तेवारें उपशम सम्यक् दृष्टि थाय. अर्हीआं जोपण वेदक सम्यक्दृष्टिने अनंतानुबंधीआ कषाय चार तथा मिथ्यात्व मोहनीयादिकनो रसोदय नथी तोपण प्रदेशोदयनो विधि जाणवो.

ते पढी जेणे स्त्रीवेदें उपशमश्रेणी आरंजी होय, तो (नपुंस के०) प्रथम नपुंस कवेद खपावे पढी (पुरिसवेदअंच के०) पुरुषवेद खपावे अने पढी (उक्कं के०) हास्यादिक षट्क, ते पढी (इन्डिवेअ के०) स्त्रीवेद उपशमावे अने जो पुरुषवेदें श्रेणी आरंजी होय तो प्रथम नपुंसकवेद पढी स्त्रीवेद, पढी हास्यादि षट्क अने पढी पुरुषवेद उपशमावे. तथा नपुंसकवेदें श्रेणी आरंजी होय तो प्रथम स्त्रीवेद, पढी पुरुषवेद, पढी हास्यादिषट्क अने पढी नपुंसकवेद उपशमावे.

ते पढी (दोदोएगंतिरिएसरिसेसरिसंभवसमेइ के०) अप्रत्याख्यानावरण क्रोध अने प्रत्याख्यानावरण क्रोध, ए बेहु उपशमावे, ते पढी संज्वलन क्रोध उपशमावे, ते पढी अप्रत्याख्यानावरणमान अने प्रत्याख्यानावरणमान, ए बेहु उपशमावे, ते पढी संज्वलनमान उपशमावे, ते पढी अप्रत्याख्यानावरणमाया अने प्रत्याख्यानावरणमाया,

प्रतर कहीयें. एटले सात राज लांबो, पदोलो, एक प्रदेशदलें मांमानी पेरें चतुरख, ते प्रतर कहीयें माटें जिहां प्रतर कहुं होय, तिहां एक अेणीना वर्ग प्रमाण प्रदेश लेवा तथा ते प्रतरना प्रदेश ते वली अेणीना प्रदेश सार्थें गुणोयें, तेने घन कहीयें यथा असत्कल्पनार्यें अेणीना पांच प्रदेश ठे, ते सूची कहीयें. अने तेने पांच गुणा करतां पच्चीश थाय, तेने प्रतर कहीयें, तेने वली तेहीज अेणीना पांच प्रदेशें गणीयें, तेवारें एकशो पच्चीश थाय. तेने घन कहीयें. अहीं सात राज लांबो, सातराज पोदोलो अने जाड पणें एक प्रदेशनो प्रतर जाणवो. एम सप्रसंग सविस्तर प्रदेशबंध कह्यो ॥ इति समुच्चयार्थः ॥ ९४ ॥ इति पणसबंधो सम्मतो ॥

हवें चशवें संसूचित उपशमअेणी तथा कृपकअेणीनुं स्वरूप कहे ठे. तेमध्ये पण प्रथम अनंतानुबंधियाना उपशमनो विधि कहे ठे.

अथोपशमअेणीमाह. हवे उपशमअेणीनुं स्वरूप, अनुक्रमें कहे ठे.

अण दंस नपुंसि ही, वेअ ठकं च पुरिस वेअं च ॥

दोदो एगं तिरिए, सरिसे सरिसं उवसमेइ ॥ ९५ ॥

अर्थ- तिहां एक अविरति सम्यक्दृष्टि, वीजुं देशविरति, वीजुं प्रमत्त, चोथुं अप्रमत्त, ए चार गुणवाणे वर्त्ततो जीव ज्ञानोपयोगी ठ लेख्या मांदेली शुज त्रण लेख्याना परिणामें शुजाथवसार्यें करी पुण्यप्रकृतिना वेताणीआ रसने स्थानकें चोवाणीआ रसने निपजावतो अने अशुज प्रकृतिना चोवाणीआ रसने स्थानकें वेताणीअ रस करतो तिहां बंधविरोधिनी प्रकृतिमध्ये त्रसादिक शुज प्रकृतिनो बंध करतो अंतर सुदूर्त, यथाप्रवृत्तिकरणें वर्त्ततो पूर्वला पूर्वला स्थितिवंध थकी आगलो आगलो स्थितिवंध पद्योपमासंख्येय नागें हीन करतो अंतर सुदूर्त यथा प्रवृत्तिकरणे रही पढी अपूर्वकरणे अनंतगुण विशुद्धियें वधतो चढे, तिहां धुर थी स्थितिघात, रसघात, गुणअेणी. गुणसंक्रम अने अपूर्वबंध, ए पांच वानां प्रवर्त्तें. तिहां सर्व कर्मनी जेटली स्थिति शेष रही ठे तेना उपरला जागथी सागरोपम पृथक्त्व प्रमाण स्थिति खंमी जघन्यतो पद्योपमा संख्येयजाग प्रमाण स्थिति खंमी ने तेना दलीया उदयकालनी स्थितिथी उपरली उपरली स्थितिने विषे यथोक्त असंख्यात गुणाकारें वधता दलिक संक्रमावतो जाय. एम अंतःस्थिति सर्वोत्कृष्ट दल संक्रमावे तथा एकेक अंतर सुदूर्त स्थिति खंम करतो अनेक सहस्र खंम करे तेथी प्रथम जे रस हतो, तेनो अनंतमो जाग रस शेष रह्यो बीजो सर्व

खपाव्यो एम हीन रस यया. एवं कर्मदल ते जीर्ण काष्ठने जेम अग्नि सुखें बाली शके. तेम एना कर्म पण सुखें निर्झराय तेणे असंख्यातगुणी निर्झरा वधे. ए गुणश्रेणी अपूर्वकरणें चढतां जीव विद्युदि स्थानक विचित्र पणे सत्रिकोण क्षेत्र रुंधे.

तथा त्रीजुं अनिवृत्तिकरण मोतीनी लढनी पेरें ठे एने विषे सर्व जीव एकज विद्युदियें चढे, जे जणी तिहां पण स्थितिघात, रसघात, गुणश्रेणी, गुणसंक्रम, ए चार वा नां अपूर्वकरणनी पेरें प्रवर्त्ते, पण एटलुं विशेष जे अनिवृत्तिकरणने संख्यातमे जागें गये थके एक प्रथम स्थिति, बीजो अंतर करण, ए बेहु नवी बंधस्थितिने अंतर मुहूर्त्त प्रमाण नीपजावे. तिहां अंतर करणें अंतरस्थितिनां दल लेइ लेइने केटलाएक प्रथम स्थितिमध्ये अने केटलाएक उपरली स्थितिमध्ये संक्रमावे, एम संक्रमाव तां बे आवली शेष प्रथमस्थिति रहे, तेवारें गुणश्रेणी निवर्त्ते तथा बीजी स्थिति ना दलनी उदीरणा ते आगलें कहीयें, तेपण निवर्त्ते अने एकावलिका शेष प्रथम स्थिति रहे, तेवारें रसघात, स्थितिघात अने उदीरणा, ए त्रण निवर्त्ते. ए प्रथम सम्यक्त्व उपजावे तिहां उपशमविधि कह्यो. अर्हीआं अनिवृत्तिकरणें गुण संक्रमे अनंतानुबंधीआनुं दलिक लही प्रत्याख्यानीआ कषायादिक पणे संक्रमावतो चरम समयें सर्व संक्रम करे. एम (अण के०) अनंतानुबंधीआ उपशमावे.

तेवार पढी मिथ्यात्व मोहनीय, मिश्रमोहनीय अने सम्यक्त्वमोहनीय, ए त्रण (दंस के०) दर्शन मोहनीयने पण साथें उपशमावे तेवारें उपशम सम्यक् दृष्टि थाय. अर्हीआं जोपण वेदक सम्यक्दृष्टिने अनंतानुबंधीआ कषाय चार तथा मिथ्यात्व मोहनीयादिकनो रसोदय नथी तोपण प्रदेशोदयनो विधि जाणवो.

ते पढी जेणे स्त्रीवेदें उपशमश्रेणी आरंजी होय, तो (नपुंस के०) प्रथम नपुंस कवेद खपावे पढी (पुरिसवेअंच के०) पुरुषवेद खपावे अने पढी (ढक्कं के०) हास्यादिक षट्क, ते पढी (इन्धिवेअ के०) स्त्रीवेद उपशमावे अने जो पुरुषवेदें श्रेणी आरंजी होय तो प्रथम नपुंसकवेद पढी स्त्रीवेद, पढी हास्यादि षट्क अने पढी पुरुषवेद उपशमावे. तथा नपुंसकवेदें श्रेणी आरंजी होय तो प्रथम स्त्रीवेद, पढी पुरुषवेद, पढी हास्यादिषट्क अने पढी नपुंसकवेद उपशमावे.

ते पढी (दोदोएगंतिरिएसरिसेसरिसंउवसमेइ के०) अप्रत्याख्यानावरण क्रोध अने प्रत्याख्यानावरण क्रोध, ए बेहु उपशमावे, ते पढी संज्वलन क्रोध उपशमावे, ते पढी अप्रत्याख्यानावरणमान अने प्रत्याख्यानावरणमान, ए बेहु उपशमावे, ते पढी संज्वलनमान उपशमावे, ते पढी अप्रत्याख्यानावरणमाया अने प्रत्याख्यानावरणमाया,

ए बेहु उपशमावे, ते पढी संज्वलनमाया उपशमावे, ते पढी अप्रस्थानावरणलो न अने प्रत्याख्यानावरणलो न उपशमावे, एटले बादर संपरायनामा नवमुं गुण स्थानक पूर्ण थाय. पढी दशमा सूक्ष्म संपरायनामा गुणस्थानकें रह्यो, सूक्ष्म संज्वलन लोनेने स्तिबुक संक्रम प्रकारें उपशमावीने उपशांतमोही थाय, तिहांशी न वक्त्यें पढतो अनुत्तर सुर थाय, जे जणी अब-दायु तथा ब-द सुरायु वालो उपशमश्रेणी करे ठे. तेमध्ये अब-दायुवालो तो मरण पामे नहीं, अने ब-दायु वालो जो मरे, तो अनुत्तर देव थाय, तिहां अगीअरमाथी चोथे गुणठाणे आवे, तिहां सर्व करण समकालें प्रवर्त्तावे अने कालह्यें पढे तो जिहां चढतां जे बंधादिक नो विभेद कीधो हतो, तिहां तिहां वली ते बंधादिक प्रगट करतो जाय तथा रूपकश्रेणीशी उपशमश्रेणीनी मंद विद्युद्धि ठे ते जणी अपूर्व बंध बमणो बमणो करे, सूक्ष्म संपरायना चरम समयें नाम तथा गोत्र कर्मना शोल मुहूर्त्तनो बंध करे, वेदनीयनो चोवीश मुहूर्त्तनो बंध करे, अने ज्ञानावरणादिकनो वे वे मुहूर्त्तनो बंध करे. एम चढतां तथा उतरतां सर्व स्थानें बमणो बमणो बंध करे. एम उपशमनाविधि तथा विसंयोजनाविधि, सर्व सत्तरीनामा ठछा कर्मग्रंथना वालाबबोध थकी जाणवो तथा कर्मप्रकृतिनी टीकाथी सविस्तर जाणवो ॥ इति स० ॥ ९८ ॥

॥ अथ रूपकश्रेणीमाह ॥ हवे रूपकश्रेणीनो विधि कहे ठे.

अणमिष्ठ मीस सम्मं, तिआउ इग विगल थीण तिगुजोअं ॥

तिरि निरय थावर डुगं, साहारायव अड नपुंसि ठी ॥ ९९ ॥

अर्थ- तिहां रूपकश्रेणीनुं प्रारंभक संख्यातावर्षायुवालो कर्म नूमिजात मनुष्य प्रथम संघयणी अत्यंत विद्युद्धमान परिणामी, अविरति, देशविरति, प्रमत्त अने अप्रमत्तादिक गुणठाणे वर्त्ततो जो पूर्वधर होय, तो शुक्लध्यानं वर्त्ततो होय अने बीजो होय तो विद्युद्ध धर्मध्यानं वर्त्ततो प्रथम (अण के०) चार अनंतता बुबंभीआ कपायनी रूपणा आरंभे, तेने त्रण करणें करी खपावतां, खपावतां, जे वारें अनंतमो जाग शेष रहे, तेवारें ते जाग (मिष्ठ के०) मिथ्यात्वमोहनीय मांहे घालीने खपावे जेम अग्नियें अर्द्ध बलेलो इंधण त्रीळुं इंधण पामी बेहु बले. एम रूपण-पण तीव्र परिणामें करी ते दल अव्य प्रकृतिमांहे संक्रमावी, बेहुने खपावे. वली मिथ्यात्वतुं शेष दल रहे ते (मीस के०) मिश्रमोहनीयमां घाली खपावे अने मिश्रमोहनीयतुं शेष दल रहे, ते सम्यक्त्व मोहनीयमां घाली खपावे. (सम्मं

के०) सम्यक्त्वमोहनीयनो ठेलो खंम उकेरीने कृपककृत करणा-दायें वर्त्ततो जो पूर्वब-दायु तिहां मरण पामे, तो अपतित परिणामें देवगति पामे अने पतितपरिणामें चारे गतिमांहे अवतरे. तिहां ते गतिमध्ये सम्यक्त्वमोहनीय खपावी तेना चरमयासें एक समय वेदक सम्यक्त्व लहीने, सर्व सम्यक्त्व मोहनीयने खपावी ह्याधिक सम्यक्त्व लहे. एम दर्शनमोहनीय कृपणानो आरंजक मनुष्य, कृपणानी पूर्णता तो चारे गतिमध्ये करे, ते माटें ह्याधिकसम्यक्त्वनो लाज, चारे गतिमध्ये संजवे तथा ब-दायु वालाने ए सात प्रकृति खपावी रह्या पढी जो आयु शेष रहे, तो तिहां चारित्र मोहनीयने कृपणा करनारी श्रेणी न करे अने अब-दायु तो चारित्रमोहनीयनी संपूर्ण कृपणा करीने केवलज्ञान पामे. चारित्र मोहनीयनी कृपणा मांमतो प्रथम (तिथ्याव के०) नरकायु, तिर्यगायु अने देवायु, ए त्रण आयु खपावे. अर्द्धांयां जो पण त्रण आयुनी सत्ता नथी, तो पण संजव सत्तानी अपेक्षायें कृपणा कही. जे जणी जेणे पोत पोताना चरम जवने प्रांतें आपआप णुं आयु खपावी, मनुष्यजव लही दर्शन मोहनीयनी कृपणा करी, शेष त्रण जवना आयुनी बंध योग्यता मटाडी ठे, तेहीज चारित्र मोहनीयनी कृपणा आरंजे. ते अपेक्षायें कृपणा कही, शेष एक मनुष्यायुज उदय तथा सत्तायें वर्त्ते ठे.

तेवार पढी अपूर्वकरणनामा आठमुं गुणठाणुं कृपणाने अर्थें करी नवमा अ निवृत्ति गुणठाणाना नव जाग करी तेने बीजे जागें (इग के०) एकेंद्रियजाति, (विगल के०) विकर्षेंद्रियजाति त्रण, एवं जाति चार तथा (शीणतिग के०) शीण-दीत्रिक, (उजोअं के०) उद्योतनाम कर्म, (तिरिनिरयथावरडुगं के०) तिर्यंचदिक, नरकदिक, थावर अने सूक्ष्म, ए स्थावरदिक, (साहारायव के०) साधारणनाम, आतपनाम, ए शोल प्रकृति खपावे. कोइ एक आचार्य कहे ठे के ए शोल प्रकृति खपावतो वज्जे (अड के०) अप्रत्याख्यानीय तथा प्रत्याख्यानीय आठ कषाय खपावीने पढी ए शोल प्रकृति खपावे अने कोइ एक आचार्य कहे ठे के ए शोल प्रकृति खपाव्या पढी त्रीजे जागें आठ प्रकृति खपावे ते पढी (नपुंसिढी के०) नपुंसकवेद ह्य करे, ते पढी स्त्रीवेद ह्य करे ॥ एए ॥

लग पुम संजलणा दो, निहा विग्धावरण खए नाणी ॥

देविंद सूरि लिहिअं, सयगमिणं आय सरणछा ॥ १०० ॥

अर्थ-पढी (लग के०) हास्यादिक ठ प्रकृति खपावे पढी (पुम के०) पुरु

ખવેદ સ્વપાવે, તિહાં જો સ્ત્રીવેદે કૃષ્ણકથ્રેણી આરંજે તો પ્રથમ નપુંસકવેદ સ્વપાવે, પઠી પુરુષવેદ સ્વપાવે, પઠી હાસ્યાદિક ઠ પ્રકૃતિ સ્વપાવે અને તે પઠી સ્ત્રીવેદ સ્વપાવે, અને જો નપુંસક વેદે ક્રેણી આરંજે તો પહેલું અનુદીરણ પણ સ્ત્રીવેદ સ્વપાવે, પઠી પુરુષવેદ સ્વપાવે, પઠી હાસ્યાદિક ઠ પ્રકૃતિ સ્વપાવે, તે પઠી નપુંસકવેદ સ્વપાવે અને જો પુરુષવેદે ક્રેણી આરંજે, તો પ્રથમ નપુંસક વેદ સ્વપાવે, પઠી સ્ત્રીવેદ સ્વપાવે, પઠી હાસ્યાદિક ઠ પ્રકૃતિ સ્વપાવે, તે પઠી પુરુષવેદ સ્વપાવે.

હમણાં જે પુરુષવેદે ક્રેણી આરંજે, તે સ્ત્રીવેદકથ્રેણી સાથે પુરુષ વેદ તથા હાસ્યાદિક ઠ પ્રકૃતિનો બંધ અવજેદ કરે, તિહાં નોકષાયનાં દલ બે આવલી શેષ હુંતે વેદ પતદ્યહ ન થાય તેથી સંજ્વલનક્રોધ માંહે સંક્રમાવે, એમ જે અંતર મુહૂર્તે હાસ્યાદિ ષટ્ક ક્ષીણ થાય, તે સમયે પુંવેદનો બંધ, ઝદય અને ઝદીરણા વિજેદ થાય, અહીંઆં વે આવલી બાંધ્યું જે પુરુષવેદદલ, તે વિના બીજું સર્વ ક્ષીણ થયું બે.

હવે અવેદક થકો ક્રોધ વેદતો સ્થિતિ અધાના ત્રણ જાગ કરે, એક અશ્વકર ણાઘા, બીજો કીટીકરણાઘા, ત્રીજો વેદનોઘા તિહાં પ્રથમાઘાયે વર્તતો પુરુષ વેદ પણ સમયોન બે આવલિકાલે ગુણ સંક્રમે, સંક્રમાવતો, સંક્રમાવતો, બેહલે સમયે સર્વ સંક્રમે, સંક્રમાવે. અહીંઆં પુંવેદ ક્ષીણ થયો અને અશ્વકરણાઘા પૂર્ણ થયો. તે પઠી બીજા કીટીકરણાઘાયે પ્રવેશ કરે, તિહાં એકેક કષાયનો અનંતી કીટી દટલે સંક્રમે કરે તે અનંતી પણ અસત્કલ્પનાયે ચાર કલ્પીયે, તોપણ (સંજ્વલના કેળ) સંજ્વલના ચાર કષાય મધ્યે જો ક્રોધોદયે પઢિવજતાં શોલ અને માનોદયે પઢિવજતાં બાર તથા માયોદયે પઢિવજતાં આઠ અને લોજોદયે પઢિવજતાં ચાર કીટી હોય, તે માંહેલું એકેક કીટીનું દલ ગુણ સંક્રમે સંક્રમાવતો એક ચરમકીટી રહે તિહાં સંજ્વલનક્રોધનો બંધ ઝદય અને ઝદીરણા વિજેદ થાય, પરંતુ સત્તાયે બેહલું બાંધેલું વે આવલી માત્ર રહું બે તેને પણ માનની પ્રથમ સ્થિતિ કીટી દલમાં ક્રોધના દલ ને આકર્ષીને તિહાં ગુણ સંક્રમે, સંક્રમાવે, ચરમ સમયે સર્વ સંક્રમે સંક્રમાવે તેવારે તિહાં ક્રોધ ક્ષીણ થયો. એ રીતે સંજ્વલના માનની કીટી પણ ડપરલી સ્થિતિ માંહેથી નીચી. સ્થિતિ માંહે ઝતારી વેદતો ગુણ સંક્રમે સંક્રમાવતો, સંક્રમાવતો, જેવારે ચરમ દટલે બેહલી કીટી રહે, તેવારે તેને માયામાંહે સંક્રમાવી સ્વપાવે. તેમ માયાની પણ ચરમ કીટી, સંજ્વલના લોજની પ્રથમ કીટીમાંહે સંક્રમાવી સ્વપાવે સંજ્વલન કીટીનું દલ પ્રથમ સ્થિતિગત કરી વેદે, તે વેદતો આગલી કીટીનું દલ તેની સૂક્ષ્મસૂક્ષ્મ કીટી કરે, તેપણ ત્યાં જાગે કરે કે, જ્યાં જાગે સંજ્વલન લોજની બીજી કીટી સમયા

धिक आवलि मात्र रहे, तिहां संज्वलन लोननो बंध व्यवहेद थाय अने तथा बा दर कषायनो उदय अने उदीरणा पण व्यवहेद थाय अनिवृत्तिगुणस्थानकनो काल पण व्यवहेद थाय. ए त्रण सार्थे व्यवहेद थाय.

ते पढी सूक्ष्मसंपराय कीटीदल प्रथम स्थितिगत करी वेदे तेथी तेने सूक्ष्म संपराय गुणगणुं कहियें. तेना संख्याता जाग जाय, तिहां लगें मोहनीयमाहे स्थितिघातादिक पांच पदार्थ प्रवर्त्ते. जेवारें एक जाग शेष रहे, तेवारें स्थितिघाता दिक पांच पदार्थ विरमे. शेष ज्ञानावरणादिक कर्मना स्थितिघातादिक रहे तिहां अपवर्त्तना करणें करी सूक्ष्मसंपरायअ वा जेटलो लोन करे ते संज्वलनो लोन आव लीमात्र रहे, तेवारें उदीरणा टले, ठेहली आवलीयें उदय करी वेदी खपावे. एम सू क्ष्म संपरायना चरम समयें सर्व मोहनीयने ह्मीण करी ह्मीणमोही थयो.

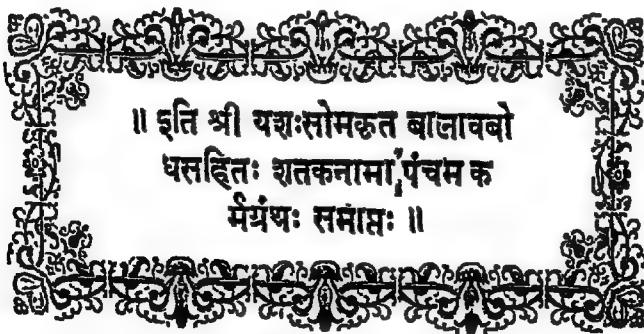
तिहां जेम कोइएक तारु पुरुष, महोटी समुद्र तरतो थको वचमां दीप पामी विश्राम लेइ वली आगल तरवा मांमे तथा कोइएक थोडो पुरुष, महासंग्राम करतो शत्रुने हणतो हणतो थाके, तेवारें वली विश्राम लेइ समूलगो शेष शत्रु जीतवा ने सक्ता थाय. तेम ए जीव पण सबल दुर्जय शत्रु जे महामोह तेने जीपतो सं ग्राम करतो करतो थाको तेमाटें ते यथाख्यात चारित्ररूप विश्राम स्थानक पामी वली शुक्लध्यानना बीजा पावें प्रवर्द्धमान वीर्यवंत थयो थको अंतरमुहूर्त्तना ठेहला बे स मय मध्ये प्रथम समयें (निहा के०) निहा अने प्रचला, ए बे प्रकृति खपावे अने ठेहले समयें (विघ्नावरणखए के०) पांच अंतराय, पांच ज्ञानावरण, चार द र्शनावरण, ए चौद प्रकृति खपावी, निश्चय नयें बारमा गुणगणाने ठेहले समयें (नाणी के०) केवलज्ञानी थाय अने व्यवहार नयने मर्ते तेरमा गुणगणाने प्रथम समयें केवलज्ञानी थाय. एम त्रेश्वर प्रकृतिनो रूपणाविधि कह्यो. ए रूपकश्रेणीने संक्षेपें कही एनो विस्तार उछा कर्मग्रंथना बालावबोधमां लख्यो ठे तेमाटें अर्द्धांथां थोडा बोले घणुं जाणवुं.

ए लघुशतक एवे नामें पांचमो कर्मग्रंथ जे जणी महोटी शतक श्री शिवश र्म सूरिकृत जोइने तथा पंच संग्रह, कर्मप्रकृति प्रमुख शास्त्र तथा चूर्णिका प्रमुख घणा ग्रंथ जोइने परमगुरु गङ्गाधिराज तपाबिरुद प्रवर्त्तक, महावैरागिकशि रोमणि, जट्टारक श्री जगज्जंडसूरीश्वर चरणकमलघोराजं बायमान सर्वांगमिकच क्रवर्त्ति बिरुद्धधारक अनेक विद्यानंद धर्मकीर्त्ति प्रमुख बहुश्रुत परिवार परिवृता आदिदिनकृत्य सूत्रवृत्ति चैत्यवंदनादि नाट्यत्रितय संघाचारादि तर्कति लघुउप

मिति जवप्रपंचायनेक ग्रथ सूत्रेण सूत्रधारायमान तपागङ्गाधिराज नद्वारक श्री
(देविंदसूरिलिखितं के०) देवेइसूरीश्वरं लख्यो. (सयगमिणं के०) शतक एवे
नामं ग्रंथ, ते (आयसरणछा के०) पोताना आत्माने संनारवा निमित्तं लख्यो.
ते सर्व संघने सुखदायक आजो ॥ इति समुच्चयार्थः ॥ १०० ॥

॥ अथ प्रशस्तिः ॥

॥ श्रीवीरपट्टेश्वरमौलिमौलिः, कलालयोऽज्ञानतमोविनाशी ॥ अनूत्तपाख्यातिमुं
कौमुदीनूत् सूरिर्लङ्गच्छं इति प्रसिद्धः ॥ १ ॥ तत्पट्टपुष्करविजासनराजहंसो, हृद्योऽ
नवद्यवचनस्थितराजहंसः ॥ देवेइसूरिरजवज्रवतापचेदी, वेदीव दीव्यतिपरानुजव
स्य यजीः ॥ २ ॥ यद्ज्ञानादिविशुक्तेषु, प्रियमेलकतामगात् ॥ श्रीमदेवेइसूरीणां, वच
स्तीर्थं पुनातु वः ॥ ३ ॥ श्रीमदेवेइसूरो, मलयगिरिगुरोर्गिरां गुरुत्वमहो ॥ आसानुन्नय
ति शिवः, स्वन्नमनासांस्तु पातयति ॥ ४ ॥ सुवर्णा सत्पदन्या, सालंकारा सुरेङ्गोः ॥
श्रवतेऽर्थपयोधारां, मंददोष्माऽपि नोदिता ॥ ५ ॥ इति शतकटवार्थं प्रार्थनां प्राप्य किं
चि, दलिखमिदमदोषामग्रजस्यार्थसारं ॥ ६ ॥ शशि घन मितेऽब्दे निर्दिशे निर्दिशेयं,
यदिह जवति छुटं तद्बुधाः शोधयंतु ॥ ६ ॥ विबुधगुरुवर्णितयश, स्तोमयशस्सोमगु
रुशिष्याणुः ॥ जयसोमोऽलिखदेनां, जाषामात्मस्मृतौ शतके ॥ ७ ॥ इति प्रशस्तिः ॥

॥ અથ ॥

॥ શ્રીચંદ્રમહત્તરાચાર્યપ્રણીત સત્તતિકા નામા ષષ્ઠઃ કર્મગ્રંથઃ સમારંજ્યતે ॥

॥ તત્ર પ્રથમં ॥

॥ બાલાવબોધકારકૃત મંગણાચરણમ્ ॥

॥ આર્યાવૃત્તમ્ ॥

॥ પ્રણિપત્ય પાર્શ્વદેવં, સ્મૃત્વા સ્વગુરું ગિરં ચ જાગવર્તી ॥ સત્તતિકાયાવ્યાખ્યાં કુર્વે
હં બાલબોધાર્થમ્ ॥ ૧ ॥ મત્તોપિ મંદમતયો, ન જાનતે યેદિ ચૂર્ણિટીકોક્તીઃ ॥
તદ્બોધાનુગ્રહધી, વિષયોયન્નઃ શુજોર્યતત્ ॥ ૨ ॥ કેચિત્પરાત્મસંવિ, દ્વિકલા વિક
લાઃ કલૌ સ્વલાયંતે ॥ તેન્યોન કાપિ જીતિઃ, સંતઃ સંતોષજાજશ્ચેત્ ॥ ૩ ॥ શ્રીહ
ર્ષસોમવિબુધાન્, સુયશઃ સોમાનિધાનકવિશ્રેષ્ઠાન્ ॥ નત્વા સત્તતિકાયા, લિખામિ જન
જાણયા વ્યાખ્યામ્ ॥ ૪ ॥ અર્થ-પ્રથમ શ્રીપાર્શ્વનાથ પરમેશ્વરને નમસ્કાર કરીને પોતા
ના દીક્ષાગુરુ અને વિદ્યાગુરુ, તેનાં પદ કમલને નમીને, મહારા થકી જે તુલ્યબુદ્ધિના
ધણી જેને ટીકા અને ચૂર્ણીયેં કરી અર્થ સમજવામાં ન આવે, તેવા પુરુષોના હિ
તને અર્થે સત્તરી નામા ઢઠા કર્મગ્રંથનો બાલાવબોધ લખું હું.

॥ મૂલ ગાથા ॥

સિદ્ધ પર્ણે મહંબં, બંધોદય સંત પયડિ ઠાણાણં ॥

વુહં સુણ સંસ્થેવં, નીસંદં દિદ્ધિ વાયસ્સ ॥ ૧ ॥

અર્થ-(સિદ્ધ કે૦) અચલ ઇટલે કોડ્ધી સ્વોટા કરી ન શકાય, એવા (પર્ણ કે૦)
પદ છે જેને વિષે, એવા કર્મપાઢુડા કર્મપ્રકૃતિ, અને કસ્મપયડી પ્રમુખ જે ગ્રંથ જે જ
ણી તેનાં પદ સર્વજ્ઞ જાપિત છે તે કોડ્ધી પણ સ્વંમી શકાય નહીં ત્યાં (મહંબં
કે૦) મહોટા અર્થે ઇટલે ઘણા અર્થે છે જેને વિષે તિહાંથી (બંધોદયસંતપયડિઠાણાણં
કે૦) વંધ, ડદય અને સત્તાપણે પરિણમી જે કર્મની પ્રકૃતિ, તેના સ્થાનકનો
(સંસ્થેવં કે૦) સંક્ષેપેં ઇટલે થોડે અક્કરેં ઘણો અર્થ સમજાય અથવા વિસ્તારવંત
અર્થે સાર્થે થોડા માંહે આણીને એવી રીતે વચન રચના પ્રકારેં કરી (વુહં કે૦) કહે
શું, તેજણી હે શિષ્ય ! તું (સુણ કે૦) સાવધાન થઈને સાંજલ, પણ તે સંક્ષેપ કે
હેવો છે ? તોકે (દિદ્ધિવાયસ્સ કે૦) દ્વિષ્ટિવાદ ઇટલે સમસ્ત જિનાગમરૂપ સમૂહ, તે
નું (નીસંદં કે૦) જરણું છે જે જણી બારમું અંગ દ્વિષ્ટિવાદ છે તેના એક પરિકર્મ,

બીજું સૂત્ર, ત્રીજો પૂર્વાનુયોગ, ચોથો પૂર્વગત, અને પાંચમી ચૂલિકા, એ પાંચ અધિકાર છે. તેમાંહે ચોથો પૂર્વગતનામા અધિકાર છે તેને વિષે ચૌદ પૂર્વ છે. તેમાંહેલું બીજું અગ્રાયણી નામા પૂર્વ, તેમધ્યે ચૌદ વસ્તુપરિમાણ છે તે માંહેલાં પાંચમા વસ્તુ પરિમાણમાં વીશ પાદુડા છે. પાદુડા એટલે અધિકાર વિશેષ જાણવો. તે વીશ પાદુડા માંહેલો ચોથો કર્મપ્રકૃતિનામા જે પાદુડો છે, તે ચોવીશ અનુયોગ દ્વારા સહિત છે, તે પાદુડા ચક્રી બંધોદયસત્તા પણે પરણમી જે કર્મની પ્રકૃતિ, તેનાં સ્થાનક નો સંવેધ એટલે વિચાર તે સંક્ષેપચક્રી હું કહીશ, એટલે એ શાસ્ત્રપરંપરાયે સર્વજ્ઞ જાણિત છે તેનણી સદુને પ્રમાણ હોય.

અથવા બીજે અર્થે (સિદ્ધ કે ૭) સ્વસમય પ્રસિદ્ધ જે (પદ કે ૭) ચૌદ જીવસ્થાનક, ચૌદ ગુણગણાં ઇત્યાદિક પદ તે આશ્રયી બંધ, ઇદય અને સત્તાયે પ્રકૃતિસ્થાનક સજ્ઞાવ આશ્રી સંક્ષેપ બોલીશ તથા સંવેધ એટલે વિચાર અથવા સંવેધ એટલે પરસ્પરે બંધ, ઇદય, સત્તાનું જોડવું, (દૃષ્ટિવાદ કે ૭) દ્વાદશાંગીનું રહસ્ય અથવા દૃષ્ટિવાદની અપેક્ષાયે એ સત્તરી પ્રકરણ બિંદુઆ સમાન છે, તે દેશિષ્ય ! તું. સાંજન.

તિહાં આત્મપ્રદેશને કર્મ પરમાણુની સાથે અગ્નિલોહની પેરેં સર્વાંશ મળવું, તેને બંધ કહીયે. તે કર્મ પરમાણુના છુજાછુજ રસનું નોગવવું તેને ઇદય કહીયે. તેદવા બાંધ્યા તથા સંક્રમ્યા જે પરમાણુ, તે જિહાં લગેં નિર્ક્ષેરે નહીં, તિહાં લગેં તેનો જે સજ્ઞાવ, તેને સત્તા કહીયે, અને પ્રકૃતિ સ્થાનક એટલે સમુદાય જેમ કે બે, ત્રણ, ચાર, પાંચ, ઇત્યાદિક પ્રકૃતિના ચોકડા તે જ્યાં લગેં જેટલા હોય, ત્યાં લગેં તેટલા પ્રકૃતિના સ્થાનક જાણવાં એ સર્વનો વિચાર, તેનો સંક્ષેપ એટલે થોડે અક્ષરે ઘણો અર્થ સમજાય તેવી રીતેં કહીશું, પણ તે સંક્ષેપ કેહવો છે તોકે (મહાકે ૭) ઘણા અર્થ છે જેમાં એવો છે. અહીંઆં બંધોદય સત્તાપ્રકૃતિસ્થાન કહેશું તે અનિધેય જાણવું, અને અનિધાયક શાસ્ત્ર તેને વાચ્યવાચક જાવ, એ સંબંધ જાણવો. તથા એ ગ્રંથે અધિકારી કર્મની બંધોદય પ્રકૃતિ સ્થાનની વિવેચનાથી મહા અધિકારી મોક્ષાર્થી જીવ જાણવા અને તે કર્મવિચારનું જે સમજવું તે અવાંતર પ્રયોજન જાણવું તથા મહા પ્રયોજન અથવા પરંપરાપ્રયોજન તો મોક્ષ જાણવું. એમ અનિધેય, સંબંધ, અધિકારી અને પ્રયોજન, એ ચાર વાનાં ગ્રંથને આરંભે કહેવાં ॥ ૧ ॥

કહ્ બંધંતો વેચ્છ, કહ્ કહ્ વા સંત પયડિ ઠાણાણિ ॥

મૂલુત્તર પગઈસુ, જંગ વિગણા મુણેઅવા ॥ ૨ ॥

અર્થ— એવું આચાર્યે કહે થકે, હવે શિષ્ય પૂઠે ઢે કે હે નગવન્ ! (કંઙ્વંધંતોવેઅં કે૦) કેટલી પ્રકૃતિ બાંધતો થકો જીવ કેટલી પ્રકૃતિ વેદે, એટલે અનુજવે (વા કે૦) અથવા (કંઙ્કં કે૦) કેટલી કેટલી પ્રકૃતિ બાંધતાં તથા કેટલી પ્રકૃતિ વેદતાં થકાં (સંતપયઙ્ગિવાણાણિ કે૦) કેટલી કેટલી પ્રકૃતિનું સત્તાસ્થાનક હોય. એવો શિષ્યે પ્રશ્ન કીધે થકે મૂલોત્તર પ્રકૃતિને વિષે પ્રત્યેક બંધોદય સત્તાનો સંવેધ કહેવો, તે આશ્રયી હુક્કર જાણીને હવે આચાર્ય સામાન્યે પ્રસ્થુતર કહે ઢે. (મૂલોત્તર પર્ગઈસુ કે૦) મૂલપ્રકૃતિ જ્ઞાનાવરણીયાદિક આઠ અને ઉત્તર પ્રકૃતિ એકશોને અઘાવન્ન, તિહાં બંધોદય સત્તાર્યે પ્રકૃતિનો સંવેધ વિચારતાં (જંગવિગપ્પા કે૦) નાંગાના વિકલ્પ અનેક ડપજે ઢે, તે આ પ્રકરણને વિષે લેશથી આગલ દેસાહજો. તિહાંથી (મુપોઅઘા કે૦) જાણવા. તેમથ્યે પ્રથમ મૂલપ્રકૃતિ આઠ બીજો બંધોદયસત્તાર્યે પ્રકૃતિ સ્થાનની સંખ્યા, ત્રીજો તેનો પરસ્પર સંવેધ, એ ત્રણ અધિકાર ચૌદ જીવસ્થાનક તથા ચૌદ ગુણગણે વિવરીને કહેવા. તિહાં પ્રથમ ડધે મૂલપ્રકૃતિ આઠનાં નામ, વ્યુત્પત્તિ, તથા સ્વરૂપ ટીકાકાર દેસાહે ઢે.

પ્રથમ જ્ઞાનાવરણીય કર્મ કહે ઢે. જે થકી ઘટાદિક અર્થે જાણીયે, તેને જ્ઞાન કહીયે, અથવા જે જાણવું, તે જ્ઞાન કહીયે તથા સામાન્ય વિજ્ઞેષાત્મક ડજયરૂપ એક વસ્તુ ઢે તે માંહે વિજ્ઞેષાંશ ગ્રહણાત્મક જે અવબોધક પ્રકાશ, તે જ્ઞાન કહીયે. તેના આવરણ આઘાદક જે કર્મવર્ગણાના પુજ્જલ માંહે જ્ઞાન આવરવાનો સ્વનાવ ઢે. કેની પેરેં ? તોકે જેમ જોચનને તેજનું આવરણ વસ્ત્રાદિક ઢે તે જેમ જેમ સઘ ન હોય, તેમ તેમ આંસનું તેજ મંદ, મંદતર થાય. તેવી રીતે જેમ જેમ જ્ઞાનાવરણની સઘનતા હોય, તેમ તેમ આત્મપ્રકાશ ઢંકાય, તે પ્રથમ જ્ઞાનાવરણીય કર્મ જાણવું.

બીજું દર્શનાવરણીયકર્મ, તે શું કહીયે ? તોકે દેખીયે જેણે કરી અથવા દેખવું તેને દર્શન કહીયે. સામાન્યવિજ્ઞેષોજયાત્મક વસ્તુ વિષડું જે જાતિ ગુણ ક્રિયાદિક સંયોજના હીન કેવલ ધર્મે માત્ર ગ્રાહક જે સામાન્યાંશાવબોધ, તે દર્શન કહીયે, તેને આવરવાનો સ્વનાવ જે કર્મપુજ્જલનો ઢે, તેને દર્શનાવરણીયકર્મ કહીયે. જેમ પોલીઠ દૂર થાય તો રાજાનું દર્શનમાત્ર થાય તથા જે રાજાનું દર્શન અનિલાષતો પુરુષ પણ જ્યાં સુધી પોલીઆને અનિપ્રેત ન હોય તો તેને બહેં રાજાને મલવાની ઇચ્છા ઢતાં પણ રાજાને મલવા ન દીયે, તેમ પોલીઆ સમાન જે દર્શનાવરણીય અને જ્ઞાનાવરણીય કર્મ તેણે કરી સ્વરહયા એવા જે ઘટાદિ પદાર્થ તેનું દર્શન જીવ રૂપ રાજાને ન હોય. અહીંયાં ગ્રંથની સાચ જસીયેં ઢેયે. “ દંસણસી

जे जीवे, दंसणघाय करेइ जे कम्मं ॥ तं पडिहारसमाणं, दंसणावरणं जवे बीयं ॥ १ ॥ जह रत्तो पडिहारो, अणनिपेअस्स सोउ लोणस्स ॥ रत्नोतह दरिसावं, न देइ दंठुपि कामस्स ॥ २ ॥ जह रायाणा जीवो, पडिहारसमं तु दंसणावरणं ॥ ते एहिं व बंधणेणं, न पिच्चए सो घडाइअं ॥ ३ ॥

त्रीजुं वेदनीयकर्म ते शुं कहीयें? जेने प्रथम आह्वादा तथा विषादरूपें अनु जवीयें, जेम मधुयें खरडी तरवारनी धारजुं चाटजुं ते प्रथम चाटतां आह्वादा था य अने पढी जीन ठेदाय तेवारें विषाद थाय तेम शातावेदनीयने प्रातें अशाता वेदनीय होय एवो जे कर्म पुज्जनो स्वचाव ते त्रीजुं वेदनीयकर्म जाणजुं.

चोथुं मोहनीयकर्म ते शुं कहीयें? जे मोहें मुंजाय तेथी हिताहित न जाणे जेमके आटजुं जूंमूं, आटजुं रुडुं, एम नजाणे इत्यादिक विवेक रहित आत्माने करे जेम मदिराइयें करी जीवने घेला पणुं प्राप्त थाय तेथी हिताहित विचार शून्य करे एवो जे कर्मपुज्जनो स्वचाव, ते चोथुं मोहनीयकर्म जाणजुं.

पांचमुं आयुःकर्म ते शुं कहीयें? तोके जे हेडनी पेरें प्रकृति बंध थाय, देवादिक नी गति बांधी त्यां जावा बांढतो होय तो पण ज्यां लगे इह नवायु नोगवहुं होय, त्यां लगे न जइ शके. एवो जे कर्म पुज्जनो स्वचाव ठे, तेने पांचमुं आयुःकर्म कहीयें.

ठडुं नामकर्म, ते शुं कहीयें? के जे परमात्म रूपी जीवने पण देव नरकादिक तथा एकेंडिय, वेंडिय, तेंडियादिक जातिपणे हीन विशेष करी बोलावीयें, नमा वियें. जेम चितारो अनेक वानें करी हाथी, घोडा, माणस इत्यादिकना रूप आले खे तेम नामकर्म पण निन्न निन्न प्रकारें देव, नारकादिक स्वरूपें जीवना पर्याय करावे, एवो जे कर्मपुज्जनो स्वचाव ठे, तेने ठडुं नामकर्म कहीयें.

सातमुं गोत्रकर्म ते शुं कहीयें? तोके जे थकी जातिकुलादिक उच्चतायें करी गु एणुं स्थानक होय पूजा पामे अने जातिकुलादिक हीनतायें करी लोक मांहे निं दा पामे, पूजा न पामे, एवो जे कर्म पुज्जनो स्वचाव ठे, ते सातमुं गोत्रकर्म जाणजुं. जेम कुंनकार जला घडा करे, तो लोकमांहे तंदूल, फूल, कुंकुमें करी पू जा पामे अने मदिरानां स्थानक जूनला, घडा, करे तो ते लोक मध्यें निंदा पामे. तेम जीव उच्चैर्गोत्रने उदयें उत्तम जातिकुलने प्रजावें रूप बुध्यादिकें हीन थको पण मान महत्त्व पामे अने हीन जात्यादिक अवगुणें करी जोपण स्वरूप सुबुद्धिमान् होय तो पण लोकमांहे हेलनीय होय.

आठमुं अंतराय कर्म, ते शुं कहीयें? के जेणे करी जीवें दान, लाज, जोग,

उपजोग, वीर्यादिकनी लब्धि ह्णीयें निवारियें, जेम राजा, धन, धान्यनो धणी उतो पण जंमारीना दीधा विना वस्तुनां दान, लाज, जोग करी न शके, तेम जीव रूप राजा पण जंमारी रूप अंतरायकर्मना विवर लह्या विना दानादिक लब्धि न पामे, ते नणी जे, कर्मपुजलनी दानादिक लब्धि ने हणवानो स्वभाव ठे, तेने आठसुं अंतराय कर्म कहीयें. एटले आठ कर्मना मूलनाम तथा स्वरूप अने लक्षण कहाँ.

हवे बंध, उदय अने सत्तायें प्रकृतिनां स्थानक कहे ठे. तिहां मूल आठ प्रकृतिना बंधनी अपेक्षायें आठ, सात, उ अने एक, एवं चार प्रकृतिस्थानक होय. अने उदयापेक्षायें आठ, सात अने चार, ए त्रण प्रकृति स्थानक होय अने सत्ता नी अपेक्षायें पण आठ, सात अने चार, ए त्रणज प्रकृतिस्थानक होय.

तिहां जेवारें जीव, सर्व कर्म बांधे, तेवारें आठ प्रकृतिजुं बंधस्थानक होय, ते जघन्य तथा उत्कृष्ट अंतर मुहूर्त्त रहे, केम के आयु बांधतां थकां जीवने ए बंध स्थानक होय अने आयुनो बंधकाल तो निरंतर पणे जघन्य तथा उत्कृष्टो अंतर मुहूर्त्तज होय, तेथी ए बंधस्थानकनो काल पण अंतर मुहूर्त्तनो जाएवो.

हवे ते मांहेथी जेवारें जीव, आयु न बांधे, तेवारें सात प्रकृतिना बंधस्थान कें होय, तेजुं कालमान पण जघन्यथकी तो अंतर मुहूर्त्त प्रमाण जाएवुं. कारण के कोइएक अंतर मुहूर्त्तायुंवालो जीव, पोताना आयुष्यनो त्रीजो जाग थाक तो रहे, तेवारें परजवायुनो बंध करे, माटें तिहां आठ प्रकृतिनो बंध करी वली सात प्रकृतिना बंध स्थानकें आव्यो, तिहां वली कांइएक न्यून अंतर मुहूर्त्तना त्रीजा जाग पर्यंत सात प्रकृतिनो बंध करतो, सात प्रकृतिना बंधस्थानकें रही, वली मरण पामी अंतर मुहूर्त्तायु पणे अवतखो, तिहां पण ते आयुना बे जाग पर्यंत सात प्रकृतिनो बंध करे, पढी त्रीजा जागने धुरें आयु बांधे, तेवारें आठ प्रकृति ना बंधस्थानकें आवे. एम अंतर मुहूर्त्तनो जघन्य काल कहाँ अने उत्कृष्टो तो तेत्रीश सागरोपम ढम्मासे कणा ते वली अंतरमुहूर्त्तोन पूर्वकोटी वर्षना त्रीजा जा गें अधिक एटलो काल होय, ते आवी रीतें—कोइएक जीव, पूर्वकोटी आयुवालो पोताना आयुष्यनो त्रीजो जाग थाकते अंतर मुहूर्त्त पर्यंत तेत्रीश सागरोपम देवा युनो बंध करे. तिहां आठ प्रकृतिना बंधस्थानें रही, वलतो पूर्वकोटीनो त्रीजो जाग, अंतर मुहूर्त्तें कणो रहे, त्यां लगे सात प्रकृतिना बंधस्थानकें रही, तिहांथी चवी, देवता थाय. तिहां पण तेत्रीश सागरोपम ढम्मासे कणा एटला काल पर्यंत तो सात प्रकृतिनो बंध करे. शेष ढम्मास आयु विशेष रहे, तेवारें वली परजवायु बांधे.

तिहां आठ प्रकृतिना बंधस्थानकें आवे, ते जणी उत्कृष्टशी एटलो काल संजवे ठे.

अने जेवारें मोहनीय अने आयु विना बाकी ठ प्रकृतिनो बंध सूक्ष्मसंपराय नामा दशमे गुणगणे करे, तेवारें ते बंध जघन्यतो एक समय लगें होय. ते के म के कोइएक जीव, उपशमश्रेणी करी दशसुं गुणगणुं एक समय लगें स्पर्शी, तिहां जव्हयें दशमे गुणगणोज मरण पामीने अनुत्तर देव आय, तिहां वली अ विरति सम्यक्दृष्टिपणे सात प्रकृतिनो बंधक होय, ते अपेक्षायें जघन्य एक समय अने उत्कृष्ट तो अंतरमुहूर्त काल प्रमाण होय, ते केमके दशमा गुणगणानुं उत्कृष्ट एटलुंज कालमान ठे. तिहां ठ प्रकृतिनोज बंध होय, ते अपेक्षायें जेवुं.

तथा एक वेदनीयकर्मनो बंध, अगीआरमे, बारमे अने तेरमे गुणगणे होय, अहींआं पण जघन्य तो पूर्वली परें एक समय लगें होय. अहीं अगीआरसुं गुणगणुं एक समयलगें स्पर्शी, जव्हयें मरण पामे. तेनी अपेक्षायें एक समय जेवुं. अने उत्कृष्ट तो देशें जणी पूर्वकोटी वर्ष प्रमाण, एक वेदनीयनो बंध होय, केमके को इ एक जीव पूर्वकोटी आयुष्यनो धणी सात महीना माताना उदर मांहे रहीने शी प्र जन्मे; जन्मथकी आठ वर्षने अंतें चारित्र जेइ, हृपकश्रेणीयें चढी, केवलज्ञान पामे. तिहां एकज वेदनीय कर्मनी प्रकृतिना बंधस्थानकें देशें जणी पूर्वकोटी वर्ष पर्यंत रहे ते अपेक्षायें जेवुं.

हवे कयुं कयुं कर्म बांधतां कयां कयां बंधस्थानक होय ? ते कहे ठे. अहीं आं जाण्यनी गाथा लखीयें तैयें “आठमि छ माहे छ, सत्त एक सग थवा तइए ॥ ब वतयमि बवंति, सेसएसु ठ सत्त छ ॥१॥” आयुःकर्म बांधतां एक आठ कर्मनुं बंध स्थानक होय अने मोहनीय कर्म बांधतां एक आठनुं, बीछुं सातनुं, ए बे बंधस्थान क होय. त्रीछुं वेदनीय कर्म बांधतां आठ, सात, ठ अने एक, ए चार बंधस्थानक होय. शेष ज्ञानावरणीय, दर्शनावरणीय, नाम, गोत्र अने अंतराय, ए पांच कर्म ना बंधें आठ, सात अने ठ, ए त्रण बंधस्थानक होय.

हवे उदयस्थानक त्रण कहे ठे. आठ, सात अने चार, ए त्रण उदय स्थान क ठे. तिहां सर्व आठे कर्मने उदयें पदेवुं आठनुं उदय स्थानक होय. ए अजब्यनो अपेक्षायें अनादिअनंत जागें जेवुं अने जब्यनी अपेक्षायें अनादि सांत जांगे जे वुं. तथा कोइएक जीव, उपशमश्रेणीयें चढी तिहां मोहनीय विना सात कर्मनुं उ दयस्थानक स्पर्शी, वली तिहांशी पढतो आठनुं उदयस्थानक स्पर्श. तेनी अपे क्षायें सावि सांत जांगे जेवुं. ए जघन्य तो अंतर मुहूर्त काल प्रमाण जाणवो.

केम के कोइ एक जीव, वली मुहूर्त्ततरैं श्रेणी पडिवजे, तेनी अपेक्षायें लेवुं. तथा उत्कृष्टो तो देशें कणी अर्द्ध पुञ्जलपरावर्त्त काल जाणवो, जें नणी उत्कृष्टशी फरी उपशमश्रेणी पडिवजवानुं एटलुंज अंतर ठे केम के सम्यक्त्व पाम्या पढी संसारमाहे रहेवानो उत्कृष्टो काल एटलोज होय, तेदला काल पर्यंत आवनो उदय होय तथा मोह विना सात कर्मनुं बीजुं उदय स्थानक, ते अगीआरमे गुणठा पोंज होय. ते जघन्यशी तो एक समय लगें होय, जे नणी कोइ एक जीव, एक समय मात्र अगीआरमुं गुणठाणुं स्पर्शनि, मरण पामे. तेनी अपेक्षायें जाणवुं. अने उत्कृष्ट तो अंतरमुहूर्त्त पर्यंत रहे. केमके अगीआरमा अने बारमा गुणठा एणानो काल एटलोज ठे अने तिहाज ए सात प्रकृतितुं उदय स्थानक पण होय. तथा चार घातीयां कर्म ह्य कखा पढी नाम, गोत्र, आयु अने वेदनीय ए चार जवोपग्राही कर्मनो उदय, तेरमे, चौदमे, गुणठाणे होय, तिहां जघन्य तो अंतरमुहूर्त्त पर्यंत रहे अने उत्कृष्टशी तो देशें कणी पूर्वकोडीवर्ष पूर्वली परें जाववां.

हवे कइ प्रकृतिने उदयें केदजां उदय स्थानक लाजे? ते कहे ठे. मोहनीय कर्मने उदयें एकज आव प्रकृतितुं उदयस्थानक लाजे तथा ह्यानावरणीय, दर्श नावरणीय अने अंतराय, ए त्रण कर्मने उदयें तो आवनुं अने सातनुं, ए बे उदयस्थानक लाजे, अने बाकीना चार कर्मने उदयें तो दशमा गुणठाणा लगें आवनुं उदय स्थानक होय, तथा अगीआरमे अने बारमे गुणठाणे सातनुं उदयस्थानक होय, अने तेरमे तथा चौदमे गुणठाणे चार कर्मनुं उदयस्थानक होय. एवं त्रण उदयस्थानक चार कर्मने उदयें होय.

हवे आव, सात ने चार, ए त्रण सत्ता स्थानक कहे ठे. तिहां आव कर्मनी सत्तानुं स्थानक, अगीआरमा गुणठाणा लगें होय, ए अनव्यनी अपेक्षायें अनादि, अनंत अने जव्यनी अपेक्षायें अनादि सात जागें होय. तथा मोहनीय ह्य कखा पढी सात कर्मनुं सत्तास्थानक, बारमे गुणठाणे अंतर मुहूर्त्त लगें होय. तथा चार घातीयां कर्मने ह्यें चार कर्मनुं सत्तास्थानक, तेरमे तथा चौदमे गुणठाणे होय. ते जघन्यशी तो अंतर मुहूर्त्त पर्यंत अंतगड केवलीनी अपेक्षायें जाणवो अने उत्कृष्टशी तो देशें कणी पूर्व कोटी वर्ष प्रमाण जाणवो.

हवे कइ कइ प्रकृतिनी सत्तायें कयां कयां सत्तास्थानक होय? ते कहे ठे. एक मोहनीयनी सत्तायें आव कर्मनुं सत्तास्थानक होय, मोहनीयविना बीजां घातीयां

त्रण कर्मनी सत्तायें आतनुं तथा सातनुं, ए बे सत्ता स्थानक होय अने चार अ
घातीयांनी सत्तायें आत, सात अने चार, ए त्रणे सत्तास्थानक होय ॥ इति ॥ १ ॥

हवे मूल आत कर्मनो बंध, उदय, सत्ता स्थानकनो परस्पर संवेध कहे ठे.

अष्ट विद् सत्त ठब्बं, धएसु अठे व उदय संतंसा ॥

एग विदे ति विगप्पा, एग विगप्पा अबंधंमि ॥ ३ ॥

अर्थ—(अष्टविद्सत्तठब्बंधएसु के०) अष्टविध बंधक, सप्तविध बंधक अने
षड्विध बंधक, ए त्रण बंधकने विषे प्रत्येकें (अष्टवउदयसंतंसा के०) आते कर्म प्र
कृति उदय अने सत्तायें पामीयें. अहीं त्रण जंग थया. ते देखाडे ठे. प्रथम आतनो
बंध, आतनो उदय, अने आतनी सत्ता, ए नांगो आयुर्बंध कालें अंतरमुहूर्त प्रमाण
मिप्यात्वथी मांमीने अप्रमत्तगुणगणा लगे जाणवो. तथा सातनो बंध, आतनो उदय
अने आतनी सत्ता, ए बीजो नांगो, आयुर्बंधने अजावें जघन्य अंतरमुहूर्त अने
उत्कृष्टो ठमासें कणो तेत्तीश सागरोपम पूर्वकोडी त्रिजानें अधिक काल प्रमाण
मिप्यात्वथी मांमीने नवमा गुणगणा लगे जाणवो. तथा षड्विध बंध आतनो
उदय अने आतनी सत्ता, ए त्रीजो नांगो, सूक्ष्म संपरायगुणगणो जघन्य एक स
मय अने उत्कृष्टो अंतर मुहूर्त प्रमाण जाणवो. तिहां मोहनीयनो बंध नथी, ते
माटें कहा. तथा (एगविदेतिविगप्पा के०) एकविध बंधकें वेदनीय बांधे, तिहां त्रण
जांगा होय, ते कहे ठे. एकनो बंध, सातनो उदय अने आतनी सत्ता, ए नांगो उप
शांतमोह गुणगणो जघन्य एक समय अने उत्कृष्टो अंतरमुहूर्त लगे पामीयें, के
म के अहीं मोहनो उदय नथी, परंतु सत्ता ठे. तेमाटें. तथा एकनो बंध, सातनो
उदय अने सातनी सत्ता, ए बीजो नांगो ह्रीणमोह गुणगणो अंतर मुहूर्त लगे
पामीयें, केम के तिहां मोहनीयनी सत्ता पण नथी ते माटें. तथा एकनो बंध, चारनो
उदय अने चारनी सत्ता, ए त्रीजो नांगो सयोगी केवलीने विषे पामीयें. ते घाती कर्म
ना अजावथी जघन्य अंतरमुहूर्त अने उत्कृष्टो देशूणी पूर्वकोडी वर्ष लगे होय.

तथा (एगविगप्पाअबंधंमि के०) बंधकपणाने अजावें चारनो उदय अने चा
रनी सत्ता, ए एक नांगो अयोगी गुणगणो पामीयें, अहींयां योगने अजावें बंध
न होय माटें अवंधक कहा. एवं सर्व मज्जीने मूल प्रकृतिना सात जंग थया ॥ ३ ॥

હવે એ સાત જંગ, ચૌદ જીવ સ્થાનકેં કહી દેલાડે હે..

સત્તઠ્ઠ બંધ અદ્ભુદ, યંસંત તેરસ સુજીવ ગણેસુ ॥

એગંમિ પંચ જંગા, દો જંગા હુંતિ કેવલિણો ॥ ૪ ॥

અર્થ—(તેરસસુજીવગણેસુ કે ૦) એક સંઙ્ઙી પંચેંડિય પર્યાપ્તા જીવ વર્જિને શેષ તેર જીવ સ્થાનકને વિષે બે જાંગા હોય, તે દેલાડે હે. (સત્તઠ્ઠબંધઅદ્ભુદયસંત કે ૦) સાતનો બંધ આતનો ડદય અને આતની સત્તા, એ પ્રથમ જાંગો આયુર્બંધ કાલ વિના સદા હોય, તથા અષ્ટવિધે બંધ, આતનો ડદય અને આતની સત્તા, એ બીજો જાંગો આયુર્બંધ કાલે અંતર મુદ્દર્શ જર્ગે હોય. અને (એગંમિ કે ૦) એક સંઙ્ઙી પંચેંડિય પર્યાપ્તા જીવસ્થાનકેં (પંચજંગા કે ૦) ધુરલા પાંચ જાંગા હોય, તિહાં બે જાંગા તો પહેલાની પેરેં જાણવા. એટલે એક આયુર્બંધકાલે આતનો બંધ, આતનો ડદય અને આતની સત્તા બીજો આયુર્બંધકાલ વિના સાતનો બંધ, આતનો ડદય અને આતની સત્તા, ત્રીજો દશમે ગુણગણે મોહ અને આયુ વિના ઢનો બંધ, આતનો ડદય અને આતની સત્તા, ચોથો અગીઆરમે ગુણગણે એકવેદનીયનો બંધ અને મોહ વિના સાતનો ડદય અને આતની સત્તા હોય. પાંચમો બારમે ગુણગણે એકનો બંધ સાતનો ડદય અને સાતની સત્તા, એ પાંચ જાંગા સંઙ્ઙી પંચેંડિય પર્યાપ્તાને ગુણગણાને જેદેં હોય. તથા (દોજંગાહુંતિકેવલિણો કે ૦) બે જાંગા કેવલીને હોય, તે કેમ કે તેરમે ગુણગણે એક વેદનીયનો બંધ, ચારનો ડદય અને ચારની સત્તા, સયોગી કેવલીને હોય. એ પ્રથમ જંગ તથા ચૌદમે ગુણગણે અયોગી કેવલીને બંધગૂન્ય હોય અને ચારનો ડદય તથા ચારની સત્તા હોય, એ બીજો જંગ જાણવો. એ બે જંગ કેવલીને હોય. અહીંઆ એ નાવ જે મનના અનાવથી કેવલીને સત્તીઆ પંચેંડિય થી નિત્ર કહ્યા, એટલે કેવલીને ડવ્યમન હોય પણ નાવમન ન હોય, માર્ટે સંઙ્ઙી પણ નહીં, અસંઙ્ઙી પણ નહીં પરંતુ સંઙ્ઙાસંઙ્ઙી કહીયેં, તેથી એના જાંગા પણ જૂદા કહ્યા. એવં સાત જાંગા ચૌદ જીવ સ્થાનકેં કહ્યા ॥ ૪ ॥

હવે એદિજ ચૌદ જાંગા ગુણગણે વિવરીને કહે હે.

અઠ્ઠસુ એગ વિગણ્ણો, ઠસ્સુ વિગુણ સન્નિએસુ હુ વિગણ્ણા ॥

પત્તેયં પત્તેયં, બંધોદય સંત કમ્માણં ॥ ૫ ॥

અર્થ—એક મિશ્રગુણું અને આતમાથી માંમીને ચૌદમા સુધીના સાત ગુણગણાં, એવં (અઠ્ઠસુ કે ૦) આત ગુણગણાને વિષે (એગવિગણ્ણો કે ૦) એકેક

जांगो होय. ते केम ? तोके त्रीजुं तथा आठमुं अने नवमुं, ए त्रण गुणठाणे आयु न बांधे, माटें सातनो बंध आठनो उदय अने आठनी सत्ता, ए एकेक जांगो होय, जे जणी ए त्रण गुणठाणे आयुबंध योग्य अथ्यवसाय स्थान क नथी तेथी आठनो बंध न होय तथा सूक्ष्मसंपराय गुणठाणे आयु अ ने मोह विना ठनो बंध, आठनो उदय अने आठनी सत्ता, ए एकज जांगो होय. अग्नीधारमे गुणठाणे एकनो बंध, मोह विना सातनो उदय अने आठनी सत्ता ए एकजांगो होय तथा बारमे गुणठाणे एकनो बंध सातनो उदय, अने सातनी सत्ता, ए एकज जांगो होय. तेरमे गुणठाणे एकनो बंध, चारनो उदय, अत्ते चार नी सत्ता, ए एकज जांगो होय. चौदमे गुणठाणे बंध शून्य माटें चारनो उदय अने चारनी सत्ता, ए एकज जांगो होय. एवं आठ गुणठाणे एकेक जांगो होय.

तथा (उस्सुविगुणसन्निपेसु के०) मिथ्यात्व, सास्वादन, अविरति, देशविरति, प्रमत्त अने अप्रमत्त, ए ठ गुणठाणाने विषे एवी संज्ञा (इविगप्पा के०) तेने वि षे बे बे विकल्प पामीयें कैम के ए ठ गुणठाणे आयुबंध योग्य अथ्यवसाय स्था नक ठे तेथी आयुबंध कालें आठनो बंध, आठनो उदय, अने आठनी सत्ता ए जांगो होय अने आयुबंध विना सातनो बंध, आठनो उदय अने आठनी सत्ता, ए बीजो जांगो होय. एम ए ठ गुणठाणे बे बे जांगा होय. एम (पत्तेयपत्तेय के०) प्रत्येकें प्रत्येकें, (बंधोदयसंतकम्माणं के०) बंध, उदय अने सत्ताना जांगा अनुक्रमें गुणठाणे होय, एटले मूल प्रकृति आश्रयी बंधोदय सत्ता संवेध स्वामी कह्या ॥५॥

हवे उत्तर प्रकृति आश्रयी बंध, उदय अने सत्ताप्रकृति स्थानक, संवेध कहीयें नैयें. तिहां प्रथम आठ कर्ममांहे जे कर्मनी जेटली उत्तर प्रकृति ठे, ते कहे ठे.

॥ अथोत्तर प्रकृतिराश्रित्य संवेधस्वामित्वं चाह ॥

पंच नव इप्पि अष्टा, वीसा चउरो तद्देव बायाला ॥

इप्पिय पंच य जणिया, पयडीउं आपुपुव्वीए ॥ ६ ॥

अर्थ— ज्ञानावरणीयनी उत्तर प्रकृति, (पंच के०) पांच, दृशीनावरणीयनी उत्तर प्रकृति, (नव के०) नव, वेदनीयनी उत्तर प्रकृति, (इप्पि के०) बे, मोह नीयनी उत्तर प्रकृति, (अष्टावीसा के०) अष्टावीस, आयुनी उत्तर प्रकृति, (चउ रो के०) चार, (तद्देव के०) तथा चली तेमज नामनी उत्तर प्रकृति, (बाया ला के०) बैतालीश, गोत्रनी उत्तर प्रकृति, (इप्पिय के०) बे अने अंतरायनी उत्तर प्रकृति

તિના (પંચય કે૦) પાંચ જેદ, (જણિયા કે૦) કહ્યા છે. (પચડીઉઆણુપુઢીએ કે૦) એ રીતે આઠ મૂલ પ્રકૃતિના ઉત્તર જેદ, અનુક્રમે જાણવા. તિહાં નામકર્મની બેતા લીશ પ્રકૃતિમધ્યે ચૌદ પિંદ પ્રકૃતિના જેદ કરતાં પાંચત થાય. તેમધ્યે ત્રસદશક, સ્થાવરદશક તથા આઠ પ્રત્યેક પ્રકૃતિ મેલવતાં ઝ્યાણું થાય. તે આશ્રયી વિશેષ વિવરો પહેલા કર્મગ્રંથના બાલાવબોધથી જાણવો. એ ઉત્તર પ્રકૃતિ કહી ॥ ૬ ॥
હવે ઉત્તર પ્રકૃતિનો બંધ ઉદય અને સત્તાનોસંવેધ કહે છે.

બંધોદય સંતંસા, નાણાવરણં તરાઈએ પંચ ॥

બંધો ચરમે વિ ઉદય, સંતંસા ઢુંતિ પંચેવ ॥ ૭ ॥

અર્થ— (બંધોદયસંતંસા કે૦) બંધ, ઉદય અને સત્તાના અંશ તે (નાણાવરણં તરાઈએપંચ કે૦) જ્ઞાનાવરણીય અને અંતરાય, એ બે કર્મના પાંચ પાંચ પ્રકૃતિરૂપ સ રસા છે, તે જણી બંધાદિક સ્થાનકની પ્રરૂપણા પણ બેની સાર્યેજ કરે છે. જ્ઞાનાવ રણીયે તથા અંતરાયે પ્રત્યેકે બંધ, ઉદયઅને સત્તારૂપ અંશ સમ જાગે પાંચ પ્રકૃતિ હોય, એટલે જ્ઞાનાવરણીયનું પાંચ પ્રકૃતિનું એકજ બંધ સ્થાનક હોય, એ પાંચે ધ્રુ વબંધિની પ્રકૃતિ છે, માટે પાંચનો ધ્રુવબંધ જાણવો. તથા ઉદય પણ પાંચનો ધ્રુવ જાણવો અને સત્તાસ્થાનક પણ પાંચનું ધ્રુવ જાણવું. એમજ અંતરાયની પાંચ પ્રકૃ તિ પણ ધ્રુવબંધિની ધ્રુવોદયિની તથા ધ્રુવસત્તાયે કહી છે. હવે એ બે કર્મે સંવેધ કહે છે. જ્ઞાનાવરણીય બંધ કાલે પાંચનો બંધ પાંચનો ઉદય અને પાંચની સત્તા એ એક જાંગો, એમજ અંતરાયનો પણ એ એકજ જાંગો તે દશમા ગુણગણા જાગે હો ય. તથા (બંધોચરમેવિ કે૦) આગલ જ્ઞાનાવરણીય અને અંતરાયના બંધને અ જાગે પણ (ઉદયસંતંસાઢુંતિપંચેવ કે૦) પાંચનો ઉદય અને પાંચની સત્તા રૂપ બીજો જાંગો અગીઆરમે અને બારમે ગુણગણે જાણવો ॥ ૭ ॥

હવે દર્શનાવરણીય કર્મને વિષે ઉત્તર પ્રકૃતિ આશ્રયી બંધાદિક સ્થાનકની પ્રરૂપવાને કહે છે. અથોત્તર પ્રકૃતિરાશ્રિત્ય બંધસ્થાન પ્રરૂપણાર્થમાહ ॥

બંધસ્સય સંતસ્સય, પગઈઠાણાઈ તિન્નિ તુહ્લાઈ ॥

ઉદય ઠાણાઈ હુવે, ચઝ પણગ દંસણાવરણે ॥ ૮ ॥

અર્થ—દર્શનાવરણીય કર્મને વિષે (બંધસ્સયસંતસ્સયપગઈઠાણાઈ કે૦) બંધ પ્ર કૃતિનાં સ્થાનક તથા સત્તાપ્રકૃતિનાં સ્થાનક પણ (તિન્નિ કે૦) ત્રણ ત્રણ (તુહ્લા

૬ કે૦) તુલ્ય હે, એટલે બંધનાં સ્થાનક પણ ત્રણ હે અને સત્તાનાં સ્થાનક પણ ત્રણ હે માર્ટે તુલ્ય હે તે કહે હે. એક નવ પ્રકૃતિનું સ્થાનક બીજું ધીણ-દ્વીત્રિક દ્વીન કરતાં ૪ પ્રકૃતિનું સ્થાનક, ત્રીજું નિદા અને પ્રચલા દ્વીન કરતાં ચાર પ્રકૃતિનું સ્થાનક, એ રીતે ત્રણ સ્થાનક જાણવાં. તિહાં નવ પ્રકૃતિનું બંધ સ્થાનક પહેલે તથા બીજે ગુણગણે જાણે, તે અજબ્યને પહેલે ગુણગણે અનાદિ અનંત હોય અને જબ્યને અનાદિ સાંત હોય તથા સમ્યક્ત્વીજીવ મિષ્યાત્વે જાય તેની અપેક્ષાએ સાદિ સાંત પણ હોય તે જઘન્યતો અંતરમુદૂર્ત અને ઉત્કૃષ્ટો તો દેશોન અર્ધ પુજલપરાવર્ત કાલ પર્યંત જાણવો. તથા બીજું ૪ પ્રકૃતિનું બંધ સ્થાનક, મિશ્રગુણગણાથી અ પૂર્વકરણના પ્રથમ જાગ જાગે હોય તે જઘન્ય તો અંતરમુદૂર્ત અને ઉત્કૃષ્ટોતો એ કશો બત્રીશ સાગરોપમ જાજેરા જાગે રહે, જે જણી સમ્યક્ત્વે ઠાશઠ સાગરોપમ ર હી પઠી અંતર મુદૂર્ત મિશ્રગુણગણે આવી વલી ઠાશઠ સાગરોપમ સમ્યક્ત્વે રહી, તે પઠી કોઈએક જીવ-મિષ્યાત્વ પઢીવજે, તેવારે નવને બંધ સ્થાનકે જાય અથવા કૃપકશ્રેણી પઢીવજે, તો તે ચારને બંધ સ્થાનકે જાય તથા ચાર પ્રકૃતિનું બંધ સ્થાનક નિદા પ્રચલાનો બંધવિષ્ણેદ કરી આત્મા ગુણગણાના બીજા જાગથી માં ની વશમા ગુણગણા જાગે હોય તે જઘન્યથી તો એકસમય હોય જે જણી કોઈ એક જીવ આત્મા ગુણગણાને બીજે જાગે ચાર પ્રકૃતિનો બંધ કરી મરણ પામી દેવતા થાય. તિહાં ૪ પ્રકૃતિનો બંધ કરે. એ અપેક્ષાએ લેવું તથા ઉત્કૃષ્ટો તો અંત ર મુદૂર્ત કાલ જાણવો. એમ ત્રણ બંધસ્થાનક કહ્યાં.

હવે ત્રણ સત્તાસ્થાનક કહે હે. તિહાં નવનું સત્તાસ્થાનક, અજબ્યની અપેક્ષાએ અનાદિ અનંત અને જબ્યની અપેક્ષાએ અનાદિ સાંત, એ સ્થાનક ઉપશમશ્રેણીની અપેક્ષાએ પહેલા ગુણગણાથી માંની અગીઆરમા ગુણગણા જાગે હોય અને કૃપક શ્રેણીની અપેક્ષાએ તો પ્રથમ ગુણગણાથી માંની નવમા ગુણગણાના નવ જાગમાંહેલા પ્રથમ જાગ જાગે હોય. તિહાં વલી ધીણ-દ્વીત્રિકનો ક્ષય કરે તેથી તેની સત્તા ટલ્યા પઠી ૪ પ્રકૃતિની સત્તા નવમા ગુણગણાના બીજા જાગથી બારમા ગુણગણાનાદિ ચરમ સમય જાગે હોય. એનો કાલ અંતરમુદૂર્તનો જાણવો તથા બારમા ગુણગણાને હેહલે સમયે નિદા પ્રચલાને ક્ષયે ચારના સત્તા સ્થાનક એક સમય જાગે હોય.

તથા (ઉદયગણા ૬ કે૦) ઉદય સ્થાનક (ચતુષ્પણ ૬ કે૦) ચારનું તથા પાં ચનું એ (હુવે કે૦) હે, (દંસણાવરણે કે૦) દર્શનાવરણીય કર્મને વિષે હોય તિ હાં ચક્રુ, અચક્રુ, અવધિ અને કેવલદર્શનાવરણીય, એ ચાર પ્રકૃતિ ધ્રુવોદયી હે.

તે જણી એ ચારનો ઉદય, સદા હોય, માર્ટે એક ચારનું ઉદયસ્થાનક મિષ્યાત્વથી માંમીને ક્ષીણમોહના બેદરદા જર્ગે હોય અને એ ચાર સાથે જેવારે પાંચમી એક નિહાનો ઉદય હોય, તેવારે પાંચનું ઉદયસ્થાનક બીજું જાણવું. જે જણી પાંચ નિહા અધુવોદયી છે તે માર્ટે ઉદય વિરોધી છે, તેથી એ પાંચ નિહામાંથી એક કાણે એક નિહાને ઉદયે બીજી નિહાનો ઉદય ન હોય, તેમારે જેવારે નિહાનો ઉદય ન હોય તેવારે ચક્રુદર્શનાવરણાદિક ચારનોજ ઉદય હોય અને જેવારે નિહાનો ઉદય હોય તેવારે પાંચનો ઉદય સાથે હોય, માર્ટે પાંચનું અને ચારનું, એ બે ઉદયસ્થાનક ક હ્યાં. એમ બીજા દર્શનાવરણીયકર્મના બંધોદયસત્તાસ્થાનક કહ્યાં ॥ ઇતિ ॥ ૫ ॥

હવે એ દર્શનાવરણીયના બંધસ્થાનકાદિકનો સંવેધ, ગુણઠાણે કહે છે.

બીયાવરણે નવ બં, ધણુ ચત્ત પંચ ઉદય નવ સંતા ॥

ઠચ્ચઠ બંધે ચેવં , ચત્ત બંધુદણ ઠ લંસાય ॥ ૬ ॥

અર્થ—(બીયાવરણે કે ૦) બીજા દર્શનાવરણીયને વિષે (નવબંધણુ કે ૦) નવનું બંધસ્થાનક, મિષ્યાત્વ અને સાસ્વાદન, એ બે ગુણઠાણને વિષે હોય. તિહાં (ચત્તપંચઉદય કે ૦) ચારનું અને પાંચનું, એ બે ઉદયનાં સ્થાનક હોય, તેમાંહે ચક્રુદર્શનાવરણાદિક ચારને ઉદયે ચારનું ઉદય સ્થાનક હોય અને પાંચ નિહામાંહેલી એકાણે એક નિહાને ઉદયે પાંચ પ્રકૃતિનું ઉદય સ્થાનક હોય અને એ બેદુ જાંગે (નવસંતા કે ૦) સત્તાનું સ્થાનક તો નવ પ્રકૃતિનુંજ હોય, એટલે નવનો બંધ, ચારનો ઉદય અને નવની સત્તા, એ એક જાંગો તથા નવનો બંધ, પાંચનો ઉદય અને નવની સત્તા, એ બીજો જાંગો. એ બે જાંગા પહેલે તથા બીજે ગુણઠાણે લાજે. એ બીજા જાંગામાં એકાણે પાંચ નિહામાંહેલી એકેકી નિહાનો ઉદય હોય તે એકેકી નિહાનું નામ લઈને કહીયે, તેવારે એક જાંગામાં પાંચ જાંગા થાય.

એમજ (ઠચ્ચઠબંધેચેવં કે ૦) નિર્ણેથી ઠને બંધે તથા ચારને બંધે પણ બે બે જાંગા હોય, તે કહે છે. તિહાં ઠનો બંધ, ચારનો ઉદય અને નવની સત્તા એ પ્રથમજાંગો, તથા ઠનો બંધ, પાંચનો ઉદય અને નવની સત્તા, એ બીજો જાંગો. એવં બે જાંગા ત્રીજો, ચોથો, પાંચમો, ઠઠો, સાતમો અને આઠમા ગુણઠાણના પ્રથમ જાંગ જર્ગે હોય, જે જણી ત્રીજા ગુણઠાણ થકી ક્ષીણદ્વિત્રિક ટાલીને બાકી ઠ પ્રકૃતિનો બંધ હોય તથા ઉદય તો ચારનો ધ્રુવ હોય અથવા જેવારે નિહાનો ઉદય હોય, તેવારે પાંચ પ્રકૃતિનો ઉદય પૂર્વલી પેરે હોય અને સત્તા તો નવનીજ હોય. ક્રપક સાધુને આઠમાના

प्रथम जागें ठनो बंध, चारनो उदय अने ठनी सत्ता, ए एकज जांगो पामीयें, जे जणी ते ने अतिविच्छेद पणो करी कोइपण निझानो उदय न होय. यहुक्तं सत्कर्मग्रंथे “ निहाडुगस्त उदउ, खीणखवगे परिवखए ” ए वचनथी पांचनो उदय न होय तथा कोइएक आचार्य, बारमा गुणठाणा लगें निझानो उदय मानिने कूपकने पण निझानो उदय कहे ठे. पण ते कम्मपयहीनी साथें विरुद्ध ठे तेषी अंहीं विवक्ष्योनथी.

एमज चारने बंधें पण बे जांगा जाणवा, एटले पांच निझा विना चारनो बंध, चारनो उदय अने नवनी सत्ता तथा जेवारें निझा अथवा प्रचला, ए बे मांहेली एकनो उदय होय तेवारें चारनो बंध, पांचनो उदय अने नवनी सत्ता, ए बे जांगा आठमाना बीजा जागथी मांमीने अगीआरमा गुणठाणा लगें उपशमभ्रेणीयें होय अने कूपकने तो निझाना अजाव जणी पूर्वली परें एक जांगोज जाणवो.

तथा (चउबंधुदएठलंसाय के०) चारने बंधें नवमा गुणठाणाना बीजा जागथी थीणद्वित्रिक नवमाना प्रथम जागें हेपवे तेवारें ठनी सत्ता होय, अहींआं अंश शब्दें सत्ता कहियें. “ अंसइति संतंकम्मं जन्नइ ” एम चूर्णीवचनथी जाणवुं. तेवारें चारनो बंध, चारनो उदय अने ठनी सत्ता होय, ए जांगो दशमा गुणठाणाना ठेह्ला समय लगें कूपकने होय. एम चारने बंधें त्रण जांगा अया ॥९॥

उवरय बंधे चउपण, नवंस चउरुदय ठ चउसंता ॥

वेयणियाउ अ गोए, विज्जळ मोहं परं वुडं ॥ १० ॥

अर्थ-हवे (उवरयबंधे के०) बंध विरमे अके अगीआरमे गुणठाणे (चउपणनवंस के०) चारनो उदय अने नवनी सत्ता तथा पांचनो उदय अने नवनी सत्ता, ए बे जांगा पामीयें जे जणी उपशांतमोहने निझानो उदय संजवे ठे; तेषी पांचनो उदय पण लाजे. अहींआं पण नवंस शब्दें नवनी सत्ता जाणवी. तथा वारमे गुणठाणे ठेह्ला समयना आगला समय लगें (चउरुदयठउजसंता के०) चारनो उदय अने ठनी सत्ता, ए जांगो होय अने ठेहले समयें तो चारनो उदय तथा चारनी सत्ता, ए जांगो होय. कैमके द्विचरमसमयें निझा अने प्रचलानो कूप करे तेषी चारनी सत्ता होय. एम अगीआर जांगा दर्शनावरणीय कर्मना होय अने कूपक क्षीणमोहने विषे जे निझानो उदय माने ठे, तेने मत्तें चारनो बंध, पांचनो उदय अने ठनी सत्ता ए जांगो नवमे अने दशमे गुणठाणे कूपकने होय अने बंधने अजावें पांचनो उदय, ठनी सत्ता, ए जांगो क्षीणमोहें द्विचरम

સમય લગેં હોય. એમ એ બે જાંગા વધે તેવારેં તેર જાંગા હોય. તે વલી જિહાં જેટલી નિહા હોય તિહાં તેટલી નિહાનું પૃથક્કુનામ લડ્ કહીયેં તેવારેં પચ્ચીશ જાંગા થાય.

હવે વેદનીય, આયુ અને ગોત્ર, એ ત્રણ કર્મને વિષે સંવેધ દેશાહે છે. (વેયણિ યાઞગોએ કે૦) વેદનીય, આયુ અને ગોત્ર એ ત્રણ કર્મને વિષે યથાગમ એટલે જેમ શાસ્ત્ર નાણાદિકેં કહ્યું છે, તેમ બંધાદિક સ્થાનક સંવેધ (વિજય કે૦) વહેં ચીયેં તિહાં વેદનીયકમેં શાતા અથવા અશાતા એ બે માંહેલી એકનોજ બંધ થાય જે નણી એ બે પ્રકૃતિ બંધેં તથા ડદયેં વિરોધિની છે તે માટેં એક બંધાતાં બી જીનો બંધ ન હોય માટેં બંધેં એક સ્થાનક હોય. તેમ ડદય સ્થાનક પણ શાતા અથવા અશાતા, એ બે માંહેથી એકનુંજ હોય અને સત્તાસ્થાનક બેનું તથા એકનું એવં બેદુ હોય. હવે એના જાંગા કહીયેં હૈયેં. અશાતાનો બંધ, અશાતાનો ડદય અને શાતા, અશાતા બેદુની સત્તા, એ એક જાંગો, તથા અશાતાનો બંધ, શાતાનો ડદય અને શાતા અશાતા એ બેની સત્તા, એ બીજો જાંગો. એ બે જાંગા મિથ્યાત્વ ગુણગણ થી માંમીને પ્રમત્તગુણગણા લગેં હોય તેવાર પઢી અશાતાનો બંધ હેદાય માટેં એ ક શાતાનો બંધ, અશાતાનો ડદય અને શાતા, અશાતા એ બેની સત્તા એ પ્રથમ જાંગો તથા બીજો શાતાનો બંધ, શાતાનો ડદય અને શાતા, અશાતા એ બેની સત્તા એ બે જાંગા, મિથ્યાત્વથી માંમીને સયોગી કેવલી લગેં હોય, તેવાર પઢી બંધને અ જાવેં શાતાનો ડદય અને બેદુની સત્તા તથા અશાતાનો ડદય અને બેદુની સત્તા, એ બે જાંગા, અયોગીને દ્વિચરમ સમય લગેં હોય તેવાર પઢી બહોંતેર પ્રકૃતિમધ્યેં જેણે અશાતાનો ક્ય કલ્યો તેને શાતાનો ડદય અને શાતાની સત્તા એ જાંગો અ યોગી ગુણગણાને હેહલે સમયેં હોય અને જેણે શાતાનો ક્ય કલ્યો, તેને આશાતાનો ડદય અને આશાતાની સત્તા, એ જાંગો અયોગીને હેહલે સમયેં હોય. એ બે જાંગા એકેક સમયના જાણવા. એ સર્વે મલીને વેદનીય કર્મના આઠ જાંગા કહ્યા.

હવે આયુ:કર્મના જાંગા કહે છે. આયુને વિષે સામાન્યેં એક બંધસ્થાનક હોય. કેમ કે ચારે ગતિના આયુર્બંધેં તથા ડદયેં વિરોધી છે તેમાટેં એક વેલાયેં બે આયુનો બંધ તથા ડદય ન હોય અને સત્તાસ્થાનક એક તથા બે હોય તે કેવી રીતેં ? તો કે જિહાં લગેં પરજવનું આયુ બાધ્યું ન હોય તિહાં લગેં એકજ આયુ વર્તેં છે તેની જ સત્તા જાણવી અને પરજવાયુ બંધકારેં તથા બાંધ્યા પઢી મરણ સમય પર્યંત બે આયુની સત્તા હોય, તેવારેં એક તો જે ગતિમાં વર્તેં છે તેનો ડદય છે તેની સત્તા હોય અને બીજો પરજવાયુ બાંધે તેની સત્તા હોય એ બે સત્તાસ્થાનક જાણવાં.

प्रथम जागें ठनो बंध, चारनो उदय अने ठनी सत्ता, ए एकज जांगो पामीयें, जे जणी ते ने अतिविशुद्ध पणो करी कोइएण निझानो उदय न होय. यहुक्तं सत्कर्मग्रंथे “ निदाङ्गस्त उदउ, खीणखवगे परिवशए ” एवचनथी पांचनो उदय न होय तथा कोइएक आचार्य, बारमा गुणठाणा लगें निझानो उदय मानीने कृपकने पण निझानो उदय कहे ठे. पण ते कम्मपयडीनी साथें विरुद्ध ठे तेथी अंहीं विवक्ष्योनथी.

एमज चारने बंधें पण बे जांगा जाणवा, एटले पांच निझा विना चारनो बंध, चारनो उदय अने नवनी सत्ता तथा जेवारें निझा अथवा प्रचला, ए बे माहेली एकनो उदय होय तेवारें चारनो बंध, पांचनो उदय अने नवनी सत्ता, ए बे जांगा आठमाना बीजा जागथी मांमीने अगीआरमा गुणठाणां लगें उपशमश्रेणीयें होय अने कृपकने तो निझाना अजाव जणी पूर्वली परें एक जांगोज जाणवो.

तथा (चउबंधुदएठलंसाय के०) चारने बंधें नवमा गुणठाणाना बीजा जागथी थीणद्वित्रिक नवमाना प्रथम जागें द्वेषवे तेवारें ठनी सत्ता होय, अंहींआं अंश शब्दें सत्ता कहीयें. “ अंसइति संतंकम्मं जल्लइ ” एम चूर्णीवचनथी जाणवुं. तेवारें चारनो बंध, चारनो उदय अने ठनी सत्ता होय, ए जांगो दशमा गुणठाणाना ठेह्ला समय लगें कृपकने होय. एम चारने बंधें त्रण जांगा थया ॥ ए ॥

उवरय बंधे चउपण, नवंस चउरुदय ठ चउसंता ॥

वेयणियाउ अ गोए, विज्जु मोहं परं बुद्धं ॥ २० ॥

अर्थ-हवे (उवरयबंधे के०) बंध विरमे थके अगीआरमे गुणठाणो (चउपणनवंस के०) चारनो उदय अने नवनी सत्ता तथा पांचनो उदय अने नवनी सत्ता, ए बे जांगा पामीयें जे जणी उपशांतमोहने निझानो उदय संजवे ठे; तेथी पांचनो उदय पण लाजे. अंहींआं पण नवंस शब्दें नवनी सत्ता जाणवी. तथा बारमे गुणठाणो ठेह्ला समयना आगला समय लगें (चउरुदयठचउसंता के०) चारनो उदय अने ठनी सत्ता, ए जांगो होय अने ठेहले समयें तो चारनो उदय तथा चारनी सत्ता, ए जांगो होय. कैमके द्विचरमसमयें निझा अने प्रचलानो कय करे तेथी चारनी सत्ता होय. एम अगीआर जांगा दर्शनावरणीय कर्मना होय अने कृपक कीणमोहने विषे जे निझानो उदय माने ठे, तेने मर्ते चारनो बंध, पांचनो उदय अने ठनी सत्ता ए जांगो नवमे अने दशमे गुणठाणो कृपकने होय अने बंधने अजावें पांचनो उदय, ठनी सत्ता, ए जांगो कीणमोहें द्विचरम

સમય લગેં હોય. એમ એ બે જાંગા વધે તેવારેં તેર જાંગા હોય. તે વલી જિહાં જેટલી નિહા હોય તિહાં તેટલી નિહાનું ઇથકૂનામ લઈ કહીયેં તેવારેં પચ્ચીશ જાંગા થાય.

હવે વેદનીય, આયુ અને ગોત્ર, એ ત્રણ કર્મને વિષે સંવેધ દેશાહે છે. (વેયણિ યાઠઅગોએ કે૦) વેદનીય, આયુ અને ગોત્ર એ ત્રણ કર્મને વિષે યથાગમ એટલે જેમ શાસ્ત્ર જાણાદિકેં કહ્યું છે, તેમ બંધાદિક સ્થાનક સંવેધ (વિજ્ઞ કે૦) વહેં ચીયેં તિહાં વેદનીયકર્મેં શાતા અથવા અશાતા એ બે માંહેલી એકનોજ બંધ થાય જે નણી એ બે પ્રકૃતિ બંધેં તથા ડદયેં વિરોધિની છે તે માટેં એક બંધાતાં બી જીનો બંધ ન હોય માટેં બંધેં એક સ્થાનક હોય. તેમ ડદય સ્થાનક પણ શાતા અથવા અશાતા, એ બે માંહેથી એકનુંજ હોય અને સત્તાસ્થાનક બેનું તથા એકનું એવં બેદુ હોય. હવે એના જાંગા કહીયેં ઠેયેં. અશાતાનો બંધ, અશાતાનો ડદય અને શાતા, અશાતા બેદુની સત્તા, એ એક જાંગો, તથા અશાતાનો બંધ, શાતાનો ડદય અને શાતા અશાતા એ બેની સત્તા, એ બીજો જાંગો. એ બે જાંગા મિષ્યાત્વ ગુણઠાણ થી માંમીને પ્રમત્તગુણઠાણ લગેં હોય તેવાર પઠી અશાતાનો બંધ ઠેદાય માટેં એક શાતાનો બંધ, અશાતાનો ડદય અને શાતા, અશાતા એ બેની સત્તા એ પ્રથમ જાંગો તથા બીજો શાતાનો બંધ, શાતાનો ડદય અને શાતા, અશાતા એ બેની સત્તા એ બે જાંગા, મિષ્યાત્વથી માંમીને સયોગી કેવલી લગેં હોય, તેવાર પઠી બંધને અ જાવેં શાતાનો ડદય અને બેદુની સત્તા તથા અશાતાનો ડદય અને બેદુની સત્તા, એ બે જાંગા, અયોગીને દ્વિચરમ સમય લગેં હોય તેવાર પઠી બહોંતેર પ્રકૃતિમધ્યેં જેણે અશાતાનો ક્ય કયો તેને શાતાનો ડદય અને શાતાની સત્તા એ જાંગો અયોગી ગુણઠાણને ઠેદહે સમયેં હોય અને જેણે શાતાનો ક્ય કયો, તેને આશાતાનો ડદય અને આશાતાની સત્તા, એ જાંગો અયોગીને ઠેદહે સમયેં હોય. એ બે જાંગા એકેક સમયના જાણવા. એ સર્વ મલીને વેદનીય કર્મના આઠ જાંગા કહ્યા.

હવે આયુ:કર્મના જાંગા કહે છે. આયુને વિષે સામાન્યેં એક બંધસ્થાનક હોય. કેમ કે ચારે ગતિના આયુર્બંધેં તથા ડદયેં વિરોધી છે તેમાટેં એક વેલાયેં બે આયુનો બંધ તથા ડદય ન હોય અને સત્તાસ્થાનક એક તથા બે હોય તે કેવી રીતેં ? તો કે જિહાં લગેં પરજવનું આયુ બાધ્યું ન હોય તિહાં લગેં એકજ આયુ વર્તેં છે તેની જ સત્તા જાણવી અને પરજવાયુ બંધકાલેં તથા બાંધ્યા પઠી મરણ સમય પર્યંત બે આયુની સત્તા હોય, તેવારેં એક તો જે ગતિમાં વર્તેં છે તેનો ડદય છે તેની સત્તા હોય અને બીજો પરજવાયુ બાંધે તેની સત્તા હોય એ બે સત્તાસ્થાનક જાણવાં.

હવે સંવેધ કહીયેં હૈયેં.તિહાં પ્રથમ આઠવાની ત્રણ અવસ્થા કહીયેં હૈયેં. પહેલી પરજવાયુબંધના સમયથી જે પ્રથમ તે પૂર્વાવસ્થા, બીજી પરજવાયુબંધકાલે બંધાવસ્થા,ત્રીજી પરજવાયુ બાંધ્યા પઠીની પરાવસ્થા,તિહાં નરકાયુનો ઉદય, નરકાયુની સત્તા, એ જાંગો નારકીને પરજવના આયુબંધકાલથી પહેલી અવસ્થાયેં બંધને અજાવેં પ્રથમના ચાર ગુણઠાણે હોય તથા જે વર્તમાને નારકી હે અને આગલે જવેં તિર્યંચ યાશે તેને પરજવાયુબંધકાલેં તિર્યંચાયુનો બંધ, નરકાયુનો ઉદય અને તિર્યંચાયુ તથા નરકાયુ, એ બેની સત્તા એ જાંગો મિથ્યાત્વ તથા સાસ્વાદન, એ બે ગુણઠાણે હોય, તેમજ જે નારકી, આગલે જવેં મનુષ્ય યાશે તેને આયુબંધકાલાવસ્થાયેં મનુષ્યાયુનો બંધ, નરકાયુનો ઉદય તથા મનુષ્યાયુ અને નરકાયુ એ બેની સત્તા, એ જાંગો પહેલે,બીજે અને ચોથે,એ ત્રણ ગુણઠાણે હોય. એમ એ નારકીને એ બે આયુ નોજ બંધ હે પણ દેવતા અને નારકીના આયુનો બંધ નથી યદ્યત્ “દેવનારગેસુ ન ઇવવચંતિ” એ વચનથી જાણવું. તથા પરજવાયુ બાંધ્યા પઠી ઉત્તરાવસ્થાયેં બંધશૂન્ય બે જાંગા હોય,તે કહે હે. એક નરકાયુનો ઉદય અને નરક તથા તિર્યંચાયુની સત્તા, બીજો નરકાયુનો ઉદય અને નરક તથા મનુષ્યાયુની સત્તા,એમ બે જાંગા ચારે ગુણઠાણે હોય. એ રીતેં નરકગતિ મધ્યેં આયુઃકર્મના પાંચ જાંગા લાજે, તેમજ દેવગતિ ને વિષે પણ એજ પાંચ જાંગા કહેવા પણ એટલું વિશેષ જે નરકાયુને ઠામેં દેવાયુ કહેવું. એવં નરક-તથા દેવ એ બે ગતિના દશ જાંગા થયા.

હવે તિર્યંચ તથા મનુષ્યગતિને વિષે આયુ આશ્રી પ્રત્યેકેં નવ નવ જાંગા ડપજે, તે લખીયેં હૈયેં. તિહાં પણ ત્રણ અવસ્થા પૂર્વલી પેરેં જાણવી,તેમધ્યેં તિર્યંચને વિષે પરજવાયુ બંધથી પૂર્વેં બંધને અજાવેં તિર્યંચાયુનો ઉદય અને તિર્યંચાયુની સત્તા, એ જાંગો પાંચ ગુણઠાણાં પર્યંત લાજે અને મનુષ્યને મનુષ્યાયુનો ઉદય અને મનુષ્યાયુની સત્તા, એ જાંગો ચૌદે ગુણઠાણે લાજે, અને પરજવાયુબંધકાલાવસ્થાયેં તિર્યંચ તથા મનુષ્યને પ્રત્યેકેં ચાર ચાર જાંગા ડપજે,તે કહીયેં હૈયેં. જે તિર્યંચ મરી ને તિર્યંચ યાશે તેને તિર્યંચાયુનો બંધ,તિર્યંચાયુનો ઉદય તથા બે તિર્યંચાયુની સત્તા હોય કેમકે એક તિર્યંચાયુ બાંધે હે અને બીજો જોગવે હે માટેં બેની સત્તા કહી, એ જાંગો પ્રથમના બે ગુણઠાણાં લગેં હોય,જે જણી આગલા ગુણઠાણે તિર્યંચાયુનો બંધજ નથી, તે જણી બે ગુણઠાણાં કહ્યા અને જે તિર્યંચ મરી મનુષ્ય યાશે, તેને મનુષ્યાયુનો બંધ તિર્યંચાયુનો ઉદય અને મનુષ્યાયુ તથા તિર્યંચાયુ એ બેની સત્તા જાણવી. એ જાંગો પણ પહેલે અને બીજે એ બે ગુણઠાણે પામીયેં તથા જે તિર્યંચ મરી

देव आशे, तेने देवायुनो बंध, तिर्यगायुनो उदय अने देवायु तथा तिर्यगायु ए बे नी सत्ता ए नांगो एक. मिश्रगुणताणा विना देशविरति गुणताणा जगें चार गुणता णे पामीयें. तथा जे तिर्यच मरीने नरकें जाशे तेने नरकायुनो बंध, तिर्यगायुनो उदय अने तिर्यगायु तथा नरकायु ए बे नी सत्ता, ए नांगो मिथ्यात्वीने होय. ए चार नांगा आर्युबंधकालावस्थायें तिर्यचने होय. हवे आर्युबंध करी रह्या पढी पा ठनी उत्तरावस्थायें बंधशून्य चार नांगा होय, ते देखाडे ठे. एक तिर्यगायुनो उदय अने बे तिर्यगायुनी सत्ता, बीजो तिर्यगायुनो उदय अने तिर्यगायु तथा मनुष्यायु ए बेनी सत्ता, त्रीजो तिर्यगायुनो उदय अने तिर्यगायु, देवायु ए बेनी सत्ता, चोथो तिर्यगायुनो उदय अने तिर्यगायु, नरकायु, ए बेनी सत्ता, ए चार नांगा होय, तेम ध्ये जेणे आर्युबंधकालावस्थायें जे गतिनुं आयु बांधुं होय, तेने उत्तरावस्थायें बंधशून्य नांगो जाणवो. एटजे नव नांगा तिर्यचनी गतिथी उपजे.

तेम मनुष्यने पण नव नांगा जाणवा, परंतु एटजुं विशेष जे परानवायुबंधाव स्थाकालें जे मनुष्य मनुष्यायु बांधे, तेने मनुष्यायुबंध, मनुष्यायुदय अने बे मनु ष्यायुनी सत्ता तेमां एक मनुष्यायु तो जोगवे ठे ते अने बीजो बांधे ते, एम बेदुनी सत्ता होय तथा जे मनुष्य तिर्यगायु बांधे तेने तिर्यगायुनो बंध मनुष्यायुनो उदय अने तिर्यचायु तथा मनुष्यायु, ए बेदुनी सत्ता ए नांगो होय. ए बे नांगा मिथ्यात्व त था सात्वादन ए बे गुणताणे लाजे जे नणी मनुष्य तथा तिर्यच सम्यक्त्वी यका देवायु बांधे पण बीजुं आयु न बांधे तेमाटें चोथे गुणताणे ए नांगा न होय. त था जे मनुष्य देवायु बांधे, तेने देवायुनो बंध मनुष्यायुनो उदय अने मनुष्य तथा देवायु ए बेनी सत्ता ए नांगो एक मिश्रगुणताणा विना अप्रमत्त गुणताणां लगे ठ गुणताणे पामीयें, तथा जे मनुष्य, नरकायु बांधे तेने नरकायुनो बंध मनुष्यायुनो उद य तथा मनुष्य अने नरकायु ए बेनी सत्ता, ए नांगो मिथ्यात्व गुणताणे लाजे. ए चार आर्युबंध कालावस्थाना नांगा जाणवा. हवे आर्युबंध काल पढी आगळे यथानु क्रमे उत्तरावस्थायें ए चार नांगा बंधशून्य कहेवा, ते कहे ठे. एक मनुष्यायुनो उदय, तथा बे मनुष्यायुनी सत्ता, बीजो मनुष्यायुनो उदय अने मनुष्य तिर्यगायुनी सत्ता, त्री जो मनुष्यायुनो उदय अने मनुष्यायु तथा नरकायुनी सत्ता, ए त्रण नांगा मिथ्यात्व थी अप्रमत्तगुणताणा पर्यंत लाजे. चोथो मनुष्यायुनो उदय अने देव तथा मनुष्या युनी सत्ता, ए नांगो अगीआरमा गुणताणा पर्यंत लाजे. केमके देवायु बांध्या पढी वली श्रेणी पण आरंजी होय पण बीजा त्रण आयु बांध्या पढी श्रेणी आरंजे

नहीं तेमाटें बीजा त्रण जांगा, अप्रमत्तगुणगणा लगे कह्या तथा मनुष्यने विपे परजवायु बंधयकी पूर्वे मनुष्यायुनो उदय अने मनुष्यायुनी सत्ता, ए जांगो प्रथम तिर्यचना जांगानी साथें कहेलो ठे. एवं नव जांगा मनुष्यगतिने विपे आयुना कह्या, शरवाले अष्टावीश जांगा आयुःकर्मने संवेधें थाय.

हवे गोत्रकर्मने विपे सामान्यें एकनो बंध तथा एकनो उदय होय, जे जणी उच्चैर्गोत्र तथा नीचैर्गोत्र, ए बेदु प्रकृति उदय तथा बंधें विरोधिनी ठे. तेजणी बेदुनो उदय तथा बंध साथें न होय एकेकीनो जूदो जूदो बंध तथा उदय होय, तेथी एकज प्रकृतिनुं बंधस्थानक तथा एकज प्रकृतिनुं उदयस्थानक होय अने सत्तास्थानक तो एक प्रकृतिनुं तथा बे प्रकृतिनुं एवं बेदु होय, ते कहे ठे. जेवारें तेउ अने वाउकायमांहे रहेतो थको जीव उच्चैर्गोत्र उबेलीने सत्ताथी टाले, तेवारें तेउ वाउ मध्ये तथा तिहांथी मरी बीजा अवतारमां आवीने जिहां लगे फरी उच्चैर्गोत्र न बांधे, तिहां लगे एक नीचैर्गोत्रनी सत्ता जाणवी तथा बीजुं अयोगीगुणगणाना चरमसमयें एक उच्चैर्गोत्रनुं सत्तास्थानक होय एम बे प्रकारनुं एकेक प्रकृतिनुं सत्तास्थानक पहेलुं जाणुं. अने बीजुं तो बे प्रकृतिनी सत्तारूप सत्तास्थानक जाणुं.

हवे गोत्रकर्मने विपे संवेध कहीयें ठैयें. एक नीचैर्गोत्रनो बंध, नीचैर्गोत्रनो उदय अने नीचैर्गोत्रनी सत्ता, ए जांगो तेउकाय अने वायुकाय मध्ये उच्चैर्गोत्र उबेल्या पढी होय. तथा नीचैर्गोत्रनो बंध नीचैर्गोत्रनो उदय अने उच्च तथा नीचगोत्रनी सत्ता, ए एक जंग तथा नीचैर्गोत्रनो बंध उच्चैर्गोत्रनो उदय अने उच्च तथा नीच ए बेदुनी सत्ता, ए बे जांगा मिथ्यात्व तथा सास्वादन ए बे गुणगणे होय, केमके आगळे गुणगणे नीचैर्गोत्रनो बंध नथी तेजणी तिहां न होय, तथा उच्चैर्गोत्रनो बंध नीचैर्गोत्रनो उदय अने बेदु गोत्रनी सत्ता, ए जांगो मिथ्यात्वथी मांमिने देशविरति गुणगणा लगे होय केमके आगळे गुणगणे नीचैर्गोत्रनो उदय नथी तेजणी न होय तथा उच्चनो बंध उच्चैर्गोत्रनो उदय अने बेदुनी सत्ता ए जांगो दशमा गुणगणा लगे होय. आगळे गुणगणे गोत्रबंधना अजावथी ए जांगो न होय तथा उच्चैर्गोत्रनो उदय अने उच्चैर्गोत्र तथा नीचैर्गोत्र ए बेदुनी सत्तानो जांगो अगीआरमा गुणगणाथी मांमिने चौदमा गुणगणाना द्विचरम समय लगे होय तथा उच्चैर्गोत्रनो उदय अने उच्चैर्गोत्रनी सत्ता, ए जांगो अयोगी गुणगणाना बेहला समयने विपे होय, एम सात जांगा गोत्र कर्मना संवेधें होय. ए रीतें वेदनीय, आ

यु अने गोत्रकर्मने विषे संवेध कहिने पढी (मोहंपरबुद्धं के०) मोहनीयकर्मना बंधादिक स्थानक आगले कहिछुं ॥ इति समुच्चयार्थः ॥ १० ॥

हवे ए त्रण कर्मना जांगा गाथार्ये करी कहे ठे.

गोअम्मि सत्त जंगा, अठ्ठय जंगा हवन्ति वेयणिए ॥

पण नव नव पण जंगा, आठ चउक्केवि कमसोउ ॥ ११ ॥

अर्थ—(गोअम्मिसत्तजंगा के०) गोत्रकर्मने विषे सात जांगा जाणवा. अने (वेयणिए के०) वेदनीयकर्मने विषे (अठ्ठयजंगाहवन्ति के०) आठ जांगा होय तथा (पण के०) पांच, (नव के०) नव, वली (नव के०) नव, (पण के०) पांच, ए चार प्रकारें मलीने अछावीश (जंगा के०) जांगा ते (आठचउक्केवि के०) नरकादिचारआयुखाने विषे (कमसोउ के०) अनुक्रमें होय ॥ ११ ॥

हवे मोहनीयकर्मना बंधादिक स्थानक कहे ठे.

बावीस इक्कीसा, सत्तरसं तेरसे व नव पंच ॥

चउ तिग डुगचं इक्कं, बंधछाणाणि मोहस्स ॥ १२ ॥

अर्थ—एक बावीशनुं बंधस्थानक, बीछुं एकवीशनुं बंधस्थानक, त्रीछुं सत्तरनुं बंधस्थानक, चोछुं तेरनुं बंधस्थानक, पांचमुं नवनुं बंधस्थानक, ठुं पांचनुं बंध स्थानक, सातमुं चारनुं बंधस्थानक, आठमुं त्रणनुं बंधस्थानक, नवमुं बे प्रकृतिनुं बंधस्थानक अने दशमुं (इक्कं के०) एक प्रकृतिनुं बंधस्थानक, ए (बंधछाणाणि मोहस्स के०) प्रकृतिबंधरूपदश बंधनां स्थानक मोहनीयकर्मनां जाणवां.

तिहां प्रथम बावीश प्रकृतिनुं बंधस्थानक केम होय? ते कहियें ठैयें. मोहनी यनी अछावीश प्रकृति ठे, तेमांहे सम्यक्त्व अने मिश्र, ए बे मोहनीय बंध योग्य नथी तेमाटें बाकी तवीश बंधयोग्य रही. तेमांथी पण त्रण वेद मध्यें एक सम यें एकज वेदनो बंध होय ए विरोधिनी प्रकृति जणी बीजा बे वेदनो बंध न होय तेमाटें बाकी चोवीश रही तेमांथी पण हास्य अने रतिनो जेवारें बंध होय, ते वारें एनी विरोधिनी शोक अने अरतिनो बंध न होय अने जेवारें शोक अने अरति बंधाय तेवारें हास्य अने रति, ए बे प्रकृति न बंधाय तेषी ए चार प्रकृतिमध्ये एक समयें बेज बंधाय बाकीनी बे बीजी न बंधाय तेमाटें ए बे क हाडतां शेष मोहनीयनी एक समयें उत्कृष्टी तो बावीश प्रकृति बंधाय पण अधि

ક ન બંધાય એ બાવીશ પ્રકૃતિના બંધનું સ્થાનક, મિથ્યાત્વ ગુણગણે હોય, તે અનવ્યની અપેક્ષાએ અનાદિઅનંત જાગે હોય તથા જવ્યની અપેક્ષાએ અનાદિ સાંત તથા સાદિ સાંત એ બે જાગે હોય. તથા એ બાવીશ પ્રકૃતિમાહેથી જેવારે મિથ્યાત્વ મોહનીય ન બંધાય તેવારે બીજું એકવીશ પ્રકૃતિનું બંધસ્થાનક સાસ્વાદન ગુણગણે જઘન્યતો એક સમય અને ઠલ્કણથી તો ઢ આવલિકા પ્રમાણ હોય. અહીં આં યદ્યપિ નપુંસકવેદનો પણ બંધ નથી તથાપિ તે સ્થાનકે સ્ત્રીવેદ અથવા પુરુષવેદનો બંધ છે તેથી વેદશૂન્ય ન હોય.

તથા તે બાવીશ પ્રકૃતિ માહેથી અનંતાનુબંધીઆ ક્રોધાધિક ચાર તથા મિથ્યાત્વ મોહનીય એ પાંચ પ્રકૃતિ જેવારે ન બંધાય, તેવારે મિશ્ર તથા અવિરતિ ગુણગણે સત્તર પ્રકૃતિનું બંધસ્થાનક જઘન્ય અંતર મુદૂર્ત્ત અને ઠલ્કણથી તેત્રીશ સાગરો પમ જાજેરા લગે હોય જે જળી અનુત્તર સુર ચવીને દેશવિરતિ અથવા સર્વવિરતિ પણું જ્યાં લગે ન પડિવજે, તિહાં લગે તેને સત્તર પ્રકૃતિનોજ બંધ હોય.

તે સત્તર માહેથી જેવારે અપ્રત્યાખ્યાનાવરણ ચાર ન બાંધે, તેવારે દેશવિરતિ ગુણગણે તેર પ્રકૃતિનું બંધસ્થાનક જાણવું. તેમાંહેથી વલી પ્રત્યાખ્યાનાવરણીય ચાર ન બાંધે તેવારે પ્રમત્ત, અપ્રમત્ત અને અપૂર્વકરણ ગુણગણાં લગે નવ પ્રકૃતિનું બંધ સ્થાનક જાણવું. અહીંઆં જોપણ સાતમે તથા આતમે ગુણગણે શોક અને અરતિનો બંધ નથી તોપણ તે સ્થાનકે હાસ્ય અને રતિનો બંધ છે. તે જળી સંજ્વલન ચાર, હાસ્ય, રતિ, જય, છુગુપ્તા અને પુરુષવેદ, એ નવ પ્રકૃતિનું બંધસ્થાનક હોય. તેરનું તથા નવનું, એ બે બંધસ્થાનક જઘન્યતો અંતરમુદૂર્ત્ત પર્યંત હોય અને ઠલ્કણાંતો દેશે કળી પૂર્વકોઢી લગે હોય તેમાંહેથી હાસ્ય, રતિ, જય અને છુગુપ્તા, એ ચાર પ્રકૃતિનો અપૂર્વકરણના બેહજે જાગે બંધ વિષેદ થયા પઠી અનિવૃત્તિ ગુણગણાના પાંચ જાગ મધ્યે પહેલે જાગે પાંચ પ્રકૃતિનું બંધસ્થાનક હોય. તેમાંહેથી પુરુષવેદનો બંધહેદ કરી બીજે જાગે ચારનું બંધસ્થાનક હોય તેમાંહેથી સંજ્વલનક્રોધનો બંધ હેદે તેવારે ત્રીજે જાગે ત્રણનું બંધસ્થાનક હોય. તેમાંથી સંજ્વલન માનનો બંધ હેદે તેવારે ચોથે જાગે બેનું બંધસ્થાનક રહે, તેમાંથી સંજ્વલનમાયાનો બંધ હેદે તેવારે પાંચમે જાગે એક સંજ્વલના લોજનું બંધસ્થાનક હોય. અહીંઆં એ ગુણગણે પાંચ બંધસ્થાનક થાય તેનો કાલ જઘન્ય એક સમય અને ઠલ્કણ તો અંતરમુદૂર્ત્ત પ્રમાણ જાણવો. એ મોહનીય કર્મનાં દશ બંધસ્થાનક કહ્યાં ॥ ઇતિ સમુચ્ચયાર્થઃ ॥ ૧૫ ॥

हवे मोहनीयकर्मनां नव, उदयस्थानक कहे ठे.

एगं च दोव चउरो, एतो एगाहिआ दसुकोसा ॥

उहेण मोहणिजे, उदए ठाणाणि नव हुंति ॥ १३ ॥

अर्थ- (उहेणमोहणिजे के०) उधें एटले सामान्यें मोहनीय कर्मने विषे (उद एठाणाणिनवहुंति के०) उदयनां स्थानक नव होय, ते कहे ठे. (एगंच के०) एक प्रकृतिनुं उदयस्थानक, (दोव के०) बे प्रकृतिनुं उदयस्थानक, (चउरो के०) चार प्रकृतिनुं उदयस्थानक, (एतोएगाहिआदसुकोसा के०) अर्हीआंथी आगल एकेक प्रकृति अधिक उत्कृष्टा दश लगें करीयें एटले पांचनुं उदयस्थानक, ठनुं उदयस्थानक, सातनुं उदयस्थानक, आठनुं उदयस्थानक, नवनुं उदयस्थानक, अने दशनुं उदयस्थानक, ए नव उदयस्थानक, पश्चानुपूर्वीयें देखाडीयें ठैयें.

तिहां संज्वलननी चोकडीमर्थें एकने उदयें प्रथम एकनुं उदयस्थानक, एक पुरुषवेद अने चार संज्वलन कपायमांहेलो कोइएक कषाय, ए बे प्रकृतिने उदयें बीजुं बेनुं उदयस्थानक, पुंवेद अने संज्वलनो एक कषाय तथा हास्य अने रति, ए चार प्रकृतिने उदयें त्रीजुं चारनुं उदयस्थानक. ए चारनी साथें जयमो हनीय लेतां पांच प्रकृतिने उदयें चोथुं, पांचनुं उदयस्थानक, ते मर्थें जुगुप्सानो उदय वधारीयें, तेवारें ठ प्रकृतिने उदयें पांचमुं ठनुं उदयस्थानक, तेमांहे वली चार प्रत्याख्यानीआ कषाय मांहेलो गमे ते एक कषाय हेपवीयें, तेवारें सात प्र कृतिने उदयें ठहुं सातनुं उदय स्थानक, तेमांहे वली अप्रत्याख्यानीआ क्रोधादि चार मांहेथी एकनो उदय हेपवीयें, तेवारें आठ प्रकृतिने उदयें सातमुं आठनुं उदयस्थानक. तेमांहे वली अनंतानुबंधीआ चार कषायमांहेलो एक कषाय हेपवी वीयें, तेवारें नव प्रकृतिने उदयें आठमुं नवनुं उदयस्थानक, तेमांहे वली मिथ्यात्व मोहनीयनो उदय वधारीयें, तेवारें दश प्रकृतिने उदयें नवमुं दशनुं उदयस्थानक जाणवुं. एटले सामान्य पणे उदय स्थानकनुं विवेचन कथुं, विशेषथी सूत्रकार पो तेंज आगल कहेशे, तेथी अर्हीआं विशेष लख्युं नथी ॥ इति समुच्चयार्थः ॥ १३ ॥

हवे मोहनीय कर्मना पंदर, सत्तानां स्थानक कहे ठे.

अरुय सत्तय ठ चउ, तिग जुग एगाहिआ जवे वीसा ॥

तेरस बारिकारस, इतो पंचाइ एगूणा ॥ १४ ॥

अर्थ- आठ, सात, ष, चार, त्रण, बे अने एक, ए सर्वने (एहिआजवेवीसा के०) वीसैं अधिक करवा, तेवारें अछावीश, सत्तावीश, ढवीश, चोवीश, त्रेवीश, बावीश, एकवीश, अने (तेरसबारिक्कारस के०) तेर, बार, अगीथार, (इचोपंचा इएगूणा के०) अर्हीयांथी आगले पांच मांमीने तेमांथी एकेक कणो करीयें एट ले पांच, चार, त्रण, बे अने एक, ए रीतें मोहनीयकर्मने विषे सर्व मली पंदर सत्तास्थानक होय. ते विवरीने लखीयें ठेयें.

सर्व मोहनीय प्रकृतिनी सत्तायें अछावीशतुं सत्तास्थानक, ते सम्यक्त्व पामी ने पढ्या होय, तेने होय, तेमांहेथी सम्यक्त्व मोहनीय उवेल्या पढी सत्तावीशतुं सत्तास्थानक, ते मांहेथी वली मिश्रमोहनीय उवेले ढवीशतुं सत्तास्थानक, तथा अनादि मिष्यालीने पण एज स्थानक होय. वली ते पूर्वोक्त अछावीशनी सत्तावालो जेवारें चार अनंतानुबंधीआ खपावे, तेवारें तेने चोवीश प्रकृतिनुं सत्तास्थानक होय, ते मांहेथी मिष्यात्व खपावे, तेवारें त्रेवीशतुं सत्तास्थानक, तेमांथी मिश्रमोहनीय खपावे, तेवारें बावीशतुं सत्तास्थानक, ते मांहेथी सम्यक्त्वमोहनीय खपावे, तेवारें एकवीशतुं सत्तास्थानक, ए एकवीशतुं स्थानक ह्याधिक सम्यक्कृदष्टिने होय. हवे ए आगलां स्थानक हूपकने होय, ते कहे ठे. तेमांहेथी अप्रत्याख्यानीआ चार अने प्रत्याख्यानीआ चार, एवं आठ प्रकृति खपावे थके अनिवृत्तिकरण गुण ठाणाने त्रीजे जागें तेर प्रकृतिनुं सत्तास्थानक होय, तेमांहेथी नपुंसकवेदने क्यें चोथे जागें बारतुं सत्तास्थानक, तेमांथी स्त्रीवेदने क्यें पांचमें जागें अगीथारतुं सत्तास्थानक, तेमांथी हास्यादिक ढ प्रकृतिने क्यें ढेठे जागें पांचतुं सत्तास्थानक होय. तेमांथी पुरुषवेदने क्यें सातमे जागें चारतुं सत्तास्थानक, तेमांथी संज्वलन क्रोधने क्यें आठमे जागें त्रणतुं सत्तास्थानक, तेमांथी संज्वलनना मानने क्यें नवमे जागें वेतुं सत्तास्थानक, तेमांथी संज्वलनी मायाने क्यें सूक्ष्म संपरायें एक संज्वलन लोजतुं सत्तास्थानक जाणतुं ॥ इति समुच्चयार्थः ॥ १४ ॥

संतस्स पयडिठाणा, णि ताणि मोहस्स हुंति पन्नरस ॥

बंधोदय संते पुण, जंग विगप्पे बहू जाण ॥ १५ ॥

अर्थ-(संतस्सपयडिठाणाणिताणि के०) ए सत्तानी प्रकृतिनां स्थानक ते (मोहस्स के०) मोहनीयकर्मनी प्रकृतिनां (हुंतिपन्नरस के०) पंदर होय. (पुण के०) वली (बंधोदयसंते के०) ए बंध, उदय अने सत्ता स्थानकने विषे प्रत्येकें

संवेधें करीने (जंगविगण्येबहूजाण के०) मोहनीयकर्मना जांगाना जेद घणा नि पजे, ते घणा जांगा हुं कहुं हुं. ते मने केतां थकां तुं सम्यक् प्रकारें जाण. एम शिष्य प्रत्यें धामंत्रण करीने गुरु कहे ठे के हे शिष्य ! तुं सांजल ॥ इति ॥ १५ ॥

अथ मोहनीयबंधस्थानेषु यथासंजवत्वेन जंगानाह ॥ तिहां हवे प्रथम मोह नीयकर्मना बंधस्थानकने विषे यथासंजवपणे जांगा उपजे, ते कहे ठे.

ठ बावीसे चउ इग, वीसे सत्तरस तेरसे दोदो ॥

नवबंधगे वि छणित, इक्कि अउ परं जंगा ॥ १६ ॥

अर्थ—(ठबावीसे के०) बावीश प्रकृतिने बंधें ठ जांगा उपजे, ते आवी रीतें के एक मिथ्यात्व, शोक कषाय, त्रण वेद मांहेलो एक वेद, हास्य अने रति अथवा शोक अने अरति ए बे युगल मांहेलुं एक युगल तथा जय अने छुगुप्ता, ए बावी शने बंधें ठ जांगा आय, ते देखाडे ठे. एक हास्य अने रति बांधतां बावीशनो बंध करे, ए प्रथम जांगो, बीजो तेमज हास्य अने रतिने स्थानकें शोक अने अरति बांधे, तेवारें बीजो जांगो. ए बे जांगा थया. ते बे जांगा पुरुषवेद बंध साथें गणवा. वली तेमज स्त्रिवेदबंध साथें पण बे जांगा तेज लेवाय तथा तेमज नपुंसकवेद बंध साथें पण एज बे जांगा लइयें. एम त्रण वेदने बे बे गुणा करतां ठ जांगा आय.

तथा (चउइगवीसे के०) एकवीश प्रकृतिने बंधें चार जांगा होय, ते कहे ठे. ते पूर्वोक्त बावीशना बंधमांहेथी एक मिथ्यात्वनो बंध हीन करीयें, तेवारें एकवीश नो बंध आय पण एटलुं विशेष जे अर्हीयां नपुंसकवेद टालीने बाकीना बे वेद मांहेलो एकेक वेदनो बंध कहेवो. ए एकवीशनो बंध, बीजे गुणठाणे होय. तिहां पुरुषवेदें हास्य रति साथें एक जांगो तथा शोक अरति साथें बीजो जांगो, वली ते हीज बे जांगा स्त्रिवेदें पण बांधें माटें सर्व मली चार जांगा आय. अर्ही मिथ्या त्वने अजावें नपुंसकवेदनो बंध नथी तेथी तेना बे जांगा न होय.

(सत्तरसत्तरसेदोदो के०) सत्तर अने तेर प्रकृतिना बंधे बे बे जांगा होय, ते कहे ठे. पूर्वोक्त एकवीशमांथी अनंताजुबंधीया चार कषायना बंधविहेदें सत्तरनो बंध त्रीजे अने चोथे गुणठाणे होय. तेमांथी पण अप्रत्याख्यानिआ चारनो बंधविहेदे, तेवारें देशविरति गुणठाणे तेरनो बंध होय. तिहां प्रत्येकें बे बे जांगा होय, केमके मिश्रगुणठाणाथी मांदिने आगले गुणठाणे स्त्रिवेदनो पण बंध नथी जेजणी अनं

तानुबंधिआ कषायना उदयने अजावें स्त्रीवेद न बंधाय तेमाटें स्त्रीवेदना बंधथी उपना जे बे जांगा ते पण टले बाकी मात्र पुरुषवेदें बांधवाना वे बे जांगा होय.

तथा (नवबंधगेविडुण्ड के०) नव प्रकृतिने बंधस्थानकें पण वे जांगा होय. तिहां संज्वलनना कषाय चार, हास्य अने रति, जय, जुगुप्सा अने पुरुषवेदें एक जांगो अथवा हास्य रतिने स्थानकें शोक अने अरति ए युगल लइयें, तेवारें बीजो जांगो ए वें जांगा प्रमत्त गुणगणो होय एथी आगल शोक अने अरति, ए युगल नो बंध नथी परंतु हास्य अने रतिनोज बंध ठे तेमाटें अप्रमत्त तथा अपूर्वकरण ए बे गुणगणो नव प्रकृतिने बंधें एकज जांगो होय परंतु बीजो जांगो न होय.

तथा (इक्किअर्धपरंजंगा के०) एथी उपर पंचादिक पांच बंधस्थानकने विषे पण अपूर्व करणनी पेरें एकेको जांगो होय. ए सर्व मली मोहनीय कर्मना दश बंध स्थानकें अइने एकवीश जांगा थाय ॥ इति समुच्चयार्थः ॥ १६ ॥

अथैषामेव बंधस्थानानां मध्ये कियंत्युदयस्थानानीत्याह ॥ हवे एज बंध स्था नकमां कयां कयां बंधस्थानकें केटलां केटलां उदयस्थानक होय, ते कहे ठे.

दस बावीसे नव इग, बीसे सत्ताइ उदय कम्मंसा ॥

बाइअ नव सत्तरसे, तेरं पंचाइ अठेव ॥ १७ ॥

अर्थ—(दसबावीसेसत्ताइउदयकम्मंसा के०) षाविंशतिबंधके सप्तादीनि दशपर्यंतानि चत्वारि उदयस्थानानि जवंति' बावीश प्रकृतिने बंधें सातथी मांझीने दश पर्यंत एटले सात, आठ, नव अने दश, ए चार उदय स्थानक होय. तिहां प्रथम सातजुं उदय स्थानक देखाडे ठे. एक मिथ्यात्व, बीजो हास्य, त्रीजो रति, अथ वा ए वेने स्थानकें शोक अने अरति पण होय. चोथो त्रणवेद मांहेलो एक वेद, पांचमो एक अप्रत्याख्यानीउ कषाय, षष्ठो एक प्रत्याख्यानीउ कषाय, सातमो एक संज्वलनकषाय, ए सात प्रकृतिनो उदय बावीशना बंधक मिथ्यादृष्टिने निश्च होय. तिहां जांगा चोवीश थाय, ते देखाडे ठे. क्रोध, मान, माया अने लोभ, ए चारे उदय विरोधी ठे, ते जणी क्रोधादिकने उदयें मानादिकनो उदय न होय परंतु क्रोधने उदयें तेना हेतजा सधला क्रोधनोज उदय होय. तिहां अनंतानुबंधीआना एक क्रोधने उदयें बीजा अप्रत्याख्यानादिक चारे जातिना क्रोधनो उदय सार्थेज होय अने अप्रत्याख्यानीआना क्रोधने उदयें बीजा प्रत्याख्यानादिक त्रणे जातिना क्रोधनो उदय सार्थेज होय तथा प्रत्याख्यानीया क्रोधने उदयें बे जातिना क्रोधनो उ

दय होय अने संज्वलन क्रोधने उदयें एकनोज उदय होय, तेमाटे अहीआं अ प्रत्याख्यानीआ क्रोधने उदयें त्रणे क्रोधनो उदय होय. तेम मानने उदयें पण त्रणे माननो उदय होय अने मायाने उदयें पण त्रणे मायानो उदय होय अने लो जने उदयें पण त्रणे लोचनो उदय जाणवो. ए क्रोध, मान, माया, अने लोच ना चार जांगा स्त्रीवेदना उदय साथें गणवा. वली स्त्रीवेदने स्थानकें पुरुषवेदनो उदय होय, तेवारें ए चार जांगा पुरुष वेदने विषे पण पामीयें अने ए चार जांगा नपुंसक वेदने उदयें एष पामीयें. एम सर्व मली बार जांगा हास्य अने तिते उदयें जाणवा. तेमज वली हास्य अने रतिने स्थानकें शोक अने अरतिने उदयें पण वार जांगा गणीयें. तेवारें चोवीश जांगा थाय.

अथवा एक मिथ्यात्व सातने उदयें लहीयें तथा हास्यादिक एक शुंगल साथें पुरुषवेदें एक जांगो तथा शोकादि शुंगल साथें एक जांगो, एम बे जांगा पुरुषवेदें थाय. तेमज स्त्रीवेद साथें पण बे जांगा थाय अने नपुंसकवेद साथें पण बे जांगा थाय. एवं ढ जांगा क्रोधें थया अने क्रोधने स्थानकें मान लहीयें, तेवारें पण ढ जांगा थाय. तेमज माया साथें ढ जांगा तथा लोच साथें ढ जांगा, एम ढ चोक चोवीश जांगा थाय. ए सातने उदयें मिथ्यात्व लहीयें, तेवारें जांगानी चोवीशी थइ.

तथा ए सातना उदय मध्ये नय, जुगुप्सा अथवा अनंतानुबंधीआ चार क षाय मांहेलो एक कषाय, ए त्रण प्रकृतिमांहेथी एकेक प्रकृतिनो उदय क्हेपीयें, तेवारें आठ प्रकृतिनो उदय थाय. अही त्रण चोवीशी जांगानी थाय. ते केम के ए सातना उदय मांहे नयनो उदय क्हेपी आठना उदय सहित गुणीयें तेवारें जांगानी एक चोवीशी थाय तथा ते सातना उदय मध्ये जुगुप्सानो उदय क्हेपी आठना उदय सहित गुणीयें, तेवारें जांगानी बीजी चोवीशी थाय अने ते सात ना उदयमांहे अनंतानुबंधीआनो उदय बधारीयें, तेवारें आठनो उदय थाय. तिहां पण पूर्वली पेरें जांगानी त्रीजी चोवीशी थाय.

तथा मिथ्यात्वे अनंतानुबंधीआनो उदय तो अवश्य होय, तो सातनो उदय तथा नय, जुगुप्सा अने अनंतानुबंधीआ सहित आठनो उदय शा कारणे कह्यो ? तेने उ त्तर. जे कोइएक जीव, सम्यक्दृष्टि ठतां अनंतानुबंधीआ चारने विसंयोज्या एटले ख पाव्या, ते खपाव्या ठतां पण कालांतरें कोइएक बीजजून मिथ्यात्वनी सत्तायें करी वली पण बंधाय तेने विसंयोज्या कहीयें अने जे खपाव्या कहा होय, ते तो फरी बंधायज नहीं ए विसंयोज्या अने खपाव्यानुं विशेष जाणवुं. हवे तेवी सामग्रीने अनावें कोइ

एक जीवें मिथ्यात्वादिकने खपाव्यानो उद्यम न कखो ते जीव, कालांतरें मिथ्या त्वें गयो तिहां मिथ्यात्व प्रत्ययिआ नणी मिथ्यात्वे करी वली अनंतानुबंधीआ चार कषाय बांधे, तेवारें बंधावलिका लगे ते अनंतानुबंधीआनो उदय न होय. अर्हीआं कोइ कहेरो के बंधकालनी आवलिका पढीज ते प्रकृतिनो उदय होय, ते केम घटे, जे नणी ए अनंतानुबंधीआनो अबाधाकाल जघन्य तो अंतर मुहूर्त्तनो अ ने उत्कृष्टो तो चार हजार वर्षनो कह्यो ठे, तो अबाधाकाल जोगव्या विना केम बंधा वलिका पढी एनो उदय होय ? तेनो उत्तर कहे ठे. जे बंधसमयथी पण अनंतानु बंधीआनी सत्ता जेखवाय. बंधसत्ता जेवारें होय, तेवारें अनंतानुबंधीआ पतजह थाय पतजह एटले ते बंधाती प्रकृति मध्ये बीजी सजातीय प्रकृतिनां दल तथा रसनो संक्रम, तेनुं गम जाणवुं. एटले जे प्रकृति, बंधन परिणामें परिणम्यो जीव, ते प्रकृतिमध्ये बीजी सजातीय प्रकृतिनां दलीयां क्लेपवीने बांधी प्रकृतिरूप पणे तेने परिणमाववुं, तेने संक्रम कहीयें. तेनुं स्थानक तेने पतजह कहीयें. ते माटें बंधाता अनंतानुबंधीआ मध्ये पण अणबंधाता एवा जे अप्रत्याख्यानावर णादिक बीजा कषाय, तेना दलीया संक्रमे, ते अनंतानुबंधीआपणे परिणमे एटले जेमांहे संक्रमे तेपणे परिणमैं तेनो उदय, संक्रमावलिका थया पढी उदयावलिका यें आवे तेमाटें अनंतानुबंधीनो बंधावलिका पढी उदय कहीयें. अर्हीआं कशुं विरुद्ध नथी. ए वातआश्री विशेष कम्मपयढीधकी जाणवुं तेमाटें मिथ्यात्व गु णठाणे पण बंधसंक्रमावलिका लगे तो अप्रत्याख्यानादिक त्रण कषायनोज उ दय होय, केमके एक वेदातें जेटलानो जे गुणठाणे उदय होय तेटला सर्व समा न जातीय माटें तिहां वेदाताज कहीयें. जेमाटें क्रोधादिक चार, परस्परें विरुद्ध ठे माटें ते मांहेलो एकनोज समकालें उदय होय परंतु तिहां एक अनंतानुबंधीक्रोध वेदातां सजातीयपणा माटें अप्रत्याख्यानादिक बीजा त्रणे क्रोध समकालें साथेंज वेदाय परंतु तेनी साथें ते समयें बीजा मानादिक न वेदाय तेमाटें पूर्वोक्त प्रकारें मिथ्यात्वे पण बंधसंक्रमावलिका पढी अनंतानुबंधीआनो उदय होय.

हवे ए सात प्रकृतिना उदय मध्ये जय अने छुगुप्ता, ए बे प्रकृतिनो उदय वधारीयें, तेवारें नवनो उदय थाय. अर्ही पण पूर्वली पेरें जांगानी एक चोवीशी थाय तथा ते सातमध्ये जय अने अनंतानुबंधीआनो उदय मेलवीयें, तेवारें पण नवनो उदय थाय. अर्हीआं जांगानी बीजी चोवीशी थाय तथा ते सातमध्ये छु गुप्ता अने अनंतानुबंधी, ए बे प्रकृति मेलवतां पण नवनो उदय थाय. तिहां

जांगानी त्रीजी चोवीशी थाय. एम नवने उदयें सर्व मली जांगानी त्रण चोवीशी थाय.

तथा एक मिथ्यात्व, बीजुं जय, त्रीजी जुगुप्ता, चोयुं हास्य, पांचमुं रति, अथवा एने स्थानकें शोक अने अरति पण लइयें. ठां त्रण वेदमांहेलो एक वेद, तथा अनंतानुबंधीआदिक चारे कषाय, एवं दशनुं उदयस्थानक जेवारें होय, तेवारें पण पूर्वली पेरें जांगानी एक चोवीशी थाय. एम बावीशना बंधें सातनुं, आठनुं, नवनुं, दशनुं, ए चार उदय स्थानकें सर्व संख्यायें आठ चोवीशी जांगानी थाय.

तथा (नवङ्गवीसेसत्ताइ के०) “एकविंशतिबंधे सप्ताद्दीनि नव पर्यंतानि त्रीणि उदयस्थानानि नवन्ति.” एटले एकवीश प्रकृतिने बंधें सात आदें देइने नव लगे त्रण उदय स्थानक होय. तिहां प्रथम एक युगल, त्रण वेद मांहेलो एक वेद, चार कषाय मांहेला क्रोधादिक एक कषायना चार जेद, एम सात प्रकृतिने उदयें पूर्वली पेरें जांगानी एक चोवीशी थाय. ए सातना उदयने जयना उदय सहित कर तां आठनो उदय थाय. तिहां पण जांगानी एक चोवीशी थाय तथा जुगुप्तानो उदय मेलवतां पण आठनो उदय थाय. तिहां पण जांगानी एक चोवीशी थाय. तथा जय अने जुगुप्ता, ए बे प्रकृतिनो उदय सामटो मेलवतां नवनो उदय थाय. तिहां पण पूर्वली पेरें जांगानी एक चोवीशी थाय. एम एकवीश प्रकृतिने बंधें सात स्वादन गुणगणाने विषे त्रण उदय स्थानकें अइ जांगानी चोवीशी चार थाय.

अहीं सास्वादनना बे जे दठे. एक उपशम श्रेणिगत, बीजो अश्रेणिगत, तिहां अश्रेणिगतने विषे तो ए त्रण उदयस्थानक होय अने अश्रेणिगतने विषे बे आचार्यना आदेश जाणवा, ते कहे ठे. एक जे अनंतानुबंधीआने उपशमावीने श्रेणी करे अने श्रेणीथी पढतो सास्वादन गुणगणुं स्पर्श, तेने मर्ते तो ए पूर्वे कहां ते हीज त्रण उदयस्थानक जाणवा. अने जे आचार्य अनंतानुबंधीआ चारनी वि संयोजनार्ये श्रेणीनो प्रारंज माने ठे, तेने मर्ते श्रेणीथी पढतां अनंतानुबंधीआनी सत्ताने अजावें अनंतानुबंधीआना उदय रहित सास्वादन पणुं न घटे जे जणी “अस्स सासणजावोन जवइ,, एम चूर्णिकारनुं वचन ठे माटे. अने जो सम्यक्त्वथी पढ्यो ते ज्यां सुधी मिथ्यात्व जूमनि विषे नथी पढोतो तेना वचला कालमां अनंतानुबंधीआना उदय विना पण सास्वादन गुणगणुं पामीयें, एम कहियें तो तिहां ठ प्रकृतिनो उदय मान्यो जोइयें, तेवारें एकवीशने बंधें ठथी मांझीने नव लगेना चार उदयस्थानक मान्यां जोइयें, तेवारें तो तिहां जांगानी चोवीशी पण आठमानवी,

જોઈયે તે અહીં સૂત્રકારે કોઈ કારણે માની નથી તે જણી અને મતેં શ્રેણીથી પઢતાં સાસ્વાદન ન હોય, એમજ કહેવું.

હવે (ઠાઠઅનવસત્તરસે કેં૦) “સત્તદશબંધસ્થાનકે ષઢાદીનિ નવ પર્યંતાનિ ચ ત્વારિ ઉદયસ્થાનાનિ જવંતિ” એટલે સત્તર પ્રકૃતિને બંધે ઢ આદેં વેડને નવ લગેં ચાર ઉદયનાં સ્થાનક હોય. અહીંઆં સત્તરનો બંધ ત્રીજે તથા ચોથે ગુણઠાણે હોય, તિ હાં જે મિશ્ર ગુણઠાણે સત્તરનો બંધ હોય, તેને વિષે સાત, આઠ અને નવ, એ ત્રણ ઉદય સ્થાનક હોય એટલે એક મિશ્રમોહનીય, બે યુગલ માંહેલું એક યુગલ, ત્રણ વેદ માંહેલો એક વેદ અને અનંતાનુબંધીઆ વિના શૈષ ત્રણ કષાયનો એકેકો જેદ, એ સાત પ્રકૃતિનો ઉદય, મિશ્રગુણઠાણે હોય. ઇહાં પૂર્વેલી પેરેં જાંગાની ચોવીશી એક થાય તથા એ સાતની સાથેં જય મેલવતાં આઠને ઉદયેં પણ જાંગાની ચોવીશી એક થાય તથા જયને સ્થાનકેં જુગુપ્સા મેલવીયેં, તેવારેં પણ આઠને ઉદયેં જાંગાની એક ચોવીશી થાય તથા જય અને જુગુપ્સા બે સામટી મેલવતાં નવને ઉદયેં પણ જાંગાની ચોવીશી એક થાય. એવં મિશ્રગુણઠાણે સત્તર બંધેં જાંગાની ચાર ચોવીશી થાય.

તથા ચોથે ગુણઠાણે સત્તરના બંધેં ઢ, સાત, આઠ અને નવ, એ ચાર ઉદયનાં સ્થાનક, ક્ષાયિક સમ્યક્કૃદ્ધિને હોય. તિહાં મિશ્રને જે સાતનો ઉદય કહ્યો, તેમધ્યેં થી મિશ્રમોહનીય વિના ચોથે ગુણઠાણે ઢનો ઉદય લેખવતાં જાંગાની ચોવીશી એક થાય, તે ઢ પ્રકૃતિના ઉદય મધ્યેં જય, જુગુપ્સા તથા સમ્યક્ત્વ મોહનીય એ એકેકનો ઉદય મેલવતાં ત્રણ પ્રકારેં સાતનો ઉદય થાય. તિહાં એકેકા જેદેં એકેકી જાંગાની ચોવીશી થાય, તેવારેં સાતને ઉદયેં ત્રણ ચોવીશી જાંગાની થાય.

તથા તે ઢના ઉદયમાંહે જય અને જુગુપ્સા અથવા જય અને વેદકસમ્યક્ત્વ મોહનીય અથવા જુગુપ્સા અને વેદક સમ્યક્ત્વમોહનીય એ રીતેં બે બે પ્રકૃતિ સામટી જેલીયેં, તેવારેં ત્રણ પ્રકારેં આઠનું ઉદય સ્થાનક થાય તિહાં પણ પ્રત્યેકેં જાંગાની એકેકી ચોવીશી ગણતાં ત્રણ ચોવીશી જાંગાની થાય. અહીં સમ્યક્ત્વમોહનીયના જે જાંગા, તે વેદકસમ્યક્કૃદ્ધિને જાણવા અને ક્ષાયિક તથા ઉપશમસમ્યક્કૃદ્ધિને સમ્યક્ત્વમોહનીયનો ઉદય નથી, તેજણી તેને ન જાણવા. તથા તે ઢના ઉદય મધ્યેં જય, જુગુપ્સા અને વેદકસમ્યક્ત્વમોહનીય, એ ત્રણે પ્રકૃતિનો ઉદય સામટો મેલવીયેં, તેવારેં નવ પ્રકૃતિનો ઉદય થાય. તિહાં પણ એક ચોવીશી જાંગાની થાય. એમ સર્વ મલી ચોથે ગુણઠાણે આઠ ચોવીશી જાંગાની થાય. તે મધ્યેં ચાર ક્ષાયિક તથા ઉપશમસમ્યક્કૃદ્ધિને લેવી તથા ચાર ક્ષાયોપશમિક સમ્યક્કૃદ્ધિને મિશ્રની પેરેં લેવી.

तथा ए आठ चोवीशी साथें मिश्रगुणठाणानी चार चोवीशी मेलवतां सत्तरने बंध स्थानकें बार चोवीशी नांगानी होय. यद्यपि त्रीजे अने चोथे गुणठाणे उदय स्थानक तो तेहीज ठे पण तिहां प्रकृति जूदी ठे माटें बेवार लीधा ठे.

तथा (तेरंपंचाश्रधेव के०) “त्रयोदश बंधस्थानके पंचादीनामष्टपर्यंतानि चत्वारि उदयस्थानानि स्युः” एटले तेर प्रकृतिने बंधें पांच आदें देइ आठ जगें चार उदयनां स्थानक होय एटले पांच, ठ, सात अने आठ, ए चार उदय स्थानक होय तिहां एक प्रत्याख्यानी क्रोध, बीजो संज्वलनक्रोध, त्रीजो पुरुषवेद, एक युगल, एवं पांचनो उदय होय. अहीं क्रोधने स्थानकें मान, माया अने लोन साथें परावर्त्त करतां चार नांगा पुरुषवेद साथें थाय अने जेवारें पुरुषवेदने स्थानकें स्त्रीवेद लइयें, तेवारें पण चार नांगा थाय अने नपुंसक वेद साथें पण चार नांगा थाय. एवं बार नांगा थ था. पढी हास्य अने रति, ए युगलने स्थानकें शोक अने अरति ए युगल लेइयें, तो तेनी साथें वली बीजा बार नांगा थाय. एम नांगानी एक चोवीशी पांचने उदयें थाय. तेमध्ये वली नय अथवा जुगुप्सा अथवा सम्यक्त्वमोहनीय ए त्रण प्रकृति मांहेली एकेक मेलवतां ठनो उदय त्रण जेदें थाय. तिहां एकेके जेदें एकेक चोवीशी करतां त्रण जेदें ठना उदयें त्रण चोवीशी नांगानी थाय, तथा ते पांचना उदयमांहे नय, जुगुप्सा अथवा नय, अने सम्यक्त्व मोहनीय अथवा जु गुप्सा अने सम्यक्त्वमोहनीय ए, वे वे प्रकृतिनो उदय सामटो मेलवतां सात प्र कृतिनां उदयस्थानक त्रण थाय. तिहां पण नांगानी चोवीशी त्रण थाय त आ ते पांचना उदयमांहे नय, जुगुप्सा अने सम्यक्त्वमोहनीय ए त्रण प्र कृतिनो उदय साथें मेलवीने आठ प्रकृतिनुं उदय स्थानक करतां तिहां नांगानी चोवीशी एक थाय. एम तेरने बंधें चार उदय स्थानकें देशविरति गुणठाणे सर्व मली नांगानी चोवीशी आठ थाय, तेमध्ये ह्यायिक तथा उपशम सम्यक्दृष्टिने चार चोवीशी अने बाकीनी चार चोवीशी वेदक सम्यक्दृष्टिने थाय ॥ १४ ॥

हवे नव प्रकृतिने बंधें नांगा कहे ठे.

चत्वारि आइ नव बं, ध एसु उक्कोस सत्त मुदयसा ॥

पंच विह बंधगे पुण, उदठ डुएहं मुणेअवो ॥ १५ ॥

अर्थ— (चत्वारिआइनवबंधएसुउक्कोससत्तमुदयसा के०) चत्वारित्यादि नवबंध केणु प्रमत्तादिणु चतुरादीनि सप्तपर्यंतानि चत्वारि उदयस्थानानि जवंति ” एटले

प्रमत्त, अप्रमत्त अने अपूर्वकरण, ए त्रण गुणगणो नव प्रकृतिना बंधस्थानकें चारनो उदय आदें देइने उत्कृष्टतो सातनुं उदयस्थानक होय. ए जाव. तिहां संज्वलना क्रोधादिक मांदेलो एक कषाय, त्रण वेद मांदेलो एक वेद, हास्यगुण अथवा शोकगुण, एवं चारनो उदय ह्याधिक तथा उपशम सम्यक्दृष्टिने ध्रुव होय ते माटें अर्हीआं जांगानी चोवीशी एक आय. ते चार मध्ये जय, जुगुप्सा तथा सम्यक्त्वमोहनीय, ए त्रण प्रकृति मांदेली एकेक जेलतां त्रण प्रकारें पांचनो उदय आय. तिहां जांगानी चोवीशी त्रण आय. ते चार मध्ये जय अने जुगुप्सा ए वे, अथवा जय अने सम्यक्त्वमोहनीय ए वे, अथवा जुगुप्सा अने सम्यक्त्वमोहनीय ए वे, एम वे वें प्रकृतिनो उदय मेलवीयें, तेवारें त्रण प्रकारें ठनो उदय आय. तिहां पण जांगानी चोवीशी त्रण आय तथा ते चार मांदे जय, जुगुप्सा अने सम्यक्त्वमोहनीय, ए त्रणे प्रकृतिनो उदय सामटो मेलवीयें, तेवारें सात प्रकृतिनुं उदयस्थानक आय, तिहां जांगानी चोवीशी एक आय. एवं नवने वेंचें चार उदय स्थानकें थइने आठ चोवीशी जांगानी थइ, तेमांदेली चार चोवीशी ह्याधिक अने औपशमिक सम्यक्दृष्टिने होय तथा चार चोवीशी वेदक सम्यक्दृष्टिने होय. ए ठे सातमे अने आठमे गुणगणो होय.

तथा (पंचविहवंधगेपुण के०) वली पांच प्रकृतिना बंधने विपे (उदर उग्रहंमुणोअवो के०) वे प्रकृतिनुं एकज उदयस्थानक जाणवुं. ते आवी रीतें के चार संज्वलनमांदेलो एक क्रोधअथवा मान अथवा माया अथवा लोभ होय; अने त्रण वेद मांदेलो एक वेद, ए रीतें वे प्रकृतिनुं उदयस्थानक होय. अर्हीआं जांगा वार आय जे जणी अर्हीआं हास्यादिकनो उदय नथी माटें जांगानी चोवीशी न आय. मात्र चार कषायने त्रण वेद साथें गणतां वार जांगा आय. ए वार जांगा नवमा गुणगणाना पांच जांग मांदेला पहिले जागें होय॥१॥ हवे आगले बंधस्थानकें उदय स्थानक कहे ठे.

इतो चउ बंधाइ, इक्किदया हवंति सवेवि ॥

बंधो चरमेवि तहा, उदया जावे विवा दुक्का ॥ १९ ॥

अर्थ— (इतो के०) अर्हीआं पांचना बंधस्थानकथकी आगल हवे (चउबं धाइ के०) चतुर्वंधादिक एटले चारनो बंध, त्रणनो बंध, वेनो बंध अने एकनो बंध, ए चार बंधस्थानकें (इक्किदयाहवंतिसवेवि के०) एकेक प्रकृतिनुंज उदय

स्थानक सर्व बंधस्थानकने विषे होय. ते केमके पुरुष वेदनो बंध टले पठी चार संज्वलननोज बंध होय पुरुष वेदना बंध सार्थे उदय पण टले तेमाटें तिहां चतुर्विध बंधें एकोदयें चार जांगा होय जे जणी चार संज्वलनाकषाय मांदेलो कोइएकने संज्वलनाक्रोधनोज उदय होय. कोइएकने संज्वलना माननोज उदय होय, कोइएकने संज्वलनी मायानोज उदय होय अने कोइएकने संज्वलना लोचननोज उदय होय. एम चार जांगा, उदयना अनिवृत्तिकरणने बीजे जागें होय. अर्हीआं कोइएक आचार्य, चतुर्विध बंधने संक्रम कालें त्रण वेद मांदेला एक वेदनो उदय माने ठे तेवारें तेने मर्ते चतुर्विधबंधने पण प्रथम कालें चार संज्वलनाने त्रण वेद सार्थे गुणतां बार जांगा द्विकोदयना अर्हीआं पण थाय तथा पंचविध बंधें पण द्विकोदयना बार जांगा थाय. एम द्विकोदयना चौबीस जांगा प्रथम कालें होय. ते पठी चतुर्विध बंधे एकोदयना चार जांगा होय.

तेवार पठी संज्वलना क्रोधने उन्हेदें अनिवृत्तिने त्रीजे जागें त्रिविध बंध होय. तिहां एकनो उदय होय, तेना जांगा त्रण उपजे, तेवार पठी चोथे जांगे बेने बंधें संज्वलन माया तथा लोच, ए बे मांदेला एकने उदयें बे जांगा होय तथा एक संज्वलन लोचने एक बंधस्थानकें एक संज्वलन लोचनो उदय होय तेनो एक जांगो नवमा गुणगणाना पांचमा जागें होय.

हवे बंध विना मात्र उदयनोज एक जांगो थाय, ते कहे ठे. (बंधोचरमेवितहा के०) मोहनीयना बंधने अजावें पण सूक्ष्म संपरायगुणगणे एक संज्वलनालोचनं उदयस्थानक होय. तिहां एक जांगो जाणवो. एम चारने बंधस्थानकें जांगा चार, त्रणने बंधस्थानकें जांगा त्रण, वेने बंधस्थानकें जांगा बे, एकने बंधस्थानकें जांगो एक, तथा बंध शून्य करतां जांगो एक, एवं अगीअार जांगा एकने उदयें थाया. अर्हीआं जोपण संज्वलना क्रोधादिकना उदयमांदे विशेष नथी तो पण बंधस्थानकें विशेषें करी विशेष जाणवुं.

पठी (उदयाजावेविवाहुक्का के०) उदयने अजावें पण उपशांतमोहें उपशांत कषायनी अपेक्षार्यें मोहनीयनी सत्ता होय. ते पण एक जांगो प्रसंगें कह्यो परंतु अर्हीआं बंध अने उदयना संवेध मांदे सत्तानो जांगो कहेवो. ते निष्कारण ठे तेथी न कह्यो अने क्षीणमोहें तो सत्ता पण न होय ॥ इति ॥ १९ ॥

अथ दशादिषूदयस्थानेषु यावंतोर्जंगाः स्युस्तानाह. हवे दशादिक पश्चाजुषूवीर्यें एक पर्यंत उदय स्थानकने विषे जेटला जांगा होय, ते कहे ठे.

इक्कग ठक्किक्कारस, दस सत्त चउक्क इक्कगंचेव ॥ एए चउ
वीस गया, बार डुगिक्कम्मि इक्कारा ॥ तथा मंतांतरे,
चउवीस डुगिक्कमिक्कारा ॥ १० ॥

अर्थ-अर्हीआं उदयने स्थानकें यथाक्रमें संख्या जोडवी. तिहां दशने उदयें
(इक्कग के०) एक चोवीशी, नवने उदयें (ठक्क के०) ठ चोवीशी, आठने उदयें
(इक्कारस के०) अगीआर चोवीशी, सातने उदयें (दस के०) दश चोवीशी, ठने
उदयें (सत्त के०) सात चोवीशी, पांचने उदयें (चउक्क के०) चार चोवीशी, चा
रने उदयें (इक्कगंचेव के०) निश्चें एक चोवीशी नांगा होय. (एएचउवीसगया
के०) ए सर्व मलीने चालीश चोवीशी नांगा थाय. ए नांगा उपजाववानी जाव
ना पूर्वे कही ठे, तेम जाएवी तथा (बारडुग के०) बेने उदयें बार नां
गा होय अने (इक्कम्मिइक्कारा के०) एकने उदयें अगीआर नांगा होय, ते केम?
जे चारने बंधें चार, त्रएने बंधें त्रए, बेने बंधें बे अने एकने बंधें एक, तथा
अबंधें एक, एवं अगीआर नांगा थाय. तथा अन्य आचार्यने मत्तें (चउवीसडुग
के०) बेने उदयें एक चोवीशी नांगा उपजे एटले बार नांगा पांचने बंधें अने बे
ने उदयें तथा बार नांगा चारने बंधें अने बेने उदयें, एम चोवीश नांगा उपजे
अने (इक्कमिक्कारा के०) एकने बंधें अगीआर नांगा उपजे, ए मतांतर कहुं. १०

एतेपामेव जंगानां विशिष्टसंख्यां पदसंख्यां च स्वमतेन आह ॥ हवे एज
नांगानी विशिष्टपणे संख्या अने तेना पदनी संख्या पोताने मत्तें कहे ठे.

नव तेमीइ सएहिं, उदय विगण्हेहि मोहिआ जीवा ॥ अउणुत्तरि
सीआला, पयविंद सएहिं विन्नेआ ॥ ११ ॥ अथवा मतांतरेण जंग
संख्या पदसंख्यामाह ॥ नव पंचाण ठसए, उदय विगण्हेहि मोहि
आ जीवा ॥ अनुणत्तरि एणुत्तरि, पयविंद सएहिं विन्नेआ ॥ १२ ॥

अर्थ-अर्हीआं दश, नव, आठ, सात, ठ, पांच अने चार, ए सात उदयस्थानकें
थइने चालीश चोवीशी नांगानी लाधी, ते चालीशने चोवीश गुणा करीयें, तेवारें
(ए६०) थाय. तेमध्ये द्विकोदयना बार अने एकोदयना अगीआर, एवं त्रेवीश नां
गा मेलवीयें, तेवारें (नवतेसीइसएहिं के०) नवज्ञेने त्र्याशी नांगा थाय. ए मोहन्य

કર્મના (ઉદયવિગપ્તેહિમોહિઆલીવા કે૦) ઉદયને વિષે નવ વિકલ્પે કરીને સ્વ મર્તે (૧૮૩) જાંગા થયા, તેને વિષે સર્વ સંસારી જીવ મોહ્યા મુંજાણા પડ્યા છે.

હવે પદસંખ્યાંક કહે છે. ૧ (૧૮૩) જાંગાને વિષે (અઞ્જુત્તરિસીઆલાપચવિં દસાદિંવિત્તેઆ કે૦) (૬૧૪૭) એટલા પદના વૃંદ એટલે સમૂહ જાણવા. એટલે એકેકી પ્રકૃતિનું નામ તે એકેકું પદ કહીયે. તે દશ પ્રકૃતિને ઉદયે એકેકા જાંગામાંહે દશ દશ પદ હોય, નવને ઉદયે એકેકા જાંગા માંહે નવ નવ પદ હોય. એમ થાવત્તુ એકને ઉદયે એકેકા જાંગા માંહે એકજ પદ હોય તેમાટે દશોદયના જાંગા દશ ગુણા કરીયે અને નવોદયના જાંગા નવ ગુણા કરીયે. એમ સર્વને ગુણા કાર કરી તેનું એક્ય કીધે થકે (૬૧૪૭) પદ, સ્વમર્તે કહ્યા એટલે જિહાં બે પ્રકૃતિને ઉદયે બાર જાંગા કહ્યા છે, તે સ્વમર્તે જાણવા.

અને મતાંતરે બેને ઉદયે ચોવીશ જાંગા કહ્યા છે. તેને મર્તે એકતાલીશ ચોવીશીના (૧૮૪) તથા એક પ્રકૃતિના ઉદયના અગીઆર જાંગા મેલવતાં (૧૧૫) થાય. એટલા મોહનીયકર્મના વિકલ્પે કરીને સર્વ સંસારી જીવ સંસારને વિષે મુંજાડ રહ્યા છે. હવે એના (૬૧૪૧) પદવૃંદ પ્રકૃતિસંખ્યા થાય, તે કરી દેખાડે છે.

દશને ઉદયે એક ચોવીશી જાંગાની છે, તેને દશ ગુણા કરતાં દશ ચોવીશી થાય, તથા નવને ઉદયે ષ ચોવીશીની ચોપન થાય, તથા આઠને ઉદયે અગીઆર ચોવીશીની અઠાશી થાય, તથા સાતને ઉદયે દશ ચોવીશીની સત્તર થાય, તથા બેને ઉદયે સાત ચોવીશીની ચૈતાલીશ થાય, તથા પાંચને ઉદયે ચાર ચોવીશીની વીશ થાય, તથા ચારને ઉદયે એક ચોવીશીની ચાર થાય, તથા બેને ઉદયે એક ચોવીશીની બે થાય, એમ (૩૧૦) ચોવીશી સરવાલે જાંગાની થાય તેને ચોવીશ ગુણા કરતાં (૬૧૬૦) થાય. તેમધ્યે એકોદયના અગીઆર જેલીયે, તેવારે (૬૧૪૧) પદવૃંદ સંખ્યા થાય. તેને વિષે સર્વ સંસારી જીવ મોહ્યા મુંજાણા છે.

એ સર્વ ઉદયને જાંગે જઘન્યથી તો એક સમય કાલ અને ઝટ્કણો તો અંતર મુદ્દત્ત પ્રમાણ કાલ હોય, જે જણી વેદ તથા હાસ્ય યુગલમાંહેલો એક અંતર મુદ્દત્ત પઠી ફરે, તે પંચસંગ્રહનાં મૂલ તથા ટીકામાંહે કહ્યો છે, માટે અંતરમુદ્દત્તે ડપરાંત જાંગો અવશ્ય ફરે અને એક સમયતો બંધસ્થાનક ફરવાની તથા સ્વરૂપે ઉદયાંતર કરવાની અપેક્ષાયે જાણવો એટલે બંધસ્થાનકના જેદથી અથવા ગુણવાળાના જેદથી અથવા સ્વરૂપથી અવશ્ય અન્ય ઉદયે અન્ય જાંગાંતરે જીવ જાય. ॥ ઇતિગાથાદ્યાર્થઃ ॥ ૩૧ ॥ ૩૨ ॥ એમ બંધસ્થાનકે ઉદય સ્થાનકનો સંવેધ કહ્યો.

सत्तर प्रकृतिनुं बंधस्थानक त्रीजे अने चोथें गुणगणे होय तिहां ठ, सात, आठ, अने नव, ए चार उदय स्थानक सम्यक्दृष्टिने होय तिहां ठनुं उदय स्थानक द्वायिक तथा औपशमिक सम्यक्दृष्टिने होय. तिहां द्वायिक सम्यक्दृष्टिने एकवीश प्रकृतिनुं सत्तास्थानक होय जे जणी अनंतानुबंधी चार तथा दर्शन मोहनीय त्रण, ए सात प्रकृतिने द्वायें द्वायिक सम्यक्त्व होय ठे तेमाटें. तथा औपशमिक सम्यक्दृष्टिने प्रथम ग्रंथि जेदी औपशमिक पामतां तथा उपशमश्रेणियें पण जेणे अनंतानुबंधीया उपशमाव्या होय तेने अष्टावीशनुं सत्तास्थानक होय अने जे अनंतानुबंधीया विसंयोजीने श्रेणि आरंभे तेने चोवीश प्रकृतिनुं सत्तास्थानक होय. एम बे सत्तानां स्थानक, उपशमसम्यक्दृष्टिने होय. एटले सत्तरने बंधें अने ठ ने उदयें सर्व मली १८-१४-११ ए त्रण सत्तास्थानक थयां.

मिश्रदृष्टिने सात, आठ अने नव ए त्रण उदयें अष्टावीश, सत्तावीश, अने चोवीश, ए त्रण सत्तास्थानक होय. तिहां जे अष्टावीशनी सत्तावालो मिश्रगुणगणुं पडिवजे तेने अष्टावीशनी सत्ता होय अने जेणे मिथ्यात्व थकां सम्यक्त्व उवेळ्युं अने मिश्रपणुं द्वाजी उवेजवा मांझुं नथी ते सम्यक्त्वज उवेजीने मिथ्यात्वथी निवर्त्तिने फरी परिणामवर्शें मिश्रें आवे. तेने सत्तावीशनुं सत्तास्थानक होय, तथा जे सम्यक्दृष्टि ठतां अनंतानुबंधीया विसंयोजीने तथाविध परिणामने वर्शें मिश्रें आवे, तेने चोवीशनी सत्ता होय. ए चोवीशनी सत्ता, चारे गतिने विषे पामीयें, जे माटें चारे गतिना सम्यक्दृष्टि अनंतानुबंधीयांनी विसंयोजना करे, ए विषे कम्मपयडिमध्यें एम कसुं ठे, के “चउगइया पळ्ळता, तिन्नि विसंजोयणा विसंजोन्ति ॥ करणेहिं तिहि सद्धिया, एंतरकरणं उवसमोवइति” चार गतिना पर्याप्ता जीव, एक सम्यक्दृष्टि, बीजा देशविरति, त्रीजा सर्वविरति, ए त्रणे अनंतानुबंधीयांनी विसंयोजना करे ते वली परिणामने वर्शें मिश्रें पण आवे, तेथी ए जांगो चारे गति मध्यें पामीयें.

तथा चोथें गुणगणे सत्तरने बंधें सातने उदयें अष्टावीश, चोवीश, त्रेवीश, बावीश अने एकवीश, ए पांच सत्तानां स्थानक होय. तिहां अष्टावीशनुं औपशमिक तथा वेदक सम्यक्दृष्टिने होय अने अनंतानुबंधीया विसंयोज्या पढी चोवीशनुं सत्तास्थानक पण ए बेडुने होय, तथा मिथ्यात्वने द्वायें त्रेवीशनुं सत्तास्थानक अने मिथ्यात्व तथा मिश्र, ए बेना द्वायें बावीश प्रकृतिनुं सत्तास्थानक, ए बे, वेदकसम्यक्दृष्टिनेज होय, ते केमके? अनंतानुबंधी चार तथा मिथ्यात्व अने मिश्र, ए ठ प्रकृति खपावीने सम्यक्त्व मोहनीय खपावतो तेने चरम आसैं वर्त्त

यासंजयेसु न संजवः ॥ कहं नसुः संखिव वासाउएसु तिरिस्केसु खायगसम्म
दिठि नउवववः असंखिव वासाउएसु उवववः तस्स देसविरइनडित्ति. ”

तथा देशविरति मनुष्यने पांचने उदयें एकवीश, चोवीश अने अछावीश, ए त्र
ए सत्तास्थानक होय तथा ठने अने सातने उदयें पांच सत्तास्थानक होय अने आठ
ने उदयें एकवीशनां सत्तास्थानक विना बाकीनां चार सत्तास्थानक होय, जे जणी आ
उतो उदय, सम्यक्त्वमोहनीय साथें होय तेमाटें तिहां एकवीश प्रकृतिनुं सत्तास्था
नक न होय बाकीनां चार होय ते वेदक सम्यक्त्वी मनुष्यने देशविरति गुणगणै होय.
एमज नवने बंधें प्रमत्त तथा अप्रमत्त गुणगणै चारने उदयें अछावीश, चोवी
श अने एकवीश, ए त्रण सत्तास्थानक होय तथा पांचने उदयें अने ठने उदयें
तो जे देशविरतियें कहां तेहिज पांच सत्तास्थानक होय अने सातने उदयें ए
क एकवीशना सत्तास्थानक विना बाकीनां चार सत्तास्थानक होय. अर्हीआं प
ए पूर्वोक्त युक्ति करवी ॥ इति समुच्चयार्थः ॥ ३३ ॥

पंचविह चउविहेसु, उ उक्क सेसेसु जाण पंचेव ॥

पत्तेअं पत्तेअं, चत्तारि अ बंधु वुत्तेए ॥ ३४ ॥

अर्थ—तथा (पंचविहचउविहेसु उक्क के०) पंचविध बंधकने विषे तथा चतुर्विध बं
धकने विषे प्रत्येकें उ उ सत्तास्थानक होय, तिहां पांचने बंधें अछावीश, चोवी
श, एकवीश, तेर, बार अने अगीआर, ए उ सत्तानां स्थानक होय तेमांहेला अ
छावीश अने चोवीश, ए बे सत्तास्थानक तो उपशमश्रेणीयें औपशमिक सम्यक्कृष्टि
ने होय. तिहां जेणे नवमा गुणगणाने प्रथमजार्गे चार अनंतानुबंधीआ विसंयोज्या
तेने चोवीशनुं सत्तास्थानक होय अने एकवीशनुं सत्तास्थानक तो द्वायिकसम्यक्कृष्टि
ने उपशमश्रेणीयें तथा कृपकश्रेणीयें पण ज्यां लर्गे अप्रत्याख्यानीआ तथा प्रत्या
ख्यानीआ ए आठ कषायनो कृय न थयो होय, तिहां लर्गे एकवीशनुं सत्तास्था
नक होय, अने आठ कषाय खपाव्या पढी तेहिज बंधें तेरनुं सत्तास्थानक होय.
तेमांहेथी पण नपुंसकवेद खपावे थके बारनुं सत्तास्थानक होय तेमांहेथी पण स्त्रीवे
द खपावे थके अगीआरनुं सत्तास्थानक होय. पुरुषवेद बांधतां हास्यादिक उ प्रकृ
तिनो कृय न थाय तेमाटें तिहां पंचादिक प्रकृतिनुं सत्तास्थानक न होय.

तथा चारने बंधें अछावीश, चोवीश अने एकवीश, ए त्रण सत्तास्थानक तो
उपशम श्रेणीयें पूर्वली पेरें जाणवां. बाकीनां त्रण सत्तास्थानक कृपकश्रेणीयें हो

य तेनं विशेष कहे ठे. तेमध्ये कोइएक जीवें नपुंसक वेदोदयें वर्त्तता कृपकश्रेणी मांझी ते स्त्री अने नपुंसक ए वे वेद, साथें सम कालें खपावे, ते वेलायेंज पुरुष वेदनो बंध विच्छेदे, तेवार पढी पुरुषवेद अने हास्यादिक ठ, ए साते प्रकृति साथें खपावे तथा जे स्त्रीवेदें श्रेणी मांझे, ते प्रथम नपुंसकवेद खपावी अंतरमुहूर्त्त पढी स्त्रीवेद खपावे, तेनी साथेंज पुरुषवेदनो बंध विच्छेदे अने पुरुषवेदबंध ठेया पढी पुरुष वेद तथा हास्यादिक ठनो समकालें कृत्य करे. ते ज्यां लगे कृत्य न आय, तिहां लगे ए वे ठामें चारने बंधें वेदोदय रहित एकोदय वर्त्तताने अगीआर प्रकृतिनुं सत्तास्थानक पामीयें अने ते पुरुषवेद तथा हास्यादिकपट्टक एम सात प्रकृतिनो समकालें कृत्य थये थके चार प्रकृतिनुं सत्तास्थानक होय एम पांच सत्तानां स्थानक, स्त्रीवेदें अने नपुंसकवेदें श्रेणी मांझे तेने होय अने जे पुरुषवेदें कृपकश्रेणी मांझे, तेने हास्यादिक ठना कृत्यनी साथें पुरुषवेदनो बंध टले ते जणी तेने चतुर्विधबंधकालें अगीआरनुं सत्तास्थानक न होय पुरुषवेद विना हास्यादिकपट्टक टालियें, तेवारें पांच प्रकृतिनुं सत्तास्थानक होय ते बे समयोन वे आवलिका लगे होय तेवार पढी पुरुषवेदनो कृत्य थये थके चारनुं सत्तास्थानक रहे, ते पण अंतर मुहूर्त्त पर्यंत रहे तेशी एने पण अगीआरनुं सत्तास्थानक टाली बाकी पांच सत्तास्थानक होय. एम च तुर्विध बंधकने विपे १७-१४-११-११-५-४ ए ठ सत्तानां स्थानक होय.

तथा (तेनेमुजाणपंचेवपत्तेअंपत्तेअं के०) शेष त्रिविध, द्विविध अने एकविध, ए त्रण बंधस्थानकने विपे प्रत्येकें प्रत्येकें पांच पांच सत्तानां स्थानक होय. तिहां त्रणने बंधें अष्टावीश, चोवीश, एकवीश, चार अने त्रण, ए पांच सत्तानां स्थानक होय. तिहां प्रथमनां त्रण सत्तास्थानक तो, उपशमश्रेणीयें होय. बाकी चार अने त्रण, ए वे सत्तानां स्थानक कृपकश्रेणीयें होय, ते कही देखाडे ठे. संज्वलना क्रोधनी अंतरकरण प्रथमस्थिति एक आवलिका मात्र शेष ठते तेनो बंध, उदय अने उदीरणा समकालें व्युत्तेद थाय, तेवार पढी मानादिक त्रणनो बंध हांय तेवारें संज्वलनाक्रोधनुं प्रथम स्थितिगत आवलिकामात्र अने वे समयोन वे आवलिबंध वस्ता सूकीने अन्य सर्व कृत्ये गथुं अने ते क्रोधनी सत्ता पण वे समय कणी वे आवलिका मात्र कालें कृत्य पामशे ते ज्यां लगे कृत्य न जाय त्यां लगे त्रिविध बंधें चार प्रकृतिनी सत्ता होय अने ते संज्वलनो क्रोध कृत्यें गये थके त्रण प्रकृतिनुं सत्तास्थानक होय, ते अंतरमुहूर्त्त लगे जाणवुं. हवे द्विविधबंध

१८-१४-११-३-५ ए पांच सत्तास्थानक होय. ए मांहेलां त्रण तो पूर्वली पेरें उपशमश्रेणीयें जाववां अने बे सत्तास्थानक, कृपकश्रेणीयें जाववां. ते पूर्वोक्त क्रोधनी पेरें मानने पण आवलिकामात्र प्रथम स्थितिगत करे ठेते संज्वलना मानना पण बंध, उदय अने उदीरणा साथेंज टले, तेवारें द्विविध बंध होय. तिहां बे समयोन बे आवलिका लगें संज्वल माननी सत्ता होय तेवारें त्रण प्रकृतिनुं सत्ता स्थानक जाणवुं अने पढी मानने कथें अंतरमुहूर्त पर्यंत बे प्रकृतिनुं सत्तास्थानक जाणवुं. तथा एकने बंधस्थानकें पण पांच सत्तास्थानक जाणवां. तेमध्ये त्रण तो पूर्वली पेरें उपशमश्रेणीयें जाववां अने बे कृपकश्रेणीयें जाववां, ते कहे ठे. जेवारें संज्वलनी मायानी प्रथमस्थिति आवलिकामात्र रहे, तेवारें संज्वलनी मायानो बंध, उदय अने उदीरणा साथें टले, तेवारें एकनुं बंधस्थानक होय अने बे समयोन बे आवलिकालगें मायानी सत्ता ठे. तेजणी बेनी सत्ता होय. तेवार पढी अंतरमुहूर्त पर्यंत एक जोचनी सत्ता होय. ए सर्व नवमे गुणठाणें वर्त्ततां जाणवी.

(चत्वारिअबंधुवुहेए के०) तथा बंधने व्युह्वेदें एटले बंधने अजावें सूक्ष्मसंपरा य गुणठाणे १८-१४-११-१ ए चार सत्तानां स्थानक होय, तेमध्ये त्रण तो पूर्वली पेरें उपशमश्रेणीयें कहेवां अने एक संज्वलनाजोचनी सत्तानुं स्थानक कृपकश्रेणीयें होय अने बंध तथा उदयने अजावें पण उपशांतमोहनामा अगी आरमे गुणठाणे १८-१४-११ ए त्रण सत्तानां स्थानक होय, एनी जावना पूर्व वत् जाणवी. एम उपशमश्रेणीयें अने कृपकश्रेणीयें सत्तानो संवेध कह्यो ॥ इति ॥ १४ ॥

दस नव पन्नर साई, बंधोदय संत पयडि ठाणाणि ॥

जणिआणि मोहणिजे, इत्तोनमं परं वुहं ॥ १५ ॥

अर्थ-(दसनवपन्नरसाई के०) दश, नव अने पंदर, (बंधोदयसंत के०) बंध, उदय अने सत्तानां स्थानक अनुक्रमें एटले दश बंधनां स्थानक, नव उदयनां स्थानक अने पंदर सत्तानां स्थानक, तेना प्रत्येकें जांगा अने ते बंधोदय सत्ताने संवेधें (पयडिठाणाणि के०) प्रकृतिनां स्थानक ते सर्व (मोहणिजे के०) मोहनीयकर्मने विषे (जणिआणि के०) कहां. (इत्तो के०) हवे अर्हीआथकी आगल (नामंपरंवुहं के०) अपर एटले नामकर्मना बंध, उदय अने सत्ता प्रकृतिनां स्थानक तेहना संवेधें जांगा कहेरो ॥ इति समुच्चयार्थः ॥ १५ ॥

અથ નામકર્મણિ આદૌ બંધસ્થાનાન્યાહ ॥ તિહાં પ્રથમ નામકર્મ
નાં બંધસ્થાન કહે છે.

તેવીસ પન્નવીસા, ઢવીસા અઢવીસ ગુણતીસા ॥
તીસેગતીસ મેગં, બંધઢાણાણિ નામસ્સ ॥ ૨૬ ॥

અર્થ-પહેલું ત્રેવીશનું બંધસ્થાનક, બીજું પન્નવીશનું બંધસ્થાનક, ત્રીજું ઢવીશનું
બંધસ્થાનક, ચોથું અઢવીશનું બંધસ્થાનક, પાંચમું ઓગણત્રીશનું બંધસ્થાનક,
(તીસેગતીસ કે ૦) ઠહું ત્રીશનું બંધસ્થાનક, સાતમું એકત્રીશનું બંધસ્થાનક અને
આઠમું (મેગં કે ૦) એક પ્રકૃતિનું બંધસ્થાનક, એ આઠ, (બંધઢાણાણિનામસ્સ
કે ૦) નામકર્મનાં બંધનાં સ્થાનક હોય. એ આઠ બંધસ્થાનક, તે તિર્યંચ અને
મનુષ્યાદિગતિ પ્રાયોગ્યપણે કરીને અનેક પ્રકારનાં છે. તેમાટે તેમજ દેખાડે છે.

તિહાં તિર્યંચગતિ પ્રાયોગ્ય બાંધતાને સામાન્યપણે ૧૩-૧૫-૧૬-૧૯-૨૦-૨૧ પાં
ચ બંધસ્થાનક હોય. તેમજ પ્રથમ એકેંદ્રિય તિર્યંચગતિ પ્રાયોગ્ય ૧૩-૧૫-૧૬-૨૦-૨૧
ત્રણ બંધસ્થાનક હોય, તે કહે છે. તિહાં ૧ તિર્યંચગતિ, ૨ તિર્યંચાનુપૂર્વી, ૩ એકેંદ્રિ
યજાતિ, ૪ ઔદારિક, ૫ તૈજસ અને ૬ કાર્મણ, એ ત્રણ શરીર, ૭ દુર્મસંસ્થાન,
૮ વર્ણ, ૯ ગંધ, ૧૦ રસ, ૧૧ સ્પર્શ, ૧૨ અગુરુજઘ્ન, ૧૩ ઉપઘાત, ૧૪ સ્થાવર,
૧૫ સૂક્ષ્મ અથવા બાદર, ૧૬ અપર્યાપ્ત, ૧૭ પ્રત્યેક અથવા સાધારણ, ૧૮ અ
સ્થિર, ૧૯ અચ્ચુજ, ૨૦ દૌર્નગ્ય, ૨૧ અનાદેય, ૨૨ અયશઃકીર્તિ, ૨૩ નિર્મા
ણ, એવં ત્રેવીશ પ્રકૃતિના સમુદાયનું પહેલું બંધસ્થાનક, એ અપર્યાપ્ત એકેંદ્રિયપ્રા
યોગ્ય બાંધતાં તિર્યંચ તથા મનુષ્ય મિષ્યાદિષ્ટિને જાણવું. અહીંઆં જાંગા ચાર ઉપજે, તે
કહે છે. એક સૂક્ષ્મપણું સાધારણ સહિત ત્રેવીશ બાંધે, બીજું સૂક્ષ્મપણું પ્રત્યેક સ
હિત ત્રેવીશ બાંધે, ત્રીજું બાદરપણું સાધારણ સહિત ત્રેવીશ બાંધે, ચોથું બાદર પ
ણું પ્રત્યેક સહિત ત્રેવીશ બાંધે, એવં ચાર જાંગા થાય.

તથા એ ત્રેવીશ પ્રકૃતિમાંહે પરાઘાત અને ઝહાસ, જેણે થકે પન્નવીશ પ્રકૃતિનું બીજું
બંધસ્થાનક પર્યાપ્ત એકેંદ્રિય પ્રાયોગ્ય, મિષ્યાદિષ્ટિ તિર્યંચ તથા મનુષ્ય અને દેવતા જે
એકેંદ્રિયમાંહે જવા વાલા હોય તે બાંધે, અહીંઆં અપર્યાપ્તાને સ્થાનકેં પર્યાપ્તનામ ક
હેવું અને સ્થિર અસ્થિરમાંહેથી એક તથા ચુનાચ્ચુજમાંહેથી એક તથા યશઃઅયશ
માંહેથી એક બાંધે. અહીંઆં જાંગા વીશ ઉપજે, તે કહે છે. બાદર, પર્યાપ્ત અને પ્રત્યેક ને
સ્થિર સાર્થે પન્નવીશ બાંધતાને એક જાંગો તેમજ અસ્થિર સાર્થે પન્નવીશ બાંધતાં બીજો જાં

गो थाय. ते वली गुनागुने चार थाय, ते यश अयशें आठ थाय. एमज वली वादर पर्याप्त साधारणपणुं बांधतां स्थिर अने अस्थिरें वे जांगा थाय अने गुना गुने चार जांगा थाय. तिहां साधारण साथें यशःकीर्त्ति न बांधे केमके तिहां अय शनोज बंध होय तेमाटें. तथा एमज वली सूक्ष्म पर्याप्त प्रत्येकना चार जांगा थाय त था वली सूक्ष्म पर्याप्त साधारण साथें चार जांगा थाय. एम सर्व संख्यायें पच्चीश ने बंधें वीश जांगा उपजे, ए वीश माहेला एकेंडिय प्रायोग्य देवता जेवारें बांधे, तेवारें तिहां वादर पर्याप्त अने प्रत्येकना आठ जांगा उपजे.

हवे ए पच्चीशमाहे आतपनाम अथवा उद्योतनाम, ए बे माहेलो एक नेली यें, तेवारें ठवीश प्रकृतिनुं बंधस्थानक थाय. अर्हीआं वादर अथवा सूक्ष्मने स्था नकें एक वादरज लेवो, तथा साधारणने ठामें प्रत्येकज लेवो. ए बंधस्थानक प र्याप्ता वादर प्रत्येक एकेंडिय प्रायोग्य मिथ्यादृष्टि तिर्यंच, मनुष्य अने देवता ए केंडियमाहे जनार होय, ते बांधे. अर्हीआं आतप उद्योत साथें स्थिर, अ स्थिर, गुन, अगुन, यश अने अयश, ए प्रकृतिने परावर्त्तें शोल जांगा जा णवा. अर्हीआं आतप, उद्योत, ते सूक्ष्म साधारण अने अपर्याप्त साथें न होय तेमाटें ते साथें जांगा न कहेवा. तथा यशःकीर्त्ति पण सूक्ष्म साधारण अने अपर्या प्त साथें न बंधि. अर्हीआं एक आतप, स्थिर, गुन अने यश. बीजो आतप, स्थि र, गुन, अने अयश. त्रीजो आतप, स्थिर, अगुन अने यश. चोथो आतप, स्थि र, अगुन अने अयश. पांचमो आतप, अस्थिर, गुन अने यश. ठन्ने आतप, अ स्थिर, गुन ने अयश. सातमो आतप, अस्थिर, अगुन अने यश. आठमो आ तप, अस्थिर, अगुन, ने अयश, ए आठ जांगें एकेंडिय पर्याप्त प्रायोग्य आ तप साथें ठवीश प्रकृति बांधे, तेमज आठ जांगे उद्योतसाथें पण ठवीश प्र कृति बांधे, एवं शोल जांगा थया. एम एकेंडिय प्रायोग्य बांधतां त्रणे बंध स्थानकें यइने चालीश जांगा थाय.

हवे बेंडिय प्रायोग्य बांधताने १५-१६-३० ए त्रण बंधस्थानक होय. तिहां १ तिर्यंचदिक, २ बेंडियजाति, ५ औदारिकदिक, ६ तैजस, ७ कार्मण, ८ हुं मसंस्थान, ९ लेवहुंसंघयण, १० वर्ण, ११ गंध, १२ रस, १३ स्पर्श, १४ अ गुरुलघु, १५ उपधात, १६ त्रस, १७ वादर, १८ अपर्याप्त, १९ प्रत्येक, २० अ स्थिर, २१ अगुन, २२ दौर्जाग्य, २३ अनादेय, २४ अयशःकीर्त्ति, २५ निर्मा ण, ए पच्चीश प्रकृतिना समुदायरूप बंधस्थान अपर्याप्त बेंडिय प्रायोग्य मिथ्यादृष्टि

મનુષ્ય તથા તિર્યંચ વાંધે. અહીંથી અપર્યાપ્ત નામની સાથે શુનાશુનાદિક પરાવર્ત માન પ્રકૃતિ માંહેલી અશુનજ વંધાય પણ શુન ન વંધાય, તેથી અહીંથી બીજો જાંગો કોઈ ઇપજે નહીં. માત્ર એકજ જાંગો થાય.

હવે એ પૂર્વોક્ત પચ્ચીશ પ્રકૃતિને ૧ પરાઘાત, ૨ ઝટ્ઘાસ, ૩ અપ્રશસ્તવિદ્યાયો ગતિ, ૪ પર્યાપ્ત, ૫ ડુઃસ્વર, એ પાંચ પ્રકૃતિ સહિત કરીયે અને અપર્યાપ્ત રહિત કરીયે, તેવારે ડંગણત્રીશ પ્રકૃતિના સમુદાયરૂપ વંધસ્થાનક થાય, તે પર્યાપ્ત વેંડિય પ્રાયોગ્ય મિષ્યાદ્દિ જીવ વાંધે. અહીંથી ચિર, અચિર, શુન અને અશુન, યશને અયશ, એ પ્રકૃતિ પર્યાપ્ત સહિત છે તેથી તેના પરાવર્તે એક શુન સાથે તથા એક અશુન સાથે એવં બે જંગ સ્થિરના અને બે અસ્થિરના, એવં ચાર થયા. તે ચાર અયશઃકીર્તિ સાથે તથા ચાર યશઃકીર્તિ સાથે વાંધે, તેવારે આઠ જાંગો થાય.

તે ડંગણત્રીશ પ્રકૃતિને ડ્યોત સહિત વાંધતાં ત્રીશનું વંધસ્થાનક એ પણ પર્યાપ્ત વેંડિય પ્રાયોગ્ય મિષ્યાત્વીને હોય. તિહાં પણ પૂર્વોક્ત રીતે જાંગો આઠ ઇપજે. એ સર્વ મલી વેંડિય પ્રાયોગ્ય ત્રણ વંધસ્થાનકે યજ્ઞને જાંગો સત્તર થયા.

તેમજ તેંડિય પ્રાયોગ્ય પણ એજ ત્રણ વંધસ્થાનકે યજ્ઞને સત્તર જાંગો કહેવા પણ તિહાં એટલું વિશેષ જે વેંડિયજાતિને સ્થાનકે તેંડિયજાતિ કહેવી. તેમજ ચૌરિંડિય પ્રાયોગ્ય પણ એજ ત્રણ વંધસ્થાનકે જાંગો સત્તર કહેવા અને તેંડિયજાતિને સ્થાનકે ચૌરિંડિય જાતિ કહેવી. એમ શરવાલે વિકલેંડિયને વિષે એકાવન જાંગો થાય.

હવે પંચેંડિયતિર્યંચ પ્રાયોગ્ય વાંધતાં પચ્ચીશ, ઓગણત્રીશ અને ત્રીશ, એ ત્રણ વંધસ્થાનક હોય. તિહાં પચ્ચીશ પ્રકૃતિનું વંધસ્થાનક અપર્યાપ્ત પંચેંડિય તિર્યંચ પ્રાયોગ્ય મિષ્યાત્વી તિર્યંચ અને મનુષ્ય વાંધે, તે પ્રકૃતિનાં નામ અપર્યાપ્ત વેંડિય પ્રાયોગ્યની પેરે કહેવાં. પણ એટલું વિશેષ જે વેંડિયજાતિને સ્થાનકે પંચેંડિયજાતિનામ કહેવું. અહીંથી જાંગો એકજ પૂર્વલી પેરે અશુનનો જાણવો.

તથા ૧ તિર્યંચદિક, ૨ પંચેંડિયજાતિ, ૫ ઔદારિકદિક, ૬ તૈજસ, ૭ કાર્મણ, ૮ ઠ સંઘયણ માંહેલું એક સંઘયણ, એ ઠ સંસ્થાન માંહેલું એક સંસ્થાન, ૧૩ વર્ણચતુષ્ક, ૧૪ અગુરુજઘુ, ૧૫ ડપઘાત, ૧૬ પરાઘાત, ૧૭ ઝટ્ઘાસ, ૧૮ સ્વગતિ બે માંહેલી એક સ્વગતિ, ૧૯ ત્રસ, ૨૦ બાદર, ૨૧ પર્યાપ્ત, ૨૨ પ્રત્યેક, ૨૩ સ્થિર, અસ્થિરમાંહેલી એક, ૨૪ શુન અને અશુન માંહેલી એક, ૨૫ સૌજાગ્ય, દૌર્જાગ્ય માંહેલી એક, ૨૬ સુસ્વર, ડુઃસ્વર માંહેલી એક, ૨૭ આદેય અને અનોદય માંહેલી એક, ૨૮ યશઃકીર્તિ, અયશઃકીર્તિ માંહેલી એક અને ૨૯

નિર્માણ. એ ઓગણત્રીશ પ્રકૃતિનું બંધસ્થાનક પર્યાપ્ત પંચેન્દ્રિય તિર્થંચ પ્રાયોગ્ય મિષ્યાલી અને સાસ્વાદની ચારે ગતિના જીવ બાંધે. અહીંયાં એટલું વિશેષ જે સાસ્વાદનીને સંઘયણ તથા સંસ્થાન પાંચ પાંચ માંહેલું એકેક કહેવું. કેમકે દુનસંસ્થાન તથા ઢેવછા સંઘયણનો બંધ, સાસ્વાદન ગુણતાણે નથી માર્ટે. એ બંધસ્થાનકે (૪૬૦૮) જાંગા ડપ જે, તે દેલાહે ઢે. ઢ સંઘયણ માંહેથી એક સંઘયણના બંધ સાથે ઓગણત્રીશ પ્રકૃતિ બાંધતાં એક જાંગો થાય, તેવા ઢ સંઘયણે ઢ જાંગા થાય. તેવલી એકેકા સંસ્થાનના બંધ સાથે ઢ ઢ જાંગા હેતાં ઢ સંસ્થાનના ઢત્રીશ જાંગા થાય. તે ઢત્રીશ જાંગા શુજલગતિ સાથે થયા. તેમજ અશુજલગતિના ઢત્રીશ મેલવતાં ૭૨ જંગ થાય. તેવલી સ્થિર અને અસ્થિર સાથે (૧૪૪) થાય. તે વલી શુજ અશુજ સાથે બમણા કરતાં (૪૮૮) થાય. તે વલી સુસ્વર તથા ડુસ્વર સાથે બમણા કરતાં (૫૭૬) થાય. તે સૌજાગ્ય તથા દૌર્જાગ્ય સાથે બમણા કરતાં (૧૧૫૨) થાય. તે આદેય અનાદેય સાથે બમણા કરતાં (૨૩૦૪) થાય. એ (૨૩૦૪) યશ સાથે તથા (૨૩૦૪) અયશ સાથે બાંધતાં થાય. બેદુ મલીને (૪૬૦૮) થાય. એ જાંગા સન્નિપંચેન્દ્રિય તિર્થંચગતિ પ્રાયોગ્ય ઓગણત્રીશ પ્રકૃતિને બંધે થાય. તિહાં વિશેષ આશ્રયીને સાસ્વાદન આશ્રયી બાંધતો વિચારિયે, તેવારે તે સાસ્વાદની દુનસંસ્થાન અને ઢેવડું સંઘયણ ન બાંધે, માર્ટે પાંચ સંઘયણને પાંચ સંસ્થાન સાથે ગુણતાં ૨૫ થાય. પઢી સાત વાર પૂર્વલી પેરે બમણા કરીયે, તેવારે (૩૨૦૦) જાંગા થાય. પણ એ જાંગા તેહીજ (૪૬૦૮) માંહેલા જાણવા, તેમારે જૂદા ગણવા નહીં.

તે ઓગણત્રીશ પ્રકૃતિને ડ્યોત નામકર્મે સહિત બાંધતાં ત્રીશ પ્રકૃતિનું બંધસ્થાનક થાય. અહીંયાં પણ ઓગણત્રીશ પ્રકૃતિને બંધે જે (૪૬૦૮) જાંગા ડપના તેટલાજ ડ્યોતને સાથે જેલીને ગણતાં થાય. એમ પંચેન્દ્રિય તિર્થંચ પ્રાયોગ્ય ત્રણ બંધસ્થાનકે અડને (૯૨૧૭) જાંગા થાય.

હવે મનુષ્યગતિ પ્રાયોગ્ય બાંધતાં પચ્ચીશ, ડંગણત્રીશ અને ત્રીશ, એ ત્રણ બંધસ્થાનક હોય. તિહાં જાંગા કહે ઢે. તિહાં પચ્ચીશનું બંધસ્થાનક, અપર્યાપ્ત મનુષ્ય પ્રાયોગ્ય બાંધે, તિહાં જાંગો એક, તિર્થંચના પચ્ચીશ, પ્રકૃતિના બંધની પેરે લેવો. પણ એટલું વિશેષ જે તિર્થંચદિકને ઠામે મનુષ્યદિક કહેવું. તથા બીજું ડંગણત્રીશ પ્રકૃતિનું બંધસ્થાનક મિષ્યાલી, સાસ્વાદની, મિશ્રદૃષ્ટિ તથા અવિરતિ સમ્યક્દૃષ્ટિ, એ ચાર બાંધે તિહાં મિષ્યાલી તથા સાસ્વાદની ચારે ગતિના જીવ બાંધે. અને મિશ્ર તથા અવિરતિ સમ્યક્દૃષ્ટિ તો દેવતા, નારકીજ બાંધે, એને વિષે પણ જેમ પંચેન્દ્રિય તિર્થંચ

प्रायोग्य ओगणत्रीश प्रकृतिना बंधस्थानकने विषे जांगा (४६०८) कहा, तेमज क हेवा. पण एतलुं विशेष जे ए मांहेजाज साखादनीने (३३००) जांगा कहेवा. तथा मिश्रदृष्टि अने सम्यक्दृष्टि देव, नारकी बांधे, तेनव नामकर्मनी ध्रुवबंधि प्रकृति १० मनुष्यगति, ११ मनुष्यानुपूर्वी, १२ पंचेंद्रियजाति. १४ औदारिकदिक, १५ समचतुरस्रसंस्थान, १६ वज्रक्षपननाराचसंघयण, १७ पराघात, १८ उन्नास १९ अचलखगति, २० त्रस, २१ बादर, २२ पर्याप्त, २३ प्रत्येक, २४ स्थिर, अस्थिर मांहेली एक, २५ अचल, अचल मांहेली एक, २६ सुजग, २७ सुस्वर, २८ आदेय, २९ यश अने अयशमांहेली एक, ए ओगणत्रीशने बंधें जांगा आठ उपजे, केमके अहीं प्रथम संघयण, प्रथम संस्थान विना बीजा पांच संघयण तथा पांच संस्थानतो बंध नथी तथा अचलखगति, दौर्भाग्य, दुःस्वर अने अनादेयनो बंध नथी, तेथी तेना विकल्पें जांगा न उपजे. बाकी अचल अचल सार्थे एकेक तेवली स्थिर तथा अस्थिर सार्थे बे बे अने यश अयश सार्थे चार चार, एवं आठ आठ जांगा एकेक गुणगणे थाय पण ते सर्व पूर्वजा (४६०८) मांहेजाज जाणवा.

ते ओगणत्रीश प्रकृतिमध्ये तीर्थकरनामकर्म जेलायें, तेवारें त्रीश प्रकृतिनुं बंधस्थानक थाय. ते मनुष्य प्रायोग्य देवता तथा नारकी जे सम्यक्दृष्टि होय, ते बांधे. तिहां पण जांगा आठ थाय, जेजणी तीर्थकरनामकर्मनो बंध, मिथ्यात्वादिक त्रण गुणगणे न होय, तेथी त्रीश प्रकृतिने बंधें अधिक जांगा न थाय. एम मनुष्यगति प्रायोग्य त्रण बंधस्थानकें यइने (४६१७) जांगा थाय.

हवे देवगतिप्रायोग्य बांधतां अछावीश, ओगणत्रीश, त्रीश अने एकत्रीश, ए चार बंधस्थानक होय. ते पंचेंद्रिय तीर्थच तथा मनुष्य बांधें. तिहां ३ देवदिक, ३ पंचेंद्रियजाति, ५ वैक्रियदिक, १४ ध्रुवबंधिनी नव प्रकृति, १५ समचतुरस्र संस्थान, १६ अचलखगति, २० त्रसचतुष्क, २१ पराघात, २२ उन्नास, २३ स्थिर अथवा अस्थिर, २४ अचल अथवा अचल, २५ सुजग, २६ सुस्वर, २७ आदेय, २८ यशःकीर्ति अथवा अयशःकीर्ति, ए अछावीश प्रकृतिना समुदायें बांधतां अछा वीशनुं बंधस्थानक कहियें. ए बंधस्थानक मिथ्यात्वथी मांमीने देशविरति गुण गणा लगेंना मनुष्य, तीर्थच बांधे अने ते पढी ठा गुणगणे एकला मनुष्य पण बांधे. अहींआं स्थिर अथवा अस्थिर, अचल अथवा अचल यश अने अयशने परावर्ते आठ जांगा थाय तथा अप्रमत्त अने अपूर्वकरण गुणगणावाला मनुष्यपण बांधे परंतु तिहां स्थिर, अचल अने यशज बांधे. अहींआं सर्व अचल बंधाय

माटें एकज नांगो उपजे, ते पण ए आठ मांदेलोज ठे माटें पृथक् गणवो नहीं.

ते अष्टावीशमांदे जिननाम जेलतां ओगणत्रीश प्रकृतिनुं बंधस्थानक देव प्रायोग्य, ते अविरति सम्यक्दृष्टि, देशविरति तथा प्रमत्त मनुष्यज बांधे. तिहां पण स्थिर, अस्थिर, शुज, अशुज, यश अने अयशने परावर्त्ते आठ नांगा थाय. वली ए ओगणत्रीशनुं बंधस्थानक एकली स्थिरादिक शुज प्रकृतिर्ये सहित अप्रमत्त अने अपूर्वकरणवालो मनुष्य पण बांधे. तिहां एकज नांगो थाय, ते तदंतरंजुत जाणवो.

तथा ते अष्टावीशमांदे आहारदिक जेलीर्ये अने जिननाम जेलीर्ये नहीं, तेवारें त्रीश प्रकृतिनुं बंधस्थानक देवगति प्रायोग्य अप्रमत्त तथा अपूर्वकरण गुणवाला वालो मनुष्यज बांधे. तेपण स्थिर, शुज अने यशज बांधे. पण अस्थिर, अशुज अने अयश न बांधे तेमाटें तिहां पण एकज नांगो थाय.

तथा ते त्रीशमांदे वली जिननाम जेलीर्ये, तेवारें एकत्रीश प्रकृतिनुं बंधस्थानक देव प्रायोग्य अप्रमत्त अने अपूर्वकरणवालो मनुष्यज बांधे. अहींआं पण शुज प्रकृतिनोज बंध ठे, तेमाटें एकज नांगो होय. एम सर्व मलीने देवगति प्रायोग्य चारे बंधस्थानकें यइने अठार नांगा थाय. हवे नरकगतिप्रायोग्य नांगा कहे ठे.

हवे नरकगति प्रायोग्य बांधताने एकज अष्टावीश प्रकृतिनुं बंधस्थानक होय. १ नरकदिक, २ पंचेंद्रियजाति, ५ वैक्रियदिक, ६ हुंमसंस्थान, ७ पराघात, ८ उड्डास, ९ अशुजविहायोगति, १० त्रस, ११ बादर, १२ पर्याप्त, १३ प्रत्येक, १४ अस्थिर, १५ अशुज, १६ बौर्जाग्य, १७ दुःस्वर, १८ अनादेय, १९ अयशःकीर्ति, २० नामध्रुवबंधिनी नव प्रकृति, ए अष्टावीश प्रकृतिनुं बंधस्थानक पंचेंद्रिय तिर्यंच तथा मनुष्य मिथ्यात्व गुणवाला बांधे. अहींआं सर्व परावर्त्तमान मांदेली अशुजप्रकृतिज बांधे माटें विकल्प नहीं तेथी नांगो पण एकज होय.

हवे देवगति प्रायोग्य बंध व्युत्पेद पामे थके पण अपूर्वकरणना सातमा जागथी मांमीने सूक्ष्मसंपराय गुणवाणाना अंत पर्यंत पण एकज यशःकीर्ति नामकर्मनी प्रकृतिने एकला मनुष्य बांधे. तिहां एकनुं बंधस्थानक लेवुं इतिसमुच्चयार्थः ॥ २६ ॥

अथैकस्मिन् बंधस्थाने कति जंगाः सर्वसंख्यायाः स्युरित्याह ॥

हवे कया बंधस्थानकें केटला नांगा, सर्व संख्यायें होय, ते कहे ठे.

चउ पणवीसा सोलस, नव बाण उई सयाय अडयाला ॥

एयालुत्तर बाया, लसया इक्कि बंध विही ॥ २७ ॥

अर्थः-अपर्यासा एकैद्वि प्रायोग्य त्रेवीश प्रकृतिने बंधें (चउ के०) चार जांगा होय, तथा पञ्चीशने बंधें एकैद्वि प्रायोग्य वीश, बैद्वि प्रायोग्य एक, तैद्वि प्रायोग्य एक, चौरिंद्वि प्रायोग्य एक, पंचैद्वि तिर्यंच प्रायोग्य एक, अने मनुष्य प्रायोग्य एक, एवं पञ्चीशने बंधें (पणवीसा के०) पञ्चीश जांगा होय तथा एकैद्वि प्रायोग्य षड्वीशने बंधें (सोलस के०) शोल जांगा होय, तथा देव प्रायोग्य अष्टावीशने बंधें आठ जांगा अने नरकप्रायोग्य अष्टावीशने बंधें एक जांगो, एवं अष्टावीशने बंधें (नव के०) नव जांगा होय. तथा बैद्विप्रायोग्य आठ, तैद्विप्रायोग्य आठ, चौरिंद्वि प्रायोग्य आठ, पंचैद्वि तिर्यंच प्रायोग्य तैतालीशशेंने आठ, पंचैद्वि मनुष्य प्रायोग्य तैतालीशशेंने आठ अने देव प्रायोग्य आठ, एवं सर्व मली ओगणत्रीश प्रकृतिना बंधस्थानकें (बाणवईसयायअडयाला के०) बाणुशें ने अडतालीश जांगा होय तथा बैद्वि प्रायोग्य आठ, तैद्वि प्रायोग्य आठ, चौरिंद्वि प्रायोग्य आठ, पंचैद्वि तिर्यंच प्रायोग्य तैतालीशशें ने आठ, मनुष्य प्रायोग्य आठ अने देवप्रायोग्य एक, एवं सर्व मलीने त्रीश प्रकृतिने बंधस्थानकें (एयालुत्तरबायालसया के०) तैतालीशशें ने एकतालीश जांगा थाय अने एकत्रीश प्रकृतिने बंधस्थानकें देवप्रायोग्य, (इक्किक्किबंधविही के०) एकविध बंधनो एकज जांगो होय. ए सर्व मली आठे बंधस्थानकें अइने नामकर्मना (१३९४५) तेर हजार, नवशें ने पिस्तालीश जांगा थाय. ए नामकर्मना बंधस्थानकना जांगा कहा ॥ इति ॥ ३७ ॥

॥ अथ उदयस्थानान्याह ॥ इवे नामकर्मना बार उदयस्थानक कहे ठे.

वीसिगवीसा चउवी, स गाउ एगाहि याय इगतीसा ॥

उदयछाणाणि नवे, नव अछय हुंति नामस्स ॥ ३८ ॥

अर्थः- (वीसिगवीसा के०) प्रथम वीश प्रकृतिनुं उदयस्थानक, बीछुं एकवीशनुं उदयस्थानक, तेवार पढी (चउवीसगासएगाहियायइगतीसा के०) चोवीश प्रकृतिना उदयस्थानकयकी मामीने एकेक प्रकृतिर्ये अधिक करता निरंतरपणे एकत्रीश प्रकृति लगें आठ, (उदयछाणाणिनवे के०) उदयना स्थानक होय, एटले चोवीशनुं, पञ्चीशनुं, षड्वीशनुं, सत्तावीशनुं, अष्टावीशनुं, उगणत्रीशनुं, त्रीशनुं अने ए कत्रीशनुं ए आठ थयां अने वे पूर्वला मली इश उदयस्थानक थयां तथा अगी आरमुं (नव के०) नव प्रकृतिनुं उदयस्थानक अने बारमुं (अछय के०) आ

૪ પ્રકૃતિનું ડદયસ્થાનક, ૬ બાર ડદયસ્થાનક, (હુંતિનામસ્સ કે૦) નામકર્મનાં હોય ॥ ઇત્યક્કરાર્થઃ ॥ ૧૮ ॥ હવે એનું વિવરણ લખિયેં હૈયેં.

અહીંઆં એકેંડિયાદિકની અપેક્ષાએં અનેક જાંગા ડપજે, તે દેસાહે બે. તિહાં એકેંડિયને એકવીશ, ચોવીશ, પચ્ચીશ, ઠવીશ અને સત્તાવીશ, ૬ પાંચ ડદયસ્થાનક હોય. તિહાં ૧ તૈજસ, ૨ કાર્મણ, ૩ અગુરુલધુ, ૪ સ્થિર, ૫ અસ્થિર, ૬ છુજ, ૭ અછુજ, ૮ વર્ણ, ૯ ગંધ, ૧૦ રસ, ૧૧ સ્પર્શ, ૧૨ નિર્માણ ; ૬ બાર પ્રકૃતિનો ડદય ધ્રુવ બે. તેમાટેં ૬ નામકર્મની ધ્રુવોદયિકા બાર પ્રકૃતિ તેરમા ગુણગાણા લગેં ડદય આશ્રીને સર્વે જીવને હોય, માટેં સર્વેત્ર લેવી અને તિર્યેચદિક, ૩ સ્થાવર, ૪ એકેંડિયજાતિ, ૫ બાદર અથવા સૂક્ષ્મ, પર્યાસ અથવા અપર્યાસ, ૭ દૌર્જન્ય, ૮ અનાદેય, ૯ યશઃકીર્તિ, અથવા અયશઃકીર્તિ, ૬ નવ પ્રકૃતિ, પૂર્વોક્ત બાર પ્રકૃતિમાંહે જેલીયેં, તેવારેં એકવીશ પ્રકૃતિનું ડદયસ્થાનક, એકેંડિય જીવને પૂર્વલા નવનું શરીર મૂક્યા પઠી જિહાં લગેં આગલેં જડ અવતચો નથી તેને વચાલેં જાણવો. એટલે નવને અપાંતરાલેં વર્તતા એકેંડિયને હોય. અહીં જાંગા પાંચ ડપજે, તે કહે બે. એક સૂક્ષ્મ પર્યાસ સાથેં એકવીશને ડદયેં બીજો બાદર પર્યાસ સાથેં એકવીશને ડદયેં, ૬ બે જાંગા પર્યાસના થયા. તેમજ વલી અપર્યાસ સાથેં પણ બે જાંગા થાય. ૬ ચાર જાંગા થયા. તેમાંહેલા સૂક્ષ્મ પર્યાસ અને સૂક્ષ્મઅપર્યાસ તથા બાદર અપર્યાસ, ૬ ત્રણ જાંગા તો અયશઃકીર્તિ સાથેં હોય, પણ તિહાં યશઃકીર્તિનો ડદય ન હોય “ ણોસુદુમતિગેણજસં ” ૬ વચનથી જાણવું. અને બાદર પર્યાસ સાથેં યશઃકીર્તિ સહિત એકવીશને ડદયેં એક જાંગો તથા અયશઃકીર્તિ સહિત એકવીશને ડદયેં બીજો જાંગો, ૬ બે જાંગા પૂર્વલા ત્રણ જાંગા સાથેં મેલવતાં પાંચ જાંગા થાય. અહીંઆં જે જીવ, આગલેં પોતાને યોગ્ય સર્વે પર્યાસ પૂર્ણ કરજો, તેને યોગ્યપણેં કરી લબ્ધિ આશ્રયીને નવાંતરાલેં પણ પર્યાસો કહીયેં. અહીંઆં લબ્ધિ પર્યાસાનીજ વિવક્ષા જાણવી.

તેવાર પઠી તે શરીરસ્થાને તે એકવીશ પ્રકૃતિના ડદયમાંહે એક ઔદારિક શરીર, બીજું હુંમસંસ્થાન, ત્રીજું ડપઘાત, ચોથો પ્રત્યેક અથવા સાધારણ, ૬ ચાર પ્રકૃતિ દેખીયેં અને એક તિર્યેચની આનુપૂર્વી કાઢીયેં, તેવારેં ચોવીશ પ્રકૃતિનું ડદયસ્થાનક હોય. અહીંઆં પૂર્વોક્ત પાંચ જાંગાને પ્રત્યેક તથા સાધારણ સાથેં બે ગુણા કરીયેં, તેવારેં દશ જાંગા થાય. તેમાંહે એક જાંગો વૈક્રિયનો જેલીયેં જે નણી બાદર વાયુકાય વૈક્રિય શરીર કરે બે. તિહાં પણ ચોવીશનો ડદય હોય, પણ

ઘટલું વિશેષ જે ઔદારિક શરીરને સ્થાનકે વૈક્રિય શરીર કહેવું. તિહાં બાદર, પ્રત્યેક, પર્યાસ અને અયશઃકીર્તિ સાથેં એકજ નાંગો હોય, જે જણી તેઝકાય તથા વાયુકાયને સાધારણ તથા યશઃકીર્તિનો ઇદય ન હોય, તેથી તેના નાંગા ન વપજે. એમ સર્વ મલીને ચોવીશને ઇદયેં અગીઆર નાંગા થાય.

તેવાર પઢી તે શરીર પર્યાસાને ચોવીશના ઇદયમાંહે પરાધાતનો ઇદય જેલીયેં, તેવારેં પચ્ચીશ પ્રકૃતિનો ઇદય થાય. એ ઇદય શરીર પર્યાસિ પૂરી કહ્યા પઢી હોય. તિહાં બાદર પર્યાસ સાથેં પ્રત્યેક તથા સાધારણ ગુણતાં બે નાંગા થાય, તે યશઃકીર્તિ તથા અયશઃકીર્તિ સાથેં ગુણતાં ચાર નાંગા થાય. તેમજ બાદરને સ્થાનકે સૂક્ષ્મ સાથેં પ્રત્યેક અને સાધારણના વિકલ્પેં બે નાંગા થાય. એ બે નાંગે એકલી અયશઃકીર્તિજ લાજે. પણ યશઃકીર્તિ ન લાજે માટેં તેના નાંગા ન લેવા. એવં ઠ નાંગા થયા તથા બાદર વાયુકાયને વૈક્રિય કરતાં શરીર પર્યાસિયેં પર્યાસા થયા પઢી પરાધાતનો ઇદય જેલતાં પણ પચ્ચીશ પ્રકૃતિનું ઇદય સ્થાનક લાજે, તિહાં પણ પૂર્વલી પેરેં એકજ નાંગો હોય, એમ સર્વ મલી પચ્ચીશને ઇદયેં સાત નાંગા થાય.

તથા શ્વાસોદ્વાસપર્યાસિયેં કરી પર્યાસા થયા પઢી તે પચ્ચીશના ઇદય માંહે વ લી શ્વાસોદ્વાસનો ઇદય જેલીયેં, તેવારેં ઢવીશ પ્રકૃતિનું ઇદયસ્થાનક થાય. અર્હીઆં પણ પૂર્વલી પેરેં નાંગા ઠ થાય અથવા શરીરપર્યાસેં પર્યાસાને ઇદ્યાસને અ ઇદયેં ઘટલે જ્યાં સુધી શ્વાસોદ્વાસ પર્યાસિ પૂર્ણ ન થાય, ત્યાં સુધી ઇદ્યાસના ઇદય વિના ઇદ્યોતનો ઇદય હોય, તેવારેં પણ ઢવીશનું ઇદયસ્થાનક થાય. તિહાં બાદરને ઇદ્યોત સહિત ઢવીશને ઇદયેં પ્રત્યેક સાથેં એક નાંગો, તેમજ સાધારણ સાથેં બીજો નાંગો, તે બે નાંગા યશઃકીર્તિ સાથેં લેવા તથા તેહિજ બે નાંગા અયશઃકીર્તિ સાથેં લેવા. એમ ચાર નાંગા થાય. તથા ઇદ્યોતને સ્થાનકેં આતપનો ઇદય જેલતાં પણ ઢવીશનું ઇદયસ્થાનક થાય. તિહાં પ્રત્યેકને યશ તથા અયશેં કરી બે નાંગા થાય, કેમકે આતપ તે પૃથ્વીકાયમાંહેજ હોય માટેં એક પ્રત્યેકજ લીધો અને ઇદ્યોત તો વનસ્પતિમાંહે પણ હોય માટેં તિહાં પ્રત્યેક અને સાધારણ બેહુ લીધા તથા આતપ અને ઇદ્યોતનો ઇદય તે બાદરનેજ હોય પણ સૂક્ષ્મનેં ન હોય માટેં અર્હીઆં સૂક્ષ્મનો ઇદય ન લીધો તથા બાદર વાયુકાયને વૈક્રિય કરતાં શ્વાસોદ્વાસ પર્યાસિયેં કરી પર્યાસા વાયુકાયને તે પચ્ચીશ પ્રકૃતિ મધ્યેં ઇદ્યાસનો ઇદય જેલતાં ઢવીશનો ઇદયેં હોય. તિહાં નાંગો એક જાણવો કેમકે વાયુકાય

ने आतप उद्योत तथा यशःकीर्त्तिनो उदय पण नथी तेमाटें. अहीं बीजा नांगा न पामीयें. एम ठवीश प्रकृतिने उदयें सर्व मली तेर नांगा थाय.

तथा ते श्वासोद्वास पर्याप्तियें करी पर्याप्ताने श्वासोद्वास सहित ठवीशना उदयमांहे आतप तथा उद्योत, ए बे मांहेला एकेकनो उदय जेलतां सत्तावीशनो उदय थाय. तिहां पूर्वलीपेरें ठवीशना उदयमांहे उद्योत जेलतां चार अने आतप जेलतां वे, एवं ठ नांगा जे पूर्वे कहरा, तेज अहीं पण जाणवा. जे जणी कहुं ठे के, “एगेंदिय उदयेसु, पंचयएकार सत्ततेरसय ॥ ठक्कं कमसो जंगा, बायाज हुंति स वेवि ॥ ” एम एकेंदियना उदयस्थानकने विषे एकवीशना उदयें पांच, चोवीशना उदयें अगीअर, पच्चीशना उदयें सात, ठवीशना उदयें तेर अने सत्तावीशना उदयें ठ, ए रीतें पांच उदयस्थानकें अइ सर्व मली बेतालीश नांगा होय.

हवे बेंडियना एकवीश, ठवीश, अछावीश, ओगणत्रीश, त्रीश अने एकत्रीश, ए ठ उदयस्थानक होय. तिहां नांगा कहे ठे.

तिहां १ तिर्थचदिक, २ बेंडियजाति, ४ त्रस, ५ बादर, ६ पर्याप्त, ७ दौर्जाग्य, ८ अनादेय, ९ यशःकीर्त्ति अथवा अयशःकीर्त्ति, १० नव प्रकृति अइ. एनी साथें बार ध्रुवोदयी प्रकृति मेलवतां एकवीश प्रकृतितुं उदयस्थानक विचारें विग्रहगति यें वर्त्तता नवने अपांतरालगतियें बेंडिय जीवने होय. अहींआं अपर्याप्ता साथें अयशःकीर्त्ति जेतां नांगो एक थाय तथा पर्याप्ता साथें यशःकीर्त्ति अने अयशःकीर्त्ति जेतां बे नांगा पर्याप्ताना थाय. एवं सर्व मली त्रण नांगा थाय.

हवे ते बेंडियने स्वस्थाने अवतस्था पढी ते पूर्वोक्त एकवीश प्रकृतिना उदयस्थानक मांहेथी तिर्थगानुपूर्वी काढीयें अने औदारिकदिक, हुंमसंस्थान, ठेवहुं संघयण, उपघात अने प्रत्येक ए ठ प्रकृति जेलीयें, तेवारें ठवीश प्रकृतितुं उदयस्थानक होय. अहींआं पण पूर्वली पेरें नांगा त्रण थाय.

तेवार पढी शरीर पर्याप्तियें पर्याप्ताने पराघात तथा अद्युजखगति, ए बे प्रकृतिनो उदय वधे, तेवारें अछावीश प्रकृतितुं उदयस्थानक थाय. अहींआं यशःकीर्त्ति तथा अयशःकीर्त्तियें करीने नांगा बे थाय, केमके अद्युजखगति यें अपर्याप्ता मनो उदय न होय ते माटें तेनो एक नांगो पूर्वाक्त त्रण मांहेथी टले शेष बे नांगा होय.

ते वली श्वासोद्वास पर्याप्तियें पर्याप्ता थया पढी श्वासोद्वासनो उदय वधे ते वारें उगणत्रीशने उदयें पण तेमज पूर्वोक्तीतें बे नांगा होय अथवा शरीर पर्याप्तियें पर्याप्ताने ते अछावीशना उदयमांहे उद्वासना उदय विना उद्योतनो उदय

नेलतां पण उंगणत्रीशनो उदय थाय. तिहां पण जांगा बे होय, एम उंगणत्रीश ने उदयें सर्व मली चार जांगा थाय.

ते उब्बास सहित उंगणत्रीश प्रकृतिमांदे सुस्वर, डुःस्वर मांदेला एकनो उदय नेलतां त्रीशनो उदय थाय. अर्हीआं यशःकीर्त्ति तथा अयशःकीर्त्ति साथें जांगा बे, ते बे जांगा सुस्वरना अने बे डुःस्वरना एवं चार जांगा थाय. अथवा श्वासोब्बास पर्याप्तियें करी पर्याप्ताने जिहां लगे जाणा पर्याप्ति पूर्ण करी न होय. तिहां लगे वेदु स्वरना उदय विना उद्योतनो उदय नेलतां पण त्रीशनुं उदयस्था नक होय. अर्हीआं यशःकीर्त्ति अने अयशःकीर्त्तिना विकल्पें बे जांगा थाय. एम सर्व मली त्रीशने उदयें ठ जांगा थाय.

तथा स्वर सहित त्रीशना उदय मांदे उद्योतनो उदय नेलतां एकत्रीशनो उदय जापापर्याप्तियें करी पर्याप्ता जीवने होय. अर्हीआं यश, अयशें तथा स्वर अने डुःस्वरना विकल्पें चार जांगा थाय. एम सर्व मलीने एकवीशने उदयें त्रण, ढवीश ने उदयें त्रण, अछावीशने उदयें बे, उंगणत्रीशने उदयें चार, त्रीशने उदयें ठ, अने एकत्रीशने उदयें चार, एम ठ उदयस्थानकें यइने बावीश जांगा बेडियने तथा तेज बावीश जांगा तेंडियने तेमज चौरिडियने पण तेटलाज उदय स्थानकें यइ बावीश जांगा होय. एम विकर्लेडिय मध्ये सर्व मलीने जांगा ठाशठ होय.

हवे सामान्यें पंचेंडिय तिर्यच मध्ये ठ उदयस्थानक होय, ते कहे ठे. एक वीश, ढवीश, अछावीश, उंगणत्रीश, त्रीश अने एकत्रीश, ए ठ उदय स्थानक होय. तिहां १ तिर्यचदिक, २ पंचेंडियजाति, ४ त्रस, ५ बादर, ६ पर्याप्ति, अप पर्याप्तमांदेली एक, ७ सौजाग्य, दौर्जाग्य मांदेली एक, ८ आदेय, अनोदयमांदेली एक, ९ यशःकीर्त्ति अयशःकीर्त्ति मांदेली एक, ९ नव तथा बार ध्रुवोदयी ए वं एकवीश प्रकृतिनुं उदयस्थानक, पंचेंडिय तिर्यचने पूर्वजवनुं शरीर ठामथा पढी मार्ग विचालें विग्रहगतियें होय. अर्हीआं पर्याप्ति नामने उदयें वर्त्तताने सुजग डुर्जगने विकल्पें जांगा बे, ते वली आदेय अनादेयने विकल्पें जांगा चार, ते चार यशःकीर्त्ति साथें अने चार अयशःकीर्त्ति साथें एवं आठ जांगा थाय अने अप पर्याप्त नामने उदयें वर्त्तताने सौजाग्य, आदेय अने यशःकीर्त्तिनो उदय न होय. तेमाटें विकल्पने अजावें बीजो जांगो पण न उपजे, माटें तिहां एकज जांगो जाणवो, एवं नव जांगा थाय. अर्हीआं कोइएक आचार्य कहेठे के सुजग अने आदेयनो साथेंज समकालें उदय होय, तेम डुर्जग अने अनादेयनो पण उद

ય સાર્થેજ હોય, તેથી એ બે સાર્થે બે જાંગા તે યશઃકીર્તિ અને અયશઃકીર્તિ સાર્થે ગુણતાં ચાર જાંગા પર્યાપ્તિ સાર્થે થાય. અને એક અપર્યાપ્તનો જાંગો, એવં પાંચ જાંગા થાય. એમ એ સુજગ, ડુર્જગ તથા આદેય, અનાદેયને વિષે આગલે પણ સર્વત્ર મતાંતરના જાંગાનો જેદ જાણવો. તે પોતાની મતિયે વિચારી લેવો.

તથા તેહિજ પંચેન્દ્રિય જીવ શરીરસ્થને અવતર્યા પઠી તે એકવીશના ઉદય માંહેથી તિર્યંચાનુપૂર્વીનો ઉદય ટાલીયે અને ઔદારિકવિક, ઠ સંઘયણ માંહેલું એક સંઘયણ, ઠ સંસ્થાનમાંહેલું એક સંસ્થાન, ઉપઘાત અને પ્રત્યેક, એ ઠનો ઉદય જેલીયે, તેવારે ઢવીશનું ઉદયસ્થાનક થાય. તિહાં પર્યાપ્તિ સાર્થે ઠ સંઘયણ ગુણતાં ઠ જાંગા થાય. તેને ઠ સંસ્થાને ગુણતાં ઢત્રીશ થાય. તે સૌજાગ્ય અને દૌર્જાગ્ય સાર્થે ગુણતાં બહોંતેર થાય. તે આદેય અનાદેય, સાર્થે ગુણતાં એકશોને ચુમ્માલીશ થાય. તે યશ, અયશ સાર્થે ગુણતાં બરો ને અવગાશી જાંગા થાય, અને અપર્યાપ્તિને હુંમસંસ્થાન, ઠેવઠું સંઘયણ, દૌર્જાગ્ય, અનાદેય અને અયશઃકીર્તિને ઉદયે એકજ જાંગો હોય. કેમકે અપર્યાપ્તિને પરાવર્તમાન અચુન પ્રકૃતિનોજ ઉદય હોય, પણ અચુન પ્રકૃતિનો ઉદય ન હોય, તેમાટે એકજ જાંગો થાય. એમ બરો ને નેવ્યાશી જાંગા થયા તથા મતાંતરે ઢવીશને ઉદયે એકશો પીસ્તાલીશ જાંગા પણ હોય.

તે શરીર પર્યાપ્તિ પર્યાપ્તિ થયા પઠી એક પરાઘાત, બીજી અચુન, અચુનસ્વગતિ માંહેલી એક, એ બેનો ઉદય જેલતાં અષ્ટાવીશનો ઉદય થાય. તિહાં પર્યાપ્તિના પૂર્વોક્ત બરો અવગાશી જાંગાને બે વિદ્યાયોગતિયે ગુણતાં પાંચરો ને ઢહોંતેર જાંગા થાય. અહીંઆ અપર્યાપ્તિ ન હોય માટે તેનો એક જાંગો ન લેવો.

તે અષ્ટાવીશમધ્યે શ્વાસોદ્વાસ પર્યાપ્તિયે પર્યાપ્તિને એક ઉદ્વાસનો ઉદય વધારતાં ડંગણત્રીશનો ઉદય થાય. અહીંઆ પણ પૂર્વેલી પેરે જાંગા (૫૭૬) જાણવા, અથવા શરીર પર્યાપ્તિયે પર્યાપ્તિને શ્વાસોદ્વાસ વિના એક ઉદ્યોતનો ઉદય અષ્ટાવીશમાંહે જેલતાં ડંગણત્રીશ પ્રકૃતિનું ઉદયસ્થાનક થાય, તિહાં પણ (૫૭૬) જાંગા થાય, એમ ડંગણત્રીશને ઉદયે સર્વ થઈને (૧૧૫૨) જાંગા થાય.

તેવાર પઠી જાણપર્યાપ્તિયે પર્યાપ્તિને તે ડંગણત્રીશમાંહે સુસ્વર અથવા ડુઃસ્વર માંહેલી એક જેલતાં ત્રીશનો ઉદય થાય. અહીંઆ જે પૂર્વે શ્વાસોદ્વાસને ઉદયે (૫૭૬) જાંગા કહ્યા તેને સુસ્વર ડુઃસ્વરને વિકલ્પે બમણા કરતાં (૧૧૫૨) જાંગા થાય, અથવા શ્વાસોદ્વાસ પર્યાપ્તિયે પર્યાપ્તિને સ્વરના ઉદય વિના ઉદ્યોતનો ઉદ

ય પૂર્વોક્ત ડંગણત્રીશમાંહે જેલીયે, તેવારે ત્રીશનો ઉદય થાય. તિહાં પણ પૂર્વવત્ (૫૭૬) જાંગા થાય. એમ સર્વે મલી ત્રીશને ઉદયે (૧૭૩૮) જાંગા થાય.

તથા સ્વર સહિત ત્રીશના ઉદયમાંહે ઉદ્યોતનો ઉદય જેલતાં એકત્રીશનું ઉદય સ્થાનક થાય. અહીંઆં જે પૂર્વે સ્વર સહિત ત્રીશને ઉદયે જાંગા (૧૧૫૨) કહ્યા છે. તેટલાજ જાંગા જાણવા, એમ સહજ પંચેન્દિય તિર્થચને એ ઠ ઉદય સ્થાનકે ચડને જાંગા (૪૯૦૬) થાય.

હવે પંચેન્દિયતિર્થચને વૈક્રિય કરતાં પચ્ચીશ, સત્તાવીશ, અઠાવીશ, ડંગણત્રીશ, અને ત્રીશ, એ પાંચ ઉદય સ્થાનક હોય. તિહાં ૧ વૈક્રિયદિક, ૨ સમચતુરસ્રસં સ્થાન, ૪ ઉપઘાત, ૫ તિર્થચગતિ, ૬ ત્રસચતુષ્ક, ૧૦ પંચેન્દિયજાતિ, ૧૧ સૌજાગ્ય અથવા દૌર્જાગ્ય, ૧૨ આદેય અથવા અનાદેય, ૧૩ યશઃકીર્તિ અથવા અયશઃકીર્તિ, એ તેર પ્રકૃતિ સાર્યે બાર ધ્રુવોદયી મેલવતાં પચ્ચીશનો ઉદય થાય. અહીંઆં સૌજાગ્ય દૌર્જાગ્યના વિકલ્પે જાંગા બે થાય તેને આદેય અનાદેય સાર્યે ગુણતાં ચાર તે વલી યશ અયશો ગુણતાં આઠ જાંગા થાય. અહીંઆં વૈક્રિય શરીર કરતાં સંઘય એ ન હોય અને સંસ્થાન તો એકજ સમચતુરસ્ર હોય માટે તેના જાંગા ન થાય.

હવે તે વૈક્રિય શરીરની પર્યાપ્તિ પૂરી થયા પછી, એક પરાઘાત બીજી શુન વિદ્યાયોગ તિ, એ બે જેલતાં સત્તાવીશનો ઉદય થાય. તિહાં પણ તેજ આઠ જાંગા પૂર્વવત્ જાણવા.

તે પછી વૈક્રિય શરીરે શ્વાસોદ્વાસ પર્યાપ્તિ પૂરી થયા પછી ડહ્મમનો ઉદય જે લીયે, તેવારે અઠાવીશનો ઉદય થાય. અહીંઆં પણ તેહિજ આઠ જાંગા જાણવા. અથવા શરીર પર્યાપ્તિયે પર્યાપ્તાને ડહ્માસને અનુદયે ઉદ્યોતનો ઉદય જેલીયે, તે વારે પણ અઠાવીશનો ઉદય થાય. તિહાં પણ એજ આઠ જાંગા જાણવા. એમ સર્વે મલી અઠાવીશને ઉદયે શોલ જાંગા થાય.

તે વૈક્રિય જાણા પર્યાપ્તિયે પર્યાપ્તાને સુસ્વરનો ઉદય, તે પૂર્વોક્ત ડહ્માસ સહિત અઠાવીશમાંહે જેલતાં ડંગણત્રીશનો ઉદય થાય. તિહાં પણ જાંગા આઠ અથવા શ્વાસોદ્વાસ પર્યાપ્તાને સ્વરને અનુદયને અને ઉદ્યોતને ઉદયે ડંગણત્રીશનો ઉદય થાય. તિહાં પણ જાંગા આઠ જાણવા. એમ ડંગણત્રીશને ઉદયે સર્વે મલી જાંગા શોલ થાય.

તથા સુસ્વર સહિત ડંગણત્રીશ માંહે ઉદ્યોતનો ઉદય જેલતાં ત્રીશનો ઉદય થાય. તિહાં પણ જાંગા આઠ જાણવા. એમ સર્વે મલી વૈક્રિય શરીર કરતાં તિર્થ ચ પંચેન્દિયને ડબ્બજ જાંગા થાય. એટલે સર્વે મલી પંચેન્દિય તિર્થચને (૪૯૬૨) જાંગા થાય અને એકેન્દિયાદિક સર્વે તિર્થચગતિ માંહે (૫૦૭૦) જાંગા ઉપજે.

हवे मनुष्यने सामान्ये एकवीश, उद्दीश, अष्टावीश, उगणत्रीश अने त्रीश, ए पांच उदयस्थानक होय. ए पांचे स्थानके सहज जांगा पंचेंद्रिय तिर्यचनी पेरे जाणवा. पण एदळुं विशेष जे तिर्यचगति अने तिर्यचानुपूर्वीने स्थानके मनुष्यगति अने मनुष्यानुपूर्वी कहेवी, तथा उगणत्रीश प्रकृतिनो उदय, उद्योतरहित क हेवो तेथी उगणत्रीशने उदये (५३६) जांगा थाय. केम के तिहां उद्योतना जांगा टले तथा त्रीशने उदये पण (११०३) जांगाज थाय पण अधिक न थाय जे जणी वैक्रिय तथा आहारक शरीर करतां मात्र साधुने उद्योतनो उदय होय, पण बी जा मनुष्यने न होय. एम शरवाले सामान्ये मनुष्यने (३६०३) जांगा होय.

तथा मनुष्यने वैक्रिय शरीर करतां पञ्चीश, सत्तावीश, अष्टावीश, उगणत्रीश अने त्रीश, ए पांच उदयस्थानक होय. तिहां प्रथम १ मनुष्यगति, २ उपघात, ३ पंचेंद्रियजाति, ४ वैक्रियद्विक, ५ समचतुरस्त्रसंस्थान, १० त्रसचतुष्क, ११ सो जाग्य अथवा दौर्जाग्य, १३ आदेय अथवा अनादेय, १३ यशःकीर्ति अथवा अयशःकीर्ति अने बार ध्रुवोदयी, एवं पञ्चीशानो उदय होय. तिहां पूर्वे जे वैक्रिय तिर्यचना जांगा कहा, तेनी पेरे आठ जांगा जाणवा.

पढी ते वैक्रिय शरीर पर्याप्तिये पर्याप्ताने पराघात अने प्रशस्तगतिने उदये सत्तावीशानो उदय होय, तिहां पण एज आठ जांगा जाणवा.

तेवार पढी तेने श्वासोद्वास पर्याप्ति पूरी थये थके सत्तावीशाना उदयमांदे उद्धासनो उदय जेलतां अष्टावीशने उदये पण आठ जांगा जाणवा अथवा साधुने वैक्रिय करतां शरीर पर्याप्ति पूरी कखा पढी श्वासोद्वासना उदय विना उद्योतनो उदय जेले थके अष्टावीशानो उदय होय. अर्हीआं एकज जांगो थाय. जे न एणी साधुने दौर्जाग्य, अनादेय अने अयशःकीर्तिनो उदय न होय, एम अष्टावीशने उदये सर्व मली नव जांगा थाय.

ते पढी श्वासोद्वास सहित अष्टावीशमध्ये जाषा पर्याप्तिये पर्याप्ता थया पढी सुखरनो उदय जेलतां उगणत्रीशानो उदय थाय. अर्हीआं पण पूर्वली पेरे जांगा आठ जाणवा अथवा साधुने सुखरनो उदय थया विना उद्योतनो उदय जेलतां उगणत्रीशने उदये जांगो एक थाय. सर्व मली उगणत्रीशने उदये नव जांगा थाय.

तथा सुखर सहित उगणत्रीशाना उदयमांदे उद्योतनो उदय जेलतां त्रीशतुं उदयस्थानक थाय. अर्हीआं पण पूर्ववत् एकज जांगो साधुने जाणवो. एम सर्व संख्याये वैक्रिय मनुष्यना पांच उदयस्थानके अने पांत्रीश जांगा थाय.

તથા સંયતને આહારકશરીર કરતાં પણ વૈક્રિય મનુષ્યને કહ્યાં તેહીજ પાંચ વદ્યસ્થાનક જાણવાં. પણ ઇટલું વિશેષ જે વૈક્રિયદિકને ઠામે આહારકદિક કહેવું તથા અહિંઆં કેવલ પ્રશસ્ત પદજ હોય, ઇટલે સંયતને ડુર્નગ, અનાદેય અને અયશનો વદ્ય ન હોય, તેમાટે પચ્ચીશને વદ્યેં એકજ જાંગો જાણવો. તેવાર પઠી શરીર પર્યાસાને પરાઘાત અને પ્રશસ્તવિદ્યાયોગતિ જેલે એકે સત્તાવીશનો વદ્ય થાય. તિહાં પણ પૂર્વલી પેરેં એકજ જાંગો જાણવો તે પઠી પ્રાણપાન પર્યાસાને ડહ્વાસનો વદ્ય જેલે એકે અઠાવીશને વદ્યેં પણ એકજ જાંગો હોય અથવા શરીર પર્યાસિયેં પર્યાસાને ડહ્વાસને અનુવદ્યેં અને ડહોતને વદ્યેં પણ અઠાવીશનો વદ્ય થાય. અહિં પણ એક જાંગો હોય. એમ અઠાવીશને વદ્યેં શરવાણે વે જાંગા થાય. તે પઠી જાણા પર્યાસિયેં પર્યાસાને ડહ્વાસ સહિત અઠાવીશના વદ્ય માંહે સુસ્વરનો વદ્ય જેલે, ડંગણત્રીશનું વદ્યસ્થાનક થાય. તિહાં પણ જાંગો એક જાણવો અથવા શ્વાસોહ્વાસ પર્યાસિયેં પર્યાસાને સુસ્વરને અનુવદ્યેં અને ડહોતને વદ્યેં પણ ડંગણત્રીશનું વદ્યસ્થાનક થાય. અહિંઆં પણ એકજ જાંગો જાણવો. એમ ડંગણત્રીશને વદ્યેં સર્વ મલી વે જાંગા થાય.

તે પઠી જાણા પર્યાસિયેં પર્યાસાને સુસ્વર સહિત ડંગણત્રીશના વદ્યમાંહે ડહોતનો વદ્ય જેલે, ત્રીશનો વદ્ય થાય. તિહાં પણ એકજ જાંગો જાણવો. એમ સર્વ મલીને આહારક શરીર કરતાં સંયતને પાંચ વદ્યસ્થાનકેં થડને સાત જાંગા ડપજે.

હવે કેવલી મનુષ્યને વીશ, એકવીશ, ડબીશ, સત્તાવીશ, અઠાવીશ, ડંગણત્રીશ, ત્રીશ, એકત્રીશ, નવ અને આઠ, એ દશ વદ્યસ્થાનક હોય. તિહાં ૧ મનુષ્યગતિ, ૨ પંચેંદ્રિયજાતિ, ૩ ત્રસ, ૪ વાદર, ૫ પર્યાસ, ૬ સુજગ, ૭ આદેય, ૮ યશઃકીર્તિ, તથા વાર ધ્રુવોદયી, એવં વીશ પ્રકૃતિનો વદ્ય સામાન્ય કેવલીને કેવલ સમુદ્ઘાત કરતાં વચલા ત્રણ સમય પર્યંત કાર્મણ કાયયોગેં વર્તતાને હોય. તિહાં જાંગો એક જાણવો.

તથા તીર્થીકર કેવલીને તીર્થીકરનામ સહિત એકવીશનો વદ્ય, તીર્થીકરને કેવલ સમુદ્ઘાત કરતાં વચલા ત્રણ સમય જગેં હોય. તિહાં પણ જાંગો એક જાણવો.

તથા પૂર્વોક્ત વીશમાંહે ઔદારિકદિક ડ સંસ્થાન માંહેલું એક સંસ્થાન, પ્રથમ સંઘયણ, ડપઘાત અને પ્રત્યેક, એ ડ પ્રકૃતિ જેલતાં ડબીશનો વદ્ય સામાન્ય કેવલીને સમુદ્ઘાત કરતાં બીજે, ડઠે અને સાતમે, એ ત્રણ સમય સુધી ઔદારિક મિશ્રયોગેં વર્તતાં હોય. અહિંઆં ડ સંસ્થાને ડ જાંગા થાય, પરંતુ તે સામાન્ય મનુષ્ય

ना उदयस्थानकमध्ये गणाणा ठे, तेमाटे अर्हीच्या गणा नथी तथा ते ढवीश मांहे तीर्थकरनामकर्म जेलतां सत्तावीशनुं उदयस्थानक तीर्थकरनो समुद्धात क रतां बीजे, ठे अने सातमे समयें होय. तिहां जांगो एकज जाणवो. अर्हीच्या सं स्थान एकज समचतुरस्र होय, तेथी जांगाना विकल्प न थाय.

तथा ते ढवीश मध्ये १ पराघात, २ उद्वास, ३ शुज अथवा अशुजखगति, ४ सुस्वर अथवा दुःस्वर मांहेली एक, ए चार जेजे त्रीशनो उदय, ए सामान्य केवली ने औदारिक काययोगें वर्तताने होय. अर्हीच्या ठ संस्थानने बे विहायोगतिथें ग णतां बार तेने सुस्वरें, दुःस्वरें गणतां चोवीश जांगा थाय परंतु ते सामान्य मनु ष्यना उदयस्थानकमांहे गणाणा ठे माटे अर्हीच्या षष्ठ्यक् गणा नथी.

ए त्रीशने जिननाम सहित करतां एकत्रीशनुं उदयस्थानक थाय, ते तीर्थकर सयोगी केवलीने औदारिककाययोगें वर्तताने जाणवो. अर्हीच्या समचतुरस्रसं स्थान, प्रशस्तविहायोगति अने सुस्वरनोज उदय होय तेमाटे एकज जांगो होय. ते एकत्रीशमांहेथी औदारिक काययोग रुंधाय तेवारें वचनयोगनो पण रोध था य माटे वचन योग रुंधे स्वरना उदय विना त्रीशनो उदय थाय. अर्हीच्या पण एक जांगो तीर्थकरने जाणवो. ते मांहेथी वली उद्वास रुंधे थके ळगणत्रीशनो उदय थाय. तिहां पण जांगो एक, तीर्थकरनेज जाणवो.

हवे सामान्य केवलीने पूर्वोक्त त्रीशमांथी वचनयोग रुंधे थके, ळगणत्रीशनो उदय, तिहां ठ संस्थान अने बे विहायोगतिना जांगा बार थाय. ते सामान्य म नुष्यमां गणाणा ठे माटे अर्हि षष्ठ्यक् न गणवा. तेमध्येथी वली उद्वास रुंधे अछा वीशनो उदय थाय. अर्हीच्या पण ठ संस्थान अने बे विहायोगतिना जांगा बार थाय तेपण सामान्य मनुष्यमां गणा ठे माटे षष्ठ्यक् न गणवा.

तथा १ मनुष्यगति, २ पंचेंद्रियजाति, ३ त्रस, ४ बादर, ५ पर्याप्त, ६ सुजग, ७ आदेय, ८ यशःकीर्ति, अने नवमुं तीर्थकरनामकर्म, ए नवनो उदय तीर्थकर अयोगी केवलीने चरमसमयें वर्तताने होय. तिहां जांगो एक जाणवो तथा ते नवमांहेथी एक तीर्थकरनामकर्म विना शेष आठ प्रकृतिनो उदय, सामान्य अयो गी केवलीने चरम समयवर्तताने होय. तिहां पण जांगो एकज जाणवो. एम केव लीना दश उदयस्थानकना मली जांगा बाशठ थाय. तेमध्ये ३०-३१-३४-३५-३६-३७-३८-३९-४०-४१-४२-४३-४४-४५-४६-४७-४८-४९-५० ए आठ स्थानकनो प्रत्येकें एकेक जांगो लेवो. तेमां बे सा मान्य केवलीना उदयस्थानकना बे जांगा अने ठ तीर्थकरना उदय स्थानकना

ठ नांगा लेवा. एम आठ नांगा, अहीं गणत्रीमां लेवा अने शेष चोपन नांगा तो सामान्य मनुष्यना नांगामांहेज अंतर्भूत गणाणा ठे तेमाटे ते पृथक् ग्रहण न करवा. एम सर्व संख्यायें सर्व मनुष्यना नांगा (१६३५) थाय.

हवे देवताने एकवीश, पच्चीश, सत्तावीश, अष्टावीश, उंगणत्रीश, अने त्रीश, ए ठ उदयस्थानक होय. तिहां १ देवदिक, ३ पंचेंद्रियजाति, ४ त्रस, ५ बादर, ६ पर्याप्त, ७ सुजग, दुर्जगमांहेली एक, ८ आदेय, अनादेय मांहेली एक, ९ यश, अयशमांहेली एक अने बार ध्रुवोदयी, ए एकवीशनुं उदयस्थानक जवनी अपांतरालगतियें वर्तताने होय. तिहां सुजग, दुर्जग आदेय, अनादेय अने यश, अयश साथें नांगा आठ होय, अहिं दौर्जाग्य अनादेय अने अयशनो उदय, ते पिशाचादिकने जाणवो.

पठी तेहीज शरीरस्थ थया पठी ते एकवीश प्रकृतिमांहे वैक्रियदिक, उपघात, प्रत्येक, समचतुरस्त्रसंस्थान, ए पांच प्रकृति जेलीयें अने वैक्रियानुपूर्वी काढीयें, तेवारें पच्चीशनुं उदयस्थानक थाय. तिहां पण तेमज आठ नांगा जाणवा. ते पठी शरीर पर्याप्तियें पर्याप्ताने पराघात तथा प्रशस्तविहायोगति, ए बे प्रकृति जेले थके सत्तावीश प्रकृतिनुं उदयस्थानक थाय. तिहां पण आठ नांगा उपजे. अहिं देवताने अष्टजविहायोगतिनो उदय न होय, तेथी नांगा वधे नहिं.

ते पठी प्राणपान पर्याप्ताने उद्धासनो उदय जेले थके अष्टावीशनुं उदय स्थानक थाय. तिहां पण नांगा आठ पूर्ववत् जाणवा. अथवा शरीर पर्याप्ताने उद्धासने अनुदयें अने उद्योतने उदयें पण अष्टावीशनो उदय थाय. तिहां पण नांगा आठ जाणवा. एम अष्टावीशना उदयें सर्व मली शोल नांगा होय.

ते पठी जाषाप्याप्तियें पर्याप्ताने सुस्वरनो उदय जेले थके उंगणत्रीशनो उदय थाय, तिहां पण नांगा आठ थाय, देवताने दुःस्वरनो उदय न होय. अथवा श्वासोद्धास पर्याप्तियें पर्याप्ताने सुस्वरने अनुदयें अने उद्योतने उदयें पण उंगणत्रीश नो उदय होय. तिहां पण नांगा आठ जाणवा. जे जणी उत्तरवैक्रिय करतां देवता ने पण उद्योतनो उदय पामीयें सर्व मली उंगणत्रीश उदयें शोल नांगा उपजे.

ते पठी जाषा पर्याप्तियें पर्याप्ताने सुस्वर सहित उंगणत्रीशमांहे उद्योतनो उदय जेले थके त्रीशनुं उदयस्थानक होय. अहीं पण नांगा आठ पूर्ववत् जाणवा. एम देवताने ठ उदय स्थानकें थइने सर्व मली नांगा चोशठ उपजे.

हवे नारकीने एकवीश, पच्चीश, सत्तावीश, अष्टावीश अने उंगणत्रीश, ए पांच उदयस्थानक होय. तिहां १ नरकदिक, ३ पंचेंद्रियजाति, ४ त्रस, ५ बादर, ६ पर्याप्त,

७ दुर्जग, ८ अनादेय, ९ अयशःकीर्ति, तथा बार ध्रुवोदयी मलीने एकवीशनोज उदय, विग्रहगतियें वर्त्ततां होय. अहींआं जांगो एक होय, जे जणी नारकीने प रावर्त्तमान प्रकृति मांदेली अद्युज प्रकृतिनोज उदय होय. तेथी विकल्प न होय.

पढी ते एकवीशमांदे १ वैक्रियदिक, २ हुंमसंस्थान, ४ उपघात, ५ प्रत्येक, ए पां चनो उदय जेलीयें अने नरकानुपूर्वीनो उदय टालीयें, तेवारें पञ्चोश प्रकृतिनो उदय, नरकमांदे अवतत्त्वा पढी शरीरस्थाने जाणवो. तिहां पण जांगो एक थाय. ते पढी शरीर पर्याप्तियें पर्याप्ताने पराघात तथा अद्युजखगति, ए बेनो उदय जेलीयें, तेवारें सत्तावीशना उदयें पण जांगो एक जाणवो. ते पढी प्राणपान पर्याप्तियें पर्याप्ताने श्वासोब्वासनो उदय जेले अष्टावीशना उदयें पण जांगो एकज थाय. ते पढी जाषाप्याप्तियें पर्याप्ताने दुःस्वरनो उदय जेले थके, उगणत्रीशना उदयें पण जांगो एक होय. एम पांचे उदय स्थानकें अइने नारकीने जांगा पांच उपजे. एम ए चारे गतिना उदयस्थानकना शरवाले जांगा (७७९१) थाय ॥ इति उदय जांगा संपूर्ण १० हवे कया उदयस्थानकें केटला जांगा शरवाले होय, ते कहे ठे.

इक बयालि क्कारस, तिचीसा ठस्मयाणि तिचीसा ॥

बारस सत्तरससया, एहिगाणि बि पंच सीईदिं ॥९९॥

अर्थ—वीश प्रकृतिने उदय स्थानकें (इक के०) एक जांगो केवलीने होय. तथा एकवीशने उदयस्थानकें एकेंडियना पांच, विकलेंडियना नव, पंचेंडिय तिर्यचना नव, मनुष्यना नव, केवलीनो एक, देवताना आठ, तथा नारकीनो एक, एवं (बयाल के०) बेतालीश जांगा होय. तथा चोवीशने उदयस्थानकें (इ क्कारस के०) अगीआर जांगा एकेंडियना होय. तथा पञ्चीशने उदयें एकेंडियना सात. वैक्रियतिर्यचना आठ, वैक्रियमनुष्यना आठ, आहारकनो एक, देवताना आठ, अने नारकीनो एक, एवं (तिचीसा के०) तेत्रीश जांगा होय, तथा ठवी शना उदयें एकेंडियना तेर, विकलेंडियना नव, पंचेंडिय तिर्यचना बशें ने नेव्या शी, अने सहेज मनुष्यना बशेंने नेव्याशी, एवं (ठस्मयाणि के०) ठशें जांगा होय. तथा सत्तावीशने उदयें एकेंडियना ठ, वैक्रियतिर्यचना आठ, वैक्रियमनुष्यना आठ, आहारकनो एक, केवलीनो एक, देवताना आठ अने नारकीनो एक, एवं (तिचीसा के०) तेत्रीश जांगा होय. तेवार पढी (बारससत्तरससया के०) बारस एटले बारशें अने सत्तरस एटले सत्तरशें ते (बि के०) बे अने (पंचसी

ईहिं के०) पञ्चाशीये करी (अहिगाणि के०) अधिकानि एटले अधिक, जाण वा एटले अनुक्रमे बारशे उपर बे अधिक अने सत्तरशे उपर पञ्चाशी अधिक, एम अनुक्रमे अष्टावीशने उदये बारशे ने बे तथा ओगणत्रीशने उदये सत्तरशे ने पच्या शी जांगा जाणवा, तेज कही देखाडे ठे. तिहां अष्टावीशने उदये विकलेंडियना ठ, पंचेंडियतिर्यचना पांचशे ने बढाँत्तेर, मनुष्यना पांचशे ने बढाँत्तेर, वैक्रियति र्यचना शोल, वैक्रिय मनुष्यना नव, आहारकना बे, देवताना शोल, अने नार कीनो एक, एवं बारशे ने बे जांगा थाय. तथा ओगणत्रीशने उदये विकलेंडियना बार, पंचेंडियतिर्यचना अगीआरशे ने बावन, मनुष्यना पांचशे बढाँत्तेर, वैक्रिय तिर्चचना शोल, वैक्रिय मनुष्यना नव, आहारकना बे, केवलीनो एक, देवताना शोल अने नारकीनो एक, एवं सत्तरशे ने पञ्चाशी जांगा होय ॥ इति ॥ १९ ॥

अणुणत्ती सिकारस, सयाणि हिय सतर पंच सघीहिं ॥

इक्किक्क गंच वीसा, दद्दुदयंतेसु उदयविही ॥ ३० ॥

अर्थ-तथा (अणुणत्तीसिकारससयाणि के०) उंगणत्रीशशे अने अगीआरशे ए बे उपर अनुक्रमे (सतर के०) सत्तर अने (पंचसघीहिं के०) पांचश, (अहिय के०) अधिक करीये, तेवारें त्रीशने उदये बे हजार, नवशे ने सत्तर जांगा थाय अने ए कत्रीशने उदये अगीआरशे ने पांचश जांगा थाय, तेकही देखाडे ठे. एटले त्रीशने उदये विकलेंडियना अठार, तिर्च पंचेंडियना सत्तरशे ने अष्टावीश, मनुष्यना अगी आरशे बावन, वैक्रियतिर्यचना आठ, वैक्रिय मनुष्यनो एक, आहारकनो एक, के वलीनो एक अने देवताना आठ, एवं सर्व मली (१९१४) जांगा थाय. तथा एक त्रीशने उदये विकलेंडियना बार, पंचेंडिय तिर्चचना अगीआरशे ने बावन अने केव लीनो एक, एवं (११६५) जांगा थाय. तथा (इक्किक्कगंच के०) उदये पण उंगणत्रीश अने आठना उदयने विषे केवलीने होय एटले नवने उदये एक विक्रिय करतां देवता उदये एक जांगो होय. (वीसावद्दुदयंतेसु के०) ए वीशना उदय आठना उदयस्थानक पर्यंत बार उदयस्थानक तेने विषे (उदय) जांगा उपजे. यना प्रकार जाणवा. सर्व उदयना जांगानी संख्या (३४९१) जा

॥ अथ सत्तास्थानान्याह ॥ हवे नामकर्मनां सत्तानां स्थानक जाणवा.

ति डनउई गुण नउई, अडसी बलसी असीइ गुणसीई त्रीश, ए पांच अठय षण्यन्नतरि, नव अठय नाम संताणि ॥ ३१ ॥ १२, ६ पर्याप्त,

अर्थ—(तिडनवई के०) एक ज्याणु प्रकृतिनुं सत्तास्थानक, बीजुं बाणु प्रकृतिनुं सत्तास्थानक, (गुणनवई के०) त्रीजुं नेव्याशी प्रकृतिनुं सत्तास्थानक, (अडसी के०) चोथुं अछ्याशी प्रकृतिनुं सत्तास्थानक, (बलसी के०) पांचमुं उद्याशी प्रकृतिनुं सत्तास्थानक. (असीइ के०) ठहुं एंशी प्रकृतिनुं सत्तास्थानक, (गुणसीई के०) सातमुं अगोण्यांशी प्रकृतिनुं सत्तास्थानक, (अछयठप्यन्न चरि के०) आठमुं अछोत्तेर प्रकृतिनुं सत्तास्थानक, नवमुं उहोत्तेर प्रकृतिनुं सत्तास्थानक, दशमुं पञ्चोत्तेर प्रकृतिनुं सत्तास्थानक, (नव के०) अगीआरमुं नव प्रकृतिनुं सत्तास्थानक, अने (अछय के०) बारमुं आठ प्रकृतिनुं सत्ता स्थानक, एवं बार, (नामसंताणि के०) नामकर्मनां सत्तास्थानक होय ॥ इत्युक्तार्थः ॥ ३१ ॥

हवे ए बार सत्ता स्थानकनुं विवरण लखीयें ठैयें. तिहां नामकर्मनी सर्व प्रकृतिना समुदायनी सत्ता होय, तेवारें ज्याणुनुं सत्तास्थानक, तेमांहे जिननामनी सत्ता जेवारें न होय तो बाणुनुं सत्तास्थानक तथा ज्याणुमांहेषी १ आहारकशरीर, २ आहारक अंगोपांग, ३ आहारकबंधन, ४ आहारकसंघातन, ए चारनी सत्ता न होय, तेवारें नेव्याशीनुं सत्तास्थानक, तेमध्यें वली जिननामनी सत्ता न होय तेवारें अछ्याशीनुं सत्तास्थानक तेमांहेषी देवदिक अथवा नरकदिक उवेले थके उद्याशीनुं सत्तास्थानक तथा अउद्याशीमांहेषी तेउ अने वायु मांहे वैक्रियाष्टक उवेली एंशीनी सत्तावंत थको पंचेंडियपणुं पामीने देवगतियोग्य बांधे तो देवदिक अने वैक्रियचतुष्कने वंधें उद्याशीनुं सत्तास्थानक होय तथा ते पंचेंडियमांहे नरकगति प्रायोग्य बांधतो नरकदिक अने वैक्रिय चतुष्कने बंधें पण उद्याशीनुं सत्तास्थानक होय. ते पढी नरकदिक तथा वैक्रियचतुष्कने उवेले थके अउद्याशीनुं सत्ता होय अथवा देवदिक अने वैक्रियचतुष्कने उवेले पण एंशीनी सात. वैक्रियतिर्यचग्मनुष्यदिक उवेले थके अछोत्तेरनुं सत्तास्थानक होय, ए आठ, अने नारकीनक रूपक टालीने अनेरा जीवने होय तेमां अजव्यने तथा शना उदयें एकैकित्तेने ४८-८०-८६-८८-ए चारज सत्तास्थानक होय. शी, अने सहेज ठ सत्तानां स्थानक होय, ते कहे ठे. ज्याणु मध्येंषी नरकदिक, होय. तथा एकेंडिय, बेंडिय, तेंडिय, चौरिंडिय, ए चार जाति तथा स्थावर, आ आठ, आठ सत्ता अने साधारण ए तेर प्रकृतिने क्यें एंशीनी सत्ता तथा बाणु (तिचीसा) अने क्यें उगणांशीनी सत्ता तथा नेव्याशी मांहेषी तेरने क्यें उहोत्तेर बारस एटप्या अछाशी मांहेषी तेरने क्यें पञ्चोत्तेरनी सत्ता होय. तथा १ मनुष्य

गति, ३ पंचेदियजाति, ३ त्रस, ४ बादर, ५ पर्याप्त, ६ सुजग, ७ आदेय, ८ यशः
कीर्त्ति, ९ तीर्थकरनामकर्म, ए नव प्रकृतिनुं सत्तास्थानक तथा तेमध्यैथी तीर्थकर
नामकर्म टालीयें, तेवारें बीजुं आठ प्रकृतिनुं सत्तास्थानक, ए बे सत्तानां स्थानक
अथोगी केवलीने ठेहले समयें होय. ए नामकर्मनां सत्तानां स्थानक कहां इत्यर्थः ३ ?
हवे संवेधनो अर्थ कहे ठे.

अठ्य बारस बारस, बंधोदय संत पयडिठाणाणि ॥

उहेणाऽएसेणय, जड जहा संजवं विजजे ॥ ३५ ॥

अर्थ-नामकर्मना (बंध के०) बंधस्थानक, (अठ्य के०) आठ अने (उद
य के०) उदयस्थानक, (बारस के०) बार तथा (संत के०) सत्तानां स्थान
क, (बारस के०) बार ठे. (पयडिठाणाणि के०) ए प्रकृतिनां स्थानक ते (उ
हेणाऽएसेणय के०) उधादेशेन एटले सामान्यादेशें जाणवा. (जडजहासंजवं
के०) जिहां जेटला संजवे, तिहां तेटला (विजजे के०) विजजेत् एटले वहेंचि
यें, अमुक बंधस्थानकें एटलां उदयस्थानक तथा एटलां सत्तानां स्थानक, एवो
संवेध, ते सामान्यादेश कहीयें तथा अमुक गुणठाणे अथवा अमुकजीवस्थानकें
एटलां बंधस्थानक बली ते अमुक बंधस्थानकें एटलां उदय स्थानक, एटलां सत्ता
नां स्थानक एम परस्परें संवेधनुं विचारवुं तेने विशेषादेश कहीयें ॥ इति ॥ ३५ ॥
॥ आदौ सामान्येन संवेधमाह ॥ तिहां प्रथम सामान्यपणे बंध, उदय अने
सत्तानो संवेध कहे ठे.

नव पण गोदयसंता, तेवीसे पणवीस ब्वीसे ॥

अठ चत्तरठ्वीसे, नव सति गुण तीस तीसम्मि ॥ ३६ ॥

अर्थ-(तेवीसेपणवीसब्वीसे के०) त्रेवीशने, तथा पञ्चीशने अने ब्वीशने
ए त्रण बंधस्थानकें प्रत्येकें प्रत्येकें (नवपणगोदयसंता के०) नव नव उदयनां
स्थानक होय. अने पांच पांच सत्तानां स्थानक होय. ते केम ? जे नणी त्रेवीश
नो वंध अपर्याप्त एकेंदिय प्रायोग्यज होय, तेना बांधनारा एकेंदिय तथा विक
लेंदिय अने पंचेंदिय तिर्यच तथा मनुष्य होय. एउने १-२४-२५-२६-२७-
२८-२९-३०-३१ ए नव उदयनां स्थानक होय. तेमांहेला जावे ते उदय
स्थानकें वर्त्तता अपर्याप्ता एकेंदिय प्रायोग्य त्रेवीश प्रकृतिनो बंध करे, तिहां एकवीशनो

उदय तो विग्रहगतियें वर्त्तता एकेंद्रिय, विकर्षेंद्रिय अने पंचेंद्रिय तिर्यंच तथा मनुष्य ने होय तिहां सत्तानां स्थानक बाणु, अरुघाशी, ठघाशी, एंशी, अने अछोत्तेर, ए पांच सर्व जीवने होय पण मनुष्यने अछोत्तेरनी सत्ता न होय. जे जणी अछोत्तेरनी सत्ता मनुष्यदिक उवेले याय ते उवेळुं नथी माटे मनुष्यने चार सत्तानां स्थानक होय.

अने चोवीशनो उदय एकेंद्रिय पर्याप्तापर्याप्ताने होय. तिहां पण पूर्वे कहां तेज पांच सत्तानां स्थानक होय पण एटलुं विशेष जे वायुकायने वैक्रिय करतां चोवीशने उदयें वर्त्तताने एंशीनुं तथा अछोत्तेरनुं ए वे सत्तास्थानक न होय. जे माटे तेने वैक्रियपट्क अने मनुष्यदिक निश्चयें तेज केमके वैक्रियतो साक्षात् अनुभव ठे, तेमाटे ते उवेळतो नथी अने ते उवेळ्या विना नरकदिक तथा देवदिक पण न उवेले समकालेंज वैक्रियपट्क उवेले, एवा निश्चय माटे. अने वैक्रिय पट्क उवेळ्या पढी ज मनुष्य दिक उवेले. परंतु तेथी पूर्वे न उवेले, तेमाटे एंशीनुं तथा अछोत्तेरनुं ए वे सत्तानां स्थानक वर्जीने बाकी बाणु अरुघाशी, तथा ठघाशी, ए त्रण सत्तास्थानक होय.

तथा पञ्चीशनो उदय पर्याप्ता एकेंद्रिय, अने वैक्रियतिर्यंच तथा वैक्रिय मनुष्यने होय. तिहां तेउ अने अवैक्रिय वायुने तो जे पांच सत्तास्थानक कहां, तेज पांच सत्तास्थानक कहेवां जे जणी अछोत्तेरनी सत्ता तेनेज ठे, बीजाने नथी बीजा सर्व पर्याप्ता जीव अवश्य मनुष्यदिक बांधे, तथा बीजा एकेंद्रिय, विकर्षेंद्रिय अने पंचेंद्रिय, तिर्यंच, जे तेउ अने वायु माहेथी आवी अवतत्या होय, ते ज्यां लगे मनुष्यदिक बांधे नही, त्यां लगे अपर्याप्तावस्थायें तेने अछोत्तेरनी सत्ता होय तेथी तेने पांच सत्तास्थानक होय अने बीजा पर्याप्ताने अछोत्तेरनी सत्ता विना बाकी चार सत्तास्थानक वैक्रिय तिर्यंच मनुष्यने त्रेवीशने बंधें अने पञ्चीशने उदयें होय.

तथा षष्ठीशनो उदय, पर्याप्ता एकेंद्रिय तथा पर्याप्तापर्याप्ता विकर्षेंद्रिय अने तिर्यंच तथा मनुष्यने होय. तिहां पण पूर्वलां पांच सत्तास्थानक होय. तेमध्ये अछोत्तेरनुं सत्तास्थानक तेउ तथा अवैक्रिय वायुनी अपेक्षायें लेतुं अने बाकीनां चार सत्तास्थानक बीजा जीवो आशी त्रेवीशने बंधें अने षष्ठीशने उदयें होय.

सत्तावीशनो उदय तेउ वायु वर्जीने पर्याप्ता बादर एकेंद्रिय तथा वैक्रिय तिर्यंच मनुष्यने होय. तिहां अछोत्तेर विना बाकीनां चार सत्तास्थानक जाणवां जे जणी तेउ तथा वायुने आतप अने उद्योतनो उदय नथी तेथी तेने सत्तावीशनुं उदय स्थान

क पण न होय अने तेउ तथा वायु विना तो अछोतेरनी सत्ता बीजे क्याही न पामीयें तेथी त्रेवीशने बंधें अने सत्तावीशने उदयें चार सत्तानां स्थानक जाणवां.

अछवीश, उगणत्रीश, अने त्रीश ए त्रण उदयस्थानक पर्याप्ता विकर्षेडिय तथा पंचेडिय तिर्यंच मनुष्यने होय. तथा एकत्रीशनो उदय पर्याप्ता विकर्षेडिय तथा तिर्यंच पंचेडिय मिथ्यादृष्टिने होय. अहींआं मनुष्यदिकनी सत्ता होय माटे एक अछोतेरनुं सत्तास्थानक टाली शेष चार सत्तास्थानक होय. एम त्रेवीशना बंधक ने यथायोग्य नव उदयस्थानकें यइने चालीश सत्तास्थानक होय.

पञ्चीश तथा ढवीशना बंधकने पण एमज नव नव उदय स्थानकें सत्तानो संवेध जाणवो. एटले चालीश जांगा सामान्यादेशें होय. अने विशेषादेशें पण पर्याप्ति एके ड्य प्रायोग्य पञ्चीशना बंधक देवताने ३१-३५-३४-३८-३९-३० ए ठ उदय स्थानकने विषे बाणु तथा अछ्याशी, ए बे सत्तानां स्थानक प्रत्येकें होय अने अपर्याप्ता विकर्षेडिय तथा अपर्याप्ता पंचेडिय तिर्यंच अने मनुष्य प्रायोग्य पञ्चीश प्रकृतिनो तो देवताने बंध नथी केमके अपर्याप्तामांहे देवताने उपजवुं नथी तेमाटे. एटले ए त्रेवीश, पञ्चीश तथा ढवीशना बंधकना सर्व नव उदयें यइने एकशोने वीश जांगा थया. ए सर्व मिथ्यात्वीना जाणवा.

तथा (अछचउरछवीसे के०) अछवीशना बंधकने एकवीश, पञ्चीश, ढवीश, सत्तावीश, अछवीश, उगणत्रीश, त्रीश अने एकत्रीश, ए आठ उदय स्थानक होय अने बाणु, अछ्याशी, उद्याशी, तथा एंशी, ए चार सत्तास्थानक एकेका उदयें होय, ए अछवीशनो बंध, बे जेदे ठे. एक देवगतिप्रायोग्य अने बीजो नरकगति प्रायोग्य, तिहां देवगति प्रायोग्य अछवीशने बंधें आठ उदयस्थानक अनेक जीवनी अपेक्षायें पामीयें अने नरकगति प्रायोग्य अछवीशने बंधें त्रीश अने एकत्रीश, ए बे उदयस्थानक पामीयें. तिहां देवगति प्रायोग्य अछवीशने बंधें एकवीशनो उदय तो द्वायिक सम्यक्दृष्टिने अथवा द्वायोपशमिक सम्यक्दृष्टिने पण पंचेडिय तिर्यंच तथा मनुष्यने जवापांतरालगतियें एटले बे गतिनी वचालें वर्त्तताने होय. पण मिथ्यादृष्टिने न होय, केमके तिहां मिथ्यादृष्टि देवगति प्रायोग्य अछवीश न बांधे. केमके मिथ्यादृष्टि तो सर्व पर्याप्तियें पर्याप्तोज देवगति प्रायोग्य अछवीश बांधे. अहींआं कोइ कहेसो के जो एम कहो ठो, तो वैक्रिय करतां तिर्यंच अने मनुष्य ३५-३४-३८-३९-ने उदयें वर्त्तता मिथ्यादृष्टि देवगति प्रायोग्य अछवीश बांधे ठे ते केम घटे ? तत्रोत्तरं. तेणे नवने आहें पर्याप्ति पूरी करी ठे. पठी वैक्रिय शरीर क

રતાં ઔદારિક શરીરની નિવૃત્તિ પર્યાપ્તપણે ઉદયથી નિવર્તે તથાપિ તેને પર્યાપ્ત જ કહીયે તેમાટે પર્યાપ્તાવસ્થાયે તો તિહાં મિથ્યાત્વને પણ અઘાવીશનો બંધવિ રોધ નથી. એ દેવગતિ પ્રાયોગ્ય અઘાવીશના બંધક એકવીશને ઉદયે વર્તતાને બાણું અને અઘ્યાશી, એ બે સત્તાસ્થાનક હોય. પણ અહીંયાં જિનનામની સત્તા ન હોય; જો કદાપિ જિનનામની સત્તા હોય, તો તેનો બંધ પણ હોવો જોઈયે. તેવારે તો ઝંગણત્રીશનો બંધક થાય, તેમાટે જિનનામની સત્તા અહીં ન હોય.

તથા પચ્ચીશનો ઉદય, આહારક સાધુ તથા વૈક્રિય તિર્થંચ અને મનુષ્ય સમ્યક્દૃષ્ટિ ને હોય તથા મિથ્યાદૃષ્ટિને પણ હોય. તિહાં પણ સામાન્યે એજ બે સત્તા સ્થાનક હોય પણ એટલું વિશેષ જે આહારકના ધણને આહારક ચતુષ્ક અવશ્ય હોય, તેથી તેને એકજ બાણું સત્તાસ્થાનક હોય. શેષ બીજા જીવોને બે સત્તા સ્થાનક હોય. એ અઘાવીશને બંધે પચ્ચીશને ઉદયે બે સત્તાસ્થાનક જાણવાં.

તથા ઢઘીશનો ઉદય ક્ષાધિક અને ક્ષાયોપશમિક સમ્યક્દૃષ્ટિ શરીરસ્થ પંચેંડિય તિર્થંચ મનુષ્યને અઘાવીશ, દેવગતિ પ્રાયોગ્ય બાંધતાં બાણું, અને અઘ્યાશી એ બે સત્તાનાં સ્થાનક હોય. તથા સત્તાવીશના ઉદયે આહારક સાધુ તથા વૈક્રિય તિર્થંચ મનુષ્ય સમ્યક્દૃષ્ટિને તથા મિથ્યાદૃષ્ટિને તેહીજ બે સત્તાનાં સ્થાનક જાણવાં. તેમજ અઘાવીશ ઝોગણત્રીશનો ઉદય પણ અનુક્રમે શરીર પર્યાપ્તિયે કરી પર્યાપ્તાને અઘાવીશનો ઉદય હોય, અને શ્વાસોદ્વાસ પર્યાપ્તિયે કરી પર્યાપ્તાને ઝોગણ ત્રીશનો ઉદય હોય, તે ક્ષાધિક અથવા વેદક સમ્યક્દૃષ્ટિને તથા આહારક સાધુ અને વૈક્રિય તિર્થંચ મનુષ્યને દેવગતિ પ્રાયોગ્ય અઘાવીશને બંધે હોય. તિહાં બાણું અને અઘ્યાશી, એ બે સત્તાસ્થાનક હોય.

તથા ત્રીશનો ઉદય પંચેંડિય તિર્થંચ મનુષ્ય સમ્યક્દૃષ્ટિ તથા મિથ્યાદૃષ્ટિ તથા આહારક કરતાં સાધુને તથા વૈક્રિય કરતાં સાધુને હોય. તિહાં સામાન્યે બાણું નેવ્યાશી, અઘ્યાશી, ઢઘાશી, એ ચાર સત્તાસ્થાનક હોય. અને વિશેષાદેશે પંચેંડિય તિર્થંચ મનુષ્ય મિથ્યાદૃષ્ટિને નરકગતિ પ્રાયોગ્ય અઘાવીશ બાંધતાં ત્રીશને ઉદયે બાણું નેવ્યાશી, અઘ્યાશી અને ઢઘાશી, એ ચાર સત્તા સ્થાનક હોય. તિહાં બાણું અને અઘ્યાશી, એ બે પૂર્વલી પેરેં જાવવાં અને નેવ્યાશીની સત્તાનો વિધિ કહે ઢે. કોણેક જીવ, નરકાયુ બાંધ્યા પઢી સમ્યક્ત્વ લહીને તીર્થંકર નામ કર્મ બાંધ્યું, તે જીવ, નરકેં જાવાને સન્મુખ થકો સમ્યક્ત્વ વમે. તિહાં મિથ્યાત્વેં ગયા પઢી તીર્થંકરનો બંધ મટે, અને તીર્થંકરની સત્તા હોય તે તીર્થંકરની સત્તા

ઠતાં આહારકની સત્તા મિથ્યાત્વે ન હોય “નોનયસંતોમિહો” એ વચનથી તિહાં નેવ્યાશીની સત્તા હોય. હવે બઘાશીની સત્તા કેમ હોય? તે કહે છે. કોઈ એક સર્વ પર્યાપ્તિયે પર્યાપ્તો એવો પંચેંદિય તિર્યંચ અથવા મનુષ્ય તે તીર્થંકરનામકર્મ, આહારકચતુષ્ક, વૈક્રિયચતુષ્ક. દેવદિક, નરકદિક, એ તેર પ્રકૃતિ વિના એંશીની સત્તાયે વર્તતો જીવ, સંક્લિષ્ટપરિણામે નરક ગતિ પ્રાયોગ્ય અઘાવીશ બાંધતો વૈક્રિય ચતુષ્ક અને નરકદિક, એ ૮ પ્રકૃતિનો અવશ્ય બંધ કરે; તેવારેં તેને બઘાશીનું સત્તાસ્થાનક થાય, તથા તેહીજ વિશુદ્ધ પરિણામે વર્તતો દેવગતિ પ્રાયોગ્ય અઘાવીશ બાંધતો વૈક્રિયચતુષ્ક અને દેવદિકનો અવશ્ય બંધ કરે, તેવારેં પણ બઘાશીનું સત્તાસ્થાનક થાય. એમ અઘાવીશને બંધેં ત્રીશને ડદયેં ચાર સત્તાસ્થાનક હોય.

તથા એકત્રીશને ડદયેં ૧૨-૬૬-૬૬-૧ ત્રણ સત્તાનાં સ્થાનક હોય. અહીંયાં નેવ્યાશીની સત્તા ન હોય જે નણી એકત્રીશનો ડદય, તિર્યંચને હોય અને તે તિર્યંચમાં તો તીર્થંકર નામકર્મની સત્તા ન હોય. અને નેવ્યાશીની સત્તા તો તીર્થંકર નામકર્મ સદિત હોય, તેમાટેં નેવ્યાશી વર્જીને શેષ ત્રણ સત્તાસ્થાનક હોય. એમ અઘાવીશને બંધેં-આઠ ડદય સ્થાનકેં અઘને ચાર સત્તાને સંવેધેં જાંગા ડંગણીશ હોય.

હવે (નવસત્તિગુણતીસતીસમ્મિ કે૭) ડંગણત્રીશને બંધેં અને ત્રીશને બંધેં પ્રત્યેકેં એકવીશ, ચોવીશ, પચ્ચીશ, ઢવીશ, સત્તાવીશ, અઘાવીશ, ડંગણત્રીશ, ત્રીશ, અને એકત્રીશ, એ નવ ડદય સ્થાનક અને ડ્યાણુ, વાણુ, નેવ્યાશી, અઘ્યાશી, બઘાશી, એંશી અને અઘોતેર. એ સાત સત્તાસ્થાનક હોય.

તિહાં પંચેંદિય તિર્યંચ અને મનુષ્ય પ્રાયોગ્ય ડંગણત્રીશ બાંધતાં પર્યાપ્તા અપર્યાપ્તા એવા એકેંદિય, વિકલેંદિય, પંચેંદિય તિર્યંચ મનુષ્ય તથા દેવતા નારકીને વિગ્રંહગતિયેં એકવીશનો ડદય હોય. તિહાં વાણુ, અઘ્યાશી, બઘાશી, એંશી અને અઘોતેર, એ પાંચ સત્તાસ્થાનક હોય પણ એટલું વિશેષ જે વાયુકાય વિના બીજા પર્યાપ્તા એકેંદિય વિકલેંદિય તિર્યંચ, મનુષ્ય, દેવતા તથા નારકીને એક અઘોતેર વિના બાકીનાં ચાર સત્તાસ્થાનક હોય. એનું કારણ પૂર્વેં કહ્યું છે, તેમ જાણવું.

એમ ચોવીશ, પચ્ચીશ અને ઢવીશ, એ ત્રણ ડદયેં પણ એજ પાંચ પાંચ સત્તાનાં સ્થાનક જાણવાં-તિહાં જે ત્રેવીશને બંધેં, ડદય, સત્તા, સંવેધ જાંગા વિચારતાં કહ્યું, તેમ અહીંયાં પણ જાણવું. પણ એટલું વિશેષ જે અહીં પચ્ચીશને ડદયેં મિથ્યા ત્વી દેવ-નારકીને પણ ડંગણત્રીશનો બંધ કહેવો.

તથા સત્તાવીશનો ડદય પર્યાપ્તા એકેંદિય, દેવતા, નારકી, વૈક્રિય તિર્યંચ, મનુ

પ્ય મિથ્યાત્વીને વિકલ્પેન્દિય અને તિર્થંચ મનુષ્ય પ્રાયોગ્ય ઓગણત્રીશનો બંધ બાંધતાં બાણુ, અઠ્ઠાશી, ઠગાશી અને એંશી, એ ચાર સત્તાસ્થાનક હોય.

તથા અઠ્ઠાવીશ, ઓગણત્રીશ, એ બે ઉદય વિકલ્પેન્દિય પંચેન્દિય તિર્થંચ અને મનુષ્ય તથા વૈક્રિય પંચેન્દિય તિર્થંચ મનુષ્ય દેવ અને નારકી ઓગણત્રીશ બાંધતાં હોય. તિહાં પણ તેહીજ પૂર્વોક્ત ચાર સત્તાસ્થાનક જાણવાં:

તથા ત્રીશનો ઉદય વિકલ્પેન્દિય તથા પંચેન્દિય તિર્થંચ અને મનુષ્યને તથા યોતને ઉદયે દેવતાને હોય તથા એકત્રીશનો ઉદય વિકલ્પેન્દિય અને પંચેન્દિય તિર્થંચને યોતને ઉદયે હોય. તિહાં મનુષ્યગતિ પ્રાયોગ્ય ઓગણત્રીશ બાંધતાં ચાર સત્તાસ્થાનક, એકેન્દિય, વિકલ્પેન્દિય અને પંચેન્દિય તિર્થંચને હોય. તથા તિર્થંગતિ અને મનુષ્યગતિ પ્રાયોગ્ય ઓગણત્રીશ બાંધતાં મનુષ્યને પોતપોતાનાં ઉદય સ્થાનકને વિષે યથાપ્રાયોગ્યપણે વર્તતાને પણ અઠોત્તેરનું સત્તાસ્થાનક ન હોય, જે જણી મનુષ્યદિક ઠતાં અઠોત્તેરની સત્તા ન હોય, તેમાટે તેહીજ ચાર સત્તાનાં સ્થાનક જાણવાં. તથા દેવ નારકીને પંચેન્દિય તિર્થંચ તથા મનુષ્ય પ્રાયોગ્ય ઓગણત્રીશ બાંધતાં સ્વસ્વોદયે વર્તતાને બાણું અને અઠ્ઠાશી, એ બે સત્તાસ્થાનક હોય; તિહાં મિથ્યાત્વી નારકીને તીર્થંચનામકર્મ ઠતાં મનુષ્યગતિ પ્રાયોગ્ય ઓગણત્રીશ બાંધતાં સ્વસ્વોદયે યથાપ્રાયોગ્યપણે વર્તતાને એક નેવ્યાશીનું સત્તાસ્થાનક હોય જે જણી મિથ્યાત્વીને આહારકચતુષ્ક તો જિનનામ ઠતાં ન હોય. તેમાટે ઝ્યાણુમાંદેથી આહારકચતુષ્ક કાઢતાં નેવ્યાશીનું સત્તાસ્થાનક હોય. એમ વિકલ્પેન્દિય, પંચેન્દિય તિર્થંચને એ બેદુને અહીંઆં ચાર સત્તાના સ્થાનકની જાવના જેમ ત્રેવીશને બંધે કહી તેમજ સર્વત્ર જાણવી પણ એટલું વિશેષ જે મનુષ્યગતિ પ્રાયોગ્ય ઓગણત્રીશને બંધે અઠોત્તેર વિના બીજાં ચાર સત્તાનાં સ્થાનક હોય. તિર્થંગતિ પ્રાયોગ્ય ઓગણત્રીશને બંધે પાંચ સત્તા સ્થાનક હોય તથા દેવગતિ પ્રાયોગ્ય ઓગણત્રીશ બાંધતાં અવિરતિ સમ્યક્દૃષ્ટિને એકવીશ, ઠઘીશ, અઠ્ઠાવીશ, ઓગણત્રીશ અને ત્રીશ, એ પાંચ તથા આહારક અને વૈક્રિય કરતાં સાધુને પચ્ચીશ, સત્તાવીશ, અઠ્ઠાવીશ, ઓગણત્રીશ અને ત્રીશ, એ પાંચ ઉદયસ્થાનક હોય, તથા દેશવિરતિ મનુષ્યને વૈક્રિય કરતાં યોતનો ઉદય ન હોય, તેમાટે ત્રીશના ઉદય વિના બીજાં ચાર ઉદયસ્થાનક હોય. તિહાં દેવગતિ પ્રાયોગ્ય તીર્થંચનામકર્મ સહિત ઓગણત્રીશ બાંધતાં ઝ્યાણું તથા નેવ્યાશી, એ બે સત્તાનાં સ્થાનક પાંચે ઉદય સ્થાનકે હોય. તથા આહારક સાધુને દેવગતિ પ્રાયોગ્ય ઓગણ

त्रीश प्रकृति बांधतां एकज ज्याणुनुं सत्तास्थानक होय. एम सामान्यपणो ओगण त्रीशने बंधें नव उदयें करी जांगा चोपन शरवाले थाय.

तथा त्रीशना बंधस्थानकें जेम तिर्यगति प्रायोग्य उंगणत्रीशनो बंध बांधतां एकेंद्रिय, विकर्षेन्द्रिय, तिर्यच, पंचेंद्रिय मनुष्य, देव अने नारकीने जेम उदय स्थानक कहां, तेम उद्योत सहित तिर्यगति प्रायोग्य त्रीशने बंधें एकेंद्रियादिकने पण उदय सत्तास्थानकनो संवेध जाववो.

तथा मनुष्यगति प्रायोग्य तीर्थंकरनाम कर्म सहित त्रीशनो बंध करतां देवता अने नारकीने जे विशेष ठे, ते कहियें ठैयें. देवताने एकवीशने उदयें वर्त्ततां ज्या णु अने नेव्याशी, ए बे सत्तास्थानक होय, तथा नारकीने एकवीशने उदयें वर्त्ततां मनुष्यगति प्रायोग्य त्रीश प्रकृति बांधतां एकज नेव्याशी प्रकृतिनुं सत्तास्थानक होय, परंतु नारकीने ज्याणुनी सत्ता न होय, जे जणी तीर्थंकरनाम तथा आहारक चतुष्क ए बेहुनी सत्ता, नारकीने जेजी न होय, चूर्णिकारें कष्टुं ठे के “जस्स तिथ्यगराहा, रगाणि जुगवंसंति, सोनिरइएसु न उववच्छइ” तथा एमज पच्चीश, सत्तावीश, अछावीश अने उंगणत्रीश, ए चार उदयस्थानकें पण देवताने ए बे वे सत्तास्थानक होय, अने नारकीने त्रीशनुं उदयस्थानक न होय, जे जणी उद्योत जेलतां त्रीशनुं उदयस्थानक थाय. ते उद्योतनो उदय तो नारकीने नथी ए म सामान्यपणो त्रीशने बंधें एकवीशने उदयें सात, चोवीशने उदयें पांच, पच्चीशने उदयें सात, षष्ठीशने उदयें पांच, सत्तावीशने उदयें ठ, अछावीशने उदयें ठ, उंगत्रीशने उदयें ठ, त्रीशने उदयें ठ अने एकत्रीशने उदयें चार. एम सर्वमली त्रीशने बंधें नव उदयस्थानकें अइने जांगा बावन थाय ॥ इति समुच्चयार्थः ॥ ३३ ॥

एगेग मेगतीसे, एगे एगुदय अठ संतंमि ॥

उवरय बंधो दस दस, वेयग संतंमि ठाणाणि ॥ ३४ ॥

अर्थः—तथा (एगेगमेगतीसे के०) एकत्रीशने बंधें एगेग एटले एकज उदय स्थानक तथा एकज सत्तास्थानक पण होय. ते आवी रीतें के देवगति प्रायोग्य जिननाम तथा आहारकदिक सहित एकत्रीशनुं बंधस्थानक अप्रमत्त तथा अपूर्वकरण गुणवाणे होय ठे. तिहांतो वैक्रिय तथा आहारकशरीरनुं करवा पणुं नथी तो ते विना बीजा पच्चीश, षष्ठीश, इत्यादिक अल्प प्रकृतिना उदय न होय अने आहारिक शरीरनी तो सर्व पर्याप्तियें करी पर्याप्तो ठे माटे तेने तो त्रीशनोज उदय

होय. तिहां तो एकज त्र्याणुनुं सत्ता स्थानक होय परंतु बीजां न होय. केमके ए कत्रीश प्रकृतिनो बंध तो आहारकचतुष्क तथा जिननाम सहितज होय.

तथा (एगेएगुदयअठसंतमि के०) एक यशःकीर्तिरूप एकने बंधें पण एकज त्रीश प्रकृतिनुं उदयस्थानक होय, तथा तिहां आठ सत्तानां स्थानक होय, जे न एनी नामकर्मनी एकज यशःकीर्तिरूप प्रकृतिनो बंध अपूर्वकरणना सातमा जाग थी मांमीने दशमा गुणगणा पर्यंत होय, ते अतिविशुद्ध माटें वैक्रिय तथा आहारक करे नहीं. तेथी तेने बीजा पञ्चीशादिकनां उदय स्थानक वैक्रियादिकनी पर्याप्ति योग्यनां न होय, मात्र एकज त्रीश प्रकृतिनुं उदयस्थानक होय. तिहां त्र्याणु, बाणु, नेव्याशी, अठवाशी, एंशी, ओगणाएंशी, उहोत्तेर अने पञ्चोत्तेर, ए आठ सत्ता स्थानक होय, तेमांहेलां ९३-९१-८९-८८- ए चार प्रथमनां सत्तास्थानक उपशमश्रेणिनी अपेक्षार्यें होय, अथवा कृपकश्रेणीयें पण ज्यां लगें अनिवृत्तिबादरना प्रथमजागें जइने १ स्थावर, २ सूक्ष्म, ४ तीर्थचदिक, ६ नरकदिक, १० जातिचतुष्क, ११ साधारण, १२ आतप, १३ उद्योत, ए तेर प्रकृति न खपावे तिहां लगें होय अने ए तेर प्रकृति कृप कक्षा पठी अनेक जीवनी अपेक्षार्यें उपरलां ८०-८९-८६-८५-ए चार सत्तास्थानक कृपकश्रेणीयें होय.

(उवरयबंधो के०) तथा उपरांत बंधें बंधने अजावें (वेयग के०) वेदकने उदयनां स्थानक, (दस के०) दश होय अने (संतमिगणाणि के०) सत्तानां स्थानक पण, (दस के०) दश होय, तिहां वीश, एकवीश, उध्वीश, सत्तावीश, अष्टावीश, ओगणत्रीश, त्रीश, एकत्रीश, नव अने आठ, ए दश उदयनां स्थानक अने ९३-९१-८९-८८-८०-८९-८६-८५-ए-८-ए दश सत्ता स्थानक होय.

तेमध्ये केवलीने आठ समयनो केवल समुद्धात करतां, वचालें त्रीजे, चोथे अने पांचमे ए त्रण समय पर्यंत कर्मण योगें वर्त्ततां १ पंचेंडियजाति, ४ त्रस त्रिक, ५ सुजग, ६ आदेय, ७ यशःकीर्ति, ८ मनुष्यगति, अने बार ध्रुवोदयी, एवं वीश प्रकृतिनो उदय होय. तिहां सत्ता स्थानक ओगणाएंशीनुं तथा आहारक चतुष्क विना पञ्चोत्तेरनुं ए बे सत्तास्थानक होय.

तथा तीर्थकरने केवली समुद्धात करतां एज वचला त्रण समय पर्यंत तीर्थ कर नामकर्म सहित एकवीशनुं उदय स्थानक होय. तिहां जिननाम सहित ठे माटें एंशी अने उहोत्तेर, ए बे सत्तास्थानक होय.

तथा केवलीने समुद्धात करतां औदारिक मिश्रयोगें वर्त्ततां औदारिकदिक,

વજ્રરૂપનનારાચસંધયણ, ઠ સંસ્થાન માંહેલું એક સંસ્થાન, ઉપઘાત અને પ્રત્યેક, એ ઠ પ્રકૃતિ પૂર્વોક્ત વીશમાંહે જેલે થકે ઢવીશનો ઉદય હોય. તિહાં બીજે, ઢઠે અને સાતમે એ ત્રણ સમય પર્યંત ઓગણાંશી અને પંચોત્તેર, એ બે સત્તાસ્થાનક હોય.

તથા તીર્થીકરને તેજ સ્થાનકે તીર્થીકરનામ સહિત સત્તાવીશનો ઉદય હોય. તિહાં એંશી અને ઢહોંતેર, એ બે સત્તાસ્થાનક હોય.

તથા તે ઢવીશમધ્યેં પરાઘાત, ડહ્વાસ, ઘુન તથા અઘુનચગતિ માહેલી એક અને બે સ્વર માહેલી એક એ ચાર જેલતાં ત્રીશનો ઉદય, ઔદારિક યોગેં વર્તતા કેવલીને અથવા અગીઆરમે ગુણગણે પણ હોય. તિહાં ડ્યાણું, બાણું, નેવ્યાશી, અઠ્યાશી, એંશી, ઓગણાંશી, ઢહોંતેર, અને પંચોત્તેર, એ આઠ સત્તાસ્થાનક તે માંહેલા પહેલાં ચાર, ઉપશ્મશ્રેણીની અપેક્ષાએં અને ઢેહેલાં ચાર ક્ષીણ કષાયને તથા સયોગી કેવલીને અને તીર્થીકરને હોય. તિહાં આદારકવતુષ્કની સત્તા સહિત તીર્થીકરને એંશી અને અતીર્થીકરને ઓગણાંશી આદારક વર્જીને તીર્થીકરને ઢહોંતેર, અતીર્થીકરને પંચોત્તેર, એ બે બે સત્તા સ્થાનક હોય.

તથા એકત્રીશને ઉદયેં એંશી અને ઢહોંતેર, એ બે સત્તાસ્થાનક તીર્થીકર કેવલી નેજ જાણવાં જે નણી સામાન્ય કેવલીને તો એકત્રીશનો ઉદય નજ હોય. તે એક ત્રીશ મધ્યેંથી તીર્થીકરને વચનયોગ રૂંધે ત્રીશનો ઉદય હોય તિહાં એંશી અને ઢહોંતેર, એ બે સત્તાસ્થાનક હોય તથા સામાન્ય કેવલીને ઔદારિક યોગેં વર્તતાં ત્રીશને ઉદયેં ઓગણાંશીને પંચોત્તેર, એ બે સત્તાસ્થાનક હોય.

તે ત્રીશમધ્યેંથી વચનયોગ રૂંધે સામાન્ય કેવલીને ઓગણત્રીશનો ઉદય હોય. તિહાં ઓગણાંશી અને પંચોત્તેર, એ બે સત્તા સ્થાનક હોય તથા તીર્થીકરને વચનયોગ રૂંધે ત્રીશ તેમાંથી શ્વાસોહ્વાસ રૂંધે ઓગણત્રીશનો ઉદય હોય. તિહાં એંશીને ઢહોંતેર, એ બે સત્તાસ્થાનક હોય. એવં ઓગણત્રીશને ઉદયેં ચાર સત્તાસ્થાનક હોય.

તથા સામાન્યકેવલીને વચનયોગ રૂંધે ઓગણત્રીશનો ઉદય હતો તે મધ્યેંથી શ્વાસોહ્વાસ રૂંધે અઠાવીશના ઉદયેં ઓગણાંશી અને પંચોત્તેર, એ બે સત્તાસ્થાનક હોય.

તથા નવના ઉદયેં તીર્થીકરને અયોગી ગુણગણે એંશી અને ઢહોંતેર તથા ઢેલે સમયેં નવતું એ ત્રણ સત્તાસ્થાનક હોય. તથા સામાન્યકેવલીને આઠના ઉદયેં અયોગીના દ્વિચરમસમય જાગેં ઓગણાંશી અને પંચોત્તેર અને ઢેહલે સમયેં આઠતું, એવં ત્રણ સત્તાસ્થાનક હોય. એમ સંવેધેં જાંગા ત્રીશ હોય. એ રીતેં એ નામકર્મનો વંધોદયસત્તા સંવેધ સામાન્યદેશેં કહ્યો ॥ इत्यर्थः ॥ ૩૪ ॥

॥ અથૈતેષાં જીવસ્થાનાનિ ગુણસ્થાનાનિ વાશ્રિત્ય, સ્વામી દર્શયતે ॥
હવે અનુકર્મે એ આઠ કર્મની પ્રકૃતિનાં સ્થાનક અને તેના જાંગા ચૌદ જીવસ્થાનક
અને ચૌદ ગુણસ્થાનક આશ્રયીને સ્વામી પ્રત્યે નિર્ણય કરીને વિગ્રેષાદેશોં દેલાડે ઢે.

તિવિગપ્પ પગ્ગ ઠાણે, હિં જીવ ગુણસન્નિણ્ણુ ઠાણેસુ ॥

જંગા પઠ્ઠજિયવા, જહ્મ જહ્મ સંજવો નવહ્ ॥ ૩૫ ॥

અર્થ—બંધ, ડદય અને સત્તા, એ (તિવિગપ્પ કે) ત્રણ વિકલ્પ, તેના (પગ
ઠાણેહિં કે) આઠ કર્મની પ્રકૃતિનાં સ્થાનક એક, બે, ઇત્યાદિક તેને સંવેધે
જે જાંગા ડપજે, તે જાંગા (જીવ કે) ચૌદ જીવ સ્થાનકને વિષે અને (ગુણસ
ન્નિણ્ણુઠાણેસુ કે) ચૌદ ગુણસ્થાનક વિષે પૂર્વે જે કહ્યા, તે રીતે તેના અનુસાર
રે (જંગાપઠ્ઠજિયવા કે) જાંગા પ્રયુજવા. (જહ્મજહ્મસંજવોનવહ્ કે) જિહાં જે
જાંગો સંજવે, તિહાં તે જાંગો લગાડવો ॥ ઇતિ સમુચ્ચયાર્થઃ ॥ ૩૫ ॥

॥ અથ પ્રથમજીવસ્થાનાન્યધિકૃત્યાહ ॥ હવે પ્રથમ ચૌદ જીવસ્થાનક
આશ્રયીને જ્ઞાનાવરણીય તથા અંતરાયકર્મના જાંગા કહે ઢે.

તેરસસુ જીવ સંખે, વણ્ણુ નાણંતરાય તિવિગપ્પો ॥

ઇકંમિ તિ હ વિગપ્પો, કરણં પહ્મ ઇહ્મ અવિગપ્પો ॥ ૩૬ ॥

અર્થ—(તેરસસુજીવ કે) એક સંજી પર્યાપ્તો ટાલીને પહેલાં તેર જીવસ્થા
નકને વિષે (સંખેવણ્ણુ કે) સંક્ષેપે એટલે થોડામાંહે ઘણા જીવ નામ કહીયે.
તે જણી સંક્ષેપ જીવ જેડ પાઠ કહ્યો. તિહાં (નાણંતરાય કે) એક જ્ઞાનાવર
ણીય અને બીજું અંતરાય, એ બે કર્મના બંધ, ડદય અને સત્તા, એ (તિવિગપ્પો
કે) ત્રણ વિકલ્પનો એક જાંગો હોય. એટલે પાંચનો બંધ, પાંચનો ડદય અને
પાંચની સત્તા હોય. એના બંધ, ડદય અને સત્તા ધ્રુવ ઢે. તે જણી સર્વને હોય,
તથા (ઇકંમિ કે) એક સંજી પંચેન્દ્રિય પર્યાપ્તો જીવજેડને વિષે (તિહ્વિગપ્પો કે)
ત્રણ વિકલ્પ તથા બે વિકલ્પનો એક જાંગો હોય. એટલે પાંચનો બંધ, પાંચનો ડ
દય અને પાંચની સત્તા, એ ત્રણનો વિકલ્પ, દશમા ગુણઠાણા લગે હોય, અને તે
વાર પંઠી જ્ઞાનાવરણીય તથા અંતરાયનો બંધ નથી મારે પાંચનો ડદય
અને પાંચની સત્તા, એ બેનો વિકલ્પ] અગીઆરમા અને બારમા ગુણઠાણા [લગે
હોય, તથા (કરણંપહ્મઅવિગપ્પો કે) કરણ, એટલે હ્યમનની અપેક્ષા સં

જીઉં જે સયોગી કેવલી તથા અયોગી જવસ્થ કેવલી, તેને વિપે જ્ઞાનાવરણીય અને અંતરાયનો વંધ, હૃદય અને સત્તાનો એક પણ વિકલ્પ નથી માર્ટે અવિકલ્પ છે. અહીંઆં ક્વચિત્તનની અપેક્ષાએ કેવલીને સંજી કહ્યો. ચૂળિકારે અસંજી કહ્યો છે. “મણકરણં કેવલિણો, વિચ્છિન્નિ તેણસન્નિણોબુદ્ધંતિ ॥ મણોવિનાયપદુચ્ચ, તેણસન્નિણોન હવંતિ” ॥ ૩૬ ॥

અથ દર્શનાવરણજીવસ્થાનેપ્વાહ ॥ હવે દર્શનાવરણીયના વંધોદય સત્તાસ્થાનક ના જાંગા ચૌદ જીવસ્થાનકને વિપે વિચારે છે.

તેરે નવ ચડ પણગં, નવ સત્તે ગમ્મિ જંગમિકારા ॥

વેચ્છણિચ્છ આઝ ગોણ, વિજ્ઞામોહં પરં વુઠં ॥ ૩૭ ॥

અર્થ- (તેરેનવચડ કે ૦) સંજી પંચેન્દિય પર્યાપ્તા વિના તેર જીવસ્થાનકને વિપે દર્શનાવરણીયકર્મનો નવનો વંધ, ચારનો હૃદય અને (નવસત્તે કે ૦) નવની સત્તા, તથા નવનો વંધ, (પણગં કે ૦) પાંચનો હૃદય અને નવની સત્તા, એ વે જાંગા હોય. અને (ગમ્મિજંગમિકારા કે ૦) એક સંજી પંચેન્દિય પર્યાપ્તા જીવસ્થાનકને વિપે પૂર્વે જે દર્શનાવરણીયના સંવેધે સામાન્યે અગીઆર જાંગા કહ્યા, તે અગીઆર અહીંઆં લેવા. હવે (વેચ્છણિચ્છ આઝ ગોણ કે ૦) વેદનીય, આયુ અને ગોત્ર, એ ત્રણ કર્મને વિપે વંધ; હૃદય અને સત્તાએ પ્રકૃતિનાં સ્થાનક અને જાંગા તે આગમોક્ત પ્રકારે જીવસ્થાનકને વિપે કહીને (વિજ્ઞામોહં પરં વુઠં કે ૦) પઠી મોહનીય કર્મના જાંગા વહેંચીને કહેશે ॥ ૩૭ ॥

અથ વેદનીયગોત્રયોર્જગ્જ્ઞાનાર્થમિયમંતર્જાપ્યગાથા. હવે વેદનીય અને ગોત્રકર્મના જાંગા ચૌદ જીવજેદે વહેંચવાને જાણ્યની ગાથા કહે છે.

પજ્ઞત્તગ સન્નિચ્છરે, અઠ્ઠ ચડકં ચ વેચણિય જંગા ॥

સત્તય તિગં ચ ગોણ, પત્તેચ્છં જીવઠાણેસુ ॥ ૩૮ ॥

અર્થ- (પજ્ઞત્તગસન્નિ કે ૦) સંજી પંચેન્દિય પર્યાપ્તાને વિપે વેદનીયકર્મના (અઠ્ઠ કે ૦) આઠ જાંગા જે પૂર્વે સામાન્યપણે કહ્યા, તે અહીંઆં વિશેષપણે લેવા તથા (ઇચ્છરે કે ૦) એ સંજી પંચેન્દિય પર્યાપ્તા વિના વીજા તેર જીવસ્થાનકે ? અજ્ઞાતાનો વંધ, અજ્ઞાતાનો હૃદય અને વેદુની સત્તા, ૧ અજ્ઞાતાનો વંધ, જ્ઞાતાનો હૃદય અને વેદુની સત્તા, ૨ જ્ઞાતાનો વંધ, અજ્ઞાતાનો હૃદય અને વેદુની સત્તા, ૩

शातानो बंध, शातानो उदय अने बेहुनी सत्ता, ए (चउक्कंचवेयणियजंगा के०) ए चार जांगा वेदनीयना तेर जीवजेदें होय. अहीआं सयोगी केवलीने अ योगी केवलीनी परें इव्यमनना संबंध नणी संझी लेखवतां विरोध नहीं. अन्यथा आगला आठ मांहेला चार जांगा तो केवलीनेज होय, ते कारणमाटे पर्याप्त संझीने विषे वेदनीयना आठ जांगा कहा ठतां विरोध नथी.

तथा (सत्तयतिगंचगोए के०) गोत्रकर्मना जे पूर्वे बंध, उदय अने सत्तानो संवेध करतां सामान्यादेशें सात जांगा कहा, तेज अहीआं पर्याप्ता सन्निपंचेंडिय ने सात जांगा लेवा. तेमांहे नीचैर्गोत्रनो बंध, नीचैर्गोत्रनो उदय, नीचैर्गोत्रनी सत्ता, ए प्रथम जांगो तेउ, वाउमांहे घणो काल रहेतां जे जीवें उच्चैर्गोत्र उवेळ्युं होय, ते जीव, तेउ वाउ मांहेथी आवी पर्याप्ता संझी पंचेंडियपणे अवतरे, ते ने केटला एक काल पर्यंत, ए जांगो पामीयें, परंतु बीजा जीवने विषे ए जांगो न पामीयें तथा बीजा जांगा जेम पूर्वे कहा, तेम अहीआं पण लेवा. तथा बीजा ते र जीवजेदें १ नीचैर्गोत्रनो बंध. नीचनो उदय अने नीचनी सत्ता, २ नीचनो बंध, नीचनो उदय अने बेहुनी सत्ता, ३ उंचनो बंध, नीचनो उदय अने बेहुनी सत्ता, ए त्रण जांगा होय. तेमांहे पहेलो जांगो तो तेउ, वाउमांहेथी उच्चैर्गोत्र उवेलीने बीजे जीवजेदें अवतरे, तेनी अपेक्षायें लेवो. परंतु बीजानें न होय, तथा उच्चैर्गोत्रनो उदय तो तिर्यंचगतिमांहे तथा अपर्याप्तानेविषे न होय तेमाटे बीजा चार जांगानो तेर जीव जेदें निषेध जाणवो. परंतु जे जांगाने विषे नीचनो उदय होय, ते अहीआं लेवा. (पचेअंजीवठाणेसु के०) ए तेर जीवस्थानकने विषे प्रत्येकें त्रण जांगा होय ॥ इति समुच्चयार्थः ॥ ३० ॥

अथ आयुर्जगप्ररूपणार्थमियमंतर्जाष्यगाथा ॥ हवे ए चौद जीवजेदें आयुःकर्मना जांगा प्ररूपवाने अर्थे जाष्यनी गाथा लखीयें ठैयें.

पङ्कता पङ्कतग, समणा पङ्कत अमण सेसेसु ॥

अष्टावीसं दसगं, नवगं पणगं च आउस्स ॥ ३१ ॥

अर्थ—(पङ्कतापङ्कतगसमणा के०) पर्याप्ता अने अपर्याप्ता समणा एटले मन सहित तेने संझी कहियें, एटले संझी पंचेंडिय पर्याप्ता अने बीजा संझी पंचेंडिय अपर्याप्ता जाणवा. तिहां संझी पंचेंडिय पर्याप्तामांहे आयुःकर्मना जांगा, (अष्टावीसं के०) अष्टावीश होय. तेमध्यें नारकीना पांच तिर्यचना नव, मनुष्य

ના નવ, અને દેવતાના પાંચ. એમ અઠ્ઠાવીશ જાંગા પૂર્વે કહ્યા છે તેમ જાણવા. તથા સંઙ્ઘી પંચેન્દિય અપર્યાપ્તામાંહે આયુઃકર્મના જાંગા (દસગં કે૦) દશ હોય. કેમ કે એ અપર્યાપ્તા લબ્ધિથી જાણવા. તે લબ્ધિ અપર્યાપ્તા તો મનુષ્ય અને તિર્યંચજ હોય. તથા દેવ અને નારકી, એ બેદુ લબ્ધિ અપર્યાપ્તા નજ હોય, માટે દેવતાના પાંચ અને નારકીના પાંચ, એવં દશ જાંગા પૂર્વોક્ત અઠ્ઠાવીશમાંહેથી ટલે, તેવારે અઢાર જાંગા રહે. તેમધ્યેથી વળી સન્નિધિ અપર્યાપ્તાને દેવ નારકીનો બંધ ન હોય તેમાટે.

દેવ નારકીના બંધપ્રાયોગ્ય જે મનુષ્ય તિર્યંચને વિષે જે આયુઃકર્મના નવ નવ જાંગા કહ્યા છે તેમધ્યેથી પણ એક દેવાયુનો બંધ તિર્યંચાયુનો ઇદય અને બેદુ આયુની સત્તા, બીજો નરકાયુનો બંધ, તિર્યંચાયુનો ઇદય અને બેદુ આયુની સત્તા, એ બે જાંગા, આયુર્બંધકાલાવસ્થાના જાણવા. તથા ઉત્તરાવસ્થાયે બંધન્યશૂન્ય કાલે તિર્યંચાયુનો ઇદય અને દેવાયુ તથા તિર્યંચાયુની સત્તા, ચોથો તિર્યંચાયુનો ઇદય અને નરકાયુ તથા તિર્યંચાયુની સત્તા, એ ચાર જાંગા તિર્યંચના, તેવાજ ચાર જાંગા મનુષ્ય માંહેલા, એવં આઠ જાંગા ટલે, તેવારે શેષ દશ જાંગા રહે, તિહાં તિર્યંચગતિમધ્યે એક આયુર્બંધથી પૂર્વાવસ્થાનો તથા બે બંધ કાલાવસ્થાના અને એક તિર્યંચાયુનો ઇદય, તથા બે તિર્યંચાયુની સત્તા, બીજો તિર્યંચાયુનો ઇદય, અને તિર્યંચ તથા મનુષ્યાયુની સત્તા, એ બે ઉત્તરાવસ્થાયે બંધશૂન્ય કાલે હોય. એવં પાંચ તિર્યંચગતિના તેમજ પાંચ મનુષ્યગતિમાંહેલા, એવં દશ જાંગા આયુના સંઙ્ઘી અપર્યાપ્તામાંહે લાજે.

તથા (પક્ષતઅમણ કે૦) મનરહિત એટલે પર્યાપ્તા અસંઙ્ઘી પંચેન્દિયને વિષે (નવગં કે૦) આયુઃકર્મના નવ જાંગા જે પૂર્વે તિર્યંચગતિમધ્યે સામાન્યે કહ્યા, તે અહીંઆ પણ લેવા, કેમકે દેવ અને નારકી તો અસન્નિધિ હોયજ નહીં અને મનુષ્ય પણ અસન્નિધિ પર્યાપ્તો ન હોય, માત્ર તિર્યંચજ અસન્નિધિ પર્યાપ્તો હોય, તેને ચારે ગતિના આયુનો બંધ હોય, માટે એને તિર્યંચગતિ માંહેલા નવે જાંગા હોય.

એ રીતે એક સંઙ્ઘી પંચેન્દિય પર્યાપ્તો, બીજો સંઙ્ઘી પંચેન્દિય અપર્યાપ્તો, ત્રીજો અસંઙ્ઘી પંચેન્દિય પર્યાપ્તો, એ ત્રણ જીવ જેદ ટાલી, (તેસેસુ કે૦) શેષ રહ્યા જે અગીયાર જીવજેદ, તેને વિષે પ્રત્યેકે પ્રત્યેકે (પણગંચઆવસ્સ કે૦) આયુઃકર્મના પાંચ પાંચ જાંગા હોય. એ અગીયારે જીવસ્થાનકે તિર્યંચ હોય, અને તે દેવ તથા નારકીનું આયુ ન બાંધે, તેમાટે આયુર્બંધ કાલથી પૂર્વે એક જાંગો તથા આયુર્બંધ કાલે બે ગતિના બે જાંગા અને આયુર્બંધકાલ પઢી બે જાંગા, એવં પાંચ જાંગા હોય. એમાં અસંઙ્ઘી પંચેન્દિય સંમૂર્ઠિમ અપર્યાપ્તા મનુષ્ય પણ હોય, તેવારે પાંચ તિર્યંચના

अने पांच तेना पण जांगा उपजे. एवं दश जांगा उपजे पण ते अहींआं सूत्रकारें कह्या नथी, ते शुं जाणयें शा हेतुयें विवक्षा करी नहीं? ते विचारवुं ॥ इति ॥ ३९॥

॥ अथ जीवस्थानेषु मोहनीयकर्माह ॥ हवे चौद जीवस्थानकने विपे मोहनीय कर्मेना बंध, उदय अने सत्तानां स्थानकनो संवेध विवरीने कहे ठे.

अष्टसु पंचसु एगे, एग डुगं दसय मोह बंध गए ॥ ति
ग चउ नव उदय गए, तिग तिग पन्नरस संतंमि ॥ ४०॥

अर्थ—(अष्टसुपंचसुएगे के०) आठ जीवस्थानकने विपे तथा पांच जीव स्थानकने विपे अने एक जीवस्थानकने विपे अनुक्रमें (एगडुगंदसय के०) एक, वे अने दश, (मोहबंधगए के०) मोहनीयप्रकृतिनां बंधस्थानक होय तथा अनुक्रमें ते एकेका बंधस्थानकें (तिगचउनवउदयगए के०) त्रण, चार अने नव, उदयनां स्थानक होय. अने अनुक्रमें (तिगतिगपन्नरससंतंमि के०) त्रण, त्रण अने पंदर सत्तानां स्थानक होय ॥ इत्युक्तार्थः ॥ ४० ॥

१ सूक्ष्म एकेंडिय पर्याप्ता अने अपर्याप्ता, २ बादर एकेंडिय अपर्याप्ता, ४ बेंडिय अपर्याप्ता, ५ तेंडिय अपर्याप्ता, ६ चौरिंडिय अपर्याप्ता, ७ असंझी पंचेंडिय अपर्याप्ता, अने ८ संझी पंचेंडिय अपर्याप्ता, ए आठ जीवजेदें एकज बावीश प्रकृतिनुं बंधस्थानक होय. जे नणी ए लब्धिनी अपेक्षायें अपर्याप्ता कह्या ठे, माटें तेने तो मिथ्यात्वज होय. ते मिथ्यात्वे तो बावीशनोज बंध होय, तिहां त्रण वेदें वे गुगल साथें जांगा ठ पूर्वली परें लेवा तथा आठ, नव अने दश, ए त्रण उदय स्थानक होय. अहींआं सातनुं उदयस्थानक न होय, केमकें सातनो उदय अनंतानुबंधीआ विना होय ठे तेतो उपशमश्रेणीथी पडतां मिथ्यात्वे आवे, तिहां आवलिकामात्र लगें होय, ए आठ जीवजेदें श्रेणी नथी माटें सातनो उदय न होय तथा एकेका उदयें अष्टावीश, सत्तावीश अने ठवीश, ए त्रण सत्तास्थानक होय.

बादर एकेंडिय तथा त्रण विकलेंडिय अने असन्नीआ पंचेंडिय, ए पांच पर्याप्ता जीवजेदने विपे बावीश अने एकवीश, ए बंधस्थानक होय. तिहां लब्धि पर्याप्ता केटला एकने करण अपर्याप्तावस्थायें सास्वादनजावें मिथ्यात्वनो बंध न होय, तेवारें एकवीशनो बंध पामीयें. अहींआं बावीशना बंधें सात, आठ, नव अने दश, ए चार उदय स्थानक होय. अने एकेका उदयें अष्टावीश सत्तावीश, अने ठवीश, ए त्रण सत्तास्थानक होय तथा एकवीशने बंधें सात, आठ अने नव, ए त्रण उदय

स्थानक होय अने ते एकेके उदयस्थानकें एकेकुं अष्टावीशतुं सत्तास्थानक होय. केमके एकवीशनो बंध, ते सास्वादनेज होय. तिहां सास्वादने तो निश्चें अष्टावीश तुंज सत्तास्थानक होय.

तथा एक संझीपंचेंडिय पर्याप्ताना जीवजेदने विपे दशे बंध स्थानक होय. अने नवे उदय स्थानक होय. तथा पंदरे सत्तास्थानक होय. तेनुं स्वरूप अने नांगा पूर्वली परें जाणी लेवा ॥ इत्यर्थः ॥ ४० ॥

अथ नामकर्म जीवस्थानेप्वाह ॥ हवे चौद जीवस्थानकने विपे नामकर्मना बंध, उदय अने सत्तानां स्थानक वे गाथायें करी कहे ठे.

पण डग पणगं पण चतु, पणगं पणगा हवंति तिस्रेव ॥

पण षण्णगं ठठ, षण्णगं अठ ठ दसगंति ॥ ४१ ॥ सत्ते

व अपङ्कता, सामी सुदुमाय वायराचेव ॥ विगलिंदि

आठ तिन्निठ, तह्य असन्नी अ सन्नीअ ॥ ४२ ॥

अर्थ-अहीआं प्रथम गाथायें बंध, उदय अने सत्तानां स्थानक कहे ठे. अने बीजी गाथायें तेना स्वामी कहे ठे माटे वे गाथानो अर्थ जेलो जोडीयें, एटले (पणडग के०) पांच बंधस्थानक, अने वे उदय स्थानक, (पणगं के०) पांच सत्ता स्थानक एना (सत्तेवअपङ्कतासामी के०) सात अपर्याप्ता जीव जेद. ते एना स्वामी जाणवा तथा (पणचउपणगं के०) पांच बंधस्थानक, चार उदयस्थान क, अने पांच सत्तास्थानक, तेना स्वामी (सुदुमाय के०) सूक्ष्म एकेंडिय पर्याप्ता जाणवा तथा (पणगाहवंतितिस्रेव के०) त्रणे पांच पांच स्थानक जाणवां एटले पांच बंधस्थानक, पांच उदयस्थानक अने पांच सत्तास्थानकना स्वामी होय, ते कोण होय? तांके (वायराचेव के०) बादर एकेंडिय पर्याप्ता एना स्वामी होय तथा (पणषण्णगं के०) पांच बंधस्थानक, ठ उदयस्थानक अने पांच सत्तास्थानक एना स्वामी (विगिजिंदिआठतिन्निठ के०) वेंडिय, तेंडिय अने चौरिंडिय, ए त्रणे विकलेंडि य पर्याप्ता जाणवा. तथा (ठठषण्णगं के०) ठ बंधस्थानक, ठ उदयस्थानक अने पांच सत्तास्थानक, एना स्वामी (असन्नीअ के०) असंझी पंचेंडिय पर्याप्ता जी व जाणवा. (तह्य के०) तेमज (अठठदसगंति के०) आठ बंधस्थानक, आठ उदयस्थानक अने दश सत्तास्थानक, एना स्वामी (सन्नीअ के०) संझी पंचें डिय पर्याप्ता जाणवा ॥ इति गाथा व्याह्वार्यः ॥ ४१ ॥ ४२ ॥

हवे विस्तारें अर्थ लखीये तैयें. अपर्याप्ता सूक्ष्मादिक सात जीव जेद, तेने देव, नरकगति प्रायोग्य बंध न होय, तेमाटे अष्टवीश, एकत्रीश अने एक, ए त्रण बंधस्थानक विना त्रैवीश, पञ्चीश, षष्ठीश, उगणत्रीश अने त्रीश, ए पांच बंधस्थानक तिर्थेच अने मनुष्य प्रायोग्यज होय. तिहां एकेका अपर्याप्ताने विषे (१३९१४) बंध जांगा उपजे तथा ए सात जीव जेदमाहेला अपर्याप्ता सूक्ष्म अने बादर एकेंद्रिय, ए बे जीव जेदने विषे एकवीश अने चोवीश, ए बे उदयस्थानक होय, तिहां एकवीशने उदयें सर्व अष्टुन पद जणी एकज जांगो होय तथा चोवीशने उदयें प्रत्येक अने साधारणना विकल्पें बे जांगा होय. एम बेदुना मली एकेका जीवजेदें त्रण त्रण जांगा होय. अने शेष पांच अपर्याप्ताना जीवजेदें ए कवीश अने षष्ठीश, ए बे बे उदयस्थानक प्रत्येकें होय. अहींआं षष्ठीशना उदय मांहे साधारणनो उदय नथी माटे एकेका उदयें एकेक जांगोज उपजे तेथो बन्ने उदयना बे बे जांगा एकेका जीव जेदें होय तथा सन्नीया अपर्याप्तामां बे तिर्थेच पंचेंद्रियना अने बे मनुष्यना, एम चार जांगा प्रत्येकें होय. ए सात अपर्याप्ता जीव जेदें प्रत्येकें बाणु, अष्टाशी, षष्ठाशी, ऐंशी अने अष्टोत्तर, ए पांच पांच सत्तास्थानक होय. अहींआं तिर्थेचगतिमांहे जिननामनी सत्ता न होय, माटे ज्याणुं अने ने व्याशी, ए बे सत्तास्थानक न होय. जे आहारकचतुष्क संयम प्रत्यधिक बांधीने व ली मिष्यात्वे गयो होय तेने जिहां सुधी आहारक चतुष्क उवेछे नहीं तिहां सु धी बाणुनी सत्ता होय अने चोक उवेछा पढी अष्टाशीनी सत्ता होय तथा तेउ, वाउ मांहे मनुष्यदिक उवेछीने ए स्थानकें अवतल्यो होय तेनी अपेक्षायें अष्टोत्तरनुं सत्तास्थानक जेवुं. एमज ऐंशी तथा षष्ठाशी, ए सर्व सत्तास्थानकनुं स्वरूप अने जांगा उपजाववा ते पूर्वली पेरें जाणवा.

तथा सूक्ष्म एकेंद्रिय पर्याप्ताने ३३-३५-३६-३९-३० ए पांच बंधस्थानक होय. एने तिर्थेच मनुष्य मांहेज जावुं ते माटे तत्प्रायोग्य एज बंधस्थानक बे. अहीं बंधना जांगा (१३९१४) होय. एने ३१-३४-३५-३६, ए चार उदयस्थानक होय. तिहां एकवीशने उदयें एक जांगो, चोवीशने उदयें बे, पञ्चीशने उदयें बे अने षष्ठीशने उदयें बे, एम चार उदयस्थानकें जांगा सात होय. तथा प्रत्येकें एकेका उदयस्थानके ९३-९८-९६-९०-९८ ए पांच सत्तास्थानक होय. तेम थ्यें तेउ वायु विना बीजा सर्व जीव शरीर पर्याप्तियें पर्याप्ता थका निश्चें मनुष्यदिक बांधे, माटे ते दिक ठतां अष्टोत्तरनुं सत्तास्थानक न होय. प्रत्येक पर्याप्ता

जीवमांहे पण तेच वायु विना बीजा सर्व जीवने पञ्चीश अने ष्ठीश, ए बे उदय साधारण पद सहित ठे माटे ए स्थानकें अछोत्तेर विना बीजां चार सत्ता स्था नक होय. ए पञ्चीश तथा ष्ठीशानो उदयतो शरीर पर्याप्तियें पर्याप्तानेज होय, तेमाटे साधारण सूक्ष्मपर्याप्ताने पञ्चीश, ष्ठीशने उदयें अछोत्तेरनी सत्ता न पा मीयें अने प्रत्येक पदमांहे तेच तथा वायु जेला आव्या, ते माटे ते अपेक्षायें प्रत्येकमांहे अछोत्तेरनी सत्ता पामीयें. ए बे जागे चार सत्तास्थानक अने पांच जागे पांच सत्तास्थानक होय. तिहां बाणुनुं सत्तास्थानक तो आधारक बांधी मिथ्यात्वेन गयो, तिहां आधारकचतुष्कनी सत्ता ठतां मिथ्यात्वेन वशें सूक्ष्ममांहे अवतरे, तेनी अपेक्षायें लेवो.

तथा बादर एकेंद्रियपर्याप्ताने विषे पण १३-१५-१६-१७-१८ ए पांच बंधस्थानक तिर्यंच मनुष्य प्रायोग्य जाणवा. केमके एने मनुष्य अने तिर्यंच ए बे गति मध्यें जातुं ठे माटे तत्प्रायोग्य बांधे. तिहां जांगा १३९१४ होय. अर्हीआं उदयस्थानक ११-१४-१५-१६-१७ ए पांच होय. तिहां एकवीशने उदयें बे, चोवीशने उदयें पांच, पञ्चीशने उदयें पांच, ष्ठीशने उदयें अगीआर अने सत्तावीशने उदयें ठ. एम सर्व मली पांच उदयस्थानकें जांगा उगणत्रीश होय. अने १९-८८-८६-८०-७८ ए पांच पांच सत्तास्थानक होय. अर्हीआं पञ्चीश अने ष्ठीशने उदयें प्रत्येक अने अयशःकीर्तिं साथें एकेको जांगो ठे, ते बे स्था नकना बे जांगा तथा एकवीशना उदयना वैक्रिय वायु विनाना जांगा तथा चोवीशना उदयना बे जांगा, एम आठ जांगाने विषे पांच सत्तास्थानक होय. अने शेष एकवीश जांगाने विषे अछोत्तेर विना बाकीनां चार सत्तास्थानक होय.

तथा त्रण विकर्षेन्द्रिय पर्याप्ताने प्रत्येकें त्रेवीश, पञ्चीश, ष्ठीश, उगणत्रीश, अने त्रीश, ए पांच बंधस्थानक मनुष्य तिर्यंच प्रायोग्य होय. एने देव तथा नारक, ए बे गतिमध्यें जातुं नथी तेथी बीजां बंधस्थानक न होय. अर्ही जांगा १३९१४ तथा ११-१६-१८-१९-२०-२१-ए ठ उदयस्थानक होय. तिहां जांगां वीश पूर्वें कइया ठे, ते रीतें जाणवा तथा १९-८८-८६-८०-७८-ए पांच सत्तास्थानक होय. तेमध्यें एकवीशना उदयना जांगा बे तथा ष्ठीशना उदयना जांगा बे. एवं चार जागे तो प्रत्येकें पांच पांच सत्तास्थानकज होय केमके तेच अने वायु मांहेथी आवेला विकर्षेन्द्रिय पर्याप्ताने पण करण अपर्याप्ता पयो कियत्काल लगें अछोत्तेरनुं सत्तास्थानक पामीयें, पढी, चार सत्तास्थानक होय. अ

ने शेष शोल जांगे एक अछत्तेर वर्जने चार चार सत्तास्थानक प्रत्येकें होय. जे नणी शोल जांगा शरीरपर्याप्तियें पर्याप्तानेज होय. तिहां तो अवश्य मनुष्यदि कनो बंध होय तेवारें तेने अछत्तेरनी सत्ता न होय बाकी चार सत्तास्थानक होय. ए रीतें बेंडिय, तेंडिय अने चौरिंडिय पर्याप्ताने एकेकाने प्रत्येकें ठ उदयस्थान कें बीश जांगा होय ते मांहे चार चार जांगा, पांच पांच सत्तास्थानक वाला अने बीजा शोल शोल जांगा, चार चार सत्तास्थानकवाला जाणवा.

तथा असन्नीआ पंचेंडिय पर्याप्ताने ३३-३५-३६-३७-३९-३०-ए ठ बंधस्थानक होय. जे नणी देव अने नरकगति प्रायोग्य अछावीशिनो बंध पण एने होय. केमके ए मरीने चारे गतिमध्ये जाय ठे तेमाटें तत्प्रायोग्य बंध होय. अर्हीं जांगा १३ए३६ एने ३१-३६-३७-३९-३०-३१-ए ठ उदयस्थानक होय. ते ठ उदयना जांगा ४ए०४ होय. ए वैक्रिय न करे माटें वैक्रियनो जांगो. न होय. तेमध्ये एकवीशना उदयना जांगा आठ अने ठवीशना उदयना जांगा (३७७) एवं (३९६) जांगे वाणु, अठ्याशी, ठ्याशी, एंशी अने अछत्तेर, ए पांच सत्तास्थानक होय अने शेष (४६०७) जांगा शरीर पर्याप्ति पूरी कखा पढी होय ते नणी एक अछत्तेर विना बाकीनां चार सत्तास्थानक होय.

तथा सन्नीआ पंचेंडिय पर्याप्ताने ३३-३५-३६-३७-३९-३०-३१-१-ए आठे बंधस्थानक होय. केमके एमां मनुष्य पण आब्या माटे तेने सर्वे बंधस्थानक होय, तिहां जांगा १३ए४५ अने ३१-३५-३६-३८-३७-३९-३०-३१ ए आठ उदयस्थानक होय. ३०-३४-७-ए ए चार न होय केमके अर्हींआं केवलीने जाव मनशून्य नणी सन्नीआ मांहे गल्हा नहीं तेषी ३०-७-ए ए त्रण केवलीनां न गल्हा अन्यथा अगीआर उदयस्थानक कहेत. अने बारमो चोवीशिनो उदय तो एकेंडियनेज होय बीजाने न होय तेषी तेना अगीआर जांगा टले तथा एकवीशने उदयें सात अपर्याप्ताना सात जांगा अने संझीआ असंझीआ जे ला गुणतां पंचेंडियतिर्थचनो एक जांगो तथा मनुष्यअपर्याप्तानो एक तथा ठवीशने उदयें, त्रण विकलेंडियना त्रण, अने असन्नी पंचेंडियतिर्थच तथा मनुष्यना बे, एम पांचना पांच जांगा अपर्याप्ताना टले, तथा बीश, आठ अने नव, ए त्रण उदयना त्रण जांगा. एवं सर्व अइने अछावीश जांगा पूर्वोक्त उदय जांगा (४७ए१) मांशी काढतां शेष (४७६३) जांगा उदयस्थानकना सन्नीआ पंचेंडिय पर्याप्ता जीवमांहे पामीयें, तेमध्ये एकवीशना उदयना (४०) ठवीशना उदयना (५९५)

એવં (૬૩૫) જાગે પ્રત્યેકે પાંચ સત્તાસ્થાનક કહેવાં. અને બીજાં ચાર સત્તાસ્થાનક તે સામાન્યાદેશે નવ અને આઠના ડડય વિના દશ, સત્તાસ્થાનકના જીવની અપેક્ષાએ લેવા. હવે સંવેધ લખીએં હૈયેં.

સૂક્ષ્મ અપર્યાપ્તા એકેંડિયને ત્રેવીશને બંધેં એકવીશને ડડયેં પાંચ સત્તા સ્થાનક, તેમ ચોવીશને ડડયેં પણ પાંચ સત્તાસ્થાનક. એવં બે ડડયના મલી દશ સત્તા સ્થાનક થયાં. તથા પચ્ચીશને બંધેં પણ એજ બે ડડય હોય, તિહાં પણ સત્તાસ્થાનક દશ હોય. તેમ ઠઘીશ, ડંગણત્રીશ અને ત્રીશ, એ ત્રણ બંધેં પણ દશ દશ જાંગા કરતાં પાંચ સ્થાનકેં થડ, પચ્ચાશ સત્તાસ્થાનક હોય. તથા એ સૂક્ષ્મ અપર્યાપ્તા એકેંડિય વિના શેપ ઠ અપર્યાપ્તાના જીવસ્થાનકેં પણ એજ રીતેં પચ્ચાશ પચ્ચાશ બંધ, ડડય અને સત્તા સંવેધેં જાંગા હોય, પણ એટલું વિશેષ જે વેંડિયાદિ કં પાંચ અપર્યાપ્તાને ચોવીશના ડડયને સ્થાનકેં ઠઘીશનો ડડય લેવો.

તથા સૂક્ષ્મ એકેંડિય પર્યાપ્તાને પણ એહીજ પાંચ બંધસ્થાનક હે. તિહાં એકેક બંધસ્થાનકેં ૨૧-૨૪-૨૫-૨૬ એ ચાર ડડયસ્થાનક ગણતાં વીશ થયાં. તે એકેકા ડડયસ્થાનકેં પાંચ પાંચ સત્તાસ્થાનક ગણતાં એકશો જાંગા થાય.

તથા બાદર એકેંડિય પર્યાપ્તાના એહીજ પાંચ બંધસ્થાનક તિહાં એકેકે બંધસ્થાનકેં ૨૧-૨૪-૨૫-૨૬-૨૭ એ પાંચ ડડયસ્થાનક ગણતાં પચ્ચીશ ડડયસ્થાનક થાય, તેમાંહે પાંચ ડડય સ્થાનકેં અછોત્તેર વિના ચાર ચાર સત્તા સ્થાનક હોય. તેના વીશ જાંગા અને વીશ ડડયસ્થાનકેં પાંચ પાંચ સત્તાસ્થાનક લેતાં શો જાંગા થાય. એમ શરવાલે એકશોને વીશ બંધ ડડયસત્તા સંવેધેં જાંગા હોય.

તથા વેંડિયપર્યાપ્તામાંહે ચોવીશને બંધેં ઠ ડડયસ્થાનક હોય, તે માંહેજા એકવીશ અને ઠઘીશ, એ બે ડડયેં પાંચ પાંચ સત્તાસ્થાનક હોય. અને ૨૭-૨૮-૨૯-૩૦-૩૧ એ ચાર ડડયસ્થાનકેં ચાર ચાર સત્તાસ્થાનક હોય. શરવાલે ઠઘીશ જાંગા એક બંધસ્થાનકેં હોય. એમ પાંચ બંધસ્થાનકના એકશો ને ત્રીશ જાંગા વેંડિય પર્યાપ્તાના થાય. તેમ તેંડિય પર્યાપ્તાના તથા ચૌરિંડિયપર્યાપ્તાના પણ એટલાજ જાંગા જાણવા.

તથા અસત્તી પંચેંડિય પર્યાપ્તાને પણ ત્રેવીશ, પચ્ચીશ, ઠઘીશ, ડંગણત્રીશ અને ત્રીશ, એ પાંચ બંધસ્થાનકેં તો પ્રત્યેકેં વિકલેંડિયની પરેં ઠઘીશ ઠઘીશ જાંગા ગણતાં (૧૩૦) સત્તાનાં સ્થાનક થાય અને અછાવીશને બંધેં ત્રીશ અને એકત્રીશ, એ બે ડડયસ્થાનક હોય. તિહાં એકેકા ડડયેં બાણુ, અછાશી, અને ઠઘાશી, એ ત્રણ સત્તાસ્થાનક હોય. તેના જાંગા ઠ થાય. જે જણી અછાવીશનો બંધ, દેવ

તથા નરકગતિ પ્રાયોગ્યજ હોય. તિહાં તો એંશી અને અઠોત્તેરની સત્તા ન હોય કેમકે દેવ નરકગતિ પ્રાયોગ્યનો બંધ તો પૂર્ણ પર્યાપ્તનેજ હોય. એમ શરવાણે અ સંઙ્ગી પંચેદિયને ૭ બંધસ્થાનકે થડ ઉદય સત્તાના જાંગા (૧૩૬) થાય.

તથા પર્યાપ્તા સંઙ્ગી પંચેદિયને ત્રેવીશને બંધે તો જેમ પૂર્વે ઢઘીશ સત્તાનાં સ્થાન ક અસંઙ્ગીને કહ્યાં, તેમ અર્દીઆં પણ જાણવાં તથા પચ્ચીશને બંધે એકવીશ તથા ઢઘીશને ઉદયે પાંચ પાંચ સત્તાસ્થાનક હોય તથા પચ્ચીશને ઉદયે અને દેવ નારકી ને સત્તાવીશને ઉદયે, એ બે ઉદયે બાણુ અને અઠ્યાશી, એ બે બે સત્તાસ્થાનક હોય, એવં ચૌદ થયાં. તથા શેષ ચાર ઉદયસ્થાનકે ચાર ચાર સત્તાસ્થાનક હોય. એમ સર્વ મલી પચ્ચીશને બંધે ત્રીશ સત્તાસ્થાનક હોય, તેવીજ રીતે ઢઘીશને બંધે પણ ત્રીશ સત્તાસ્થાનક હોય. તથા અઠાવીશને બંધે આઠ ઉદય સ્થાનક હોય, તેમ ધ્યે એકવીશ, પચ્ચીશ, ઢઘીશ, સત્તાવીશ, અઠાવીશ અને ડંગણત્રીશ એ ૭ ઉદયે બાણુ અને અઠ્યાશી, એ બે બે સત્તાસ્થાનક હોય. તથા ત્રીશને ઉદયે બાણુ, અ ઠ્યાશી, ઢઘાશી અને એંશી, એ ચાર સત્તાસ્થાનક હોય. અને એકત્રીશને ઉદયે બાણુ, અઠ્યાશી, અને ઢઘાશી, એ ત્રણ સત્તાસ્થાનક હોય. એમ સર્વ અઠા વીશને બંધે ડંગણીશ સત્તાસ્થાનક હોય. તથા ડંગણત્રીશને બંધે પણ પચ્ચીશના બંધકની પેરેં સત્તાસ્થાનક ત્રીશ હેવાં. વલી વિશેષેં બીજાં પણ હે, તે ક હીયેં હૈયેં. અવિરતિ સમ્યક્દષ્ટિને દેવગતિ પ્રાયોગ્ય ડંગણત્રીશ બાંધતાં ૧૧-૩૬-૩૮-૩૯-૪૦ એ પાંચ ઉદયે ૫૩-૮૫ એ બે બે સત્તાસ્થાનક હોય તથા એ જ બે બે સત્તાસ્થાનક પચ્ચીશ તથા સત્તાવીશને ઉદયે વૈક્રિય દેશવિરતિને પણ હોય, અથવા આહારક સાધુને પણ તેહીજ બે ઉદયે ડ્યાણુની સત્તા હોય. એવં ચૌદ સત્તાસ્થાનક પૂર્વજા ત્રીશમાંહે મેલવતાં ડંગણત્રીશને બંધે હુમ્માલીશ સત્તા સ્થાનક હોય. એમ ત્રીશને બંધે પણ પચ્ચીશના બંધની પેરેં ત્રીશ સત્તાસ્થાનક હે વાં, તે ઉપર જે વિશેષ હે, તે કહે હે. મનુષ્યગતિ પ્રાયોગ્ય, જિનનામ સહિત ત્રીશ બાંધતાં એકવીશ, પચ્ચીશ, સત્તાવીશ, અઠાવીશ, ડંગણત્રીશ અને ત્રીશ, એ ૭ ઉદયે ૫૩-૮૫ એ બે બે સત્તાસ્થાનક હેતાં બાર જાંગા થાય. તે જૈલતાં બેંતાલી શ સત્તાસ્થાનક ત્રીશને બંધે થાય. તથા એકત્રીશ બાંધનારો જિનનામ તથા આ હારકદિક સહિત બાંધે, તેવારેં તેને એકજ ડ્યાણુની સત્તા હોય તથા એકને બંધે આઠ સત્તા સ્થાનક હોય. તિહાં ૫૩-૫૪-૮૫-૮૮ એ ચાર ડપશમશ્રેણીની અપેક્ષાયેં તથા ૮૦-૮૧-૮૬-૮૫- એ ચાર ક્ષપકશ્રેણીની અપેક્ષાયેં હોય.

તથા બંધને અજાવેં પણ એજ આઠ સત્તાસ્થાનક હોય, પરંતુ એટલું વિશેષ જે પ્રથમનાં ચાર સત્તાસ્થાનક અગીઆરમે ગુણગણે આગલી તેર પ્રકૃતિના ક્ય કચ્છા પઢી હીણમોદને લેવા. એમ સર્વે મલી પર્યાપ્તા સંજ્ઞી પંચેંદ્રિયને (૧૦૮) સત્તાસ્થાનક હોય અને જો દ્વ્ય મનને સંબંધેં કેવલીને પણ સન્નીઠ કહીયેં, તો તેના વલી ઢઢી શ સત્તાસ્થાનક મેલવતાં (૧૨૪) સત્તાસ્થાનક, સંજ્ઞીપંચેંદ્રિય પર્યાપ્તાનાં થાય ॥૪૨॥

અથ ગુણસ્થાનાન્યધિકૃત્યાહ ॥ હવે આઠ કર્મના બંધોદય સત્તાસ્થાનકના

નાંગા, ચૌદગુણગણા આશ્રયીને કહે છે.

નાણં તરાય તિ વિહમ, વિ દસસુ દો ઢુંતિ દોસુ ઠાણેસુ ॥

મિહ્વાસાણે બીએ, નવ ચઠ પણ નવ ય સંતંસા ॥ ૪૩ ॥

અર્થ—મિષ્યાલ્પથી માંદીને દશમા સૂક્ષ્મસંપરાય ગુણગણાસુધીના (દસસુ કે૦) દરે ગુણગણાને વિષે (નાણંતરાય કે૦) જ્ઞાનાવરણીય અને અંતરાય એ બેદુ કર્મનો (તિવિહમવિ કે૦) ત્રિવિધ એટલે પંચવિધ બંધ, પંચવિધઠદય, અને પંચવિધ સત્તા, એ નાંગો હોય. તેવાર પઢી (દોસુઠાણેસુ કે૦) ઠપશાંતમોદ અને હીણમોદ, એ બે ગુણગણે બંધને અજાવેં (દોઢુંતિ કે૦) ડુવિધ એટલે પાંચનો ઠદય અને પાંચની સત્તા હોય અને તેવાર પઢી તો ઠદય અને સત્તા પણ ન હોય. હવે (બીએ કે૦) બીજું દર્શનાવરણીય કર્મ તેનો (મિહ્વાસાણે કે૦) મિષ્યાલ્પ અને સાસ્વાદન ગુણગણે (નવ કે૦) નવવિધબંધ, (ચઠપણ કે૦) ચતુર્વિધ અથવા પંચવિધ ઠદય અને (નવયસંતંસા કે૦) નવવિધ સત્તા હોય. એ બે ગુણગણે થીણ-હીત્રિકનું નિયમાબંધ હોય મારેં નવવિધબંધ કહ્યો. અહીં બે નાંગા થાય. એક નવવિધ બંધ, ચતુર્વિધ ઠદય અને નવવિધસત્તા. બીજો નવવિધ બંધ, પંચવિધ ઠદય અને નવવિધસત્તા. એ બે નાંગા હોય ॥૬તિ સમુચ્ચયાર્થઃ॥૪૩॥

મિસ્સાઈ નિયટ્ટીઠ, ઠ ચ્ઠપણ નવય સંત કમ્મંસા ॥

ચઠ બંધતિગે ચઠ પણ, નવંસ હસુ જુઅલ ઠસ્સંતા ॥ ૪૪ ॥

અર્થ—(મિસ્સાઈનિયટ્ટીઠ કે૦) મિશ્રગુણગણાથી માંદીને નિવૃત્તિકરણ નામે આઠમું ગુણગણું છે, તેના પહેલા નાગ લગેં, થીણ-હીત્રિકનો બંધ ટલ્યો મારેં (ઠચ્ઠપણનવયસંતકમ્મંસા કે૦) ઠનો બંધ, ચાર તથા પાંચનો ઠદય અને નવવિધ સત્તા હોય. એટલે ઠનો બંધ, ચારનો ઠદય અને નવની સત્તા, એ

प्रथम जांगो तथा ठनो बंध, पांचनो उदय अने नवनी सत्ता, ए बीजो जांगो. ए बे जांगा निश्चै होय. तेवार पढी अपूर्वकरणना शेष ठ जाग अने अनित्यकरण तथा सूक्ष्मसंपराय, ए त्रण गुणगणो निडा अने प्रचला, ए बे पण बंधयकी ट ली माटे (चउबंध के०) चतुर्विधबंध, चतुर्विध उदय अने नवविधसत्ता, ए (ति गे के०) बंध, उदय अने सत्ता, त्रणेनो एक जांगो तथा (चउपणनवंस के०) चतुर्विधबंध, पंचविध उदय अने नवविध सत्ता. अर्द्धां अंशशब्दे सत्ता जाणवी. ए बीजो जांगो. ए बे जांगा त्रण गुणगणो होय. ए बे जांगा उपशम श्रेणीनी अपे क्षायें जाणवा. हवे क्षेपकश्रेणीनी अपेक्षायें कहे ठे. (छुसु के०) नवमे अने द शमे ए बे गुणगणो (जुअल के०) बंध अने उदयनुं जोडलुं एटले चतुर्विधबंध अने चतुर्विध उदय होय. अर्द्धां चारनी संख्या पाठलथी लेवी अने (उस्संता के०) षड्विधसत्ता एटले चारनो बंध, चारनो उदय अने ठनी सत्ता, ए एक जांगो रूपकने होय. नवमा गुणगणाना बीजा जागें थीणक्षीत्रिकनो ह्य थया पढी नवमे अने दशमे गुणगणो एज जांगो होय. जे नणी कम्मपयडीनी चूर्णिमध्यें कहुं ठे के, रूपकने अतिविशुद्धि नणी निडा अने प्रचलानो उदय न होय ते माटे पंचविध उदयनो जांगो पण न होय ॥ इति समुच्चयार्थः ॥ ४४ ॥

उवसंते चउ पण नव, खीणे चउ रुदय ठच्च चउसत्ता ॥

वेअणिय आउगोए, विजळ मोहं परं बुडं ॥ ४५ ॥

अर्थ—(उवसंते के०) उपशांतमोह नामा अगीआरमे गुणगणो बंधने अजा वें (चउपण के०) चतुर्विध उदय, तथा पंचविध उदय अने (नव के०) नव विध सत्ता, एटले चारनो उदय अने नवनी सत्ता तथा पांचनो उदय अने नवनी सत्ता, ए बे जांगा होय. उपशांतमोहने तथाविध विच्छिदिने अजावें निडा प्रचला नो पण उदय संजवे, ते माटे पंचविध उदय कह्यो तथा (खीणे के०) क्षीण मोहगुणगणो (चउरुदय के०) चतुर्विध उदय अने (ठच्च के०) षड्विधसत्ता, ए जांगो ठेहला समय विना बाकीना सघला समयें होय, एटले दिचरम समय लगें होय अने चरमसमयें तो बे निडानी सत्ता पण टले माटे, चतुर्विध उदय अने (चउसत्ता के०) चतुर्विधसत्ता ए जांगो होय. एम बे जांगा रूपकने होय. ते पढी उदय तथा सत्ता सर्व टले. हवे (वेअणियआउगोए के०) वेदनीय, आ

યુ અને ગોત્ર, એ ત્રણ કર્મના જાંગા ગુણગણે (વિનક્ક કે૦) કહીને. (મોહપરંતુ હં કે૦) પછી મોહનીય કર્મના જાંગા કહીશું ॥ ૪૫ ॥

અથ વેદનીય ગોત્રયોર્જગજ્ઞાનાર્થમિયં જાણ્યગાથા ॥ તિહાં વેદનીયકર્મ અને ગોત્રકર્મના જાંગા જાણવાને માટે જાણ્યની ગાથા કહે છે.

ચતુઃસ્સુ હન્નિ સત્તસુ, એગે ચતુ ગુણિસુ વેઅણિ અ જંગા ॥

ગોએ પણ ચતુદો તિસુ, એગઽસ્સુ હન્નિ ઇકંમિ ॥ ૪૬ ॥

અર્થ—(હસ્સુ કે૦) મિથ્યાત્વથી માંમીને પ્રમત્તાંત જગે ૪ ગુણગણે અશાતા નો બંધ, અશાતાનો ઉદય અને બેદુની સત્તા, બીજો અશાતાનો વંધ, શાતાનો ઉદય અને બેદુની સત્તા, ત્રીજો શાતાનો વંધ, અશાતાનો ઉદય અને બેદુની સત્તા, ચોથો શાતાનો વંધ, શાતાનો ઉદય અને બેદુની સત્તા; એ (ચતુ કે૦) ચાર જાંગા, ૪૪ ગુણગણા જગે સઘલેં હોય. અને અપ્રમત્તથી માંમીને તેરમા ગુણગણા સુધીના (સત્તસુ કે૦) સાત ગુણગણે એક શાતાજ બાંધે માટે. વેદનીયના આઠ જાંગા માંહેલો ત્રીજો અને ચોથો, એ (હન્નિ કે૦) બે જાંગા હોય. તથા (એગેચતુગુણિસુ કે૦) એક અયોગી ગુણગણે ચાર જાંગા હોય. એક શાતાનો ઉદય, બેદુની સત્તા, બીજો અશાતાનો ઉદય અને બેદુની સત્તા, એ બે જાંગા દ્વિચરમ સમય જગેં હોય અને ચરમ સમયે એક શાતાનો ઉદય અને શાતાની સત્તા, બીજો અશાતાનો ઉદય અને અશાતાની સત્તા, એ બે જાંગા હોય એવં ચાર જાંગા હોય. એ (વેઅણિઅજંગા કે૦) વેદનીયકર્મના આઠ જાંગા ચૌદ ગુણગણે કહ્યા.

હેવે ગોત્રકર્મના જાંગા ગુણગણે કહે છે. (ગોએ કે૦) ગોત્રકર્મના (પણ કે૦) પાંચ જાંગા પહેલે ગુણગણે હોય, તે કહે છે. એક નીચગોત્રનો બંધ, નીચનો ઉદય અને નીચની સત્તા, બીજો નીચનો બંધ, નીચનો ઉદય અને બેદુની સત્તા, ત્રીજો નીચનો બંધ, ંચનો ઉદય અને બેદુની સત્તા, ચોથો ંચનો બંધ, નીચનો ઉદય અને બેદુની સત્તા, પાંચમો ંચનો બંધ, ંચનો ઉદય અને બેદુની સત્તા, એ પાંચ જાંગા, મિથ્યાત્વ ગુણગણે હોય અને સાસ્વાદન ગુણગણે તો પૂર્વોક્ત મિથ્યાત્વના પાંચ જાંગા માંહેલો પહેલો જાંગો ન હોય. બાકી (ચતુ કે૦) ચાર જાંગા હોય, કેમકે પહેલો જાંગો તો તેજવાયુ માંહે હોય અથવા તેજવાયુ માંહેથી ચવીને બીજે સ્થાનકે અવતરતાં કે ટલો એક કાલ પર્યંત હોય. તિહાંતો સમ્યક્ત્વ નથી માટે ક્યાંથી પહોંને સાસ્વાદને આવે? તેમાટે પ્રથમ જંગ નિવેચ્યો તથા મિશ્ર અને અવિરતિ સમ્યક્દષ્ટિ તથા દેશ

विरति ए (तिसु के०) त्रण गुणठाणे चोथो अने पांचमो ए (दो के०) बे जांगा होय, केमके नीचगोत्रनो तिहां बंध नथी, ते नणी प्रथमना त्रण जांगा न होय तथा कोइ एक आचार्य कहे ठे के देशविरतिने एकज पांचमो जांगो होय, परंतु बीजो जांगो न होय जे नणी “गइजाइ पडुच्च उच्चगोअ उच्चठ होइ” ए वचने उच्चैर्गोत्र नोज तिहां उदय होय, तथा (अछसु के०) प्रमत्त गुणठाणाथी मांझीने आठ गुणठाणे प्रत्येकें (एग के०) एकेक जांगो होय. तिहां प्रमत्तथी. सूक्ष्म संपराय लगें पांच गुणठाणे तो उंच गोत्रनोज बंध, उदय होय माटें एक पांचमो जांगोज होय. अने उपशांतमोह, क्लीणमोह अने सयोगी ए त्रण गुणठाणे गोत्रनो बंध नथी माटे उच्चैर्गोत्रनो उदय अने बेदुनी सत्ता, ए ठाँ जांगो होय, तथा (इकं मि के०) एक अयोगी गुणठाणे (इन्नि के०) बे जांगा होय. तिहां उंचनो उदय अने बेनी सत्ता, ए ठाँ जांगो, द्विचरम समयलगें होय अने उंचनो उदय तथा उंचनी सत्ता, ए सातमो जांगो चरम समयें लगें होय ॥ इति समु० ॥ ४६ ॥

॥ अथ आयुर्नैगज्ञानार्थमियमंतर्जाष्यगाथां ॥ हवे आयुःकर्मना
जांगा जाणवाने अर्थे जाष्यनी गाथा कहे ठे.

अछठाहिगवीसा, सोलंस वीसं च बारस ठ दोसु ॥
दो चउसु तीसु इकं, मिठाइसु आउए जंगा ॥४७॥

अर्थ— (अछठाहिगवीसा के०) प्रथम गुणठाणे अछावीश जांगा अने बीजे गुणठाणे ठवीश जांगा, त्रीजे गुणठाणे (सोलस के०) शोल जांगा, चोथे गुणठाणे (वीसं के०) वीश जांगा, पांचमे गुणठाणे (बारस के०) बार जांगा, (दोसु के०) ठेठे अने सातमे गुणठाणे (ठ के०) ठ ठ जांगा, (चउसु के०) आठमे, नवमे, दशमे अने अगीआरमे ए चार गुणठाणे (दो के०) बे बे जांगा. (तीसु के०) बारमे, तेरमे अने चौदमे, ए त्रण गुणठाणे (इकं के०) एक जांगो. ए रीतें (मिठाइसुआउएजंगा के०) मिथ्यात्वादिक चौद गुणठाणे आयुः कर्मना जांगा जाणवा ॥ इत्युक्तार्थः ॥ ४७ ॥

मिथ्यात्व गुणठाणे तो पूर्वे कहेला अछावीशो जांगा आयुना होय, जे नणी चारे गतिना जीव मिथ्यादृष्टि होय. तथा मिथ्यात्वे चारे आयुनो पण बंध ठे, तेथी देवना पांच, नारकीना पांच, तिर्यचना नव अने मनुष्यना नव, ए सर्व होय.

तथा सास्त्रावने नरकायुनो बंध नथी माटें तिर्थच तथा मनुष्यने आयुर्बध कालावस्थाना नरकायु बंधना बे जांगा टले, तेवारें शेष उबीश जांगा होय.

तथा मिश्रगुणगणो आयुनो बंधज नथी माटें बंधकालावस्थाना देव नारकीना बे बे तथा तिर्थचना मनुष्यना चार, चार, एवं बार जांगा टले तेवारें शोल जांगा रहे.

तथा अविरति सम्यक्दृष्टिमांतो तिर्थच अने मनुष्यने एक देवगति विना शेष त्रण गतिनां आयु न बांधवा संबधिना त्रण त्रण जांगा टले अने देव तथा नारकी मध्ये तिर्थचायु बंधनो एकेको जांगो टले. एवं आव जांगा टले, तेवारें शेष बीश जांगा रहे.

तथा देशविरतिगुणगणुं तो मनुष्य अने तिर्थचने होय, ते तो देशविरति ठ तां देवायुज बांधे तेमाटें मनुष्य, तिर्थचने प्रत्येकें बंधकालावस्थायें एकज जांगो तथा परजवायुर्बधकाल थकी पूर्वे एकेको जांगो अने आयुर्बधकाल पढी चारे जांगा होय. जेजणी कोइ एक तिर्थच अथवा मनुष्य चारे आयु मांदेलुं एक आयु बांधीने पढी देशविरतिपणु पामे तेनी अपेक्षायें उत्तरावस्थाना चार जांगा कह्या. ए रीतें ठ ठ जांगा तिर्थच अने मनुष्यना लेतां बार जांगा पांचमे गुणगणो पामीयें.

तथा प्रमत्त अने अप्रमत्त, ए बे गुणगणां मनुष्यनेज होय माटें मनुष्यना ठ जांगा देशविरतिनी पेरें जाणवा, ए गुणगणो तिर्थच नथी तेथी तेना जांगा टव्या.

तथा आवमे, नवमे, दशमे अने अगीआरमे, ए चार गुणगणो उपशमश्रेणी नी अपेक्षायें बे बे जांगा होय, एक मनुष्यायुनो उदय अने मनुष्यायुनी सत्ता, ए जांगो, आयुर्बधकालथी पूर्वलो होय, अने मनुष्यायुनो उदय तथा मनुष्यायु अने देवायुनी सत्ता ए बीजो जांगो आयुर्बध काल पढी उत्तरावस्थानो होय, ए बे जांगा होय. एने बंधकालावस्थानो जांगो न होय जे जणी ए अत्यंतविशुद्ध ठे माटें आयु न बांधे अने आयु बांध्या पढी उपशमश्रेणी पडिवजे, तोपण देवायु बांध्या पढी पडिवजे. परंतु बीजां त्रण गतिनां आयु बांध्या पढी उपशमश्रेणी पडिवजे नही जे जणी कम्मपयडीमध्यें शिवशर्मसूरियें कह्युं ठे “तिसु आवगेसु ब देसु, जेण सेठि न आरोहइति” अने पूर्वे आयुर्बध कखा पढी रूपकश्रेणी करे नही माटें रूपकने मनुष्यायुनो उदय अने मनुष्यायुनी सत्ता, रूपकश्रेणीयें ए चार गुणगणो आयुःकर्मनो एकज जांगो होय तथा ह्रीणमोह सयोगी अने अयोगी ए त्रण गुणगणाने विषे मनुष्यायुनो उदय अने मनुष्यायुनी सत्ता, ए एकज जांगो होय. ए मिथ्यात्वादिक चौद गुणगणो आयुःकर्मना बंधोदय सत्ता संवेधें जांगा क ह्या. ते सर्व मलीने (१३५) थाय ॥ इति समुच्चयार्थः ॥ ४४ ॥

अथ गुणस्थानेषु मोहनीयस्य बंधस्थानान्याद् ॥ हवे चौद गुणगणा
ने विषे मोहनीयकर्मनां बंधस्थानक विवरिने कहे ठे.

गुणगणगेषु अठसु, इक्किं मोह बंधगणं तु ॥
पंचानिअट्ठि गणा, बंधोवरमो परं ततो ॥ ४८ ॥

अर्थ— (गुणगणगेषुअठसु के०) मिथ्यात्वादिक आठ गुणगणो (इक्किंमो
हबंधगणंतु के०) मोहनीयकर्मनुं एकेकुं बंधस्थानक होय, एटले मिथ्यात्वे बावी
शानो बंध, सास्वादने एकवीशानो बंध, मिश्र अने अविरतियें सत्तर सत्तरनो बंध, देश
विरतियें तेरनो बंध तथा प्रमत्त, अप्रमत्त अने अपूर्वकरण, ए त्रण गुणगणो नव
नव प्रकृतितुं एकेकुं बंधस्थानक होय, तिहां जांगा मिथ्यात्वे ठ, सास्वादने चार,
मिश्रें बे, अविरतियें बे, देशविरतियें बे, प्रमत्तें बे अने अप्रमत्तें तथा अपूर्वकरणें
अरतिशोक, ए गुणगणा अजावें एकविध बंधने लीधे एकेको जांगो होय. तथा
(पंचानिअट्ठिगणा के०) अनिवृत्ति बादरें पांच, चार, त्रण, बेअने, एक, ए पांच
बंधस्थानक, पांच जागें होय. तिहां जांगो एकेको होय. (बंधोवरमोपरंततो के०)
तेवार पढी सूक्ष्मसंपरायादिक गुणगणो मोहनीय कर्मनो बंध नथी, माटें बंधने अ
जावें मात्र उदयस्थानकज होय, ते कहे ठे ॥ इति समुच्चयार्थः ॥ ४८ ॥
अथ उदयस्थानान्याद् ॥ हवे चौद गुणगणो मोहनीयकर्मनां उदयस्थानक कहे ठे.

सत्ताइ दसठ मिठे, सासायण मीसए नवुक्कोसो ॥
ठाई नवनु अविरई, देसे पंचाइ अठेव ॥ ४९ ॥

अर्थ— (मिठे के०) मिथ्यादृष्टिने (सत्ताइदसठ के०) सातथी दश पर्यंत
४-८-ए-१० ए चार उदयस्थानक होय. तिहां जांगानी चोवीशी पूर्वे कही, तेरीतें
अहीं पण आठ चोवीशी जाणवी. तथा (सासायणमीसएनवुक्कोसो के०) सास्वा
दन अने मिश्र, ए बे गुणगणो सातथी मांझीने नव पर्यंत सात, आठ अने नव,
ए त्रण उदयस्थानक होय. तिहां सास्वादने चार चोवीशी अने मिश्रें पण चार
चोवीशी जांगानी उपजे तथा (ठाईनवनुअविरई के०) अविरति गुणगणो नथी
मांझीने नव पर्यंत एटले ठ, सात, आठ अने नव, ए चार उदयस्थानक होय.
तिहां जांगानी चोवीशी आठ उपजे तथा (देसेपंचाइअठेव के०) देशविरति गु

ગુણાણે પાંચથી માંમીને આઠ પર્યંત એટલે પાંચ, ઠ, સાત અને આઠ, એ ચાર ડ
દય સ્થાનક હોય. તિહાં પણ જાંગાની આઠ ચોવીશી ડપજે ॥ ઇતિ સઃ ॥ ૪૯ ॥

વિરણ સ્વર્ણસમિણ, ચનરાઈ સત્ત ઢચ્ચ પુર્વમિ ॥

અનિયદ્ધિ બાયરે પુણ, ઇક્કોવ હુવેવ ડદયંસા ॥ ૫૦ ॥

અર્થ—(વિરણસ્વર્ણસમિણ કે) શ્રેણીથી દેતે વર્તેતો તેને ક્ષાયોપશમિક વિ
રતો કહીયે. તે ક્ષાયોપશમિક વિરતિ પ્રમત્ત તથા અપ્રમત્ત ગુણગણાવાલો જા
ણવો. તિહાં પ્રમત્ત અને અપ્રમત્ત પ્રત્યેકે પ્રત્યેકે, (ચનરાઈસત્ત કે) ચારથી માં
મીને સાત પર્યંત ચાર, પાંચ, ઠ અને સાત, એ ચાર ડદયસ્થાનક હોય, તિહાં જાં
ગાની આઠ ચોવીશી પ્રમત્ત અને આઠ ચોવીશી અપ્રમત્ત ડપજે તથા (ઢચ્ચપુર્વમિ
કે) અપૂર્વકરણગુણગણે ચારથી માંમીને ઠ પર્યંત એટલે ચાર, પાંચ અને ઠ,
એ ત્રણ ડદયસ્થાનક હોય. તિહાં ચાર ચોવીશી જાંગાનો ધાય. તથા (અનિયદ્ધિ
બાયરેપુણ કે) વલી અનિવૃત્તિબાદર ગુણગણાને વિષે (ઇક્કોવહુવેવડદયંસા કે)
એક અથવા બે ડદયસ્થાનક હોય. તિહાં સંજ્વલના ચાર કપાય માંહેલો એક
કપાય અને ત્રણ વેદમાંહેલો એક વેદ, એ બે પ્રકૃતિનું સ્થાનક હોય. તિહાં ચાર
કપાયને ત્રણ વેદના વિકલ્પે ગુણતાં બાર જાંગા ધાય. તેવાર પઢી વેદનો ડદય
ટલે થકે એકના ડદયનું સ્થાનક રહે, તે ચતુર્વિધ, ત્રિવિધ, દિવિધ અને એકવિ
ધ બંધને વિષે પામીયે. તિહાં યદ્યપિ પૂર્વે ચતુર્વિધબંધે ચાર, ત્રિવિધબંધે ત્રણ, દિ
વિધબંધે બે અને એકવિધબંધે એક, એવં દશ ડદય જાંગા કહ્યા ઢે. તો પણ અહીં
આં સામાન્ય વિવક્ષાયે ચાર, ત્રણ, બે અને એક, એ ચાર બંધસ્થાનકની અપેક્ષાયે
એકેક જાંગો લેખવતાં ચાર જાંગા વિવક્ષીયે, એટલે નવમે ગુણગણે શોભ જાંગા હોય.

એગં સુદુમ સરાગો, વેણ્ઠ અવેઅગા જવે સેસા ॥

જંગાણં ચ પમાણં, પુલ્લુદિઠ્ઠેણ નાયવં ॥ ૫૧ ॥

અર્થ—(એગંસુદુમસરાગો કે) સૂક્ષ્મ સંપરાય ગુણગણે એક કીટિકૃત સંજ્વલ
નો લોજ (વેણ્ઠ કે) વેદે, તે માટે એકનું ડદયસ્થાનક હોય. તેનો એક જાંગો
હોય એટલે દશમે ગુણગણે બંધ વિના એક સંજ્વલના લોજનો ડદય હોય. અને
(અવેઅગાજવેસેસા કે) શૃષ્ણ ડપરલા ડપશાંતમોહાદિક ચાર ગુણગણે મોહો
દય નથી માટે અવેદક હોય કેમકે તિહાં મોહનીયનો ડદય ન હોય. અહીં આં

ध्यात्वादिक गुणगणो उदयस्थानकना (जंगाणंचपमाणं के०) जांगानुं प्रमाण
अने जांगानुं उपजावुं ते, (पुबुद्धिणेनायवं के०) पूर्वे मोहनीयना उदयस्थान
क विचारवाने अवसरें देखाड्यां ठे तेमज पूर्वोक्त प्रकारें जाणवां ॥ इति ॥ ५१ ॥

हवे ए दशादिक उदयस्थानकें गुणगणा आश्रयी जांगानी संख्या कहे ठे.

इक्कग ढडिक्रियारि, क्कारस इक्कार सेव नव तिन्नि ॥

एए चनुवीस गया, बारडुगं पंच इक्कमि ॥ ५२ ॥

अर्थ- दशनें उदयें (इक्कग के०) एक चोवीशी जांगानी मिथ्यात्व गुणगणे
जाणवी, केमके ए दशनो उदय, मिथ्यात्वेज ठे माटे. तथा नवने उदयें (ढड
के०) ढ चोवीशी जांगानी, तेमध्यें मिथ्यात्वे त्रण, सास्वादनें एक, मिश्रें एक अने
अविरतियें एक. तथा आतने उदयें (इक्कियार के०) अगीआर चोवीशी. ते मध्यें
मिथ्यात्वे त्रण, सास्वादने बे, मिश्रें बे, अविरतियें त्रण अने देशविरतियें एक. तथा
सातने उदयें पण (इक्कारस के०) अगीआर चोवीशी, तेमध्यें पहले, बीजे अने
त्रीजे, गुणगणे एकेकी, चोथे अने पांचमे त्रण त्रण, तथा ढडे अने सातमे एकेक,
तथा ढने उदयें पण (इक्कारसेव के०) अगीआर चोवीशी, तिहां चोथे अने आ
ठमे एकेकी तथा पांचमे, ढडे अने सातमे त्रण त्रण, तथा पांचने उदयें (नव
के०) नव चोवीशी. तिहां एक देशविरतियें तथा प्रमत्त अने अप्रमत्त त्रण त्रण
अने अपूर्व करणे बे. तथा चारने उदयें (तिन्नि के०) त्रण चोवीशी. तिहां प्रम
त्त, अप्रमत्त अने अपूर्व करणें एकेकी जाणवी. (एएचउवीसगया के०) ए सर्व
मलीने बावन चोवीशी थइ. तथा (डुगं के०) बेने उदयें (बार के०) बार जां
गा अने (इक्कमि के०) एकने उदयें (पंच के०) पांच जांगा, एम सर्व मली बा
वन चोवीशी अने उपर सत्तर जांगा थया ॥ इति समुच्चयार्थः ॥ ५३ ॥

हवे सर्व जांगानी शरवाले संख्या कहे ठे.

बारस पणसठिसया, उदय विगण्णेहि मोहिआ जीवा ॥

चुलसीई सत्तुत्तरि, पयविंद सण्हि विन्नेआ ॥ ५३ ॥

अर्थ- बावन चोवीशीने चोवीश गुणा करी दिकोदयना बार अने एकोदयना
पांच, एवं सत्तर जांगा जेलीयें, तेवारें (बारसपणसठिसया के०) बारजों ने पांशठ
जांगा थाय. (उदयविगण्णेहिमोहिआजीवा के०) एटला उदयने जांगे करीने सर्व

સંસારી જીવ મોહનીયકર્મે મોહ્યા મુંજાણા પડ્યા હે. હવે તેનો પદસંખ્યા કહે હે. અહીંયાં મિથ્યાત્વ, અનંતાનુબંધી ક્રોધ ઇત્યાદિક મોહપ્રકૃતિને (પય કે૦) પદ એવી સંજ્ઞા કહો હે. તેના (વિંદસાદિ કે૦) વૃંદ જે દશ, નવ, ઇત્યાદિક ઉદય નાંગાના પદ એટલે પ્રકૃતિ તેના શતક એટલે શેંકડા કેટલા થાય? તે કહે હે. (ચુલસો ફે કે૦) ચોરાશી શો અને ઊપર (સત્તુચરી કે૦) સત્તોતેર થાય એટલા મોહનીય કર્મના પદવૃંદ કરી સર્વ જીવ મુંજાણા થકા (વિન્નેઆ કે૦) જાણવા. અહીં એકેકા નાંગામાંહે મોહનીયની જેટલી પ્રકૃતિ બોલાય તે નાંગામાંહે તેટલાં પદ કહીયે. જેમ દશને ઉદયેં એક ચોવીશી માટે દશને દશ ગુણા કરીયેં તેવારેં દશ ચોવીશી થાય. નવને ઉદયેં ૭ ચોવીશી માટે ૭ ગુણા કરતાં ચોપન ચોવીશી થાય, એમ આતને ઉદયેં અગીઆર ચોવીશીયેં ગુણતાં અઠગાશી, સાતને અગીઆરેં ગુણતાં સત્તયોતેર, ઠને અગીઆરેં ગુણતાં ઠાશઠ, પાંચને નવેં ગુણતાં પીસ્ટાલીશ, ચારને ત્રણે ગુણતાં બાર, એ સર્વ મલો ત્રણજેને બાવન ચોવીશી થાય. તે એકેકમધ્યેં ચોવીશ હે માટે ચોવીશ ગુણા કરતાં (૫૪૪૮) થાય. તેમધ્યેં દ્વિકોદયનાં બારને હુગુણા કરતાં ચોવીશ થાય તથા એકોદયના પાંચ, એવં ડંગણત્રીશ જેલીયેં તેવારેં ૫૪૪૪ એટલા મોહનીયનાં પદવૃંદ ગુણતાણાની અપેક્ષાયેં થાય ॥ ઇતિ સમુચ્ચયાર્થઃ ॥ ૫૩ ॥

અથ મિથ્યાદૃષ્ટ્યાદિષુ ઉદયજંગમસૂચિકાજાખ્યાયામાહ ॥ હવે મિથ્યાત્વાદિક ગુણતાણે પ્રત્યેકેં મોહનીયના ઉદય નાંગા પ્રરૂપવાને અર્થે જાખ્યાયા કહે હે.

અઠગ ચઝ ચઝ ચનુર, ઠગાય ચઝરો અઠુંતિ ચઝવીસા ॥

મિઠાઈ અપુવંતા, બારસ પણગં ચ અનિઅટ્ટી ॥ ૫૪ ॥

અર્થ—(મિઠાઈઅપુવંતા કે૦) મિથ્યાત્વથી માંમીને અપૂર્વકરણનામા આતમા ગુણતાણા પર્યંત અનુકર્મે નાંગા કહે હે. એટલે મિથ્યાત્વેં (અઠગ કે૦) આઠ ચોવીશી, સાસાદને (ચઝ કે૦) ચાર ચોવીશી, મિથ્રેં (ચઝ કે૦) ચાર ચોવીશી, તેવાર પઢી ચોયે, પાંચમે, ઠઠે અને સાતમે, એ (ચઝરઠગાય કે૦) ચાર ગુણતાણે આઠ આઠ ચોવીશી અને આઠમે ગુણતાણે (ચઝરોઅઠુંતિચઝવીસા કે૦) ચાર ચોવીશી નાંગાની ઊપજે. એમ મિથ્યાત્વથી માંમીને અપૂર્વકરણ જગેં બાવન ચોવીશી નાંગાની થાય. પઢી (બારસપણગંચઅનિઅટ્ટી કે૦) અનિવૃત્તિ ગુણતાણે વેને ઉદયેં બાર નાંગા અને એકને ઉદયેં ચાર નાંગા તથા એક નાંગો એકોદયેં

सूक्ष्मसंपरायनो, एवं सत्तर जांगा उपर आय. तेनी साथें बावन्न चोवीशीना १३४८ मेजवतां (१३६५) जांगा आय ॥ इति समुच्चयार्थः ॥ ५४ ॥

अथैषां जंगानां पदानां योगादिनिर्गुणानाह ॥ हवे ए मोहनीयना उदय जांगा तथा उदय पदवृंद ते योग, उपयोग अने लेख्या साथें गुणवा, ते उपदेश कहे ठे.

जोगोवजंग लेसा, इएहिं गुणिआ हवंति कायवा ॥

जे जळ गुणछाणे, हवंति ते तळ गुणकारा ॥ ५५ ॥

अर्थ—(जोगोवजंगलेसाइएहिं के०) योग, उपयोग, अने लेख्यादिकें करिने उदय जांगा तथा पदवृंद ते (गुणिआहवंतिकायवा के०) गुणा करवा ते (जेजळ गुणछाणे के०) मिथ्यात्वादिक गुणगणें जे जिहां योग, उपयोग, लेख्या, जेट लां (हवंति के०) होय. (तेतळगुणकारा के०) ते तिहां तेतळा गुणा करवा ॥ ५५ ॥

तिहां प्रथमयोगना गुणाकारनी जावना लखीयें ठेयें. चार मनोयोग, चार वचन योग अने औदारिक काययोग, ए नव योग तो मिथ्यात्वशी मांमीने दशमा गुणगणा पर्यंत दश गुणगणे होय. ते दश गुणगणाना सर्वसंख्यायें उदयजांगा (१३६५) ठे. तेने नव योग साथें गुणतां (११३७५) उदयना जांगा आय.

तथा वली मिथ्यादृष्टिने वैक्रिय काययोगें वर्त्ततां आठ चोवीशी जांगानी होय. तथा वैक्रियमिश्र, औदारिकमिश्र अने कार्मेण, ए त्रण योगें वर्त्ततां मिथ्यात्वांने प्रत्येकें आठना उदयनी एक, नवना उदयनी बे अने दशना उदयनी एक, एवं चार चार चोवीशी जांगानी अनंतानुबंधीआ सहितवाली पामीयें, परंतु बीजी चार चोवीशी अनंतानुबंधीआना उदय विनानी न पामीयें, जे जणी जेणे पूर्वे सत्य कर्त्तवें करी अनंतानुबंधीआ विसंयोज्या होय, तेवली कर्मवज्रों परिणामनी परावर्त्तियें मिथ्यात्व पामे, तेवारें फरी अनंतानुबंधीआ बांधवा मांमतां मात्र बंधावलि का लगेज अनंतानुबंधीआना उदय न पामीयें अने एवीरीतें जे अनंतानुबंधीआ विसंयोजीने मिथ्यात्वे आवे, तेनुं जघन्यशी पण अंतरमुहूर्तायुतो अवश्य होय. केमके अनंतानुबंधीआना उदय विना मिथ्यात्वांने काल करवो निषेधो. ठे. ते जीव, तिहां रह्यो मिथ्यात्व प्रत्ययें वली अनंतानुबंधीआ बांधे, ते उदय आख्या पढी मरण पामीने जेवारें बीजे स्थानकें जाय, तेने वचालें अपांतरालगतियें वर्त्ततां तथा उपजती वेलायें ए त्रण योग अनंतानुबंधीआना उदय विनाना मिथ्यात्वांने होय. तिहां कार्मेणयोग वाटें वर्त्ततां जीवने होय तथा औदारिकमिश्र योग ति

યેંચ મનુષ્યને ડપજતી વેલાયેં હોય અને વૈક્રિયમિશ્ર દેવ તથા નારકીને ડપજતી વેલાયેં હોય. એ પ્રાથિક બોલહે. અન્યથા મિષ્યાત્વી તિયેંચ મનુષ્યને વૈક્રિયશરીર કરતાં તથા મૂકતાં પણ વૈક્રિયમિશ્ર યોગ હોય પણ તે ચૂર્ણિકારેં અહીંઆં વિવ હ્યું નથી, એમ અગલ પણ ચૂર્ણિકારનો મત જાવવો. તે માટેં એ ત્રણ યોગને વિ પે અનંતાનુબંધીઆના ડદય રહિતની ચાર ચાર ચોવીશી જાંગાની હે. તે ન પામી યેં બાકી ચાર ચાર ચોવીશીજ પામીયેં શરવાલે વીશ ચોવીશી મિષ્યાત્વેં હોય. તથા સાસ્વાદને કાર્મણયોગેં ચાર, વૈક્રિયકાય યોગેં ચાર, અને ઔદારિક મિશ્રકાયયોગેં ચાર, એવં બાર ચોવીશી હોય તથા મિશ્રદૃષ્ટિને વૈક્રિય કાયયોગેં ચાર ચોવીશી હોય. તથા અવિરતિ સમ્યક્દૃષ્ટિને માત્ર વૈક્રિય કાયયોગેંજ આઠ ચોવીશી હોય.

તથા દેશવિરતિયેં વૈક્રિયયોગેં આઠ અને વૈક્રિયમિશ્ર યોગેં આઠ, એવં શોલ ચોવીશી થાય તથા પ્રમત્ત સાધુને પણ વૈક્રિયેં તથા વૈક્રિયમિશ્રયોગેં પ્રત્યેકેં આઠ આઠ ચોવીશી ગણતાં, શોલ ચોવીશી થાય તથા અપ્રમત્ત સાધુને વૈક્રિય યોગેં આઠ ચોવીશી અને વૈક્રિય મિશ્રતો અપ્રમત્તને ન હોય કેમકે ચોથા ગુણઠાણાથી ડપ રાંત વૈક્રિય તથા વૈક્રિયમિશ્રકાય યોગ લઘ્વિ પ્રત્યથિક હોય. તેમાંહે વૈક્રિય મિશ્રકાયયોગ તો વૈક્રિયશરીર આરંજતાં તથા મૂકતાં વચ્ચતજ હોય અને અપ્રમત્ત સાધુને તો વિશ્વરૂપણાથી લઘ્વિ પ્રયંજવાને અજાવેં વૈક્રિયનું આરંજનું નથી તથા મૂકનું પણ નથી અને પ્રમત્ત સાધુને વૈક્રિય આરંજી પઠી વિશ્વદિને વર્જે વૈક્રિય શરીર ઠતાં અપ્રમત્ત થાય, તે અપેક્ષાએ અપ્રમત્તને વૈક્રિયકાયયોગ હોય, તે માટેં અપ્રમત્તે વૈક્રિયની આઠ ચોવીશી કહી એટલે શરવાલે વૈક્રિયયોગેં મિષ્યાત્વેં આઠ, સાસ્વાદને ચાર, મિશ્રે ચાર, અવિરતિયેં આઠ, દેશવિરતિયેં આઠ, પ્રમત્તે આઠ, તથા અપ્રમત્તે આઠ, એવં અઢતાલીશ ચોવીશી યડ. તથા વૈક્રિયમિશ્રકાયયોગેં મિષ્યાત્વેં ચાર દેશવિરતિયેં આઠ અને પ્રમત્તે આઠ, એવં વીશ ચોવીશી યડ તથા ઔદારિક મિશ્રયોગેં મિષ્યાત્વેં ચાર અને સાસ્વાદને ચાર, એવં આઠ ચોવીશી થાય. તથા કાર્મણ યોગેં પણ મિષ્યાત્વેં ચાર અને સાસ્વાદને ચાર, એવં આઠ ચોવીશી થાય. એમ સર્વ મલી ચોરાણી ચોવીશી જાંગાની થાય. તેને ચોવીશેં ગુણતાં (૩૦૧૬) જાંગા થાય. તે પૂર્વોક્ત નવ યોગ સાર્થે ગુણોજા (૧૧૩૮૫) જાંગા સાર્થે મેલવતાં (૧૩૪૦૧) જાંગા થયા.

હવે વૈક્રિયમિશ્રને સાસ્વાદને તથા ચોથે ગુણઠાણે કાર્મણયોગેં વર્તતાને વિશે પ હે. તે જણી તેના જાંગા જૂદા કહી દેલાહે હે. વૈક્રિય-મિશ્રયોગેં સાસ્વાદને વર્તતાને નપુંસકવેદનો ડદય ન હોય, જે જણી વૈક્રિય-મિશ્રયોગી નપુંસકવેદને

નારકી પ્રમુખમાંહે સાસ્વાદને વર્તતાં ઉપજવું નથી તે જણી વૈક્રિયમિશ્રયોગે જે ચાર ચોવીશી ઉદય જાંગાની છે, તે મધ્યેથી નપુંસકવેદથી ઉત્પન્ન થયેલા આઠ, આઠ જાંગા ટલે. બાકી શોલ શોલ જાંગા રહે માટે ચાર ચોવીશીને ઠામે ચાર ષોડશક જાંગા સાસ્વાદને વૈક્રિયમિશ્ર યોગીને હોય.

તથા અવિરતિ સમ્યક્દૃષ્ટિ વૈક્રિયમિશ્ર તથા કર્મણયોગી, એ બેદુને સ્ત્રીવેદનો ઉદય ન હોય જે જણી વૈક્રિય કાયયોગી અવિરતિ સમ્યક્દૃષ્ટિ જીવ, સ્ત્રીવેદમાં હે ન ઉપજે, તે માટે ચોથે ગુણઠાણે એ બેદુ યોગે વર્તતાને આઠ, આઠ ચોવીશીને ઠામે આઠ આઠ ષોડશક જાંગા હોય. અહીંયાં કેવલ સ્ત્રીવેદના વિકલ્પથી ઉપજેલા આઠ આઠ જાંગા, ચોવીશી ચોવીશીમાંહેથી કાઢીયે. એ ટીકાકારનું મત અવલંબીને કહ્યું છે અન્યથા ચૂર્ણિમાંહે તો કદાચિત્ સ્ત્રીવેદી માંહે પણ અવતરે. એમ પણ કહ્યું છે. તેનો પાઠ “કયાવિ દુક્કા ભિવેઅગેસુવિ વેઠંધિ મીસગસ્સ”

તથા પ્રમત્તસાધુને આહારક તથા આહારક મિશ્ર એ બે યોગે વર્તતાં સ્ત્રીવેદનો ઉદય ન હોય જે જણી આહારક મિશ્રયોગ ચૌદ પૂર્વધર પુરુષનેજ હોય સ્ત્રીને તો ચૌદ પૂર્વનું જણવું નિષેધ્યું છે જે જણી સૂત્રે કહ્યું છે કે “તુઘાગારવબદ્ધુલા, ચલિંદિઆ હુલ્લલાઅધીદે ॥ ૬ ॥ અથ અશ્વસેસ જ્ઞાણા, નૂઅવાઠ અ નો ઢીણં ॥ ૧ ॥ (નૂતવાદ કે ૦) દૃષ્ટિવાદ જે બારમું અંગ, તે સ્ત્રીને ન જણાવવું, જે જણી સ્ત્રી જાતિ સ્વનાવે તોઢી હોય છે તેમાટે ગર્વ ઘણો કરે, વિદ્યા જીરવી ન શકે. ઇન્દ્રિય ચંચલ હોય, બુદ્ધિ ઠ ઢી હોય તે માટે એ અતિશય પાઠ જણી સ્ત્રીને નિષેધ્યું છે તે દૃષ્ટિવાદમાંહે ચોથે અધિકારે પૂર્વ છે માટે પૂર્વ જણ્યા વિના સ્ત્રી આહારક શરીર ન કરે, તે માટે પ્રમત્ત અપ્રમત્ત ગુણઠાણે પ્રત્યેક એકેકાર્યોગે ઉદય જાંગાની આઠ આઠ ચોવીશી માંહેથી સ્ત્રી વેદના ત્રીજા જાગના આઠ જાંગા કહાડતાં શેષ શોલ ષોડશક જાંગા હોય.

તથા અપ્રમત્ત સાધુ એક આહારકયોગીજ હોય પરંતુ આહારકમિશ્રયોગી ન હોય કેમકે એ યોગતો આહારક શરીર આરંજતાં તથા મૂકતાં હોય તે તો અપ્રમત્ત સાધુને લબ્ધિનું પ્રયુજવું નથી તેજણી અંહી જાંગાનાં આઠ ષોડશક હોય. એ સર્વ ચુમ્માલીશ ષોડશક થયાં. તે ચુમ્માલીશને શોલે ગુણતાં (૪૦૪) જાંગા થયા, તે પૂર્વોક્ત (૧૩૪૦૧) મધ્યે મેલવતાં (૧૪૧૦૫) ઉદય જાંગા થયા.

તથા ઔદારિક મિશ્રકાયયોગીને ચોથે ગુણઠાણે સ્ત્રીવેદ અને નપુંસકવેદનો ઉદય ન હોય, તેમાંહે ઔદારિક મિશ્રયોગી સમ્યક્દૃષ્ટિને ઉપજવું નથી તે જણી એ ચોથે ગુણઠાણે આઠ ચોવીશીને સ્થાનકે કેવલ પુરુષવેદ વિકલ્પના ઔ

दारिकमिश्रयोगें आठ अष्टक जांगा होय. अर्हीआं बे वेदना शोल जांगा प्रत्येक चोवीशी मध्येंची टालवा. ए प्रायिक बोल जाणवो अन्यथा ब्राह्मी, सुंदरी, मल्लीनाथ, राज्ञीमती प्रमुख सम्यक्दृष्टि थकां अर्हीआं स्त्रीवेदें उपन्यां, तिहां उपजतां औदारिकमिश्र योग केम न होय, माटे ए केम घटे? ए आठ अष्टकना चोशठ जांगा पूर्वला (१४१०५) मांहे मेलवतां (१४१६९) उदय जांगा थया ॥ ५५ ॥

अथ पदवृंदानि योगगुणितानि जाव्यंते. तत्रोदयप्ररूपिका जाव्यगाथामाह ॥ हवे उदयपदवृंद योग सार्थें गणवां, ते जावे ठे. तिहां चौद गुणठाणे उदय पदवृंद प्ररूपवाने अंतर जाव्यगाथा कहे ठे.

अष्टद्वी बत्तीसं, बत्तीसं सति मेव बावन्ना ॥

चोआल दोसु वीसा, मिह्मा माईसु सामन्नं ॥५६॥

अर्थ- मिथ्यात्व गुणठाणे (अष्टद्वी के०) अडशठ पद, सात्वादनें (बत्तीसं के०) बत्तीश पद, मिश्रें (बत्तीसं के०) बत्तीश पद, अविरतियें (सति के०) शाठ पद, (मेव के०) एमज देशविरतियें (बावन्ना के०) बावन पद, तेवार पढी प्रमत्त अने अप्रमत्तें ए (दोसु के०) बे गुणठाणे प्रत्येकें (चोआल के०) चुम्मालीश चुम्मालीश पद होय. तथा अपूर्वकरणें (वीसा के०) वीश पद होय. ए सर्व मली (३५३) पद होय. एटली चोवीशी थाय. माटें एने चो वीश गुणा करतां (८४४८) थाय अने अनिवृत्तिबादरें द्विकोदयना बार जांगा तेमाटें तेने बमणा करीयें, तेवारें चोवीश थाय. तेनी सार्थें एकोदयना पांच जांगा मेलवतां उगणत्रीश थाय. ते पूर्वला (८४४८) मध्यें जेलतां (८४४९) एटलां मोहनीयना उदय पदवृंद (मिह्मा माईसु सामन्नं के०) मिथ्यात्व आदें देइने सर्व गुणठाणे थइने सामान्यपणे थाय. हवे उदय पदवृंद योग सार्थें गणवां. ते जावीयें ठेयें. तिहां पूर्वोक्त (८४४९) पदवृंद थयां ठे तेने चार मनोयोग, चार वचन योग, तथा औदारिककाययोग, ए नव योग तो दशमा गुणठाणा जगें ध्रुव होय माटें नवे योग सार्थें गुणतां (४६२९३) पदवृंद नव योगसार्थें गुणतां थाय. मिथ्यात्व गुणठाणे सातना उदयनी एक चोवीशी जांगानी ठे ते माटें सात एकुं सात तथा आठना उदयनी त्रण चोवीशी ठे माटें आठ त्रिक चोवीश, एम नव त्रिक सत्तावीश, दश एकुं दश, एम मिथ्यात्वे अडशठ पद थाय तथा तेवार पढी सर्व गुणठाणे जेटलां जेटलां उदयरुथानक होय. ते एकेका उदयें जेटली जेटली जांगानी चोवीशी ठे. तेटली उदयना आंक सार्थें गुणीयें, तेवारें पद थाय.

હવે વૈક્રિયયોગે મિષ્યાત્વે અઢશત પદ, આત્ ચોવીશી ઠે તેમાટે. અને વૈક્રિયમિશ્રે અનંતાનુબંધી સહિત ચાર ચોવીશી પામીયે, તેમાટે આતનો ઉદય એક જેવે, માટે આત એકું આત અને નવનો ઉદય બે જેવે, માટે નવે હુ અઢાર અને દશનો ઉદય એક જેવે, માટે દશ એકું દશ, એવં ત્રીશ પદ થયાં. તેમજ ઔદારિકમિશ્રે પણ ત્રીશ અને કાર્મણે પણ ત્રીશ, શરવાલે (૧૭૬) મિષ્યાત્વ ગુણઠાણે ચાર યોગનાં ઉદય પદ થાય. તથા સાસ્વાદને વૈક્રિયયોગેં બત્રીશ, ઔદારિક મિશ્રેં બત્રીશ, કાર્મણેં બત્રીશ, મલી ઠનું થાય. તથા મિશ્ર ગુણઠાણે વૈક્રિયયોગેં બત્રીશ થાય. એમ ત્રણ ગુણઠાણે મલી (૩૦૪) ઉદય પદ થાય. તથા વૈક્રિયયોગેં ચોથે ગુણઠાણે શાત, પાંચમે બાવન્ન, ઠઠે ચુમ્માલીશ અને સાતમે ચુમ્માલીશ, શરવાલે બશો ઉદયપદ થાય. તેની સાથે આગલ ત્રણ ગુણઠાણાના (૩૦૪) જેલતાં (૫૦૪) થાય.

તથા વૈક્રિયમિશ્રયોગેં દેશવિરતિયેં બાવન્ન, પ્રમત્તેં ચુમ્માલીશ, શરવાલે ઠનું થયા. તેપૂર્વોક્ત પાંચશો ચાર સાથેં જેલતાં ઠશો ઉદયપદની ચોવીશી થાય, એ સર્વે નો વિધિ પૂર્વેં ઉદય જાંગામાં કહ્યો ઠે તેને ચોવીશગુણ કરતાં (૧૪૪૦૦) પદ થાય.

તથા વૈક્રિયમિશ્રયોગેં સાસ્વાદને નપુંસકવેદ ન હોય, તે જણી. બત્રીશ ષોડશક થાય તથા ચોથે ગુણઠાણે વૈક્રિયમિશ્ર તથા કાર્મણયોગેં સ્ત્રીવેદ ન હોય માટેં શાત શાત ષોડશક હોય. એવં (૧૫૧) ષોડશક થયાં. તથા પ્રમત્તેં અને અપ્રમત્તેં, એ બે ગુણઠાણે આદારક યોગીને સ્ત્રીવેદ ન હોય માટેં બે વેદ આશ્રી પ્રત્યેક ગુણઠાણે ચુમ્માલીશ ચુમ્માલીશ ષોડશક થાય અને પ્રમત્તેં આદારક મિશ્રયોગીના ચુમ્માલીશ ષોડશક જેવાં. એવં સર્વે મલી (૩૮૪) ષોડશકને શોલ ગુણાં કરતાં (૪૫૪૪) થાય તેની સાથેં પૂર્વલા (૭૬૨૯૩) તથા (૧૪૪૦૦) મેલવતાં (૯૫૨૩૭) થયા. તથા ઔદારિકમિશ્રયોગીને ચોથે ગુણઠાણે સ્ત્રીવેદ તથા નપુંસકવેદ ન હોય તે જણી તિહાં માત્ર પુરુષવેદનાજ શાત અષ્ટક જાંગા જેવા તેના (૪૮૦) થાય. તે પૂર્વલા રાશિમાંહે જેલતાં (૯૫૭૧૭). એટલા પદવૃંદ યોગસાથેં ગુણતાં થાય. યદુક્તં “ સત્તરસ સત્તસયા, પણ નઈ સહસ્ત પયસંસ્વા ” ઇતિ વચનાત્.

હવે ઉપયોગ સાથેં ગુણતાં જે ઉદય જાંગા હોય તે કહીયેં ઠેયેં. તિહાં મિષ્યાત્વ અને સાસ્વાદન એ બે ગુણઠાણે પ્રત્યેકેં એક મતિઅજ્ઞાન, બીજુંં શ્રુતઅજ્ઞાન, ત્રીજુંં-વિજંગઅજ્ઞાન, ચોથુંં ચક્રુદર્શન, પાંચમુંં અચક્રુદર્શન. એ પાંચ ઉપયોગ હોય તથા ત્રીજે, ચોથે અને પાંચમે એ ત્રણ ગુણઠાણે ત્રણ જ્ઞાન અને અવધિદર્શન સહિત ત્રણ દર્શન, એવં ઠ ઉપયોગ પ્રત્યેકેં હોય તથા ઠઠાથી દશમા ગુણઠાણા લગેં

તેહીજ ૪ ઉપયોગ સાથે સાતમું મનઃપર્યવજ્ઞાન પણ હોય મારે સાત ઉપયોગ હોય.

તિહાં મિષ્યાત્વે આઠ અને સાસ્વાદને ચાર, એવં બાર ચોવીશી જાંગાની વે ગુણ ગુણાણે મલીને છે. તેને પાંચ ઉપયોગ સાથે ગુણતાં શાઠ ચોવીશી થાય. તથા મિશ્રે ચાર, અવિરતિયે આઠ અને દેશવિરતિયે આઠ, એવં ત્રણ ગુણગણે વીશ ચોવીશી જાંગાની છે. તેને ૪ ઉપયોગ સાથે ગુણતાં (૧૧૦) ઉદય જાંગાની ચોવીશી થાય. તથા પ્રમત્તની આઠ, અપ્રમત્તની આઠ, અપૂર્વકરણની ચાર, એવં ત્રણ ગુણગણાની વીશ ચોવીશીને સાત ઉપયોગ સાથે ગુણતાં (૧૪૦) ચોવીશી ઉદય જાંગાની થાય. અહીં સુધી સર્વ મલી (૩૧૦) ચોવીશી ઉદય જાંગાની થઈ. તથા જે આચાર્ય, મિશ્ર ગુણગણે પણ પાંચ ઉપયોગ માને છે. તેના મતે (૩૧૬) ચોવીશી થાય. તિહાં પહેલા મતે (૩૧૦) ને ચોવીશ ગુણ કરતાં (૪૬૮૦) જાંગા થાય. અને બીજા આચાર્યના મતે ચાર ચોવીશી કાઠાહી નાસ્ત્રતાં (૩૧૬) ને ચોવીશ ગુણ કરતાં (૪૫૮૪) જાંગા થાય. તેવાર પઠી દ્વિકોદયના બાર જાંગા અને એકોદયના પાંચ, એવં સત્તર જાંગાને સાત ઉપયોગ સાથે ગુણતાં (૧૧૯) જાંગા થાય તે પૂર્વલી રાશિમાંહે જેલતાં (૪૪૯૯) ઉદય જાંગા થાય, તથા મિશ્ર ગુણગણે પાંચ ઉપયોગ માને, તેના મતે (૪૪૦૩) ઉદયસ્થાન જાંગા થાય.

હવે એનાં પદવૃંદ વિચારે છે. તિહાં મિષ્યાત્વે સામાન્ય પદ અઢશઠ અને સાસ્વાદને બત્રીશ, એવં એકશો યયાં તેને પાંચ ઉપયોગ સાથે ગુણતાં પાંચશે પદ થાય. એ ચોવીશીના આદિ પદ તે જણી ચોવીશ ગુણ કરતાં બાર હજાર પદવૃંદ થાય.

તથા મિશ્રે બત્રીશ, અવિરતિયે શાઠ અને દેશવિરતિયે બાવન, એ ત્રણ ગુણગણાના (૧૪૪) સામાન્યપદ છે તેને ૪ ઉપયોગ સાથે ગુણતાં (૮૬૪) ચોવીશી ઉદયપદની થાય, તેને ચોવીશ ગુણ કરતાં (૧૦૪૩૬) પદવૃંદ થાય.

તથા પ્રમત્તે ચુમ્માલીશ, અપ્રમત્તે ચુમ્માલીશ, અને અપૂર્વકરણે વીશ, એમ ત્રણ ગુણગણે થઈ (૧૦૮) સામાન્યપદ થાય. તેને સાત ઉપયોગ સાથે ગુણતાં (૪૫૬) પદ થાય. તેને ચોવીશ ગુણ કરતાં (૧૮૧૪૪) પદવૃંદ થાય. એ સર્વ મલી (૫૦૮૮૦) એટલાં દશ ઉપયોગ સાથે આઠ ગુણગણે પદવૃંદ થાય. તેમધ્યે દ્વિકોદયના ચોવીશ અને એકોદયના પાંચ, એ ઝંગણત્રીશને સાત ઉપયોગ સાથે ગુણતાં (૧૦૩) થાય. તે પૂર્વજા પદવૃંદ રાશિમધ્યે જેલીયે, તેવારે (૫૧૦૮૩) એટલા દશ ઉપયોગના દશ ગુણગણે થઈ પદવૃંદ થાય તથા પૂર્વજા મતાંતરે સર્વ સામાન્ય પદ (૧૦૮૮) હોય તેને ચોવીશ ગુણ કરતાં (૫૦૧૧૧) થાય તે

माहे (१०३) द्विकोदयवालां पद जेलतां (५०३१५) पदवृंद उपयोग साथें आय.

हवे लेख्यासाथें मोहनोयना उदय जांगा विचारे ठे, तिहां मिथ्यात्वथी मांमीने चोथा गुणगणा लगे ठे लेख्या होय माटे चार गुणगणानी चोवीश चोवीशी ने ठ लेख्या साथें गुणतां (१४४) चोवीशी आय. तथा पांचमे, ठे अने सातमे ए त्रण गुणगणे कृष्णादिक त्रण लेख्या माहे देशविरति तथा सर्वविरतिनुं प डिवजनुं न होय तेथी प्रथमनी त्रण लेख्या अर्द्धांयां निषेधी माटे वाकी तेजो, पद्म अने शुक्ल, ए त्रण लेख्या होय अन्यथा देशविरति तथा सर्व विरति लह्या पढी तो ठ लेख्या पण होय. ए वचन विरोध न विचारवो, माटे ए त्रण गुणगणानी चोवीश चोवीशीने त्रण लेख्यायें त्रिगुणा करतां बहोत्तर चोवीशी आय. तथा अपूर्वकरण गुणगणे एक शुक्ललेख्याज होय माटे चार चोवीशी होय. ए सर्व मली बजें ने वीश आय तेने चोवीश गुणा करतां (५१८०) जांगा अया. तेमध्ये द्विकोदयना बार अने एकोदयना पांच, ए सत्तरमध्येतो एकज शुक्ल लेख्या होय, माटे ते सत्तर जांगा जेलतां (५१८४) उदय जांगा लेख्या साथें आय.

हवे लेख्यायें पदवृंद कहे ठे. तिहां मिथ्यात्वे अडशठ, सास्वादने वत्रीश, मिश्रें वत्रीश अने अविरतियें शाठ, शरवाले (१८१) सामान्य पद होय. तेने ठ लेख्यायें गुणतां (११५१) आय. तथा देशविरतियें बावन्न, प्रमत्तें चुम्माजीश अने अप्रमत्तें चुम्माजीश. एवं (१४०) तेने त्रण लेख्यायें त्रिगुणा करतां (४३०) आय. तथा अपूर्व करणे वीश तिहां एक शुक्ल लेख्यायें गुणतां वीश आय एम शरवाले (१५८१) लेख्यायें सामान्यपद आय. तेने चोवीश गुणा करतां (३८१०८) आय. तेमध्ये द्विकोदयना चोवीश अने एकोदयना पांच, जेलतां (३८१३४) एटला पदवृंद लेख्या साथें गुणतां आय. एनी गाथा कहे ठे “ तिगहीणा तेवन्ना, सयाळ उदयाण हुंति सेसाळ ॥ अडतीस सहस्साई, पयाण सयदोय सगतीसा ॥ १ ॥ ” एम योग उपयोग लेख्या साथें मोहनोयना उदयस्थानकना जांगा विचारवा वली सुबुद्धियें विशेषें विचारवा ॥ इति समुच्चयार्थः ॥ ५६ ॥

अथ सत्तास्थानान्याह ॥ हवे गुणगणे मोहनोयकर्मनां सत्तास्थानक कहे ठे.

तिन्नेगे एगेगं, तिगमीसे पंच चउसु तिग पुवे ॥

इक्कारबायरंमिठ, सुदुमो चउतिनि उवसंते ॥ ५७ ॥

असं-(तिन्नेगे के०) एक मिथ्यात्वगुणगणे त्रण सत्ता स्थानक होय, ति

હાં જે ત્રણ પુંજ કરી મિથ્યાત્વે જાય, તેને અઘાવીશની સત્તા, તેમધ્યેથી સમ્યક્ત્વ પુંજ ઠવેલ્યા પઢી સત્તાવીશની સત્તા, મિશ્રપુંજ ઠવેલ્યા પઢી અથવા અનાદિ મિથ્યા ત્વને ઠવીશની સત્તા જાણવી. એની જાવના સર્વ પૂર્વે મોહનીયનાં સત્તાસ્થાનક સામાન્યે વિચારવાને પ્રસ્તાવે વિસ્તારે જાવી ઢે. તેમાટે અર્હીઆં નથી જાવતા તથા (એગં કે૦) એક સાસ્વાદને એકજ અઘાવીશનું સત્તાસ્થાનક હોય, જે જણી એ ગુણગણું ત્રણ પુંજ ઠતાં સમ્યક્ત્વ વમતાંજ હોય, તેમાટે તથા (તિગમીતે કે૦) મિશ્રગુણગણે ત્રણ સત્તાસ્થાનક હોય. તિહાં ત્રિપુંજીને અઘાવીશનું, સમ્યક્ત્વ ઠવેલે સત્તાવીશનું તથા અનંતાનુબંધીઆ વિસંયોજ્યા પઢી જે પઢતો મિશ્રે આવે, તેને ચોવીશનું સત્તાસ્થાનક જાણવું તથા ચોથે, પાંચમે, ઢઢે અને સાતમે એ (ચરસુ કે૦) ચાર ગુણગણે પ્રત્યેકે (પંચ કે૦) પાંચ પાંચ સત્તાસ્થાનક હોય, તિહાં ત્રણ પુંજ ઠતાં અઘાવીશનું, અનંતાનુબંધીઆ વિસંયોજ્યે ચોવીશનું, તેમધ્યેથી મિથ્યાત્વ ક્ય ગયે ત્રેવીશનું, તેમાંથી મિશ્રક્યે બાવીશનું, તેમાંથી સમ્યક્ત્વ ક્યે એકવીશનું એ સત્તાસ્થાનક ક્ષાયિક સમ્યક્કૃદ્દષ્ટિને હોય. તથા (તિગપુલે કે૦) અપૂર્વકરણ ગુણગણે ત્રણ સત્તાસ્થાનક હોય, તિહાં ક્ષાયિક સમ્યક્કૃદ્દષ્ટિને ક્ષપકશ્રેણીયે અથવા ઇપશમશ્રેણીયે એકવીશનું સત્તાસ્થાનક તથા ઔપશમિક સમ્યક્ત્વે ઇપશમશ્રેણીયે અઘાવીશ અને ચોવીશનું સત્તાસ્થાનક હોય તથા (સ્ફારબાયરં મિઝ કે૦) બાદર સંપરાયે અગીઆર સત્તાનાં સ્થાનક હોય. તિહાં અઘાવીશ અને ચોવીશ ઇપશમશ્રેણીની અપેક્ષાયે અને એકવીશની સત્તા, ઇપશમશ્રેણીયે ક્ષાયિક સમ્યક્કૃદ્દષ્ટિને હોય અથવા ક્ષપકશ્રેણીયે પણ જ્યાં સુધી આઠ કષાયના ક્ય નથી કહ્યો, તિહાં લગે એકવીશની સત્તા હોય, તેવાર પઢી આઠ કષાયના ક્ય તેરની સત્તા તેમાંથી નપુંસકવેદક્યે બારની સત્તા, સ્ત્રીવેદ ક્યે અગીઆરની સત્તા, હાસ્ય ષટ્કને ક્યે પાંચની સત્તા, પુરુષ વેદ ક્યે ચારની સત્તા, સંજ્વલનક્રોધ ક્યે ત્રણની સત્તા, સંજ્વલનમાન ક્યે બેની સત્તા, સંજ્વલન માયાક્યે એકની સત્તા હોય. તથા (સુદુમોચઝ કે૦) સૂક્ષ્મ સંપરાય ગુણગણે ચાર સત્તાસ્થાનક હોય. તિહાં અઘાવીશ, ચોવીશ, ઇપશમશ્રેણીની અપેક્ષાયે તથા એકવીશનું ક્ષાયિક સમ્યક્કૃદ્દષ્ટિને ઇપશમશ્રેણીની અપેક્ષાયે અને એક પ્રકૃતિનું સત્તાસ્થાનક ક્ષપકશ્રેણીની અપેક્ષાયે જાણવું તથા (તિન્નિચવસંતે કે૦) ઇપશાંતમોહ ગુણગણે અઘાવીશ, ચોવીશ અને એકવીશ, એ ત્રણ સત્તાસ્થાનક હોય. એ પૂર્વજી પેરે જાવવાં.

હવે એનો સંવેધ કહે ઢે. મિથ્યાત્વે બાવીશનું એકજ બંધસ્થાનક ઢે. તિહાં સાં

त, आठ, नव अने दश, ए चार उदयस्थानक ठे. तेमध्ये सातने उदये एकज अष्टावीशनी सत्ता होय अने बीजा त्रण उदये अष्टावीश, सत्तावीश अने उर्वीश, ए त्रण त्रण सत्ता प्रत्येके होय. एवं मिथ्यात्वे सर्व थइ दश सत्तास्थानक होय.

तथा साखादने एकवीशना बंधस्थानके सात, आठ अने नव, ए त्रण उदय स्थानकने विषे प्रत्येके अष्टावीशनी सत्ता होय. एम त्रण सत्तास्थानक होय.

तथा मिश्रे सत्तरनो बंध ठे, तिहां सात, आठ, नव, ए त्रण उदय स्थानके प्रत्येके अष्टावीश, सत्तावीश अने चोवीश, ए त्रण सत्ता गणतां नव सत्तास्थानक होय.

अविरतिये सत्तरनो बंध ठे, तिहां ठ, सात, आठ अने नव, ए चार उदय स्थानक होय. तिहां ठने उदये अष्टावीश, चोवीश अने एकवीश, ए त्रण सत्तास्थानक होय तथा सात अने आठ, ए बे उदये प्रत्येके अष्टावीश, चोवीश, त्रेवीश, बावीश अने एकवीश, ए पांच पांच सत्तास्थानक होय तथा नवने उदये एकवीश विना बाकीनां चार सत्तास्थानक होय. एवं शरवाजे सत्तर सत्तास्थानक होय.

देशविरतिये तेरनो बंध ठे तिहां पांच, ठ सात अने आठ, ए चार उदय स्थानक होय. तिहां पांचने उदये अष्टावीश, चोवीश अने एकवीश, ए त्रण सत्ता होय. तथा ठने उदये अष्टावीश, चोवीश, त्रेवीश, बावीश अने एकवीश, ए पांच सत्ता. तेमज सातने उदये पण एज पांच सत्तानां स्थानक होय तथा आठने उदये एकवीश विना शेष चार सत्ता होय. एम सर्व थइ सत्तर सत्तानां स्थानक होय.

प्रमत्ते नवनो बंध, तिहां चार, पांच, ठ अने सात, ए चार उदयस्थानक होय, तिहां चारने उदये अष्टावीश, चोवीश अने एकवीश, ए त्रण सत्ता होय. पांच अने ठने उदये अष्टावीश, चोवीश, त्रेवीश, बावीश अने एकवीश, ए पांच सत्ता प्रत्येके होय अने सातने उदये एकवीश विना चार सत्ता होय. एम सर्व थइ सत्तर सत्तास्थानक होय. तेबीज रीते अप्रमत्ते पण एज सत्तर सत्तास्थानक जाणवां.

तथा अपूर्वकरणे नवनो बंध ठे, तिहां चार, पांच अने ठ, ए त्रणे उदयस्थानके प्रत्येके अष्टावीश, चोवीश अने एकवीश, ए त्रण सत्ता गणतां नव सत्ता होय.

अनिवृत्तिये पांच, चार, त्रण, बे अने एक, ए पांच बंधस्थानक होय. तिहां पांचने बंधे बेने उदये अष्टावीश, चोवीश, एकवीश, तेर, बार अने अगीआर, ए ठ सत्तास्थानक होय. तथा चारने बंधे एकने उदये अष्टावीश, चोवीश, एकवीश, अगीआर, पांच अने चार, ए ठ सत्ता होय तथा त्रणने बंधे एकने उदये अष्टावीश, चोवीश, एकवीश, चार अने त्रण, ए पांच सत्ता होय. तथा बेने बंधे एकने उदये

અઠ્ઠાવીશ, ચોવીશ, એકવીશ, ત્રણ અને બે, એ પાંચ સત્તા હોય. તથા એકને બંધે એકને ઉદયે અઠ્ઠાવીશ, ચોવીશ, એકવીશ, બે અને એક એ પાંચ સત્તા હોય. એવં સર્વ મલી પાંચ બંધ સ્થાનકેં ચડ્ને શરવાલે સત્તાવીશ સત્તાસ્થાનક હોય.

સૂક્ષ્મસંપરાયેં બંધ વિના એકને ઉદયે અઠ્ઠાવીશ, ચોવીશ, એકવીશ અને એક. એ ચાર સત્તાસ્થાનક હોય તથા ઉપશાંતમોદેં બંધોદય વિના અઠ્ઠાવીશ, ચોવીશ અને એકવીશ, એ ત્રણ સત્તાસ્થાનક હોય. એમ સર્વ ગુણઠાણે સર્વ મલી (૧૩૩) મો હનીયનાં સત્તાસ્થાનક હોય. એનું સ્વરૂપ સર્વ પૂર્વે જાણ્યું છે. ઇતિ સમુખા ॥ ૫૪ ॥
અથ નામકર્મણિ બંધસ્થાનાદીત્યાહ ॥ હવે ચૌદ ગુણઠાણે નામકર્મના બંધો દય સત્તાસ્થાનક અને જાંગા કહે છે.

ઢન્નવ ઢક્ક તિગ સત, ડુગં ડુગં તિગડુગં તિઅઠ્ઠ ચઝ ॥

ડુગ ડચઝ ડુગપણ ચઝ, ડુગચઝ ચઝ પણગ એગચઝ ॥ ૫૫ ॥

અર્થ— મિથ્યાત્વ ગુણઠાણે (ઢન્નવઢક્ક કે) ૭ બંધસ્થાનક, નવ ઉદય સ્થાનક અને ૭ સત્તા સ્થાનક. હોય. બીજે ગુણઠાણે (તિગસતડુગં કે) ત્રણ બંધ સ્થાનક, સાત ઉદય સ્થાનક, અને બે સત્તાસ્થાનક હોય. ત્રીજે ગુણઠાણે (ડુગં તિગડુગં કે) બે બંધસ્થાનક, ત્રણ ઉદયસ્થાનક અને બે સત્તાસ્થાનક હોય. ચોથે ગુણઠાણે (તિઅઠ્ઠચઝ કે) ત્રણ બંધસ્થાનક, આઠ ઉદયસ્થાનક અને ચાર સત્તાસ્થાનક હોય. પાંચમે ગુણઠાણે (ડુગડચઝ કે) બે બંધસ્થાનક, ૭ ઉદય સ્થાનક અને ચાર સત્તાસ્થાનક હોય. ઠઠે ગુણઠાણે (ડુગપણચઝ કે) બે બંધ સ્થાનક, પાંચ ઉદયસ્થાનક અને ચાર સત્તાસ્થાનક હોય. સાતમે ગુણઠાણે (ડુગ ચઝચઝ કે) બે બંધસ્થાનક, ચાર ઉદયસ્થાનક અને ચાર સત્તાસ્થાનક હોય, આઠમે ગુણઠાણે (પણગએગચઝ કે) પાંચ બંધસ્થાનક, એક ઉદય સ્થાનક અને ચાર સત્તાસ્થાનક હોય. ઇત્યદ્ધારાયઃ ॥ ૫૬ ॥

હવે સંવેધ કહે છે. તિહાં મિથ્યાત્વ ગુણઠાણે ૧૩-૧૫-૧૬-૧૭-૧૮-૨૦ એ ૭ બંધસ્થાનક છે. તિહાં અપર્યાપ્તા એકેંદિય પ્રાયોગ્ય ત્રેવીશ બાંધતાં બાદર સૂક્ષ્મ અને પ્રત્યેક સાધારણ પદેં ચાર જાંગા ધાય તથા પર્યાપ્તા એકેંદિય પ્રાયોગ્ય પચ્ચીશ બાંધતાં વીશ જાંગા અને અપર્યાપ્તા ત્રણ વિકલેંદિય તથા પંચેંદિય તિર્થેચ મનુષ્ય પ્રાયોગ્ય પચ્ચીશ બાંધતાં, એકેકો જાંગો સર્વ સંખ્યાયેં પચ્ચીશને બંધે પચ્ચીશ જાંગા હોય. તથા પર્યાપ્ત એકેંદિય પ્રાયોગ્ય ઢવીશ બાંધતાં શોલ જાંગા, તથા દેવ

गति प्रायोग्य अष्टावीश बांधतां आठ जांगा, नरकगति प्रायोग्य अष्टावीश बांध तां एक जांगो. एवं नव जांगा अष्टावीशने बंधें होय. तथा पर्याप्त बेंडिय, तेंडिय अने चौरिंडिय, प्रायोग्य उंगणत्रीश बांधतां प्रत्येकें आठ आठ जांगा होय. तथा पर्याप्ता पंचेंडिय तिर्थेच प्रायोग्य उंगणत्रीश बांधतां (४६०८) जांगा तथा पर्याप्ता पंचेंडिय मनुष्य गति प्रायोग्य उंगणत्रीश बांधतां (४६०८) जांगा सर्व मली उ गणत्रीशने बंधें (१२४०) जांगा आय. अर्ही तीर्थकरसहित देवगति प्रायोग्य उ गणत्रीश प्रकृतिना बंधना जांगा आठ न पामीयें, केमके सम्यक्त्व विना तीर्थकर नाम कर्मनो बंध न होय. तथा पर्याप्त बेंडिय, तेंडिय, अने चौरिंडिय प्रायोग्य त्री श बांधतां प्रत्येकें आठ, आठ जांगा होय तथा पंचेंडियतिर्थेच प्रायोग्य त्रीश बां धतां (४६०८) शरवाले त्रीशने बंधें (४६३२) जांगा आय. एवं ठ बंधस्थानकें अइ ने मिथ्यात्व गुणगणे सर्व मली (१३१२६) जांगा होय. अर्हीआ आहारकदिक स हित देवगति प्रायोग्य त्रीशना बंधनो जांगो एक तथा जिननाम सहित मनुष्यगति प्रायोग्य त्रीशना बंधना जांगा आठ, एवं नव जांगा न होय. बाकीना जांगा होय.

मिथ्यात्वे २१-२४-२५-२६-२७-२८-२९-३०-३१- ए नव उदय स्था नक होय. तिहां आहारक संयत वैक्रियसंयत अने केवली, एटला मिथ्यात्वे न होय. माटें ते संबंधी जांगा अर्ही न कहेवा. शेष सर्व ४१-११-३२-६००-३१- ११९९-१७८१-२९१४-११६४- शरवाले (७७७३) जांगा होय, एटले नव उ दय स्थानकना जांगा (७७९१) पूर्वे सामान्यादेशें जाव्या ठे. तेमध्येंथी केवलीना आठ, आहारकसाधुना सात, अने उद्योत सहित वैक्रिय मनुष्यना त्रण जांगा, उंगणत्रीश, त्रीश, अने एकत्रीश ए त्रण उदयनो एकेको जांगो उद्योत सहित वैक्रिय साधुने तथा देवताने होय. तेमां देवताने उत्तरवैक्रियना जांगा जूदा नथी लेखव्या अने साधुतो ठे, सातमे गुणगणे होय, पण मिथ्यात्वे न होय. माटें ए अठार उदय जांगा टाली बाकी (७७७३) उदय स्थानकना जांगा सर्वजीव नी अपेक्षायें होय, ते सर्व पूर्वे कहा ठे. तिहांथी जोइ लेवा.

हवे मिथ्यात्वे ठ सत्तास्थानक होय, ते कहे ठे. तिहां बाणुनी सत्ता चारे ग तिना मिथ्यात्वी जीवने होय तथा जेवारें कोइएक वेदक सम्यक्दृष्टिजीवें पूर्वे नरकायु बांध्युं ठे तेमाटें ते अंत समय सम्यक्त्व वमीने नरकें जाय तेने अंतर मुहूर्त पर्यंत नेव्याशीनी सत्ता होय तथा अंतरमुहूर्त पढी ते वली सम्यक्त्व पा मे. अर्ही आहारकचतुष्क, तथा जिननाम ए बेहुनी समकालें नरकमांहे सत्ता न

હોય, તેજણી ડ્યાણુનું સત્તાસ્થાનક નરકમાંહે ન હોય, તથા અઠ્યાશીની સત્તા પણ ચારે ગતિના મિષ્યાલી જીવને હોય, તથા ઢ્યાશીનું સત્તાસ્થાનક, એકેંડિયને વિષે દેવગતિ પ્રાયોગ્ય અથવા નરકગતિ પ્રાયોગ્ય ડવેલ્યે થકે પામીયેં તથા એં શીનું સત્તાસ્થાનક તો ડ્યાણુ મધ્યેંથી તીર્થેકરનામ, આદારકચતુષ્ક, વૈક્રિયષટ્ક, નરકદિક, એ તેર પ્રકૃતિ ડવેલે થકે એકેંડિયમધ્યેં પામીયેં, તેવાર પઢી તે એકેંડિય મધ્યેંથી નીકલીને વિકલેંડિય તથા પંચેંડિયતિર્થેચ મનુષ્ય માંહે અવતરી પ યાંસો થયા પઢી પણ અંતરમુદૂર્ત જગેં તેમાંહે એંશીનું સત્તાસ્થાનક પામીયેં અને તે અંતરમુદૂર્ત વીલ્યા પઢી અવશ્ય વૈક્રિયાદિકનો બંધ હોય, તેમાટે. તથા તે એંશીમાં હેથી વલી મનુષ્યગતિ અને મનુષ્યાનુપૂર્વી ડવેલે થકે તેડ, વાઝ મધ્યેં અઠોતેરની સત્તા પામીયેં અથવા તેડ વાઝ મધ્યેંથી આવેલા વિકલેંડિય તથા પંચેંડિયતિર્થેચ તેમથેં પણ અઠોતેરનું સત્તાસ્થાનક અંતરમુદૂર્ત જગેં પામીયેં અને પર્યાંસા થયા પઢી અવશ્ય મનુષ્યદિક બાંધે, માટે તિહાં અઠોતેરની સત્તા ન હોય. એમ સામો ન્યેં બંધ, ડદ્ય અને સત્તાનાં સ્થાનક મિષ્યાલ્લ ગુણઠાણે કહ્યાં.

હવે સત્તા સંવેધેં જાંગા કહે ઢે. તિહાં મિષ્યાલ્લીને અપર્યાંસા એકેંડિય પ્રાયોગ્ય ત્રેવીશીં બાંધતાં સર્વ નવે ડદ્યસ્થાનક સંજવે પણ તેમથેં પઞ્ચીશને ડદ્યેં દેવતા ના જાંગા આઠ અને નારકીનો જાંગો એક, એવં નવ તથા સત્તાવીશને ડદ્યેં દેવ તાના આઠ તથા નારકીનો એક તથા અઠાવીશને ડદ્યેં દેવતાના શોલ અને નારકીનો એક, તેડલાજ વલી ડંગણત્રીશના ડદ્યના પણ લેવા. તથા ત્રીશને ડદ્યેં દેવતાના આઠ, એવં શાઠ જાંગા ત્રેવીશના બંધેં ન હોય, જે જણી નારકી તો એકેંડિયમાંહે જાય નહીં અને દેવતા પણ અપર્યાંસા એકેંડિયમધ્યેં ન જાય તેમાટે તેના શાઠ જાંગા ટાલી બાકી બઢા ડદ્યના (૪૪૧૩) ડદ્ય જાંગા ત્રેવીશને બંધેં હોય તિહાં બાણુ, અઠ્યાશી, ઢ્યાશી, એંશી અને અઠોતેર, એ પાંચ સત્તાસ્થાનક તો એકવીશ, ચોંવીશ, પઞ્ચીશ અને ઢવીશ, એ ચાર ડદ્યસ્થાનકેં પ્રત્યેકેં હોય. તિહાં પઞ્ચીશને ડદ્યેં તેડ વાઝના જે ડદ્યેં સાઠ જાંગા ઢે, તિહાં અઠોતેરની સત્તા પરંતુ બીજે જાંગે ન હોય. અને ઢવીશના ડદ્યેં મનુષ્યના જાંગા વિના બાકી (૩૧૧) જાંગે તેડ વાઝમાંહેથી આવ્યા હોય, તેની અપેહ્યાર્યેં અઠોતેરની સત્તા હોય. બીજે જાંગે ન હોય તથા બીજા સત્તાવીશ, અઠાવીશ, ડંગણત્રીશ, ત્રીશ અને એકત્રીશ. એ પાંચ ડદ્યેં અઠોતેર વિના બાકીના ચાર ચાર સત્તાસ્થાનક હોય. એમ શરવાલે ત્રેવીશને બંધેં ચાલીશ સત્તાસ્થાનક હોય. એમજ પઞ્ચીશને બંધેં પણ

चालीश अने ठवीशने बंधें पण चालीश सत्तास्थानक होय पण एटलुं विशेष जे पर्याप्त एकेंद्रिय प्रायोग्य पञ्चीशने बंधें आपणे उदयें देवताना पण उदय जांगा होय, तेथी ४७६८ उदय जांगे ए बे बंधस्थानक होय. अने नारकीना पांच उदय जांगा अर्हीआं न होय पण देवता जे एकेंद्रिय प्रायोग्य पञ्चीश प्रकृतिनो बंध करे तिहां बादर प्रत्येक पर्याप्त प्रायोग्य आठ जांगा बांधे. बाकी बार जांगा न बांधे केमके सूक्ष्म साधारण अपर्याप्ता मध्ये देवताने उपजवुं नथी ते माटे.

अष्टावीशने बंधें मिथ्यात्वीने त्रीश अने एकत्रीश, ए बे उदयस्थानक होय. तिहां त्रीशनुं पंचेंद्रिय तिर्यंच तथा मनुष्यने होय अने एकत्रीशनुं पंचेंद्रिय तिर्यंचने होय. त्रीशने उदयें पंचेंद्रिय तिर्यंच अने मनुष्यने देवगति प्रायोग्य तथा नरकगति प्रायोग्य अष्टावीशनो बंध होय. बाकी विकर्षेंद्रियना त्रीश जांगा उदयना न होय. ए बे उदयें ५६ (४०४८) जांगे अष्टावीशनो बंध होय. तिहां त्रीशने उदयें बाणु, ने व्याशी, अतथाशी अने ठयाशी, ए चार सत्ता होय अने एकत्रीशने उदयें नेव्याशीनी सत्ता न होय, तीर्थकर सहित नेव्याशीनी सत्ता, तिर्यंचने विषे न पामीयें, तेथी त्रण सत्ता होय, तथा त्रीशने उदयें पण जे वेदक सम्यक्त्व वमी, जिनना म सहित मिथ्यात्वे गयो, तेने नरक प्रायोग्य अष्टावीश बांधतां पण नेव्याशीनी सत्ता होय. एम अष्टावीशने बंधें सात सत्तानां स्थानक जाणवां.

देवगति प्रायोग्य विना बीजा मनुष्य, तिर्यंचगति प्रायोग्य उगण त्रीशने बंधें वीश, नव अने आठ, ए त्रण विना बीजां सर्व उदय स्थानक होय. तथा बाणु, नेव्याशी, अतथाशी, ठयाशी, एंशी अने अछोत्तेर, ए ठ सत्तास्थानक होय, तिहां ए कवीशने उदयें ठ सत्ता होय. ते कहे ठे. जिननाम बांधी सम्यक्त्व वमीने नरकें जाय तेनी वज्जे एकवीशनो उदय होय. तिहां नेव्याशीनी सत्ता होय तथा बाणु अने अतथाशी, ए बे सत्तास्थान चतुर्गतिना जीवने विग्रहगतिर्यें एकवीशने उदयें होय, तथा ठयाशी अने एंशी ए बे सत्ता, देव नारकी विना बीजा जीवोने होय. अने अछोत्तेरनी सत्ता देव नारकी तथा मनुष्य विना बीजा जीवोने होय. एम एकवीशने उदयें ठ सत्ता स्थानक होय तथा चोवीशने उदयें एक नेव्याशी विना बाकी नां पांच सत्तास्थानक, एकेंद्रियने होय. बीजा जीवोने ए उदय न होय तथा पञ्चीशने उदयें ठ सत्तास्थानक होय तथा ठवीशने उदयें नेव्याशीनी सत्ता विना बाकी पांच सत्ता होय, जे जणी नेव्याशीनी सत्ता नारकीने होय तेने तो ठवीशनुं उदयस्थानक नथी तथा सत्तावीशने उदयें अछोत्तेर विना पांच सत्ता होय, ते

એકવીશના ઇદયની પેરેં જાવવાં. જે જણી તેજ, વાઝને સત્તાવીશનો ઇદય નથી બાકી એકેંડિયાદિકને પણ પર્યાપ્તાવસ્થાયેં એ ઇદય હોય, તેણે તે મનુષ્યદિક અવશ્ય બાંધે, માટેં અઠોત્તેરની સત્તા અહીં એ ઇદયમાં નથી તથા અઠાવીશને ઇદયેં પાંચ સત્તા હોય તેમધ્યેં ટયાશીની સત્તા વિકલેંડિય, તથા પંચેંડિય તિર્યેંચ મનુષ્યની અપેક્ષાયેં લેવી અને બીજાં સત્તાસ્થાન પૂર્વલી પેરેં જાવવાં તથા ડંગણત્રીશને ઇદયેં પણ એજ પાંચ સત્તા પૂર્વલી પેરેં જાવવી તથા ત્રીશને ઇદયેં નેબ્યાશી વિના, બાકી તેહી જ ચાર સત્તા, વિકલેંડિય અને તિર્યેંચ મનુષ્યની અપેક્ષાયેં હોય અને નેબ્યાશીની સત્તા તો જિનનામ બાંધી સમ્યક્ત્વ ધરી નરકેં જાતા એવા મિષ્યાલી નારકીને હોય. તિહાંતો ત્રીશનું ઇદયસ્થાનક ન હોય, તથા તેહીજ ચાર સત્તાસ્થાનક એકત્રીશને ઇદયેં પણ મનુષ્ય વિના બીજા જીવોને હોય જે જણી એકત્રીશનો ઇદય, સામાન્ય મનુષ્યને નથી કેવલીને ઢેં એમ સર્વેં થડ ડંગણત્રીશને બંધેં (૪૫) સત્તા હોય.

દેવગતિ પ્રાયોગ્ય ત્રીશના બંધ વિના વિકલેંડિય તથા પંચેંડિય પ્રાયોગ્ય ત્રીશને બંધેં સામાન્યેં વીશ, આઠ અને નવ એ ત્રણ ઇદય સ્થાનક વિના બાકીનાં નવ ઇદય સ્થાનક હોય, તિહાં નેબ્યાશી વિના પાંચ સત્તા હોય જે જણી તિર્યેંચગતિ મધ્યેં જિનનામની સત્તા ન હોય. તિહાં એકવીશ, ચોવીશ, પચ્ચીશ, અને ડહીશ એ ચાર ઇદયેં પાંચ પાંચ સત્તા સ્થાનક હોય અને બીજા પાંચ ઇદયેં અઠોત્તેર વિના ચાર ચાર સત્તા સ્થાનક હોય. એવં નવ ઇદયેં થડ ચાલીશ સત્તા હોય. અહીંઆં નેબ્યાશીનું સત્તાસ્થાનતો દેવગતિ પ્રાયોગ્ય આહારકદિક સહિત ત્રીશને બંધેં અને જિનનામ સહિત મનુષ્ય પ્રાયોગ્ય ત્રીશને બંધેં હોય એ બેદુ મિષ્યાલી ન બાંધે. એટલે એ મિષ્યાલ ગુણગણો ઢેં બંધસ્થાનકેં નવ ઇદયેં થડ બજોંને બાર સત્તા સ્થાનક હોય.

દેવે સાસ્વાદને બંધ સ્થાનક કહે છે. સાસ્વાદનેં વર્તતાં અઠાવીશ, ડંગણત્રીશ અને ત્રીશ, એ ત્રણ બંધસ્થાનક હોય. દેવગતિ પ્રાયોગ્ય અઠાવીશના આઠ જાંગા સાસ્વાદને બંધાય, તેના બાંધનાર પંચેંડિય તિર્યેંચ તથા મનુષ્ય હોય અને નરક પ્રાયોગ્ય અઠાવીશનો બંધ તો મિષ્યાલ પ્રત્યયિડ છે તે જણી સાસ્વાદને ન બંધાય તથા પંચેંડિયતિર્યેંચ પ્રાયોગ્ય અને મનુષ્ય પ્રાયોગ્ય ડંગણત્રીશ પ્રકૃતિ બંધના જાંગા (૬૪૦૦) નો બંધ, એકેંડિય, વિકલેંડિય તથા તિર્યેંચ, મનુષ્ય, દેવતા, નારકીને સાસ્વાદને હોય. તિહાં દુન સંસ્થાન અને બેવદું સંઘયણ, ન બંધાય તેથી પાંચ સંઘયણ અને પાંચ સંસ્થાન તથા સપ્ત યુગલના વિકલ્પેં કરી બત્રીશજોં જાંગા પ્રત્યેકેં મનુષ્ય તિર્યેંચગતિ પ્રાયોગ્ય ડંગણત્રીશના બંધેં હોય. એ બેદુના મતી (૬૪૦૦) જાંગા હોય.

तथा पूर्वे कह्यो जे एकेंडियादिकने सास्वादने उद्योत सहित त्रीशनो बंध-पंचेंडिय तिर्यंच प्रयोग्यज करे, तिहां जांगा (३३००) होय. ते पूर्वे विस्तारें कहा ठे ति हांथी समजी लेवा. शरवाले त्रणे बंधस्थानकें थइने जांगा (६००८) होय.

सास्वादनें एकवीश, चोवीश, पच्चीश, ढवीश, उंगणत्रीश, त्रीश अने एकत्रीश, ए सात उदयस्थानक होय. तिहां नारकी बिना त्रणे गतिना जीवनी अपेक्षायें एकवीशनो उदय, वे गतिने विचालें वाटें वहेतां जीवने होय. तिहां उदय जांगा बत्रीश होय. ते केवीरीतें? तोके एकवीशने उदयें सर्व मली बेंतालोश जांगा कहा ठे तेमध्येथी सात अपर्याप्ताना, एक सूक्ष्म पर्याप्तानो, एक नारकीनो अने एक के वलीनो. एवं दश जांगा सास्वादने न होय शेष बत्रीश जांगा होय. तथा चोवीश नो उदय तो एकेंडियने उत्पन्नमात्रने होय. अर्हीआ पण, बादर पर्याप्ताने यश अयशना विकल्पें वे जांगा सास्वादने लाजे बाकी सूक्ष्म साधारण वाला जांगा न होय अने वैक्रियवालो जांगो तेउ वाउने होय ते पण तिहां सास्वादने न होय: ते जणी ते पण न लेवो. तथा पच्चीशनो उदय तो देवतामांहे उत्पन्न मात्रनेज होय अने कोइएक नें न पण होय. तिहां देवताना आठ जांगा सुजग, दुर्जग, आदेय, अनादेय, अयश, यशें उपजे तथा ढवीशनो उदय तो विकलेंडिय पंचेंडिय तिर्यंच मनुष्यमांहे उत्पन्न मात्र नेज होय. तिहां अपर्याप्तानो एकेको जांगो टालीने विकलेंडिय पर्याप्ताना ठ, पंचें डिय तिर्यंचना (१०८) मनुष्यना (१०८) एवं (५८३) जांगा, ढवीशने उदयें होय. तथा सत्तावीश अने अष्टावीशनो उदय तो सास्वादने होयज नहीं केमके ए बे उदयस्थानकतो उपना पढी अंतर सुहूर्त गया पढी होय ठे अने सास्वादनतो ठ आवली माठेरी जगेंज होय, ते माटें ते न होय. तथा उंगणत्रीशनो उदय तो देव नारकीने पर्याप्तावस्थायें प्रथम प्राप्त सम्यक्त्व थकी पढताने पामीयें, तिहां देव ताना आठ अने नारकीनो एक, एवं नव जांगा होय. तथा त्रीशनो उदय तो पंचेंडिय तिर्यंच मनुष्यने सर्व पर्याप्ति पूरी कखा पढी औपशमिक सम्यक्त्वथी पढतां होय. तथा उत्तर वैक्रियें वर्त्ततां देवताने उद्योतना उदयें होय. तिहां मनुष्य अने तिर्यंचना प्रत्येकें प्रत्येकें (११५१) जांगा लेवा तथा देवताना आठ जांगा लेवा एम सर्व मली (१३१३) उदय जांगा होय. तथा एकत्रीशनो उदय पंचेंडिय तिर्यंच पर्याप्ताने प्रथ म सम्यक्त्व वमतानें होय. तिहां जांगा (११५१) होय. एम शरवाले सात उदयना थइ सास्वादनें उदय जांगा (४०६७) होय.

सास्वादने सत्तास्थानक बाणु अने अठ्याशी, ए बे होय. तिहां आहारक च

તુષ્ક બાંધી ઉપશમશ્રેણીથી પડતાં સાસ્વાદન ગુણગણુ પામે, તેને બાણુનું સત્તાસ્થાનક હોય અને અઠ્યાશીની સત્તા તો ચારે ગતિના સાસ્વાદનીને હોય.

હવે સંવેધ કહે છે. અઠાવીશને બંધે સાસ્વાદને ત્રીશ અને એકત્રીશ, એ બે ઉદય સ્થાનક હોય. જે જાણી દેવગતિ પ્રાયોગ્ય અઠાવીશ પ્રકૃતિ, કરણ અપર્યાપ્તો ન બાંધે તેમાટે બીજાં ઉદય સ્થાનક એને ન હોય. તિહાં મનુષ્ય બંધકની અપેક્ષાએ ત્રીશને ઉદયે બાણુ અને અઠ્યાશી, એ બે સત્તાસ્થાનક હોય. અને તિર્યચને ઉપશમશ્રેણી ન હોય માટે ઉપશમશ્રેણીથી પડવાને અજાવે બાણુનો સત્તા ન હોય. એક અઠ્યાશીનીજ હોય તથા તિર્યચ મનુષ્ય પ્રાયોગ્ય ઝંગણત્રીશ બાંધતાં, સાસ્વાદનીને સાતે ઉદયસ્થાનક હોય. તિહાં પોત પોતાને ઉદય સ્થાનકે એકેકું અઠ્યાશીનું સત્તાસ્થાનક હોય તથા મનુષ્યને ત્રીશને ઉદયે વર્તતાને બાણુ અને અઠ્યાશી, એ બે સત્તાસ્થાનક હોય, શ્રેષ્ઠ સર્વને એકજ અઠ્યાશીનું હોય. તથા એમ ત્રીશના બંધકને પણ સંવેધ કહેવો, સર્વ મલી સાસ્વાદને અઠાર સત્તા સ્થાનક હોય.

હવે મિશ્રગુણગણે નામકર્મના અઠાવીશ અને ઝંગણત્રીશ, એ બે બંધસ્થાનક હોય. તિહાં મિશ્રદૃષ્ટિ તિર્યચ મનુષ્યને દેવગતિ પ્રાયોગ્ય અઠાવીશનો બંધ હોય, તિહાં જાંગા આઠ હોય અને મનુષ્ય પ્રાયોગ્ય ઝંગણત્રીશનો બંધ મિશ્રદૃષ્ટિ દેવ નારકીને હોય. તિહાં સ્થિર, અસ્થિર, શુન, અશુન, યશ, અયશને વિકલ્પે જાંગા આઠ પામોયે બીજા જે ઠ સંસ્થાનાદિકના વિકલ્પે જાંગા ઇપજે, તે અર્હીઆં ન હોય, એમ આગણે ગુણગણે પણ જાણવું. શરવાણે બંધ જાંગા શોભ હોય.

મિશ્રે ઝંગણત્રીશ, ત્રીશ અને એકત્રીશ એ ત્રણ ઉદય સ્થાનક હોય તિહાં ઝંગણત્રીશને ઉદયે દેવના જાંગા આઠ અને નારકીનો એક, એવં નવ જાંગા હોય. તથા ત્રીશને ઉદયે પંચેન્દ્રિય તિર્યચના ઉદય જાંગા (૧૭૧૮) મનુષ્યના (૧૧૫૨) એવં (૩૮૮૦) ત્રીશને ઉદયે ઉદય જાંગા હોય. તથા એકત્રીશનું ઉદયસ્થાનક, પંચેન્દ્રિય તિર્યચને હોય તિહાં જાંગા (૧૧૫૨) સર્વ થઈ મિશ્રગુણગણે ઉદય જાંગા (૪૦૪૧) હોય. અર્હીઆં સત્તાસ્થાનક બાણુ અને અઠ્યાશી, એ બે હોય.

હવે સંવેધ લખે છે. અઠાવીશને બંધે મિશ્રદૃષ્ટિને ત્રીશ અને એકત્રીશ, એ બે ઉદય સ્થાનક હોય. તેને વિષે પ્રત્યેકે બાણુ અને અઠ્યાશી, એ બે સત્તાસ્થાનક હોય તથા ઝંગણત્રીશના બંધકને એકજ ઝંગણત્રીશનું ઉદયસ્થાનક હોય તિહાં પણ તેહીજ બે સત્તાસ્થાનક જાણવાં. સર્વ મલી મિશ્રગુણગણે ઠ સત્તાસ્થાનક હોય. અવિરતિ ગુણગણે અઠાવીશ, ઝંગણત્રીશ અને ત્રીશ, એ ત્રણ બંધસ્થાનક હોય.

તિહાં તિર્થેચ મનુષ્યને ચોથે ગુણગણે દેવપ્રાયોગ્ય બાંધતાં અઠાવીશનો બંધ હોય. તિહાં નાંગા આઠ, તથા મનુષ્યને દેવગતિ પ્રાયોગ્ય જિનનામ સહિત બાંધતાં ઊંચત્રીશનો વંધ હોય. અહીંઆં પણ આઠ નાંગા તથા દેવતા અને નારકીને ચોથે ગુણગણે મનુષ્યગતિ પ્રાયોગ્ય ઊંચત્રીશ બાંધતાં નાંગા આઠ તથા દેવ નારકીને સમ્યક્ત્વ પ્રત્યયે જિનનામ સહિત મનુષ્ય પ્રાયોગ્ય ત્રીશ બાંધતાં પણ નાંગા આઠ હોય, એવં બંધનાંગા બત્રીશ થયા. અહીંઆં અવિરતિ સમ્યક્દૃષ્ટિ જીવ અપર્યાપ્તા મધ્યે ન ડપજે માટે અપર્યાપ્તાનો એક નાંગો ટાલીયે, બાકી આઠ નાંગા લેવા.

અવિરતિ ગુણગણે એકવીશ, પચ્ચીશ, ઠવીશ, સત્તાવીશ, અઠાવીશ, ઊંચત્રીશ, ત્રીશ અને એકત્રીશ, એ આઠ ડદયસ્થાનક હોય. તિહાં એકવીશને ડદયે દેવતાના ડદય નાંગા આઠ, મનુષ્યના આઠ, પંચેંદ્રિયતિર્થેચના આઠ લેવા. કેમ કે અવિરતિ સમ્યક્દૃષ્ટિ અપર્યાપ્તામધ્યે ન ડપજે, માટે અપર્યાપ્તાનો નાંગો ટાલી શેષ આઠ આઠ નાંગા લેવા તથા નારકીનો એક, એવં પચ્ચીશ ડદય નાંગા હોય. એ દ્વાયિક સમ્યક્દૃષ્ટિ પૂર્વબદ્ધાયુવાલો ચારે ગતિને વિષે ડપજે પણ તે અપર્યાપ્તા મધ્યે ન ડપજે, તેની અપેક્ષાયે એકવીશનો ડદય લેવો. પચ્ચીશ તથા સત્તાવીશનો ડદય દેવ અને નારકીને તથા વૈક્રિય તિર્થેચ મનુષ્યને હોય. તિહાં નારકી દ્વાયિક તથા વેદક સમ્યક્દૃષ્ટિ જાણવા અને દેવતા ત્રિવિધ સમ્યક્ત્વી હોય. એમ ચૂર્ણિમધ્યે કહ્યું છે તથા ઠવીશનો ડદય, પંચેંદ્રિયતિર્થેચ મનુષ્ય દ્વાયિક તથા વેદકસમ્યક્દૃષ્ટિને હોય જે નણી ડપશમ સમ્યક્દૃષ્ટિ તો તિર્થેચ મનુષ્ય મધ્યે ન ડપજે તેમાં હે પણ વેદક સમ્યક્દૃષ્ટિ તો મોહનીયની બાવીશ પ્રકૃતિની સત્તાવાલોજ હોય તથા અઠાવીશ અને ઊંચત્રીશ, એ બે ડદય નારકી તિર્થેચ મનુષ્ય અને દેવતાને હોય તથા ત્રીશનો ડદય, એક નારકી વિના બીજી ત્રણે ગતિમધ્યે હોય. તથા એકત્રીશનો ડદય, પંચેંદ્રિય તિર્થેચને હોય. અહીંઆં સર્વના પોત પોતાના ડદયનાંગા લેવા.

અવિરતિયે સત્તાસ્થાનક ચાર હોય. તિહાં જે અપ્રમત્ત, તથા અપૂર્વકરણ ગુણગણે આહારકદિક તથા જિનનામ સહિત દેવપ્રાયોગ્ય એકત્રીશ બાંધીને વલ તો મરણ પામી દેવ થાય. તેની અપેક્ષાયે જ્યાણુની સત્તા જાણવી. તથા આહારક ચતુષ્ક બાંધી વલી પરિણામ પરાવાર્તિયે મિથ્યાત્વ પામી ચારગતિમાંહેલી નાવે તે ગતિ માંહે ડપજીને વલી તિહાં સમ્યક્ત્વ પામે, તેને બાણુની સત્તા જાણવી. એ સત્તા દેવ મનુષ્ય માંહે મિથ્યાત્વે ગયા વિના પણ હોય માટે આંહીં લોધી તથા નેવ્યાશીની સત્તા તો દેવ મનુષ્ય અને નારકી અવિરતિ સમ્યક્દૃષ્ટિને જિનનામનો

બંધ છે, તે માટે હોય, તથા અવગાશીની સત્તા ચારે ગતિના સમ્યક્દૃષ્ટિને હોય.

હવે સત્તા સંવેધ કહે છે. અવિરતિ સમ્યક્દૃષ્ટિ પંચેન્દ્રિય તિર્યંચ મનુષ્યને દેવ પ્રાયોગ્ય અઘાવીશને બંધે આઠ ડડય સ્થાનક હોય. તિહાં પચ્ચીશ અને સત્તાવીશ નો ડડય, વૈક્રિય તિર્યંચ મનુષ્યને હોય. બીજા ઠ સામાન્યે હોય. તે એકેકા ડડયે બાણુ અને અવગાશી, એ બે બે સત્તાસ્થાનક હોય. એમ આઠ ડડયનાં શોલ સત્તા સ્થાનક હોય, તથા ડંગણત્રીશનો બંધ એક દેવગતિ પ્રાયોગ્ય, બીજો મનુષ્યગતિ પ્રાયોગ્ય હોય. તિહાં દેવગતિ પ્રાયોગ્ય જિનનામ સહિત ડંગણત્રીશના બંધક મનુષ્યજ હોય પરંતુ તિર્યંચ ન હોય તેને એકત્રીશના ડડય વિના સાતે ડડય સ્થાનક હોય, કેમકે મનુષ્યને એકત્રીશનો ડડય નથી, તે એકેકા ડડયે ડ્યાણુ અને નેવ્યાશી, એ બે બે સત્તાસ્થાનક હોય. તથા મનુષ્યગતિ પ્રાયોગ્ય ડંગણત્રીશનો બંધ, દેવ નારકીને હોય. તિહાં ૧૧-૨૫-૩૪-૩૮-૪૯- એ પાંચ ડડયસ્થાનક હોય. એકેકા ડડયે બાણુ અને અવગાશી, એ બે બે સત્તા હોય તથા મનુષ્યગતિ પ્રાયોગ્ય જિનનામ સહિત ત્રીશનો બંધ પણ દેવ નારકીને હોય. તિહાં ૧૧-૨૫-૩૪-૩૮-૪૯-૩૦-૯ ડડય સ્થાનક હોય. તિહાં પ્રત્યેકે ડ્યાણુ અને નેવ્યાશી એ બે બે સત્તા, દેવતાને હોય અને નારકીને પાંચ ડડય સ્થાનક હોય. તિહાં પ્રત્યેકે એકજ નેવ્યાશીની સત્તા હોય કેમકે, જિનનામની સત્તા ઠતાં આહારકની સત્તા નરકમથ્યે ન હોય તે માટે ડ્યાણુની સત્તા નારકી મથ્યે ન પામીયે, અને એકત્રીશને ડડયે બે સત્તા હોય, સર્વે થડ ચોપન્ન સત્તા થડ.

દેશવિરતિ ગુણતાણે અઘાવીશ અને ડંગણત્રીશ એ બે બંધસ્થાનક હોય. તિહાં મનુષ્ય અને તિર્યંચ દેશવિરતિ, દેવગતિ, પ્રાયોગ્ય અઘાવીશ બાંધે, તિહાં જાંગા આઠ. તથા તેહીજ જિનનામ સહિત ડંગણત્રીશ પ્રકૃતિ એકલા મનુષ્ય દેશવિરતિ જ બાંધે પણ તિર્યંચ ન બાંધે તિહાં જાંગા આઠ સર્વે મલી જાંગા શોલ હોય.

દેશવિરતિયે સામાન્યે ૨૫-૩૪-૩૮-૪૯-૩૦-૩૧-૯ ડડય સ્થાનક હોય. તિહાં અઘાવીશને બંધે પ્રથમના ચાર ડડય તો વૈક્રિય તિર્યંચ મનુષ્યને હોય તિહાં એકેકો જાંગો કરતાં ચાર જાંગા થયા તથા અઘાવીશ, ડંગણત્રીશ, એ બે ડડય સામાન્ય તિર્યંચ મનુષ્યને તથા વૈક્રિયને પણ હોય. તિહાં ડડય જાંગા ઠ તથા ત્રીશનો ડડય તિર્યંચ મનુષ્યને તિહાં ઠ સંઘયણ, ઠ સંસ્થાનના વિકલ્પે જાંગા ઠત્રીશ તે સુસ્વર ડુઃસ્વરેં બહોત્તેર તે જુનાજુન સ્વગતિયે (૧૪૪) પ્રત્યેકે એકેકા ડડયે હોય. અર્હોઆં દૌર્જાગ્ય અનાદેય અને અચશઃકીર્તિનો ડડય ગુણ પ્રત્યય જણી

ન હોય તેથી તેના વિકલ્પના જાંગા ન હોય તથા વૈક્રિય તિર્યંચનો ઉદય જાંગો
 એક, મલી (૧૮૯) જાંગા થાય. તથા એકત્રીશનો ઉદય તિર્યંચને હોય.
 તિહાં જાંગા (૧૪૪) એમ શરવાલે (૪૪૩) અઘાવીશને બંધે ઉદય જાંગા હોય.
 તથા ઊંળત્રીશને બંધે મનુષ્યને ૧૫-૧૪-૧૮-૧૯-૨૦ એ પાંચ ઉદયસ્થાનક
 હોય. તિહાં પ્રથમનાં ચાર ઉદયસ્થાનક વૈક્રિયનાં હે તેનો જાંગો એકેક તથા ત્રીશના
 ઉદયજાંગા (૧૪૪) મલી (૧૪૮) જાંગા થાય શરવાલે (૫૯૧) જાંગા થાય.

દેશવિરતિયે ૯૩-૯૪-૮૯-૮૮ એ ચાર સત્તાસ્થાનક હોય. તિહાં જે અપ્રમત્ત,
 અપૂર્વકરણવાલો તીર્થકર તથા આહારક બાંધીને પડે, તે પરિણામે દેશવિરતિ થાય
 તેને ડ્યાણુની સત્તા હોય. શોષની જાવના અવિરતિની પેરેં જાણવી.

હવે સંવેધ કહે છે. દેશવિરતિ મનુષ્યને અઘાવીશને બંધે પચ્ચીશ, સત્તાવીશ, અ
 ઘાવીશ, ઊંળત્રીશ અને ત્રીશ, એ પાંચ ઉદયસ્થાનક હોય. તિહાં પ્રત્યેકે બા
 ણું અને અત્યાશી, એ બે બે સત્તા હોય. તેમ તિર્યંચને પણ એકત્રીશ સહિત ૭
 ઉદયેં બે બે સત્તા હોય. તથા ઊંળત્રીશનો બંધ દેશવિરતિ મનુષ્યનેજ હોય, તિહાં
 પચ્ચીશથી ત્રીશ વાલા તેહીજ પૂર્વેલાં પાંચ ઉદયસ્થાન લેવાં. તિહાં ડ્યાણુ અને
 નેવ્યાશી એ બે બે સત્તાસ્થાનક હોય. સર્વે થઈ દેશવિરતિયેં બાવીશ સત્તા હોય.

હવે પ્રમત્તેં બંધાદિક સંવેધ કહે છે. પ્રમત્ત સાધુને અઘાવીશ, ઊંળત્રીશ, એ બે
 બંધસ્થાનક દેશવિરતિ મનુષ્યની પેરેં જાવવાં. તિહાં પ્રત્યેક બંધેં મનુષ્યના જાંગા
 આઠ આઠ લેતાં શોળ જાંગા થાય તથા ૧૫-૧૪-૧૮-૧૯-૨૦ એ પાંચ પાંચ
 ઉદયસ્થાનક હોય. તિહાં પ્રથમના ચાર ઉદય તો આહારક અને વૈક્રિય
 શરીર કરનારા સાધુની અપેક્ષાયેં લેવા. તિહાં પચ્ચીશ અને સત્તાવીશના ઉદયેં બે બે
 જાંગા તથા અઘાવીશ અને ઊંળત્રીશના ઉદયેં ચાર ચાર જાંગા અને ત્રીશનો ઉદ
 ય, સહજ મનુષ્યને હોય. તિહાં જાંગા બે આહારક વૈક્રિયના અને (૧૪૪) સહજ
 ના મલીને (૧૪૬) એમ સર્વે મલી એકેકા બંધસ્થાનકેં (૧૫૮) જાંગા કરતાં (૩૧૬)
 ઉદય જાંગા થાય, તિહાં ડ્યાણુ, બાણુ, નેવ્યાશી અને અત્યાશી એ ચાર સત્તાસ્થા
 નક હોય. હવે સંવેધ દેખાડે છે. અઘાવીશને બંધેં પાંચે ઉદયે બાણું અને અત્યાશી
 એ બે સત્તા હોય. તિહાં આહારકેં બાણુનીજ સત્તા હોય અને જિનનામ સત્તાર્યેં ૭
 તાં અઘાવીશનો બંધ ન હોય તેમાટે ડ્યાણુ અને નેવ્યાશી એ બે સત્તા ઊંળત્રીશને
 બંધેં પાંચે ઉદયસ્થાનકેં પ્રત્યેકેં હોય જેનણી ઊંળત્રીશનો બંધ જિનનામ બાંધતાં
 જ હોય. એમ સર્વે થઈ વીશ સત્તાસ્થાનક પ્રમત્તેં હોય.

हवे अप्रमत्तें बंधादिक सत्ता संवेध कहे ठे. अप्रमत्त साधुने अछावीश, उंगण त्रीश, त्रीश, एकत्रीश, ए चार बंधस्थानक होय तिहां प्रथमना बे तो प्रमत्तनी परें जाववा तथा आहारकदिक सहित बांधतां अनुक्रमे त्रीश एकत्रीशनो बंध होय. ए चार बंधस्थानकें प्रत्येकें एकेको जांगो करतां चार बंध जांगा थाय केमके अहीं अस्थिर, अशुच, अयशोनो बंध अप्रमत्तें नथी माटे. तथा प्रत्येक बंधस्थानकें उंगणत्रीश अने त्रीश ए बे बे उदयस्थानक होय. तिहां जे प्रमत्त थको वैक्रिय तथा आहारक आरंजी अप्रमत्तें आवे तेने उद्योतने उदयें उंगणत्रीशनो उदय होय, तथा त्रीशनो उदय सहज होय, तिहां प्रत्येक उदयें एक जांगो वैक्रियनो तथा आहारकनो एवं बे उदयें बे जांगा तथा सहज शरीरें अप्रमत्तने त्रीशने उदयें पूर्वे देशविरतिस्थाने (१४६) जांगा कहा, ते होय सर्व मली एकेका बंधें उदय जांगा (१४७) होय. शरवाले चार बंधना मलीने (५९१) उदय जांगा होय तिहां अछावीशने बंधें बेहु उदयें प्रत्येकें अठ्याशीनी सत्ता होय अने उंगणत्रीशने बंधें बेहु उदयें प्रत्येकें नेव्याशीनी सत्ता होय तथा त्रीशने बंधें बेहु उदयें प्रत्येकें बाणुनी सत्ता होय तथा एकत्रीशना बंधें बेहु उदयें प्रत्येकें त्र्याणुनी सत्ता होय. अहींआं जे तीर्थकर तथा आहारक निश्चें बांधे, तेने एकेकी सत्ता होय. एवं आठ सत्ता थाय.

हवे अपूर्वकरणे बंधोदय सत्ता संवेध कहे ठे. अपूर्व करणें अछावीश, उंगण त्रीश, त्रीश, एकत्रीश अने एक, ए पांच बंध स्थानक होय. तिहां प्रथमनां चार, अप्रमत्तनी परें लेवां, तथा एक यशःकीर्त्तिनो बंध, ते सातमे जागें देवगतिप्राप्तो ग्य बंधना विभेदें होय तिहां जांगो प्रत्येकें एकेक होय. सर्व अइ बंध जांगा पांच होय. तिहां प्रत्येक बंधस्थानकें एकत्रीशजुंज उदयस्थानक होय. तिहां प्रथम संघयणने ठ संस्थानना विकल्पें ठ जांगा ते शुजाशुच खगतिर्यें बार अने सुस्वर ड स्वरें चोवीश जांगा थाय. अने कोइएक आचार्य, पहेला त्रण संघयणो उपशमश्रेणीनो आरंज माने ठे. तेना भर्ते बहोत्तर उदय जांगा होय. शरवाले पांच उदय ना (३६०) जांगा थाय तथा तिहां प्रथम चार बंधस्थानकें त्रीशने उदयें अनुक्रमें अछाशी, नेव्याशी, बाणु अने त्र्याणु, ए एकेक सत्तास्थानक होय, अने ए कने वंधें त्रीशने उदयें ए चार सत्ता होय, शरवाले आठ सत्ता स्थानक होय ॥५७॥

एगेग मठ इगेग, मठठ ठउमठ केवल जिणाणं ॥
एगं चउ एगं चउ, अठ चउ ड ठकमुदयंसा ॥५८॥

अर्थ— नवमे गुणगणे (एगेमठ के०) एक बंधस्थानक, एक उदयस्थानक अने आठ सत्तास्थानक होय. दशमे गुणगणे (इगेमठ के०) एक बंधस्थानक, एक उदयस्थानक अने आठ सत्तास्थानक होय. तथा (ठठमठ के०) ठठस्थ य तिने उपशांतमोह, क्षीणमोह अने (केवलजिणाणं के०) केवली जिन ते सयोगी केवली तथा अयोगी केवली, ए चार गुणगणा वालाने नामकर्मनो बंध न होय. तिहां उपशांतमोहने (एगंचउ के०) एक उदयस्थानक अने चार सत्तास्थानक होय. तथा क्षीणमोहने (एगंचउ के०) एक उदयस्थानक, अने चार सत्तास्थानक होय. सयोगी केवलीने (अठचउ के०) आठ उदयस्थानक अने चार सत्तास्थानक होय अने अयोगी केवलीने (डठक के०) बे उदयस्थानक अने ठ सत्तास्थानक होय, ए रीते (मुदयंता के०) उदय अने अंश एटले सत्ता तेनां स्थानक चार गुणगणे जाणवां.

हवे अनिवृत्तिबादर तथा सूक्ष्मसंपराये बंधादिक कहे ठे. ए बे गुणगणे एक यशःकीर्त्तिनो बंध अने त्रीशनो उदय होय. तिहां कृपकने जांगा चोवीश अने औपशमिकने त्रण संघयणना विकल्पे जांगा बहोत्तेर उदयना जाणवा तथा ज्याणु, बाणु, नेव्याशी, अठचाशी, ऐंशी, उंगणाऐंशी, बहोत्तेर अने पच्चोत्तेर, ए आठ सत्तास्थानक होय. तिहां पहेजां चार सत्तास्थानक तो उपशमश्रेणीनी अपेक्षायें होय तथा कृपकश्रेणीयें पण ज्यां सुधी नामकर्मनी तेर प्रकृति ह्य न थाय. त्यां जगें जाणवां अने तेर प्रकृतिना ह्य पढी ८०-८१-८२-८५ ए चार सत्तास्थानक होय. अहींआं बंधोदयनो नेद नथी ते माटें संवेध नथी देखाड्यो.

उपशांतमोहें बंधने अनावें एकज त्रीश प्रकृतिनुं उदयस्थानक ठे. तिहां जांगा बहोत्तेर होय अने ज्याणु, बाणु, नेव्याशी अने अठचाशी, ए चार सत्ता होय.

तथा क्षीणमोहें एकज त्रीशनुं उदयस्थानक ठे. तिहां जांगा चोवीश तिहां पण तीर्थकर नाम सहितने सर्व संस्थानादिक प्रशस्तज होय तेमाटें. तिहां ८०-८६ ए बे सत्ता तीर्थकरने तथा ८१-८५ ए बे सत्ता, अतीर्थकरने, एवं चार सत्ता होय.

सयोगीकेवलीने वीश, एकवीश, ठठवीश, सत्तावीश, अछावीश, उंगणत्रीश, त्रीश अने एकत्रीश, ए आठ उदयस्थानकना जांगा ठशें पूर्वे सामान्यादेशें विचार्या ठे. तिहांथी जाणवा. अहीं सत्तास्थानक चार क्षीणमोहनी परेंज लेवां तथा संवेध चौद जीव स्थानक विचारें संझी पर्याप्तादरें कह्यो ठे, तिहांथी लेवो.

अयोगी गुणगणे नव अने आठ, ए बे उदय होय तेना जांगा बे अने ८०-

४९-४६-४५-९-८-९ ठ सत्ता होय. तिहां तीर्थकरने नवने उदये ८०-४६-
९- ९ त्रण सत्ता होय तथा सामान्य केवलीने आतने उदये-४९-४५-८ ए त्र
ण सत्ता होय. एम चौद गुणगणे आठ कर्मनो बंध उदय सत्ता संवेध देखाडयो॥५९॥

अथ मिथ्यात्वस्य त्रयोविंशत्यादि बंधस्थानषट्के क्रमेण जंगप्ररूपिकां जाष्य
गाथामाह ॥ हवे मिथ्यात्वगुणगणानां जे त्रेवीशादिक ठ बंधस्थानक ठे, तेने विषे
अनुक्रमें केटला बंधना जांगा उपजे, ते प्ररूपवाने जाष्यगाथा कहे ठे.

चतु पणवीसा सोलस, नव चत्तालासयाय बाणउड ॥

बत्ती सुत्तर गया, लसया मिह्रस्स बंध विही ॥ ६० ॥

अर्थ- त्रेवीशने बंधस्थानकें (चठ के०) चार जांगा, पञ्चीशने बंधें (पणवीसा
के०) पञ्चीश जांगा, ठवीशने बंधें (सोलस के०) शोल जांगा, अछावीशने बंधें
(नव के०) नव जांगा, उगणत्रीशने बंधें (चत्तालासयायबाणउड के०) बाणुशें ने
चालीश जांगा, त्रीशने बंधें (बत्तीसुत्तरगयालसया के०) ठेंतालीशें ने बत्तीश जांगा
उपजे, ए (मिह्रस्सबंधविही के०) मिथ्यात्वगुणगणे ठ बंधस्थानकें यइने (१३९३६)
जांगा होय. एनी नावना पूर्वे कही ठे त्यांथी जाणवी ॥ इति समुच्चयार्थः ॥ ६० ॥

॥ अथ सास्वादनेऽष्टाविंशत्यादि बंधस्थानत्रयजंगप्ररूपकजाष्यगाथामाह ॥

हवे सास्वादन गुणगणानां जे अछावीशादिक त्रण बंधस्थानक ठे, तेने विषे
बंधना केटला जांगा उपजे, ते प्ररूपवाने जाष्य गाथा कहे ठे.

अछ सया चउसठी, बत्तीस सयाई सासणे जेआ ॥

अछावीसाईसु, सवाणछाहिअ ठन्नउड ॥ ६१ ॥

अर्थ- अछावीशने बंधें (अछ के०) आठ जांगा अने उगणत्रीशने बंधें (स
याचउसठी के०) चोशठशें जांगा, त्रीशने बंधें (बत्तीससयाई के०) बत्तीशशें
जांगा, ए रीतें (सासणेजेआ के०) सास्वादन गुणगणे जांगा उपजे. (अछावी
साईसु के०) अछावीशादिक त्रण बंधस्थानकें यइने (सवाणछाहिअठन्नउड के०)
सर्व मली ठन्नशें ने आठ जांगा उपजे, तेनी नावना पूर्वे कही ठे अने मिश्रादिक
गुणगणे तो बंधस्थानकना जांगा थोडा ठे तेमाटें ते पूर्वे कही ठे, तेम जाणवा.

॥ अथ मिथ्यात्वसत्कैकविंशत्याद्युदयस्थानके जंगप्ररूपिका गाथा ॥ हवे मिथ्या
त्व गुणगणे एकवीश आदे देइने नव उदय स्थानकें जांगा प्ररूपवा गाथा कहे ठे.

एगचत्तिगार बत्ती, स ठसय इगतिसिगार नव ननुइ ॥

सत्तरिगंसिगुत्तिस, चउद इगार चउसदि मिबुदया ॥ ६२ ॥

अर्थ— एकवीशने उदयें (एगचत्त के०) एकतालीश जांगा, चोवीशने उदय स्थानकें (इगार के०) अगीआर जांगा, पच्चीशने उदयें (बत्तीस के०) बत्तीश जांगा, ठवीशने उदयें (ठसय के०) ठसैं जांगा, सत्तावीशने उदयें (इगतिस के०) एकत्रीश जांगा, अछावीशने उदयें (इगारनवनउइ के०) अगीआरशें ने नवाणु जांगा, उगणत्रीशने उदयें (सत्तरिगंसि के०) सत्तरशें ने एक्याशी जांगा उपजे. त्रीशने उदयें (इगुत्तिसचउद के०) उगणत्रीशें ने चौद जांगा, एकत्रीशने उदयस्थानकें (इगारचउसदि के०) अगीआरशें ने चोशठ जांगा उपजे, (मिबुदया के०) मिथ्यात्वगुणठाणे ए नव उदयस्थानकें अइने (४४४३) जांगा होय ॥ ६०॥ ६१॥

॥ अथ सास्वादनेकविंशत्याद्युदयस्थानसप्तकजंगप्ररूपिकानाष्यगाथामाह ॥

हवे सास्वादने एकवीशादि सात उदयस्थानकें जांगा प्ररूपवा नाष्यगाथा कहे ठे.

बत्तीस डुन्नि अछय, बासीइ सयाय पंच नव उदया ॥

बारहिआ तेवीसं, बावन्निकार ससयाय ॥ ६३ ॥

अर्थ— एकवीशने उदयें (बत्तीस के०) बत्तीश जांगा, तिहां आठ मनुष्यना, ठ विकलेंडियना, आठ देवताना, आठ तिर्थचना, बे एकेंडियना. चोवीशने उदयें (डुन्नि के०) बे जांगा तिर्थचना जाणवा. तथा पच्चीशने उदयें (अछय के०) आठ जांगा देवताना होय, ठवीशने उदयें (बासीइसयायपंच के०) पांचशें ने व्याशी जांगा होय. तिहां (१००) मनुष्यना, (१००) तिर्थचना, ठ विकलेंडिना. उगणत्रीशने उदयें (नवउदया के०) नव उदय जांगा होय, तेमध्यें आठ देवताना, एक नारकीनो जाणवो. त्रीशने उदयें (बारहिआतेवीसं के०) त्रेवीशशें ने बार जांगा, तेमध्यें (११५१) मनुष्यना (११५१) तिर्थचना, आठ देवताना जाणवा. एकत्रीशने उदयें (बावन्निकारससयाय के०) अगीआरशें ने बावन जांगा तिर्थचना होय. सर्व मली साते उदय स्थानकें अइने (४०९४) उदय जांगा आय. एनी जावना पूर्व वत्. अने मिश्रादिक गुणठाणे उदयजांगा पोतानी मेलेज विचारिने कहेवा ॥ ६३ ॥

॥ अथ गतिचतुष्क्रमेण बंधोदयसत्तास्थानान्याह ॥

हवे गत्यादिक बाशठ मार्गणा द्वारें नामकर्मनां बंधोदय सत्ता स्थानक कहे ठे.

તિહાં પ્રથમ નરકાદિક ચારગતિ માર્ગણાને વિષે અનુક્રમે બંધોદય સત્તાસ્થાનક કહેહે.

દો ઢક્ક ઠ ચઝકં, પણ નવ ફ્કાર ઢક્કગં ડદયા ॥

નેરફ આફ સુ સત્તા, તિ પંચ ફ્કારસ ચઝકં ॥ ૬૪ ॥

અર્થ— નરકાદિ ચાર ગતિ અનુક્રમે લેવી. તિહાં નરકગતિને વિષે ડંગણત્રીશને ત્રીશ, એ (દો કે) બે બંધસ્થાનક, તિહાં ડંગણત્રીશનું મનુષ્યગતિ પ્રાયોગ્ય, તથા તિર્થચપ્રાયોગ્ય હોય, અને ત્રીશનું તિર્થચ પ્રાયોગ્યજ હોય. એના જાંગા પૂર્વે કહ્યા હે, તેમ લેવા તથા તિર્થચને ૩૩-૩૫-૩૬-૩૮-૩૯-૪૦ એ (ઢક્ક કે) ઠ બંધસ્થાનક હોય, તથા મનુષ્યને ૩૩-૩૫-૩૬-૩૮-૩૯-૪૦-૪૧-૧ એ (અઠ કે) આઠ બંધસ્થાનક હોય, તથા દેવતાને ૩૫-૩૬-૩૯-૪૦ એ (ચઝકં કે) ચાર બંધસ્થાનક હોય. એ ચાર ગતિને વિષે બંધ સ્થાનક કહ્યાં. હવે ચાર ગતિને વિષે અનુક્રમે ડદય સ્થાનક કહે હે. નારકીને ૩૧-૩૫-૩૭-૩૮-૩૯ એ (પણ કે) પાંચ ડદયસ્થાનક હોય. તિર્થચને ૩૧-૩૪-૩૫-૩૬-૩૭-૩૮-૩૯-૪૦-૪૧ એ (નવ કે) નવ ડદયસ્થાનક હોય. મનુષ્યને ૩૦-૩૧-૩૫-૩૬-૩૭-૩૮-૩૯-૪૦-૪૧-૯ (ફ્કાર કે) અગીઆર ડદય સ્થાનક હોય. દેવતાને ૩૧-૩૫-૩૭-૩૮-૩૯-૪૦ એ (ઢક્કગંડદયા કે) ઠ ડદયસ્થાનક હોય. હવે (નેરફઆફસુસત્તા કે) નરકાદિકગતિને વિષે અનુક્રમે સત્તાસ્થાનક કહે હે. નારકીને બાણુ, નેવ્યાશી અને અઠ્યાશી, એ (તિ કે) ત્રણ સત્તાસ્થાનક હોય. તિર્થચને બાણુ, અઠ્યાશી, ઠ્યાશી, એશી અને અઠોત્તેર, એ (પંચ કે) પાંચ સત્તાસ્થાનક હોય, મનુષ્યને એક અઠોત્તેર વિના બાકીનાં (ફ્કારસ કે) અગીઆરે સત્તાસ્થાનક હોય. અને દેવતાને ડ્યાણુ, બાણુ, નેવ્યાશી અને અઠ્યાશી, એ (ચઝકં કે) ચાર સત્તાસ્થાનક હોય.

હવે સંવેધ કહે હે. નારકીને પંચેંડિયતિર્થચ પ્રાયોગ્ય ડંગણત્રીશ બાંધતાં પોતાના પાંચ ડદયસ્થાનકેં પ્રત્યેકેં બાણુ અને અઠ્યાશી, એ બે સત્તાસ્થાનક હોય. તીર્થકરનામની સત્તાર્યેં તિર્થચગતિ પ્રાયોગ્ય બંધ ન હોય તે જણી નેવ્યાશીની સત્તા ન હોય તથા મનુષ્યગતિ પ્રાયોગ્ય ડંગણત્રીશને બંધેં પાંચ ડદય સ્થાનકેં નેવ્યાશી સહિત ત્રણ ત્રણ સત્તા હોય તથા ડદ્યોત સહિત તિર્થચગતિ પ્રાયોગ્ય ત્રીશને બંધેં ડંગણત્રીશના બંધની પેરેં પાંચેં ડદ્યેં બે બે સત્તા હોય. તથા જિનનામ સહિત

मनुष्यगति प्रायोग्य त्रीशने बंधें पांचे उदयें एक नेव्याशीनी सत्ता, प्रत्येकें होय. सर्व थइ नरकगतिने विषे चालीश सत्तास्थानक होय.

तिर्य्यचगतिने विषे वंधोदय सत्ता संवेध कहे ठे. त्रेवीशने बंधें एकवीश, चोवीश, पञ्चीश, ढवीश, ए चार उदयें १-८८-८६-८०-८८ ए पांच पांच सत्ता अने बाकीनां १४-१८-१९-३०-३१ ए पांच उदयें अछोत्तेर विना चार चार सत्ता होय. सर्व त्रेवीशने बंधें चालीश सत्ता थइ. तेम पञ्चीश तथा ढवीशने बंधें पण चालीश, चालीश सत्ता जाणवी तथा उगणत्रीश अने त्रीशने बंधें पण एमज चालीश सत्ता कहेवी. पण एटलुं विज्ञेप जे मनुष्यगति प्रायोग्य उगणत्रीशने बंधें सर्व उदयस्थानकें अछोत्तेरनी सत्ता न होय, बाकी चार सत्ता सर्व उदयें होय. तथा अछावीशने बंधें चोवीशनो उदय न होय केमके चोवीशनो उदय एकेंडियने होय. तेने अछावीशनो वंध नथी जेमाटे देव, नारकी, ए बे गतिमध्ये एकेंडियने जातुं नथी अने अछावीशनो वंध तो देव नरक प्रायोग्य ठे. माटें बाकी आठ उदय होय, तिहां एकवीश, ढवीश, अछावीश, उगणत्रीश अने त्रीश, ए पांच उदयस्थानक द्वायिक सम्यक्दृष्टि तथा वेदक सम्यक्दृष्टि तो जेने मोहनीयनी बावीशनी सत्ता होय, एवाने पूर्वे आयु बांध्या उदय होय. तेनी अपेहार्ये जाणवा. तिहां एकेका उदयें बाणु अने अठ्याशी, ए बे सत्तास्थानक प्रत्येकें होय, तथा पञ्चीश अने सत्तावीश, ए बे उदयस्थानक वैक्रिय करतां पंचेंडिय तिर्य्यचने होय. तिहां पण ते हीज बे सत्तास्थानक होय तथा त्रीश, एकत्रीश, ए बे उदय सर्व पर्यासियें पर्यासा एवा सम्यक्दृष्टि तथा मिष्यादृष्टिने जाणवा, तिहां बाणु, अठ्याशी अने ढ्याशी, ए त्रण सत्ता होय. तिहां ढ्याशीनी सत्ता, मिष्यादृष्टिनेज होय अने सम्यक्दृष्टिने अवश्य देवदिकनो बंध होय, तेथी तेने ए सत्ता न होय सर्व अछावीशने बंधें अद्वार सत्ता होय. एम तिर्य्यचगति मध्ये सर्व बंधस्थानकें (११८) सत्ता होय.

मनुष्यगतिने विषे संवेध कहे ठे. तिहां मनुष्यने त्रेवीशने बंधें ११-१५-१६-१४-१८-१९-३०- ए सात उदयस्थानक होय, तेमध्ये पञ्चीश अने सत्तावीश ए बे उदय, वैक्रिय करतां लेवा. पण आहारकें त्रेवीशनो बंध नथी तेजणी ते आहारक न लेवो. ए बे उदयें बाणु अने अठ्याशी, ए बे सत्ता होय अने बीजा पांच उदयें ढ्याशी, एंशी, ए बे अधिक होय तेमाटें तिहां चार सत्तास्थान लेवां. सर्व थइ त्रेवीशने बंधें चोवीश सत्ता होय, एम पञ्चीशने बंधें तथा ढवीशने बंधें पण चोवीश चोवीश सत्ता लेवी तथा मनुष्यगति अने तिर्य्यचगति प्रायोग्य उगण

त्रीश अने त्रीशने बंधें पण एमज चोवीश सत्ता कहेवी. तथा अष्टावीशने बंधें पण सात उदय ठे. तेमध्ये एकवीश, ठवीश, ए बे उदय, सम्यक्दृष्टिने करण अ पर्याप्तावेलायें होय. तथा पञ्चीश, सत्तावीश, अष्टावीश अने उगणत्रीश, ए मांहे ला बे वे उदय, अनुक्रमें वैक्रिय, आहारक करतां सम्यक्दृष्टिने होय. त्रीशनो उ दय, मिथ्यात्वीने पण होय. ए उदयें बाणु, अठघाशी, ए बे वे सत्तास्थानक होय. तथा त्रीशने उदयें नरक प्रायोग्य अष्टावीशने बंधें नेव्याशी तथा ठघाशी, ए बे सत्ता अधिक जेलतां चार सत्ता होय. एम अष्टावीशने बंधें सर्व थइ शोल सत्ता थाय. तथा जिननाम सहित देवप्रायोग्य उगणत्रीशने बंधें सात उदय अष्टावी शना बंधनी पेरें जेवां. पण एटलुं विशेष जे त्रीशनो उदय सम्यक्त्वीने जेवो तेथी साते उदयें ज्याणु अने नेव्याशी, ए बे सत्तास्थानक होय. तिहां आहारकने तो ज्याणुनीज सत्ता होय सर्व संख्यायें जिननामसहित उगणत्रीशने बंधें चौद सत्ता स्थानक होय तथा आहारकदिक सहित त्रीशने बंधें उगणत्रीश अने त्रीश, ए बे उदय स्थानक होय. तिहां जेणे आहारक शरीर प्रमत्त गुणठाणे करिने अंतकालें अप्रमत्तें आवे, तेनी अपेक्षायें उगणत्रीशनो उदय जेवो. बीजे स्थानकें त्रीशनो उ दय होय तिहां प्रत्येक उदयें बाणुनी सत्ता होय. तथा एकत्रीशने बंधें एकज त्री शनो उदय होय अने तिहां एकज ज्याणुनी सत्ता होय, तथा एकने बंधें त्रीशनो उदय होय तिहां ए३-ए३-८९-८८-८८-९९-९६-९५ ए आठ सत्ता स्थान क होय, शरवाले त्रेवीश, पञ्चीश, ठवीशना बंधने विषे चोवीश चोवीश सत्ता अने अष्टावीशना बंधने विषे शोल सत्ता तथा मनुष्य अने तिर्यचगति प्रायोग्य उगण त्रीश तथा त्रीशना बंधने विषे चोवीश चोवीश सत्ता तथा देवगति प्रायोग्य तीर्थ कर सहित उगणत्रीशना बंधें चौद सत्ता तथा एकत्रीशना बंधने विषे एक सत्ता अने एक प्रकृतिना बंधें आठ सत्ता सत्तास्थानक मए (१५९) सत्ता मनुष्य मध्ये होय.

हवे देवताने विषे संवेध कहे ठे. देवताने पञ्चीशने बंधें ठ उदयें प्रत्येकें बाणु अने अठघाशी, ए बे सत्ता होय. एम ठवीश तथा उगणत्रीशने बंधें पण जाणवुं तथा उद्योत सहित पंचेंद्रियतिर्यच प्रायोग्य त्रीशने बंधें पण एमज जाणवुं. तथा जिननाम सहित मनुष्यगति प्रायोग्य त्रीशने बंधें ठ उदयस्थानकें प्रत्येकें ज्याणु, नेव्याशी, ए बे सत्तास्थानक जाणवां. एम चार बंधमध्ये त्रीशनो बंध, मनुष्य तथा तिर्यच प्रायोग्य होय माटे ते वे स्थानक गणतां पांचे स्थानकें बारबार सत्ता होय, स र्व थइ देवगतिमध्ये शाठ सत्ता स्थानक होय. एम गति आश्री संवेध देखाड्यो ॥६४॥

॥ अर्थेइयमाश्रित्याह ॥ हवे इंदिय आश्रयी नामकर्मनां बधोदय सत्ता कहे ठे.

इग विगलिंदिअ सगले, पण पंचय अद बंध ठाणाणं ॥

पण ठक्किारुदया, पण पण बारसय संताणि ॥ ६५ ॥

अर्थ—(इगविगलिंदिअसगले के०) एकेइय, विकलेइय अने सकल ते पंचेइयने अनुक्रमे बंधस्थानक कहे ठे. तिहां एकेइयने १३-१५-१६-१७-१८ ए (पण के०) पांच बंधस्थानक होय, तथा त्रणे विकलेइयने एहीज (पंचय के०) पांच बंधस्थानक होय, तथा पंचेइयने १३-१५-१६-१७-१८-१९-२०-२१-२२ एवं (अठबंधठाणाणं के०) आठ बंधनां स्थानक होय. तथा एकेइयने ११-१४-१५-१६-१७-१८ ए (पण के०) पांच उदयस्थानक होय. तथा त्रणे विकलेइयने ११-१६-१७-१८-१९-२०-२१ ए (ठक् के०) ठ उदय स्थानक होय, तथा पंचेइयने १०-११-१५-१६-१७-१८-१९-२०-२१-२२ ए (इकारुदया के०) अगीआर उदयस्थानक होय. तथा एकेइयने ११-१८-१९-२०-२१-२२ ए (पण के०) पांच सत्तास्थानक होय. तथा त्रणे विकलेइयने ११-१८-१९-२०-२१ ए (पण के०) पांच सत्तास्थानक होय. तथा पंचेइयने १२-१३-१४-१५-१६-१७-१८-१९-२०-२१ ए (बारसयसंताणि के०) बार सत्तानां स्थानक होय ॥ एनो संवेध पूर्वे चौद जीव जेदे नामकर्मनो संवेध विचाखो ठे, तिहांथी जोइ खेवो तथा निपुण बुद्धियें विचारी करवो ॥ ६५ ॥

इय कम्म पगइछाणा, णि सुहु बंधुदय संत कम्माणं ॥

गइआएहिं अछसु, चउप्पयारेण नेआणि ॥ ६६ ॥

गइइंदिए अकाए, जोए वेए कसाय नाणेअ ॥

संयम दंसण लेसा, जवसंमे सन्निआहारे ॥ ६७ ॥

संत पयपरूवणया, दवपमाणं च खित्त फुसणाय ॥

कालं तरंच जावो, अप्पा बहुयं च दाराइ ॥ ६८ ॥

अर्थ—(इय के०) ए उक्तप्रकारें (सुहु के०) सुहु एटले जले प्रकारें अत्यंत उपयोग राखीने (कम्मपगइछाणाणि के०) आते कर्म प्रकृतिनां स्थानक, (बंधुदयसंतकम्माणं के०) बंध, उदय, सत्ता, कर्मनीतेना संवेधें (गइआएहिं के०) गत्यादिक एटले गति, इंदिय, काय, योग, वेद, कषाय, ज्ञान, संयम, दर्शन, लेखा,

जव्य, सम्यक्त्व, संह्री, आहारी, ए चौद जीव स्थानकें तथा ए चौदना उत्तर वा शठ मार्गणा जेदने स्थानकें करीने सत्पद प्ररूपणादिक (अछसु के०) आठ अनुयोगद्वारने विषे (चउष्यथारेण के०) प्रकृतिबंध, स्थितिबंध, रसबंध अने प्रदे शबंध, ए चार प्रकारें कहेवाने (नेआणि के०) जाणवा ॥ ६६ ॥ ६७ ॥

हवे ए आठ अनुयोग द्वार, लखीयें हैयें. (संतपयपरूवणाए) एटले ठता प दनी प्ररूपणा, ए एक पद जणी घट पदनी परें अबतुं न होय, जे ठता पदार्थनुं वाचक पद न होय, ते एक पद पण न होय. जेम वंध्यापुत्र ए शब्द बे पदनो माटे ते पद अबतुं ठे. तेनी परें ए पद नथी ते जणी ए पद साचां ठे एटले अर्थ प्ररूप णाना जेद ते अनु कहेतां वस्तु प्रतिपादन कखा पठी योग कहेतां सर्व प्रकारें वस्तु आठ अनुयोगद्वार अणु कहेतां सूत्र तेनी साथें योग कहेतां अर्थनुं जोडवुं, तेनां द्वार, कहेतां बारणां एटले वस्तुनो निर्णय करवो, तेनां द्वार आठ जाणवा. ति हां प्रथम ठता पदनी प्ररूपणा, ते जेम बंध, उदय, सत्ता तथा प्रकृति, स्थिति, र स. प्रदेश, ए सर्व पद साचां ठे आप आपणा पदार्थनां वाचक ठे एकेक पद ज णी घटपदनी परें ठतां ठे, पण वंध्या पुत्रनी परें अबतां नथी तेनां स्थानक, जेनो जिहां सज्जाव, ते तिहां कहेवा. ते प्रथम ठता पदनी प्ररूपणा नामद्वार जाणवुं.

तथा बीछुं इव्यप्रमाणद्वार, ते एम के ए प्रकृति स्थानकना इव्य केटलां होय ? एम प्रमाणनुं कहेवुं, ते बीछुं द्वार. तथा एकेक प्रकृतिस्थान इव्य, केट ला आकाश प्रदेश क्षेत्र रुंधे, ए अर्थ कहे ते क्षेत्रप्रशंसानामा त्रीछुं द्वार. तथा एकेकस्थानकें जीव केटला काल पर्यंत रहे, एम कहेवुं ते चोथुं कालद्वार. तथा ए बंधस्थानक तथा उदयस्थानक ठाम्हुं ते वली केटले कालें जघन्य तथा उत्कृष्टें आंतरे लहे, ए पांचमुं अंतरद्वार. तथा लोकने केटले जागें एकेक स्थानक होय, एम कहेवुं, ते ठछा जागद्वारनो विचार जाणवो. तथा कयुं स्थानक उदयिकादिक ठ जावमध्यें कया जावें होय ? ते सातमुं जावद्वार. तथा कया स्थानकथी कयुं स्थानक इव्य, क्षेत्र, काल अने जावनी अपेक्षायें घणुं होय तथा थोडुं होय अ थवा बराबर होय ? एम विचारवुं ते आठमुं अल्पबहुत्व द्वार. ए आठ अनुयोग द्वारें करी विचारतां पदार्थनुं सम्यक्ज्ञान होय, तिहां सत्पदप्ररूपणायें करीने गुणगणाने विषे गति तथा इंडियमार्गणायें बंधोदय सत्तानो संवेध कह्यो. एने अनुसारें काययोगादिक मार्गणायें पण कहेवो, अने शेष जे इव्यप्रमाण क्षेत्र, स्पष्टीनादिक सात अनुयोगद्वार, ते कर्मप्रकृति कर्मप्राज्ञत प्रमुख ग्रंथोने सम्यक् प्र

કારેં જોડને કહેવાં. પણ આજ તે ગ્રંથના અનાવયકી લેશમાત્ર પણ કહી ન શકી
યેં તેમાટેં પ્રકૃતિ, સ્થિતિ, રસ અને અનુનાગ, એ ચાર પ્રકારેં કહેવાં. તિહાં પ્રકૃતિ
આશ્રયી બંધ ઉદય સત્તા સ્થાનક પૂર્વેં કહ્યાં, તેના અનુસારેં સ્થિતિના બંધાદિ સ્થા
ન, રસસ્થાન તથા પ્રદેશસ્થાન પણ માર્ગેના દ્વારેં એવાજ અનુક્રમેં કહેવાં ॥૬૭॥

અહીંઆં બંધોદય સત્તાનો સંવેધ કહ્યો. તિહાં ઉદય કહ્યો, પણ ડરીણા ન
કહી, તે શામાટેં ન કહી? તે કહે છે.

ઉદયસ્સુદીરણા, સામિત્તાનં ન વિઙ્ગહ વિસેસો ॥

મુત્તૂણય ઇગયાલં, સેસાણં સવ પયઢીણં ॥ ૬૮ ॥

અર્થ—(ઉદયસ્સુદીરણા એ કે) અહીંઆં બંધોદય સત્તા સંવેધ વિચારતાં ડરી
ણા, ઉદયમધ્યેં કહેવાણી પણ ડરીણા ઉદયચકી જૂદી ન કહી તેણું કારણ
કહે છે. અહીંઆં કાલ પ્રાપ્ત કર્મતું અનુનવતું તે ઉદય કહીયેં. અને કાલ અપ્રા
પ્ત ઉદયાવલિચકી બાહેર રહ્યાં એવાં જે કર્મદલ તથા રસ, જેનો ઉદય કાલ આ
વ્યો નથી તે કર્મદલને જીવ, કષાય સહિત યોગ, એવે નામેં જે વીર્યવિશેષ, તેણે
કરી આકર્ષીને ઉદય આવ્યા દલમાંહે જેલીને ઉદય પ્રાપ્ત કર્મપરમાણુ સાથેં અતુ
જવે, તે કરણતું નામ ડરીણા કહીયેં. તેમાટેં ઉદય અને ડરીણાનું (સામિત્તાનં
નવિઙ્ગહવિસેસો કે) સામિત્વપણા આશ્રયીને કાંઈ વિશેષ નથી એટલે જ્ઞાનાવ
રણાદિક જે કર્મ તેના ઉદયનો સ્વામી તેહીજ જીવ જ્ઞાનાવરણાદિક કર્મની ડરીણા
નો પણ સ્વામી જાણવો. “જહ ઉદય તહ ડરીણા, જહ ડરીણા તહ ઉદય”
એ વચન પ્રમાણ ચકી એમજ જાણવું. પરંતુ એટલું વિશેષ જે (મુત્તૂણય ઇ
ગયાલં કે) એકતાલીશ પ્રકૃતિ આગલી ગાથાયેં કહેશે, તે મૂકીને (સેસાણં સવ
પયઢીણં કે) શેષ સર્વ પ્રકૃતિનો ઉદય અને ડરીણા સાથેંજ સમકાલેં પ્રવર્તેં,
તેમાટેં જે ઉદયનો સ્વામી તેહીજ ડરીણાનો પણ સ્વામી જાણવો ॥ ૬૮ ॥

॥ એકચત્વારિંશત્પ્રકૃતીરાહ ॥ હવે એકતાલીશ પ્રકૃતિને ઉદય ડરીણાયેં ફેર
બે એટલે ઉદય ડરીણાનું અંતર હોય, તે વિશેષેં બે ગાથાયેં કરી કહે છે.

નાણંતરાય દસગં, દંસણ નવ વેયણિઙ્ગ મિહતં ॥

સંમત્તલોજ વેચ્ચા, ઉચ્ચાણિ નવ નામ ઉચ્ચં ચ ॥ ૬૯ ॥

મણુય ગઈ જાઈ તસ બા,યરં ચ પક્કત સુજગ આઈઝં ॥
જસ કિત્તી તિબ્બયરં, નામસ્સ હવંતિ નવ યયા ॥ ૭૧ ॥

અર્થ—(નાણંતરાયદસગં કે०) પાંચ જ્ઞાનાવરણીય અને પાંચ અંતરાય, એવં દશ પ્રકૃતિ તથા (દંસણનવ કે०) દર્શનાવરણીય નવ, (વેયણિક્ક કે०) વેદનીયની બે પ્રકૃતિ, (મિહ્ધત્તં કે०) મિથ્યાત્વમોહનીય, (સંમત્ત કે०) સમ્યક્ત્વમોહનીય, (લોજ કે०) સંજ્વલનલોન, (વેઆવચ્ચાણિ કે०) ત્રણ વેદ અને ચાર આયુ, (નવનામ કે०) નામકર્મની નવ પ્રકૃતિ જે ચૌદમે ગુણગણે રહે છે તે તથા (ઇચ્ચંચ કે०) ઇચ્છાગોત્ર, એવં એકતાલીશ પ્રકૃતિ જાણવી ॥ ૬૯૦ ॥

તિહાં જ્ઞાનાવરણીય પાંચ, અંતરાય પાંચ, તથા ચાર દર્શનાવરણીય, એવં ચૌદ પ્રકૃતિનો ઉદય અને ઉદીરણ, બારમા ગુણગણાની એક આવલી થાકતી હોય, તિહાં સુધી સર્વ જીવને સાર્થેજ પ્રવર્તે અને ઉદય, ઉદીરણ વિહેદ થયા પછી કેવલ ઉદયાવલિકા થાકતી હોય તેમધ્યે સર્વ કર્મદલ પેસે પણ બાહીર બીજું કોઈ કર્મદલ રહે નહીં તો પછી શાની ઉદીરણ કરે? માર્તે એ ચૌદ પ્રકૃતિની બારમા ગુણગણાની બેહલી આવલિકાએ ઉદીરણ ન હોય. તથા પાંચ નિજ્ઞાનીજ ઉદીરણ, શરીરપર્યાપ્તિ પૂરી થયા પછી જ્યાં લગેં ઇંદ્રિયપર્યાપ્તિ પૂરી ન કરે, તિહાં લગેં ઉદીરણ ન હોય. કેવલ ઉદયજ હોય અને શેષ કારણેતો ઉદય ઉદીરણ સાર્થેજ પ્રવર્તે, તથા સાર્થેજ નિવર્તે. તથા વેદનીયની બે પ્રકૃતિનાં ઉદય તથા ઉદીરણ ઠઠા ગુણગણા સુધી સાર્થેજ પ્રવર્તે અને તે ઉપરાંત તો ઉદયજ હોય પણ ઉદીરણ ન હોય. તથા પ્રથમ સમ્યક્ત્વ ઉપાર્જતાં અંતર કરણ કહ્યા પછી મિથ્યાત્વની પ્રથમસ્થિતિની એક આવલિ રહે ત્યાંસુધી મિથ્યાત્વ મોહનીયના ઉદય તથા ઉદીરણ સાર્થેજ પ્રવર્તે, અને બેહલી આવલિયેં મિથ્યાત્વનો ઉદય હોય પણ ઉદીરણ ન હોય.

તથા વેદકસમ્યક્દૃષ્ટિને ક્ષાધિક સમ્યક્ત્વ ઉપજાવતાં મિથ્યાત્વ મોહનીય અને મિશ્રમોહનીય, એ બેહુ સ્વપાયા પછી સમ્યક્ત્વમોહનીય સર્વ અપવર્તનાયે અપવર્તિને અંતરમુદૂર્ત સ્થિતિમાત્રનું કરે, તેને ઉદય તથા ઉદીરણાએ જોગવતાં જેવારેં શેષ એક આવલીમાત્ર રહે તેવારેં ઉદીરણા ટલે કેવલ ઉદયાવલી લગેં ઉદયજ હોય.

અથવા ઉપશમશ્રેણી પહિવજતાં સમ્યક્ત્વમોહનીયનું અંતર કરણ કહ્યા પછી પ્રથમસ્થિતિ આવલિકા માત્ર રહે, તિહાં લગેં સમ્યક્ત્વ મોહનીયનાં ઉદય તથા ઉદીરણા સાર્થેજ હોય અને પછી બેહલી આવલીયેં ઉદીરણા ન હોય માત્ર ઉદયજ હોય.

संज्वलना लोचना उदय तथा उदीरणा ज्यां लगे सूक्ष्मसंपरायनी एक आवलिका थाकती होय, त्यां लगे सार्थेज होय अने ठेदली आवलीये तो मात्र उदयज होय पण उदीरणा न होय.

तथा त्रण वेद मांदेली जे वेदे श्रेणी पडिवळे तिहां अंतर करण कीधे थके ते वेदनी प्रथमस्थिति आवलिका थाकतां लगे उदय तथा उदीरणा सार्थेज होय अने ठेदली आवलीये तो उदीरणा न होय, मात्र उदयज होय.

तथा चारे आयुनो पोत पोताना जवनी ठेदली आवलिकाये उदय होय, पण उदीरणा न होय अने मनुष्यायुनो प्रमत्त गुणवाणा लगेज उदय तथा उदीरणा होय, आगले गुणवाणे केवल उदयज होय पण उदीरणा न होय ॥ इत्यर्थः ॥ ४० ॥

तथा मनुष्यगति, पंचेंद्रियजाति, त्रस, बादर, पर्याप्त, सुजग, आदेय, यशःकीर्ति अने तीर्थकरनाम, ए नव नामकर्मनी प्रकृति तथा उच्चैर्गोत्र ए दश प्रकृतिनां स योगी केवली गुणवाणा लगे उदय तथा उदीरणा सार्थेज समकाले प्रवर्त्ते तेवार पढी अयोगी गुणवाणे ए दश प्रकृतिना उदय होय पण उदीरणा न होय. एम ए ए कतालीश प्रकृतिनां उदय अने उदीरणानुं विशेष देखाड्युं अने शेष पञ्चाशी प्रकृतिनां उदय तथा उदीरणा समकाले प्रवर्त्ते अने समकाले निवर्त्ते ॥ इति समु० ॥ ४१ ॥

॥ अथ कस्मिन् गुणस्थानके काः प्रकृतीर्बिभ्रंतीत्याह ॥

हवे कथा गुणवाणे कइ प्रकृति बांधे ठे. ? एवो बंधविशेष सर्व गुणवाणे कहे ठे.

तिष्ठयरा हारग विर, हिआउ अथेइ सव पयडीठ ॥

मिहत्तवेअगो सा, साणोगुणवीस सेसाठ ॥ ४२ ॥

अर्थ— बंध योग्य एकशो वीश प्रकृति मध्येथी (तिष्ठयराहारग के०) तीर्थकरनाम अने आधारकदिक, ए त्रण प्रकृति (विरहिआउ के०) रहित करीने (अथे इतवपयडीठ के०) बाकी एकशो सत्तर प्रकृति सर्वे उपार्जे, एटले बांधे ते कोण जीव क्यां बांधे ? तोके (मिहत्तवेअगो के०) मिथ्यात्वनो वेदक एवो मिथ्यादृष्टि जीव मिथ्यात्व गुणवाणे रह्यो थको बांधे अने जिननाम सम्यक्त्व प्रत्ययित ठे तथा आधारकदिक संयम प्रत्ययित ठे तेथी मिथ्यात्वे सम्यक्त्व तथा संयम बेहुने अनावें ए त्रण प्रकृति न बांधे तथा (सासाणोगुणवीससेसाठ के०) सास्वादन गुणवाणे वर्त्ततो जीव ? जिननाम, १ आधारकदिक, ४ नपुंसकवेद, ५ नरकगति, ६ नरकानुपूर्वी, ७ नरकायु, ८ हुंमसंस्थान, ९ ठेवहुं संघयण, १० आतप, ११ स्थावर,

૧૪ સૂક્ષ્મ, ૧૩ સાધારણ, ૧૪ અપર્યાપ્ત, ૧૫ એકેન્દ્રિય, ૧૬ બેન્દ્રિય, ૧૭ ત્રેન્દ્રિય, ૧૮ ચૌરેન્દ્રિયજાતિ, ૧૯ મિષ્ટાત્વમોહનીય, એ ઝંગળીશ પ્રકૃતિ વિના શેષ એક શોને એક પ્રકૃતિ બાંધે જે જળી નપુંસકાદિક શોલ પ્રકૃતિનો બંધ, મિષ્ટાત્વ પ્રત્યયિત્તે છે, તે અહીંયાં સાસ્વાદને ન બંધાય ॥ ઇતિ સમુચ્ચયાર્થઃ ॥ ૭૨ ॥

ઢાયાલ સેસ મીસો, અવિરય સમ્મો તિઆલ પરિસેસા ॥

તેવન્ન દેસ વિરત્ત, વિરત્ત સગવન્ન સેસાત્ત ॥ ૭૩ ॥

અર્થ—ઝંગળીશ પ્રકૃતિ પૂર્વે કહી તે તથા તિર્યચત્રિક, ધીણદ્વીત્રિક, દૌર્નાગ્યત્રિક, અનંતાનુબંધિચતુષ્ક, મધ્યસંસ્થાન ચાર, મધ્યસંઘયણ ચાર, નીચૈર્ગોત્ર, ઠયોત, અશ્વજનવિદ્યાયોગતિ, સ્ત્રીવેદ, મનુષ્યાયુ અને દેવાયુ, એ (ઢાયાલ કે) બેંતાલીશ પ્રકૃતિ વર્જીને (સેસમીસો કે) શેષ ચમોત્તેર પ્રકૃતિ મિશ્રગુણગણે વર્તતો જીવ બાંધે અને (અવિરયસમ્મો કે) અવિરતિ સમ્યક્દૃષ્ટિ ગુણગણે પૂર્વોક્ત બેંતાલીશ મધ્યેથી તીર્થકરનામ, મનુષ્યાયુ અને દેવાયુ, એ ત્રણ બાંધે માટે (તિઆલ પરિસેસા કે) બેંતાલીશ પ્રકૃતિ વર્જીને શેષ સત્યોત્તેર પ્રકૃતિ બાંધે તથા (દેસ વિરત્ત કે) દેશવિરતિ ગુણગણે વર્તતો જીવ, વજ્રરૂષચનારાચ સંઘયણ, મનુષ્યત્રિક, અપ્રત્યાહ્યાનીઆ ચાર કષાય, ઔદારિકદિક, એવં દશપ્રકૃતિ પૂર્વોક્ત ત્રેંતાલીશમાં જેલીયેં, તેવારેં (તેવન્ન કે) ત્રેપન પ્રકૃતિ ન બાંધે, તે વર્જીને શેષ શદશત પ્રકૃતિ બાંધે. તથા (વિરત્ત કે) સર્વવિરતિ પ્રમત્ત સાધુ, ઠેઠે ગુણગણે પૂર્વોક્ત ત્રેપન્નની સાથેં પ્રત્યાહ્યાનાવરણ કષાય ચાર જેલતાં (સગવન્ન કે) સત્તાવન્ન પ્રકૃતિ ન બાંધે, તે વર્જીને (સેસાત્ત કે) શેષ ત્રેશઠ પ્રકૃતિ બાંધે ॥ ૭૩ ॥

ઇગુસઠિ મપ્પમત્તો, બંધઃ દેવાઝઅસ્સ ઇઅરોવિ ॥

અઞ્ઞાવસ્સુ મપુલ્લો, ઠપ્પન્નં વાવિ ઢવીસં ॥ ૭૪ ॥

અર્થ— તથા તે પૂર્વોક્ત ત્રેશઠ પ્રકૃતિમધ્યેથી શોક, અરતિ, અધિર, અશ્વજન, અયશ અને આશાતા, એ ઢ પ્રકૃતિ કાઢીયેં અને આહારકદિક જેલીયેં, તેવારેં (ઇગુસઠિ કે) ઝંગળશત પ્રકૃતિ, (અપમત્તો કે) અપ્રમત્ત ગુણગણે (બંધઃ કે) બાંધે. અથવા (દેવાઝઅસ્સ ઇઅરોવિ કે) દેવાયુ પણ પ્રમત્તેં બાંધવા માંદે, તે બાંધ તો થકોજ પ્રમત્ત થકી ઇતર અપ્રમત્તેં આવે, તિહાં તે બંધ પૂરો કરે, પણ અપ્રમત્ત થકો દેવાયુ બાંધવા ન માંદે તેમાટે દેવાયુ વિના (અઞ્ઞાવસ્સુ કે) અઞ્ઞાવન્ન પ્રકૃતિ

बांधे तथा (मपुत्रो के०) अपूर्वकरण गुणगणाना सात जाग कल्पीयें. तिहां पहेले जा गें तो तेहीज पूर्वोक्त अष्टावन्न बांधे, अने बीजे, त्रीजे, चौथे, पांचमे, अने ठेठे, ए पांच जागें निष्ठादिक न बांधे. शेष (उपपन्न के०) उपन्न प्रकृति बांधे, (वावि के०) अथवा ठेठेले जागें देवदिक, पंचेंद्रियजाति, गुणस्वगति, त्रसादि नव, औदारिक विना चार शरीर, बे उपांग, समचतुरस्र, निर्माण, तीर्थकर, वर्णादि चार तथा अगुरुलघु चतुष्क, ए त्रीश प्रकृति पण न बांधे, तेवारें (ठवीस के०) ठवीश प्रकृतिनो बंध पण होय ४४

बावीसा एगूणं, बंधइ अछारसंत अनिअट्टी ॥

सत्तर सुद्धम सरागो, साय ममोहो सजोगिती ॥ ४५ ॥

अर्थ-हवे (अनिअट्टी के०) अनिवृत्तिगुणगणाना पांच जाग कल्पीयें, तिहां पहेले जागें हास्य, रति, जय, कुब्जा, ए चार पण न बांधे तेवारें (बावीसा के०) बावीशिनो बंध होय. तेवार पढी द्वितीयादिक जागें (एगूणं के०) एकेक प्रकृति कणी करता जइयें एटले बीजे जागें पुरुषवेद न बांधे तेवारें एकवीशिनो बंध, त्रीजे जागें संज्वलनक्रोध टले वीशिनो बंध, चौथे जागें संज्वलन मान टले उगणीशिनो बंध, पांचमे जागें संज्वलनी माया टले, तेवारें (अछारसंत के०) अठार प्रकृति पर्थतज (बंधइ के०) बांधे तथा (सत्तरसुद्धमसरागो के०) सूक्ष्मसंपरायगुणगणो संज्वलनो लोन पण न बांधे, तेमाटें सत्तर प्रकृति बांधे, तेवार पढी ज्ञानावरणीय पांच, दर्शनावरणीय चार, अंतराय पांच, उच्चैर्गोत्र अने यशःकीर्ति, एवं शोल प्रकृति पण न बांधे तेवारें एकज (साय के०) शातावेदनीयनो बंध, (अमोहोसजोगिती के०) अमोही गुणगणाना धणीने होय. एटले अगीआरमा, बारमा अने सयोगी तेरमा गुणगणावालांने एकज शातानो बंध होय ॥ इति ॥ ४५ ॥

एसो उ बंधसामि, त उहो गइआइएसुवि तहेव ॥

उहाउ साहिऊइ, जह जहा पयडि सप्तावो ॥ ४६ ॥

अर्थ- (एसोउबंधसामि के०) ए उंघ पणो चौद गुणगणो बंधस्वामित्व कहुं. जेम बीजा कर्मग्रंथमध्यें कहुं ठे, तेम अहीआं पण जाणवुं. (तहेव के०) तेमज (गइआइएसुवि के०) गत्यादिक मार्गणाने विषे पण (उहु के०) उंघयकी कहेवो. जे रीतें त्रीजे कर्मग्रंथें बांशठ मार्गणायें बंध कह्यो ठे, तेम अहीआं पण कहेवो. (उहाउसाहिऊइ के०) प्रथम सामान्य प्रकारें कहुं ठे तेमज कहेवुं. (ज

ઘજહાપયહિસપ્પાવો કે૦) જિહાં જે ગુણગણે જેટલી પ્રકૃતિ બાંધવાનો સજ્જાવ હોય, એટલે જેને જેટલી પ્રકૃતિ બાંધવી ઘટે તેને તેટલી વિચારીને કહેવી ॥ ૭૬ ॥

હવે જે ગતિને વિપે જેટલી પ્રકૃતિ સત્તાયે પામીયે તે કહે હે.

તિહયર દેવ નિરિઆ, ઝઅંચ તિસુ તિસુ ગઈસુ બોધવં ॥

અવસેસા પયડીઝ, હવંતિ સઘાસુ વિગઈસુ ॥ ૭૭ ॥

અર્થ— (તિહયરદેવનિરિઆઝઅંચ કે૦) તીર્થંકર નામકર્મે દેવાયુ અને નરકાયુ, એ ત્રણ પ્રકૃતિ (તિસુતિસુગઈસુબોધવં કે૦) ત્રણ ત્રણ ગતિને વિપે હોય એમ જાણવું. તિહાં તીર્થંકરનામકર્મની સત્તા નારકી, દેવતા તથા મનુષ્યગતિને વિપે હોય, પણ તિર્થંચગતિમધ્યે ન હોય. કેમકે, તીર્થંકર સત્કર્મા તિર્થંચમધ્યે જાય નહિં તેમાટે. તથા દેવાયુની સત્તા મનુષ્ય તિર્થંચ અને દેવગતિ મધ્યે હોય, પણ નારકી મધ્યે ન હોય, તથા નરકાયુની સત્તા મનુષ્ય, તિર્થંચ અને નરકગતિ મધ્યે હોય, પણ દેવગતિમધ્યે ન હોય, અને (અવસેસાપયડીઝ કે૦) અવશેષ સર્વ પ્રકૃતિનો સત્તા, (હવંતિસઘાસુવિગઈસુ કે૦) સર્વ ચારેગતિને વિપે પણ હોય. એટલે તિર્થંચ મધ્યે તીર્થંકરનામ વિના સર્વ પ્રકૃતિ સત્તાયે હોય, દેવગતિમધ્યે નરકાયુ વિના સર્વ પ્રકૃતિસત્તાયે હોય. નરકગતિમધ્યે દેવાયુ વિના સર્વપ્રકૃતિ સત્તાયે હોય ॥૭૮॥

હવે ગુણગણાને વિપે પૂર્વે જે વંધોદય સત્તાસ્થાનકનો સંવેધ કહ્યો, તે ગુણ ગણાં તો પ્રાયે ઉપશમશ્રેણીયે તથા ક્ષુપકશ્રણીયે હોય, તેમાટે તે શ્રેણી કહે હે. તિહાં પ્રથમ ઉપશમશ્રેણિ કહે હે.

પઠમ કસાય ચઝકં, દંસણ તિગ સત્તગાવિ ઝવસંતા ॥

અવિરય સમ્મત્તાઝ, જાવ નિયદ્ધિતિ નાયઘા ॥ ૭૯ ॥

અર્થ—(પઠમકસાયચઝકં કે૦) પહેલા અનંતાનુવંધીઆ ચાર કપાય તથા (દંસણતિગ કે૦) દર્શનત્રિક, તે મિધ્યાત્વમોહનીય, મિશ્રમોહનીય અને સમ્યક્ત્વમોહનીય, એ (સત્તગાવિઝવસંતા કે૦) સાત પ્રકૃતિ ઉપશાંત હોય. તે (અવિરયસમ્મત્તાઝ કે૦) અવિરતિસમ્યક્દષ્ટિ ગુણગણાયકી માંમીને (જાવનિયદ્ધિતિનાયઘા કે૦) યાવત્ નિવૃત્તિનામે આત્મા ગુણગણા લગે જાણવી. તિહાં સાતમા લગે ય યાચોગ્યપણે ઉપશાંત હોય અને અપૂર્વકરણે તો નિશ્ચયશકીજ ઉપશાંત હોય ॥૮૦॥

પ્રથમ અનંતાનુવંધીઆ ચાર કપાય તથા દર્શન ત્રિક એટલે મિધ્યાત્વમોહની

य, मिश्रमोहनीय अने सम्यक्त्वमोहनीय, ए सात मोहनीयनी प्रकृतिना रसोदयनी अपेक्षायें अविरतिसम्यक्दृष्टि गुणगणायी मांमीने अपूर्वकरणनामा आठ मे गुणगणे चढतां पर्यंत उपशांत पामीयें अने कोइएकने प्रदेशोदयनी अपेक्षायें पण अविरति सम्यक्दृष्टिने एज चोथें गुणगणे उपशांत पामी कह्यीं. तथा अपूर्वकरणे तो ए साते प्रकृति रसोदय आश्री तथा प्रदेशोदय आश्री पण उपशांत पामी कह्यीं. तिहां प्रथम अनंतानुबंधीआनी उपशमनानो प्रकार कहे ठे.

अविरतिसम्यक्दृष्टि, देशविरति, प्रमत्त तथा अप्रमत्त, ए चार गुणगणे वर्त्तता जीवमांहेलो कोइ पण जीव, जघन्य परिणामे तेजो, मध्यम परिणामें पद्म अने उत्कृष्टदरिणामें शुक्ल, ए त्रण विद्युद्वेद्यमांहेली कोइ पण वेद्यायें वर्त्ततो ज्ञानो पयोगें उपयुक्त एक आयुःकर्म विना बीजा साते कर्मनी स्थिति जोगवीने बाकी कांइ एक कणी एक कोडाकोडी सागरोपम मात्र जोगववी रहे, तेवारें अंतरमुहूर्त्त पर्यंत अवदायमान परिणामें एटले विद्युद्विचित्रवृत्तिवंतयको रहे. एवीरीतें रह्यो थको प रावर्त्तमान प्रकृतिमांहेली सर्वें शुंज प्रकृतिनेज बांधे, पण अशातादिक अशुंज प्रकृति न बांधे अने जे अपरावर्त्तमान ध्रुवबंधिनी ज्ञानावरणीयादिक अशुंज प्रकृति बांधे, तेनो पण चौठाणीउं रसबंध टालीने, बेठाणीउं रस बंध करे, अने शुंज प्रकृतिनो बेठाणीउं रसबंध टालीने चौठाणीउं रसबंध करे अने एकस्थितिबंध पूर्ण करीबी जो स्थितिबंध बांधवा मांमे, ते पूर्वे पूर्वे स्थितिबंधनी अपेक्षायें पढ्योपमसंख्येय जागहीन स्थिति करीने बांधे. ए रीतें जे जे आगलो आगलो स्थितिबंध करे, ते ते पूर्वे पूर्वे स्थितिबंधशी पढ्योपमसंख्येय जागहीन स्थितिनो बंध करे.

एम करण कालथकी पूर्वे अंतरमुहूर्त्त काल पर्यंत रहीने तेवार पढी अनुक्रमें प्रत्येकें अंतरमुहूर्त्त प्रमाणना एवां त्रण करण करे, तिहां प्रथम यथाप्रवृत्तिकरण, बीजुं अपूर्वकरण अने त्रीजुं अनिवृत्तिकरण, चोथी उपशांत अक्षा, तेनी पण स्थिति अंतरमुहूर्त्तनीज जाणवी. तिहां प्रथम यथाप्रवृत्तिकरणें प्रवेश करतो प्रतिसमय अनंतगुण वृद्धि विद्युद्वियें करी प्रवेश करे, तिहां पूर्वोक्त शुंजप्रकृतिना बंधादिकने वेठाणिआ रसने चौठाणीउं करतो बांधे अने अशुंज प्रकृतिना चौठाणीआ रसने बेठाणिउं रस करतो बांधे, परंतु तिहां तथाविध तत्प्रायोग्य विद्युद्विने अनावें स्थितिघात, रसघात, गुणश्रेणी अने गुणसंक्रम, ए चार वानां मांहेलुं एक वानुं पण नहीं करे. ए करणमां प्रवर्त्तमान जीवने समय समय प्रत्यें नाना जीवनी अपेक्षायें असंख्यात लोकाकाश प्रदेश प्रमाण अथ्यवसायस्थान प्रथम समयें होय.

તે પણ ષટ્સ્થાનપતિત હોય. તે વલી પહેલા સમયનાં અધ્યવસાયસ્થાનથી બીજા સમયનાં અધ્યવસાયસ્થાન વિશેષાધિક હોય. એમ બીજા સમયના અધ્યવસાયસ્થાનથી ત્રીજા સમયનાં અધ્યવસાયસ્થાન વિશેષાધિક હોય, એમ આગલા સમયનાં અધ્યવસાયસ્થાનક તે પૂર્વ પૂર્વ સમયનાં અધ્યવસાયસ્થાનકથી વિશેષાધિક વિશેષાધિક હોય. એમ કરતાં તેની સ્થાપના વિષમચતુરસ્ર ક્ષેત્ર રૂપે છે. એ રીતેં યથાપ્રવૃત્તિકરણનો બેહજો સમય આવે. ત્યાં સુધી કહેવું. આ હોંઆં અધ્યવસાયસ્થાનક વિશુદ્ધિની અપેક્ષાએં એક એકથી બઢાણ વડીઆં હોય, તે આવી રીતેં જેમ અસ્તકલ્પનાએં બેં પુરુષ, યુગપત્ત યથાપ્રવૃત્તિકરણપ્રતિપન્ન છે તે માંહે એક તો સર્વ જઘન્ય વિશુદ્ધિ શ્રેણીએં પ્રતિપન્ન છે અને બીજો સર્વોત્કૃષ્ટ વિશુદ્ધિનાં અધ્યવસાય સ્થાનક શ્રેણીએં પ્રતિપન્ન છે. તે બેહુની વિશુદ્ધિનું તારતમ્યપણું દેખાંહે છે. ત્યાં પ્રથમ જીવને પ્રથમ સમયને વિષે સર્વ જઘન્ય મંદ વિશુદ્ધિ સર્વસ્તોક છે. તેથી તે પુરુષનેજ વલી બીજે સમયેં જઘન્યવિશુદ્ધિ અનંતગુણી છે. તેથી વલી ત્રીજે સમયેં જઘન્યવિશુદ્ધિ અનંતગુણી છે. એમ ત્યાં લગેં કહેવું. જ્યાં લગેં યથાપ્રવૃત્તિકરણ કાલનો સંખ્યાતમો નાગ જાય ત્યાં લગેં કહેવું. તે વાર પછી તે જઘન્ય પદ વિશુદ્ધિવાલા પુરુષની જે બેહજા સમયની જઘન્યવિશુદ્ધિ થઈ તે થકી બીજા પુરુષની પહેલા સમયની ઉત્કૃષ્ટ વિશુદ્ધિ અનંતગુણી હોય. તે થકી પણ જે જઘન્યવિશુદ્ધિ સ્થાનથી નિવસ્યોં હતો તે પુરુષને અપરિતન જઘન્યવિશુદ્ધિ અનંતગુણી હોય છે તે થકી બીજા સમયની ઉત્કૃષ્ટ વિશુદ્ધિ અનંતગુણી, તેથી ત્રીજા સમયની જઘન્યવિશુદ્ધિ અનંતગુણી, તેથી વલી આગલા સમયની ઉત્કૃષ્ટ વિશુદ્ધિ અનંતગુણી. એમ અપર અને હેતે એકાંતરેં એકેકું વિશુદ્ધિસ્થાનક, અનંતગુણી કરતાં વેહુ જીવને ત્યાંસુધી કહેવું જ્યાંસુધી યથાપ્રવૃત્તિકરણના બેહજા સમયને વિષે જઘન્યસ્થાનક હોય ત્યાંસુધી કહેવું. તેપછી ઉત્કૃષ્ટવિશુદ્ધિ સ્થાનક તે નથી કહેલાં તેને નિરંતર પણે બેહજા સમયલગેં અનંતગુણી શુદ્ધિવાલાં કહેવાં તે યાવત્ ચરમ સમયનું ઉત્કૃષ્ટ વિશુદ્ધિસ્થાનક આવે, ત્યાં લગેં કહેવા. એમ યથાપ્રવૃત્તિકરણ કહ્યું.

હવે અપૂર્વકરણ કહીએં હૈએં. તિહાં અપૂર્વકરણેં પ્રતિસમય અસંખ્યાત લોકાકાશ પ્રદેશ પ્રમાણ અધ્યવસાયસ્થાનક હોય, તે પ્રતિસમયેં બઢાણવલિયા હોય, એટલે ઠ શુદ્ધિ અને ઠ હાણિ હોય. તિહાં એક ઉત્કૃષ્ટ વિશુદ્ધિસ્થાનકથી બીજું વિશુદ્ધિસ્થાનક વિશુદ્ધિની અપેક્ષાએં જો હીન હોય, તો અનંતનાગ હીન

હોય, તથા અસંખ્યાતજાગહીન હોય, તથા સંખ્યાતજાગ હીન હોય, તથા સં
ખ્યાતગુણહીન હોય, તથા અસંખ્યાત ગુણહીન હોય તથા અનંતગુણ હીન હોય.
૧ રીતે ૭ હાણિનાં સ્થાનક કહ્યાં તથા એક અધ્યવસાયસ્થાનકવિઘ્નિની અપે
ક્ષાર્યે બીજું અધ્યવસાયસ્થાનક વધતું હોય, તો પણ ૭ ખેડેં હોય, તે કહે છે. એક
અનંતજાગાધિક, બીજું અસંખ્યાતજાગાધિક, ત્રીજું સંખ્યાતજાગાધિક, ચોથું સં
ખ્યાતગુણાધિક, પાંચમું અસંખ્યાતગુણાધિક, ઠંડું અનંતગુણાધિક, એમ પરસ્પરે
૭ વૃદ્ધિનાં તથા ૭ હાણિનાં ઘટતાં વધતાં અધ્યવસાયસ્થાનક હોય. તિહાં અપૂ
ર્વકરણના પ્રથમ સમયે જઘન્યવિઘ્નિ સર્વથકી ષોડી હોય, તે પણ યથાપ્રવૃત્તિ
કરણના ચરમ સમયની ચત્કૃષ્ટી વિઘ્નિસ્થાનથકી અનંતગુણી અધિકી જાણવી.
તેથકી વલી પ્રથમ સમયનીજ ચત્કૃષ્ટ વિઘ્નિ અનંતગુણી હોય, તેથકી વલી
બીજે સમય જઘન્યવિઘ્નિ અનંતગુણી, તેથકી વલી તેહીજ બીજે સમયે ચત્કૃષ્ટવિ
ઘ્નિ અનંતગુણી, તેથકી ત્રીજા સમયની જઘન્યવિઘ્નિ અનંતગુણી હોય, તેથકી
વલી તેહીજ ત્રીજા સમયની ચત્કૃષ્ટવિઘ્નિ અનંતગુણી હોય, એમ અપૂર્વકરણના
ચરમ સમય લગેં કહેવું. ૧ અપૂર્વકરણને વિષે પ્રવેશ કરતો જીવ, પ્રથમ સમય
થીજ ૧ સ્થિતિઘાત, ૨ રસઘાત, ૩ ગુણશ્રેણિ, ૪ ગુણસંક્રમ, ૫ અન્યસ્થિતિબંધ,
૬ પાંચ વાનાં સમકાલેં એકઠાં કરવાને પ્રવર્તે.

તિહાં પ્રથમ સ્થિતિઘાત એટલે શું ? તોકે જે ક્રોધાદિકની સ્થિતિ નોગવવી
રહી હોય, તે સત્તામધ્યેથી અગ્રજાગની સ્થિતિ ચકેરે, એટલે તે સ્થિતિસત્તાનો
અગ્રજાગ ચત્કૃષ્ટો તો ઘણા સાગરોપમ પ્રમાણ હોય અને જઘન્યથી તો પલ્લોપમના
અસંખ્યાતમા જાગ પ્રમાણ હોય. તે સ્થિતિસ્વંમને સ્વંમેં છે એટલે ચકેરે છે. તે ચકેરીને
તેનું દલિક જે હેઠલી આચસ્થિતિ સ્વંમન કરવાને રહી છે. તે દલમધ્યે તેના દલને
પ્રદેપે. ૧ રીતે અંતરમુદૂર્ત્તકાલેં તે સ્થિતિસ્વંમને ચકેરે. એમજ વલી જે શેષ સ્થિતિ રહે,
તેના અગ્રજાગથી પલ્લોપમના અસંખ્યાતમા જાગ પ્રમાણ સ્થિતિ કરી તેનું દલ અં
તરમુદૂર્ત્તે પૂર્વોક્ત પ્રકારેંજ બાકી રહેલા, હેઠલા સ્થિતિદલમધ્યે જેલે, એમ અંતર
મુદૂર્ત્તે અંતરમુદૂર્ત્તે સ્થિતિમાહે તેનું દલ જેલતાં અપૂર્વકરણના કાલ માહે
ઘણા હજાર સ્થિતિના સ્વંમ સ્વપી જાય, તેવારેં જે અપૂર્વકરણને પ્રથમ સમયે
જેટલી કર્મની સ્થિતિની સત્તા હતી, તેથકી સંખ્યાતગુણહીન સ્થિતિની સત્તા
થડ. ૧ સ્થિતિઘાતનું સ્વરૂપ કહ્યું.

હવે રસઘાત કહે છે. રસઘાત તે જે અણુજ કર્મનો રસ નોગઆવિનાનો રહ્યો છે, તે

રસનો અનંતમો જાગ મૂકીને શેષ અનુજાગના જાગ સર્વ અંતરમુદૂર્તને જાગે, વિનાશો, તેવાર પઢી વલી પણ જે અનંતમો જાગ રહ્યો છે તેનો વલી અનંતમો જાગ મૂકીને શેષ અનુજાગના જાગ સર્વ અંતરમુદૂર્તને જાગે, તેવાર પઢી વલી તે પૂર્વે મૂક્યો એવો જે અનંતમો જાગ રહ્યો છે, તેનો વલી અનંતમો જાગ મૂકીને શેષ અનુ જાગ જાગ અંતરમુદૂર્તને વિનાશો. એમ અનુજાગ સંખ્યાનાં અનેક સદૃશ, એકસ્થિતિસ્થિતિને વિષે વ્યતિક્રમે અને તે સ્થિતિસ્થિતિના અનેક સદૃશ અપૂર્વકરણ સમાપ્ત થાય, રસસંખ્યાના કાલથકી સ્થિતિસ્થિતિનો કાલ સંખ્યાતગુણો અધિક જાણવો. તેથકી અપૂર્વકરણ કાલ સંખ્યાતગુણો અધિક છે.

હવે ગુણશ્રેણિ કહે છે. ગુણશ્રેણિ તે અંતરમુદૂર્ત પ્રમાણ કર્મસ્થિતિથકી ઉપરલી કર્મસ્થિતિ જે વર્તે છે, તે મધ્યેથી દલિક લેઈને પોતાની ઉદયાવલિકાની ઉપરલી સ્થિતિમાંહે સમય સમય પ્રત્યે અસંખ્યાતગુણ અસંખ્યાતગુણ ચઢતું દલ સંક્રમાવે, જેલે, તે આવી રીતે જે પ્રથમ સમયે સ્તોક, તેથકી બીજે સમયે અસંખ્યાતગુણ ચઢતું જેલે, તેથકી વલી ત્રીજે સમય અસંખ્યાતગુણ વધતું જેલે, એમ યાવત અંતરમુદૂર્તના ચરમ સમય પર્યંત કહેવું. તે અંતરમુદૂર્ત તો અપૂર્વકરણ અને અનિવૃત્તિકરણના કાલથકી લગારેક અધિક જાણવું. એ પ્રથમ સમયે ગ્રહ જે દલ, તેનો નિદેશવિધિ કહ્યો. એમ દ્વિતીયાદિક સમયથી માંનીને યાવત હેહલા સમય પર્યંત સમયે સમયે ગ્રહીત દલિયાનો પણ નિદેશવિધિ જાણવો. એટલે જે સમય સમય પ્રત્યે દલિક લીધે, તે સર્વ પ્રત્યે કે અંતરમુદૂર્તના સઘળાં પ્રતિ સમયના દલ મધ્યે એમજ અસંખ્યાતગુણ ચઢતું જેલે. એમ કરતાં જે સમય જોગવતો જાય, તે સામયથી આગલા શેષ સમયના દલમાંહે જેલે એટલે અપૂર્વકરણના સમયે અનિવૃત્તિકરણના સમયે અનુક્રમે ઘટતે થકે શેષ શેષને વિષે ગુણશ્રેણી દલિકનો નિદેશ શેષ શેષને વિષે હોય તે ઉપરાંત વધે નહિં.

હવે ગુણસંક્રમ કહે છે. ગુણ સંક્રમ તે જે અપૂર્વકરણના પ્રથમ સમયને વિષે અણબંધાતી એવી જે અનંતાનુબંધીઆદિક અશુભપ્રકૃતિ તેનું દલ બંધાતી એવી જે સંજ્વલનાદિક પરપ્રકૃતિ, તેમધ્યે સમય સમય દીઠ અસંખ્યાતગુણ ચઢતું સંક્રમાવે, સંક્રમાવીને પર પ્રકૃતિરૂપપણે પરિણમાવે, તેને ગુણસંક્રમ કહીયે. તે પહેલે સમયે સર્વસ્તોક સંક્રમાવે, તેથકી બીજે સમયે અસંખ્યાતગુણ સંક્રમાવે, એમ સમય સમય દીઠ અસંખ્યાતગુણ ચઢતું દલ સંક્રમાવે.

હવે અન્યસ્થિતિવંધ કહે છે. અન્યસ્થિતિવંધ તે અપૂર્વકરણથી પૂર્વલા સમયે જે કર્મનો સ્થિતિવંધ કહ્યો, તેની અપેક્ષાએ અપૂર્વકરણના પ્રથમ સમયે જે બીજો

સ્થિતિબંધ આરંભે, તે સ્તોક જાણવો. માર્તે અપૂર્વસ્થિતિ બંધ કહ્યો. અહીંઆં સ્થિતિબંધ અને સ્થિતિઘાતનો કાલ, સરખોજ જાણવો. એ બેને સમકાલે પ્રારંભે છે, અને સમકાલે સરખાજ નીતે પૂરા પાડે. એમ એ પાંચ પદાર્થ અપૂર્વકરણે પ્રવર્તે છે.

હવે અનિવૃત્તિકરણ કહીયેં થૈયેં. અનિવૃત્તિકરણ આરંભતાં તુલ્ય કાલના એટલે એકજ કાલે અનિવૃત્તિકરણે પ્રવેશ કરનારા સર્વ જીવોને પ્રથમ સમયે એકજ સરખું અધ્યવસાયસ્થાનક હોય, એટલે અનિવૃત્તિ કરણના પ્રથમ સમયને વિષે જે વર્તે છે અને જે પૂર્વે વર્ત્યા અને આગમિકકાલે જે વર્તે, તે સર્વનું પણ સરખુંજ અધ્યવસાયસ્થાન છે તેમજ બીજા સમયને વિષે જે વર્તે છે, વર્ત્યા છે અને વર્તે, તે સર્વનું પણ એકરૂપજ અધ્યવસાય સ્થાન છે. હવે પહેલા સમયનાં અધ્યવસાય સ્થાનકથી બીજા સમયનાં અધ્યવસાયસ્થાનક અનંત ગુણવિશુદ્ધિયેં હોય. એમ જે દલા સમય અનિવૃત્તિકરણના છે, તેદલા સમયનાં અધ્યવસાયસ્થાનક તે પાઠલા પાઠલા અધ્યવસાયસ્થાનકથી આગલું આગલું અધ્યવસાય સ્થાનક અનંત ગુણ વિશુદ્ધિવાળું હોય. અહીંઆં એને અનિવૃત્તિ એવું નામ તે માર્તે કહીયેં થૈયેં. જે માર્તે જે એને વિષે પ્રવેશ કરે, તે સર્વને અધ્યવસાયસ્થાનકની પરસ્પર નિવૃત્તિ અને વ્યાવૃત્તિ ન હોય, તેની અપેક્ષાએ અનિવૃત્તિ એટલેજેદ ન હોય. સર્વ જીવ સરખે અધ્યવસાયસ્થાને હોય માર્તે અનિવૃત્તિ કહીયેં. અહીંઆં સમય સમય દીઠ એકેક અધ્યવસાય સ્થાનક, તેની સ્થાપના મુક્તાવલીની પેરેં સ્થાપવી ૦૧૦૧૦૧૦૧ અહીંઆં પણ પહેલા સમયથીજ સ્થિતિઘાતાદિક પાંચ પદાર્થ, સમકાલે અપૂર્વકરણની પેરેં સાથેજ પ્રવર્તે. એ રીતે અનિવૃત્તિકરણ કાલના સંખ્યાતા જાગ ગયે થકે શેષ એક જાગ રહે થકે અનંતાનુબંધીઆની હેતલી ઉદયાવલિકા માત્ર સ્થિતિ સૂકીને બાકી અંતરમુદ્ધૂત પ્રમાણ સંક્રમાવી જોગવે. જેમ મનુષ્યગતિમધ્યે શેષ ત્રણ ગતિ સંક્રમાવીને અયોગી દ્વિચરમ સમયે જોગવે, તે સ્તિબુકસંક્રમ કહીયેં. અંતરકરણને અજિનવસ્થિતિ બંધના કાલ પ્રમાણ અંતરમુદ્ધૂતનો કરે છે એટલે તે અંતરમુદ્ધૂત નવી સ્થિતિબંધાદ્યા સમાન જાણવો. તે અંતરકરણનું દલીઝં ઝકેરી, ઝકેરી બંધાતી પર પ્રકૃતિને વિષે સંક્રમાવે, અને પ્રથમ સ્થિતિનું દલીઝં આવલિકામાત્ર તે વેદ્યમાન ઝડયવતી પર પ્રકૃતિને વિષે સ્તિબુકસંક્રમે કરીને સંક્રમાવે, સ્તિબુક સંક્રમ એટલે જે અનુદય પ્રકૃતિનું દલ તે ઝડયવતી પ્રકૃતિ મધ્યે સંક્રમાવું તેને સ્તિબુક સંક્રમ કહિયેં.

હવે અંતરકરણ કહ્યા પછી બીજે સમયે અનંતાનુબંધીઆની ઉપરલી સ્થિતિનું દલીઝં ઉપશમાવવા માંડે, તે આવી રીતે, પ્રથમ સમયે સ્તોક ઉપશમાવે, બીજે સમ

यें तेथी असंख्यातगुणं उपशमावे, ते संक्रमावी जोगवे. जेम मनुष्यगति मांहे शेष त्रण गति संक्रमावी अयोगी केवली दिचरम समयें जोगवे, तेम जाणवुं. एम समय समय असंख्यातगुणं चढतुं उपशमावतां अंतरमुदूर्तने चरमसमयें अनंता नुबंधीआनुं सर्व दल उपशमित थाय. (उपशमाव्या के०) जेम धूलना पुंजने पाणीना विंडुथी सींची सींचीने घणादिकें, पन्नादिकें कूटयो थको निस्पंद एटजे हीन बारीक सूक्ष्म थाय, ते कोइने ग्राह्य पण न होय, एवो थाय. तेम कर्मरूपरेणुना स मूढने पण विच्छदिरूप पाणीना प्रवाह्यथी सींची सींचीने अनिवृत्तिकरणरूप प हरथी कूटी लासोडीने एवी सूक्ष्म करे, के जे थकी ते बंधन, संक्रमण, उदय, उ दीरणा, निवृत्त अने निकाचनादिक करणने पण अयोग्य थाय. तेने उपशमना कहीयें. ए कोइएक आचार्यना मत आश्री अनंतानुबंधीआनी उपशमना कही.

हवे कोइएक आचार्य कहे ठे के अनंतानुबंधीआनी उपशमना न होय, पण विसंयोजनाज होय. विसंयोजना एटले ह्पणाविशेष, तेनो प्रकार कहीयें ठैयें. अर्हीआं श्रेणी अणपडिवजतां पण चारे गतिना संझी पंचेंडिय पर्याप्ता अविरति सम्यक्दृष्टि जीव तथा तिर्यंच अने मनुष्य, एबेहु गतिना देशविरति जीव, तथा प्र मत्त अने अप्रमत्त मनुष्य, ते अनंतानुबंधीआ चार कषाय खपाववाने अर्थे जे रीतें पूर्वे कझा, तेमज यथाप्रवृत्त्यादिक त्रण करण करे. पण एटलुं विशेष जे अ निवृत्तिकरणे पेगो थको अंतरकरण न करे, तो छुं करे ? ते कहे ठे. उ दलना संक्रमें करीने हेवली एक आवलिकामात्र मूकीने उपरला निर्विशेषपणे समस्त अनंता नुबंधीयानां दल खेरू करे,

तिहां उ दलमान संक्रमनुं स्वरूप, कर्मप्रकृतिथी लखीयें ठैयें. जे अनंतानुबंधी आदिक प्रकृतिनुं दल, प्रथमसमयें पळोपमना असंख्यातमा जाग प्रमाण स्थिति खंम ठे तेने अंतरमुदूर्तें उकेरीने परप्रकृतिमध्ये संक्रमावे. एम बीजे समयें बीजो स्थितिखंम करी, तेनो केटलो एक जाग परप्रकृतिमध्ये संक्रमावे तथा केटलोएक पोतानी हेवली स्थितिमध्ये संक्रमावे पण पर प्रकृतिमध्ये जेटलुं संक्रमावे, तेथ की आपणी हेवली स्थितिमध्ये जे संक्रमावे, ते असंख्यातगुणं जाणवुं. एम स मय समय जे स्थितिखंम करे, ते पाठजा पाठला स्थितिखंमनी अपेक्षायें विशेष हीन दलनी अपेक्षायें असंख्यातगुणं होय. अने संक्रमाववाने समयें पण आपणी हेवली स्थितिमध्ये असंख्यातगुणं संक्रमावे, तथा पर प्रकृतिमध्ये विशेष हीन घटतुं घटतुं संक्रमावे, एम दिचरमसमय जगें संक्रमावे. अने ठेहले समयें

तो आपणी स्थितिशेषने अजावें सर्व दल परप्रकृति मध्ये संक्रमावे, तेजुं नाम सर्वसंक्रम कहीयें हैयें. एम उद्वलना संक्रमें करी आवलिकामात्र सूकी बाकी सर्व अनंतानुबंधीआ खपावे अने जे आवलीमात्र रहे, तेने स्तिबुकसंक्रमे करी वेद्यमान प्रकृतिमध्ये संक्रमावी खपावे. ते अनंतानुबंधीआ विसंयोज्या कहेवाय ते अंतरमुहूर्त पढी अनिवृत्तिकरणने बेहडे शेष कर्मनां स्थितिघात, रसघात अने गुणश्रेणी न होय. केमके ते जीव स्वभावस्थज रहे, सहज अवस्थायें रहे, ए रीतें अनंतानुबंधीआनी विसंयोजनानी रीत कही.

हवे दर्शन मोहनीयत्रिकनी उपशमनानो प्रकार लखीयें हैयें. तिहां मिथ्यात्वनी उपशमना मिथ्यात्वीने तथा द्वायोपशमिक सम्यक्दृष्टि ए बेहुने होय. अने सम्यक्त्व तथा मिश्र, ए बेनी उपशमना तो द्वायोपशम सम्यक्दृष्टिनेज होय. तिहां मिथ्यात्वीने तो ग्रंथिजेद करतां प्रथम उपशम सम्यक्त्व उपजाववा वाला ने मिथ्यात्वनी उपशमना होय, ते प्रकार कहीयें हैयें. कोइ संझी पंचेंद्रिय जीव, सर्व पर्याप्तियें करी पर्याप्तो करणकालथकी पूर्वे अंतर मुहूर्त काल जगें समय समय प्रत्यें अनंतगुणवधती विद्युदियें प्रवर्ततो एवो अजग्यसैदिक जीवनी विद्युदिनी अपेक्षायें अनंतगुणविद्युदिमंत एवो मतिअज्ञान श्रुतअज्ञान, अने विज्ञ गज्ञान, ए मांहेला अनेरे साकारोपयोगें उपयुक्तथको मनादिक त्रणयोग मांहेला कोइ पण अनेरे योगें वर्ततो जघन्य परिणामें तेजोजेझायें अने मध्यमपरिणामें पद्मजेझायें तथा उत्कृष्टपरिणामें शुक्लजेझायें वर्ततो मिथ्यादृष्टि चारे गतिमां हेजो कोइ पण गतिनो जीव कांइ एक कंणी एक कोडाकोडी सागरोपमनी स्थिति, साते कर्मनी थाकती रही होय. इत्यादिक सर्व पूर्वोक्त प्रकारें ज्या सुधी यथा प्रवृत्तिकरण अने अपूर्वकरण ए बेहु मिथ्यात्व उपशमाववाने परिपूर्ण करे, तिहां जगें कहेवुं. पण एटलुं विशेष जे अर्हीआ अपूर्वकरणे गुणसंक्रम न करे. किंतु? अर्ही स्थितिघात, रसघात, गुणश्रेणी अने अन्यस्थितिबंध, ए चार वानांज प्रथम समयशी आरंजे. गुणश्रेणीदलिक रचना पण उदय समयशी मांझीने जाणवी. ते वार पढी अनिवृत्तिकरणने विषे पण एमज कहेवुं. हवे अनिवृत्तिकरणाद्वाना संख्यातजाग गये थके अने एक संख्यातमो जाग थाकतो रहे, तेवारें मिथ्यात्वनी हेवली प्रथम स्थिति अनंतानुबंधीनी परें अंतरमुहूर्तमात्र जेटली नीचें सूकी वांझीने उपरें अंतरमुहूर्त मात्र अजिनवस्थिति बंधना अंतर मुहूर्त जेवडी पहेली स्थितिना अंतर मुहूर्तथी कांइ एक जाजेरी अजिनवस्थितिबंधना काल सरखी

एवो मिथ्यात्वनी अंतरकरणाद्वा करे, ते अंतरकरण वालुं कर्मदल कांइ एक उकेरीने प्रथम स्थितिमध्ये जेले अने कांइएक बीजी उपरली स्थितिमध्ये जेले. तिहां प्रथमस्थितिने विषे वर्त्ततो जीव, उदीरणा प्रयोगें करीने प्रथम स्थितिनुं दल उदयावलिका उपरलुं ठे तेने आकर्षणेने उदयावलिकामध्ये घाले, तेने उदीरणा कहीये. अने जे वली बीजी स्थितिना समीपथकी उदीरणा प्रयोगें करीनेज ते मांहेलुं दल आकर्षणेने उदयावली मध्ये नाखी, जोगवे, ते आगालने पण पूर्वाचार्ये उदीरणानुंज विशेषनाम विशेष प्रतीपत्तिने अर्थे बीजुं नाम कहुं ठे. हवे उदय उदीरणाये करीने प्रथम स्थितिनुं दल जोगवतो जोगवतो जेवारें ते प्रथमस्थिति शेष बे आवलिका रहे, तेवारें आगालनो ठेह आवे, तेवारें एक आवलिका लगे उदय उदीरणा प्रवर्त्ते अने ठेहेली आवलियें तो उदीरणा पण विरमे, तेवारें ठेहली आवलियें केवल उदयज जोगवे, पढी ते आवलिकाने ठेहले समयें बीजी स्थितिनां दलिक नो रस जेद करी त्रण पुंज करे, एटले तेने त्रण जार्गे वहेची नाखे, ते आवी रीतें के तेमध्ये जे देशघाती एकठाणीआ रसस्पर्धक तथा उत्कृष्ट रसोदीरणापे कार्यें वेठाणीआ रस सहित जे दल, ते प्रथम सम्यक्त्वपुंज तथा केटला एक एकठाणीआ रस स्पर्धक सर्वघाती सहित ठे तथा केटला एक बेठाणीआ रसनां स्पर्धक सर्वघाती सहित ठे. ते बीजो मिश्रपुंज तथा सर्वघातीआ चोठाणीआ तथा त्रिताणीआ रसस्पर्धक सहित जे दल ठे, ते त्रीजो मिथ्यात्वपुंज जाणवो. उक्तंच कर्मप्रकृतिचूर्णौ “चरम समय मिह्वादिधि. सेकाळे उवसमसम्मदिधि उ होइ तंदे विइ अंतपि तं अणुनाग करेइ तं जहा सम्मत्तं सम्मा मिह्वत्तं मिह्व चचेति ततोऽन्तर समये मिह्वादिधि” तेवार पढी आंगल तेथी अनंतर समयें मिथ्यात्व दलिकना उदयना अनावयकी औपशमिक सम्यक्त्व पामे, जे जणी ग्रंथें कहुं ठे के “ मिह्वतुदएखीणे लहइ सम्मत्तमोवसमिअं सोलंजेण जस्स लंन इ आयहिय मलइपुवंज ” ए रीतें मिथ्यात्वनी सर्व प्रकारें उपशमनायकी प्रथम सम्यक्त्वनो जान होय ठे. ए सम्यक्त्व पामतो कोइ एक देशविरति सहित अने कोइ एक सर्व विरति सहित पण पडिवजे, जे जणी कहुं ठे के “ सम्मत्तेणं सम्मग, सर्वं देसं च कोइ पडिवज्जे ” ते माटें देशविरति तथा प्रमत्त अने अप्रमत्त संयतने विषे पण मिथ्यात्वनी उपशमना पामीयें हैये.

हवे वेदकसम्यक्दृष्टिने प्रदेशोदयनी अपेकार्यें मिथ्यात्वनी उपशमनानो प्रकार कहू ठे. कोइएक वेदकसम्यक्दृष्टि जीव, संयमने विषे प्रवर्त्तमान थको अंतर

मुहूर्त्त मात्र कार्त्तं दर्शनत्रिकने उपशमावे ठे. तिहां दर्शनत्रिक उपशमावतां त्रण करण करवां पडे, तेनो विधि पूर्वें कह्यो. ते रीतें त्यां जगें जाणवो, ज्यांजगें अनिवृत्तिकरणाद्याना संख्याता जाग गये थके अंतर करण करे ठे. ते अंतरकरणी अंतरकरण करतो थको सम्यक्त्वनी प्रथमस्थिति अंतरमुहूर्त्त प्रमाण स्थापे अने मिथ्यात्व, मिश्र मोहनीयनी प्रथमस्थिति आवलिकामात्र स्थापे. पढी तेनां दलिक उकेरी उकेरी ने सम्यक्त्वनी प्रथम स्थितिमध्ये प्रक्षेपे. तिहां मिथ्यात्व अने मिश्र, ए बेहुनी प्रथम स्थितितुं जे दलिक ठे तेने सम्यक्त्वनी प्रथम स्थितिमध्ये स्तिबुक संक्रमे करी संक्रमावे अने सम्यक्त्वनी प्रथमस्थितिना दलना रसोदय विपाकना अनुज ववाथकी जोगवतां ते अनुक्रमें क्षीण थाय. तेवारें औपशमिकसम्यक्दृष्टि थाय अने ए त्रणे मोहनीयनी उपरली स्थितितुं दल उपशमाववानो तो पूर्वें जेम अनं तानुबंधीआनी उपरली स्थितिनी उपशमनानो प्रकार कह्यो ठे. तेनी पेरें जाणवो. ए रीतें दर्शन मोहनीयने उपशमावीने पढी चारित्र मोहनीय, उपशमाववाने प्रवर्त्ततो पुरुष बली पण तेहीज यथाप्रवृत्त्यादिक त्रण करण करे. तिहां अप्रमत्तने अप्रमत्तगुणतापो यथाप्रवृत्तिकरण, तथा अपूर्वकरण गुणतापो अपूर्वकरण अने अनिवृत्तिकरण गुणतापो अनिवृत्तिकरण, ए त्रण गुणतापो त्रण करण करे, तेतुं स्वरूप, पूर्वली पेरें जाणवुं, पण अर्हींआं एटलुं विशेष जे अपूर्वकरणे गुणसंक्रम तो न बंधाती एवी सधली अशुन प्रकृतिनोज प्रवर्त्ते. तथा अपूर्वकरणाद्याना संख्याता जाग गये थके निडा प्रचलानो बंधविच्छेद यत्ते हुंते तेवार पढी घणा स्थितिखंमनां सहस्र अतिक्रमते थके अपूर्वकरणाद्याना संख्याता जाग गये थके शेष एक जाग थाकते थके देवदिक, पंचेंद्रियजाति. वैक्रियदिक, आहारकदिक, तेजस, कार्मेण, समचतुरस्त्रसंस्थान, वर्णचतुष्क, अगुरुलघुचतुष्क, त्रसनवक, आदेश, निर्माण अने जिननाम, ए त्रीश प्रकृतिनो बंधविच्छेद थाय, तेवार पढी स्थितिखंम पृथक्त्व गये थके अपूर्वकरणे ठेहजे समयें हास्य, रति, जय अने जुगुप्सा, ए चार प्रकृतिनो बंधविच्छेद हुंते हास्य, रति, अरति, शोक, जय अने जुगुप्सा, ए ठनो उदय तिहां होय. अर्हींआं सर्व मोहनीयकर्मना ठेहजे समयें देशोपशमना, निधत्ति, निकाचनाना करणने विच्छेदे. तेवार पढी आग जे समयें अनिवृत्तिकरणे प्रवेश करे, तिहां पण स्थितिघातादिक पांच पदार्थ तेमज पूर्वली पेरेंज प्रवर्त्ते ॥ इति समुच्चयार्थः ॥ ३८ ॥

हवे अनिवृत्तिबादर गुणतापो उपशमश्रेणिवालाने मोहनीयकर्मनी पूर्वनी

सातथकी आरंजीने पच्चीश पर्यंत प्रकृति उपशम पामे, तेहुं स्वरूप देखाडे ठे.

सत्तठ नवय पनरस, सोलस अछार सेव इगुवीसा ॥

एगाहि डुचठवीसा, पणवीसा बायरे जाण ॥ ७९ ॥

अर्थ- (सत्तठनवयपनरस के०) अंतरकरण कीधे अके सात प्रकृति उपशांत होय, ते पढी नपुंसकवेद उपशमे अके आतनो उपशांत आय, ते पढी स्त्रीवेद उ पशमे अके नवनो उपशांत आय. ते पढी हास्यादिषट्क उपशमे अके पंदरनो उपशांत आय. ते पढी (सोलसअछारसेवइगुवीसा के०) पुरुषवेदनो बंधोदय उप शमे अके शोलनो उपशांत आय, ते पढी अप्रत्याख्यानी अने प्रत्याख्यानी, ए बे क्रोध समकालें उपशमे अके अछारनो उपशांत आय. तेपढी संज्वलनक्रोधने उपश मे उगणीशनो उपशांत आय. (एगाहिडुचठवीसा के०) ते पढी अप्रत्याख्यान अने प्रत्याख्यान, ए बे मानने समकालें उपशमावे अके एकवीशनो उपशांत आय. ते पढी संज्वलन मानने उपशमावे बावीशनो उपशांत आय. तेपढी अप्रत्याख्यान तथा प्रत्याख्यान, ए बेहु मायाने समकालें उपशमावे करी चोवीश प्रकृतिनो उपशांत आ य. ते पढी संज्वलनी मायाने उपशमावे करी (पणवीसा के०) पच्चीश प्रकृतिनो उप शांत (बायरेजाण के०) अनिवृत्तिबादरगुणगणे उपशमित प्रकृति जाणवी ॥ ७९ ॥

हवे ते अनिवृत्तिकरण अक्षाना संख्याता जाग गये अके चारित्रमोहनीयनी ए कवीश प्रकृतिहुं अंतरकरण करे. तिहां चार संज्वलन कषायमाहेलो जे कषाय उ दय प्राप्त होय, ते कषाय अने त्रण वेदमध्यें पण जे वेद उदय प्राप्त होय, ते वेद ए बेहु प्रकृतिनी प्रथमस्थिति आपणा उदय काल प्रमाणनी होय. ते बेहु टाली ने तथा बाकी उगणीश प्रकृति जेनो उदय नथी, तेनी प्रथम स्थिति आवली मात्र होय. तिहां पोताना उदयकालना प्रमाणहुं अल्पबहुत्व कहियें ठैयें. त्रण वेद मध्यें स्त्रीवेद अने नपुंसकवेदनो उदय काल थोडो होय; अने स्वस्थानमां परस्पर तुल्य होय, तेथी पुरुषवेदनो उदयकाल संख्यातगुणो जाणवो: तेथी संज्वलना क्रोध नो उदयकाल विशेषाधिक जाणवो. तेथी संज्वलना माननो उदयकाल विशेषाधिक, तेथी संज्वली मायानो उदयकाल विशेषाधिक, तेथी संज्वलना लोभनो उदयका ल, विशेषाधिक. तिहां संज्वलनक्रोधोदये करी उपशमश्रेणी आरंजे, तेने ज्यां लगे अ प्रत्याख्यानीयो अने प्रत्याख्यानीयो, ए बे क्रोध उपशमे नही, त्यां लगे संज्वलना क्रोधनो उदय होय. एमज संज्वलनमानोदये जे श्रेणी आरंजे तेने ज्यां लगे अप्र

व्याख्यानी अने प्रत्याख्यानी मान, उपशमे नहीं, त्यां लगे संज्वलनमाननो उदय होय. एमज संज्वलन मायाना उदयें उपशमश्रेणी पडिवजनारने ज्यां सुधी अप्रत्याख्यानी अने प्रत्याख्यानी माया उपशमे नहीं, त्यां सुधी संज्वलन मायानो उदय होय. एमज संज्वलनलोचोदयें उपशमश्रेणी पडिवजनारने अप्रत्याख्यानी तथा प्रत्याख्यानी ए वेदु लोच, ज्यां सुधी उपशमे नहीं त्यां सुधी वादर संज्वलना लोचनो उदय होय. एम पोत पोताना उदय कालनी अपेक्षार्थें तेना उदयें प्रवर्ततो श्रेणी आरंजे, ते जे कषाय तथा जे वेदना उदयें प्रवर्ततो श्रेणी आरंजे, ते कषाय तथा ते वेदनो उदयकाल थाकतो हुंतो तेनी तेदला कालनी तेवढी प्रथमस्थिति होय. बीजा सर्वनी आवलिमात्र प्रथमस्थिति होय. अर्हीआं जेटले काळें स्थिति खंमनो घात करे, तथा बीजो जेटला कालनो अन्यस्थितिबंध करे, तेदला काळें अंतरकरण पण करे, ए त्रणे सार्थें एककाळें माने अने ए सार्थेंज पूर्ण करे, पण तेनो काल प्रथम स्थितिथकी असंख्यातगुणो अधिक जाणवो.

हवे अंतरकरणना दलनो प्रहेपविधि लखीयें तैयें. जे प्रकृतिनो तिहां बंध अने उदय, ए वेदु ठे, ते प्रकृतिनां अंतर करणसत्कदल कांइएक प्रथमस्थिति मध्यें जेलीयें अने कांइएक बीजो स्थितिमध्यें जेलीयें, जेम पुरुषवेदने उदयें श्रेणी आरंजे, तेने पुरुषवेदनो बंध होय. तथा उदय तो ठेज तेथी पुरुषवेदना अंतरकरणदल वेदु स्थितिमध्यें जेलीयें तथा जे प्रकृतिनो उदय ठे, पण बंध नथी तेना अंतरकरणदल प्रथम स्थितिमध्येंज जेलीयें, जेम स्त्रीवेदनो तिहां उदय ठे. पण बंध नथी तेणे स्त्रीवेदोदयें जे श्रेणी पडिवजे ते अंतरकरणसत्कदल आ पणी प्रथमस्थितिमध्येंज जेले, तथा जे प्रकृतिनो तिहां उदय नथी अने बंध ठे, तेनां अंतरकरणदल, बीजो स्थितिमध्यें जेले, पण प्रथमस्थितिमध्यें न जेले. जेम संज्वलनक्रोधने उदयें श्रेणी पडिवजे, ते शेष त्रण संज्वलनना कषायज बांधे ठे ते तेनां अंतरकरण दल बीजो स्थितिमध्यें जेले तथा जे प्रकृतिनो बंध तथा उदय, ए वेदु नथी तेनां अंतरकरण दल, पर प्रकृतिमध्यें जेले, जेम बीजा अप्रत्याख्यानीआ अने त्रीजा प्रत्याख्यानीआ कषायनां. अंतरकरण दल संज्वलन परप्रकृति ठे तेमध्यें जेले. अर्हीआं घणी वात लखवानी ठे परंतु ग्रंथ वधवाना जयथी नथी लख्युं पण जेने विशेष जाणवानी इहा होय, तेने कर्मप्रकृतिनी वृत्ति जोवी. एम अंतरकरण करी पढी पहेजो नपुंसक वेद उपशमावे, ते पहेले समयें थोडुं दल उपशमावे, बीजे समयें तेथी असंख्यातगुणुं, एम समय

સમયને વિષે અસંખ્યાતગુણું ચઢતું ચઢતું ઉપશમાવતાં ઢેહલે સમયેં સર્વે ઉપશાંત હોય. તિહાં પ્રથમ સમયથી માંડીને દ્વિચરમ સમય જાગે ઉપશમાવ્યાં જે દલ, તે થકી અસંખ્યાતગુણું દલ, પરપ્રકૃતિમધ્યેં ક્ષેપવે, અને ઢેહલે સમયેં જે પરપ્રકૃતિ મધ્યેં ક્ષેપવે, તેથકી અસંખ્યાતગુણું ઉપશમાવે, એમ નપુંસકવેદ ઉપશમાવે થકે પૂર્વલી અનંતાનુબંધી ચાર તથા દર્શનત્રિક મલી સાત સહિત આઠ મોહનીયની પ્રકૃતિ ઉપશાંત હોય, તેવાર પઠી ઈકપ્રકારેં અંતર મુહૂર્તે પર્યંત સ્ત્રિવેદ ઉપશ માવે, તે વાર પઠી હાસ્યાદિક ઠ પ્રકૃતિ અંતર મુહૂર્તે ઉપશમાવે, તેવારેં શરવાલે મોહનીયની પંદર પ્રકૃતિ ઉપશાંત હોય. તે સમયેં પુરુષવેદના વંધ, ઈદય અને ઈ દીરણાનો વિષ્ણુદ થાય અને તેની પ્રથમસ્થિતિનો પણ વિષ્ણુદ થાય. તિહાં પુરુષ વે દની પ્રથમસ્થિતિ બે આવલી શેષ ઠતે, પૂર્વોક્ત આગાલ ન થાય, તેવારેં માર્ગદલ વિજો ષદલ થયા નણી તિહાં હાસ્યાદિક ઠ પ્રકૃતિનાં દલ પુરુષ વેદમાં પ્રદેષ થાય ન દીં. તેવારેં તે હાસ્યાદિક ઠનું દલ, સંજ્વલનાક્રોધાદિકમધ્યેં જેલીયેં, જે નણી કમ્મપય ઢીમધ્યેં કહ્યું ઢે કે, બે આવલિ પ્રથમસ્થિતિની શેષ હોય, તેવારેં વેદપતઙ્ગહ ન થાય. એમ હાસ્યાદિક ઠ પ્રકૃતિ ઉપશમાવ્યા પઠી એક સમય કણી બે આવલીયેં સર્વે પુરુષવેદ ઉપશમે, તે પણ પ્રથમ સમય સર્વેસ્તોક તેથી બીજે સમયેં અસંખ્યા તગુણું ઉપશમાવે, તેથકી ત્રીજે સમયેં અસંખ્યાતગુણું ઉપશમાવે. એમ સમય સમ ય દીત અસંખ્યાતગુણું ચઢતું દલ ઉપશમાવે. એમ યાવત્ સમયેં કણી બે આવલિ કા હોય, તિહાં સુધી કહેવું અને કેટલું એક દલ પરપ્રકૃતિમધ્યેં યથાપ્રવૃત્ત સંક્ર મેં કરી સંક્રમાવે, પણ પ્રથમ સમયથી બીજે સમયેં વિશેષ હીન સંક્રમાવે. એમ સ મય સમય વિશેષ હીન હીન સંક્રમાવતો આવલિકાના ચરમસમય જાગે જાય. એ રીતેં પુરુષવેદ ઉપશાંત થયે થકે મોહનીયની શોભ પ્રકૃતિનું ઉપશાંતત્વ થાય. તેવાર પઠી જે સમયેં હાસ્યાદિક ઠ પ્રકૃતિ ઉપશમે, તે સમયથી પુરુષવેદની પ્રથમ સ્થિતિ ક્ષીણ થઈ. તંદનંતર અપ્રત્યાખ્યાનીઈ ક્રોધ અને પ્રત્યાખ્યાનીઈ ક્રોધ તથા સંજ્વલનક્રોધ, એ ત્રણે ક્રોધને સાથેંજ ઉપશમાવવા માંડે, તેને પૂર્વલી પેરેં ઉપશ માવતાં જેવારેં સંજ્વલનક્રોધની પ્રથમસ્થિતિ એક સમય કણી ત્રણ આવલી શેષ રહે, તેવારેં અપ્રત્યાખ્યાનીઆ અને પ્રત્યાખ્યાનીઆ, એ બેદુ ક્રોધનું દલ સંજ્વલના ક્રોધને વિષે ન પ્રદેષે પણ સંજ્વલના માનાદિકમધ્યેં જેલે, જે નણી ત્રણ આવ લિ શેષ, સંજ્વલનો ક્રોધ રહ્યો થકો તેમધ્યેં કોઈ પ્રકૃતિનાં દલ પતદ્ગૃહ ન થાય, એટલે તેમધ્યેં કોઈ એક પણ પ્રકૃતિનું દલ સંક્રમાવ્યું ન જાય અને તેની બે આવ

लि शेष रहे, तेवारें तिहां आगाल विभेद थाय अने एक आवलीशेष रहे तेवा
 रें संज्वलनाक्रोधनो बंध, उदय, उदीरणा विभेद थाय अने अप्रत्याख्यानी तथा
 प्रत्याख्यानी क्रोध उपशांत होय एटले अठार प्रकृति उपशांत थाय. तेवारें संज्व
 लन क्रोधनी प्रथमस्थितिनी एक आवलिकानुं दल अने बे आवली एक समय
 कणी अर्हीआं बांध्युं जे उपरली स्थितिनुं दल, तेविना बाकी सर्व उपशांत थयुं
 ठे. ते पढी जे संज्वलन क्रोधनुं प्रथम स्थितिनुं एकावलिका दल ते संज्वलन मा
 नमध्ये स्तिबुकसंक्रमे करी संक्रमावे अने समय कणी बे आवलिकाना बंधनुं उ
 परली स्थितिनुं दल, ते पुरुषवेद उपशमनाधिकारना प्रस्तावें जे रीतें उपाय कह्यो
 ठे, ते रीतें उपशमावे तथा पर प्रकृतिमध्ये संक्रमावे. एम समय कणी बे आव
 लीयें संज्वलन क्रोध उपरली स्थितिनुं तेने उपशमावे, एटले मोहनीयनी उगणीश
 प्रकृति उपशांत अइ. हवे जेवारें संज्वलनाक्रोधनो बंध, उदय, उदीरणा विभेद
 थयो, ते समयथी मांफीने संज्वलना माननी बीजी स्थितिमध्येथी दल आकर्षीने
 तेने प्रथमस्थितियें करी वेदे, तिहां उदय समयने विपे स्तोकं प्रहेपे ठे अने ते
 थकी बीजा समयने विपे असंख्यातगुणो प्रहेपे. एम समय, समय असंख्यातगु
 णो चढतो चढतो प्रहेपतां यावत् प्रथम स्थितिना चरम समय पर्यंत जीजीयें.
 प्रथम स्थितिकरणना पहेला समयथी मांफीने अप्रत्याख्यानावरण तथा प्रत्याख्या
 नावरण अने संज्वलनमान, ए त्रणे मानने सार्थेज उपशमाववा मांफे, ते तेमज
 जेवारें संज्वलना माननी प्रथमस्थिति समयोन त्रण आवली शेष रहे, तेवारें
 पूर्वे कह्यो ते प्रकारें संज्वलन मानने विपे परप्रकृतिनुं पतद्ग्रह न थाय, तेवारें
 प्रत्याख्यानीयादिक माननुं दल संज्वलनना मायामध्ये संक्रमावे. एम क्रोधनी
 पेरे माननी उपशमनानो विधि जाणवो. ए अप्रत्याख्यानी, प्रत्याख्यानी मान उप
 शमावे, तेवारें मोहनीयनी एकवीश प्रकृतिनो उपशम थयो. ते समय संज्वलनमान
 ना बंध, उदय, उदीरणा विभेद थाय. तेवार पढी एक आवलिकार्यें संज्वलन क्रोधनी
 पेरे संज्वलन मानने उक्तप्रकारें उपशमावे. तेवारें बावीश प्रकृति उपशमी. तथा जे
 समयें संज्वलन माननो बंध, उदय, उदीरणा विभेद होय, तेथी आगले समयथी
 मांफीने संज्वलन मायानी बीजी स्थितिमध्येथी दल आकर्षीने पूर्वे कह्यो, ते प्रका
 रें प्रथमस्थितिगत करे करीने वेदे, ते समयथीज मांफीने त्रणे मायाने उपशमाववा
 मांफे ते पण माननी पेरे एक आवली दुंते संज्वलनी मायानां बंधोदय, उदीरणा
 विभेद थाय, ते समयें अप्रत्याख्यानी प्रत्याख्यानी माया उपशांत थाय, तेवारें

મોહનીયની ચોવીશ પ્રકૃતિનો ઉપશાંત થાય. તે સમયે સંજ્વલન માયાની પ્રથમ સ્થિતિગત એકાવલિકાને તથા સમયોન આવલિકાદિકે બાંધેલું જે ઉપરલી સ્થિતિગત દલિક તેને મૂકિને શેષ અન્ય સર્વ ઉપશાંત થાય છે. તે પછી તે પ્રથમ સ્થિતિગત એકાવલિકાને સ્તિબુક સંક્રમે કરીને સંજ્વલન લોનને વિષે સંક્રમાવે છે અને સમયોન આવલિકાદિકે બાંધેલા દલિકને પુરુષવેદમાં કહેલા ઉક્તપ્રકારે કરી ઉપશમાવે છે તથા સંક્રમાવે છે. તે પછી સમયોન બે આવલિકાયે સંજ્વલન માયા ઉપશાંત થાય. તેવારે મોહનીયની પચીશ પ્રકૃતિ ઉપશાંત થઈ. જેવારે સંજ્વલની માયાનો બંધાદિક વિષેવ હોય, તેથી આગલે સમયે સંજ્વલન લોનની બીજી સ્થિતિમાંદેથી દલ આકર્ષીને પ્રથમ સ્થિતિ રચે, તે પ્રથમ સ્થિતિ લોનવેદનાદ્વારા ત્રણ વિનાગદ્ય પ્રમાણ કરે કરીને વેદે. તિહાં પ્રથમ ત્રિનાગજું નામ, અશ્વકર્ણકરણાદા, બીજા ત્રિનાગજું નામ, કિટ્ટિકરણાદા તિહાં પ્રથમ અશ્વકરણાદા. ત્રિનાગે વર્તતો પૂર્વસ્પર્ધકમધ્યેથી દલ લેડને અપૂર્વસ્પર્ધક કરે. અહીંયાં સ્પર્ધક એટલે શું ? તોકે જીવ અનંતાનંત કર્મે પરમાણુયે નિષ્પન્ન સ્કંધ તેને કર્મપણે ગ્રહે છે. તિહાં એકેક કર્મસ્કંધમધ્યે જે સર્વ જથ્થા રસ છે તે પણ કેવલીના જ્ઞાનરૂપ શસ્ત્રે બેદાતો, બેદાતો પણ સર્વ જીવથી અનંતગુણ રસવિનાગ પ્રત્યે આપે છે. તથા એવાં જે સરસાં સરસાં જથ્થા રસનાં કર્મસ્કંધદલ તેનો સમુદાય, તે વર્ગણા કહીયે. તેથી એક રસ વિનાગે ચઢતા કર્મસ્કંધની બીજી વર્ગણા, તેથી બે રસ અવિનાગે ચઢતા કર્મસ્કંધની ત્રીજી વર્ગણા, એમ એકેક રસવિનાગે ચઢતી ચઢતી વર્ગણા કરતાં અજવ્યથી અનંતગુણી અને સિદ્ધને અનંતમે જાગ પ્રમાણ વર્ગણાનો સમુદાય, તેનું નામ સ્પર્ધક કહીયે. તે સ્પર્ધકની ઉપરલી વર્ગણાના રસ વિનાગથી એક રસવિનાગે અધિક, તથા બેદુ રસવિનાગે અધિક રસવિનાગ સહિત એમ યાવત્ સર્વજીવથી અનંતગુણ પર્થતથી એક રસવિનાગે હીન રસોપેત કર્મસ્કંધ દલ ન પામીયે, એટલે સર્વ જીવથી અનંતગુણ રસવિનાગે અધિક રસ સહિત જે કર્મસ્કંધદલ હોય, એવા સ્કંધનો સમુદાય, તે બીજા સ્પર્ધકની પ્રથમવર્ગણા જાણવી. તેથી એક રસ વિનાગે અધિક કર્મસ્કંધનો સમુદાય, તે બીજી વર્ગણા. એમ એકેક રસવિનાગે ચઢતી ચઢતી અજવ્યથી અનંતગુણી વર્ગણા હોય. તેના સમુદાયને બીજો સ્પર્ધક કહીયે, એમજ વળી સર્વ જીવથી અનંતગુણ રસવિનાગે અધિક જેજતાં કર્મસ્કંધના સમુદાયની ત્રીજા સ્પર્ધકની પ્રથમવર્ગણા, એમ તે પણ પૂર્વોક્ત અજવ્યાનંતગુણ અનંત વર્ગણાયે સ્પર્ધક હોય. એવા અનંતા સ્પર્ધક જોવે પૂર્વે બાંધ્યા છે તે જણી એને

पूर्वस्पर्शक कह्यौं. ते मध्यैषी दल लेइने ते दलने प्रकर्ष विद्युद्दिना वशथकी अ
त्यंत रस हीन करीने अपूर्वस्पर्शक करे, केमके, आ संसार मध्यं परित्रमण कर
ता जीवें कोइवारें बंध आश्री एवा रसस्पर्शक नथी कखा पण हमणाज विद्युद्दि
ने वशें करे ठे. ते नणी एने अपूर्वरसस्पर्शक कह्यौं, ते अश्वकर्णकरणाद्वा वीत्या
पढी बीजो किट्टिकरणाद्वायें प्रवेश करे. तिहां पूर्वस्पर्शकथी बीजा अपूर्वस्पर्शकथी
दल लेइने तेना रसनी प्रतिसमयें अनंती किट्टि करे, किट्टि कहेतां जे पूर्व स्पर्श
कथी तथा अपूर्व स्पर्शकथकी वर्गणा लेइ लेइने तेने अनंतशुण रस हीनताने
पमाडीने घणो आंतरे आंतरे थापवुं. जेम असत्कल्पनायें जेना एकशो रसविजाग
ठे, अथवा एकोत्तरशो, बीडोत्तरशो, हता तेना पांच, पंदर, पच्चीश, रसविजाग रा
खवा. तेने किट्टि कह्यौं. ते किट्टिकरणाद्वाने ठेहले समयें समकालें अप्रत्या
ख्यानीउं अने प्रत्याख्यानीउं, ए वे लोन उपशमे अने ते समयेंज संज्वलना लो
ननो पण बंधविच्छेद आय. अने बादर संज्वलन लोनना उदय उदीरणानो व्य
वच्छेद आय. अने अनिवृत्तिवादर गुणठाणानो पण व्यवच्छेद आय. एम नवमे गु
णठाणे सातथी मांढीने पच्चीश पर्यंत मोहनीयनी प्रकृति उपशांत पामे ॥ इति ॥ ४९ ॥
हवे दशमे गुणठाणे जे प्रकृति उपशांत पामीयें, ते कहे ठे.

सत्तावीसं सुद्धुमे, अष्टावीसं च मोह पयडीउं ॥

उवसंत वीअरागे, उवसंता हुंति नायवा ॥ ५० ॥

अर्थ- (सत्तावीसंसुद्धुमे के०) ते पढी अप्रत्याख्यान अने प्रत्याख्यान, ए
वेदु लोननो समकालें उपशम थये थके सूक्ष्मसंपरायगुणठाणे सत्तावीश प्रकृति
उपशांत आय. (अष्टावीसंचमोहपयडीउं के०) तेवार पढी संज्वलनो लोन उप
शमे थके अष्टावीश मोहनीयनी प्रकृति, (उवसंतवीअरागे के०) उपशांतवीत
रागनामे अगीअरमे गुणठाणे (उवसंताहुंतिनायवा के०) उपशांत होय. ए री
तें ज्ञातव्या इति एवुं जाणवुं ॥ इत्युद्धारार्थः ॥ ५० ॥

एम नवमाने ठेहले समयें अप्रत्याख्यानी अने प्रत्याख्यानी लोननी बे प्रकृति
उपशमे थके सूक्ष्मसंपराय गुणठाणे सत्तावीश मोहनीयनी प्रकृति उपशांत पामी
यें, ते सूक्ष्मसंपराय गुणठाणानो काल, अंतर सुहूर्त प्रमाण ठे. तेने विषे पेगो थको
जीव, संज्वलनलोननी उपरली स्थितिमध्यैषी केटली एक किट्टि आकर्षीने तेनी
प्रथमस्थिति सूक्ष्मसंपराय अद्वा जेटली करीने वेदे. सूक्ष्मकिट्टि कथुं जे दलिक अने

સમય કણી વે આવલિ બાંધ્યું જે દલ, તે ડપશમાવે, ચરમસમયે સંજ્વલનો લોજ ડપશાંત હોય. તેહીજ સમયે જ્ઞાનાવરણ પાંચ, અંતરાય પાંચ, દર્શનાવરણીય ચાર, ડચ્છેર્ગોત્ર અને યશઃકીર્તિ, એ શોલ પ્રકૃતિનો બંધ, વ્યવહેદ કરે, તેવાર પઢી બીજે સમયે ડપશાંત કપાય થાય. તિહાં મોહનીયની અઘાવીશ પ્રકૃતિ ડપશાંત થાય. તે ડપશાંત કષાયવંતથકો જીવ, જઘન્યથી તો એક સમય રહે અને ડત્કષ્ટો અં તરમુહૂર્ત પર્યંત રહે, ડપરાંત અવશ્ય પહે, તે તિહાંથી પઢવાના બે પ્રકાર ઢે. એક જવઢ્યે પહે અને બીજો કાલઢ્યે પહે, તિહાં જેનું આયુ પૂર્ણ થાય. તેવારે તે મનુષ્યજવને ઢ્યે મરણ પામીને અનુત્તરવિમાને દેવતા થાય. તિહાં પ્રથમસમયેજ વંધ સંક્રમણાદિક આઠે કરણ તથા ડદય પ્રવર્ત્તિ, તે પાધરો અગીઆરમા ગુણતા ણાથી ચોથે ગુણતાણે આવે. વચ્ચા ગુણતાણાનો તેને સ્પર્શ થાય નહીં. તથા ડૌ પશમિક સમ્યક્ત્વથી પઢીને તે સમય વેદકસમ્યકઢષ્ટિ થાય. તથા જે જીવ, કાલ ઢ્યે અગીઆરમા ગુણતાણાનો અંતરમુહૂર્ત કાલ પૂર્ણ નોગવીને આગલ ચઢવાને અજાવે તિહાંથી પાઢો પહે, તે તો જિહાં જિહાં બંધ, ડદય, ડદીરણાદિક પ્રકૃતિ વ્યવહિન્ન થઈ હોય, તેને તેને ફરી તિહાં આરંજતો જે રીતે ચઢ્યો હતો, તેમજ પહે. તે પઢતો પ્રમત્ત થાય તથા કોઈએક અવિરતિપણાને પણ પામે, કોઈએક સા સ્વાદન પામી મિષ્યાત્વેં પણ જાય, એ ડ્રેણી ડત્કષ્ટ તો એક જવમધ્યે બે વાર કરે, પણ જે બે વાર ડપશમઢ્રેણી કરે, તે નિયમા તેહીજ જવે ઢ્પકઢ્રેણી ન કરે અને એકવાર ડપશમઢ્રેણી કરીને બીજી વાર ઢ્પકઢ્રેણી કરે તેની ના નથી, એ રીતે ડપશમઢ્રેણીનું સ્વરૂપ કહ્યું ॥ ડત્પર્ય ૩ ॥ ૬૦ ॥

॥ અથ ઢ્પકઢ્રેણીમાહ ॥ હવે ઢ્પકઢ્રેણીનું સ્વરૂપ કહીયેં ઢૈયેં.

પઢમ કસાય ચઢકં, ડત્તો મિઢત્ત મીસ સમ્મત્તં ॥

અવિરય સમ્મે દેસે, પમત્તિ અપમત્તિ સ્વીયંતિ ॥ ૬૧ ॥

અર્થ— (પઢમકસાયચઢકં કે૦) પ્રથમ તો અનંતાનુબંધીઆ ચાર કષાય હણે, વિસંયોજના કરે, (ડત્તો કે૦) તેવાર પઢી (મિઢત્તમીસસમ્મત્તં કે૦) મિ ષ્યાત્વમોહનીય, મિશ્રમોહનીય અને સમ્યક્ત્વમોહનીય, એ ત્રણેનો સમકાલેં ઢ્ય કરે તે (અવિરયસમ્મેદેસેપમત્તિઅપમત્તિ કે૦) અવિરતિસમ્યકઢષ્ટિ, દેશવિરતિ, પ્રમત્ત તથા અપ્રમત્તગુણતાણે (સ્વીયંતિ કે૦) ઢ્ય કરે, એટલે સત્તાથી ઢાલે. ઢ્પકઢ્રેણીનો પઢિવજનાર પુરુષ, આઠ વર્ષથી ડપરની ડમરનો ઢતાં વજ્જરુષજ

નારાચસંઘયણી, શુદ્ધધ્યાનવંત, અવિરતિ, દેશવિરતિ, પ્રમત્ત, અપ્રમત્ત, સંયતિમાંહે
લો કોઈ પણ હોય. પણ એટલું વિશેષ જે, કેવલ અપ્રમત્ત સંયત હોય. તો પૂર્વ
નો જાણ હોય અને શુદ્ધધ્યાનોપગત હોય અને બીજા સર્વ ધર્મધ્યાનોપગત હોય.
એવો જીવ શુન્યોર્ગે વર્તતો ક્ષપકશ્રેણી આરંભે તે પ્રથમ ચાર અનંતાનુબંધીઆ
વિસંયોજીને સ્વપાવે, તેની વિસંયોજનાનો પ્રકાર, પૂર્વે કહ્યો છે, તેમજ જાણવો.
તેવાર પઠી ત્રણ દર્શનમોહનીય સ્વપાવવાને પ્રવર્તે. તિહાં યથાપ્રવર્ત્યાદિક ત્રણ કર
ણ પૂર્વે કહ્યાં, તે રીતેજ કરે પણ એટલું વિશેષ જે અપૂર્વકરણના પ્રથમ સમયથીજ
અનુદિત મિથ્યાત્વ તથા મિશ્રનાં દલ તે ઉદયવંત સમ્યક્ત્વ મોહનીયમધ્યે ગુણ સં
ક્રમે કરી સંક્રમાવે અને તે બેદુનો ઉદ્ભવે એટલે સંક્રમ પણ કરવા માંહે. તિહાં
પહેલો તો મહોટો સ્થિતિસ્વંન ઓલે, તેથી બીજો સ્થિતિસ્વંન વિશેષહીન ઓલે,
તેથી ત્રીજો સ્થિતિસ્વંન વિશેષહીન ઓલે, એમ કરતાં કરતાં અપૂર્વકરણના
બેદુલા સમય પર્યંત કહેવું. તિહાં અપૂર્વકરણના પ્રથમ સમય જે સ્થિતિનો સત્તાવં
ત હોય તેથી અસંખ્યાત ગુણહીન સ્થિતિનો સત્તાવંત થાય.

તેવાર પઠી આગળે સમયે અનિવૃત્તિકરણમધ્યે પ્રવેશ કરે, તિહાં પણ સ્થિતિ
ઘાતાદિક સર્વને તેહીજ પ્રકારે કરે છે. અનિવૃત્તિ કરણના પ્રથમ સમયે દર્શનત્રિ
કની પણ દેશોપશમના, નિવૃત્તિ, નિકાચનાનો વ્યવહાર કરે. તિહાં પ્રથમ સમ
યથી દર્શનમોહનીયત્રિકની સ્થિતિસત્તાનો ઘાત કરતો, કરતો સદસ્યગમે સ્થિ
તિસ્વંન ગયે થકે બાકી જેવારે અસંજી પંચેન્દ્રિયની સ્થિતિસત્તા સમાન સ્થિતિ
રહે. તેવાર પઠી ત્રીજી પણ તેટલાંજ સ્થિતિસ્વંનનાં સદસ્ય ગયે થકે ચૌરિન્દ્રિ
યની સ્થિતિસમાનસત્તા રહે. ત્રીજી પણ તેટલાંજ સ્થિતિસ્વંનનાં સદસ્ય ગયે
થકે તેન્દ્રિયની સ્થિતિ સમાનસત્તા રહે. ત્રીજી તેટલાંજ સ્થિતિસ્વંનનાં સદસ્ય
ગયે થકે વૈન્દ્રિયની સ્થિતિ સમાનસત્તા રહે, ત્રીજી પણ તેટલાંજ સ્થિતિસ્વંન
નાં સદસ્ય ગયે થકે પથ્યોપમના અસંખ્યાતમા જાગ પ્રમાણ દર્શન ત્રિકની
સ્થિતિની સત્તા રહે, તેવાર પઠી તે ત્રણે દર્શનમોહનીયનો પણ પ્રત્યેકે એકેક
સંખ્યાતમો જાગ મૂકીને બાકીની સ્થિતિ સર્વ સ્વપાવે, તેવાર પઠી ત્રીજી પણ બાકી
મૂકેલા સંખ્યાતમા જાગનો એક સંખ્યાતમો જાગ મૂકીને બાકી સર્વ સ્થિતિનો
ઘાત કરે. એરીતે બાકી રહેલા જાગનો સંખ્યાતમો જાગ મૂકી, મૂકી, શેષ સર્વ સ્થિતિ
નો ઘાત કરતો, કરતો સ્થિતિઘાતનાં ઘણાં સદસ્ય, અતિક્રમે, તેવાર પઠી મિથ્યાત્વના
અસંખ્યાત જાગને સ્વંન અને મિશ્ર તથા સમ્યક્ત્વના તો સંખ્યાત જાગને સ્વંન, તે

પઠી એમ ઘણા સ્થિતિસ્વંન ગયે થકે જેવારેં મિષ્યાત્વનું દલ આવલિકામાત્ર રહ્યું અને મિશ્ર તથા સમ્યક્ત્વ એ બેદુનું દલ તો પલ્યોપમના અસંખ્યાતમા જાગ પ્રમાણ રહે. હવે એ સ્થિતિસ્વંનના દલને સ્વંનવાનો પ્રત્યેક વિધિ કહીયેં થયેં. તિહાં સ્વંન કરેલાં એવાં મિષ્યાત્વનાં દલ તેને મિશ્ર, તથા સમ્યક્ત્વ, એ બેદુમધ્યેં પ્રેક્ષેપ કરે અને મિશ્રનાં દલમાત્ર સમ્યક્ત્વ મધ્યેંજ પ્રેક્ષેપે અને સમ્યક્ત્વનાં દલ સમ્યક્ત્વની પોતાની હેઠલી સ્થિતિમધ્યેં પ્રેક્ષેપે, તે પઠી જે મિષ્યાત્વ દલિક આવલિકા માત્ર રહ્યું, તેપણ સ્તિબુકસંક્રમેં કરી સમ્યક્ત્વમધ્યેં સંક્રમાવે, એટલે મિષ્યાત્વ ક્ષીણ થાય, તેવાર પઠી મિશ્રના તથા સમ્યક્ત્વના અસંખ્યાતા જાગ કરી તેને સ્વંમેં શેષ એક જાગ રાખે. વલી તેના પણ અસંખ્યાતા જાગ કરે, તેમધ્યેંથી એક જાગ રાખી બાકી સર્વને સ્વંમે, એમ કરતાં કરતાં કેટલા એક સ્થિતિસ્વંન ગયે થકે, મિશ્રમોહનીય એક આવલિકામાત્ર રહે, તેવારેં સમ્યક્ત્વમોહનીયની સ્થિતિસત્તા, આઠ વર્ષ પ્રમાણની રહે, તે વેલાર્યેં નિશ્ચયનયને મતેં સર્વ વિગ્ન ટલ્યાં માટે એને દર્શનમોહનીયનો ક્ષપક કહીયેં. તેવાર પઠી વલી સમ્યક્ત્વના સ્થિતિસ્વંનને અંતરમુદૂર્ત પ્રમાણ ઝકેરે, તેજું દલ, વદયસમયથી આરંભીને સઘલી સ્થિતિ સત્તા, સમય સમય સંક્રમાવે ઢે. તેમધ્યેં પણ વદય સમય સર્વસ્તોક સંક્રમાવે. તેથકી બીજે સમય અસંખ્યાતગુણો, તેથકી ત્રીજે સમય અસંખ્યાતગુણો, એમ આગલે આગલે સમયેં અસંખ્યાતગુણો સંક્રમાવતાં, સંક્રમાવતાં તે ગુણશ્રેણીના માથા લગેં જાણવું. તે પઠી ઊપર તો વિશેષદીન વિશેષદીન જ્યાં લગેં સ્થિતિનો બેહલો સમય હોય. ત્યાં લગેં સંક્રમાવે. એમ અંતર મુદૂર્ત, અંતર મુદૂર્ત પ્રમાણ અનેક સ્થિતિસ્વંનોને ઝકેરે ઢે. અને નિષ્કેપણ કરે ઢે. તે સ્થિતિદલમાંહે સંક્રમાવતો દ્વિચરમ સ્થિતિસ્વંન લગેં જાય, તે દ્વિચરમ સ્થિતિસ્વંનથી બેહલો સ્વંન અસંખ્યાતગુણો કરે. તે બેહલો સ્થિતિસ્વંન, જેવારેં ઝકેરે, એવાને ક્ષપકરૂતકરણ એવું નામ કહીયેં. એ રૂતકરણા હ્યેં વર્તતો એવો જીવ, કોઈ એકેં પૂર્વેં આયુ બાંધ્યું હોય તો તે આયુહ્યેં મરણ પામીને ચારે ગતિમાંહેલી જાવે તે ગતિમધ્યેં અવતરે, અને લેશ્યાને વિષે પણ પૂર્વેં તો શુક્લ લેશ્યામાં હતો અને સાંપ્રત તો અન્યતમ લેશ્યા મધ્યેં જાય ઢે. તે મારેં સસક હ્યનો માંદનાર પ્રસ્થાપક થજને મનુષ્ય, નિષ્ઠાપક હતો ચારગતિમાંહેલો જીવ કહ્યો ઢે, તથા જે પૂર્વેં બહાણુ થકો ક્ષપકશ્રેણી પામી, અને અનંતાનુબંધીઆ ચાર સ્વપાવીને પઠી મરણ પામવાના સંજવ થકી જો શ્રેણી થકી વિરમે તો પણ અનંતાનુબંધીઆનું બીજજૂત મિષ્યાત્વ ઢે, તેનો વિનાશ થયો નથી તેજણી વલી

पण कदाचित् अनंतानुबंधीआ सजीवन करतां जहे. पण जेणे मिथ्यात्व
 ह्य कष्टं, ते मिथ्यात्वना विनाशथी वजी अनंतानुबंधीआ न बांधे, जे जणी बीज
 नथी तो अंकूर केम होय? अने ए सात प्रकृति ह्य करीने जो चढते परिणामें
 वर्ततो मरण पामे. तो अवश्य देवगतिमध्येज उपजे अने जो पतितपरिणामें
 थाय, तो नानाप्रकारना परिणामना संजवथकी जेवा परिणामनी विद्युदियें प्रवर्ततो
 मरण पामे, तेवी गतिमध्ये अवतरे अने जेणे पूर्वे आयु बाध्युं ठे, एवो जीव, जो
 ते वखत तिहां काल न करे तो पण सात प्रकृतिने ह्यें निश्चयें ते तेवाज परिणामें
 रहे, परंतु आगल बीजी चारित्रमोहनीयनी प्रकृति खपाववानो उद्यम न करे.
 तथा क्षीणसप्तक पूर्वबद्धायु जणी ते जवें मुक्ति न पामे, तो पण त्रीजे जवें अ
 थवा चोथे जवें अवश्य मुक्ति पामे, केमके जेणे देवायु अथवा नरकायु बाध्युं होय,
 तो ते देव तथा नारकीनो जव करी तिहांथी मनुष्य यझे त्रीजे जवें मोह जाय.
 अने जे मनुष्य तथा तिर्यचायु बांध्या पढी सप्तकह्य करे, ते नियमा असंख्य
 वर्षायु बांधे पण संख्यातवर्षायु बांध्या पढी सप्तक क्षीण न करे, तेवारें ते गुगली
 या मध्ये जाय. तिहां तो जवप्रत्ययेंज नियमा देवायुनोज बंध होय, तेथी ते देव
 गति मध्ये जाय अने देवगतिमध्ये तो जवप्रत्ययें सम्यक्त्व ठतां मनुष्यायुनोज बंध
 होय. तेथी ते देवता चवी मनुष्य थाय. तिहां वलतुं आयु न बांधे, केवल चारि
 त्र जइ शेष एकवीश मोहनीयनी प्रकृति खपावी मुक्ति पामे, ते अपेक्षायें चोथे
 जवें मोह जाय, तिहां पंचसंग्रहनी साख लखीयें ठैयें “तइय चउत्ते तम्मिव, न
 बम्मि सिबंति दंसणे खीणे ॥ जं देव निरअसंखा, उचरम देहेसुते हुंति ॥” ए सात
 नो ह्य अविरतिं गुणगणे होय. ए सूत्रनो अर्थ ठे. अन्यथा तो अविरतिसम्यक्त्व
 छि, देशविरति, प्रमत्त, अप्रमत्त साधु, ए चार मांहेलुं जावे ते सप्तक क्षीण करे
 ठे, तथा जो अबद्धायु यको रूपकश्रेणी आरंजे तेवारें ए सप्तकनो ह्य करे,
 तो ते नियमथी अनुपरत परिणामवंत थको चढते परिणामें आगले चारित्र
 मोहनीयनी प्रकृति खपाववाने अर्थें उद्यम करे. एम जाण्यमध्ये कष्टं ठे. “इय
 रो अणुवर उच्चिय, सयलं सेढिं समाणेइ” हवे चारित्र मोहनीयनी शेष एकवी
 श प्रकृति खपाववाने अर्थें उद्यम करतो एवो पुरुष, यथाप्रवृत्त्यादिक त्रण करण
 करे. तिहां करणुं स्वरूप पूर्वली पेरेंज जाणवुं. अर्हीं अप्रमत्त गुणगणे यथाप्र
 वृत्तिकरण, तथा अपूर्वकरणगुणगणे अपूर्वकरण अने अनिवृत्तिबादर गुणगणे
 अनिवृत्तिकरण करे. तिहां अपूर्वकरणे स्थितिघातादिक करी अप्रत्याख्यानीआ

चार अने प्रत्याख्यानीया चार, एवं आठ कषाय एवी रीतें खपावे, के जेवी रीतें अनिवृत्तिकरणादाने प्रथम समयेंज ते कषायाष्टकनी पढ्योपमना असंख्यातमा नाग प्रमाण मात्रस्थिति शेष थाय ॥ इति समुच्चयार्थः ॥ ८१ ॥

तेवार पढी अनिवृत्ति बादर गुणठाणे शुं हणे? ते कहे ठे.

अनिअट्टि बायरेथी, ए गिद्धि तिग निरय तिरि अ
नामाउ ॥ संखिऊ इमे सेसे, तप्पाउगाउ खीयंति ॥ ८२ ॥

अर्थ—(अनिअट्टिबायरे के०) अनिवृत्तिबादर गुणठाणाना प्रथम समयें आठ कषाय पढ्योपमना असंख्यात नाग प्रमाण स्थितिना थाय. पढी (श्रीणि द्वितिग के०) श्रीणिद्वित्रिक, नरकद्विक, तिर्यचद्विक, एकेंद्रियजाति, वेंद्रियजाति, तेंद्रियजाति, चौरिंद्रियजाति, स्थावर, आतप, उद्योत, सूक्ष्म, साधारण, ए (निरयतिरिअनामाउतप्पाउगाउ के०) नरक अने तिर्यच ए वे गति तत्प्रायोग्य ना मकर्मनी तेर प्रकृति तथा पूर्वोक्त श्रीणिद्वित्रिक ते दर्शनावरणीयनी प्रकृति एवं शोल प्रकृतिने उद्वलनासंक्रमें करीने प्रतिसमय उवेली उवेली जेवारें पढ्योपमना असंख्यातमा नाग प्रमाणामात्र स्थिति शेष रहे, तेवारें ते शोल प्रकृतिने प्रतिसमय बंधाती प्रकृतिमर्थें गुणसंक्रमें करी संक्रमावो संक्रमावोने क्हीण करतो करतो अनिवृत्तिबादर गुणठाणाना (संखिऊइमेसेसे के०) संख्याता नाग गये थके अने शेष एक नाग थाकते थके ते सघली प्रकृति, (क्हीयंति के०) क्हीण करे. अर्हीयां अप्रत्याख्यानीया तथा प्रत्याख्यानीया आठ कषाय पूर्वे खपाववा मां मया हता पण हजी क्हीण थया नथी तेना वचमां पहेल वेलोज ए शोल प्रकृतिनो ह्य कखो अने कोइएक आचार्य वली एवं कहे ठे के, ए शोल प्रकृति खपावतां वचालें आठ कषाय खपावीने पढी ए शोल प्रकृति खपावे ॥ इत्यर्थः ॥ ८३ ॥

इतो हणइ कसाय, ढगंपि पढा नपुंसगं इढी ॥

तो नोकसायढकं, बुद्दइ संजलण कोद्धम्म ॥ ८३ ॥

पुरिसं कोहे कोहं, माणे माणं च बुद्दइ मायाए ॥

मायंच बुद्दइ लोहे, लोहं सुद्धमंपि तो हणइ ॥ ८४ ॥

अर्थ—(इतोहणइकसायअढगंपि के०) तेवार पढी वली प्रत्याख्यानीया चार अने अप्रत्याख्यानीया चार, ए आठ कषायने निःशेष पणे अंतरमुहूर्त मात्रकालें

करी तेहणे (पञ्चानपुंसगंज्ञी के०) पढी नपुंसकवेद खपावे, पढी स्त्रीवेद खपावे. (तो नोकसायढक के०) तेवार पढी हास्यादिक ढ नोकषायनुं दल देपवतां रहुं, ते (संज लणकोहम्मि के०) संज्वलन क्रोधने विषे (बुद्द के०) देपवे, संक्रमावे ॥ इति समु० ॥ ८१ ॥ (पुरिसं के०) पुरुषवेदना बंधादिक विभेद थया पढी आवलिकाशेष प्रत्ये करणविशेषे करी संज्वलन (कोहे के०) क्रोधमध्ये गुण संक्रमे करीने संक्र मावे, अने (कोहं के०) संज्वलनक्रोधना बंधादिक विभेद थये थके आवलिका शेषप्रत्ये करण विशेषे करी संज्वलन (माणे के०) मानमध्ये गुणसंक्रमे करी संक्रमावे तथा (माणंच के०) संज्वलन मानना बंधादिक विभेद थये थके, आ वलिकाशेष प्रत्ये करणविशेषे करी (मायाए के०) संज्वलन मायामध्ये (बुद्द के०) संक्रमावे, नाखे, एटले गुणसंक्रमे करी संक्रमावे तथा (मार्यंच के०) संज्वलन मायाना बंधादिक विभेद थया पढी आवलिका शेषप्रत्ये करण विशेषे करी (लोहे के०) संज्वलनलोचमध्ये (बुद्द के०) गुणसंक्रमे करी संक्रमावे. तेवार पढी (लोहं के०) संज्वलन लोचना बंधादिक विभेद थया पढी आवलिका शेषप्रत्ये करण विशेषे करी हणे, (तो के०) तेवार पढी (सुद्धुमपि के०) अत्यंत सूक्ष्म थाकतो एवो सत्ता रूप जे लोच तेने पण (हण के०) हणे विनाशे सत्ताथी टाले, एम सूक्ष्म संपरायने अंतें मोहनीयकर्मने मूलथी टाली नाखे ॥ इति समुच्चयार्थः ॥ ८१ ॥

एटले आठ कषाय खपावीने अथवा मतांतरें शोल प्रकृति खपावीने पढी अंतर मुद्दुर्त्त नव नोकषाय तथा चार संज्वलनानुं अंतरकरण करे, ते करीने प्रथम नपुंसकवेदनां उपरली स्थितिवाला दलिक उवेलवानो विधि करी खपाववा मांने ते अंतर मुद्दुर्त्त मध्ये उवेलतां उवेलतां पळोपमना असंख्यातमा जाग प्रमाण स्थिति शेष रहे, तेवारें बंधाती प्रकृतिमध्ये तेनुं दल गुणसंक्रमे करी संक्रमावे एम करतां अंतर मुद्दुर्त्त कालें ते सधळुं क्षीण थाय.

हवे ते नपुंसकवेदनी हेठली स्थितिनुं दल, ते जो नपुंसकवेदने उदये अेणि मांमो होय, तो वेदतां वेदतां खपावे अन्यथा तो आवलिकामात्र ते दल रहुं होय, तेने उदयवती वेद्यमान प्रकृतिने विषे स्तिबुकसंक्रमे करी संक्रमावे. एम नपुंसकवेद ह्य कखा पढी अंतर मुद्दुर्त्त स्त्रीवेद पण एज रीतें खपावे, तेवार पढी हास्यादिक ढ प्रकृतिने सार्थेज समकालें खपाववा मांमे. पढी ते नोकषायनां उपरली स्थ तिनां दल पुरुष वेदने विषे पतद्र्यह न थाय, माटे तेने पुरुषवेदमध्ये न संक्रमावे किंतु ? संज्वलनक्रोधमध्ये पूर्वे कहुं ते रीतें तेने संक्रमावे. एम संक्रमावतां अंतर

मुहूर्त मात्रमां ते नो कषायतक सर्वं क्षीणं थाय. ते समयेंज पुरुष वेदनो बंध, उदय अने उदीरणानो विहेद थाय अने एक समय ऊणी बे आवलियें बाध्युं जे पुरुष वेदनुं दल, ते सूकीने बाकी सयलो क्षीण थयो, ते समयें अवेदक थयो. ए प्रकारें जे पुरुषवेदोदयें श्रेणी आरंजे, तेनो ए विधि कह्यो.

अने जो नपुंसकवेदोदयें श्रेणी आरंजे, तो ते पहेलोज स्त्रीवेद अने नपुंसक वेद ए बेहुनो समकालें ह्य करे, ते ह्यने समयेंज पुरुषवेदनो बंधादिक, विहेद थाय. तैवार पढी अवेदक थको पुरुषवेद अने हास्यादिकषट्क समकालें ह्य करे.

अने जो स्त्रीवेदोदयें श्रेणी पडिवजे, तो प्रथम नपुंसकवेद खपावे. पढी स्त्री वेद खपावे, ते ह्यने समयेंज पुरुषवेदनो बंध, उदय अने उदीरणानो विहेद थाय. तैवार पढी पुरुषवेद अने हास्यादि षट्कने समकालें ह्य करे.

हवे जे पुरुषवेदें श्रेणी आरंजे, ते आश्रयिनेंज कहे ठे. क्रोध वेदतां पुरुषवेदो क्रोधना त्रण नाग करे. एक घोडाना काननी पेरें जे न्हाना न्हाना कर्मना पुज्ज तेना न्हाना न्हाना खंम करे, जे थकी काल विशेषें तेने अश्वकर्णकरणांदा कहीयें. ते रस सहित कर्मनां दलिकने कूटी कूटीने किट्टिनी पेरें अत्यंत सूक्ष्म करे, तेने बीजो किट्टिकरणांदा कीहयें. ते किट्टिकरणांदा कखा पढी ते किट्टि करी तेने वेदे, ते त्रीजो किट्टिवेदनांदा कहीयें. तिहां अश्वकर्णकरणांदायें वर्ततो थको समय समय प्रत्ये अनंता अपूर्व स्पर्शक संज्वलना चतुष्कना अंतरकरण थकी उपरली स्थितिने विषे करे, एटले संज्वलन चतुष्कना अंतरकरणनी उपरली स्थितिना प्रतिसमयें अनंता अपूर्व स्पर्शक करे, ते स्पर्शकजुं स्वरूप, पूर्वे कहुं ठे, तिहांथी जाणवुं. अने ए अश्वकर्णकरणांदायें वर्ततो पुरुषवेदने पण समय ऊणी बे आवलिकारूप कालें करी क्रोधनेविषे गुणसंक्रमें करी संक्रमावतो थको ठेहजे समयें सर्व संक्रमें करी संक्रमावे. ए प्रकारें अहींथां पुरुषवेद क्षीण थयो अने अश्वकर्णकरणांदा पण पूर्ण थई.

तदनंतर किट्टिकरणांदायें पेटो थको संज्वलन चतुष्कनी उपरली स्थितिगत दलिकनी किट्टि करे, ते किट्टि परमायें तो अनंती ठे तथापि बाल समजाववाने अर्थे स्थूलनेदनी अपेक्षायें, असत्कल्पनायें एकेका कषायनी त्रण त्रण कल्पनायें कल्पियें; तैवारें बार किट्टि होय. ए क्रोधें ह्यक श्रेणी पडिवजताने जाणवुं.

अने जो मानोदयें श्रेणी पडिवजे, तो तेने उदलनाना विधियें करी, क्रोध ख पावे थके शेष त्रण कषायनी पूर्वक्रमें करी नव किट्टि करे, जो मायाने उदयें श्रेणी

आरंजी होय तो क्रोध अने मान, ए बे उदलनाविधियें खपावे अके शेष बे कषायनी ठ किट्टि करे तथा जे लोनोदयें श्रेणी माने, ते क्रोध, मान, माया, ए त्रण उदल नाविधियें उवेली खपावे शेष एक लोननीज त्रण किट्टि करे. ए किट्टि करवानो विधि कह्यो. ए किट्टिकरणाद्वा पूर्ण थये अके पढी किट्टिवेदनाद्धाने विषे पेटो थको जे जीवें क्रोधें श्रेणी आरंजी ठे. ते क्रोधनी बीजी स्थिति मध्यें रहेलुं प्रथमकिट्टिनुं दलिउं बीजी स्थितिमध्येथी आकर्षीने प्रथम स्थितिगत करे अने वेदे, ते ज्यां लगें समयाधिक एक आवलि शेष रहे त्यां लगें वेदे, तेवार पढी तेना अंतरसमयमां उपरली बीजी स्थितिमध्ये रहेलुं बीजी किट्टिनुं दल, तेने आकर्षी प्रथमस्थितिगत करी वेदे, ते पण त्यां लगें वेदे, ज्यां लगें समयाधिक आवलिमात्र शेष रहे. तेवार पढी बलो उपरली स्थितिनी त्रीजी किट्टिनां दल आकर्षीने प्रथम स्थितिगत करी वेदे. एम ए त्रणो किट्टिवेदनाद्धाने विषे उपरली स्थितिनुं दलिक तेने गुणसंक्रमें करी प्रतिसमय असंख्येय गुणवृद्धि लक्षण संज्वलनमानने विषे प्रहे पे ठे. एम त्रीजी किट्टिवेदनाद्धाना चरमसमयने विषे संज्वलनक्रोधनो बंध, उदय अने उदीरणानो सार्थेज व्यवहेद थाय अने सत्तायें पण ठेहली समयोन बे आवलियें बांध्युं दल रह्युं ठे पण ते विना बीजुं नथी. सर्वने मानने विषे प्रहेप्युं ठे.

तेने आगले समयें माननी बीजी स्थिति मध्येथी प्रथम किट्टिनुं दल, आकर्षी प्रथम स्थितिगत करी अंतरमुदूर्त्त लगें वेदे, तिहां जे क्रोधनुं दल शेष रह्युं ठे. तेने समयोन बे आवलिकायें गुणसंक्रमें करी संक्रमावे अने चरमसमयें तो सर्व संक्रमें करी संक्रमावे, एटले क्रोध ह्य थयो. एम माननी पहेली किट्टिनुं दल प्रथम स्थितियें करलुं ठे तेने वेदतां वेदतां समयाधिक आवली शेष रहे, तेवार पढी बीजा समयमां माननी उपरली स्थितिनी बीजी किट्टिनुं दल आकर्षी प्रथम स्थितिगत करी एज रीतें वेदतां वेदतां समयाधिक आवलि शेष रहे, ते पढी अ नंतरसमयमां माननी उपरली स्थितिनी त्रीजी किट्टिनुं दल आकर्षी तेने प्रथम स्थितिगत करीने वेदे, ते त्यां लगें वेदे, ज्यां लगें समयाधिक आवलिमात्र शेष रहे, तेवारें तेना चरमसमये माननो बंध, उदय अने उदीरणानो समकालें विहेद थाय. अने सत्तायें पण समयोन बे आवलिनुं बांध्युं दल रहे, ते विना बीजो सर्व मायाने विषे प्रेक्षेप करी खपाव्यो ठे माटे.

पढी मायांनुं बीजी स्थितिगतनी प्रथम किट्टिनुं दल, तेने प्रथम स्थितिगत करी अंतरमुदूर्त्त पर्यंत वेदे, तेमध्ये शेष माननुं दल जे रह्युं हतुं, तेने समयोन बे

આવલિકાયે ગુણસંક્રમે કરી અંતરમુહૂર્ત લગે માયાને વિષે સંક્રમાવે, ઢેહલે સમયે તો સર્વ સંક્રમે કરી સંક્રમાવે, એટલે માનનો ક્યય થાય અને માયાનો પણ પ્રથમ કિટ્ટિદલ વેદતાં વેદતાં સમયાધિક આવલિમાત્ર રહે, તે પછી અનંતર સમયે આગલો બીજી કિટ્ટિનાં દલને પ્રથમસ્થિતિગત કરી વેદે, તે જ્યાં સુધી સમયાધિક આવલિકામાત્ર શેષ રહે ત્યાં સુધી વેદે. તે પછી અનંતર સમયને વિષે બીજી સ્થિતિગત રહેલું એવું ત્રીજી કિટ્ટિનું દલિક તેને આકર્ષીને પ્રથમ સ્થિતિગત કરીને વેદે એમ પૂર્વલી પેરે સર્વ માયાની કિટ્ટિનાં દલ વેદતો વેદતો, ઢેહલી કિટ્ટિનાં દલ પ્રથમસ્થિતિગત કરી વેદતાં જેવારે સમયાધિક આવલિકામાત્ર શેષ રહે, તેવારે માયાનો બંધ, ડદય અને ડદીરણા એ ત્રણે સાર્યેજ વિષ્ણેદ થાય, માત્ર સમયોન બે આવલિનું બાંધ્યું દલ સત્તાર્યે રહ્યું છે. બાકી સર્વ સંજ્વલનલોજનમધ્યે ક્ષેપવ્યું છે.

તેવાર પછી સંજ્વલન લોજની ડપરલી સ્થિતિની પ્રથમ કિટ્ટિનું દલ, આકર્ષી પ્રથમ સ્થિતિગત કરી, તેને અંતરમુહૂર્ત વેદે. તિહાં શેષ રહ્યું સમયોન બે આવલિમાત્ર સંજ્વલન માયાનું દલ, તેને અંતર મુહૂર્ત લગે ગુણસંક્રમે કરી લોજને વિષે સંક્રમાવતો અંતર મુહૂર્તને ઢેહલે સમયે સર્વ સંક્રમે કરી સંક્રમાવે, તેવારે સંજ્વલન લોજની પ્રથમ કિટ્ટિનું દલ પણ સમયાધિક આવલિમાત્ર રહે તેવાર પછી અનંતર સમયે સંજ્વલન લોજની ડપરલી બીજી સ્થિતિની બીજી કિટ્ટિનું દલ રહે ચીને પ્રથમ સ્થિતિગત કરી વેદે, તે વેદતો, વેદતો આગલી ત્રીજી કિટ્ટિનાં દલને ગ્રહણ કરીને તેની સૂક્ષ્મ સૂક્ષ્મ કિટ્ટિ કરે, તે પણ ત્યાં લગે કરે, જ્યાં લગે બીજી સંજ્વલન લોજની કિટ્ટિનું દલ જે પ્રથમ સ્થિતિગત રહ્યું છે તેની સમયાધિક આવલિમાત્ર શેષ રહે, ત્યાં લગે કરે, તે સમયેજ સંજ્વલન લોજનો બંધ વિષ્ણેદ થાય, તથા બાદર કષાયનો ડદય અને ડદીરણા પણ વિષ્ણેદ થાય, અને અનિવૃત્તિ ગુણ સ્થાનકનો કાલ પણ વિષ્ણેદ થાય. એ ત્રણેનો સાર્યેજ વિષ્ણેદ થાય.

તેને આગલે સમયે લોજની સૂક્ષ્મ કિટ્ટિનું દલ ડપરલી બીજી સ્થિતિ મધ્યેથી આકર્ષીને તેને પ્રથમ સ્થિતિગત કરી વેદે, તેને સૂક્ષ્મસંપરાય કહીયે. પૂર્વે જે ત્રીજી ત્રીજી કિટ્ટિની શેષ આવલિકાની ઢેહલી કિટ્ટિ રહી છે, તે સર્વ વેદાતી પર પ્રકૃતિમધ્યે સ્તિબુકસંક્રમે કરી સંક્રમાવે, એટલે લોજની પ્રથમ કિટ્ટિની શેષ આવલિકા, તે બીજી કિટ્ટિના દલમધ્યે સંક્રમાવે, અને બીજી કિટ્ટિની શેષ આવલિકા, ત્રીજી કિટ્ટિના દલમધ્યે સંક્રમાવી વેદે.

હવે લોજની સૂક્ષ્મ કિટ્ટિનું દલ અને પૂર્વે સમયોન બે આવલિનું બાંધ્યું દલ, તેને

प्रतिसमयें स्थितिघातादिकें करी वेदतो वेदतो त्यां लगे खपावे, ज्यां लगे सूक्ष्मसंपराय अक्षाना संख्याता जाग जाय. अने एक जाग शेष रहे, त्यां लगे खपावे. हवे शेष एक जाग रहे, तेवारे संज्वलन लोचने सर्व अपवर्चनाकरणें अपवर्तिते एटले अपवर्चना तेने कहीयें के जे कर्मनी स्थिति रसनं घटाडवुं एटले संज्वलन लोचनी स्थिति रस घटाडीने शेष सूक्ष्मसंपराय अक्षा जेटलो राखे, हजी पण सूक्ष्मसंपराय अक्षा अंतर मुदूर्त्त प्रमाण रही ठे, तेवारे मोहनीयना स्थिति घातादिक पांच पदार्थ विरम्या, परंतु हजी बीजा कर्मोनां स्थितिघातादिक प्रवर्त्तें ठे. अर्हांथां जे कर्मनी स्थिति तथा रसनं घटाडवुं तेने अपवर्चना कहीयें. एटले संज्वलना लोचनी स्थिति तथा रसने घटाडीने शेष सूक्ष्मसंपराय अक्षा जेटलो राखे. हवे ते लोचनी अपवर्त्तली स्थितिने वेदतो, वेदतो त्यां लगे गयो ज्यां लगे संज्वलन लोच समयाधिक आवलि मात्र रह्यो, तिहां एनी उदीरणा विराम पामी, केवल उदयें करीज वेदे ठे, ते ठेहला समय लगे जाणवुं. अने ठेहजे समयें ज्ञानावरणपंचक, अंतरायपंचक, दर्शनावरण चार, उच्चैर्गोत्र, यशःकीर्त्ति, ए शोल प्रकृतिनो बंधविहेद थाय तथा मोहनीयनो उदय अने सत्ता पण विवेद थाय ॥ इतिसमुच्चयार्थः ॥ ८४ ॥

खीण कसाय डुचरिमे, निदं पयलं च द्विण्डु उउ मडो ॥

आवरण मंतराए, उउ मडो चरम समयम्मि ॥ ८५ ॥

अर्थ—संज्वलन लोच सर्व क्षय कया पढी क्षीण कषाय थयो तेने पण मोहनीय विना बीजां शेष कर्मोनी स्थितिघात, रसघात, गुणश्रेणी, गुणसंक्रम तेमज पूर्वेली रीतें प्रवर्त्तें. ते क्षीण कषायाक्षाना संख्याता जाग जाय, त्यां लगे प्रवर्त्तें अने शेष एक जाग रहे, तेवारे पांच ज्ञानावरण, पांच अंतराय, चार दर्शनावरण अने वे निडा एवं शोल प्रकृतिनी सत्तानी स्थिति सर्व अपवर्त्तनायें अपवर्त्तिते एटले घटाडीने क्षीण कषायनी अक्षा सरखी करे, पण निडादिकनी स्थिति स्वरूपनी अपेक्षा थें एक समय हीन करे अने कर्म रूपें बराबर होथ ते क्षीण कषाय अक्षा हजी अंतर मुदूर्त्त प्रमाण रही ठे, तेवारे ते शोल प्रकृतिनां स्थितिघातादिक विराम पा मे, बीजा शेष प्रकृतिनां स्थितिघातादिक हजी विराम पाम्यां नथी ए शोल प्रकृतिने उदय उदीरणायें करीने वेदतां वेदतां समयाधिक आवलि मात्र शेष रहे, त्यां लगे वेदे, पढी उदीरणा विरमे, तेवारे एक आवलिकामात्र केवल उदयें करीने वेदे. ते

यावत् (स्त्रीणकसायडचरिमे के०) क्षीणकषायना द्विचरम समयें एटले ठेहेला समयकी पूर्वलो समय तेने द्विचरम समय कहीयें त्यांशुधी वेदे पढी ते द्विचरम समयें (निहंपयलंचहिणइठवमढो के०) निडा अने प्रचलाने ठदस्थ थको हणो एटले निडादिक स्वरूप सत्तापेह्यायें ह्य थाय. पढी (आवरणं के०) ज्ञानावरण पांच, दर्शनावरण चार अने (अंतराएठवमढो के०) अंतराय पांच, एवं चौद प्रकृतिने पण ठदस्थ थको (चरमसमयम्मि के०) ठेहेला समयने विषे हणो ॥ इति ॥ ७५ ॥

ते चौद प्रकृति ह्य कखा पढी आगले समयेंज व्यवहारनयमर्ते संयोगी के वली थाय अने निश्चयनयमर्ते तो तेहीज समय केवली कहीयें, ते केवलज्ञानें करी सर्व लोकांलोक सर्वांशें ह्य गुण पर्यायस्वरूपें देखे, जाणे. सर्वज्ञ सर्वदर्शी थाय. एहुं कांइ थयुं नथी, अशे पण नही अने थतुं पण नथी, के जे केवली न देखे. एम जघन्य तो अंतर मुहूर्त पर्यंत अने उत्कृष्टो तो आठ वर्षे ऊणी पूर्वकोटी वर्ष पर्यंत पृथ्वीतलने विषे विचरीने पढी जेने वेदनीयादिक कर्म आयुःकर्मथकी अधिका जोगववां रह्यां होय, तेवा शेष कर्मोने आयुःकर्मने बराबर करवाने अर्थे ते आठ समयनो समुद्धात करे, पण बीजा न करे तिहां पहेले समयें पोताना शरीर प्रमाण जामो तथा उंचो. नींचो, लांबो, चौद राजप्रमाण पोताना आत्मप्रदेशनो विस्तार, दंभाकार करे. तथा बीजे समयें ते दंममध्येथी बेहु पासें प्रदेश श्रेणि विस्तरे, ते लोकांत लगे उत्तर दक्षिणें पसरे, तेवारें कमाडने आकारें आकार देखाय. तेने कपाट कहीयें. बीजे समयें पूर्व अने पश्चिमें वली बे प्रदेशनी श्रेणि करे, ते पण लोकांत लगे पसरे, तेवारें मंथाणनी पेरें चार फडसुआं निकले. एवा आकारें आत्मप्रदेशनी श्रेणी पसरे तथा चोये समयें ते मंथाण आकारना चारे आंतराना आकाश प्रदेश समस्त रह्या ठे तेने आत्मप्रदेशें करी पूरीने समयलोक व्यापी थाय. पांच मे समयें वली मंथाणना आंतरानें संहरे, ठेठे समयें मंथाण संहरे, सातमे समयें कपाट संहरे, आठमे समयें दंम पण संहरीने शरीरस्थ स्वजावस्थ थाय.

तिहां पहेले समयें अने आठमे समयें औदारिक काययोगी होय, तथा बीजे ठेठे अने सातमे, ए त्रण समयें औदारिक मिश्रकाययोगी होय. अने वचला त्रण समयें कार्मणकाय योगी होय. ए त्रणे समयें अणाहारी होय. इत्यादिक अर्हीथां घणो विचार ठे परंतु विस्तारना नयथी नथी लख्यो.

हवे कोइ एक केवली समुद्धात कखा विना पण मुक्तिर्यें जाय. जे ऊणी श्री पन्नवणामर्थें कहुं ठे सबेविषांजते केवली समुद्धायं गडति गोयमा नोइणमठे स

मठे जस्सा वएण तुलाई बंधणेहिं विइहेय नवो पक्कइ कम्माई ॥ नं समुग्घायं समगद्धई अगंतुण समुग्घाय मणंतकेवली जिणा जरामरण विण्णमुंका सिद्धिवर गयं गया ॥ जेने आधुःकर्मनी स्थितिना कर्मपरमाणु सरखाज नवोपग्राही वेदनी यादिक कर्म होय, ते समुद्धात न करे अने जे करे, ते पण अंतरमुद्धूत वत्ता यु थाकतेज केवली समुद्धात करे. हवे ते बेहु सयोगी केवली पण नवोपग्राही कर्मद्वय करवाने अर्थे लेख्यातीत अत्यंत अप्रकंप परम निर्लेखानुं कारण, एवां शुक्लध्याननो त्रीजो पायो ध्याववाने बांढता योगनिरोध करवा मांने, तिहां अंतर मुद्धूतमां योग रुंधे, तेमध्ये प्रथम बादर वचनयोग निरोधने अर्थे प्रवर्तमान था य. तिहां बादरकाययोगें करीने बादर मनोयोगने अंतर मुद्धूतें रुंधे. तेवार पढी सूक्ष्ममनोयोगें करी बादरवचनयोग रुंधे, तेवार पढी सूक्ष्मकाययोगें करी ने बादरकाययोग रुंधे, वली तेणे करीज सूक्ष्म मनोयोग रुंधे. ते पढी सूक्ष्मवचन योग रुंधे, ते पढी सूक्ष्मकाययोग रुंधतो थको सूक्ष्म क्रिया अप्रतिपाति त्रीजे शुक्लध्यानें चढे, तेना सामर्थ्यशकी वदनोदरादिक विवर पूरवे करीने वेदनो त्रीजो जाग संकोचीने शेष बे जागनो प्रदेशघन करे.

ते ध्यानें वर्त्ततां स्थितिघातादिकें करी सयोगी गुणगणाने चरम समयें एक आधु विना बीजां त्रण कर्मने अयोगी गुणगणानी अवस्थाना सरखा स्थिति वंत कखा पण एटलुं विशेष के, जे कर्मनो अयोगी गुणगणे उदय नथी ते कर्म नी स्थिति, स्वरूपपेक्षार्थे समय ऊणी करे, कर्मस्वरूपनी अपेक्षार्थे अयोगी अवस्थासमान स्थिति करे.

ते सयोगी गुणगणाने चरमसमयें ३ औदारिकदिक, ३ तैजस, ४ कर्मण, १० ठ संस्थान, ११ प्रथम संघयण, १५ वर्षचतुष्क, १६ अगुरुलघु, १७ उप घात, १८ पराघात, २० गुनागुन विहायोगति, २१ प्रत्येक, २२ स्थिर, २३ अ स्थिर, २४ गुन, २५ अगुन, २६ निर्माण, २७ सुस्वर, २८ दुःस्वर, २९ उद्धा स अने ३० बे वेदनीय मांहेली एक वेदनीय, ए त्रीश प्रकृतिनां उदय अने उ दीरणा विबेद थाय, तेने आगले समयें अयोगी केवली थाय. तेहुं कालमान पांच ऋत्वं अक्षर उच्चार प्रमाण अंतर मुद्धूतनुं होय. तिहां सूक्ष्मक्रियाध्यान पूर्ण करीने व्युपरत क्रिया अप्रतिपातिनामं शुक्लध्यानने चोथे पाये चढे. ए गु एताणे स्थितिघातादिक रहित थको जेटली उदयवती प्रकृति ठे. तेने वेदतो थको खपावे अने जे प्रकृतिनो उदय नथी, मात्र सत्तायेंज ठे, तेनां दजिक स्तिबु

કસંકર્મે કરી યદ્યવતી પ્રકૃતિમયે સંક્રમાવી વેદી વેદીને સ્વપાવે. એમ અયોગોના દિચરમ સમય જાગે કરે ॥ ઇતિ સમુદ્ધયાર્થઃ ॥ ૮૪ ॥

હવે તિહાં જે પ્રકૃતિ સ્વનાવે સ્વપાવે, તે કહે છે.

‘દેવગઈ સદ્ગયાઠ, હ ચરિમ સમયં નવિચ્છંમિ સ્વીચ્છંતિ ॥

સવિવાગે અર નામા, નીચ્છા ગોચંપિ તથેવ ॥ ૮૫ ॥

અર્થ—(દેવગઈસદ્ગયાઠ કે) દેવગતિ સદ્ચારિણી એટલે દેવગતિના બંધન સાથેં એકાંતેજ બંધ છે જેનો, એવી દેવગતિ સદ્ગતિ પ્રકૃતિ વશ છે, તેનાં નામ કહે છે. ૧ વૈક્રિય અને આદારક શરીર અને ૪ વૈક્રિયઆદારક બંધન, ૬ વૈક્રિયઆદારકસંધાતન, ૮ વૈક્રિય આદારકાંગોપાંગ, ૯ દેવગતિ, ૧૦ દેવાનુપૂર્વી, એ વશ પ્રકૃતિ દેવગતિ સદ્ગત કહીયે. એ વશ પ્રકૃતિ, (હચરિમસમયંનવિચ્છંમિસ્વીચ્છંતિ કે) નવ્યમોક્ષગામી જીવને દિચરમસમયે ક્ય જાય. તથા (સવિવાગેઅરનામા કે) તથા તેહીજ દિચરમસમયે જે પ્રકૃતિ વિપાકે વર્તે છે. એટલે જે નામકર્મની નવ પ્રકૃતિનો તિહાં વિપાક એટલે યદ્ય છે, તેથીકી ઇતર એટલે બીજી પ્રકૃતિઠે જે પ્રકૃતિઠેનો તિહાં યદ્ય નથી, તેવી પ્રકૃતિનાં નામ કહે છે. ૩ ઔદારિક, તૈજસ અને કાર્મણ, એ ત્રણ શરીર, ૬ તથા એ ત્રણનાં બંધન, ૯ એ ત્રણનાં સંધાતન, ૧૫ ઠ સંસ્થાન, ૨૧ ઠ સંધયણ, ૨૨ ઔદારિકાંગોપાંગ, ૨૬ વર્ણચતુષ્ક, ૨૭ મનુષ્યાનુ પૂર્વી, ૨૮ પરાધાત, ૨૯ યપધાત, ૩૦ અયુરુલધુ, ૩૧ છુનાછુનચગતિ, ૩૨ પ્રત્યેક, ૩૪ અપર્યાસ, ૩૫ યજ્ઞાસ, ૩૬ ચિર, ૩૭ અચિર, ૩૮ છુન, ૩૯ અછુન, ૪૦ સુસર, ૪૧ હઃસ્વર, ૪૨ હર્નગ, ૪૩ અનાદેય, ૪૪ અયશઃકીર્તિ, ૪૫ નિર્માણ, એ પિસ્તાલીશ પ્રકૃતિ પણ, દિચરમ સમયે ક્ય પામે તથા (નીચ્છાગોચંપિતથેવ કે) નીચગોત્ર અને અપિશંદ્યકી બે વેદનીયમાંહેલું એક વેદનીય, એ સર્વ મલી પ્રથમ ની વશ જેલતાં સત્તાવન પ્રકૃતિ દિચરમસમયે ક્ય જાય, સત્તાથી ટલે ॥ ૮૫ ॥

અન્નયર વેચ્છિજ્ઞં, મણુઆઝચ મુચ્છગોચ નવનામે ॥

વેદ્ અજોગિ જિણો, ઉકોસ જહન્ન મિકારે ॥ ૮૬ ॥

અર્થ— હવે દિચરમ સમય ક્ય ગયું જે વેદનીય, તેથીકી (અન્નયરવેચ્છિજ્ઞં કે) અનેરું શાતા અશાતા માંહેલું એક વેદનીય અને (મણુઆઝચ કે) મનુષ્યાયુ, (વચ્છગોચ કે) વચ્છર્ગોત્ર, (નવનામે કે) નામકર્મની નવ પ્રકૃતિ, એવં બાર પ્રકૃ

तिने, (वेष्ट्यजोगिजिणो के०) अयोगी केवली वेदे ठे. ते (उक्कोस के०) उत्कृष्ट पणो तीर्थकर वेदे ठे अने (जहन्नमिकारे के०) जघन्यथकी तो सामान्य केवली होय. ते तीर्थकरनामकर्म विना अगिआर प्रकृति वेदे ॥ इति समुच्चयार्थः ॥ ८६ ॥

हवे नामकर्मनी नव प्रकृतिनां नाम कहे ठे.

मणुअगइ जाइ तस बा, यरं च पळत्त सुजग आइळं ॥

जसकिती तिहयरं, नामस्स हवंति नव एआ ॥ ८७ ॥

अर्थ—(मणुअगइ के०) मनुष्यगति, (जाइ के०) पंचेंद्रियजाति, (तस के०) त्रसनाम, (बायरंच के०) बादरनाम, (पळत्त के०) पर्याप्तनाम, (सुजग के०) सुजगनाम, (आइळं के०) आदेशनाम, (जसकिती के०) यशःकीर्तिनाम, (तिहयरं के०) तीर्थकरनाम, (नामस्स नवतिनवएआ के०) ए नामकर्मनी नव प्रकृति होय, तेनां नाम कहां ॥ इति समुच्चयार्थः ॥ ८७ ॥

हवे अहीआं वली ए गुणगणे मतांतरपणुं देखाडे ठे.

तच्चाणु पुवि सहिआ, तेरस नवसिद्धिअस्स चरमंमि ॥

संतं सग मुक्कोसं, जहन्नयं बारस हवंति ॥ ८८ ॥

अर्थ—पूर्वोक्त मनुष्यायु अने उच्चैर्गोत्र, ए वे प्रकृतिमध्यें (तच्चाणुपुविसहिआ के०) त्रीजी आनुपूर्वी एटले मनुष्यानुपूर्वी, ते मनुष्यानुपूर्वीयें सहित पूर्वोक्त बार प्रकृति करीयें, तेवारें (तेरसनवसिद्धिअस्सचरमंमि के०) तेर प्रकृति नव सिद्धिआ एटले तद्नवें मोक्षगामी जीव एवा अयोगीने चरम समयें (संतंसगमुक्कोसं के०) उत्कृष्टपणो सत्तायें कर्मप्रकृति होय अने (जहन्नयंबारसहवंति के०) जघन्यथकी तो तीर्थकर नामकर्म विना बार प्रकृतिनी सत्ता होय ॥ इति समु॥ ८८ ॥

ए शा सारु होय ? माटें हवें एनो हेतु कहे ठे.

मणुअ गइ सहगयाउ, नवखित्त विवाग जिअ विवागाउ ॥

वेअणिअ अन्नरुद्धं, चरम समयंमि खीयंति ॥ ८९ ॥

अर्थ—(मणुअगइसहगयाउ के०) मनुष्यगति सार्थेंज जेनो उदय ठे, तेने म नुष्यगति सहगत अगीआर प्रकृति कहीयें, पण ते केवी ठे ? तोके (नव के०)

જવવિપાકી તો મનુષ્યાણુ છે, તથા (ચિત્તવિવાગ કે૦) ક્ષેત્રવિપાકી તો મનુષ્યાણુ પૂર્વી છે, તથા વાકીની નામકર્મની નવ પ્રકૃતિ જે પૂર્વે કહી, તે (જિઞ્ઞવિવાગાઉ કે૦) જીવવિપાકીનો જાણવી. તથા (વેદ્યણિઞ્ઞચત્તરુદ્ધં કે૦) બે વેદનીય માં હેલું અનેરું એક વેદનીય અને ઝઘૈર્ગોત્ર, ઇત્કષ્ટપદેં એ તેર પ્રકૃતિ અને જઘન્યપદેં તીર્થંકરનામ વિના બાર પ્રકૃતિ છે તે નચ્ચસિદ્ધિક એવા જીવને અયોગી ગુણતાણા ના (ચરમસમયમિત્તીર્થંતિ કે૦) ચરમસમયને વિષે ક્યેં જાય છે, અહીંઆં મનુષ્યાણુપૂર્વી તે મનુષ્યગતિ સદ્ગતિ છે, મારેં તેર પ્રકૃતિ સાર્યેંજ ક્યેં જાય. એમ મતાંતરેં કહ્યું, અનેરા આચાર્ય વલી એમ કહે છે કે મનુષ્યાણુપૂર્વીની દ્વિચરમ સમયેં જ સત્તા વ્યુદ્ધેદ થાય છે, ઇદ્યના અજાવથકી ઇદ્યવતી પ્રકૃતિને સ્તિબુકસંક્રમ ન હોય તેમાટેં સ્વસ્વરૂપેં કરીને ચરમ સમયને વિષે તેનાં દલિક દેશાય છે. એમ યુક્ત છે તેમનો ચરમ સમયમાં સત્તા વ્યુદ્ધેદ હોય છે, આણુપૂર્વી ચાર તો ક્ષેત્રવિપાકી છે મારેં જવાપાંતરાલગતિયેંજ એનો ઇદ્ય હોય, તે કારણ મારેં જવસ્થ જીવને આણુ પૂર્વીનો ઇદ્ય ન હોય અને ઇદ્ય વિના તો અયોગી અવસ્થાને દ્વિચરમ સમયેંજ મનુષ્યાણુપૂર્વીની સત્તા વ્યુદ્ધેદ થાય, એવા મતને અનુસરીને પૂર્વેં દ્વિચરમ સમયને વિષે છુડતાલીશ પ્રકૃતિની સત્તાનો વ્યવદ્ધેદ દેશાદ્યો અને ચરમસમયેં તો ઇત્કષ્ટથી બાર પ્રકૃતિ અને જઘન્યથી અગીઆર પ્રકૃતિનો વ્યવદ્ધેદ છે કેમકે અયોગી અવસ્થાયેં તો જે પ્રકૃતિનો ઇદ્ય હોય, તેનોજ ચરમ સમયેં સત્તાથી વિદ્ધેદ થાય છે. અને જેનો ઇદ્ય ન હોય તે દ્વિચરમ સમયેંજ ક્યેં જાય છે.

તેથી આગલ હવે જીવને કર્મ સંબંધ મૂકાણો, તે માટે મૂકાણા ફલથી જેમ એ રંમફલની પેરેં એટલે મોહેં જાતાં કેવી ગતિ કરે ? તોકે જેમ મોમામાંહેથી મૂકાણું એરંમફલ તે સજાવવિશેષેં કરી આકાશેં ઊઠે અથવા જેમ ધૂમની ગતિ સદે જેં ંચીજ હોય અથવા જેમ બાણ, ધનુષ્યનાંથી ભૂટ્યો પાધરોજ જાય અથવા જેમ તુંબહું પાણીમધ્યેં નાણેલું ંચું ચઢી આવે, તેમ દંરેં ફેરવ્યા ચક્રત્રમની પેરેં પૂર્વ સંયોરેં કરી જીવ, કર્મવંધનથી મૂકાણો તેથી જીવની સદ્ચારી ગતિ ંચી છે મારેં તે જીવ, એક સમયમાં ંચો લોકાંતેં જાય, પણ બીજો સમય સ્પર્શેં નહીં. તે જીવ ંચો જાતો જે આકાશપ્રદેશેં અહીં અવગાહી રહ્યો હોય, તેહીજ આકાશપ્રદેશ ની સમશ્રેણીયેં એક સમયમાં અન્ય પ્રદેશને અસ્પર્શીતો અંકુશ સમાનગતિ કરી જાય. ઇત્તં ચ આવશ્યકચૂર્ણેં “જત્તીએ જીવોવગાહો, તાવડ્યાએ ગાહ્યાએ ંહંંં શુગં ગહ્ંં નવં કવીર્યં ચ સમયં ન કુસડ્ઙ્ઙિ ॥ જે જણી વચલા પ્રદેશને સ્પર્શીતો ઘણા

समय थइ जाय केम के जीव तथा परमाणु एक आकाशप्रदेशथकी बीजे आ काश प्रदेशों जाय, ए उपार्थे उपलक्षित काल तेने समयकाल कहियें तो तेम क रतां घणा समय लागे, तेथी अस्पृशकृतियेंज एक समयमां उंचो जाय तिहां शा श्वतां सुख अनुजवे, ते कहेबे ॥ इति समुच्चयार्थः ॥ ५९ ॥

अह सुइअ सयल जगसिद्ध, र मरुव निरुवम सदाव सिद्धिसुहं॥

अनियण मवावाहं, ति रयण सारं अणु हवंति ॥ ६० ॥

अर्थ—(अह के०) अथ हवे कर्मकृत्य कखा पढी अनंतर समयेंज (सुइअ के०) शुचि एकांत शुद्ध एटले राग द्वेषादिक रूप मज तेणें रहित (सयलजग सिद्धरं के०) सकल सपूर्ण जगत् जे सांसारिक सुख, तेनुं शेखरजुत सर्वोत्तम सं वैथी अधिक जे जणी सिद्धनां सुख तो (अरुव के०) अरुज बे एटले रोगादिक तथा मनपीडादिककष्टें करी रहित होय केमके रोगतो शरीरने होय ते शरीर तो तिहां नथी अने संसारमध्ये तो ते बेहु कष्ट संजवे बे. माटें ते सरखुं संसारमध्ये कोइ सुख नथी के जेनी उपमा आपीयें? माटें (निरुवम के०) निरुपम बे. एट ले एवुं कोइ पण सुख संसारने विषे नथी के जेनी उपमा आपीने तुल्यता करी यें? माटे सिद्धनां सुख निरुपम बे. वली ते सुख कहेवुं बे, तो के (सदाव के०) स्वभावथी उपजेवुं बे पण सांसारिक सुखनी पेरें कारमुं परकर्त्रिम नथी, एवुं (सिद्धिसुहं के०) सिद्धपदनुं सुख अनिर्वचनीय (अनियण के०) अनिधन ए टले जेनो केवारें नाश नथी अर्थात् जेनो केवारें बेहडो नथी अंत न आवे, जेनो कृत्य नथी तथा राग द्वेषादिक जे सुखनां बाधक बे, तेने सर्वथा कृत्य क स्वाथी (मवावाहं के०) अव्याबाध एटले बाधाकारी पीडाकारी एवा जे रोगादि क तेने मूलथी उन्मूल्या बे ते जणी ते फरी प्रगट न थाय. ते विना पीडा न उ पजे तेमाटें अव्याबाध सुख बे. वली (तिरयणसारं के०) त्रयण रत्न जे ज्ञान, दर्शन अने चारित्र, तेनो सार एटले फलजुत बे एटले रत्नत्रयिनो यत्न कखाथी कर्मकृत्य थाय बे अने कर्मकृत्य थयाथी मोक्षसुख लइयें बैयें. माटे सिद्धिसुखनो अनिलाप करनारयें अवश्य रत्नत्रयिनो आश्रय करवो केमके सिद्धना सुखनुं का रणजुत ते रत्नत्रयज बे एवा मोक्षसुख प्रत्यें ते परमात्मा सिद्ध जीव (अणु हवंति के०) अनुजवे बे ॥ इति समुच्चयार्थः ॥ ६० ॥

હવે વિશેષ જાણવાની અનિલાષાવંતને ઉપદેશ કહે છે.

હરદિગમ નિઝણ પરમ, હ રુરુર બહુ જંગ દિધિવાયાઠ ॥

અઢા અણુસરિઅવા, બંધોદય સંત કમ્માણં ॥ ૧૧ ॥

અર્થ—(હરદિગમ કે) હરદિગમ તે ગંજીરાર્થે એટલે પ્રમાણ, નય, નિદ્દેપાદિ કેં કરી ઘણો હુર્જન લેહીયેં, એવો અર્થ છે જેને વિષે, વલી (નિઝણ કે) નિપુણ એટલે સૂક્ષ્મબુદ્ધિને ગમ્ય એવો (પરમહ કે) પરમચત્ક્રુષ્ઠ અથવા પરમાર્થ એટલે યથાવસ્થિત અર્થનો વિચાર, તેણે કરી (રુરુર કે) રુચિર એટલે સુહામણું સૂક્ષ્મમતિના ધણીના મનને આલ્હાદનું કરનાર, એનું તથા (બહુજંગ કે) બંધોદય સત્તાના ઘણા જાંગા એટલે વિકલ્પ છે જેને વિષે એનું જે (દિધિવાયાઠ કે) દ્વિષ્ટિવાદનામા બારમું અંગ તે ચકી (બંધોદયસંતકમ્માણં કે) બંધોદય સત્તાવંત કર્મપ્રકૃતિના (અઢાઅણુસરિઅવા કે) અર્હીઆં જે અર્થ નથી કહ્યા, તે અર્થ, સર્વ તિહાંથી જાણવા, જે નળી અર્હીઆં તો સંદેપરુચિ જીવના અનુગ્રહને અર્થે લે શમાત્ર અર્થ દેખાડ્યો છે. પણ વિશેષાર્થ તિહાંથી સમજવો ॥ ઇતિ સમુચ્ચ ॥ ૧૧ ॥

હવે ગ્રંથકર્તા આચાર્ય, પોતાનું માનરહિતપણું અને અનુદતપણું દેખાડે છે.

જો જહ અપહિપુત્તો, અઢો અપ્પાગમેણ બંધોતિ ॥

તં સ્વમિઝણ બહુસુઆ, પૂરે ઝણં પરિકહંતુ ॥ ૧૨ ॥

અર્થ—(જોજહઅપહિપુત્તોઅઢો કે) એ સત્તતિકાનામા ગ્રંથને વિષે જિહાં બંધોદય સત્તાને વિષે જે જે અર્થ અપરિપૂર્ણ એટલે અધુરો કહેવાળો હોય કેમકે (અપ્પાગમેણબંધોતિ કે) મેં અલ્પાગમપણે બાંધ્યો છે. એટલે મેં અલ્પ શાસ્ત્રને જાણવે કરી બાંધ્યો છે તેથી પૂર્ણ અર્થ બાંધ્યો ન હોય, ઇતિ એટલે એવા હેતુ માટેં તે તે અર્થ બંધાદિકને વિષેં જિહાં જેટલો ડંઠો કહેવાળો હોય (તંસ્વમિઝણ કે) તે રૂપ મ જાણ જે ગીતાર્થે હોય તેમણે (પૂરેઝણં કે) તે ડંઠા અર્થની પ્રતિપાદક એવો ગાથાદિકેં કરી પૂરીને તે તત્પ્રતિપાદક ગાથાઠ ગ્રંથમધ્યે પ્રદેષીને શિષ્ય આગલેં તથા શ્રોતા જનો આગલેં (પરિકહંતુ કે) પરિસમાપ્ત એટલે સંપૂર્ણ અર્થ કહેવો. જે જાણોવહુશ્રુત સજ્ઞાન તે સદેજેં પરિપૂર્ણ જ્ઞાન સાર સંપત્તિની યુક્તાયેં કરી પરોપકાર કરવાને રસિકજ હોય છે. માટે મહારી ઉપર તથા શિષ્ય ઉપર ચત્ક્રુષ્ઠ ઉપ

कारने कर्त्ता एवा ते बंधुश्रुत सज्जन ते अर्चये मंदारो अपरिपूर्ण अर्थानिधानेन
ए रूप अपराध, तेने सहन करी परिपूर्ण अर्थ पूरिने शिष्यने कहां. ते जणी बहु
श्रुतने ए प्रार्थना युक्तज ठे ॥ इति समुच्चयार्थः ॥ १२ ॥

हवे गाथामान कहे ठे.

गाहगंगं सयरीए, चंद महत्तर मयाणु सारीए ॥

टीगाइ. नियमि आणं, एगूणा होइ नवईउ ॥ १३ ॥

॥ इति श्री सप्ततिकानामा षष्ठः कर्मग्रंथः समाप्तः ॥ ६ ॥

अर्थ—(गाहगंगसयरीए के०) ए सप्ततिका ग्रंथना कर्त्ता चंदमहत्तराचार्ये पूर्वे
तो सीत्तेर गाथाज करी हती जेमाटे ए ग्रंथतुं सप्ततिका एतुं नाम थयुं. (चंदम
हत्तरमयाणुसारीएटीगाइनियमिआणं के०) तेवार पढी ए ग्रंथनी टीकाकर्त्ताये
ए डवोथ ग्रंथ जाणीने ग्रंथकर्त्ता चंदमहत्तराचार्यनी मतिने अनुसारें जिहां जोइ
यें, तिहां जाण्यनी गाथाउ जेलीने सुबोध कीधो, तेवारें ते चंदमहत्तरनी थंत्री
शांकली गाथाउ ते मूकीने टीकाकारें ए सप्ततिकानी गाथाउ (एगूणाहोइनवईउ
के०) एकूणी नेवुं एटले सर्व मलीने नेव्याशी गाथा संपूर्ण करी. ए रीतें ए सप्त
तिकानामें ठहो कर्मग्रंथ समाप्त थयो ॥ इति समुच्चयार्थः ॥ १३ ॥ इति सप्ततिका
नामा षष्ठः कर्मग्रंथः समाप्तः ॥

॥ अथ प्रशस्तिः ॥

॥ श्रीचंडगङ्गावरपूर्णचंडो, मेधाविधिष्योपगतो वितंडः ॥ प्राप्तप्रतिष्ठोयवनेश्वसत्सुं,
सूरीश्वरोऽनूद्विजयादिसेनः ॥ १ ॥ तत्पट्टपूर्वांचलचित्रचानुः, कुपट्टकहोवणचित्रचा
नुः ॥ महातपाख्यातधरो धराया, जीयात्स सूरिर्विजयादिदेवः ॥ २ ॥ तत्पट्टनाटयप्रि
यमौलिपट्टोऽनूत्सूरिराजोविजयादिसिंहः ॥ यज्ञोचरस्पृथक्प्रशमोमृतोमातु, डुडुबुत
च्चित्रिप्रपलोमे ॥ ३ ॥ तदीयगङ्गाबुजराजहंसः, सदिग्नसंविग्रजनावर्तलः ॥ विध्वस्त
दोषकृतशेषशेषो, जवेद्यशस्सोमगुरुर्यशस्वी ॥ ४ ॥ किं बल्येतेऽन्यत्रुणगौरवंगिरा, मो
घौतु मोघाचरणस्य तस्य ॥ यदीयविद्याधनतर्कितोतरा, किं सेवते देवगुरुन नाकम्
॥ ५ ॥ यज्ज्ञेयतस्तजुरुहस्तसिद्धि, योगाङ्गहोपीदृशशास्त्रवेत्ता ॥ किं नियोपाणीरितचू
र्णयोगा, लोहं न लोहोत्तमतां दधाति ॥ ६ ॥ आ प्रशस्तिमां प्रतियो धणी न
मलवाधी. केटलेक ठेकाणे अछुदता दीगमां आवे ठे ते सज्जनो ए छुधारी वाचवुं.

॥ इति सप्ततिकानामा षष्ठः कर्मग्रंथः संपूर्णः
तत्संपूर्णौ च प्रकरणरत्नाकरानिध पुस्त
कस्य चतुर्थोऽङ्गः समाप्तः ॥

